

પ્રકાશકના બે બાલ

શ્રી ફાર્બસ ગુજરાતી સભાની સાહિત્યપ્રવૃત્તિનો પ્રથમ હેતુ આ છે : “ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલાં સઘળાં તેમજ ગુજરાતને લગતાં ગ્રામીણ હસ્તલિખિત પુસ્તકોનો સંગ્રહ કરવો; અને એમાંનાં મુદ્રિત સ્વરૂપમાં મેરફવા થોડાં લાગે તેવાં પુસ્તક હોય તે પ્રસિદ્ધ કરવા” આ હેતુથી સભા ગ્રામીણ ગુજરાતી સાહિત્યના અંથ વેચાતા લઈ, સારા પ્રમાણમાં અઘાપિ મેંચહે છે.

આ સંગ્રહમાંથી પ્રચલિત અને પ્રસિદ્ધ કરવા જેવા અંથ કયા કયા છે એ સમજી શકાય એ માટે સભાએ ૧૫૦ પુસ્તકોની માહિતી આપનારા, હસ્તલિખિત પુસ્તક સવિસ્તર નામાવણિના બા. ૧ તથા ૭, આ સંસ્થાના ભૂતપૂર્વ સહાયક મંત્રી સ્વ. અંબાલાલ શુ. જીની પાસે તૈયાર કરાવી પ્રકટ કરેલા છે બાકીનાં ૬૫૦ જંદયાં પુસ્તકોની એ જ ઘોરણે સવિસ્તર નામાવણિ તૈયાર કરવાનું કામ પણ ચાલુ છે. ઉપરાંત અથના વસ્તુ, રચનાર, રચનસમય વગેરેની ઉપરચોટિયા માહિતી આપનારી એક યાદી પણ સ્વ. જીની પાસે તૈયાર કરાવી પ્રકટ કરેલી છે, એમાંથી એક પાસ નામાવણિ ૧-૨ માંથી પર્ચદ થયેલા અંથ તૈયાર કરાવી પ્રકટ કરવા થોડાં ગ્રામીણ અથો, કાવ્યો, આખ્યાનો, વાર્તાઓ પણ સંશોધાવી, સમજૂતી સાથે પ્રકટ કરવામાં આવે છે.

આ પ્રવૃત્તિને અંગે અત્યાર સુધીમા ગ્રામીણ આખ્યાન કાવ્યાદિ સંશોધાવી પ્રકટ કરનાની યોજના અમાણે સભા તરફથી મોટા નાના ૧૯ અથ પ્રકટ થયા છે : ૧ પ્રમોધમંત્રીશી ના ઉખાણુસંગ્રહ અને રાવણ-મદોદરીસવાદ : સ. સ્વ. મણિલાલ બ. વ્યાસ, ૨ ગ્રામીણ કાવ્યવિનોદ ભાગ ૧ : સં. ગ્વ. હનનલાલ વિ. રાવળ, ૩ રમકલ્લોક : સ. સદર, ૪ મહાકારત ભાગ ૧-આદિપર્વ અને મહાપર્વ : સં.

શ્રી. કેશવરામ કા. શાસ્ત્રી; ૫ શ્રીકૃષ્ણકૃષ્ણકાવ્ય (પદ્યમય દશમસ્કંધ,
૨. સં. ૧૫૨૬): સં. સ્વ. અંબાલાલ બુ. જાની; ૬ અભિમન્યુ
આખ્યાન : સં. શ્રી. મંજુલાલ ૨. મજમૂદાર; ૭ પંચદંતની વાર્તા:
સં. શ્રી. શંકરપ્રસાદ છ. રાવળ; ૮ મહાભારત ભાગ ૨-આરણ્યક
પર્વ : સં. શ્રી. કે. કા. શાસ્ત્રી; ૯ રૂપમુંદરકથા (શ્લોકબદ્ધ કાવ્ય):
સં. શ્રી. ભોર્ગીલાલ જી. સહિસરા; ૧૦ હંસાવતીની વાર્તા : સં. શ્રી-
રાં. છ. રાવળ; ૧૧ મહાભારત ભાગ ૩-વિરાટપર્વ અને ઉષોગપર્વ
સં. શ્રી. કે. કા. શાસ્ત્રી; ૧૨ દારમાળા : સં. શ્રી. કે. કા. શાસ્ત્રી; ૧૩
ઉપાદરણ : સં. શ્રી. ભો. જી. સહિસરા; ૧૪ રાસસકલપદ્ધિ : સં.
શ્રી. કે. કા. શાસ્ત્રી; ૧૫ કપૂરમંજરી : સં. શ્રી. ભો. જી. સહિસરા;
૧૬ મહાભારત ભાગ ૪-ભીષ્મપર્વ દ્રોણપર્વ અને કર્ણપર્વ : સં.
શ્રી. કે. કા. શાસ્ત્રી; ૧૭ નરસિંહ મહેતાની ચાતુરી : સં. શ્રી ચૈતન્ય-
બાળા જી. દિવેદિયા; ૧૮ મહાભારત ભાગ ૭-મૌશલપર્વ પ્રસ્થાનપર્વ
અને રવજરોહણ પર્વ : સં. શ્રી. કે. કા. શાસ્ત્રી; અને ૧૯ મહા-
ભારત ભાગ ૫-શલ્યપર્વ ગદાપર્વ અને ભીષ્મપર્વ : સં. શ્રી. કે. કા.
શાસ્ત્રી. આમાંની " ૧૨ દારમાળા "નું નવેસરથી મૂળ 'હારસમેના
પદ' તારવી પ્રુક્તજ પરિસિષ્ટો સાથે, 'પ્રસ્તાવના'ને સુધારી શ્રી કે.
કા. શાસ્ત્રીએ સંપાદન કરી કરી આપ્યું છે તે આ લઘુમાં પ્રકટ થાય
છે. ઉપરાંત અન્ય ત્રણે પછુ તૈયાર કરવામાં આવે છે.

આશા છે કે ગુજરાતના જૂની નવી ભાષા તેમજ સાહિત્યના
વધતા જતા અભ્યાસીઓ અને સાહિત્યરસિક જનતા સભાની આ
યોજનાને ઉત્તેજન આપશે અને એનો લાભ પણ અવશ્ય લેશે.

નવેશ સુદિ ૯

સં. ૨૦૦૬

તા. ૨૬-૫-૫૦

શંકરપ્રસાદ છ રાવળ

સદાશ મતી, ફા. બુ. સભા,

મુંબઈ, ૪

પ્રસ્તાવના (શોધિત)

હારમાળા જેવા અસિદ્ધ કાવ્યની જોગ્ય આપવાની કાંઈ પણ આવશ્યકતા રહેતી નથી. મુદ્દજુકાળમાં જ એ કાવ્ય આટલું સુપ્રસિદ્ધ છે, જેમ નથી; મુદ્દજુકાળપૂર્વે મહીએ થઈ ગયેલા અને સૌરાષ્ટ્રમાં હારમાળાની અને હારમાળાના વગુની પ્રસિદ્ધિ હતી. વડોદરાના મહાકવિ પ્રેમાનંદ નરસિંહના હવન-વિષયમાં મામેરું-હૂંડી-વિવાહ-બ્રાહ્મ એ કાવ્યો ગ્યા છે, જેની મનાતી હારમાળા ૮૪ પદની-માં ૧૭૩૮ ની આસપાસ રચાયેલી પ્રાપ્ત થાય છે. ૨૫. હીરાલાલ ત્રિ પારેખે “નરસિંહ મહેતાનું આખ્યાન” એ નામના પુસ્તકમાં સં. ૧૭૬૫ માં નકલ કરાયેલી પ્રત ઉપરથી ગુજ. વર્ના. સો. ની આડીયો જે હારમાળાનો પ્રચ્છન્ન પૃ. ૭૮-૧૧૪માં છાપ્યો છે તેને આ સુપ્રસિદ્ધ કવીશ્વર પ્રેમાનંદની મકલના ૬૨વામાં આવે છે. ૨ શ્રી. કૃતિલાલ મા. મુનશી જેવા અમર્ય વિદ્વાને એ વાતની શક્યતા સ્વીકારી છે. (જુઓ નરસિંહ-સમજા-હરિનો-ઉપોદ્ધાત. પૃ. ૩૧. જેની હીરા પ્રતે તે આ ૮૮ આખ્યાનની હાથપ્રત છે.)

૧ મુનશી પ્રેમાનંદ પૃથ્વીશ્વરદેવ જ્ઞાન ૮ નામા ૫મ પ્રકર રાખેલી છે

૨ ૨૫ હીરાલાલ પારેખ એને કાંઈ અજ્ઞાન કવિની રાખેલી માને છે.

૩ સુચના - શ્રી. કૃતિલાલ મા. મુનશીએ પોતાના “નરસિંહ-સમજા હરિનો” એ અર્થના હારમાળાની પ્રતોની જે જે સજ્ઞા આપી છે તે તે જ સજ્ઞા આ અર્થના કાવ્યમાં રાખેલી છે જે નથી સજ્ઞાઓ આવે તે એમણે ન લેયેલી અને મ. જેનો ઉપયોગ કર્યો છે તેથી જ, ક, ટ, ફ, ગ, વગેરે પ્રતોની છે. શ્રી મુનશીએ ઉપયોગમાં લીધેલી આ -

ત્રિ-૨૨. તનુપુષ્પરામચાલવાળી સ. ૧૭૩૩ આસપાસની, ૬૬ મે પડે ૮૨૬.

હીરા-‘નરસિંહ મહેતાનું આખ્યાન’ એ નામની મુ. વ. સો. ન. ૩૬૫ ની ૨૨. હીરાલાલ પારેખે ઉપાવેલી.

કવિ પ્રેમાનંદના કહેવાતા પુત્ર વલ્લભે લખ્યા ગણાતા એક કાવ્ય
 “પ્રેમાનંદ-ચરિત”માં પિતાએ દારના પ્રસંગને કાવ્યમાં ઉતાર્યો.
 ઉલ્લેખ આપ્યો છે. (જુઓ એ જ ઉપો. પૃ. ૧૬) સાથે એટલું પણ
 ઉમેર્યું છે કે ‘નામ વિષુ તેના અર્થો રે ન ગુપ્ત રે’ ન્યમ રેણુમાં
 રવિ” એમ પિતાએ કાવ્યમાં પોતાનું નામ આપ્યું નથી. [આ માત્ર
 સૂચન પૂરતું છે; સ્વીકાર્ય નથી.] સ્વ. હ. દા. દાંડાવાળાએ, ૫૬

હીપા ૧-ગુ. વ. સો. નં. ૧૬૫ ની ૫૦ પદના ઉલ્લેખવાળી-પણ
 માત્ર ૧૧ પદ જ આપતી, સ્વ. હીરાલાલ પાદેએ મેળવેલી.

હીપા ૪-ગુ. વ. સો. નં. ૧૬૬ ની, સં. ૧૭૮૦ માં નૃપસ પચેલી,
 સ્વ. હીરાલાલ પાદેએ મેળવેલી.

બાળીની છ દ્વાયકત માત્ર મેં જ વાપરેલી :

અ. ગુ. વ. સો. નં. ૧૮૬ ની, સ. ૧૬૭૫ નેટલી જૂની માત્ર
 ૬૩૬ છ પદવાળી.

બ. ગુ. વ. સો. નં. ૧૮૧ ની, સ. ૧૭૬૧ ની-૬૬ પદ આપતી.

ક. ગુ. વ. સો. નં. ૧૮૮ ની, ૭૨ પદવાળી.

ડ. ગુ. વ. સો. નં. ૧૭૬ ની, સ. ૧૭૬૫ ની ૬૫ મે પદે વૃત્તી-૭૮
 પદના કમવાળી.

ફ. ગુજરાતી પ્રિ. પ્રેસ, મુબઈની, ૮૬ મે પદે વૃત્ત

ગ. ગુજરાતી પ્રિ. પ્રેસ મુબઈની, સંવત ૧૭૪૫ નેટલી જૂની-૬૫
 પદના ઉલ્લેખવાળી.

આ ઉપરાંત આ નવી આદિત્તિમાં નીચેની દ્વાયકતો અને મુદ્રિત
 વાચનાઓનો પણ ઉપયોગ કર્યો છે:-

વિ ગુજ. વર્ના. સો. (વિદ્યાસભા), ઢ. ન. ૭૮૦ (છઠ્ઠે પાને વૃત્તી)
 પરિ. ૧૦- “ “ “ “ ૨૪૪ જ (૨૧૭ નો કમ)
 પરિ. ૧૧- “ “ “ “ ૫૮૬ ક (૨૩૧ નો કમ)

ઉપરાંત નરસે મહેતાના કાવ્યસંગ્રહમાંની મુદ્રિત દારમાળા, મેનું
 પરિચિત્ત, અને પ્રાચીન કાવ્યમાળાની દારમાળા-આ મુદ્રિત વાચનાઓ
 ઉપયોગમાં આવી જ છે.

૧૬૨ની હારમાળા પ્રેમાનંદને નામે પ્રા. ઠા. માળામાં જાપી તેમાં આ ૮૪ પદ આવે છે. વચ્ચે અનેક દ્વિપદ આવતાં હોવા છતાં આ ૮૪ પદ અસ્તા રહેતાં નથી. એમણે ઉપયોગમાં લીધેલી આઠેક પ્રતોમાંથી ચારમાં ૮૪ પદ જ હતાં. એ વાત શ્રી. મુનશીએ પોતાના ઉપરિનિર્દિષ્ટ ગ્રંથના ઉપયોગદાન (પૃ. ૧૫)માં સ્વીકારી છે. પ્રેમાનંદે આ એનું કહેવાતું કાવ્ય બનાવતાં પૂર્વે વસ્તુ કેવી રીતે પ્રાપ્ત કરેલી, એ વાત નીચે મુજબ પ્રાપ્ત થાય છે:—

“પૂર્વે જે જે કવિજન વૈષ્ણવે કર્તા ચરિત ઉદારજી, ૧૫
તે સધળાનો જોડ કરીતે બાંધ્યું શુભ આખ્યાનજી.
જે જે પરચા પ્રસિદ્ધ જૂતલ માંડાં તે લખ્યું આખ્યાનજી.” ૧૬
(૫૬ ૮૩ મુ)

આ જોતાં આ લેખકના સમયથીયે પૂર્વે નરસિંહ-ચરિત-વિષયક કાવ્ય અતિ પ્રસિદ્ધ હતાં. ખંભાતના વિષ્ણુદાસે રચેલાં ‘મોસાળું’ અને હંડી જે બે કાવ્ય સાં. ૧૭૫૦ માં નકલ કરાવેલાં પ્રાપ્ત થાય છે; જે ઉપરથી સ્વ. ભાનુસુખરામ નિ. મહેતાએ સ્વતંત્ર રીતે વિષ્ણુદાસના (૧ શિવદાસના) સભાપર્વ અને વિષ્ણુદાસના નવાખ્યાન (આરંભ-પર્વાતર્જત) સાથે જાપાની પ્રસિદ્ધ કરેલ છે. આમાંનું ‘મોસાળું’ વિષ્ણુદાસનું જ છે, જ્યારે ‘હંડી’ જરા મોડેથી ચયેલા કૃષ્ણદાસની છે. વિષ્ણુદાસે ‘મોસાળું’ ક્યારે રચ્યું, એ એમાંથી પ્રાપ્ત થતું નથી. એટલું સંભવિત છે કે એણે મદાભારતનાં પર્વ રચ્યાં એ પૂર્વે આની રચના કરી હોય, તો સાં. ૧૬૫૦ પૂર્વે ગણી શકાય. મદાભારતનાં પર્વોનો આરંભ એણે સાં. ૧૬૫૦ પછી કર્યો છે. એનું સભાપર્વ સાં. ૧૬૫૨ માં રચાયેલું આ લેખકે જાપી પ્રસિદ્ધ કર્યું છે. એણે સાં. ૧૬૮૪ મુઘીમાં મદાભારત-રામાયણ રચી કાઢેલાં, તે તે કાવ્યના અંતભાગથી આપણા નજીવામાં આવે છે. પરચૂરણ વિષયનાં કાવ્ય પ્રાચ-એની પ્રાચમિક કૃતિઓ જ ગણી શકાય, કારણ કે એમ કરી એણે લોકાદર

મેળવવાની સ્વાભાવિક ઈચ્છા રાખી હોય, પ્રસિદ્ધિ મળ્યા બાદ સુપ્રસિદ્ધ મહાભારત-રામાયણનાં આખ્યાન (જેના રચનમાં શાંતિ અને સમય અનિવાર્ય જ હોય તો) રચ્યાં હોય એ કંઈ ઓછું સંભવિત નથી. મોસાણું પણ એવું એક સામાન્ય પ્રાથમિક કાવ્ય છે, એમ એમાં સંકુચિતપણે રહેલી શક્તિથી જણાય છે. આમ પ્રેમાનંદે રચના કરી હોય તો એ પૂર્વે એક સદી ઉપર વિખ્યાત નરસિંહના જીવન-વિષયનું કાવ્ય રચી કાઢેલું. એણે કદાચ હારમાળાનો પ્રસંગ પણ કાવ્યમાં ઉતાર્યો હોય, પરંતુ કનનસીમે એની એવી કાંઈ રચના ઉપલબ્ધ નહિ હોવાથી એ વિષયમાં મૌન જ સેવવું પડે છે.

હીપા વગેરેના પ્રવાહ

કવિ પ્રેમાનંદે સંકલિત કરેલી મનાતી હારમાળા-ગુજરાતી પ્રિટિંગ પ્રેસ તરફથી પ્રસિદ્ધ બૃહત્કાવ્યદોહન-ભાગ ૮ માંમાં પાટણના વિશ્વનાથ જાનીને નામે અપૂર્ણ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે. સ્વ. હીરાલાલે એ સમગ્ર કાવ્યસમૃદ્ધ સ્વતંત્ર રીતે 'નરસિંહ મહેતાનું આખ્યાન' એ નામે પ્રસિદ્ધ કર્યો છે; એની દાયપ્રત પણ સાં. ૧૭૯૫ જેટલી જૂની હોવાથી વિશ્વસ્ત છે. એમાં માત્ર મોસાણું-ચરિત વિશ્વનાથે સાં. ૧૭૦૮ માં રચ્યું એટલો ઉલ્લેખ છે, જ્યારે બાકીનામાં આદિચરિત-હંડી, એમાં કાંઈના નામનો ઉલ્લેખ નથી, માત્ર વિવાદચરિતમાં વસણોમાં આધારભટ્ટના નામનો ઉલ્લેખ છે. વિવાદ-ચરિત મોટા પાકમેદ સાથે આધારભટ્ટને જ નામે જૂ. કા. દો. ૮ મા ભાગમાં પણ પ્રસિદ્ધ થયેલું છે. એ કાવ્ય મૂળ હરિદાસનું છે, જે એણે સાં. ૧૭૨૫ માં રચેલું. (સ્વ. પારેખે એ ગ્રંથની પ્રસ્તાવનામાં આ વાત જણાવી છે.) એની એક પ્રત સાં. ૧૭૪૪ માં નકલ કરાયેલી શુ. વર્ના. સો. નાં. ૪૮૬ સની પ્રાપ્ત છે જ. આમાંની ઠેસલી હારમાળા પ્રથમનાં બે કાવ્યોની માફક કાંઈ અઘાત કવિની હોય તોપણ એ વિશ્વનાથના સમયથી જૂની તો નથી જ. એ માળાના

રચયિતાએ જૂની આખ્યાયિકા અને કેટલાક એના એ પ્રાચીન પદોનો પોતાના કાવ્યમાં છુટથી ઉપયોગ કર્યો છે. આ વાતનો કાંઈથી વિરોધ ઉઠાવી શકાય એમ નથી, કેમકે પ્રેમાનંદની યા વિશ્વનાથ જ્ઞાનીની કે કાંઈ અગ્રાત કવિની આ હારમાળા સિવાયની બીજા જ કમવાળી પ્રાચીન હારમાળાની જૂનામાં જૂની પ્રતો પણ—એ મહેના કેટલયે પદ એકના એક સ્વરૂપમાં અથવા સહેજસાજ પાઠબેદથી—પ્રાપ્ત થાય છે સા ૧૬૭૫ની એક પ્રત શુજ વર્ના સો ના ૧૮૯ની છે તેમાં હારપ્રસંગના માત્ર પાંચ પદ અને કળસતા એ પદ મળી સાત પદ જ લખેલા છે એ પદો આ છે—

- ૧ રાગ રામગી—વિવચારશ શ્રી પ્રીતડી, જે સીરગે રાતો
૨. „ —હારનિ કાજિ શ્રી હઠ કરે સામલા,
- ૩ „ —દેવા તૂ કિશ્યા દાકર,
- ૪ „ —દેવા અમચી વાર કાં બધિર હોષલા,
- ૫ „ —હલ્યા હારનિ કાજિ કા વિદ્ય વામા,
- ૬ „ —દામોદર દયાનિધિ, અને
- ૭ „ —દામોદરે પ્રીધી દયા

આમાના પ્રથમ ૬ પ્રેમાનંદ-મંડલિત મનાતી ૮૪ પદવાળી (હીપા) પ્રતમાં છે, જે અનુક્રમે ૬૬-૬૨-૬૧-૪૨-૧૬ માં છે ૭ મુ પદ એમાં નથી સા ૧૬૭૫ વાળી આ પ્રતમાનું જે ૧ હુ પદ પ્રેમાનંદની મનાતી પ્રતમાં ૬૬ મુ છે તેનો પાઠબેદ જોતા એવા અનુમાન ઉપર આવવું થાય છે કે—પ્રેમાનંદ કે કાંઈ અન્યે કાં તો એ પદમાં ફેરફાર કર્યો છે અથવા એને છુટી જ જરા કડોળાયેલા પાઠવાળી કાંઈ અન્ય પ્રત મળી રોય.

જૂની પ્રતનો પાઠ—(મ)

“વિવચારશ શ્રી પ્રીતડી, જે સીરગે રાતો
મંડલિક હારનિ પરભવે, તૂ શ્રીમદિ માતો.

કામિ થયો રિ કેશવા' પરબલ જ પાપી.
 લોભી લિખેમીનાથ તે પૂતના સંતાપી.
 માહારિ વાહરિ ચઢે હો વીડલા નહોં તો દેહ જાશિ.
 મંડલિક નારસૈવાનિ મારશે તે કિમ રહિવાશે."

૨. પ્રેમાનંદ સ્વીકારેલો મનાતો પાઠ:—(હોળ)

"હાં રે વિચારાં શું પ્રીતડી, તુ સ્ત્રીરંગ રાતો.
 મંડલિક મુખનિ પરબલિ તું રમાં મદમાતો.
 કામિ થયો રે કેશવા મુને પરબલે પાપી.
 લોભી થયો લક્ષ્મીવરા, તેણે ન ચકયો હાર આપી રે.
 વાહારે ચઢજે વિડલા, હયાં દેહ પડશિ.
 નરસૈયો કહિ નાચજી કુંવરઆઈ રવડશે."

૩. જ્યારે સ્વ. તનસુખરામભાઈવાળા (તત્રિ) સાં. ૧૭૩૩ની
 આસપાસ નકલ કરાયેલી જુદી જ સાખાની હુરમાળામાં આ ૫૬
 ૪૮ મુ છે, જે નીચેના પાઠથી છે :

'વીલચારાં શું પ્રીતડી, જે સ્ત્રીરંગિ રાતો.
 મંડલિક હારનિ પ્રબલિ તું રે મદમાતો.
 કામિ થયો રે કેશવા, મુનિ પ્રબલિ પાપી.
 લોભી થયો લક્ષ્મીવરા, પૂતના સંતાપી.
 વાહારિ ચઢે રે વીડલા, નહોં તો દેહ જાશિ.
 નરસૈયાનિ મંડલિક મારશિ, તે તિં ક્યમ વમાશિ."

સ્વરૂપ ઉપરથી આ ત્રણે પ્રવાદ નિરનિરાળાં ઝરણોમાંથી
 જન્મ્યા દેખાય છે. અહીં આપેલા આ ત્રણે ઉતારાઓમાં ૧ લી કડીમાં
 ૧-૩ (સાં. ૧૬૭૫ વાળા પ્રત અને તત્રિ) "તું રે મદમાતો-શ્રીમદમાતો"
 જે સિવાય સરખું છે; જ્યારે બીજી કડીમાં ૨-૩ (હોળ અને
 તત્રિ)—"તેણે ન ચકયો હાર આપી-પૂતના સંતાપી" જે સિવાય
 સરખું છે. ૧-૩ (સાં. ૧૬૭૫ અને તત્રિ)માં જે કડીમાં માત્ર

બીજું ચરણ “પરધન જ પાપી-મુનિ પ્રભવિ પાપી” એ જુદું છે, બાકી સરખું. ૩ છ કડી ૧-૩ (સાં. ૧૬૭૫ અને તત્રિ) માં “રિદિવાસિ-પમાસિ”ના મુખ્ય બેદથી એક જ છે, જ્યારે ૨. (હીવા માં) ૧૩૩ સિવાયનાં ત્રણે ચરણ જુદી જાતનાં છે.

એમ પણ બનવા સંભવ છે કે-સાં. ૧૬૭૫ વાળી પ્રત અને સાં. ૧૭૩૩ (તત્રિ) વાળી પ્રતનો પ્રવાહ એક અરજ્યમાંથી વલો છે; જ્યારે કહેવાતા પ્રેમાનંદે (હીવામાં) જુદા જ અરજ્યામાંથી પ્રવાહ મેળવ્યો છે. એ (હીવા)નાં બીજાં પદોમાં સાં. ૧૭૩૩ (તત્રિ)થી બહોળા પ્રમાણમાં જુદા પાડ છે, તે વિસ્તાર-ભરે અહીં નથી મુલવતો; છપાયેલ પદો નીચેની પાદટીમાં જોવાથી એનો ખરો ખ્યાલ આવી જશે.

તત્રિનો પ્રવાહ

આમ આપણી સમક્ષ તદ્દન નિરનિરાળા બે પ્રવાહ ઉપસ્થિત થાય છે : ૧. પ્રેમાનંદે મેળવેલો મનાનો (હીવા) અને ૨. સાં. ૧૭૩૩ વાળી પ્રતનો (તત્રિ). આ પાછલી તત્રિ પ્રત ૬૬ પદે ૧૮૮લી હોવા છતાં એવા જ બીજી નકલો સાં. ૧૭૬૨ ની (હીવાર) અને મુજરાતી પ્રેસની એક મારી પાસે હતી (ક) તે જોતાં એમાં (એટલે તત્રિમાં) ૮૯ પદ હોવા સંભવ છે, જેમાં ૭૯ મું પદ સાં. ૧૫૧૨ની છાપવાળું છે. ક માં આ સાં. ની છાપવાળા પદમાં “પદ અઢોતરે નિર્મલ ગામ” એવો ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થાય છે. સંભવ છે કે સાં. ૧૭૩૩ વાળી (તત્રિ) પ્રતમાં પણ એવો જ ઉલ્લેખ હોય! પ્રત અધૂરી હોવાથી એમાંથી કશું જડતુ નથી. સાં. ૧૭૬૨ વાળી (હીવાર) પ્રતનો આધાર રાખી સાં ૧૭૬૨ લગભગ સાં. ૧૫૧૨ની છાપવાળું ૭૯ મું પદ ઉમેરાયું હોય, એવી શ્રી મુનશી મા-પતા ધરાવે છે. (એમનો નરસૈયો-ઉપોદ્ધાત. ૫. ૩૯.) સાં. ૧૭૩૩ અને સાં. ૧૭૬૨ ને ઝાઝો ફેર નથી, એ જોતાં સાં. ૧૭૩૩ વાળી (તત્રિ)

પ્રતમાં આ. સાં. ૧૫૧૨ની જાપવાળું ૭૯ મું પદ હોય, એવું માનવામાં મને તો કશું બાધક જણાતું નથી. આ રીતે તત્ત્રિમાં ૭૯ પદ ચાલુ અને વધારાનાં ૧૦ પદ કળસનાં ગણતાં તત્ત્રિનો એક પ્રવાહ હોવાથી અલગ આપણી સમક્ષ રજૂ થાય છે.

હોવાઈ નો એક પ્રવાહ

જે પ્રતોમાં ૬૫ પદોનો ઉલ્લેખ છે, તેની સાં. ૧૭૮૦ (હોવાઈ), સાં. ૧૭૯૧ (૧) અને એક લખ્યા સાત્ર વગરની (૪) એમ અનુક્રમે ગુજ. વર્ના. સો. નં. ૧૬૬, ૧૮૩, ૧૮૮ ની છે. આ પ્રતોમાં સાં. ૧૫૧૨ ની જાપવાળા પદની પહેલાં, ૬૪ પદ થાય છે આમ તત્ત્રિ વાળા પ્રવાહ કરતાં આમાં ૧૪ પદ ઓછા છે. ૬ પ્રતમાં “અખી માદરી કેતી”તી”-એ પદ પછી એ ક્ષિપ્ત ચાલુ ક્રમે છે, એટલે એમાં અહીં ૬૪ પદ થાય, તે ત્યાં ૬૬ થાય એટલો જ તફાવત.)

જે ચાંદ પદ આ હેતુના ક્રમમાં ઓછાં થાય છે તે પદ તત્ત્રિનાં ૩૧, ૩૯, ૪૮-૫૬, ૫૮-૬૦ છે. આમાં માત્ર ૪૮મું પદ એક જ જે સાં. ૧૬૭૫ વાળી (૩) પ્રતમાં છે તે ચોપાઈ દાવટીમાં છે. બાકીનાં ૧૩ પદ ઝૂલણામાં છે. આ પદ માત્ર દ્વારવિષયક સ્તુતિનાં છે.

તત્ત્રિના ક્રમે તેમજ આ હોવા ના ક્રમે ૧-૩૦ પદો બધી જ પ્રતોમાં એક જ ક્રમે છે. તેમજ સંખ્યાઓનાં પદોથી એટલે તત્ત્રિના ક્રમે ૬૨ થી ૮૧ અને હોવાઈ ના ક્રમે ૪૮ થી ૬૭ એ એનાં એનાં છે. વચ્ચે તત્ત્રિના ક્રમે ૩૧-૬૧ અને હોવાઈ ના ક્રમે ૩૧ થી ૪૭ (જેમાં તત્ત્રિનાં ૧૪ પદ નથી જ તે) એ બંનેમાં પદો ક્રમભેદે તેમજ કેટલાંએક ઊલટપાલટ ગ્રામ થાય છે. આ વચ્ચેના ગાળકાને નજરમાં લેતાં આ પ્રવાહ તત્ત્રિથી એટલા પૂરતો જરા બિલ દેખાય છે. આમ જોતાં હોવા, તત્ત્રિ અને હોવાઈ નો, આમ ત્રણ પ્રવાહ આખ

સામે ૨૪ થાય છે તેમાનો હાથ (ત્રિમાનદ્વે ગણ્યતો)નો પ્રવાહ નિરાલો જ છે. તત્રિ અને હીવાઈ માં પ્રથમનાં ૩૦ પદ અને છેલ્લાં ૨૦ પદ માત્ર સમાન ક્રમે; વચ્ચેનાં ૧૫ બાદ જતાં બાકીનાં ૧૭ પદ ભિન્ન ક્રમે જળવતા બે પ્રવાહ આપણુ ધ્યાન ખેંચે છે. શ્રી. મુનશી આને નજીવો ફેરફાર માને છે (જુઓ ઉપો. ૫ ૨૦), પરંતુ મને આ નજીવો ફેરફાર નથી જણાતો, કેમકે જે ૧૪ પદ તત્રિમાં ઉમેગાયેલાં છે તે હાખલ થયા બાદ પદોના ક્રમમાં ફેરફાર તેમજ પદ જિવટપાસટ ગોઠવવામાં આવ્યાં છે, એ કંઈ ઓછી મહત્વની વાત નથી. હારમાળાનાં ખરૂં તેમજ ઓછામાં ઓછાં પદ ઓધવામાં આ વધુ મદદગાર બને એમ છે, એ વાત સાચો વિચારક કદી જતી કરે એમ નથી.

આ બે પ્રવાહોમાં એટલે કે તત્રિ અને હીવાઈ માં કયો પ્રવાહ નવો, એ પ્રથમ નજરે પકડવું મુશ્કેલ છે, પરંતુ એ દુ શક્ય તો નથી જ.

૫૦ પદની હારમાળાની સંભાવના

(૧) એક કાળે હારમાળા ૫૦ પદની હતી, એવું શુજ. વર્ના. સો. નાં ૧૬૫ નાં છટક ૧૧ પદ જ છે તેમાં “પચાસ પદની માયા ગાઈ” એવા ઉલ્લેખથી સમજાય છે આમાનુ છેલ્લા સાં ૧૫૧૨ ની છાયાવાળા પદની પહેલાનું “હૃદયા હારને કાળિ વિલખ વામા ઘણું” એ પદ ખાસ ધ્યાન ખેંચે એવું છે, આ પ્રત (હીરા૧)માં તેમજ સાં. ૧૬૭૫ વાળી (અ)માં એ પદની છેલ્લી લીની અનુક્રમે આ છે — [હીરા]—“કેસવે કંકેયો હાર વડો કરી

ત્રેમે આરોપીઓ નરસે-ત્રીવાગે ”

[મ ૨]—“કેસવિ કંકેયો માલા વડી કરી

ત્રેમે આરોપી નારસૈય-ત્રીવાયે ”

બ્યારે ૬૪ પદ (હીવા ૪) અને ૭૮ પદ (તત્રિ) ધરાવતી પ્રતોમાં એ લીટી આ પ્રમાણે છે —

“કેસવા કંઠથી માલા વડી કરે.

ત્રેમિ આરોપુ નરસિંય-ગ્રીવા.”

[પદ નરસિંઓ તે પરમે ગાએ. હીવા ૪]

[૧, પ્રતમાં આ પદ જ નથી. એને બદલે બીજું પદ છે, જે હુરમાળામાં એ પદની નીચેની પાદટીપમાં આપવામાં આવ્યું છે.]

આ પદ હીવાના ક્રમે સાં. ૧૫૧૨ની છાપવાળા પદની પૂર્વે છે; જ્યારે આ હીવા૪—ત્રિના ક્રમે વચમાં—કર્ચાય વચમાં છે. એ પછી સંખ્યાબંધ પદ ઉમેરાઈ ગયાં છે. ત્રિ (સાં. ૧૭૩૩)ના ક્રમમાં એ ૬૧મું છે; હીવા ૪ (સાં. ૧૭૮૦)ના ક્રમે એ ૪૧મું છે.

આ ઉપરથી એટલું સમજી શકાય એમ છે કે—૫૦ પદવાળી હુરમાળામાંથી ૬૫ પદ (હીવા ૪)ની અને ૭૮ પદ (ત્રિ)ની હુરમાળા અને ત્યારે એમાં છેલ્લા પદની અંતિમ કડીનો ભાવ આપે બદલાવી આરોપીઓ કે આરોપીને સ્થળે આરોપુ=આરોપો (આરાપે બહુવચન) એવી વાચનાના સ્વરૂપમાં મૂકવો પડ્યો.

એક આશ્ચર્ય પ્રાપ્ત થાય છે કે કે—ગુજરાતી પ્રેસમાં સાં. ૧૭૪૫ માં લખાયેલી (ગ) પ્રત છે, જેમાં બધાં મળી ૭૧ પદ છે; “બાઈ મુને હરિ ગાવાની ટેવ પડી”—એ, પદ બીજા ક્રમમાં ૧ હું છે, એટલે ત્યાંથી જ હુરમાળા શરૂ થાય છે; આમ છતાં ૧ પ્રતમાં એ ૭ મું છે; એ પછીનાં બરોબર જ ૮-૯ એ ક્રમે. આ પ્રમાણે આ ૧ પ્રતમાં “બાઈ મુને હરિ ગાવાની ટેવ પડી”—પહેલાં બીજાં ૬ પદ વધારાનાં છે. એ પાનાં નષ્ટ થઈ ચૂક્યા હોવાથી એ વધારાનાં ૬ પદ ક્યાં, એ જાણી શકાતું નથી. આ ઉપરાંત એક વિશિષ્ટતા આમાં છે: આ ૧ પ્રત—“નરસિંઓ બોલ્યો જાણી, સુરસેના પ્રતિ વાણી”—એ એના ૨૪ મે પદે ત્રુટક છે. (“બાઈ મુને હરિ જોવાની ટેવ પડી”—ત્યાંથી એક ગણતાં આ ૧૮ મું પદ થાય, જે હીવા૪—

તત્રિમા પછા ૧૮ મુ જ છે)-ફરી એ ગત્રત 'લકત્ત વાહાવી નાથ લકત્ત વાહાવી'—એ એના ૬૧ મા પદથી શરૂ થાય છે, જે હોવાજ ના ક્રમમાં ૫૬ મુ છે એનો ૭૧ નો ક્રમ એટલે હોવાજ ના પ્રવાહને ક્રમે ૫૫ મુ જોઈએ આમ આ સા ૧૭૪૫ વાળી (ગ) ગ્રંથમાં વચ્ચે ચાર પદ ઉમેરાઈ ગયા હાજે છે, તે ક્યાં? વચ્ચેથી પાનાં ફાટનાં હોવાથી એ નથી જાણી શકાતું આ ગત્રત "દુ માગુ તે મુનિ મયા કરો" એ એના ૬૩ મા પછી "આસ્પનિ દાર વસુવસુતનદન" અને "હારને કાલ્ય શુ મુન્ય મહે માહવા" —એ બે પદ આપે છે જે ૬૫ ના ચાલુ ક્રમવાળી (હોવાજ) મા નથી, જ્યારે ૭૮ વાળી (ત્રિ) ના ક્રમમાં ૫૫ મુ-૫૮ મુ છે આ બે ઉમેરાય છે એટલે એ ગત્રતમાં ૭૧ થાય છે આ ગત્રત કળશનાં બે પદ "દામોદર દયાનિધિ" અને "દામોદર કૃધી દયા"—ને હેતુ સાં ૧૫૧૨ ની છાપવાળા પદની પહેલા મૂકે છે, છતાં એ સાં ૧૫૧૨ ની છાપવાળા પદમાં ઉદ્દેશ્ય તો ૬૫ પદનો જ કરે છે ૬૫ વાળી (હોવાજ) ના ક્રમમાં આ બે કળશનાં પદ સાં ૧૫૧૨ ની છાપવાળા પદ પછી છે, એટલે અમ ૬૫ વાળી- (હોવાજ) મા નથી તે બે મૂનજાના પદ બાદ જર્તા પશુ ગત્રતમાં ચાર પદ ઘટે છે. સભવ છે કે-આ ચાર ઘટતા પદ સખીઓનાં પદ હોય. આમ ગત્રતનો ક્રમ કોઈક વિશિષ્ટ પ્રકારનો છે તો આમ આપણી સમક્ષ જૂના એક પ્રવાહના ચાર ફાટ દેખાય છે —

૧. માત્ર ૫૦ પદવાળો

૨ ૬૫ પદવાળો (ગનો), જેમાં સખીઓનાં પદ હોય, કે ન હોય.

૩ ૬૫ પદવાળો (હોવાજનો) જેમાં સખીઓનાં પદ હોય, ને એને બદલે ચાર પદ ખીજ ફાટના ગૂમ

૪ ૭૮ પદના ઉલ્લેખવાળો (ત્રિનો), જેમાં વચ્ચે ત્રીજા ફાટથી ૧૪ પદ વધારે અને સાથે વચ્ચેનાં પદોમાં ક્રમભેદ

૨-૩-૪ ફાંટાવાળું સ્વરૂપ આપણી સમક્ષ છે; ૧લા ફાંટાનું સ્વરૂપ નથી. એ પ્રત (હીંગ ૧) માત્ર અગિયાર પદ આપે છે :—

૧. રહે રે ભગવા કચકચ કરતો;
૨. વૈરાગ પાળે;
૩. ચૌદશ ભેજી તારી વાટડી;
૪. મેહતા ધરણીધરને ઘેર; [વચ્ચે પાનાં ફૂટે છે.]
૫. માહરે તો તાહરા નામનો આશરો;
૬. દેવા તું કરા ઠાકાર;
૭. હારને કાજ કાં હઠ કરે;
૮. તું સદા દયાલ-દીન હમોદરા;
૯. દેવા બધિર રહે એલા આપણ;
૧૦. હસ્યા હારને કાજિ વિલંબ;—અને
૧૧. સંવત ૧૫ આરોતરે.

આ અગિયાર પદોમાં છેલ્લાં ૬ નિઁ ૫૦ પદોમાં છેલ્લાં જ છે, કેમકે ૧૦ માં પદમાં “કેરાવે કંઠથી હાર વડા કરી પ્રેમ આરોપીએ નગસૈ-શ્રીવાયે.” એવો ઉલ્લેખ છે. સાં. ૧૬૭૫ વાળા (અ) જૂનામાં જૂની પ્રતનો એને ટેકા છે, એટલે હવે એ પૂર્વેનાં ૪૪ પદ કે ૪૫ પદ ક્યાં એ જ મોધતું બાકી રહે.

આ હીંગ ૧ પ્રતમાંનું “માહરે તો તાહરા નામનો આશરો”— આ પદ ૬૫ પદવાળી (હીંગ ૪) વાળા ત્રીજા પ્રવાહમાં નથી જ; ૩૪ વાળા બીજા પ્રવાહમાં છે કે નહિ એ વચ્ચેનાં પાનાં ફાટેલાં હોવાથી જાણવામાં નથી. ચોથા (ત્રિંગ વાળા) ૭૮ પદવાળા પ્રવાહમાં એ છે જ અને એના કમે એ ૩૯ મું છે. ૫૦ પદવાળા (હીંગ ૧) પાનામાં પ્રથમ આપેલાં ચાર પદોમાં પહેલું બધા કમમાં ૧૫ મું, ૨ જુનું બધા કમમાં ૩૦ મું, ત્રીજું બધા કમે ૪૭ મું, અને ૪ થું

ત્રીજા (હોવા જના) ક્રમે ૫૮ મુ અને ચોથા (ત્રિજના) ક્રમે ૭૨ મુ છે આ બધાં પદ ૨ ના પ્રવાહ (ત)થી અસલ ક્રમમાંથી બદલ થઈ નવા ક્રમમાં મુકાયા છે, એ અહીં કોઈ પણ રીતે બુલનાતુ નથી. ત્યાં ૫૦ પદવાળીનો ક્રમ કયો ?

૬૫ પદવાળા (હોવા જ ના) ક્રમમાં ચોપાઈદાવટીનું એક અને બૂલણાના તેર પદ નથી, એ ૭૮ પદવાળા (ત્રિજના) ક્રમમાં આવી ગયાં છે આ પદોનું સ્વરૂપ જોતા સમજી શકાય એવું છે કે એ બધાં જૂનાં પદ છે, અને એ છેલ્લો ક્રમ (ત્રિજનો) ઘડ નારાએ પોતાના ક્રમને અનુકૂળ થાય તે પ્રમાણે ઉમેર્યો છે એમાંનું “ વિવચાર ય પ્રીતડી ”-એ સાં. ૧૬૭૫ ની પ્રત (બ) જેટલું જુનું છે જ, બ્યારે “ માહારે તાહરા નામનો આશરો ”-એ ૫ ના (હોવા જના) ક્રમમાં છે જ. માટે એ જુના તો ખરા જ, બલે ૬૫ નો ક્રમ કરનારા (હોવા જ પ્રતવાળા)ને એ ન મળ્યા હોય

૬૫-૭૮ ના ક્રમમાં ૧૮ એથી ૨૯ માં પદ સુધીના પૂર્વ-કથાનુસંધાનના પદ એ તદ્દન પાછળનો ઉમેરો છે એ પદોમાં નીચેનાં કથાનક છે

૫૬ ૧૮ મુ-સત્તર સન્ધાસી રાજા પામે જય છે,

“ ૧૯-૨૦ મુ-એ જાણી નરસિંહ પુત્રીને સાસરે ચાલી જવાનું કહે છે,

“ ૨૧ મુ-માડલિક રાણીને વાત કરે છે,

“ ૨૨ મુ-માડલિક પોતાની માતાને વાત કરે છે

“ ૨૩ થી ૨૯ મુ-રાજા માડલિક કોઈ શ્રીપાત સન્ધાસીને બોલાવે છે, જે નરસિંહને થયેલા પરચાર્યાના મામરાનો ઉલ્લેખ કરી (વચ્ચે મદમેરાના અસત્ર જૂનણાના બે પદોને પણ દાખલ કરી) મદમેરાની કથા કહે છે, અને રાજાને વારે ■^૧

૧ ‘રામજિઆ’ ગોપીઆ માહિ કરતો,’ એ પદમાં નરસિંહને પન્ન વાની કિમ્બો રાજાને વારવાનું પડિતે કહ્યું એનો ઉલ્લેખ આવે છે આમ ‘પાછળનો કોઈ એક અણની સંકલ્પ સત્તરે આપ થાજે છે

સ્વરૂપ જોતાં આ ૧૨ 'પદ કેવળ અનુસંધાનનો અંગ્રહ
આપવા કોઈએ પાછળથી ઉમેર્યો છે. (શ્રી. મુનશીએ એ વાત ઉપોદ્ધાત
પૃ. ૧૧ મેં આપી છે.)

(૧) આ ૧૨ પદ બાદ જતાં ૬૫ પદવાળી (હોગ ૪) પ્રત
આપોઆપ ૫૩ પદવાળી બની જાય છે. જેથી, જોમાં ' સખીનાં
આર પદ " વધે છે, જે ન ના ક્રમમાં યુક્ત થાય છે કે નથી થતાં;
તો " દામોદરે કીધી દયા " અને " દામોદર દયાનિધિ " કળશનાં
એ બે પદ ન માંના છેલ્લા સાં. ૧૫૧૨ ની છાપવાળા પદની પહેલા
મૂકેલાં છે તે અને " આખ્યને દાર સુત વસુદેવનંદના " તેમજ
" દારને કાળ્ય થાં મુન્ય મહે માહવા " - એ બે હોવાઈ માં નથી,
એ મળી આર દાખલ થતાં ૫૩ નો ક્રમ પાછો જોતો થઈ શકે છે.
આમ સાં. ૧૫૧૨ ની છાપવાળા પદની પહેલાં ૫૨ પદ આવી
રહે છે; કોઈ ૨ પદ આમાં વધે છે.

આ તો એક સંભાવના છે; એ માત્ર સંભાવના જ છે.
બીજો ક્રમ કયો હોવો જોઈએ એ અત્રે બતાવું એ પૂર્વે એક ખુલાસો
કરી લઉં છુ-કોઈને શંકા થાય કે ઉપર કાઢી નાખેલાં વધારાનાં
૧૨ પદ શા માટે ઉમેરા તરીકે માનવાં? એનો જવાબ આ છે :

૧. એ પદ બધાં જ નરસિંહની કૃતિ નથી. નરસિંહ પોતાને
મોટે પોતાના કાવ્યમાં પોતાનાં વખ્યાલ્ય અન્યત્ર કયાંય
કરતો નથી. (વચ્ચે આવતાં મામેરા-વિષયનાં ૨ પદ
એનાં છે, પણ એ હુારના ક્રમમાં નથી)

૨. ૧૭ મા પદમાં નરસિંહ " રે લગવા મિં મૂક્યો ન જતય "
એમ કહી, " મળ્યો નરસિંઆયો સ્વામી, " એમ કહે છે.
આનો ઉત્તર મળવો જ જોઈએ; એ અદારમા પદમાં
નથી જ, એટલું જ નહિ પણ ૨૬ મા પદ સુધીમાં કયાંય
નથી; એનો જવાબ તો છેક ૩૦ મા પદમાં છે. જવાબ
આપતાં જીમ કહે છે કે-વૈરાગ્ય પાળિ નથી પામવો રે

ભગતવજીવ ભગવાન.” અને નરસિંહને ભારપૂર્વક કહે છે કે—

“નથી દાળવુ દાર આમી—ભીમ ભણિ—કૃપા કરો
નાગર મવળા જોડવા મળ્યા છે, તમે આંધા નવધુગમ ગળો.”

આ બે જ કારણે એ ૧૨ પદ ઉમેરે છેવામાં નિયામક છે બેસક, એ માહેનાં જૂલણાનાં બે પદ નરસિંહની કૃતિ હોવા સભવ છે, જે એનાં મામેશમાથી જરા ચમ્દેર આવે અહીં ઉદ્ધૃત કરેલા લાગે છે

(૨) આમ ૧૭ પદ પહેલાં અને ‘વૈરાગ્ય પાખિ’ એ ૩૦ મુ પદ—જોર્મ ૧૮ નાદ હારમસંગના પૂર્વરમરૂપે મંત્રાદમા રજૂ થાય છે ૩૦મા પદમાંની ઉપર આપેની છેલ્લી કડી ઊથવા—રૂપે છે, એટલે પૂર્વરમરૂપે આજો પ્રસંગ અહીં પૂર્ણ થાય છે એ નિર્વિવાદ છે

ઉપરની સંભાવનાનો એકદેશ તો આમ પ્રાપ્ત છે જ હવે ૫૦ નો સરવાળો કરવા બાકીનાં ૩૨ પદ કયા ?

આ ક્રમમાં ૫૧મા પદ પહેલાં (એટલે સા ૧૫૧૨ની જાપવાળ પદની પહેલાં)—‘દારને કાળિ કાં નિલમ વામા ધાગૂ—’ એક પદ આનવુ જ લેખ્યે, બાકે “માદારે તો તાહરા,” ‘દેવા તુ કશા ઠાકુર,’ “દારને કાળે જા દો કરે” ‘તું અદા દયાન દીન દામોદરા,” ‘દેવા બધિર રહે એલા,” એ પાંચ પદ પછી એ પૂર્વે હોવાં જ નોંધે આ પાંચ બાદ જતા વચ્ચેના ૨૭ પદ કયા ? એ શોધી કાઢવું નોંધ્યે

૫૦ના ક્રમમાં “એદશ જોગી તાગી વાટડી,” અને “મેહતા ધરણીધરને ધેર” એ પદ તો છે અને એ બધા પાંચ ઝૂંપણાની પહેલાં જ આ રીતે ક્રમ ગોઠવે નોંધે

પ્રથમના અદાર પદ ઉપોદનાતરૂપે છે તે સજસલાના નથી જ. ૭૮ પદના ક્રમવાળી ત્રિમા ‘વૈરાગ્ય પાખિ’—૫૩ી નવો ક્રમ શરૂ થાય છે.

ત્યાં પ્રથમ પદ:—

“કુરિજનાં લોક કિલિ : નરસિંઓ લ પટી,
વાધતી વાત રાગઈ જણી.

કુટને વચન મંડળિક વિઘ્નલ થયુ, કિલિ :
હ્યાવો નરસિંસઆનિ આહાં તાણી ૧

શીઘ્ર સેવક નરસિંઆનિ , હ્યાવિઓ,
કિલિ મહિપાલ : તૂંની દાસ કહીછ. x x”

—એ પદ ૩૧મું છે. (“વૈરાગ પાખિ” —એ ૩૦મું પદ છે.
એ ન જુલાવું જોઈએ.) એ પછી—

૨. ચોહોદિશ જોજી તાહરી વાટડી;
૩. વિવિચારાં શું પ્રીતડી;
૪. કૃષ્ણ આગિળ્ય જાજી;
૫. દયા આણિ દામોદરા;
૬. પરણીનિ પારકિ દાઘ્ય;
૭. અવધુ—સુનો થયો;
૮. જોગરે શું જોલી રહ્યો;
૯. કેરિ કરુણા કિપાનિધિ;
૧૦. સાર કરચ સામળા;
૧૧. વિશ્વઆપક કર્ક;
૧૨. આપ્ય રે પ્રુત વસુદેવ;
૧૩. નંદના નંદ કાં વાર;
૧૪. પ્રથમ પ્રીત્ય માંકિ હવિ;
૧૫. ભકત્યસા ઇસિ તું વિધ્ય;
૧૬. ગીમદ્યાતો ગીમરા;
૧૭. તૂને ભજત કિમ સાંભરે;
૧૮. ને કેદેજો મદા'શુંકનો;

૧૯. સામળિયા જોપીઆં, ગાંધિ કરતો;
૨૦. હું માગૂં તોં યુગ્મનિ મવા કરુ;
૨૧. સખી માહરી તૂં કિહિતી જે;
૨૨. મેહતા ધરણીધરને ધેર;
- ૨૩-૨૪-૨૫-૨૬-૨૭

૨૨મા પછીનાં પાંચ પદ ક્યાં? ધોર અધકારમાં ગૂમ. ૫૦ પદની આ બીજી સંભાવનામાં $૧૮+૨૭+૫+૧=૫૧$ થાય છે. આ ક્રમ વધુ સુસંગત છે.

(૩) એક ત્રીજી સંભાવના તત્ત્રિના ક્રમમાંથી ઉપલબ્ધ છે તે એવી રીતે કે-તત્ત્રિના ૭૮ના ક્રમમાંથી પ્રથમનાં ૩૦ (૧૭+ક્ષિપ ૧૪+૧) બાદ જતાં બાકી ૪૮, એમાં “દામોદર ડ્યાનિધિ” અને “દામોદરે દયા કીધી” એ બે પદ ઉમેરતાં ૫૦ થાય અને સંવત ૧૫૧૨ની જાપવાળું ૫૧ મું. પરણુ એમાંનાં ધણાં પદ, જેવાં કે— “ભક્તિ વાહની નાય,” “ભક્ત્ય નાપે નાય”—એ વગેરે પદ લંગવાન પ્રકટ થયા પછીનાં એટલે કળાનાં જ છે તે અંદર દાખલ થઈ ગયાં છે. વળી મેવાદકરે જે પદો આ પાછલાં ૪૮ પદોમાં આવે છે તેમાંનાં કેટલાંક સંગત નથી. નરસિંહ રત્નતિનું પદ બોલે અને કોઈ સંન્યાસી જીતે એક પદ મંગધ વિનાનું ખોલી નય. પ્રથમનાં ૧૭ પદ જેવાં સંકલિત છે તેવાં આ પદ સંકલિત સુમેગત નથી જ; એટલે આ ત્રીજી સંભાવના મને તો કેવળ અસંભવિત જેવી માગે છે; એટલે ઉપર જે બીજી સંભાવના આપી છે તે જ વધુ યુક્ત થાય એમ છે.

એ બીજી સંભાવનામાં $૧૭+૨૨=૩૯$ પછી ૧ પદોનો ખાડો; પછી છેલ્લાં પાંચ પદ ગૂલણનાં દીવા ૧ મુજબનાં અને છેવટ સાં. ૧૫૧૨ની જાપવાળું પદ; એમ $૫૦+૧=૫૧$ થાય છે. આમાંનાં ખૂટતાં પદ ક્યાં દોવાં જોઈયે? સાં. ૧૭૪૫ વાળી ન પ્રતમાં ચાર

પદ દીવાજના ક્રમ કરતાં પધારે છે તે ક્યાં એ જો કે વચ્ચે પાનાં ફાટેલાં હોવાથી નથી કળી શકાયું, છતાં સખીઓનાં પદ તરીકે પ્રસિદ્ધ એવાં ચાર પદ હોઈ શકે. એનું સ્થાન “સામળિયા, ગોપીઆં માંહે ફરતો”—એ પદ પછી છે. આ ચાર ત્યાં બેસાડિયે તો હવે માત્ર ૨ પદ ખૂટે છે.

આ રીતે આપણી સમક્ષ હીરા પ્રતિએ અતિમ પદમાં ૫૦ પદનો ઉલ્લેખ કર્યો છે તે ૫૦ પદોનો મેળ લગભગ મેળવી શકાય છે.

હારમાળાની આવૃત્તિઓ

આ બધી વસ્તુને પ્રામાણિક દષ્ટિએ નીરખતાં ૧. ૫૦ પદનો ક્રમ, ૨. ૬૫ પદોનાં ૭ ક્રમ, ૩. ૬૫ પદનો હીરાજનો ક્રમ અને ૪. ૭૮ પદો ત્રિવિનો ક્રમ—આ ક્રમે હારમાળાની આવૃત્તિઓ થતી આવી છે. ૨જો અને ૩જો ક્રમ થોડા જ ફેર સાથે એક જ ભાતનો હોય એમ કલ્પના થાય. ૭ પ્રત માં ૧૭૪૫ જેટલી જૂની છે. એમાં પાડાંતર બહુ જ વિચિત્ર ભાતનાં છે એ હીરાજની સાથે મુદ્દલે મેળ ખાતાં નથી; એલે એને એક સ્વતંત્ર ક્રમ તરીકે ગણવી ઉચિત ધારી છે. સાં. ૧૭૩૩ (ત્રિવિ) સાં. ૧૭૪૫ (૭) પ્રત કરતાં નકલ થયાને દિસાબે જૂની ગણાય. ક્રમસ્વરૂપ ભેતારાં નવી છે. એ ભેતારાં ૭ પ્રતનો ક્રમ ત્રિવિ કરતાં જૂનો અને જુદો છે. હીરા ૪ પાલુ આ રીતે ત્રણ કરતાં પ્રાચીન છે. આ ભેતારાં ત્રિવિનું સ્વરૂપ સાં. ૧૭૩૩ની આસપાસ કોઈએ જાંબું એ પૂર્વે ધણાં દાયકા પૂર્વે ૭ અને હીરાજનાં સ્વરૂપ બંધાર્યાં હોવાં ભાઈયે. હીરાજની લખાવટ પ્રાચીન ન હોવા છતાં એ ૫૦ પદનો ઉલ્લેખ કરે છે, માટે એ કોઈ પુરાણા પ્રવાહને અર્પનારી છે, બહે એની પાછળથી નકલ કરાયેલી હોય. આમ ૫૦નો ક્રમ સાં. ૧૭૩૩નાં (એટલે ત્રિવિના) ક્રમ કરતાં ધણાં જ પ્રાચીન હોવો ભેધયે, એમ માનવામાં કેટલો શાધ અને તોં નથી લાગતો.

સા. ૧૫૧૨ની છાપવાળુ પદ સા. ૧૭૧૨ વાળી હીંગ ૨ માં પહેલવહેલુ મળે છે તો સા. ૧૭૩૩ (ત્રિ) વાળી પ્રતમાં હોય તો, એમાં કસ્ટોએ આશ્ચર્ય નથી, કેમકે ૫૦ પદવાળો પ્રવાદ-જે જૂનો અતિ જૂનો છે તેમાં અતિમ ૫૬ તરીકે મા. ૧૫૧૨ની છાપવાળા આ પદની પ્રાપ્તિ છે જ.

કેદારને શક્ય થાય કે ની જેવી જાગની આ અધૂરી નહોતી સવતની છાપનુ પદ મળે તેને પ્રાચીન કેમ માનુ ખુલાસો એ છે કે જાગરકર રિસચ ઇન્સ્ટિટ્યુટ-પૂના તરફથી મદાશાસ્ત્રની જે સાર્વજનિક આદતિ તૈયાર થઈ પ્રસિદ્ધ થાય છે તેમાં જે કારમીરી આરમ્ભતોનો ઉપયોગ લેવામાં આવ્યો છે તે બહુ જૂની ન હોવા છતાં એના સ્વરૂપાદિ ઉપરથી, એ પ્રાચીનમાં પ્રાચીન પાડોને સાચવી રાખતી હોવાથી તેમજ પાછળથી થયેલા અનેકાનેક ઉમેરાઓનો મોટો ભાગ એમાં ન હોવાથી એઓને પ્રામાણિક ગણવામાં આવી છે. જે જ રીતે આ હીંગ ને પ્રામાણિક ગણવામાં હું બાધ નેતો નથી એની સાથે એના સ્વરૂપને સ્વર્ણચીન ગણવાને આપડી પાસે કેદાર કારણો મોજૂદ નથી, કોનકુ એનો ક્રમ પ્રાચીનમાં પ્રાચીન છે એવું એનું સ્વરૂપ જ કહે છે.

આ રીતે આ ૫૦ નો ક્રમ ત્રિ કરતાં યોગ્ય જ જૂનો છે, એમ અપ્રત્યાય સમગ્રી શકાય એવું છે કેટલો જૂનો ?

કવિ વિષ્ણુદાસે મોસાળુ રચ્યું છે એ ઉપરથી એમ માનવા કારણ રહે છે કે મહેતાના જીવનના અમત્કારિક પ્રમંથ બેકોમાં સારી રીતે જાણીતા હતા, સોરઠમાંથી ખુલાત સુધી પહોંચી ગયેલા હતા. વિષ્ણુદાસનો સમય નક્કી છે એણે પોતાની કાવ્યપ્રવૃત્તિ મા. ૧૬૪૪ લગભગ ચાલુ કરી છે ખુદ નરસિંહનું મામેરું એના પ્રિય ૭૮ મૂલણમાં રચાયેલું તો છે જ એ એણે ચાલવ્યું હોય, અથવા દતકથાથી વસ્તુપ્રાપ્તિ થઈ હોય, ગમે તે રીતે વિક્રમની સત્તરમી સદીની પહેલી પચીસી સુધીમાં નરસિંહ આરાયે ગુજરાતમાં એક

ઉત્તમ ભક્ત તરીકેની ખ્યાતિ મેળવવાને સમર્થ થયેલો જ અને એમ હોય તો જ ખંભાતના વિષ્ણુદાસ જેવાને એવા ઉત્તમ ભક્તના અમતકારિક પ્રસંગોનો પરિચય આપવાનું દિલ થયું હોય. મામેરાની જેમ હારના પ્રસંગની કથા પણ સા માટે જાણીતી ન હોઈ શકે ?

એક વાત બતાવવી આવશ્યક જણાય છે : વિષ્ણુદાસે આપેલા મામેરાનો પ્રસંગ કવિ પ્રેમાનંદે કેટલેક ઠેકાણે એનાં જ પદો-વાક્યો -કડીઓ ઉઠાવી અતિ વિસ્તૃત અને રસિક ભાષામાં આપ્યો છે. કવિ પ્રેમાનંદે એ જ રીતે સર્વ ૧૭૪૪ માં હારનો પ્રસંગ પણ જૂની આખ્યાયિકાઓને આધારે આપ્યો મનાય છે. એને કવિ વિષ્ણુદાસનો સ્વતંત્ર આધાર કેમ મળ્યો ન હોય ? બેસાડ, કવિ વિષ્ણુદાસનું એવું કોઈ હાર-વિષયક કાવ્ય નથી મળતું, એટલે કવિ પ્રેમાનંદને એનો પણ આધાર છે કે નહિ એ નક્કી નથી થઈ શકતું; છતાં એટલું તો ચોક્કસ કે એને જૂનાં ધણાં, પદ મળેલાં, જે એણે એના કહેવાતા હારપ્રસંગમાં દાખલ કર્યાં છે.

જુદા જુદા પ્રવાહ ઉપર બતાવાઈ ગયા છે. વિશ્વનાથ જ્ઞાનીનો ગણો કે કવિ પ્રેમાનંદનો ગણો કે કોઈ અજ્ઞાતનો ગણો, એ હીણ પ્રવાહ તદ્દન નિરાળો છે જ. બીજા ત્રણ પ્રવાહોનું મૂળ ૫૦ પદવાળા પ્રવાહમાં છે. એ ૫૦ પદની ત્રણ સંભાવના ઉપર આપવામાં આવી છે. પહેલાં સત્તર અને “વૈરાગ પાખિ” એ પદ પૂર્વરંગ તરીકે આ ૫૦ વાળા પ્રવાહમાં પણ છે. આમાંની ૧લી સંભાવનામાં પૂર્વરંગના સંવાદની જેમ “વૈરાગ પાખિ” પછીનાં પદોમાં પણ સંવાદ આવે છે. સંવાદ અસંગત લાગે છે; તેથી સંકેત ઉત્પન્ન થાય છે. એને માટે બીજી સંભાવના ઉપર આપવામાં આવી છે. એમાં “વૈરાગ પાખિ” પછીનાં પદ મુસંગત છે. સમા જહારનાં પૂર્વરંગમાંનાં સંવાદનાં પદ નરસિંહની પ્રોત્તિને દાનિ પદોત્ત્યાગનાં છે. શ્રી. મુનશી નરસૈયો-લક્ષ્મી હરિનોના ઉપાદ્રાવનાં ૪૫-૪૬ પૃષ્ઠ ઉપર આ મતને અધીન થઈ હારમાળાને નરસિંહની કૃતિ તરીકે સ્વીકારવા ના પાડે છે. હું પણ

એ વાતને રૂઠી અપિતા માત્ર એનાં પૂર્વરૂબનાં સંવાદનાં પદોને નરસિંહની કૃતિ તરીકે સ્વીકારવા તૈયાર નથી. જસી સંભાવનાવાળાં ૫૦ પદની દ્વારમાળાનાં “વૈરાગ પાંખ” પછીનાં પદમાં જે સંવાદ છે તેમાં સામા પક્ષનો સં-ધાર્થી કે કાઈ જે પદ ગાય છે તેનો નરસિંહ સીધો જવાબ દેતો જ નથી; પ્રબુની સ્તુતિપે-આજીજીપે-અર્ધ ચિત્તથી પદો ગાય છે. આ ભેદો ત્યાંનાં સામા પક્ષનાં પદ ઉપરથી ધૂસેલાં અપદ્ જણાય છે; એ બધાં સામા પક્ષનાં પદ જતાં કરવામાં કદ કશી દાનિ નથી ભેદો. એથી જ બીજી સંભાવનામાં સ્વીકારેલાં પદોનું પ્રાતિષ્ઠ્ય તરી આવે છે. એ પદો નરસિંહની કૃતિ હોય, એમાં બહુ ઓછી શંકા રહે છે.

નરસિંહે પોતાના જીવનના પ્રસંગ સ્વતંત્ર કાવ્યોના સ્વરૂપમાં આપ્યા છે એ વાતમાં તો કાઈ વિમત જણાતું નથી. શામળદાસનો વિવાહ એણે એક કાવ્ય છે. શ્રી. મુનશી પશુ (૫. ૫૬ ઉપર) શામળદાસના વિવાહમાં કવિનું સરજ-હૃદયીપણું સ્વીકારે જ છે. જે પદ્ધતિએ આ વિવાહનું કાવ્ય રચાયેલું પ્રાપ્ત છે જ તે જ પદ્ધતિએ કુંડીનું કાવ્ય પ્રાપ્ત છે ન્વ. હોશલાલ પારેખે પ્રથમ વાર જ એ તા. ૪-૧૧-૧૯૨૩ના ગુજરાતી-દીપે-સર્વાકમાં પ્રસિદ્ધ કરેલું છે. કવિએ શામળદા નામનો ગૌ (પરમાત્માનું જ નામ) ધારેલો, તેનો ઉલ્લેખ શા. ૦-વિવાહમાં પદ ૧૭માં આવે છે:—

“ગૌ મમ શામલો સરવથી છે લસો; રાખ વિશ્વાસ તે દેશિ આણી;
નરસિંહો નાગરો રંકે છે બાપડો, કરશિ સંભાલ પોતાનું જાણી.”

કુંડીના ૪ જ પદમાં એ જ શામળ શેઠના નામનો ઉલ્લેખ છે —

“સ્વરિત શ્રીમત મુજમ [મુરી] દારામતી, રાવ રણછોડજી કર પ્રજામ.

સાગર ખેટમાં ઠેક મધ્યે પસો, શામલા શેઠ પરસિદ્ધ નામ.”

શામળદાસના વિવાહના કાવ્યની જેમ જ કુંડીનું કાવ્ય પશુ સાદું અને સ્પષ્ટ મુખ્યત્વે બૂલણું છે, જે બંનેના એકકર્તૃત્વને

આપવા પર્વામિ છે. મામેરું પણ ગુજરાતી પ્રેસનાં સાં. ૧૯૮૬ ના કાર્તિકી પંચાંગમાં છપાયેલું છે. ત્યાં પ્રસિદ્ધ થયેલા મામેરાને નર-
સિંહનું કર્તૃત્વ ન હોય એવું કાંઈ જણાતું નથી. ફરી થી. મળનભાઈ
પ્ર. દેસાઈએ પ્રેમાનંદના “કુંવરગાઈનું મામેરું” સાથે એ છપાવ્યું છે.

શામળના વિ. માં પ્રબુ પદાર્થો એ ચમત્કારનો ઉલ્લેખ છે,
રોજ જાતના ચમત્કારનો ઉલ્લેખ હૂંડી ને મામેરામાં છે. કાવ્ય-
મુખ્યત્વે મૂલજાઓમાં જ છે. આ કાવ્યોમાં અને બીજાં અનેક
એનાં જ કાવ્યોમાં અંતિમ કડીમાં તૃતીય પુરુષ તરીકે નરસિંહનો
ઉલ્લેખ ઘણી વાર આવે છે. એ પ્રયોગથી એ કાંઈ અન્યની જ કૃતિ
છે એમ માનવાં કારણ નથી, કેમકે એ રીતે માનતાં આપ્ત
ગીતગોવિંદ અન્યની જ કૃતિ હરે. જ્યદેવે સર્વત્ર પોતાને માટે
તૃતીય પુરુષનો જ પ્રયોગ કર્યો છે.

આ રીતે જેમાં ચમત્કારનું વર્ણન છે તેવાં તથા કાવ્ય
એક જ ધાડીનાં નરસિંહે રચ્યાં હોય એમ માનવામાં આપણે સંકેચ
ન જ કરવો જોઈએ.

વિવાહ હૂંડી અને મામેરું એ ચમત્કારયુક્ત તથા પ્રસંગો જેવો
હારનો પ્રસંગ છે. નરસિંહે વિવાહનો પ્રસંગ પડે લખ્યો જ છે
એ સહુ કાંઈ સ્વીકારે છે, તો પછી બીજા આ પ્રસંગ એણે કાવ્યમાં
શા માટે ઉતાર્યા ન હોય? વિવાહ હૂંડી અને મામેરું (અપૂર્ણ)
પ્રાપ્ત છે જ; એ એનાં જ છે, એ એની લાઘવયુક્ત પદ્ધતિથી જણાય
છે. આ તથા કાવ્યોમાં ધાલમેલ થયેલી લાગતી નથી; નવારે આ
ચોથા હારપ્રસંગમાં એ પ્રસંગની મોહકતાને અંગે કે ગમે તે
અન્ય કારણે સાં ૧૬૦૦ થી જ પુષ્કળ ઉમેરા, એક નહિ-એ
નહિ પણ અનેક પ્રવાહમાં થયા છે. નરસિંહનાં સ્તુતિનાં વાક્યોને

૧. મામેરું પૂર્વાના ઉલ્લેખ શામળદાસના વિવાહમાં ૫૬ ૪ મામા
૩૮ મા કડીમાં છે:— “તેનુ મામેર પૂર્ણ લદમીનારે”

સમગ્ર કથાનક (Plot)ના રૂપમાં ચોળવા સુધીનાં પણ સારા પ્રયત્ન થયા છે, જેમાંનો ત્રિશ્વનાથ જાનીનો કહેવાતો કે કવિ પ્રેમાનંદને નામે ચડતો કોઈ અસાત કવિનો ૮૪ પદોવાળો હારપ્રસંગ સારામાં સારો પ્રયત્ન છે.

મીજી સભાવનામાં ખતાવેલા ક્રમના પૂર્વરંગના પહેલા ૧૮+૩૭ મુ એમ ૧૮ પદ બાદ કરતાં પછીના પદ નરસિંહનાં જ હોવામાં હું કશો માધ્યમ નથી જોતો. એમાં નરસિંહ-કૃતિત્વ તમી આવે છે.

હારપ્રસંગનાં પદોની સ્થિતિ

આ ઉપરથી એક અનુમાન ઉપર આવી શકાય એમ છે કે, નરસિંહે વિવાદ હાડી અને મામેરાના ચમત્કારયુક્ત કાવ્યોની જેમ જ હારપ્રસંગનાં પદ મનાવ્યા હોય અને એ સ્વતંત્ર કાવ્યમાના સૌંદર્યને ક્ષીણ પછીના કવિઓએ એના જ સુપ્રસિદ્ધ પરોને જાળવી નવે નવે કમે હારપ્રસંગ ઢોળ્યો હોય.

અ. હરગોવિંદદાસ કાંઠાવાળાએ હારમાળાના સપાદનમાં વાપરેલી પ્રથમની મે પ્રતોમાં હારપ્રસંગના પદોનો આરભ આપતું એક પદ છે, જે નરસિંહ મહેતા-કૃત કાવ્યપ્રસંગ (ગુ પ્રિ. પ્રે.)માંની હારમાળામાં પણ (૩ જુ.) જે એ ૫^મ એના અર્થ ઉપરથી જાનુ દેખાય કે એ પદ હારપ્રસંગના પદોનો આરભ અપ્રત્યક્ષ સૂચવે છે એ ૫^મ અહીં ઉતારું છું —

“પ્રણામ પરબદા પુરુષોચમને, દાસની વિનતી હૃદે ધરતો,
આજ સમે પ્રભુ(મારે) આવી અડિયો, ચર્ચુ શર્ચુ સભાળ કરજો
મગળ મુનિજન મન મોહિની મહિમા અપાર કે નર જણે,
રવિ શશિ ઇન્દ્ર ને ઈશ અજ અનુસરે, નિજમ નારદ ચાર્દ વખાણે
સત અર્ચસ ધન તુ સામળા તારે સન કે પ્રાણ તોલે,
જળમર જળ વિના કેમ કરે જીવન, પરસ્પરે પ્રીત તો વેદ બોલે
અખરીપ બ્રહ્માનીલાકિલ જાણી (કરી), રૂપિ પર ચક્ર પાડ્યું કોઈ આણી,

શાપ તે આપ લીધો શીર સંતને, પ્રીતની રીત શ્રીમુખ વખાણી.
 માટે મુને મન આનંદ અતિ માધવ, ચરણ પ્રતાપ પદ અભે પામ્યો.
 સિંહને સંગ જાણુક કેમ શોભવે, નરસંઘ્યો જવોભવ દુઃખ વામ્યો.
 હરિ! લોક કે' છે જે નરસંઘ્યો લ'પટી, વાધતી વાત રાગએ જાણી;
 સેવક તેડવા મોકલ્યા મંડળિકે, રાખિયે બિરદ મારંબખાણી.
 જ્યારે કપટ નથી રે કરજાનિધિ, તો રાખજો લાજ સ્વામી મારી;
 મુંદરી સહિત હું જાન 'કરું સદા, પૂર્ણ પતિજ પરબલ તારી,
 સોરઠ સર્વ જોવા મળ્યું મુજને, નગર લોક પાખંડ જોલે;
 કીર્તન નવ ચૂકું રે કમળાપતિ, મેર સહિત મહિ ગૌડ ડોલે.
 વાજે વીણા રસ બુધરી જાહરી, ધુધરી થાવ ઝલુકાર જોલે;
 નરસંઘ્યાના સ્વામી નિર્ધેદ દાતા મહા, સામકા સમોવડ નાવે તોલે।।”

આ પદની “હરિ! લોક કે' છે જે નરસંઘ્યો લ'પટી”
 ત્યાંથી ચાર કડીના ભાવનું પ્રાચીન પદ ત્રિ (સાં. ૧૭૩૩)માં પ્રાપ્ત
 થાય છે :—(જુઓ, મુદિત પદ ૩૧ મું :—)

“ દુરિજનાં લોક કહિ, નરસિંઓ લ'પટી,
 વાધતી વાત રાગઁ જાણી.
 દુષ્ટને વચન મંડળિક વિદ્વલ યથુ, કિહિ,
 જ્યારે નરસિંઆનિ આંહાં તાણી. ૧

શીઘ્ર સેવક નરસિંઆનિ જ્યારે વિચાર;
 કિહિ મહિપાલ : વૃનિ માસ કરીઈ.
 તાહરી પ્રીત્વ પ્રમોદરશું જ્યારે,
 માગી હિ હાર જ્યમ અહમ્યો લલીઈ. ૨
 તે માટિ, ત્રિકમા ! હું વીનતી કરું;
 પાળશે બરદ તો કાજ થાશિ.
 જણિ નરસિંઓ, વૃં જગતવચ્છલ સદા;
 હઠ કરગો તો પ્રાણ જ નાશિ ” ૩

(દોરામાં પણ પાકેબેદથી છે.)

આ પદ ૬૫ પદવાળા પ્રવાહમાં નથી, છતાં એ જૂનાં મતિલુ:

છે જ. એવાં જ :—

૨. માહરી તાહરા નામનો આશંગે.
૩. વિવચારાં શી પ્રીતડી.
૪. ફુલુ આગિલ્ય જઈ પીનવું, પીડવા !
૫. હયા આણિ, દામોદરા ! મીઠું એવક તખી
૬. પરણીને પારકી કાલ્ય શું ભાગવાં ?
૭. અવળુ-પ્રનો યયો, સામગા બોહરિ !
૮. મોગરે શું મોલી રલો, મોદના !
૯. ફરિ કરુણા, કૃપાનિધિ તું, ફેરાવા !
૧૦. સાર કરચ, સામગા ! મેહલ્ય મન આંખળાં;
૧૧. વિશ્વઆપક ! કહે, પીડવા ! પીનલી.
૧૨. આપ્યે જે હાર સુત વસુદેવ-નંદના.
૧૩. નંદના નંદ ! કાં વાર લાગિ થણી ?
૧૪. પ્રથમ પ્રીત્ય માંડી કવિ શુ રથા સામળા !

આ ૧૪ પદ ત્રિ (સાં ૧૭૩૩) જેટલાં જૂનાં છે. એ મહિનું
“વિવચારાં શી પ્રીતડી” ■ (સા ૧૬૭૫) જેટલું જૂનું છે.

આ પદ ૬૫ પદના ક્રમમાં ન હોવા છતાં જૂનાં છે, અને તેથી જ ત્રિના ક્રમમાં સ્વીકૃત છે. “સારચ કર સામગા” અને “આપ્યે જે હાર સુત”—એ જ પ્રતના ૬૫ પદવાળા ક્રમમાં છે જ.

આમ જૂનાં પદ કોઈ અને કોઈ ગીતે પ્રાપ્ત થતાં જ્યાં તેમ સચવાઈ રહ્યાં છે. આ ૧૪ માંના “માહરિ તાહગ”, “ફુલુ આગિલ્ય જઈ”, “વિશ્વઆપક કહે”, “નંદના નંદ”, અને “પ્રથમ પ્રીત્ય માંડી” એ પાંચ પ્રેમાનંદના કહેવાતા ૮૪ પદવાળા હોવા પ્રવાહમાં નથી; આટલીનાં ૯ પદ છે જ.

“દુરિજનાં લોક કિદિ” — એ પદ ઉપર આવેલા “પ્રણામ પરિબલ” ના “હરિ ! લોક કહે છે” ત્યાંથી ચાર કડીઓના બાવથી એકરૂપ છે. આ જોતાં એ પૂર્વેની પાંચ કડી પણ એટલી જ જૂની હોવા સંભવ છે. આમ સ્વીકારવામાં આવે તો આ પદ હારસમેનાં પદોના ઉપક્રમનું પદ બને છે. આ રીતે આદિ પદ પ્રાપ્ત કરી ચકાવ છે.

૫૦ ની સંભાવનામાં આવતા પૂર્વરંગમાનું ‘એક અવનીધરા ! દેવ દામોદરા !’ એ પદ લીમના મોદમાં મુકાયેલું છે. આ પદ શીવામાં જરા ખાકબેદથી નરસિંહ બોલતો હોય તેવું છે. એ પદ સ્વરૂપ ઉપરથી દામોદરના પરમ ભક્ત નરસિંહની કૃતિ જેવું છે. આ રીતે જોતાં નીચે પ્રમાણે પદો ચૂંટી કાઢતાં પ્રચલિત હારમાળાઓમાંથી કોઈ પણ સમયે અસ્તત્વ ધરાવતાં હારસમેનાં પદ તરીકે આવે છે, જેમાંનું દરેક દરેક પદ નરસિંહની સુપ્રસિદ્ધ કૃતિ થવાને નિર્વિવાદ રીતે લાયક છે :—

હારસમેનાં પદ

પદ	પ્રથમ અર્થ	રાગ	તાલ
૧. પરણુમૂ પ્રેમિં પરબલ મુકબેલમનિં,		રામઝી	જિત
૨. હે હરિ ! લોક કિદિ, ‘નરસિંહો લ’પટી,’		“	“
૩. તૂં દયાશીલ, હું દીન દામોદરા !		“	“
૪. માદરે તાહરા નામનો આશરો,		“	એકતાલી
૫. કવણુ ઠાકુરને બીનજું, વિઠ્ઠલા !		“	જિત
૬. દયા આણિ, દામોદરા ! શીઘ્ર સેવક તણી		“	“
૭. એક અવનીધરા ! દેવ દામોદરા		“	“
૮. ભક્ત્યયા ઇશ તૂં, વિષ્ણુ ! કાઢવાં સદા,		“	“
૯. તૂં કિશા ઠાકુરા ! હું કરા સેવકા !		“	અપટ
૧૦. દેવા ! હમઝી વાર કાં બધિર દોષ્યા ?		“	“
૧૧. પરણીનિં પારકે કાચ્ય શુ બાળવાં ?		“	“

પદ	પ્રથમઅર્થસભ્ય	સામે	તાલ
૧૨. અવલુ-ચૂનો થયો, સામળા થીહરિ!	સામળો	ચિત	
૧૩. મોગરે શું રિ મોહી રહ્યો, મોહના ?	"	"	
૧૪. કેરિ કરુણા, કિપાનિધિ, તું કેસવા !	"	"	
૧૫. સાર કરખ, સામળા ! મેહલ્ય મન—આંખમાં	"	"	
૧૬. વિશ્વવ્યાપક ! કવ, પીકલા પીનતી	"	"	
૧૭. હારને કાળિં શું લઈ કરી, સામળા !	"	"	
૧૮. આંખ રે હાર, સુત નદ—વસુદેવના !	"	"	
૧૯. નંદના નંદ ! કાં વાર લાગે ધથી ?	"	"	
૨૦. પ્રથમ પ્રીત્ય માંધ હવિ શું રહ્યો સાંભળા ?	"	"	
*૨૧. રોક્ય રહી રાધિકા; રંગ જામ્યો ધણો,	"	"	
૨૨. જાગ્યનાં, જાદવા ! રાત્ર થોડી રહી	"	"	
૨૩. હારને કાળિં શું વિલમ વામાં ધણું ?	"	"	
*૨૪. 'ધન્ય તું, ધન્ય તું,' એમ કિલિ શ્રીહરિ;	"	"	
૨૫. ભક્તિ વાહલી, નાય ! ભક્તિ વાહલી, દેવા ! કેમને	"	"	
૨૬. ભક્ત્ય નાપે નાય, ભક્ત્ય નાપે, વલી,	"	"	
૨૭. સંચારયા ભય નિકટ નાવે [મુખે]	"	"	
૨૮. અવતારચરિત રખિ કવલુને આપતો	"	"	
*૨૯. હરખિ હરિ જોયરે; નરસિંજો ચિત ધરે પટપંચમ	"	"	

આમાંનાં "રોક્ય રહી રાધિકા," "જામ્યનાં જાદવા," અને "ધન્ય તું ધન્ય તું" એ ત્રણ માત્ર હિંગમાં જ છે. "હરખિ હરિ જોયરે" એ પદ કાવ્યદોહનમાંથી લીધું છે. ૨૧. કાંટાવાળાએ પણ ત્યાંથી જ લઈ તેમની હારમાળામાં દાખલ કર્યું છે. આ પદ હારસમેના પ્રસંગની ઇતિશી આપતું લાગે છે.

આમાંનાં "રોક્ય રહી રાધિકા," "જામ્યનાં જાદવા," અને "ધન્ય તું ધન્ય તું" એ ત્રણ માત્ર જોગમાં જ છે. "હરખિ હરિ જોયરે" એ પદ કાવ્યદોહનમાંથી લીધું છે. ૨૧. કાંટાવાળાએ પણ ત્યાંથી જ લઈ તેમની હારમાળામાં દાખલ કર્યું છે. આ પદ હારસમેના પ્રસંગની છતિથી આપતું લાગે છે.

* આ ચાર પદ પૂર્ણ આ અહીં નથી આપેનાં; આ આખો ક્રમ મારા તરફથી "સુદ્ધિપ્રકર" પુ ૮૪ અક ૪, પૃ. ૩૨૧-૩૩૫ માં છપાવેલો છે, જે આ નવી આવૃત્તિમાં "હારસમેન ૫૬" નવાળે પૃ. ૩ થી ૩૨ માં આપ્યો છે.

હારસમેનાં પદોના સ્વતંત્ર કાવ્યની શક્યતાને પુષ્ટિ

વિવાહ હાંડી અને મામેરાની માફક હારસમેનાં પણ સ્વતંત્ર પદ હોવાની સંભાવના મેં ઉપર કરી છે તેમાં પ્રથમ પદ તરીકે જે પદને સ્ત્રીકારવામાં આવ્યું છે તે જ પદથી સરૂ થતો સ્વતંત્ર ક્રમ સ્વતંત્ર કાવ્યના સ્વરૂપમાં હોવો જોઈએ એવું, હાલ એક હાથપ્રત પ્રાપ્ત થઈ છે એ ઉપરથી, નજીવામાં આવે છે. ગુજ. વર્ના સો.ના હસ્ત પુ. સંગ્રહમાંની નં. ૭૮૦ ના પ્રતમાં હારસમેની શ્રુતિનાં માત્ર નીચેનાં ૭ પદ (જેમાં છેલ્લું ૬ કું પદ વટ્ટે છે અને આગળ ૫૬ પાનાં ફાટી જવાથી નષ્ટ થઈ ગયા છે, તે) પ્રાપ્ત થાય છે.—

૧. પ્રણામ પ્રણામ ત્રીપરીબલ્લભ;
૨. હરિ લોક કહે જે સંપટ નારસૈહીઓ;
૩. સદા તું દવાથીલ હું દીન દામોદર;
૪. હરિ, માહરિ તો તાહરા નામતો આસરો;
૫. ફાણ આગલે જઈ ચીનવું વીડલા
૬. દયા આણુ દામોદર શીખ મેવક તણી (અપૂર્ણ).

ઉપર મેં કલ્પેલા ક્રમમાં આ પદો છે. મેં તો માત્ર અટકળે પદક્રમ યોજ્યો છે, એ દૃષ્ટિએ કે એવો કેષ ક્રમ હોઈ શકે, અને મોટા આશ્ચર્ય વચ્ચે એ પ્રાપ્ત થાય છે કે ૭ પદ આ ક્રમમાં મળે છે. આ અપૂર્ણ પ્રત જો પૂર્ણ સ્વરૂપમાં પ્રાપ્ત થઈ હોત તો અવશ્ય હારસમેનાં પદોનું સ્વતંત્ર કાવ્ય મેળવવાનું જાણ મળ્યું હોત. અત્યારે તો આ પ્રાપ્ત થયેલાં પદોથી, સ્વતંત્ર ક્રમવાળાં હારસમેનાં પદોના અસ્તિત્વની સંભાવનાને પુષ્ટિ મળી છે; અને અવશ્ય એની બીજી પ્રતો કયાંક અને કયાંકથી મળી આવશે, એ વખતે વધારાનાં પદોનો ક્રમ પણ મેળવી શકારો. ઉપરની પ્રત પણ માહુરિ વગેરે જૂના શબ્દ પ્રયોગો જોતાં વિક્રમના સત્તરમા સદીની હોવી સંકેતિત છે.

આ રીતે હારસમેનાં પદ એક કાવ્યના રૂપમાં ગ્રાહ્ય થકાય છે. આનું જ કાંઈ કાવ્ય પ્રથમ નરસિંહે રચ્યું હોવું જોઈએ. એનાં પદ લોકમાં સારી રીતે પ્રચલિત થઈ ગયાં હોવાં જોઈએ. કવિ વિશ્વનાથ ન્હાનીએ કે કવિ પ્રેમાનંદે કે કાંઈ અગાત કવિએ એ જ અવગણે સંકલિત કરી હારપ્રસંગ જલલાઓ હોવો જોઈએ. આ હીંગના અંતભાગમાં એક પદમાં સંવત્ ૧૫૧૨ વાળી ૧ કડી પ્રાપ્ત થાય છે; એટલે સર્વ ૧૭૪૪ આસપાસમાં આ કડી પ્રચલિત હતી જ; હોવા સિવાયના પ્રવાહોમાં ૫૦-૬૫ (ગ)-૬૫ (હીંગા-ઘ) વાળામાં છે જ. ૫૦ પદવાળા પ્રવાહમાં આ હોવાથી એ પદ જ જૂનું હોવા સબત છે. નરસિંહે ઉપર બતાવ્યાં તેટલાં કે તેથી વધુ પદ પ્રથમ સભામાં ગાયાં હશે, એ ઉપરથી પછીથી કાંઈએ ઉતારી લીધેલાં પદો ઉપરથી ૫૦ પદોની મંકલના કરી હોવી જોઈએ. આ નવા પ્રવાહોમાં પૂર્વરંગના પદ ૧૭+૩૦ મુ (“વૈરાગ પાખિ” સહિત) ૧૮ સામાન્ય જ છે અને ૩૦ મામાં ઊંચલો છે, આમ પૂર્વરંગ પૂર્ણ થાય છે. આ પૂર્વરંગની સંકલના નરસિંહની ન હોય એ સબવિત છે. આ સમાધાન જો સ્વીકારવામાં આવે તો પૂર્વરંગનાં ઔદત્યજાલેલાં પદોથી “હારપ્રસંગ નરસિંહે કદાપિ ગાયો નથી” એમ કાંઈએ કહેવું પડે છે એ કદાપિ ન જ કહેવું પડે.

ઉપર માત્ર ૨૬ પદ જ આપ્યાં છે. એ ઉપરાંત પણ એનાં પદ હોવાં જોઈએ, પણ એ કયાં અને કયાં એ નક્કી કરવું અને ગામવું મુશ્કેલીજરણું છે.

નરસિંહનાં હોઈ શકે તેવાં બીજાં ૨૮ પદ ગુજરાતી પ્રેસ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ “નરસિંહ મહેતાના કાવ્યમંદ”માંથી મેં ચૂટેલાં છે તે આ નીચે આપું છું:—

૫૬	પ્રથમ ચરણ	૨૪
૧.	ગોપાલજી ! તુમચી લક્ષિત પાખે હતું,	સિધુડો
૨.	સાર કરમ, સાર કરમ, શામલા ! માદરી	”

હારસમેનાં પદોના સ્વતંત્ર કાવ્યની શક્યતાને પુષ્ટિ

વિવાહ હાંડી અને મામેરાની માફક હારસમેનાં પણ સ્વતંત્ર પદ હોવાની સંભાવના મેં ઉપર કરી છે તેમાં પ્રથમ પદ તરીકે જે પદને સ્વીકારવામાં આવ્યું છે તેજ પદથી શરૂ થતો સ્વતંત્ર કમ સ્વતંત્ર કાવ્યના સ્વરૂપમાં હોવો જોઈએ એવું, હાલ એક હાથપ્રત પ્રાપ્ત થઈ છે એ ઉપરથી, જાણવામાં આવે છે, ગુજ. વર્ના સો.ના ક્ષેત્ર ૫. સંમ્રહમાંની નં. ૭૮૦ જ પ્રતમાં હારસમેની સ્તુતિના માત્ર નીચેનાં ૭ પદ (જેમાં છેલ્લું ૬ કુ. પદ વૂટે છે અને આગળ પદ પાનાં ફાટી જવાથી નષ્ટ થઈ ગયાં છે, તે) પ્રાપ્ત થાય છે.—

૧. પ્રણામ પ્રણામ શ્રીપરીબલ્લભ;
૨. હરિ લોક કહે જે લંપટ નારસેવીઓ;
૩. સદા તું દયાશીલ હું દીન હામોદર;
૪. હરિ, માહરિ તો તારા નામનો આસર;
૫. કાણુ આગલે જઈ વીનવું વીકલા
૬. દયા આણુ હામોદર શીઘ્ર સેવક તણી (અપૂર્ણ).

ઉપર મેં કહ્યેલા કમમાં આ પદો છે. મેં તો માત્ર અટકળે પદક્રમે યોજ્યો છે, એ દષ્ટિએ કે એવો કોઈ કમ હોઈ શકે; અને મોટા આશય વચ્ચે એ પ્રાપ્ત થાય છે કે ૭ પદ આ કમમાં મળે છે. આ અપૂર્ણ પ્રત જો પૂર્ણ સ્વરૂપમાં પ્રાપ્ત થઈ હોત તો અવશ્ય હારસમેનાં પદોનું સ્વતંત્ર કાવ્ય મેળવવાનું જાણ્યું મળ્યું હોત. અત્યારે તો આ પ્રાપ્ત થયેલાં પદોથી, સ્વતંત્ર કમવાળાં હારસમેનાં પદોના અસ્તિત્વની સંભાવનાને પુષ્ટિ મળી છે; અને અવશ્ય એની બીજી પ્રતો કર્યાંક અને કર્યાંકથી મળી આવશે, એ વખતે વધારાનાં પદોનો કમ પણ મેળવી શકાશે. ઉપરની પ્રત પણ માહુરિ વગેરે જૂના સજ્જ પ્રયોગો જોતાં વિક્રમના સત્તરમા શતાબ્દની હોવી સંભવિત છે.

આ રીતે હારસમેનાં પદ એક કાવ્યના રૂપમાં ગોડવી શકાય છે. આવું જ કોઈ કાવ્ય પ્રથમ નરસિંહે રચ્યું હોવું જોઈએ. એનાં પદ લોકમાં સારી રીતે પ્રચલિત થઈ ગયાં હોવાં જોઈએ. કવિ વિશ્વનાથ જનનીએ કે કવિ પ્રેમાનંદે કે કોઈ અજ્ઞાત કવિએ એ જ અવશેષો સંકલિત કરી હારપ્રસંગ બહવાબો દોવો જોઈએ. આ હીંગના અંતભાગમાં એક પદમાં સંવત્ ૧૫૧૨ વાળો ૧ કડી પ્રાપ્ત થાય છે; એટલે સાં ૧૭૪૪ આસપાસમાં આ કડી પ્રચલિત હતી જ; હાંવા ભિલાયના પ્રવાહોમાં ૫૦-૬૫ (ગ)-૬૫ (હીંગા-ચ) વાળામાં છે જ. ૫૦ પદવાળા પ્રવાહમાં આ હોવાથી એ ૫૬ જ ખૂનું હોવા સંભવ છે. નરસિંહે ઉપર બતાવ્યાં તેટલાં કે તેથી વધુ ૫૬ પ્રથમ સભામાં ગાળાં હશે એ ઉપરથી પછીથી કોઈએ ઉતારી લીધેલાં પદો ઉપરથી ૫૦ પદોની મંકલના કરી હોવી જોઈએ. આ નવા પ્રવાહોમાં પૂર્વરંગના ૫૬ ૧૭+૩૦ મુ ('વૈરાગ પાખિ' સહિત) ૧૮ સામાન્ય જ છે અને ૩૦ માંમાં લીધેલો છે, આમ પૂર્વરંગ પૂર્ણ થાય છે. આ પૂર્વરંગની સંકલના નરસિંહની ન હોય એ સંભવિત છે. 'આ સમાધાન જો સ્વીકારવામાં આવે તો પૂર્વરંગનાં ઔદત્યબગેલાં પદોથી "હારપ્રસંગ નરસિંહે કદાપિ ગાયો નથી" એમ કોઈએ કહેવું પડે છે એ કદાપિ ન જ કહેવું પડે.

ઉપર માત્ર ૨૬ ૫૬ જ આપ્યાં છે. એ ઉપરાંત ૫૫ એનાં ૫૬ હોવાં જોઈએ, ૫૫ એ ક્યાં અને ક્યાં એ નક્કી કરવું અને શોધવું મુશ્કેલીભરતું છે.

નરસિંહનાં હોઈ શકે તેવાં બીજા ૨૮ ૫૬ મુજરાતી પ્રેસ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ "નરસિંહ મહેતાના કાવ્યસંગ્રહ" માંથી મેં ચૂંટેલાં છે તે આ નીચે આપું છું:—

૫૬	પ્રથમ ચરણ	૨૨
૧.	ગોપાલજી ! તુમની બક્ષિ પાએ હુને,	સિધૂડો
૨.	સાર કરચ, સાર કરચ, સામલા ! માદરી	„

૭. આધ્યનાં હાર, વસુદેવ-મુત વિઠ્ઠલા !
૪. ઝીંકનાં, સામલા ! મુકય મન આંખલાં,
૫. જોઈ ગુઝ ચરણ-ચરણુનિ અનુસરે, દેવા !
૬. કૃષ્ણ કિરપાલ કરુણાનિધિ કેશવા !
૭. કાજ પડ્યું, કેશવા ! વલવલ્લુ, વિઠ્ઠલા !
૮. દીનબંધુ, તમ્બો, હરિ ! હરિદમોચના.
૯. સ્વાર્થભૂત ન તમ્બો હોવ, રે બૃધરા !
૧૦. પુષ્પથી સાર અનેક છે, સામલા !
૧૧. પલ્લુઈ વરાંસિઓ આજ દે' વિઠ્ઠલા !
૧૨. પ્રીત્યની રીત્ય જૈલોક્યમાં. સાર છે
૧૩. પ્રીત્ય-ગોષ્ઠી કરી, તે શું ન સાંભરી ?
૧૪. હાર હંચે ધરચો, દાસ કાં વીસરચો !
૧૫. નિરંદે સદા હરિ તેં દયા નમ્ય ધરી
૧૬. જીવ્ય, રે' અટપટા ! જોત્ય ને લટપટા !
૧૭. જોત્યનાં સામળા ! આવડા આમળા ર
૧૮. ડગમગે, કાદન ! ગુઝ મજ ચોદસ લમે,
૧૯. દેવ ગુઝને સદા—'દીન પ્રતિપાલવા'
૨૦. જાળ્ય વૂં, જાળ્ય વૂં, સંમુખે, સામલા !
૨૧. જગતપતિ જાહવા ! જોઈ શું રે રહ્યો !
૨૨. આધ્યનાં હાર, કપટી ! રે વૂં, કાનુડા !
૨૩. માળ, મધસદના ! આજ વાહલી યધ.
૨૪. હાર હંચા વિચ્છે' શું રે રાખી રહ્યો ?
૨૫. સાર કરચ, સાર કરચ માહગી, સામલા !
૨૬. ગરીબનિવાજ તુંને કૃષ્ણ પહે સામવા !
૨૭. દે' રે જાયક, વૂં 'દાતાર,' દામોદરા !
૨૮. વાત વિચારતાં પ્રાત યાગે રખ્યે !

આ પદોર્ધા જર્ધા જ નરસિંહનાં છે કે નહિ એ કાંઈ જૂની કાવ્યપ્રતને અભાવે કહેવું મુશ્કેલ છે. માત્ર અહીં તો હારમાળાના આ પ્રસિદ્ધ યતા કાવ્યની વાત જતાવતાં પ્રસંગોપાત આટલું સચવવું યોગ્ય ધાર્યું છે.

મંથસરૂા

હારમાળાના આ કાવ્યની જે જે પ્રતો મળે છે તેમાં કાવ્યનું નામ કવચિત્ મળે છે, કવચિત્ નથી મળતું; એ ઉપરથી આ કાવ્યનું મૂળ નામ શું હશે એ જાણવામાં મોટી મુશ્કેલી લાગી થાય છે. અંતિ મહત્વની સચિ પ્રત ॥ હારમાલા મિતા નરસિંની ॥ એ રીતે હારમાલા એવું નામ આપે છે. “પચાસ પદની માલા ગાઈ,” “પાંસઠ પદની માલા ગાઈ” એ લુહી લુહી પ્રતોના પાઠોમાં પણ માલા શબ્દની અનન્યતા છે. એટલે જ્યારથી અમુક પદક્રમ નક્કી થયો ત્યારથી તો અવશ્ય આ કાવ્યનું નામ હારમાલા જ પ્રચલિત થઈ ચૂક્યું હોવું લેખ્યે; પરંતુ હારસંવાદનાં પદ, હારસમેનાં પદ એ જે નામ પણ કવચિત્ કવચિત્ પ્રાપ્ત થાય છે. આમાંનું પ્રથમ નામ તો હારમાલા નામની સાથે જ પ્રચારમાં આવ્યું હોવાની પૂરી સંભાવના છે, કેમકે માળાનો પદક્રમ નક્કી કરવામાં આવ્યો ત્યારથી જ સંવાદની સંભાવના જોડે છે. માળાનાં પદ સંકલિત થયા પૂર્વે મૂળ રટ્તિનાં જ પદ પ્રચારમાં હતાં એવી જે એક રચના દર્શાવે તેનું નામ તો સંભવ છે કે હારસમેનાં પદ જ હોય. કૃષ્ણજન્મ-સમેનાં પદ બંધાવેલ છે, એટલે કદાચ નરસિંહના સમયમાં પ્રથમ એ જ નામ વ્યવહારમાં આવ્યું હોય તો એ કઈ ઓછું સંભવિત નથી. આ કાવ્યનું નામ હારમાલા સં. ૧૭૩૩ જેટલું જૂનું છે કદાચ આ માળાનું નામ હારપદમાલા હોય એ પણ સંભવિત છે. અમુક પદની માલા ગાઈ એવો જે સામાન્ય ઉલ્લેખ છે તેથી આ અનુમાન ઉપર આવી શકાય છે.

• 'હારમાળા' કાવ્યનો સાર •

હારમાળામાં નરસિંહને અન્ય સંન્યાસીઓ સાથે સંવાદ થયેલો હોય એવી રીતે પદોની રચના પ્રાપ્ત થાય છે. પ્રથમનાં સત્તર પદોમાં મંવાદ દેખાય છે, પરંતુ એ કયે સ્થળે, એ વાત પદોમાંથી સ્પષ્ટ થતી નથી. ૪૨ માં પદ્યો મંવાદાત્મક સ્વરૂપ છે, એ તો સ્પષ્ટ રીતે ૩૧ માં સિંહના હરજારમાં દેખાય છે; એ પછી ૧૮ મેથી ૨૯ માં મુંધીનાં પદ વચ્ચે આવી કથાનો ઉપક્રમ કરી આપે છે, તેથી. એ પદો કદાચ વચ્ચે હોય, તોપણ ૩૧ માં પદમાં ઉપક્રમ સ્પષ્ટ છે. આ ૩૧ માં પદમાં પ્રમંગ્મૂલ્યમ પ્રાપ્ત થાય છે તે એ રીતે કે—

દુર્જન લોકો ભક્ત નરસિંહની જે નિંદા કરતાં હતાં તે ક્ષોધપદ્યો રાજનના જાણવામાં આવી. દુષ્ટોએ રાજનના કાન અનેક રીતે ભંભેયાં નરસિંહ અમત્કારિક પુરુષ છે અને એને કેટલાએક પરચા થયા છે એવી વાત શહેરમાં પ્રચલિત હતી. નરસિંહનો દ્વેષ કરનારાઓ આ બધી વાતોને જૂઠી માનવા-મનાવવાનો પ્રયત્ન કરતાં હતા, બંને જૂઠી જ કહેતા હતા. ભગવદ્ભક્તો તરફ પ્રેમ-વાળાં સાત્ત્વિક જનો નરસિંહને ચક્રાતાં હોય, એને સંમાનતાં હોય, એ વાત દ્વેષીઓને આકરી થઈ પડી હોય, એ માટે પણ એમણે નરસિંહ વિરુદ્ધ ફરિયાદ રાજદરજારમાં પહોંચાડી હોય, એ કાંઈ અસાધ્ય નથી લાગતું. રાજ્યએ નરસિંહને રાજદરજારમાં બોલાવ્યો અને વિવેકપુગ્ગસર એને એના પ્રજા તરફથી પરચો ખતાવવાનો હુકમ કર્યો. રાજ્યએ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહ્યું કે—તને દામોદર સાથે જુદું પ્રેમ છે, માટે અમે જોઈએ અને ભગવાન દામોદર તને આ સભામાં હાર પહેરાવી જન્ય આવાં દર્શન કરવાની અમારી ઇચ્છા છે. આ રીતે કથાનો ઉપક્રમ છે.

આ કડક પદોનાં ૧ થી ૧૭ પદોમાં મુખ્યત્વે સીમ સંન્યાસી અને નરસિંહ વચ્ચે મંવાદ થયેલો દેખાય છે. સંભવ છે કે આ

સવાદ ગળની કચેરીની બહાર જ મેઈ દેખાણમાં આ મહર્મા યોગ
 મનાયો હોય નરસિંહને સતત પ્રભુમરણ અને પ્રભુભજન કાવાની
 ટેવ છે, જમીના ઉપર એને અપરિમેય પ્રીતિ છે. એનાં સર્વ કામ એ
 સાથે છે લીમ નરસિંહના આ જાતના વાત અને વર્તન તરફ
 શકાતી નજરથી જુએ છે નરસિંહનું વર્તન એને અધોગ્ય લાગે
 છે એનો તો એક જ સિદ્ધાંત છે કે જ્ઞાન અને દેરાગ્યના પથથી જ
 માણસ સિદ્ધ થઈ શકે ત્યાં હાજર રહ્યા સન્યાસીઓમાં લીમ
 વડો હોય એવું દેખાય છે નરસિંહ તો એનો જવાબ ન આપતા
 પ્રભુએ એને જો જો મદદો કરી હતી તે તે બધી જાણ છે શ્રીગોપે-
 શ્વરજીની કૃપાથી ગસદર્શનની રાત ન્યાયે નરસિંહ કહે છે ત્યારે
 લીમ એ શાસવરણ તરફ અપુજ્યતા બતાવતો નથી, પણ એ લીલાઓ
 તરફ આપણે ધ્યાન દેવાની જરૂર નથી, એ વાત મુખ્યત્વે સમજાની
 સન્યાસધર્મ અગીકાર કાવાનો ઉપદેશ છે છે લીમ રામભક્ત
 છે, એટલે રામનામનુ ગંગણ કંગાનુ મહે છે નરસિંહ એના
 પ્રભુત્તરમા કૃષ્ણજી તરફની અનન્યતા બતાવે છે નરસિંહ રામ
 શબ્દ તરફ અપુજ્યતા બતાવે છે, મરણ કે નામચરણ મુક્તિદાતા છે
 એવી મુક્તિની ભક્તને જરાયે જરૂર નથી, એને તો પ્રભુની નિત્ય
 સીવાના દર્શન એ જ હજી છે લીમ જવાબમાં માત્ર શ્રીરામચરણની
 સ્મૃતિ કરી જાય છે લીમ નમજમા છે, એ તરફ નરસિંહ પોતાનો
 અણુભાગ ન બતાવતા જેનું મન જેમાં નાગ્યુ હોય તેને એ બન્ને
 એવો ખુનામો કરે છે લીમ એમ છતાં કામ અને કૃપાની અન-
 ન્યતા માને જ છે, અને ગમેદર પ્રભુની નમથી અનન્યવશ્યે સ્મૃતિ
 બોલી જાય છે એ જ રીતે નરસિંહ સ્વીકારે પ્રભુની સ્મૃતિ બોલી
 જાય છે, ત્યાં લીમ આગ્રહપૂર્વક રામનામ લેવાનું કહે છે અને
 કૃષ્ણ સાથે અનન્યતા જુએ છે કૃષ્ણનું ભજન મોક્ષપર્વવસાયી છે,
 એ એનો સિદ્ધાંત છે નરસિંહનો એવો સિદ્ધાંત છે કે પ્રભુને ઘરણે
 ગમેલા છવેતો એ ગમે તેવો હોય તોય પ્રભુ ઉદ્ધાર કરે છે, બચ

અનન્ય ભાવે કૃપ્યુભગ્ન થવું જોઈયે. નરસિંહને પોતાના હૃદયમાં પ્રભુ બિરાજે છે એવી ખાતરી છે; હીમને આ વાત ગળે ઊતરતી નથી. નરસિંહ જેવા સામાન્ય માનવી—જેણે કોઈ પણ જાતનાં તત-તપ કર્યાં નથી તે—માં પ્રભુ વસતા હોય, એ એને અસંભવિત લાગે છે; એટલે નરસિંહને એની ખોટી હક મૂકવાનો ઉપદેશ આપે છે. નરસિંહ પોતાનો સજ્જત આગ્રહ બતાવે છે અને શૃંગાર ગાવાની જ વાત પ્રસ્તુત કરે છે: પ્રભુની લીલાઓનો આસ્વાદ સામાન્ય માનવી ન લઈ શકે, માત્ર જેના ઉપર પ્રભુની કૃપા હોય તેવો ભક્ત જ લઈ શકે. નરસિંહ જ્યારે એમ કહે છે કે હું રસને ગાણું છું, ત્યારે નરસિંહાશ્રમ નામનો સંન્યાસી પોતે કરેલાં અનેક તત-તપ-તીર્થ-નો ઉલ્લેખ કરે છે અને એમ છતાં મને પ્રભુ મળ્યા નથી તો પછી આ ચાર સ્ત્રીઓને સાથે રાખી રખડનારા તને પ્રભુદર્શન ક્યાંથી, એવું કહે છે. નરસિંહ તો આગ્રહપૂર્વક એને પણ જમીલાનું ભગ્ન કરવાનું કહે છે, અને વધારામાં વૃણસીની માળા ધરી વૈષ્ણવ થવાનો ઉપદેશ આપે છે. મુકુંદાશ્રમ નામના સંન્યાસીથી આ વાત ખમી જતી નથી. એ તો વળી આમળ વધી એમ કહેવા જોય છે કે બ્રાહ્મણથી આ તિલક-માળા-જાંપાં ધારી શકાય જ નહિ કે સુંદર-સ્થામ પ્રભુનું ભગ્ન થઈ શકે જ નહિ. જવાબમાં નરસિંહ સર્વ ધ્વજ-શિવાદિ દેવોના ઉપાસ્ય પ્રભુ શ્રીરાધારમણ કૃષ્ણચંદ્રને હું કોઈ પણ રીતે મૂકી ન શકું, એમ કહેતા પ્રભુની લીલાનો સાક્ષાત્કાર અનુભવે છે; અને આ રીતે પ્રાથમિક સંવાદ પૂરો થાય છે.

એ બહારની સભામાં હાજર રહેના સત્તર સંન્યાસીઓએ નરસિંહને કોઈ પણ રીતે નમાવવાનો પ્રયત્ન કરવાનું નક્કી કર્યું હતું. એ માટે કચેરીમાં જઈ નરસિંહની વાતથી રાગને વાકેફ કર્યો. રાગએ માતાને પૂછવાનું નક્કી કર્યું. નરસિંહે પણ આ વાત સાંભળી. એણે ચારે સ્ત્રીઓને બોલાવ્યો, એઓને સાસરે જવા કહ્યું. મુરમેનાએ પ્રભુ પર અનન્ય ભાવ રાખવાનું નરસિંહને સૂચવ્યું.

નરસિંહે આગ્રહ મૂક્યો અને પ્રભુલજનમાં મસ્ત થયો. રાજ્યને નરસિંહના વિષયમાં રાણીની સલાહ લેવા ધારી. એણે જઈ રાણીને કહ્યું : નરસિંહ નાગર આપણા સહેરમાં એના મામાને ત્યાં રહે છે અને એના દોગ ધુતારાવેડાથી મામાને લગ્નની રહ્યો છે; માટે કંત્રાયણનો હાર મળાવી રાખિયે અને દામોદર ભગવાન એને એ હાર પહેરાવે તો નરસિંહ સાચો, આવી જાતનો તાકડો હું ગ્યવા માગું છું. રાણીએ સખ્ત વિરોધ લીધો અને મુચ્ચુ કે આ કામ કરવા જેવું નથી; ત્યારે રાજા માતા પાસે ગયો ને સંન્યાસીઓ મારી વાંસે લાગી નરસિંહની પરીક્ષા લેવાવવાને પ્રેરી રહ્યા છે, એવું કહ્યું. માતાએ પણ આ વાતનો સખત વિરોધ લીધો અને નરસિંહ સારો છે એની ખાતરી કરવા શ્રીપાત નામના પોતાના પડિતને બોલાવી મળાવ્યો. શ્રીપાતે રાજાને કપડો આપી રોકવા પ્રયત્ન કર્યો અને મામેરાનો પ્રસંગ વિસ્તારથી વર્ણવી બતાવ્યો. રાજાનું દિલ પીગળ્યું. રાજ્યને નરસિંહને બોલાવવા સેવક મોકલેયો, તેને પાછો બોલાવી લીધો.

આટલો ભાગ કથાનો મેળ મેળવવા ઉમેરાયેલો લાગે છે સલાહ પૂર્ણ થાય છે, ત્યાં નરસિંહ પ્રભુ મળવાની વાત કરે છે, એનો જવાબ વચ્ચેના આ પ્રસંગ પછી છેક લીમ અહીં આપે છે એ વૈરાગ્યનું સમર્થન કરે છે, અને એક આખો પ્રસંગ અહીં પૂર્ણ થાય છે. રાજસભામાં નરસિંહનું રાજ્યના નોકરના તેડવા જવાથી આવવાનું અને નવેસરથી સલાહ થવાનું ઉપગના પ્રસંગો પછી,

૧. ત્યાં ૭૮ પદવાળા કમની પૂર્વેના ૯૬૫ પદવાળો કમ છે તેમાં રાજપ્રસંગના ઉલ્લેખવાળું આ પદ નથી એવા જીલ ૧૩ પદ પણ નથી. ૧૮ મેથી ૨૬ માં પદ સુધીના પદ ઉપરથી માત્ર સમાવના કરી યામ કે માત્ર આ પ્રસંગ-સંબંધ રાજસભામાં થતો હોનો એમણે, પરંતુ હવે પછીના 'મહાલિકા હારણિ પિરિપિરિ પરગવે', એ ઉપરથી આ પ્રસંગ રાજસભામાં હજી છે એવું માની શકાય.

શરૂ થાય છે. રાજસભામાં આવ્યા પછી, રાજા નરસિંહને પ્રજા
ખાસેથી દાર માગી લેવાનું કહે છે.

નરસિંહ એક એક પદથી સ્તુતિ આરંભે છે. વચ્ચે દરેક
પદ પછી ભીમ એની વાત છોડી દેવાનો ઉપદેશ આપ્યા કરે છે.
આ બંનેનો સંવાદ ચાલતો દેખાય છે, ત્યાં વચ્ચે રામાનંદ કૃદી પડે
છે અને ગળચી ઝાલી નરસિંહને બહાર કાઢી મૂકવાની દરખાસ્ત
મૂકે છે. નરસિંહની તો બજનધૂન ચાલુ જ છે. ત્યાં ભીમ સંન્યાસી-
ઓના શાપનો ઉલ્લેખ કરે છે. અહીં નરસિંહ ભીમને સીધો
જવાબ દેતો લાગે છે અને કહે છે કે મને શાપ લાગે એમ નથી.
અગાઉ અનેક ભક્તોને બીજાઓ તરફથી પજવણી થઈ, પણ એઓને
કશું થયું નથી. આમ આખી રાત્રિ પૂરી થવા આવે છે ત્યારે ઝુંકુંદ
સરસ્વતી નામનો સંન્યાસી પોતાનાં ત્રત-તપનો ઉલ્લેખ કરી નર-
સિંહને બાળી ભગ્ન કરી દેવાની ધમકી આપે છે. નરસિંહ સ્તુતિ ચાલુ
રાખે છે. ત્યાં ભીમ એને હારના મિથ્યા પ્રયત્નને મૂકી દેવાની
સલાહ આપી કાં તો વૈરાગ્ય પાળ, કે નાશી જા, એવી સલાહ આપે
છે. 'અહીં હજાર બ્રાહ્મણો અને એક હજાર સંન્યાસીઓ સભામાં
હાજર છે, તે અમે બધા તને સમજાવિયે છિયે પણ તું સમજતો
નથી.' બધાનાં વાર્યો વળતો નથી ત્યારે નરસિંહને કાપી નાખવાને
માટે રાજા હાથમાં તલવાર લઈ ખડો થઈ જાય છે. નરસિંહ ધારા-
બદ વિનવણીના અનેક પદોથી પ્રભુની સ્તુતિ કરે છે. વચ્ચે નર-
સિંહની ચાર સખીઓ પણ પ્રભુસ્તુતિ કરે છે. સ્ત્રીઓની સ્તુતિ
પછી રામાનંદ નામનો વૈષ્ણવ સંન્યાસી તટસ્થ રીતે વૈષ્ણવોની
નિંદા ન કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂકે છે. નરસિંહને તો ખાતરી જ છે
કે પ્રભુ દાર આપશે જ, અને સ્તુતિ ચાલુ રાખે છે. પ્રભુ સભામાં
આપી પહોંચે છે, એ વાતની જાણ માત્ર સુરસેનાને થાય છે. પ્રભુ
ત્યાં નરસિંહને દેવારો ધરણીધરને ઘેર તળાજામાં ધરેલું મૂક્યો છે
એવી યાદ આપે છે. પ્રભુ દેવારાથી જ માત્ર પ્રસન્ન થાય છે, એ

પાતની જાણ કરે છે. નરસિંહ તો અનન્યતાથી સ્તુતિ ચાલુ રાખે છે. ત્યાં પ્રભુ જ નરસિંહનું રૂપ ધારણ કરી ધરણીધરને ત્યાંથી કેદારે છોડાવી લાવે છે. પ્રભુનાં દર્શન કરી નરસિંહ કેદારે ગાય છે અને કૃતાર્થતા અનુભવે છે. પ્રભુ દાતૃષ્ટ કરવાની વેળાએ નરસિંહના કંઠમાં હાર આરોપે છે; સર્વે લોકો આશ્ચર્યમુગ્ધ થઈ જાય છે; રાજાનાં હાજી મગડી જાય છે. આ પ્રસંગે રામાનંદ રાજાને બ્લેન્ડ થઈ જવાનો સાપ આપે છે; સુરસેના એમ કરતાં વારે છે. રાજા આવી નરસિંહને પગે પડે છે; સ્ત્રીમ અને પ્રધાનની અવળી ચડામ-ધુધી કરેલી બૂલનો પથ્થાત્પ જાહેર કરે છે. નરસિંહ ખુલાસો કરે છે કે 'તારો દોષ નથી; તારી માતાનો દોષ છે; જા જઈ પૂછ.' રાજા માતા પાસે જઈ ખુલાસો પૂછે છે. માતા રાજાની ઉત્પત્તિ યવનની દૃષ્ટિથી થઈ હોવાનો એકરાર કરે છે. પ્રસંગ આમ પૂર્ણ થાય છે.

પ્રસંગનો ચિસંવાદ

આરંભનાં પદ જે અવાદ આપે છે તે ક્યાં યયો એ એ પદો ઉપરથી કાંઈ નિશ્ચિત નથી થતું; અને આ મા ૧૭૩૩ વાળી ત્રીજી વાચના સુધી એ જ દશામા છે, પરંતુ પ્રેમાનંદના કે વિશ્વનાથ જાનીના કહેવાતા હારપ્રસંગની કલના જ્યારે કરવામાં આવી ત્યારે એ વિસવાદને સુધારી લેવાનો યત્ન કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી પદક્રમ વગેરેમાં પણ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે, નવા પદ ઉમેરવામાં આવ્યાં છે.

ધાર્મિક વાદવિવાદો

ધર્મશાસ્ત્ર-વિષયક ચર્ચા કરાવવાનો શોખ રાજાએને પ્રાચીન કાળથી હોવાનું ઇતિહાસ કહે છે. પડિતો રાજ્યાશ્રયથી નબત્તા હતા. યૌદ્ધો અને જૈનોને રાજ્યાશ્રય હતો, પત્રી વેદધર્મીઓને રાજ્યાશ્રય હતો; એ વાત પણ સુપ્રસિદ્ધ છે. માત્ર ધર્મવિષયક ચર્ચાઓ જ

રાજાઓ સંમુખ થતી, એટલું જ નહિ પણ સાદિત્વવિષયક ચર્ચાઓ પણ રાજાઓ પોતા સમક્ષ કરાવી વિજેતાઓને મોટા મોટા પારિ-
તોષિક આપતા. વિક્રમ, શિવાદિત્ય, હર્ષ, બોજ અને દક્ષિણના
વિજયનગરનો કૃષ્ણદેવ, આના રાજકાળના આવે પ્રસંગ સાધનો
મારફત પ્રાપ્ત થાય છે. એટલે રા'માંડલિકના સમયમાં આવે કોઈ
પ્રસંગ ઉપરિચિત થયો હોય, એમાં ખાસ કોઈ પ્રકારનું આશ્ચર્ય નહિ
લાગે. સાં. ૧૫૦૭ માં માંડલિક અમારી-યોગ્ય પ્રવર્તવે છે, એ વાત
શિલાકૃષ્ટ છે. (એ શિલાલેખનો ગુજ. ભાગ નીચે નરસિંહની ભાષા
વિગેની ચર્ચા કરતી વેળા ઉદ્ધૃત કરવામાં આવ્યો છે જ.) એટલે
રાજાઓ ખાસ એક જ ધર્મમાં પક્ષપાત બતાવી રહેતા હોય, એમ
લાગતું નથી. એની સભામાં જે સમર્થ પડિત હોય અને રાજા
ઉપર સારી છાપ પાડી શકે હોય તેના તરફ એ વિશ્વાસની
દૃષ્ટિથી જુએ. એ જ રીતે સંન્યાસીઓ જોરમાં આવતાં રાજા ઉપર
અસર કરનારા નીવડ્યા હોય તો એ કોઈ આશ્ચર્યોત્પાદક વાત નથી જ.

પાદગુ' મૂળ

નરસિંહ દામોદરનો ખરો ભક્ત અને ભજનમસ્ત હતો; એના
હૃદયમાં કેટલાક ચમત્કાર ચલાવી વાત પણ લેલેલી જાણીતી હતી;
વળી એની સાથે ભજન કરવામાં સ્ત્રીઓ પણ ભાગ લેતી; આ
વાત વિખસતોષીઓને કે નરસિંહના તેજનો દેખ કરનારાઓને ન
રુચી હોય તો એ સ્વાભાવિક છે; એટલે આવે ચર્ચાત્મક કોઈ પ્રસંગ
બન્યો હોય એની ઝાઝી સંભાવના નથી. માંડલિકની રાણી અને
માતા તેમજ સ્ત્રીપાત નરસિંહનો પક્ષપાત કરતાં જણાય છે અને
તેથી એઓ વૈષ્ણવ ધર્મનાં હોય અથવા વૈષ્ણવો તરફ પ્રેમવાળાં
હોય, એ સ્વાભાવિક છે. સભામાં રામાનંદ સંન્યાસીનો ઉલ્લેખ છે
તે વૈષ્ણવ જણાય છે, કેમકે વૈષ્ણવોની નિંદાને એ ધિક્કારે છે.
ભીમ પણ રામનામનો જ પક્ષપાતી છે. આ સંન્યાસીઓ કયા
પ્રકારના છે, એ આથી સમજી શકાય જરા મુશ્કેલ છે. દસનામી ગોસાંધ

સન્યાસીઓ નિરજન નિરાકાર સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપના ઉપાસક હોય છે, ન્યારે અહીંના સન્યાસીઓ ખાસ એવા પ્રકારના દેખાતા નથી ભીમ સરળ છે અને રામ-કૃષ્ણ મહાદેવને અનન્યતાથી જોવાનું કહે છે. હારમાળા ઉપરથી સન્યાસીઓનું સ્વરૂપ આમ નક્કી કરી શકાતું નથી, અને આ ચર્ચા શૈવ-વૈષ્ણવ દ્વંધમૂલક હોય એવું પણ દેખાતું નથી, આ ઉપરથી ઉપસ્થિત થયેલી ચર્ચા માત્ર નરસિંહની પરીક્ષા પૂરતી જ હોય એમ માની શકાય.

રામાનંદ

રામાનંદનો આ ચર્ચામાં ઉલ્લેખ આવે છે, એની જાણવાગી બે પદ પ્રાપ્ત થાય છે પ્રથમ પદમાં નરસિંહ જે ઉવાડો રૂઘુનાર જાહેર સભામાં ગાય છે એનો વિરોધ એ ઉડાવે છે પણ એમ છતાં એ નરસિંહનો પક્ષ કરે છે 'નરસિંહાનિ એક વાર વાળીશિ', એવો એનો મંત્ર છે બીજા પદમાં તો ચોખ્ખું કહે છે કે 'વૈષ્ણવ ની નિંદા કરતી દોષ છે', અને હરિની પ્રીત્યના વખાણ કરે જી પ્રસંગને અંતે રાજાને શાપ દેવાને રામાનંદ જ તૈયાર થાય છે આમ આ રામાનંદ વૈષ્ણવોનો પક્ષપાતી છે આ કાણુ હશે 'સુપ્રસિદ્ધ રામાનંદ વિક્રમની પદરમી સદીના પૂર્વાધિમા મોગ્હ હતા એના અનુયાયીઓ ગુજરાતમાં પદરમી સદીમાં ફેનાઈ ગયા હતા આ રામાનંદ તે એ જ સુપ્રસિદ્ધ રામાનંદના અનુયાયીઓ માંહેનો હોવા સંભવ છે રામાનંદના અનુયાયીઓ રામાનંદી કહેવાય છે એ જ નામ અત્યાર સુધી પ્રચલિત છે

રા'માંડવિકનું અખાવિત વૈષ્ણવત્વ

આ પરિગ્ચિતિનો વિચાર કરતા માંડવિકના દરબારમાં શૈવ-વૈષ્ણવ દ્વંધની બહુ જ ઝાઝી સંભાવના છે, અને તેથી 'માંડવિક ચુસ્ત વૈષ્ણુન હતો' એ વાતને હાનિ પહોંચતી નથી ગ' મદિપાલ દામોદરરાયનો ભક્ત હતો, અને પોતાને ખર્ચે યાત્રાશુઓને હાગકા

અને મોમનાથ મોકલતો, તેથી જ માંડલિક પણ દામોદરરાયનો ભક્ત હોય, એ વાત સકલ છે. માત્ર દામોદરરાય ભક્તના કોડ પૂરા ઉરે જ એવી વાત નરસિંહના વિષયમાં જે પ્રસિદ્ધ હતી તે નજરે નેવાનો એને સંન્યામીઓની ચડામણીથી વિચાર થયો હોય અને એણે નરસિંહની પરીક્ષા કરવાનો પ્રસંગ મોકલ્યો હોય સાં ૧૫૧૨ પછી પણ કેટલાંક વર્ષ નરસિંહ જૂનાગઢમાં રહ્યો મનાય છે. ત્યારે મુસલમાનોના કબજામાં જૂનાગઢ ગયું ત્યારે જ એણે જૂનાગઢને છોડ્યું સંભવિત છે; એટલે રામનું વંશજવત્ત્વ અખાધિત જ રહે છે.

નરસિંહ-ચરિત્રની ખ્યાતિ

નરસિંહના જીવનના ચમત્કારિક પ્રસંગ મામેરું અને ઈંડી વિખણદાસ અને કૃષ્ણદાસ (જે બંને વિક્રમની ૧૭ મી સદીના કવિઓ છે, તેઓ)ના વખતમાં તો સુપ્રસિદ્ધ હતો જ, કેમકે એ બંને જણાએ આ જે પ્રસંગ ઉપર અત્યંત કાવ્ય રચ્યા છે હારમાળાના પ્રમુખનાં ૭ પદ માં. ૧૬૭૫ની પ્રત (બ)માં પ્રાપ્ત થાય છે. આમ વિક્રમની ૧૭ મી સદીના ઉત્તરાર્ધથી તો હારપ્રસંગ પણ મામેરા-ઈંડીની માફક બહુતો મધેસો પ્રાપ્ત થાય છે.

નરસિંહનો જીવન-અમય

નરસિંહનો જીવન-અમય ક્યારે, એ વિષયમાં શુજરાની વિદ્વાનોએ અનેક પ્રકારની ચર્ચાઓ કરી એ વિષયને અતિ ગંભીર બનાવી દીધો છે. બધા જ પક્ષ રૂપરૂપ રીતે સ્વીકારે છે કે વિક્રમની ૧૭ મી સદીના ઉત્તરાર્ધની તો પૂર્વે જ નરસિંહ યર્ષાગયેલ છે. એણે પોતાના જીવન દરમિયાન અનુભવેલા ઈશ્વરીય પરચાઓનાં કાવ્ય રચેલાં છે, એ વાત સર્વસામાન્ય રીતે સ્વીકૃત છે. શામળદાસના વિવાદ તરફ બધા જ માનની નજરથી જુએ છે. શ્રી. મુનશી પણ એ કાવ્યને મહેતાની જ, કૃતિ માને છે. પરચાનું એ કાવ્ય એનું હોય તો મામેરું,

હુંડી અને હાર પણ એનાં કાવ્ય હોય એમાં કાંઈ પણ શંકાસ્પદ ન હોયું જોઈએ. નરસિંહને મૂલ્ય આપતું પ્રિય છે. આ કાવ્યો પ્રાયઃ મૂલ્યમાં જ રચાયેલાં છે. આ વસ્તુને સ્વીકારવામાં આવે તો હારપ્રસંગે ગાયેલાં પદોમાં જ માંડલિકના નામનો પુષ્કળ સ્થળે ઉલ્લેખ છે: સાં. ૧૬૭૫ વાળી (અ) પ્રતિમાં પાંચે પદોમાં માંડલિક તરફના પરિભવનની વાત છે. આ માંડલિક સાં. ૧૪૮૭-૧૫૨૮ વાળો કે 'એ પછીનો કેઈ નાનો' આ પ્રશ્નનું નિરાકરણ કવિ વલ્લભદાસે સાં. ૧૭૮૨ પૂર્વે એક વિસ્તૃત ગરમામાં આપ્યું છે. એણે આપેલી વંશાવળીને સ્વીકારવામાં આવે તો નરસિંહની જીવન-મર્યાદા જુદામાન્ય સમયમાં જ આવો રહે. આ વખતે રા' માંડલિક જૂનાગઢની ગાદી ઉપર હતો જ.

' માંડલિક વિષ્ણુભક્ત હતો અને તેથી એણે નરસિંહ જેવા પ્રભુભક્તને પગથોડો હોય એ શક્ય નથી !' આ બધું એક રાજાને માટે શંકાસ્પદ છે. રાજાને કાન હોય છે, સાન નહિ. આ રીતે એણે નરસિંહની પજવણી કરી હોય એ કાંઈ અર્થભરિત નથી. વળી નરસિંહનાં પ્રતિષ્ઠિત કાવ્યોમાં નામો રામો અને કબીરનાં નામ આવે છે. આ ત્રણે ભક્તો સા. ૧૫૦૦ પૂર્વે થયેલા છે. ૧ નામદેવ જે થયા છે ૧. દરજી અને ૨. બાહાણ. પહેલો નામદેવ (વિ. સાં. ૧૩૨૭-૧૪૦૭) પ્રાચીન છે, અને જ્ઞાનદેવ (વિ. સાં. ૧૩૪૦-૧૩૫૩) પછી ૫૪ વર્ષે મુન્દરી ગયેલ છે. રામાનંદ અને કબીર પણ ઇસ્વી ૧૪ મા સત્રકમાં થયેલા છે. ખુદ શ્રી: મુનશી પોતાના Guj. & its Lit. એ ગ્રંથના પૃ. ૧૧૬ મે લખે છે કે —

“ Rāmānanda's influence in Gujarāta was widespread in the latter half of the fourteenth and the fifteenth century.”

1. Vide : History of Indian Philosophy, Vol. 7, by Dr. S. K. Belvelkar & Prof. R. D. Ranade pp. 185

કગીર રામાનંદનો શિષ્ય હતો. રામાનંદની અસર ઈસ્વી ૧૪માં ચાતકના ઉત્તરાર્ધમાં એટલે વિક્રમની ૧૫મી સદીના પૂર્વાર્ધમાં થઈ. નરસિંહનો જન્મમાન્યદાણ વિક્રમની ૧૫મી સદીનો ઉત્તરાર્ધ અને ૧૬મી સદીનો પૂર્વાર્ધ છે; એટલે એનાં કાવ્યોમાં પરમ ભક્ત નામદેવ રામાનંદ અને કગીરનાં નામ આવે એ સ્વાભાવિક છે. ૧ એક પદમાં 'મીરાંનું' નામ આવે છે. મીરાંના જન્મ સા. ૧૫૫૫ માં સિદ્ધ છે. જે પદમાં 'મીરાંનું' નામ છે તે પદ એનાં કહેવાતાં પ્રાકીર્ણ પદો મહિનું છે; એટલે એ વિશ્વન્ત હોવા મંભવ નથી. આદર્શ પદોમાંથી માત્ર એક જ પદમાં આ નામ આવતું હોવાથી એ પદ અથવા તો એ કડી પાછળથી ઉમેરાયેલી કેમ ન હોય ? આ એક જ પદ ઉપર વજન આપવા કશું સ્પષ્ટ કારણ નથી.

‘નરસિંહનો આખ્યાન આરંભની દશાનાં નથી, પણ પાછળથી પરિપક્વ દશાનાં છે’ આમ સ્વીકારી શી. મુનથી નરસિંહને ભાલજી તથા ભીમની પછી મૂકે છે. એનાં ‘પદના ઢાળની છાયા મોળમી સદીના ભીમ અને ભાલજીના ઢાળો દરતાં સપ્તમી સદીના ગોપાલદાસ (મં. ૧૬૨૬-૩૧) ના ઢાળને વધારે મળે છે.’^૨

૧. નરસિંહ. મ. સં. ૫. ૪૭૨

“મીરાંનાણના વિષ અચૂત કાષાં, વિદુની આરોગ્યા ભાલ રે;
સવરીના તમે યાર જ પ્રાચ્યા, તેની પ્રીતે ચથા રાલ રે.”

મીરાં કુંભારાણાંની રણી હોય તો ? કુંભારાણાં. ૧૫૦૬ માં મીરાજ હતો. એ મીરાના વિષની વ્યાપ્તિ નરસિંહ સાબળી અંતમાય નછકમાં બનેલા પદમાં તે વાન દાખલ કરી હોય તો કપાળી કડી પ્રસિદ્ધ માનવા કારણ ન હોય; પણ મીરા કુંભારાણી સમી નહિ. પણ કુંભારાણા પૌત્ર રાણા માયાના પાટલી ભોલરાણી રાણી હતી. સમય સા. ૧૫૫૫-૧૬૦૩; એટલે પદ પ્રસિદ્ધ જ છે.

૨ ‘નરસિંહ-ભક્ત દરિનો’ ઉચોદ્યાય-૫. ૮૦

આ જાતના મત ઉપર આવી જવામાં મને જરા સાહસ લાગે છે નરસિંહે જે દાંતો સ્વીકાર્યા છે તે પુરાણા-અતિ પુરાણા-છે, જ્યદેવ સુધીના જૂના છે. એનો મૂલ્ય જ્યદેવ સુધીનો જૂનો છે; (જેશક, નરસિંહના મૂલ્ય કરતા જ્યદેવના મૂલ્યમાં ત્રણ માત્રા ઓછી છે.) એણે સ્વીકારેલ ચોપાઈદાવટી (સર્વેષા અને હરિગીતની ચાલની), ખુદ ચોપાઈ દ્વિપદીઓ એ છેક જ્યદેવ સુધીના જૂના છે. આ તરફ આપણા વિદ્વાનોનું ધ્યાન ખેંચાયું નથી લાગતું ચોપાલ-દાસે વલ્લભાખ્યાનમાં એક આખ્યાન (કડવું) આપ્યું મૂલ્ય (૨૭ મત્રાવાળા)માં આપ્યું છે સા ૧૫૬૨ માં રચાયેલા પ્રભાસ-

૧ નરસિંહની આતુરીએ મા સ્વીકારવામાં આવેલા ૮૭ કર્મણુના સ્ત્રીતાદરજમાં પાંચ ધોળ અંગે છે તેમાં આવે છે શુભરાત વર્ના સો ના પ્રાચીન શુભર કાવ્યના પૃષ્ઠ ૪૫-૫૦ ઉપર આવતા આ પાંચ ધોળોમાં આરસમાં એક કડી ઢાળની પૂર્વની આપે છે અને એનું ઉત્કૃષ્ટ ચરણ ૮૭ની કડીમાં પુનરાવૃત્ત થઈ લાગે છે. એ બધ પૂરો થતા વલ્લભ કે જિથલો જોઈએ તે આ ધોળમાં નથી લખાણાદિકે જિથલાની પદ્ધતિ સ્વીકારી છે. કમિક-વિદ્યાસની દૃષ્ટિએ આમ નરસિંહ પ્રથમ આવી રહે છે

કર્મણુનો સમય પદ્મનાભના જીવનકાળ દરમ્યાન હોય એવું દી. બ. કેસવલાલ ધવનું માનણ છે (જુઓ પ્રા. શુ કા.ની પ્રસ્તાવના પૃ ૧૭ એ ૧૫ માં પરિચ્છેદ) કાન્દકહે પ્રમ. ૫ સા ૧૫૧૨માં રચાયેલો છે. એના જ સમયમાં કર્મણુ ઉક્ત કાવ્યબધ સ્વીકાર્યા હોય અને એ સમયમાં સામાન્ય દેશીના ધોળ એ જ પદ્ધતિએ થતા હોય તો નરસિંહે સ્વીકારેની પદ્ધતિ વતાસીન કરે, જે એમ જાણનાદિની પણ ચથેયો ન સિદ્ધ કરે

જનાર્દનના ઉપાદરજગા આવતા ૩૧ કટવા ઢાળની પૂર્વકડી તેમજ જિથલા પિનાના છે અને સાદા પદ હોય એવો ખ્યાલ આપે છે. એ કાર્ક અશે રેવતનરિ = સુની પદ્ધતિને મળે છે એમક, આજ પ્રાસરાણી રચના જનાર્દનની વિસિષ્ટ પ્રકારની છે, આવી જ પદપદ્ધતિ નરસિંહના પણ દૂદા પદોમાં છે આણુ ચોપાઈ દાવટીમાં નરસિંહ વૈવિધ્ય નથી સાધેલો, જ્યારે જનાર્દન કારી રીતે સામે છે નરસિંહ પોતાના સળંગ કાવ્યો કે પદોમ

એક એક પદ મળે છે. એ એક પહેલાં મેરુન દત્તે સાં. ૧૪૩૨ માં
૩૭ માત્રાવાળા ૪૪ શૂલણામાં 'વીવાહલલ' રચ્યો છે (ભુચો' નૈન
ચુર્જ ૨ કવિઓ, ભાગ ૧ લો, ૫ ૧૮-૧૯.) અને સમરાસુ
(સાં. ૧૪૭૧) માં શૂલણામાં એક આખું કડવું છે. એની પહેલાં
સાં. ૧૨૭૭ માં એક 'ધવલ'માં પણ શૂલણાની લીટી પ્રયોજાયેલી
છે જ. (કૈ. નૈ. કા. સ, નાહટા; ૫ ૮) આમ સા ૧૨૭૭
જેટલો તો શૂલણા-ગંધ જૂનો મળી આવે છે ખરો જ.

નરસિંહે જે ચાતુરીઓ બનાવી છે તેમાં જયદેવની કાવ્યસરણીની
અસર છે* પ્રથમ એક કડી આપી એ કડીના ચોથા ચરણના રાખ્દોથી
એ પછીની કડીનો આરંભ કરવો, એ વસ્તુ જયદેવ જેટલો જૂની
નથી, પરંતુ જાલણાદિકે કડવાને અંતે જે લિખલો કિંવા વસણ
આપ્યા છે તે આ ચાતુરીઓમાં ક્યાંય પણ નથી. ચાતુરીઓમાં
જે વસણ છે તે આ લિખલો કિંવા વસણ નથી. વસ્તુચિતિએ
વસણ જેટલે ચાતુરીઓમાં "નવું નાનું કડવું" એટલું જ છે. આ
વસણ પૌરાણિક કવિઓના પૂર્વજાયાનો ભાસ આપતું લાગે છે,
છતાં પૂર્વજાયા જેમ દોહરામાં જ હોય છે તેવું આ નથી, કિંતુ
કડવાના આરંભમાં આવતા એ પદ કે ત્રણ પદ જેવું છે આ પદ્ધતિનું
અનુસરણ કાષ્ઠપણ કવિએ અઘાપિપર્યંત કયું જાણવામાં નથી એથી
નરસિંહને ખસેડીને કાષ્ઠ વીસમી સદીમાં લાવી ચકાવ એમ નથી
ખરું એતા ફક્ત કાવ્યોમાના રાસકે અને તૂટતી એ જૂની પદ્ધતિ છે

૧. ન. કા. સ માની ચાતુરી છંદોથી ચા. ૨-૩-૪-૫-૬, ૧૨-૧૩,
૧૫, ૧૮, ૨૩-૨૪, ૨૯, ૩૫, આ પદોમાં વસણ છે તે પ્રાય ચોપાઈના
એ ચરણમાં છે જીજ ધાટી ખલું છે માત્ર ૧૬, ૨૭, ૩૦, ૩૫ આ પદોમાં
વસણ લિખલો જેવું છે. ૧૬માં પદ સિવાય જીજ ત્રણ પદોમાં લિખલો તો
ખાસમાં આવે એમ નથી, ૧૬માં પદમાં માત્ર સ્પષ્ટ લિખલો છે પરંતુ પદ
નાનું દોવાથી વિસ્તૃત કડવાનો ખાસ નથી આવતો

1. એના મૂલ્યનાનું અનુકરણ એ જ પ્રમાણે ધણા જ થોડાં કવિઓએ કર્યું છે. વલ્લભાખ્યાનમાં ગોપાલદાસે કર્યા પછી એના પછીના ખામ કર્યા કવિએ મૂલ્યનામાં કાવ્યો વિસ્તાર્યાં છે. પૌરાણિક કવિઓનું ખ્યાલ તો જાણણાદિકે જ આરંભેલાં અને રેવંતગિરિ મહાર વગેરેમાં જળાતાં કડવાની ધાટીનાં કાલકમે વધતેરી કડીવાળાં થતાં કડવાં રચવામાં હતું; એટલે નરસિંહની કાવ્યગત ધાટીનું અનુસરણ પાછળથી બહુ જ ઓછું થયું, એમ કહેવામાં હું લેશ પણ ખચાતો નથી.

જૂના ગુજરાતી સાહિત્યમાં ચાર મુખ્ય કાવ્યપદ્ધતિ છે:—

૧. જાણણાદિકની કડવા-પદ્ધતિ,
૨. ભીમ વગેરે કવિઓની પૂર્વજાયાવાળી અભંગ-સંગમ કાવ્યપદ્ધતિ,
૩. નરસિંહની નાનાં પદોવાળી લુહી જ તરી રહેતી કાવ્યપદ્ધતિ, અને
૪. મુખ્યત્વે જૈન કવિઓની ખડવાળી કે સંગમ બંધની પ્રબંધ-પદ્ધતિ.

આ ઉપરાંત અક્ષરમેળવૃત્તવાળી સરહી અલગ જ છે. વળી ચંદ્રાવળામાં જ કાવ્યોનાં કાવ્યો લખનાં એ સરહી અલગ જ છે, જે પ્રાયઃ સૌરાષ્ટ્રના કવિઓમાં દેખાય છે.

આ વસ્તુસ્થિતિને નિહાળતાં નરસિંહની કાવ્યપદ્ધતિ એને જુદામાન્યકાળથી ખસેડવા સમર્થ નહિ થઈ શકે.

નરસિંહનાં કાવ્યોમાં વિદુલ શબ્દ પ્રભુના જ પર્યાયરૂપે વપરાયો પ્રાપ્ત છે. ૨૧. નરસિંહરાવભાષ્ય^૩ આ વિષયમાં ચર્ચા કરી છે. આ વિદુલ શબ્દનો નાકરે સં. ૧૬૦૧માં ઉપયોગ કર્યો છે: “વાહર૭.

૨. રેવંતગિરિમહારમાં કાળની ૧ લી કડ નથી.

૩. Vido - Thakkar V. M. Lectures-Guj. Lang. & Lit.
pp ૬૨-૬૭

ચડજે વીઠલા ! તુ સમરથ રાઈ રણુછોડ. ૯” “વાહરઈ માહરી ચડે, વીઠલા ! હમઘ છઈ કુટ દેહ. ૧૩” (વિરાટપર્વ-કડવુ ૧૦મું) છીમે પણ હરિ પો. કલામાં “ચતુર વચનિ વાણી વિઠુલા મન મોહંતી” (પૃ. ૧૫૫) એ પ્રમાણે છેક સાં. ૧૫૪૧માં એ શબ્દ વાપર્યો જ છે.

નરસિંહનાં કાવ્યોમાં પછીના ચો પ્રત્યયનો પ્રચાર મુખ્યત્વે એની છાપમાં આવે છે. સ્વ. નરસિંહરાવે^૧ એ અસલ મરાઠીને નથી એવું સાબિત કરવા પ્રયત્ન કર્યો છે, પણ એમના ખ્યાલમાં એ ત્યાંસુધીમાં આવ્યું નહોતું કે નરસિંહને મરાઠી ભાષા તરફ પ્રેમ હતો. હારમાળામાં એવું એક પદ છે, એની પ્રથમ કડીમાં મરાઠી અસર રપટ છે:—

“દેવા ! હમચા વાર કા બધિર હોઈલા

આપુલા બકત કાં વીસરિ ગેનાં ।

મુવ પ્રહલાદ અમ્મરીવ વિભીષણા,

નામિચે હાથ તિં દૂધ પિયુલા ૧”

સામ્ય જોતાં એમ લાગે છે કે નરસિંહે નામદેવના અલંકાર જોયા છે—સાંભળ્યા છે, નામા મળે, નામચા ચા સ્વામી છાપ જોતાં આ માન્યતાને બળ મળે છે. અને સખ્યાજીય અલંકારની પદ્ધતિએ બુદ્ધિમાં પણ આવેલી જોવાય છે—ત્યારે સાનહ આશ્ચર્ય જ થાય છે.

આ બંધાનું કારણ મને તો નરસિંહના મહારાષ્ટ્રીય સ્તોત્ર તરફના પૂજ્યભાવ અને એમના લક્ષિતસાહિત્ય તરફના પ્રેમને આભારી હોય, એમ લાગે છે.

વિઠ્ઠલ શબ્દનો પ્રયોગ અને મરાઠી અસરવાળા શબ્દોના પ્રયોગ પણ એને સાં. ૧૫૪૧ પછી તો ખસવા દે એમ નથી જ કેમકે છીમે સાં. ૧૫૪૧માં જ. ક્ષી પો. કલામાં એ શબ્દ પ્રયોજેલો છે.

૧. Vide : ibid pp ૫૧-૫૨.

૨ હારમાળાનું પદ ૪૫મું જુઓ ન. કા. ૩ મા નો. ૫૫૮૭
૬૫૨ આપુ પદ નરસિંહની અસરવાળું પ્રસિદ્ધ છે.

ચાતુરી છત્રીશીમાં પુષ્ટિમારગ સબ્દ ચા. ૧૦નીમાં છે. આ જોતાં એના ઉપર શ્રીવક્ષ્યભાષ્યાર્થજ્ઞના સિદ્ધાંતની અસર હોવાની કાઠને સંકેત જન્ય. શ્રીવક્ષ્યભાષ્યાર્થજ્ઞને, સોરઠાબટ્ટની પ્રથમ ચાત્રા સં. ૧૫૪૮થી પૂર્વે તો કરી જ નથી. તદ્દંમાન્ય કાળ પ્રમાણે એ વખતથી ૧૨ વર્ષ પૂર્વે જ નરસિંહની જીવનચાત્રા પૂર્ણ થઈ ગયેલી મનાય છે. વસ્તુચિત્તિએ આ એક શબ્દ માટે જ નરસિંહને શ્રીવક્ષ્યભાષ્યાર્થજ્ઞના જીવનકાળ દરમ્યાન જે ચવામાં આવતો હોય તો એ નિરર્થક છે, કેમકે ચાતુરીમાં પુષ્ટિમારગને સ્થળે પ્રેમમાર્ગી એવું પાકાંતર પ્રાપ્ત થાય છે. આ સ્થળે પ્રસંગ જોતાં પ્રેમમાર્ગી પાકાની વધુ શક્યતા છે. ત્યાં જે રસનો અનુભવ છે તે નાયક-નાયિકાના પ્રેમમાર્ગનો છે, અને નહિ કે પુષ્ટિમાર્ગ-કૃપામાર્ગનો. ગીતગોવિંદના ૧૧મા અંતે ૧૨મા સર્ગમાં ફત્તી શબ્દિકાને સમજાવી કૃષ્ણચરણ પાસે લાવે છે, એ આખા પ્રસંગને દ્રઢકમાં-અતિદ્રઢકમાં નરસિંહ અહીં પતાવે છે. ફત્તીની સમજાવટથી શબ્દિકા પ્રિયતમ પામે આવે છે અને પ્રિયતમ તરફના સંભાનને અંતર્પૂર્ણરૂપે મેળવવા સમર્થ થાય છે. ૧૨મા સર્ગ જ આખો સુગ્રીવપ્રતાપચર: વિશે છે. એ પ્રોત્ત શબ્દને ખ્યાલમાં રાખનારો પુષ્ટિ-પોષણ-અનુગ્રહને ક્યાં પકડવા જાય ?

“ પુષ્ટિમાર્ગ ” શબ્દનો પ્રયોગ કરવાથી એના જીવન-સમયની મર્યાદા નવમતવાદને અનુકૂળ થતી હોય, તો એને શ્રીવક્ષ્યભાષ્યાર્થજ્ઞના પુત્ર શ્રીવિદ્યનાથજ્ઞના સમયમાં જે ચલે પડે પણ શ્રીવિદ્યનાથજ્ઞની અસર નરસિંહ ઉપર થઈ હોય, એવું એના એક પણ કાવ્યમાં દેખાતું નથી. શ્રીવક્ષ્યભાષ્યાર્થજ્ઞ અને શ્રીવિદ્યનાથજ્ઞની દીનતા

૧. અને એક પ્રતીતિ પદમાનો ‘વલ્લભ-વિદ્યલ પ્રગટ થશે’ એ વાક્યને આધારે નરસિંહને નવમનવાદીએએ કસવેલા સમયે જે ચલે, એ નિરર્થક છે. આ પ્રમાણે સ્વીકારનાર થશે ના અવિશ્વકાલીન પ્રયોગને માનવા તૈયાર છે ? તૈયાર ન હોય તો એ આખા પદને એવો પ્રમાણ તરીકે મ ન જ કરી શકે.

નરસિંહમાં દુર્લભ છે. નરસિંહ જે શ્રીવલ્લભાચાર્યજીના પુષ્ટિમાર્ગનો અનુયાયી થયો હોય તો દીનતાની અસર એના ઉપર થવી જ નોંધાયે.

આ ત્વેતાં શ્રીવિદ્યનાથજીના કે શ્રીવલ્લભાચાર્યજીના સમયમાં એની ગિયતિ હોવા સંભવ નથી. આ બધું નિહાળતાં વિક્રમની ૧૬મી સદીના ઉત્તરાર્ધમાં તો નરસિંહ આ લોકમાં હોવો સંભાવ્ય નથી. પાઠાંતરે રહેલા પુષ્ટિમાર્ગ એ એક શબ્દમાત્રથી શ્રીવલ્લભાચાર્યજી સાથે સમકક્ષીનતા માનવી, એ વધુ પડતું છે; એ ખતાવવામાં આવ્યું છે, એટલે માં. ૧૫૭૨ માં જે મંજારના કરી છે તે હાથનાળી દર્દી હટકી હતી છે. હાલનો પ્રસંગ નથી જ બન્યો, એને વળી સાં. ૧૫૭૨ નેવ વળગી રહેવાથી શો સાબ ?

શામળદાસનો વિવાદ જૂનાગઢમાં હતા ત્યારે થયો; ને એ અસલ કાવ્યથી જ સ્પષ્ટ છે. જે શાન્તિનું એ કાવ્યમાં મુચ્ચન છે, તે સાં. ૧૫૨૬ પછી અપ્રાપ્તકર્ય જ હતી, કેમકે એ સમયે યવન સામ્રાજ્યની (મહમૂદ બેગડાની) અસરમાં જૂનાગઢ આવી ગયેલું.

નરસિંહની પાછલી જિંદગી પણ તેથી જ કરી જૂનાગઢની બહાર ગળાગેલી વધુ સજીવિત છે એવું અજ્ઞ માત્ર જેઠવાઓની અસર નીચે રહેલું માંગરોળ જ સજીવિત છે. અત્યારે માંગરોળમાં જે જૂનું રમશાન છે તે નરસિંહ રમશાન અને ત્યાંની વાવ નરસિંહ વાવ કહેવાય છે. અત્યારે માત્ર રજારી લોકો ત્યાંના એ રમશાનનો ઉપયોગ કરે છે. સિદ્ધપુરમાં હેમખંડ જેમ પ્રસિદ્ધ છે તે જ રીતે આ રમશાન સાથે નરસિંહના નામની સંકળતા છે. નરસિંહના સમયમાં માંગરોળમાં એના કાકા પર્વત મહેતાને ત્યાં સ. ૧૫૦૧ ના માર્ગશીર્ષ સુદિ ૬ માંમવારને દિવસે શ્રીરથુડોડરાયજીનું દર્શાયુલ સ્વરૂપ ત્યાંની ગોમતીવાવમાંથી પ્રકટ થયેલું હતું, જે અઘાપિપવત અસત્ય સિદ્ધાસન સાથે માંગરોળમાં^૧ છે. આ દિવસે

૧. કોઈ અનુયાયીઓ એમ માને છે કે સિદ્ધાસન સહી માંગરોળમાં હોય, પણ સ્વરૂપ જૂનાગઢમાં જિતારે છે. બંને સ્વરૂપમાં કંઈ મૂળ, એ ચર્ચા

૫૧૧૧૧ મહેતાને ત્યાં કીર્તન કરતાં નરસિંહને તૃપ્ત લાગી ત્યારે કાંઈ સખી જલ પાઈ ગઈ તેને સાક્ષાત્ પ્રજ્વળ માની ઝારીના પ્રસંગનાં ૫૬ ગાથાં મળે છે, જેમાંના ૪ હાલ પ્રાપ્ય છે.

‘અહીં માંગરોળમાં નરસિંહે’ હોતાનો છેવટનો સમય ગાળ્યો હોય, એ સંભાવ્ય છે. આ બધુય વિક્રમની ૧૬મી સદીના પૂર્વાર્ધમાં શક્ય છે.

નરસિંહનાં કાવ્યોની બાબત

નોંચે સાં. ૧૫૦૬-ના એ સિવાલેખો અને એક પારસી પાત્ર આપું છું:—

૧. શ્રી બલુશાય નમા ॥ † સંવત ૧૫૦૬ વર્ષે અપાઠં શુદ્ધિ ૧ ‘મહારાણ્ય’ શ્રી કુંભકર્ણુ વિજય રાજ્યે શ્રીઅર્જુનદાયલે દેસવાડા શામે વિમલવસહી શ્રી આદિનાથ તેસલવસહી શ્રી નેમિનાથ તથા ખીજે આવકે હેહરે મુઠિકિં વલ્લાવો રખવાસી ગોઝા પોઠયાઈ રાણિ આકુંબકર્ણિ મહં કુબર બોળ ભોગ્ય’ મયા ઉધારા નિ કો જવાયિ આરિ તિહિકં સર્વ મુકાલું જયાના સુમંધિ આમ્ય દ્રાકં સલિ પહે.....’

(જૈન સાહિત્યનો સક્તિસ ઇતિહાસ, ૧, ૧૬૪)

યદ્યપિ આ મારવાડી બાબામાં લખાયેલ છે, છતાં એમાં ખીજે આવકે હેહરે અને પહે રૂપોતું સ્વરૂપ બાપતું સ્વરૂપ આપવા પર્યાપ્ત છે. તૃતીયા-સપ્તમીનો તેમજ વર્ત. ત્રીજા પુરુષનો ૬ અંતર્ગત આમાં પ્રાપ્ત છે. તત્કાલીન લખાણોમાં પ્રાયઃ બહુને રૂપે હોય છે.

૧. “...સંપ્રતિ.....રાજાધિરાજશ્રીમદલ્લિકપ્રમુણા સર્વવ્રેચ.વલ્યાળવારિણી.....સર્વજીવઅમારી કાર્ય-(માણા) ચિરં વિજયતા ॥

પ્રથમં શ્રી-તુગનિ-જીવક-જાણદ્ ॥ ચીત્રા લોકકમલત્ત જીવ જ વિનાસ(દો) ॥ —કમાર...ચિલીમાર વિચાનકા — વિ બાહેટા ન

અહીં નિરર્થક છે. એ સ્વરૂપ અસલ એ ધરમા ગિરાજદેવ તે બામ ખૂના બાળથી વૈષ્ણવફળિયા તરીકે પ્રસિદ્ધ હતો; એમનીવાચ પશ્ચ એ જ ફળિયાને લગત છે.

કર—: મોર ન મારિયા ! બાબર ચાંટ તુરક પહે દ્યાહટે જીવ વોડ ન વિગાસદે । જિ કરમિ ત...મીનાદ । કુંબકાર(ર) વચ દિન નીમાદ ન (કર)દ । જિ કો (દ—)દને સની બાનમંગકારક દ(દ)ન રાજા) ધીમદલિક નાવળવા । આ ધા રાવ વગદ (વા)લિવા । તેવનદ ગુણા ..તિદ । જિ કો—લો મુદદ । એ વોદ.. બમા(રિ) પ્રવતાવળ-દાર ધીમદલિક પ્રમુકદ આતી... (બ,ળી દલખા ॥ ”

[નોંધ :—આ લેખમાં અક્ષરો ખૂટે છે તેમજ ધસાપેલા ભુદા વગ્યા છે. અર્થાનુસંધાનનો અપાલ ગણતા નીચે મુજબ પૂરતી ચક્ર પ છે —]

“ પ્રથમ ધી ॥ પહે દનિ જીવ ન વિગાસદે । મીનાં લોક સમત્ત જીવ ન વિગાસદે । રાગકમાર અમિ ચિહિયાર સિચાનકા પદ વિ આદેદાં ન કરદ । મોર ન મારિયા । બાબર ચાંટ તુરક પહે દ્યાહટે જીવ વોડ ન વિગાસદે । જિ કરમિ ત વચનિ મીનાદ । કુંબકાર વચ દિન નીમાદ ન કરદ । જિ વોડ પહે દંને રાની બાનમંગ-કારક દદનદ રાજા ધીમદલિકની આપ્યા । આ ધા રાવ વગદ પાલિધી । તેવનદ ગુણા દોતિદ । જિ કો વીલો મુદદ એ વોવનિ માદિ બમારી પ્રવતાવળદાર ધીમદલિક પ્રમુકદ આશાતળી દેહદ ॥ ”

(સં ૧૫૦૭ના માધ કૃષ્ણ ૫ ગુરુવારનો જૂનાગઢ ઉપર-કાટમાંના સરકૃત શિવાલેખનો નીચેનો હુકડો)

આ જૂની બાપામા લખાયેલ છે, છતાં તેમાં પહે દ્યાહટે ખાસ ધ્યાન બેચે ॥ નીચે સુધારી લખ્યો છે તેમાં બે સ્થળે પદારની સંભાવના છે, જ્યારે એક સ્થળે ચીલોગા બોકાર સંભાવ્ય છે. આ અગવાળા પદ આટલા વહેલાં ખાસ ધ્યાન બેચે છે

૩. “મદ પુછદત જત રેદ રૂઝીતાણ તનત શરીરદ વદષટ પાતક વીષડ જીવદ પાવ કરી આત્મા રદિ દષટ વોહિલડ નિમદ વીજદ અછિ ॥

. ॥ ૧ ॥ સુદર તે મલો વિદરદિ કેતલાદિ મનુષ્યનુ શુભ વચ્ચાણ વર્તદા ॥

; (The Guj. Lang. & Lit. Vol, II. ૫. ૫૧ એ સ. ૧૫૦૭માં નાલ કસથેલ પારસી લખાણની નકલ)

આમાં સ્ત્રીતાળ=ઝી તણે અને મલો, આમાં ઘટાર અને ઝોટાર ધ્યાન એવે છે.

આમ ગમે તે રીતે અહ અડ અડને રથજે સાં. ૧૫૦૦ આસપાસ અનુક્રમે ષ ઓ ને ઝનો પ્રવેશ થઈ ગયેલો દેખાય છે.

દી બ. કે. મુવે નરસિંહના પદની ભાષાની સંભાવના આપી છે. આ પદ “અત્યા નામ પામ્યો, પણ રામને નવ લલા” છે.—

- “ નામ પામી અત્યા ! રામ તિં નવિ લલા;
 વેળુવ પદ તણું ગિરદ આલિ.
 મુત્ર વિશુ જિમ રમ્મ, પારણું ધર વિમ્મ,
 વર વિના જિમ વધી જન માહાસિ ! ૧
 મમ જિ જણુધ, હુજીં, હ હરિનુ જન થિયુ.
 વિધ્યુ ગાઈ લાયુ ભપ્ત ભવ માંહાં;
 કરણી ॥ કાગની, હોડિ કરી હંસની,
 દંશિ કાઠધ હસી હંસ લવ માંહાં. ૨
 પેંક માંહાં પ્રણુ સહી પ્રમટ પેખધ નહીં,
 દોઢ પરલોઢ માંહાં દર ભાસિ;
 કાટિ ખલાંકનું ગણિતિ સેખું કરધ,
 દેહભાવધ કરી માલ આસિ. ૩
 નિદાધની વેદના વિશ્વની ટલધ ના,
 અનિ વૃથા અનન માંહાં એધ ગાનિ;
 દરિનિ જાણ્યા વિના હરિ તણુડે જન થયુ.
 વાત પકવાન નવિ જૂખ ભાનિ. ૪
 જિ નિરાકાર મહિં એકરસ થઈ રમધ,
 દધધ, વિગાનની જ્યોત જાગિ.

દાસ નરમંઈ અણુષ્ઠ ચરણિ નમ્રં તેહનઈ,
એકની સંસારની આતિ બાગિ. " ૫.

ઉપરના ચિંતાસેખાદિને જોતાં સંભાવ્ય ઉચ્ચારણાનુસાર મને
તેનો પાઠ સંક્રાંતિકાળમાં જેવો હોય તેવો નીચે મુજબ લાગે છે :—

" નામ પામી, અલ્યા ! રામ તેં નવિ લગ્યા;
પૈખ્યુવી પદ તણું બિરદ કાલે.
પુત્ર વિષ્ણુ જિમ રચે પારણું મર વિચે,
વર વિના જિત્ર વધી જનન માહલે. ૧

ઈમ જિ જાણે, દુહાં, દરિન જન યથો;
વિષ્ણુ ગાઈ યથો ભક્ત ભવમાં,
કરણી તો કામની, કોડિ કરી હંસની;
દશિ કાઢે હસી હંસ લવમાં. ૨

પિંડમાં પ્રભુ સદી પ્રગટ પેખે નદી;
દેહ પરલોકમાં ફરે બાલે,
કોટિ સ્વર્ગાકાન્ત ગણિતિ લેખું કરે;
દેહબાવે ફરી માલ બાલે. ૩

નિદાધની વેદના વિશ્વની ટલક ના,
અનિ પૃથા અગનમાં મેધ ગાળે;
દરિનિ જાણ્યા વિના હરિ તણો જન યથો,
માત મકવાન નવિ જુખ બાળે. ૪

જે નિરાકારમાં એકરમ ધે રમે,
દેહ વિચાનની જ્યોત જાળે;
દાસ નરસે જાણે : ચરણિ નમ્રં તેહને;
એની સંસારની આતિ બાગે. " ૫

કાવ્યબંધ શક્ય ઉચ્ચારણની દૃષ્ટિએ જેવાં સ્વરૂપ માગે છે
તેવાં આ પાછલા ઉતારામાં આપ્યાં છે. ૨૬૪, ૩૨૬ એ ૩૫ સાથે-

સાથ ઝાલે, કદે, રમે વગેરે રૂપો આવે છે. સાતમી-ત્રીજીનો ફકાર અહીં આજવું છું; છતાં એમાં લઘુવત્ન ચક્રરની ચક્રતા છે.

સાં. ૧૫૦૦ આસપાસ બાષા કેવી હોવી નોંધયે, એનો આનાથી કાર્ષિક ખ્યાલ આવશે. સાં. ૧૬૦૦ આસપાસ બાષા કેવી હતી એ થી “ફોર્મ્સ-ત્રૈમાસિક”ના પ્રથમ અંકમાં સાં. ૧૬૧૦ના ખતનો ખંડોક બાષો છે તેનાથી જણાશે.

જેઓ નરસિંહને સાં. ૧૫૭૨ લગભગ ખસેડે છે તેઓને તો નરસિંહના પદની બાષા સાં. ૧૬૧૦ના ખત જેવી જ કખૂલ કરવી પડશે. આ રીતે એ સમયની નરસિંહની બાષામાં અને અત્યારે છપાયેલી એનાં પદોની બાષામાં નજીવો તફાવત લાગશે. સાં. ૧૫૦૦ આસપાસનો સમય સ્વીકારતાં ઉપર ખીજા ઉતારામાં આપેલી બાષા જેવી બાષા નોંધશે, અને એ જ સંક્રાંતિકાળની બાષા નરસિંહની છે એ સ્પષ્ટ છે.

એની બાષા સંક્રાંતિકાળની છે, એ એનાં પદોની સાં. ૧૬૭૫ અને એથી પણ પૂર્વે સાં. ૧૬૬૮ જેટલી જૂની પ્રતોની બાષા નોંધાવી જણાય છે. સાં. ૧૬૬૮ની પ્રતમાં ખીજાં કાળોથી એનાં પદોમાંના બાષાબોંદે ખાસ કરીને અર્વાચીન તત્ત્વ વધુ જણાય છે, એ એવી જાતના અનુમાન તરફ દોરે છે કે તત્કાલીન કાળો મધ્યકાલીન ગુજરાતીની ખીજા કે ત્રીજા ભૂમિકામાં હોવા છતાં-લહિયા એ જૂની ભૂમિકામાં લખતા હતા, છતાં એ જ લહિયાઓએ નરસિંહનાં પદ એથી ભૂમિકાની પણ છેલ્લી અવસ્થાનાં લખ્યાં છે, તેથી અર્વાચીન બાષાની છાંટવાળી મધ્યકાલીન ગુજરાતીની એથી ભૂમિકાની જે પછીની અવસ્થાનો આરંભ નરસિંહનાં પદોમાં ‘તો તત્કાલીન લેખનમાં પ્રચલિત બાષાસ્વરૂપ કરતાં જે જૂના કાળમાં શરૂ થઈ ચૂકેલો સમગ્રાય છે.

ગુજ. વર્ના. સો. માં નાં. ૬૬ની હાયપ્રતમાં સાં. ૧૬૪૯માં રચાયેલા રામદાસમુત મુદ્રના અંગરૂપ-આખ્યાનની સાં.

૬૮માં થયેલી નકલ છે, એ આખા કાવ્યની ભાષા મધ્ય-ગુજ.ની
 ૭૭ ભૂમિકામાં છે, જ્યારે એજ લલિયાને હાથે નરસિંહના ૧૪
 ૬ અર્વાચીનની ચોખ્ખી છાંટવાળી ભાષામાં લખાયેલાં છે. એ પદોનો
 પારંલ અહીં આપી જઈ છું, એના ઉપરથી વિજ્ઞે તરત ભાષા-
 વરૂપને પકડી શકશે :—

૧. શાશુ પુન્યે કરી નારય હું અવતરી
 શ્રીહરિ દીન થઈ માંન માગે ॥
 અમર અવિગતિ કહે અકલ કા નવિ લહે
 તે કમલાવર કંઠે લાગે ॥
૨. અક્ષર રંગની હુધ આજની અગિનવી
 પલંગ જેસારી વાહાલે દાગ કીધુ ॥
૩. હજી ન દાગો રંગ રમતાં,
 આર પોહર નીચા નિહુર નીચમતાં ॥
૪. વહાલાજી તમે કે નાહાનડીઆ અમોરે નાહાનલડી
 સગ્ધે રે સરખી જોડ મધી ॥
૫. પાછલી રાત પાગોધારીઆ નાથજી
 ધુમતે લોચન અમ ડેલે ॥
૬. પલંગ પાએ તને કુસુમમાલા વડે
 બેહુ કર બાંધોલ લાજ લોપી ॥
૭. સાજયો કાંમની કીબ્બુ કાચર કહે
 તાહારા મદિર ચકો નહીં રે જાઉં ॥
૮. મેહેલ પીતામર અવર માહાડ
 સુર ઉગ્યો મુઠ કયમ ગહોએ ॥
૯. અમશુ કપટ તણી વાત જ છાંડ ॥
 માહાડે ઘેર આવાં તો કાંઈ ઉફાંડ મ માંડ ॥
૧૦. સમીરે સાજના મોડમા સતા, નજુદનીએ સાદ કીધોરે ॥

૧૧. ટલતો ટલતો હીડીસ મારે,

આલીધન દીધા વ્યના કયમ સરે ॥

૧૨. કેસર ખીના કાદાનજી કુસુમે બીની નાર ॥

૧૪. સુરત સોભાગી સામવા સદુ મય ગાયે ॥

સામલે સ્તમુખ દષ્ટ કીધી ॥

આ ૧૪ પદની આરંભની લીટીઓમાં મોગન ખાવા નવિ,
હુઈ, નિહર, ખાંધોસ એ જૂનાં રૂપ અને વ્યના કયમ નવાં
સંક્રાંતિકાળનાં રૂપ આવ્યાં છે; ખાટીનું સ્વરૂપ તદ્દન અર્વાચીન છે.

ઇ, અઈ, અઉ, ॥ રાબદમાં અંતર્ગત આંવી રહે, એટલાથી જ
એ જૂની ભાષા ॥ એમ જ જેઓ સમગ્રી રજા છે તેઓને તો
દૂરથી જ નમસ્કાર; એવી રીતનાં જૂનાં સ્વરૂપ લલિયાઓએ લેખનમાં
સાચવ્યાં હોય છે, એમ છતાં જનપદે-અનપદે નવાં રૂપ જૂની
પ્રતોમાં છુપાઈ રહી ઝગઝગાતાં હોય છે પણ આ વસ્તુનું સત્ય
દર્શન તો બહોળા પ્રમાણમાં હાથપ્રતો જોનારા જ કરી શકે.
જોન લલિયાઓ લેખનમાં બાષ્પસ્વરૂપને જુનવાણી સ્વરૂપમાં સાચવી
રાખવાની ટેવવાળા હોય છે; આમ છતાં એ જ લલિયાઓની જનજી
બહાર એમના જ હાથે લખાયેલી જૂના સ્વરૂપની ભાષાવાળી નક-
લોમાં જ નવાં સ્વરૂપવાળાં એ અ-ઇ, અ-ઉ ને સ્થાને એ-એ
વાળાં રૂપરૂપ છેક વિક્રમના પંદરમા સતકમાં પણ લખાઈ ગયેલાં
મળે છે. મારા મિત્ર શ્રી મધુસૂદન મોદી શ્રી. બજવંતરાય ઠાપરની
આથે "ગુર્જર રાસાવલી" યોડા સમયમાં પ્રસિદ્ધ કરવાના ॥ તેમાં
ચૂટેલાં કાવ્યોમાં ક્યાંક ક્યાંક લખાઈ ગયેલાં એવાં રૂપ તેમજ
ભાઈશ્રી લોગીલાલ જ. સાંડેસરાએ, જેનું અંપાદન કર્યું છે તે
વીરસિંહના ઉપાદરણમાં એવાં આવતાં રાબદ-સ્વરૂપોને જોશે
ત્યારે જૂની પ્રતો જોયા વિના જ મારા કથનની સત્યતાનો અનુભવ
કરી શકશે.

હારમાળાની બાળ મધ્ય-યુગસાગીની સક્રીય યોથી ભૂમ-
ની બાળ તત્ત્વ (સા. ૧૭૩૩)ની પ્રત મુજબ છે. બાળા કેરી
હોવી જોઈએ એનો ખ્યાલ ઉપર આપ્યો છે. જાનેમાંથી એકે ૫
મતનો સ્વીકાર એને સા. ૧૬૦૦ પછી તો નહિ જ મૂકે. એના
જન્મને માં. ૧૫૩૦ આસપાસ મૂકવામાં તો વાંધા નવમતવાદી-
એનેય નથી દેવે પ્રથમ માત્ર ૬૦ વર્ષનો રહે છે. હું જીવનકાળ સા.
૧૫૩૬ સુધી મારું હુ. બાળા કાંઈ પણ આધકત્વ ઉત્પન્ન કરવા
શક્તિમાન નથી લાગતી. શામળદાસનો વિવાદ સાતિકાળમાં જૂના-
ગદમાં થયો એ, એ કાવ્ય નરસિંહનું જ સ્વીકારાય છે એટલે
નવમતવાદીઓથી પણ અવિરદ છે. આ જોતાં વૃદ્ધમાન્ય કાળની
સંભાવના અમુક નથી લાગતી

આ રીતે ૬૦ વર્ષનો ગાળો જાણી મદવામાં આવે તો કાંઈ
પણ જાતનાં કૃત્રિમ અનુમાન બાધ્યા સિવાય એના વૃદ્ધમાન્ય સમયને
હાનિ પહોંચતી નથી.

નરસિંહની લક્ષિત્તવાળા ક્યાંથી કુટો ? આ વિષયમાં ખૂબ
ચર્ચા થઈ ચૂકી છે. એટલું કહેવું પડ્યું છે કે એના ઉપર ચિંતનની
અસર હોવા કારણ નથી લાગ્યે તમા કાલેથી લક્ષિત્તવાળાઓનો જ
એણે અનુરોધ કર્યો છે એનાં કાવ્યોમાં આવતા શબ્દા-વર્ણિતા
વગેરે તામો એ જૂના સાદિત્યોમાંથી એણે શીધેલા છે. પ્રભાસખંડમાં
છે, અને જો ખંડ મોરકમાં પૂર્ણ બાપક હતો એમાં કાંઈથી શકા
ઉઠાવી શકાય એમ નથી

નરસિંહના જીવનમાં બનેલા ચમત્કાર

પોતાના કાવ્યોમાં એના અતંક પ્રયત્ન એ આપે છે કે જવાબે
એને પ્રભુનો પ્રત્યક્ષ પરચો મળ્યો હોય આનુસમાધાન કેમ કરવું ?
એણે આ બધું એક કવચનાપ્રજ્ઞા કવિની પ્રતિભાએ કર્યું કે પ્રકટ
અનુભવ ? રાસદીવાના પ્રત્યક્ષ દર્શન, એમાં એની હાજરી, ખીન્ન

અનેક કૃષ્ણલીલાના પ્રસંગમાં સહ્યામિત્વ, એ વગેરે બહુ જ મૂંઝવણ ઉત્પન્ન કરાવે છે.^૧ સ્વ. નરસિંહરાવ ભાઈ દિવ્યચક્ષુ=કવિદંડ્ય =કવિપ્રતિભા-ગ્રામણ્ય એનું સમાધાન ઈચ્છે છે. ચાતુરીપોડશીમાં (પદ ૧૯ મુ)^૨ “દિવ્યચક્ષુ આપ્યાં મુજને” એ નરસિંહનું વાક્ય એમને મદદગાર બને છે.

શ્રી. મુનશી^૩ એમ માનતા ગાગે છે કે-કાઈ જટાધારી સાધુ સાથે ભોળો નરસિંહ દારિકા જાય છે અને ત્યાં અતિપ્રેમને લીધે બહુ કૃષ્ણના જ પરિકરરૂપ નીરમે છે. બલા ! એ ભોળપણથી આ જુએ છે કે કવિની પ્રતિભાથી કે સાચા બનાવ ! એમ સમાધાન આપવામાં આવે છે કે દારિકામાં કાઈ રાસધારીની મંડળી એણે પ્રથમ જોઈ લીધી અને ભોળો નરસિંહ એને સાચી માની કાવ્ય કરવા મંડી પડ્યો. આવો ભોળો નરસિંહ હોય એવું એના અગાધ પાંડિત્યપૂર્ણ બક્ષિ-વેદાંત વિષયનાં કાવ્યોથી જણાતું નથી. એ સામાન્ય રાસલીલા રાસધારીઓ કરે છે તેને સાચા જ પાત્ર માની કાવ્યો લખવા બેસી ન જાય. (અને રાસધારીઓ રાસલીલા કરે છે, એનો આરંભ તો ઓવલ્લભાચાર્યજીના પૌત્ર ઓગોકુલનાથજીના સમયથી થયો છે. ઓવિઠ્ઠલનાથજીના સમયમાં શ્રીનાથજીનો વેલવ વધ્યો અને ગોકુલાદિકમાં પ્રભુનાં પૂર્વ ચરિત પુરાણોમાં વર્ણવાયાં છે તેની પ્રજયોરાશી કાશની પરિક્રમા વખતે ભક્તોને પ્રભુમાં નિરુદ્ધ રાખવા યોજના સફ થઈ; એ જ રાસધારીઓ પાછળથી પરિક્રમા સિવાયના સમયમાં દેશના અન્ય ભાગોમાં રામ-લીલાવાળાઓની માફક રાસલીલાઓ લખવતા નીકળવા લાગ્યા, આની સંભાવના વલ્લભી વૈષ્ણવો ઓવિઠ્ઠલનાથજીના સમયથી

૧, Vide : Thakkar V. M. Lectures (1930 A. D.)
પૃ. ૭૧-૭૨

૨. નાસેયો-જાન હરિનો, પૃ. ૧૪-૧૮

ગુજરાત સૌરાષ્ટ્રમાં ગહેળા પ્રમાણમાં થયા ત્યારપછીની છે; એ બુલાવું ન જોઈયે.)

યૌગિક શક્તિઓને બળે આવી શક્યતા સદ્ગત્ હરગોવિંદદાસ કાંટાવાળા સ્વીકારે છે. આ ત્રણે પક્ષોમાં શું સાચું એ નક્કી કરવું મુશ્કેલીભરેલું લાગે. વસ્તુસ્થિતિએ અણીને વખતે ભગવદીયો તરફથી એને મદદ મળ્યા કરી છે, ત્યારે ત-મયતામાં એણે સાક્ષાત્ પ્રભુ મદદ કરી ગયા એમ ગાયું છે. આ જ એનાં દિવ્યમયક્ષુ છે, એની અસામાન્ય પ્રતિભા છે. હું માનું છું કે, ત્રણે વ પક્ષોને સ્વીકારનાં એ નરસિંહનું વ્યક્તિત્વ એક જ કરે છે.

હારમાળાનો લીમ ક્યો

હારમાળામાં લીમની છાપવાળા પદ પ્રાપ્ત થાય છે. આ લીમ ક્યો હોવો જોઈયે ? ગુજ. વર્ના. સો.ના સંગ્રહમાં નાં. પપરની, સાં. ૧૫૭૫માં લખેલી લીમના પ્રગોષપ્રકાશ, માંડણના રામાયણ અને એની જ સૂકમાંદકથાની હાથપ્રત છે. આ પ્રતમાં લીમનાં છટક ૩ પદ છે, જે ત્રણે વ સંસ્કૃતમિશ્રિત છે. એ પદોમાંનાં બે તે :

૧. મ યુગેઝીવન ચદુકલમંદનં,

૨. જપિ-ન રસને નામ વિમલ રાધવ તણું

આમાંનું હારમાળામાં આવતું ‘જપનિ નિર્ધિ’ વિમલનામ રાધવતણું’ એ પદ અને ઉપરતું રણું પદ એક જ છે. આ બીજા પદને અતે લીમની નીચે મુજબ છાપ પ્રાપ્ત થાય છે:—

“લીમ દેશવદાસ કર જોડી વીનવિ

દેવ દેવેસ ધમ ઈસ જોલિ. ૪”

૩ જા પદની છેલ્લી કડીમાં લીમ પુરુષોત્તમદાસ નામનો ઉલ્લેખ કરે જે પ્ર. પ્રકાશ પ્રમાણે બીમનો એક મુરૂ છે:—

“લીમ બહિ આપ્ત પરસોત્તમ તવ વરદ પંકજ-સેવણ.”

સાં. ૧૫૭૫ નેટલા જૂના ચોપડામાં ભોમના જ પ્રબોધ-
પ્રકાશની પહેલાં અને પછી લખાયેલાં આ પદ પ્રબોધપ્રકાશવાળા
ભીમના જ હશે એમ માનીને લલિયાએ લીધાં હોવાં સંભવે છે.
અને એ ખરું જ હોય તો ભીમ કેશવદાસે જૂલજ્વામાં પદ રચ્યાં
સંભવે છે. આ જૂનાં પદ ઉપરથી બે વસ્તુ સૂચિત થાય છે :—

(૧) વિક્રમના ૧૬ મા સતકના પૂર્વાર્ધમાં થયેલા ભીમે
જૂલજ્વામાં પદ રચ્યાં છે; કૃષ્ણકોડાકાવ્ય (સાં. ૧૫૮૨)ના રચયિતા
કાવ્ય કેશવદાસે તો એ કાવ્યને અતે એક જૂલજ્વાનું પદ રચ્યું જ
છે; એટલે એ બંનેએ નરસિંહનું અનુકરણ કર્યું સંભવે.

(૨) હારમાળાના સંવાદમાં આવતો ભીમ કદાચ સંન્યાસી
હોય; હારમાળામાંના સંવાદમાં ભીમને સંન્યાસી કહેવામાં આવ્યો
તો છે. સાં. ૧૫૧૨માં એ સુવાન હોય અને સંન્યાસી થઈ માંડલિકના
સંપર્કમાં આવ્યો હોય અથવા તો જૂનાગઢમાં જ અમુક જમાવી
થોડા સમય માટે રહ્યો હોય, તો એ સંભવે. પ્રબોધપ્રકાશ એની
છેલ્લી કૃતિ છે, અને એ સાં. ૧૫૪૬ની. એ એની પાછલી વયનો
અંશ હોય. હરિલીલા સિદ્ધપુરમાં અને પ્રબોધપ્રકાશ પ્રભાસમાં રચે
છે એ પણ એ દરતારામ હોત્રાની વાતને યોડી પુષ્ટ કરે ખરી માત્ર
એનું નામ ભીમ જ છેવટ સુધી છે, એ આપણને સંકામાં નાખે.
આ શંકાનું સમાધાન એને નૈષ્ઠિક ધ્વજચારી માનતાં આવે ખરું.
આ અનુમાન ખરું હોય તો એના જોડે પણ નરસિંહને એના
વૃદ્ધમાન્ય કાળથી ચતરાવવો નહિ પડે.

પુરવણી

અન્યાન્ય પ્રતોમાં આવતો પદ્ધત

હારમાળાનું પહેલું ગંપાદન થઈ ચૂક્યા પછી અને કાવ્ય
છપાઈ ચૂક્યા પછી ખીજી બે પ્રતો હાથ લાગી હતી. આ પ્રતોને
શ્રી. મુનશીએ ઉપયોગ કરેલો છે. એ પ્રતો તે એમની ફીપાર

(સાં. ૧૭૬૨માં લખેલી ૯૦ પદવાળી) અને હોપાડ (સાં. ૧૭૬૪માં લખેલી માત્ર ૬૭ પદ આપતી). આમાંની ૯૦ પદવાળી ઢાઢ વિશિષ્ટતા ધરાવતી નથી અને તત્ત્વિને અનુસરનારી છે અને ૭૮ પદવાળી ક્રમ રમૂ કરે છે; જ્યારે ૬૬ પદવાળી હોપાડ ૬૭ પદ આપે છે; એનો ક્રમ આમ ૭તાં હોપાડ-ચ-કને મળતો નથી, તેમજ ગ ને પણ મળતો નથી. નીચેના કોઠામાં જતાવ્યા મુજબ “આદ્ય મુને હરિ જોવાની ટેવ પડી” એ પદ એમાં હમું ■ અને પછીનાં પદોમાં મોટો વ્યુત્ક્રમ છે અને ફેટલાંક પદ નથી, ત્યારે ૭ પદ આ પૂર્વે આપેલા ચારે પ્રવાહ—(જુઓ આ પહેલાં શરૂની ચર્ચા.)—માં ન આવતાં આપે છે, જે પરિશિષ્ટ ૭માંમાં આપ્યાં છે.

અહીં ઉપયોગી યામ એ માટે સાં. ૧૭૪૩વાળી તત્ત્વિને પ્રધાન રાખી પદક્રમ, પદભેદ વગેરે આપું છું; આમાં પાછળથી મળેલી હોપાર અને હોપાડ ને પણ સમાવી લેવામાં આવી છે, જે ઉપરથી ક્યાં પદ ક્યાં ઉમેરાયેલાં છે એ જાણી શકાશે. અહીં એ જતાવવું આવશ્યક છે કે હારમાળાનાં જે ૮૧ પદ સળંગ ક્રમમાં કે પ્રતમાં મળ્યાં છે તેના ઉપર આધાર રાખી મૂળ કાવ્ય ૮૧ પદનું છપાવી, વધારાનાં પદ, જેમાં ચ નાં આરંભતાં ૨ પદ જે પરિશિષ્ટ ૧લામાં આપવામાં આવ્યાં છે, તે સિવાયનાં પરિશિષ્ટ ૨, ૩, ૪, ૫ માં આપવામાં આવ્યાં છે, એ પણ કે પ્રતમાં તે પ્રાપ્ત જ છે, પણ કાવ્યના સળંગ ક્રમથી બહારનાં છે. હોપારનો હું પ્રથમથી ઉપયોગ કરી શક્યો નહોતો; છતાં એનો જ ક્રમ બરોબર સાચવી રાખતી કે પ્રત મળી જવાથી કરી મુશ્કેલી નહીં નહોતી. ભગવત્કૃપાથી ગોચો પ્રવાહ ધરાવતી સ પૂર્ણ હારમાળા આમ સાધી શકાઈ છે.

અહીં જે આ નીચે કોઠો આપવામાં આવ્યો છે તેમાં પ્રથમ સંભવિત હારસમેનાં સ્વતંત્ર પદ, પછી ૬૧ પદનો ઉત્ક્રેષ્ઠ કરતી પાંચે પ્રતોનો ક્રમ આપી છેલ્લે આ સાથે પ્રસિદ્ધ થયેલો મુદ્રિત કાવ્યનો ક્રમ આપવામાં આવ્યો છે:—

...+૧૬	૧૨	૧૨	૧૨	૧૮	૧૨ જે ગિરિ મોટા તો	-નથી	...	૧૨
...+૧૮	૧૩	૧૩	૧૩	૧૯	૧૩ તે કયમ મંડીપ રે	૧૪	...	૧૩
...	૧૪	૧૪	૧૪	૨૦	૧૪ નરસિંહાશ્રમ કિહિ સંન્યાસી	૭	...	૧૪
...	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫ નથી	૧૫ રિહિ રે ભગવાં લવલવ	૮	...	૧૫
...	૧૬	૧૬	૧૬	૨૧	૧૬ આકારાંડનો આજ ધરાવિ	૯	...	૧૬
...	૧૭	૧૭	૧૭	૨૨	૧૭ રે ભગવાં ! તે મિ મહેશો	નથી	...	૧૭
...	૧૮	૧૮	૧૮	૨૩	૧૮ સત્તર મંન્યાસી	"	...	૧૮
...	૧૯	૧૯	૧૯	૨૪	૧૯ નરસિંહો બોલ્યો વાણી	"	...	૧૯
...	૨૦	૧૯	૨૦	૨૫	૨૦ કુચ વિચિ હાર ઓનોપમ	"	...	૨૦
...	૨૧	૨૧	૨૧	૨૬	૨૧ સમાચાર ફેલા તે રાજએ	"	...	૨૧
...	૨૨	૨૧	૨૧	૨૬	૨૨ માતાતે જઈને	"	...	૨૨
...	૨૪	૨૨	૨૨	...	૨૩ ચોલ્યતા પડિત પૂછ્યનાં	"	...	૨૩
...	"	૨૩	૨૩	...	૨૪ કાણે કહ્યો કપડી	"	...	૨૪
...	૨૫	૨૪	૨૪	...	૨૫ ત્યારે નાગરે મળી	"	...	૨૫
...	...	૨૫	૨૫	...	૨૬ જનનીપ	"	...	૨૬
...	૫૪	૨૬	૨૬	...	૨૭ લક્ષ્મી ત્રેહાં ફેપા કરી	"	...	૨૭
...	...	૨૭	૨૭	...		"

+ ૧૪-૧૫ આખનાં કાજ ૫૬ જ નથી.

* ૧૮ મા આંક પર જે ૫૬ છે.

૬૬	૫૨	૫૨	...	૬૬	નથી	...	૬૬
૬૭	૫૩	૫૩	...	૬૭	"	...	૬૭
૬૮	૫૪	૫૪	...	૬૮	"	...	૬૮
૬૯	૫૫	૫૫	...	૬૯	"	...	૬૯
૭૦	૫૬	૫૬	...	૭૦	"	...	૭૦
૭૧	૫૭	૫૭	...	૭૧	૫૬	...	૭૧
૭૨	૫૮	૫૮	...	૭૨	નથી	...	૭૨
૭૩	૫૯	૫૯	...	૭૩	"	...	૭૩
૭૪	૬૦	૬૦	...	૭૪	"	...	૭૪
૭૫	૬૧	૬૧	...	૭૫	"	...	૭૫
૭૬	૬૨	૬૨	...	૭૬	"	...	૭૬
૭૭	૬૩	૬૩	...	૭૭	૭૬	...	૭૭
૭૮	૬૪	૬૪	...	૭૮	નથી	...	૭૮
૭૯	૬૫	૬૫	...	૭૯	"	...	૭૯
૮૦	૬૬	૬૬	...	૮૦	"	...	૮૦
૮૧	૬૭	૬૭	...	૮૧	"	...	૮૧
૮૨	૬૮	૬૮	...	૮૨	"	...	૮૨
૮૩	૬૯	૬૯	...	૮૩	"	...	૮૩
૮૪	૭૦	૭૦	...	૮૪	"	...	૮૪
૮૫	૭૧	૭૧	...	૮૫	"	...	૮૫
૮૬	૭૨	૭૨	...	૮૬	"	...	૮૬
૮૭	૭૩	૭૩	...	૮૭	"	...	૮૭
૮૮	૭૪	૭૪	...	૮૮	"	...	૮૮
૮૯	૭૫	૭૫	...	૮૯	"	...	૮૯
૯૦	૭૬	૭૬	...	૯૦	"	...	૯૦
૯૧	૭૭	૭૭	...	૯૧	"	...	૯૧
૯૨	૭૮	૭૮	...	૯૨	"	...	૯૨
૯૩	૭૯	૭૯	...	૯૩	"	...	૯૩
૯૪	૮૦	૮૦	...	૯૪	"	...	૯૪
૯૫	૮૧	૮૧	...	૯૫	"	...	૯૫
૯૬	૮૨	૮૨	...	૯૬	"	...	૯૬
૯૭	૮૩	૮૩	...	૯૭	"	...	૯૭
૯૮	૮૪	૮૪	...	૯૮	"	...	૯૮
૯૯	૮૫	૮૫	...	૯૯	"	...	૯૯
૧૦૦	૮૬	૮૬	...	૧૦૦	"	...	૧૦૦

આ પ્રમાણે પ્રથમ સંપાદનમાં બધાં મળી ૧૦૧ પદ રજૂ થયાં હતાં. આ બીજું સંપાદન કરતી વેળા હારમાળા વધીને ૨૩૧ પદોની થઈ ચૂકી એ મુદ્દાનાં પદ સમાવી લેવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે.

પરિશિષ્ટ ૮ માં “નરસિંહ મહેતાકૃત કાવ્યસંગ્રહ” (ગુજ. પ્રેસ) અને સ્વ. કાંતાવાળાની પ્રેમાનંદકૃત “હારમાળા” ઉપરથી સંયુક્ત સંપાદન આપવામાં આવ્યું છે. આમ ૬૦ પદવાળા ક્રમ અને ૧૬૨ પદવાળા ક્રમ વચ્ચેનાં ઉમેરાયેલાં પદ-હીવાના ક્રમસંહિતનાં સમાવિષ્ટ થઈ ગયાં છે. પરિશિષ્ટ ૯ માં “નરસિંહ મહેતાકૃત કાવ્યસંગ્રહ”ની હારમાળાના પરિશિષ્ટમાં આવતાં વધારાનાં પદ લીધાં છે. પરિશિષ્ટ ૧૦ માં ૨૧૭ પદોનો ક્રમ વધારાનાં પદ સહિત આપ્યો બતાવાયો છે, બ્યારે પરિશિષ્ટ ૧૧ માં ૨૩૧ નો ક્રમ ચતાં ૨૧૭ ના ક્રમમાં જે ઉમેરણુ થયું છે તેટલાં પદ બતાવવામાં આવ્યાં છે. અહીં બધાં મળી (‘શોધપત્ર’માંના ૧ પદ સહિત) આમ ૩૨૦ પદ થાય છે. આમ છેલ્લો ૨૩૧ પદોનો ક્રમ ચતયિ ખાસાં ૮૬ પદ એવાં છે કે જેમાંનાં ઘણાંખરાં જૂનાં છતાંયે એ મોટા ક્રમમાં નથી આવ્યાં. હારમાળાની સંખ્યાબંધ વાચનાઓ પૂર્વે થયેલી છે-તેમાં ૨૧૭-૨૩૧ નો ક્રમ આખરી છે, એટલે હારમાળા નીચે હવે કાઈ પદ બાકી રહેતું નહિ હોય.

પ્રેમાનંદનું કર્તૃત્વ (?)—સ્વ. કાંતાવાળાએ પ્રા. કા. ત્રે. માં જણાવેલી “હારમાળા”માં પ્રેમાનંદની જાપવાળાં પદ આપ્યાં છે જે પરિશિષ્ટ ૮ માં નોંધવામાં આવ્યાં છે. આશ્ચર્ય છે કે એવાં બધાં પદોને કાંઈપણ હાથગ્રસ્તનો ટેકો નથી; અને તેથી સ્વ. કાંતાવાળાની વાચના અગ્રનીતિકર અને તેથી અપ્રામાણિક સ્પષ્ટ છે. નરસિંહનું કર્તૃત્વ હો કે ન હો, પરંતુ પ્રેમાનંદનું તો સર્વથા નથી એ હવે પુરવાર કરવું પડે એમ નથી જ.

મધુવન—અમદાવાદ, ૬ }
તા. ૨૮-૬-૪૦ }

કેશવરામ કા. શાસ્ત્રી

અનુક્રમણિકા

હારસમેનાં પદ

પાંક	પદનો આરંભ	પૃષ્ઠ	પાંક	પદનો આરંભ	પૃષ્ઠ
૧.	પરણમું પ્રેમિ પરણહ	૩	૧૨.	અવલુ-સુનો ચમે,	
૨.	હે દરિ, હોઠ દિહિ,			સામળા	૧૬
	નરસિંઓ	૪	૧૩.	ઝોગરે શું રે મોહી રમો,	૧૭
૩.	તું દયાશીખ હું દીન,		૧૪.	કરિ કરુણા, કિપાનિધિ	
	હમોદરા	૫		તું ૧૮	
૪.	માહરે તાહરા નામનો		૧૫.	સાર કરપ, સામળા.	
	આશરો	૭		મેહલ્ય ૧૯	
૫.	કવલુ ઠાકુરને વીનવું.		૧૬.	વિશ્વવ્યાપક, કઈ	
	વિકૃષ્ટા	૮		વીકૃષ્ટા ૨૦	
૬.	દયા આશિ, હમોદરા,		૧૭.	(હલ્યા) હારને કાળિ	
	શીઘ્ર	૯		શું હડ ૨૧	
૭.	એક અવનીધરા, દેવ		૧૮.	આપ્ય રે હાર, મુલ	
	હમોદરા	૧૦		નંદ-વસુદેવના ૨૨	
૮.	બકલ્યયા ઈશ તું, વિધલુ	૧૧	૧૯.	નંદના નંદ, કા વારસાગિ ૨૩	
૯.	તું કિયા ઠાકુરા? હું કયા	૧૩	૨૦.	પ્રથમ પ્રીત્ય માંડી હમે	
૧૦.	દેવા, હમચી વાર			શું રહ્યો "	
	કા બધિર	૧૫	૨૧.	રોક્ય રહી રાધિકા,	
૧૧.	પરણીનિ પારકિ	"		રંગ જામ્યો ૨૪	
	હાથ્ય શું	૧૬	૨૨.	જાગ્યના જાદવા રાત્ય ૨૫	

- પદાંક પદનો આરંભ પૃષ્ઠ
 ૨૭. લક્ષ્મી ત્રૂડાં કૃપા કરી ૫૩
 ૨૮. ચેત્ર મુદિ ત્રયોદશી
 દિવસ ૫૪
 ૨૯. રાજાઈ સમાચાર
 સાંભળી ૫૫
 ૩૦. વૈરાગ્ય પાખિ નથી
 પામવો ૫૬
 ૩૧. દુરિજન લોક કિહિ
 (હા. સ. ૫૬૨ મુ) ,,
 ૩૨ તૂનિં નિર્ભિ નિદ્રા
 આવિ ૫૭
 ૩૩. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૩ જુ, ,,
 ૩૪. ગર્વ ન કીજિ ગિહિયકા ૫૮
 ૩૫. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૮ મુ) ,,
 ૩૬. કામી કપડી ચૂધો લઈ ૫૯
 ૩૭. શ્રીમદમાતો શ્રીધરા,
 પુકને ,,
 ૩૮. પરમ ધામ પામેવા કેરે ,,
 ૩૯. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૪ મુ) ૬૦
 ૪૦. રામાનંદ સન્માસી
 ધણી પિરિ ,,
 ૪૧ (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૯ મુ) ,,

- પદાંક પદનો આરંભ પૃષ્ઠ
 ૪૨. હલ્યા, તૂનિં હાર ન
 આપે રે ૬૧
 ૪૩. હલ્યા, હુનિ શાપ ન
 લાગિ રે ૬૨
 ૪૪. રજની સઘળી વહીને ૬૩
 ૪૫. (જુઓ હા. સ. ૫૬ ૧૦ મુ) ,,
 ૪૬. હાર નથી હાળવો રે, તૂં ,,
 ૪૭. અહો દિશિ જોજીં વાટડી ૬૪
 ૪૮. વિવચારાં શી પ્રીતડી ૬૫
 ૪૯-૬૧. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૫ મુ, ૬૬, પછી ૧૧
 થી ૨૦, અને ૨૩ મુ) ,,
 ૬૨. આધાર દૂતો રે તાહરો ૬૭
 ૬૩. સામળિયા સનેહી,
 અમ ધિરિ ,,
 ૬૪. માહરા રે જીવન પાઠવા ,,
 ૬૫. અમારી વીનનીજી,
 તન્મે ૬૮
 ૬૬. કોએકે ધર્મનંદા કહિ
 રમે ,,
 ૬૭ પછે સઘળા કાઠશે
 ખોડય ૬૯
 ૬૮. પુકને લક્ષ્મી કિમ
 સાંભરે રે ,,
 ૬૯. કો કહેશે, મહારાંડનો ,,
 ૭૦. સામળિયા, ગોપિયાં ૭૦

પદાંક પદનો આરંભ પૃષ્ઠ
 ૭૧. સખી માહરી, તું
 કિલિતી જે ૭૨
 ૭૨. મેહેતા ધરણીધરને ઘેરય ,
 ૭૩-૭૪. (જુઓ દા. સ. ૫૬
 ૨૫-૨૬ માં) ૭૩
 ૭૫. હં માયું તાં મુઝનિ
 મયા ,

પદાંક પદનો આરંભ પૃષ્ઠ
 ૭૬. દાતણ કરવાની વેળાયે ૭૭
 ૭૭. આશ્વિન નેનાં દાર ૭૪
 ૭૮. માહરા કુકુર દામોદરા, ૭૫
 ૭૯. દામોદરે કીધી દયા,
 નરસૈયા- ૭૬
 ૮૦. દામોદરે કીધી દયા,
 મુગદ ૭૭
 ૮૧. સંવત પંનર આરોતર ,

પરિશિષ્ટ ૧ છું

૧. શ્રીદામોદર-મંદિર સુંદર ૮૦ | ૨. તેડયા સતર સંખાસી ૮૦

પરિશિષ્ટ ૨ છું

૧. નાનકડી વદ ગમ
 ભણવા ૮૧ | ૨. અમો ઘેસાં રે અમો
 ઘેસાં રે, ૮૧

પરિશિષ્ટ ૩ છું

૧. છુલારી કૃપાધી સૂનોહો ૮૨

પરિશિષ્ટ ૪ છું

૧. શ્રીદામોદરના ગુણ
 ગાતાં ૮૩ | ૪. ઝોલઝો અવગો
 અફસ ન ૮૪
 ૨. કર ભેડીને દાસ પીનવે ,
 ૩. મરખી સોઠ નમનના ૮૪ | ૫. નરસૈદાને કીધી દયા ,

પરિશિષ્ટ ૫ છું

૧-૨. (જુઓ દા. સ. ૫૬ ૨૭-૨૮ માં) ૮૫

પરિશિષ્ટ ૬ છું

૧. ધન તું ધન તું એમ કહે ૮૫
 (જુઓ દા. સ. ૫૬ ૨૪ મુ)

પરિશિષ્ટ ૭ મું

પદાંક	પદનો આરંભ	પૃષ્ઠ
૧.	તે કમમ મેહેવીએ ખાઈ તોગ	૮૬
૨.	આમરીય પ્રહલાદ એ વૈષ્ણવ	"
૩.	શ્રીહનિ ૩૬ મેહેતા નેમથ	"

પરિશિષ્ટ ૮ મું

૧.	(જુઓ પરિ. ૧-૫૬ ૧૬)	૮૬
૨.	લોક અણુસમજણા જમતમ	૮૮
૩.	નાગર સઉ મગીને	"
૪.	(જુઓ હા સ ૫૬ ૧-૨)	૯૧
૫.	(" પરિ. ૧-૫૬ ૨જુ)	"
૬.	(" હા મા ૫૬ ૧૬)	૯૨
૭.	(" " ૫૬ ૨જુ)	"
૮.	(" " ૫૬ ૩જુ)	૯૩
૯.	(" " ૫૬ ૪જુ)	"
૧૦.	(" , ૫૬ ૧૧મુ)	"
૧૧.	સાલગ રે નરમૈયા સાચુ	"
૧૨.	મારા વા'લાજી બોવતા	૯૪
૧૩.	(જુઓ હા મા ૫૬ ૧૮ મુ)	"
૧૪.	અલ્યા કૂડકપગી લપગી	૯૫

પદાંક	પદનો આરંભ	પૃષ્ઠ
૪.	રાગ્નએ આવિ ડડવત	૯૭
૫.	સદસ અડચારિ કાડ (સરખાવો હા મા ૫૬ ૭૮મુ)	૯૮
૬.	રાય રાય ગોવિંદ ગાડી	"
૭.	બોલ બોલ્ય વાહાવા અમર	"

૧૫.	ભાતને ધણુ તુ કૃષ્ણ કહાવે લપ	
	(સરખાવો હા સ ૫૬ ૮ મુ)	
૧૬.	અલ્યા રામજીનુ લીન્ગે નામ	"
૧૭.	(જુઓ હા મા ૫૬ ૫મુ)	૯૬
૧૮.	બે બે રામજીને નિંદે નામરો	"
૧૯.	બેસી રહેને, બેસી રહેને રામ	૯૭
૨૦.	શ્રીરુપનદ મદ હ	"
૨૧.	શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ, મારે	૯૮
૨૨.	(જુઓ હા મા ૫૬ ૧૪મુ)	"
૨૩.	(, , ૫૬ ૧૫મુ)	"
૨૪.	(" " ૫૬ ૧૬મુ)	"
૨૫.	(" " ૫૬ ૧૭મુ)	"
૨૬.	બે બાબલુ તો વૈષ્ણવ	"

પદાંક	પદનો આરભ	પૃષ્ઠ
૨૭.	(જુઓ હા. મા. ૫૬ ૭ મું) ૯૯	
૨૮.	ગોવિંદાશ્રમ કહે નર-	"
૨૯.	સિદ્ધિ ન હોય રે શ્રીપાતને "	
૩૦.	વાંકી વાણી રે મેહેતા	૧૦૦
૩૧.	(જુઓ હા. મા. ૫૬ ૧૩ મું) "	
૩૨.	નંથી પામવા રે વેરાગ વિના "	
૩૩.	મૂંડ મૂંડાવીને ટોપી ધાણી "	
૩૪.	રહે રહે ઘેના નાગરા	૧૦૧
૩૫.	ભેખ ઉપર શુ જૂલો	"
૩૬.	(જુઓ હા. મા. ૫૬ ૪૨ મું) "	
૩૭.	(" " " ૫૬ ૪૩ મું) ૧૦૧	
૩૮.	વિચારે હાર જડશે રે	૧૦૨
૩૯.	હે હરિ, તારે ભરૂસે વળાંધ્યો ૧૦૨	
૪૦.	રહે, રહે જાઓ નાગરા	૧૦૩
૪૧.	(જુઓ હા. સ. ૫૬ ૩જુ)	
૪૨.	વટક્યો રે નાગર નરસૈયો "	
૪૩.	અચાન અબુદ્દ તારુંમન	૧૦૪

પદાંક	પદનો આરભ	પૃષ્ઠ
૪૪.	(જુઓ હા. મા. ૫૬ ૩૪ મું) ૧૦૪	
૪૫.	મુન્ય અમે રહિયે નહીં	"
૪૬.	મેહેતા મોટમ નવ કાળિયો ૧૦૫	
૪૭.	રહેવા દે તારો રામ	"
૪૮.	બોલ્યો કોધે પ્રલંબ	"
૪૯.	શું સૂતો સોડ તાણી	૧૦૬
૫૦.	તારે કાળે સૂતો, શામળિયો "	
૫૧.	સાચાની કરે સહાય, શામળિયો "	
૫૨.	(જુઓ હા. સ. ૫૬ ૨૫ મું) ૧૦૭	
૫૩.	હડ લીધે અર્થ ન થાય	"
૫૪.	ભોગી રે ભોગી, અધ્યા	"
૫૫.	રાત રહી છે થોડી નાગરા "	
૫૬.	જીવને સાટે રે, માળા	૧૦૮
૫૭.	મનની રાખ રે, મેહેતા માળા "	
૫૮.	વૈષ્ણવપણામાં ભાર, ભોગીડા "	
૫૯.	રાજાઓ હો, આંખ	૧૦૯
૬૦.	(જુઓ હા. સ. ૫૬ ૧૦ મું) "	

૫૬૧૬ પદનો આરભ ૫૪
 ૬૧ મૂકને લીધી વાત, ૧૦૯
 વૈષ્ણવડા "
 ૬૨. એ તો ન હોય પાખડ ૧૧૦
 ૬૩ લપગી કપગી વાત
 ફૂડી કરે "
 ૬૪ લપગી કપગી જન્મ
 જૂદો "
 ૬૫ શીસમ રધુનીર
 રણધીર ૧૧૧
 ૬૬ (મરખાતો આ પહેના-
 તુ ૪૩ મુ) "
 ૬૭ મૂકને લીધો વાદ, ફૂડા ૧૧૨
 ૬૮ જાથે નતી હાડ મારો
 દરિ "
 ૬૯ (જુઓ હા મા
 ૫૬ ૩૬ મુ) ૧૧૩
 ૭૦. તમે મેનો મર્વે મોડ ,
 ૭૧ (જુઓ હા મા
 ૫૬ ૪૦ મુ) ,
 ૭૨ થુ જાણો સન્વાસી,
 તમે થ "
 ૭૩ સન્વાસી સહિ મળીને ,
 (ધણીવારનો ખેડો રાગ-હ)
 ૭૪ માતા ધસી આના
 મદિર ૧૧૫
 ૭૫ શ્રીધર પડિત તેગવિયા ૧૧૭

૫૬૧૭ પદનો આરભ ૫૪
 ૭૬ શ્રીપાત પડિત કહે,
 સાબળો ૧૧૮
 (વધારો-શ્રીધર પંડિતની હ) ૧૧૯
 ૭૭ મુકુદ આગ્યો સમા
 ભરી ૧૨૦
 (કોથે કરીને રાગ ઉડીઓ
 -હ) ૧૨૧
 ૭૮ રાગ કેપે મદ્યો હો, "
 (કાપ એવા જોઈ રે, હ) ૧૨૨
 ૭૯ ગડતી આવી રે,
 કુચરમાઈ ૧૨૩
 ૮૦ એમ ન કીજે રે હો "
 ૮૧ (જુઓ ને સરખાવો
 હા મા ૫૬ ૬૨ મુ) ૧૨૪
 ૮૨ દામોદરદીનને રે દર્શન "
 ૮૩ સામળિય માથે રનેહ કે ૧૦૫
 ૮૪ (જુઓ ને સરખાવો
 હા મા ૫૬ ૬૪ મુ) ૧૨૬
 ૮૫ (જુઓ હા મા
 ૫૬ ૭૧ મુ) "
 ૮૬ પ્રજુ મારી વિનતિ
 રે, તમે "
 ૮૭ મુરસેનાતી વિનતિ ૧૨૭
 ૮૮ જુઓની આ
 ભક્તાવત્સન ૧૨૮
 ૮૯ દામે દરસાવને છે
 વહાલો "

પદાંક પદનો આરભ પૃષ્ઠ
 (સર્વ સખી જ્યારે
 આનંદ-હ) ૧૨૮
 ૯૦. મેહેતાજી કહે પ્રુચી મરી ૧૨૯
 ૯૧. (જુઓ ને સરખાવો
 હા. મા. ૫૬ ૭૨ મુ) ૧૨૯
 વધારો-(સખા સહ
 કરે વિચાર-હ) ૧૩૦
 (શ્રીપાત કે' સાંભળીએ
 -હ) "
 ૯૨. દારિકા પોત્યા
 કમળાપતિ "
 ૯૩. પછી સમાનંદ વચન
 ઉચ્ચરે ૧૩૧
 ૯૪. જે હરિજનની નિંદા ૧૩૨
 ૯૫. મારો વાહલોજી
 રાગ મૂકાવી ૧૩૩
 ૯૬. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૨૬ મું) "
 વધારો-(કોધ કરીને
 રે, રાજ-હ) ૧૩૪
 ૯૭. (જુઓ ને સરખાવો
 હા. મા. ૫૬ ૪૭ મુ) "
 ૯૮. (જુઓ હા. મા.
 ૫૬ ૭૫ મુ) ૧૩૫
 ૯૯. (જુઓ હા. સ.
 ૫૬ ૯ મું) "

પદાંક પદનો આરભ પૃષ્ઠ
 ૧૦૦. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૨૨, કડી ૨-૪) ૧૩૫
 ૧૦૧. કોણ કૃપાનિધિ કેલરા "
 (સરખાવો હા. સ. ૫૬ ૧૪ મું)
 ૧૦૨. ગોપાલજી રે તુમચી
 ભક્તિ ૧૩૬
 ૧૦૩. સાર કર સાર કર
 સામગા ૧૩૭
 ૧૦૪. (જુઓ અને
 સરખાવો હા. સ.
 ૫૬ ૧૩ મુ, હા. મા.
 ૫૬ ૬૧ મુ) "
 ૧૦૫. (જુઓ હા. સ.
 ૫૬ ૧૭ મું) "
 ૧૦૬. (" હા. મા.
 ૫૬ ૬૧ મું) "
 ૧૦૭. આપ્ય રે હાર
 વસુદેવસુત "
 ૧૦૮. (જુઓ હા. સ.
 ૫૬ ૧૮ મું) ૧૩૮
 ૧૦૯. ઉંને સામગા મૂકી
 મન "
 ૧૧૦. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૫ મું) "
 ૧૧૧. (" " ૫૬
 ૨૧ મું) "

- ૧૧૦ પદનો આરભ ૫૪
 ૧૧૧ જે તાન ચરણ
 સરણને ૧૩૮
 ૧૧૨ કૃષ્ણ કૃપાલ
 કૃષ્ણાનિધિ ૧૩૯
 (અરખાવો હા સ. ૫૬ ૧૪મું)
 ૧૧૩ (જુઓ હા. સ
 ૫૬ ૮ મું) ૧૪૦
 ૧૧૪ કાન્દ પડયુ કેસવા,
 વલવલુ "
 ૧૧૫ (જુઓ હા સ. ૫૬
 ૧૫ મું, કડી ૨-૪)
 ૧૧૬ (જુઓ હા સ
 ૫૬ ૪ મું) ૧૪૦
 ૧૧૮ દીનનંદુ તમે હરિ
 દારિદ્ર- ૧૪૧
 ૧૧૯ (જુઓ અને સરખાવો
 હા સ ૫૬ ૧૬ મું) "
 ૧૨૦ સ્વારથમૂતના હોવરે ૧૪૨
 ૧૨૧ (જુઓ હા સ
 ૫૬ ૬ મું) "
 ૧૨૨ પુષ્પથી સાર
 અનેક ■ ૧૪૨
 ૧૨૩ (જુઓ હા સ ૫૬
 ૧૬ મું) "
 ૧૨૪ ઘણું રે વરસિયો "
 ૧૨૫ પ્રીતની રીત ત્રેલોક્ય ૧૪૩

- ૧૨૬ કાનકૂટા ચપા (જુઓ
 હા સ. ૫૬ ૧૦ મું) ૧૪૪
 ૧૨૭ પ્રીતડી મોડી કરી,
 (જુઓ અને સરખાવો
 હા સ ૫૬ ૨૦ મું) "
 ૧૨૮ અભ્યાહાર હૃદયે ધર્યો ૧૪૫
 ૧૨૯ નિરંદે સદા હરિ, દયા ,
 ૧૩૦ ભાડે રે અટપટા,
 નથી ખોનતો ૧૪૬
 ૧૩૧ બોલ્યને સામગા,
 આનકા શા ૧૪૭
 ૧૩૨ કગડો કાઠાન તાડુ "
 ૧૩૩ દેવા દેવ ગુજને સદા ૧૪૮
 ૧૩૪ જોળખ્યો હરિ રાજ "
 ૧૩૫ (જુઓ હા મા ૫૬
 ૬૮ મું) ૧૪૯
 ૧૩૬ (જુઓ અને સરખાવો
 હા મા ૫૬ ૬૮ મું) "
 ૧૩૬ જ , "
 ૧૩૭ ભાગો ભોગા ભાગો
 ભોગા ૧૫૦
 ૧૩૮ ભગો ભાગો જડુ
 પાત રજની
 (સરખાવો હા અ
 ૫૬ ૨૨મું, કડી ૧લી) ,
 ૧૩૯ શકે ખત વાચતો હુરે ૧૫૧

પદાંક પદનો આશંકા પૃષ્ઠ
 ૧૪૦. (જુઓ હા મા. ૫૬
 ૭૧ મું) ૧૫૧
 ૧૪૧ કમાડ કડકડિયાં
 ગડગડિયાં રે ”
 ૧૪૨. (જુઓ ને સરખાવો
 હા. મા. ૫૬ ૭૭ મું) ૧૫૨
 ૧૪૩. શ્રીપાત સંન્યાસી
 મંડળિકને ૧૫૪
 ૧૪૪. જય જય શબ્દ
 સુરિનર ૧૫૫
 ૧૪૫. આ હરિ ઓઝરે
 નરસંયો (સરખાવો
 હા. સ. ૫૬ ૨૬ મું) ૧૫૬
 ૧૪૬. પ્રાણુપે મને વૈષ્ણવ
 વાહવા ”
 ૧૪૭. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૨૪ મું) ૧૫૭
 ૧૪૮. મેં ગાયો ઘણાં તે
 પરમ ”
 ૧૪૯. દેવા તું રે નાચે ને
 હું તાલ ”
 વધારો-(મેહિ કર જોડી
 સંન્યાસી-હ) ”
 (રાગ આઝો
 જનની લાણી-હ) ૧૫૮

પદાંક પદનો આશંકા પૃષ્ઠ
 ૧૪૦. (જુઓ હા. મા. ૭૧ મું) ૧૫૯
 ૧૪૧. (” ” ૮૦ મું) ૧૬૦
 ૧૪૨. મારો કાકોર દામોદર ”
 ૧૪૩ સભા શીખ આ ”
 ૧૪૪. સરસ ગાન સુંદરીઓ ”
 ૧૪૫. આ દામોદર મંદિર-
 માં આવ્યા ૧૬૧
 વધારો-(હરખ્યા લોક
 નગરના-હ) ”
 (હરખે હરિગન
 મળવાને-હ) ”
 ૧૪૬. હરિભક્તિ વિના જે
 જન ”
 ૧૪૭. તેણે નર અત્યું રે
 અત્યું ૧૬૨
 ૧૪૮. વૈષ્ણવ જન તો તેને ૧૬૩
 વધારો-(મેહેતાજનો મહિમા
 મોટો-હ) ”
 ૧૪૯. સંવત પંદર ખારોતરો ૧૬૫
 (જુઓ ને સરખાવો
 હા. મા. ૫૬ ૮૧ મું)
 વધારો-(જેણે દિવસે દામો-
 દરજીએ-હ) ૧૬૬
 (હારમાળા હરિ હેતે
 ગાઈ-હ) ”

પરિશિષ્ટ દે અ

પદાંક	પદનો અર્થ	પૃષ્ઠ	પદાંક	પદનો અર્થ	પૃષ્ઠ
૧	કૃષ્ણનામી એક વાત	૧૬૭	૧૫	(જુઓ હા મા પદ ૮ મું)	૧૭૧
	(જુઓ ને સરખાવો		૧૬.	(„ „ , ૫૮ મું)	„
	હા મા પદ ૬૬ મું)		૧૭	(„ „ , ૪૬ મું)	„
૨	એક અવનિધરા, દેવ	„	૧૮	(„ „ , ૨૩ મું)	„
	(જુઓ હા મા પદ ૭ મું)		૧૯	(„ „ , ૨૪ ૨૫)	„
૩	જપને જિહ્વા તું નામ	૧૬૮	૨૦.	(„ „ , ૨૬ મું)	„
	(જુઓ હા મા પદ ૧૦ મું)		૨૧	નાગરી નાતમાં નિર્ધન	„
૪	દૂડી બક્ષિ ન હોય		૨૨	જગજ્ઞુનદનજગપતિ	૧૭૨
	રે, લગુવા	„	૨૩	વાર ચર્ધ વિઠના વારે	„
૫	ઓએ મોલો રે અ વા	„	૨૪	અઢળક ઢળિયા રે	
૬	મકર-પ્રતિબિંબમાં	„		વૈકુંઠ- ૧૭૩	
૭	(જુઓ હા મા પદ		૨૫	(જુઓ હા મા. પદ ૭ મું)	૧૭૪
	૩૭ મું)	„	૨૬	(„ „ , ૨૮ મું)	„
૮	હરિ હાડ ગયો તુને		૨૭	અલ્યા બાળ્ય તું	
	આજ રે ૧૬૯			બાળ્ય તું	„
૯	તમે શુણ્ણને સાધો રે	„	૨૮	હો જગપતિ જાદવા,	
૧૦	(જુઓ હા મા પદ			શુ રે	„
	૩૨ મું) ૧૭૦		૨૯	આપ્યને દાર કપગી	૧૭૫
૧૧	પીસરિયો વાહનો		૩૦.	માળા મધુમદન	
	અલ્યા	„		આજ વાહલી	૧૭૬
૧૨	નેણે નિરખો નાથ રે		૩૧	હાર હૈયા વચ્ચે રે	
૧૩	વાત વિચારો,			રે રાખી	„
	મહેના વાત	„	૩૨	અલ્યા સાગ કર સાર	૧૭૭
૧૪	શકર તુઠે રે, ભોલો		૩૩	ગરીબનિવાજ તુને	
	શકર ૧૭૧			કાણ કહે	„

૫૬૩. પદનો અરબ ૫૪
 ૩૪. હું રે જન્યક નું દાતાર ૧૭૮
 ૩૫. મારે ને માથે રે હો,
 વાહવાઝ ૧૭૯
 ૩૬. (જુઓ હા. મા. ૫૬
 ૬૩ મુ) =
 ૩૭. દેવા તું સમો મૃદરથ મેં " "
 ૩૮. દેવા ભક્તિ આપે હું-
 ને ભક્તિ ૧૮૦
 ૩૯. આખને મૃદરા ભક્તિ જ " "
 ૪૦. ઘમ વિના કોને નવ
 જન્યું ૧૮૧
 ૪૧. વાત વિચારતાં પ્રાત
 થાયે ૧૮૨
 ૪૨. (જુઓ ને સરખાવો
 હા. મા. ૫૬ ૭૬ મુ) " "
 ૪૩. (જુઓ પરિ. ૪-૫૬
 ૪ મુ) ૧૮૩
 ૪૪. ધન્ય રે ધન્ય રે
 એમ કહે શ્રીહરિ " "
 ૪૫. વાહલા રે મુને વૈષ્ણવ
 વાહલા ૧૮૪
 ૪૬. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૨૮ મુ' અને પરિ
 ૫ મુ) " "
 ૪૭. (જુઓ પરિ. ૩૭ મુ) " "
 ૪૮. પુષ્પવૃષ્ટિ સૌકી કરે છે. "

૫૬૪. પદનો અરબ ૫૪
 ૪૯. ધન્ય ધન્ય રે અવિત
 વૈષ્ણવનું ૧૮૫
 ૫૦. જોને બા'નું સામળિયાનું " "
 ૫૧. (જુઓ ને સરખાવો
 પરિ. ૪ મુ-૫૬ ૧ મુ) ૧૮૬
 ૫૨. (જુઓ પરિ. ૪-
 ૫૬ ૩. ૭ મુ) " "
 ૫૩. (" પરિ. ૪ -
 ૫૬ ૫ મુ) ૧૮૭
 ૫૪. વાહલે વાહલે મારે,
 વાહલે " "
 ૫૫. વાહલાના ગુણ ક્રિયા
 ક્રિયા " "
 ૫૬. વિશંભર વિશ્વમા
 બ્યાપક ૧૮૮
 ૫૭. દીનદયાળ દયાનિધિ " "
 ૫૮. કર જોડીને દાંસ
 વીનવે " "
 (જુઓ પરિ. ૪-૫૬ ૨ મુ)
 ૫૯. (જુઓ પરિ. ૮-૫૬
 ૧૫૫ નો હું નો વધારો) ૧૮૯
 ૬૦. કહે દામોદર સુણ
 નરસંયા " "
 ૬૧. (જુઓ ને સરખાવો
 પરિ. ૮-૫૬ ૧૭૩ મુ) ૧૯૦
 ૬૨-૮૭. જુઓ હા. સ. ૫૬

પાદાંક	પદનો આશય	પૃષ્ઠ
૧૦ મુ;	હા. મા. ૫૬	
૧૮-૧૯;	શોધપત્ર ૫૬	
૧૫મુ; હા. મા. ૨૧;	પરિ. ૮-૫૬ ૭૪મુ; હા. મા. ૫૬	
૨૨+૫૫. ૧૧૪ની *	૫૫૬-ટીપ; પરિ ૮-૭૫-૭૬,	
	હા. મા. ૫૬ ૩૦-૩૧,	
	૩૬મુ, ૪૦મુ; હા. સ.	
	૫૬ ૩૦મુ, હા. મા. ૫૬	
	૬૬મુ, પરિ. ૮-૫૬	
	૪૮મુ, ૭૮મુ; પાદ-	

પદાંક	પદનો આશય	પૃષ્ઠ
	ટીપનું ૫૬ ૭૬મુ; હા.	
	અ. ૫૬ ૧૫મુ; હા. મા	
	૫૬ ૭૫મુ	૧૬૦
૮૨.	મંડળિક આવીને લાગ્યો	
	પાપ	
૮૪.	ભીમડા હઠના કરિયે રે	૧૬૧
૮૫.	તાંહા લલમયી તતલુણ	
૮૬.	શ્રીરામ અંતરભી રે	
૮૭.	વિવેચર વિદુલ વિદુલ	
૮૮.	કમકમે મન કૃષ્ણ	
	કાકાભાણી	૧૬૨

પરિગિષ્ટ ૧૦ મુ

૧. શ્રીદામોદર મદિ સુદર
(જુઓ પરિ. ૭-૫૬ ૧૬),
પરિ ૮-૫૬ ૧૬) ૧૬૭
૨. અનુચર તેડીને પથ
૩. તેડયા સર્વ મેન્દાસી
૪. હલ્યા મુખ તારેથી ૧૬૪
- ૫ (જુઓ પરિ. ૮-૫૬
૧૪ મુ) "
- ૬ (" હા. મા ૫૬
૩૧ મુ) "
૭. (" પરિ ૨-
૫૬ ૨ જુ) "
૮. (" હા. મા. ૫૬ ૧૬ "
- ૯-૧૨. (જુઓ હા મા
૫૬ ૨ થી ૫) "

- ૧૩-૧૪. (જુઓ પરિ ૮-
૫૬ ૧૮-૧૯) ૧૬૪
૧૫. શ્રીકૃષ્ણસ્વામી એક
વાત સાબતો. (જુઓ
હા. મા ૫૬ ૬૬ ને
પરિ. ૬-૫૬ ૧ જુ) "
- ૧૬ (જુઓ પરિ ૮-૫૬
૪૨ મુ) ૧૬૫
- ૧૭ (" પરિ. ૮-૫૬
૨૬ મુ) "
૧૮. (" હા મા.
૫૬ ૭ મુ) "
- ૧૯-૨૧. (જુઓ પરિ. ૨-
૫૬ ૨૮-૩૦) "

પદાંક	પદનો આરંભ	પૃષ્ઠ
૨૨.	(જુઓ હા. મા. પદ ૧૩ મું)	૧૯૫
૨૩-૨૪.	(„ પરિ. ૮- પદ ૩૨-૩૩)	„
૨૫.	(„ હા. સ. પદ ૭ મું)	„
૨૬-૨૭.	(„ હા. મા. પદ ૯-૧૦)	„
૨૮.	(„ „ „ પદ ૧૧ મું)	„
૨૯.	(„ „ „ પદ ૧૨ મું)	„
૩૦.	(„ „ „ પદ ૧૭ મું)	„
૩૧.	(„ „ „ પદ ૧૪ મું)	„
૩૨.	(„ „ „ પદ ૧૫ મું)	„
૩૩.	(„ „ „ પદ ૧૬ મું)	૧૯૬
૩૪.	(„ હા. સ. પદ ૩ જુ)	„
૩૫.	(„ હા. મા. પદ ૩૬ મું)	„
૩૬-૩૭.	(„ પરિ. ૮- પદ ૪-૫)	„

પદાંક	પદનો આરંભ	પૃષ્ઠ
૩૮.	(જુઓ પરિ. ૮- પદ ૬ મું)	૧૯૬
૩૯.	(„ પરિ. ૮- પદ ૨૦ મું)	„
૪૦.	જોડેને જો શું રંગ રે સગલી	„
૪૧.	(જુઓ હા. મા. પદ ૩૪ મું)	„
૪૨.	અમ્યો નબ્બ માનિયેરે	૧૯૭
૪૩.	એવડો ન કીજો વિવાદ (સરખાવો પરિ. ૮- પદ ૩૪ મું)	„
૪૪.	(જુઓ હા. સ. પદ ૫ મું)	„
૪૫-૪૬.	(„ હા. મા. પદ ૪૨-૪૩)	„
૪૭-૪૮.	(„ પરિ. ૮- પદ ૩૮-૪૦)	„
૪૯.	(„ હા. સ. પદ ૪ મું)	„
૫૦.	(„ પરિ. ૮- પદ ૧૬ મું)	„
૫૧.	(„ હા. સ. પદ ૧૦ મું)	૧૯૮
૫૨-૫૩.	(„ પરિ. ૮- પદ ૪૮-૪૯)	„
૫૪.	(„ „ „ પદ ૫૦ મું)	„

ક્રમ	પદનો આરભ	પૃષ્ઠ
૫૪.	(જુઓ હા. સ. ૫૬ ૮ મું) ૧૯૮	
૫૫.	(„ પરિ. ૮-૫૬ ૫૩ મું) „	
૫૬ થી ૬૧.	(જુઓ પરિ. ૮- ૫૬ ૫૪ થી ૫૯) „	
૬૨.	(જુઓ હા. મા. ૫૬ ૩૭ મું) „	
૬૩.	એ તો ફાગલ કરવી આશ „	
૬૪.	નહિ ભય હાર્યો રે, હરિ „	
૬૫.	(જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૮ મું) ૧૯૯	
૬૬	„ „ ૯ મું) „	
૬૭-૬૮.	(„ પરિ. ૮- ૫૬ ૬૧-૬૨) „	
૬૯.	(„ પરિ. ૮-૫૬ ૬૩ મું) „	
૭૦.	„ „ ૫૬ ૬૪ મું) „	
૭૧.	(„ „ ૫૬ ૬૫ મું) „	
૭૨.	(„ „ ૫૬ ૪૩ અને ૬૬) „	

પદાંક	પદનો આરભ	પૃષ્ઠ
૭૩.	(„ હા. મા. ૫૬ ૩૨ મું) ૧૯૯	
૭૪.	(„ હા. મા. ૫૬ ૨૦ મું) ૨૦૦	
૭૫ થી ૭૮.	(જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૧ થી ૧૪) „	
૭૯.	(જુઓ હા. મા. ૫૬ ૩૮ મું) „	
૮૦.	(„ હા. સ. ૫૬ ૧૪ મું) „	
૮૧.	(„ હા. મા. ૫૬ ૪૦ મું) „	
૮૨.	(„ હા. સ. ૫૬ ૬ મું) „	
૮૩.	(„ હા. મા. ૫૬ ૪૪ મું) „	
૮૪	(„ હા. મા. ૫૬ ૬૫ મું) „	
૮૫	(„ હા. મા. ૫૬ ૪૬ મું) „	
૮૬.	(„ હા. મા. ૫૬ ૪૭ મું) „	
૮૭-૮૮.	(„ હા. મા. ૫૬ ૧૮-૧૯) „	
૮૯ થી ૯૨.	(„ હા. મા. ૫૬ ૨૧ થી ૨૪) „	

- પાંક પદનો આરંભ પૃષ્ઠ
 ૯૩. (જુઓ હા. મા. ૫૬
 ૨૬ મું) ૨૦૦
 ૯૪ થી ૯૭. (જુઓ પરિ.
 ૬-૫૬ ૨૧ થી ૨૪) ૨૦૧
 ૯૮. (જુઓ હા. મા. ૫૬
 ૨૭ મું) "
 ૯૯. (" હા. મા. ૫૬
 ૨૮ મું) "
 ૧૦૦. (" પરિ. ૮-
 ૫૬ ૭૬ મું) "
 ૧૦૧. (" પરિ. ૮-
 પાંદીપનુ ૫૬ ૭૬ મું) "
 ૧૦૨. ગયો મુકુંદાશ્રમ
 સહિસંશયન (સરખાવો
 પરિ. ૮-૫૬ ૭૭ મું) "
 ૧૦૩. (જુઓ પરિ. ૮-
 ૫૬ ૭૮ મું) ૨૦૨
 ૧૦૪. (" પરિ. ૮-
 ૫૬ ૭૯ મું) "
 ૧૦૫. (" હા. મા.
 ૫૬ ૬૨ મું) "
 ૧૦૬. (" હા. સ.
 ૫૬ ૬૩ મું) "
 ૧૦૭. હમારુ મન વાહાલા
 તમરું "

- પાંક પદનો આરંભ પૃષ્ઠ
 ૧૦૮. તર્મિરું મુખ વાહાલા
 મુકમું ૨૦૨
 ૧૦૯. કોટિ કંદપ તણો
 ૬૫ હરવા ૨૦૩
 ૧૧૦. સારમાં સાર અવ-
 તોર અંધલા ૨૦૪
 ૧૧૧. (જુઓ પરિ. ૬-
 ૫૬ ૨૭ મું) "
 ૧૧૨-૧૧૪. (જુઓ હા.
 સ. ૫૬ ૧૧ થી ૧૩) "
 ૧૧૫-૧૬. (જુઓ હા.
 સ. ૫૬ ૧૫-૧૬) ૨૦૫
 ૧૧૭. (જુઓ હા. સ.
 ૫૬ ૧૭ મું) "
 ૧૧૮. (" હા. સ.
 ૫૬ ૧૮ મું) "
 ૧૧૯. (" હા. સ.
 ૫૬ ૧૯ મું) "
 ૧૨૦. (" " ૫૬ ૨૦ મું) "
 ૧૨૧. (" હા. સ. ૫૬ ૨૩ મું
 અને હા. મા. ૫૬ ૨૩ મું) "
 ૧૨૨. (જુઓ પરિ. ૮-૫૬
 ૧૦૩ મું) "
 ૧૨૩. જીઠે સામલા મેહેલ મન
 (જુઓ ને સરખાવો
 પરિ. ૮-૫૬ ૧૦૬ મું) "

પદાંક	પદ્ધતિ આરંભ	પૃષ્ઠ
૧૨૪.	(જુઓ હા. સ.	
	પદ ૨૧ મું) ૨૦૬	
૧૨૫.	શ્રીરાધિકા મુંદરી	
	સખલ સોહા- „	
૧૨૬ થી ૧૩૦.	(જુઓ પરિ	
	૬-પદ ૨૮ થી ૩૨) „	
૧૩૧ („ „	પદ ૩૪ મું) ૨૦૭	
૧૩૨.	મેહેતોહી દુભાયે રે,	
	શ્રીદામો- ૨૦૭	
૧૩૩.	(જુઓ પરિ ૬-	
	પદ ૩૫ મું) ૨૦૮	
૧૩૪.	(હા મા.	
	પદ ૬૩ મું) =	
૧૩૫ („ „	પદ ૭૧ મું) „	
૧૩૬.	તમ્બો સાંભલો	
	સારંગપાણ્ય (સરખાવો	
	હા. મા પદ ૬૫ મું) „	
૧૩૭ (જુઓ હા મા		
	પદ ૬૪ મું) ૨૦૯	
૧૩૮.	મુખ ન બોલે મહા-	
	લકિયો „	
૧૩૯ (જુઓ હા મા.		
	પદ ૬૯ મું) „	
૧૪૦. (= =	પદ ૭૦ મું) „	
૧૪૧	સખીન્યારે હરખજ	
	પામી (જુઓ અને	

પદાંક	પદ્ધતિ આરંભ	પૃષ્ઠ
	સરખાવો પરિ. ૮-પદ	
	૮૯ની પાદ્મીપમાં પદ	
	૯૦ મું) ૨૦૯	
૧૪૨	કેદારો મુકાવા ચાલ્યો	
	મહારો (સરખાવો	
	હા. મા પદ ૭૨ મું;	
	પરિ. ૮-પદ ૯૧ મું) ૨૧૦	
૧૪૩	દેવા તું સમો ગૃહસ્થ	
	મેં નહિયું (જુઓ	
	પરિ. ૬-પદ ૩૭ મું) „	
૧૪૪ (જુઓ પરિ ૮-		
	પદ ૯૨ મું) ૨૧૧	
૧૪૫ („ હા મા.		
	પદ ૬૬ મું) „	
૧૪૬	સભામાં સભાપતિ	
	ભિચરે „	
૧૪૭ (જુઓ પરિ. ૮-પદ		
	૯૪ મું) ૨૧૨	
૧૪૮ („ „	પદ ૯૫ મું) „	
૧૪૯. („ હા સ	પદ ૨૫ મું) =	
૧૫૦. („ પરિ. ૯-પદ		
	૩૮ મું) „	
૧૫૧. („ હા. સ.	પદ ૨૬ મું) „	
૧૫૨. („ હા. મા.	પદ	
	૭૫ મું) „	

પદાંક	પદનો આરંભ	પૃષ્ઠ
૧૫૩.	(„ પરિ. ૮-૫૬ '૧૦૨ જુ') ૨૧૨	
૧૫૪.	તાહારો ગ્રેમરસ „ પાચે રે - „	
૧૫૫.	(જુઓ પરિ. ૮- ૫૬ ૩૯ મું) ૨૧૩	
૧૫૬.	તાહારો દાસના દાસની નિત્ય „	
૧૫૭.	(જુઓ પરિ. ૮- ૫૬ ૪૦ મું) „	
૧૫૮.	(„ પરિ. ૮- ૫૬ ૧૩૩ મું) ૨૧૪	
૧૫૯.	ભોગલ ભાગિયે રામ દામો- „	
૧૬૦.	(જુઓ પરિ. ૮- ૫૬ ૪૧ મું) „	
૧૬૧.	હાથ્યા કાં નથી બોલતો સામગ્રા „	
૧૬૨.	(જુઓ પરિ. ૮- ૫૬ ૧૨૦ મું) „	
૧૬૩.	(„ કા. મા. ૫૬ ૬૮ મું) ૨૧૫	
૧૬૪.	(„ પરિ. ૮-૫૬ ૧૩૨ મું) „	
૧૬૫.	(„ „ ૫૬ ૧૩૭ મું) „	
૧૬૬.	(„ „ ૫૬ ૧૩૮ મું) „	

પદાંક	પદનો આરંભ	પૃષ્ઠ
૧૬૭.	ખત વાંચીને હું તો ખૂંખારો (સરખાવો પરિ. ૮- ૫૬ ૧૩૯ મું) ૨૧૫	
૧૬૮.	(જુઓ પરિ. ૮- ૫૬ ૧૪૧ મું) „	
૧૬૯.	(„ કા. મા. ૫૬ ૭૬ મું) „	
૧૭૦.	(„ „ ૫૬ ૭૭ મું, અને પરિ. ૮-૫૬ ૧૪૨ મું) „	
૧૭૧.	(„ પરિ. ૮-૫૬ ૧૪૩ મું) „	
૧૭૨.	(„ કા. મા. ૫૬ ૭૮ મું) „	
૧૭૩.	(„ „ ૫૬ ૭૬ મું) ૨૧૬.	
૧૭૪.	(„ પરિ. ૪-૫૬ ૪૫ અને પરિ. ૮- ૫૬ ૪૩ મું) „	
૧૭૫-૭૬.	(જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૪૮-૧૪૯) „	
૧૭૭.	(„ કા. સ. ૫૬ ૨૪ મું ને પરિ. ૬૬) „	
૧૭૮.	(જુઓ પરિ. ૮- ૫૬ ૪૪ મું) „	
૧૭૯.	જેવો ને તેવો તમારે પાલવડે „	

પદાંક	પદનો આરભ	પૃષ્ઠ
૧૮૦.	(જુઓ હા. સ પદ ૨૯ મુ)	૨૧૬
૧૮૧.	(„ પરિ. ૯-પદ ૪૫ મુ)	„
૧૮૨.	(„ હા. મા. પદ ૭૯ મુ)	„
૧૮૩.	(„ હા. સ. પદ ૨૮ મુ)	„
૧૮૪.	(„ પરિ. ૩ જુ)	„
૧૮૫.	એક વાર સામું જુઓ માહારા ૨૧૭	
૧૮૬.	(જુઓ પરિ. ૮- પદ ૧૪૬ મુ)	,
૧૮૭.	(„ પરિ. ૯- પદ ૪૮ મુ)	„
૧૮૮.	(„ પરિ. ૮- પદ ૧૫૨ મુ)	„
૧૮૯.	(„ પરિ. ૮- પદ ૧૫૬ મુ)	„
૧૯૦.	(„ પરિ. ૯- પદ ૪૯ મુ)	„
૧૯૧.	(„ પરિ. ૯- પદ ૫૦ મુ)	,
૧૯૨.	વાસ નહિ જાહાં વૈષ્ણવ કેરા ૨૧૮	

પદાંક	પદનો આરભ	પૃષ્ઠ
૧૯૩.	કૃષ્ણકીર્તન વિના નર સદા ૨૧૮	
૧૯૪.	હરિના નામ વિના નર સદા ૨૧૯	
૧૯૫.	જે કુલ હરિજની ભક્તિ ન સાધી	„
૧૯૬.	શો રે ચગલુ પાક માહારા	„
૧૯૭.	(જુઓ પરિ. ૪- પદ ૧૬૬)	૨૨૦
૧૯૮.	(„ પરિ. ૪- પદ ૩ જુ)	„
૧૯૯.	(„ પરિ. ૪- પદ ૫ મુ)	„
૨૦૦.	(„ હા. સ પદ ૨૭ મુ)	„
૨૦૧-૨.	(„ પરિ. ૯-પદ ૫૪-૫૫)	„
૨૦૨.	નારાયણનું નામ જ લેતા	„
૨૦૪.	(જુઓ પરિ. ૬- પદ ૫૬ મુ)	૨૨૧
૨૦૫.	(„ પરિ. ૯- પદ ૫૭ મુ)	„
૨૦૬.	(„ પરિ. ૪- પદ ૨ જુ)	„

- પદાંક પદનો આશંક પૃષ્ઠ
 ૨૦૭. (, , પરિ. ૬-
 ૫૬ ૮૩ મું) ૨૨૧
 ૨૦૮. હરખ્યા લોક નગરના
 વાસી. ,
 ૨૧૧. (જુઓ પરિ. ૮-
 ૫૬ ૧૫૪ મું) ૨૨૨
 ૨૧૨. (, , ૫૬
 ૧૫૫ મું ,
 ૨૧૩. (, , પરિ ૬-૫૬ ૬૦ મું) ,

- પદાંક પદનો આશંક પૃષ્ઠ
 ૨૧૪. મનમાન્યું સામલિયા
 સાથે ૨૨૨
 ૨૧૫. આંખ્ય અલિયાલી
 સૌ કાં ,
 ૨૧૬. મંવત પનર બારોતરો ,
 (સરખાવો હા. મા.
 ૫૬ ૮૧ મું, અને જુઓ
 પરિ. ૮-૫૬ ૧૫૪ મું)
 ૨૧૭. આજ માહારાં નહિયા
 સદ્દસ ૨૨૪

પરિશિષ્ટ ૧૧ મું

૧. (જુઓ પરિ. ૮-
 ૫૬ ૭૬ મું) ૨૨૪
 ૨. શ્રીધર પંડિત પ્રીતિવે
 તાંહાં ,
 ૩. કેવલ સુંદર બોલિયા રે ૨૨૫
 ૪. આતમબોધ આપિયે
 રાવજી ૨૨૬
 ૫. પંડિતસુત જ્યારે
 બોલિયો ૨૦૭
 ૬. પંડિતસુતની કથા
 સાંભળી ૨૨૮
 ૭. હાવે માતાં રહે
 મંડલિકને ,
 ૮. મુકુંદ મંડલિકને
 સમજાવે ૨૨૯

૯. મુકુંદ રહે છે મંડલિક
 ૨૧૫ ૨૩૦
 ૧૦. મુકુંદ રહે છે એમાં
 નથી ૨૩૧
 ૧૧. (જુઓ હા. સ. ૫૬
 ૬૫ મું) ૨૩૨
 ૧૨. વીનવું વીડલા માન
 માગી કરી ,
 ૧૩. હરિ બે હરિજન
 મલવાને ,
 ૧૪. નિદા નવકીજો રે નવ ૨૩૩
 ૧૫. ગુમે રે ચાંદલિયો
 ચોડ્યો ,
 પદોની દક્ષાવારી ૨૩૪

શોધપત્ર

પદ ૫ મું-રાજા મેવાડો

[પરિ. ૬ મામાં ૬૫ મું પદ પૂર્વે ક્યાંય આવેલું નહિ તે નોંધવું રહી ગયું] તે અહીં આપવામાં આવે છે —

(૩૨૦) સાસરીએ પધારો રે, પુત્રી સાસરીએ પધારો રે. ૨૬
હુતો સંબંધ આપણો રે, જાંઘાં લગી જીવનો નાત;
છે હુખણી મારી દીકરી, નાની નાની મૂઝી મોઝ માત રે સા. ૧
ધીરજ ધરજો રે, પુત્રી ધીરજ ધરજો રે, છે હુખણ મંસાર;
રોગો રુદ્યા હાટશે રે, નથી આંસુ કે લોહોનાર રે. સા. ૨
છે પીયર તારું, પીયર તારું ગોકુળીયું રે, પિતા શ્રીગોપાળ;
હુખવેળા મંજારજો રે, શામળિયો લેશે મંજાળ રે. સા. ૩
એમના કીજે રે, પિતાજી એમના કીજે રે, નાથજી સખો નેહ;
હાર આકૃષ્ટીયે આપશે, કેમ છનીલોજી ઢેગે છેડ રે. સા. ૪
જેણે મામેરું કીધું, મામેરું કીધુ માકુરે, ચાત માંહે સખી લાજ;
હુંડી શીકારી શામળે, કેમ વિસરશે તે આજ રે. સા. ૫
સાસરે જઈને, સાસરે જઈને શુ કરુ રે, જોરુકયા અસરજુસરજુ,
જ્યારે મંડળિક તમને મારશે, ત્યારે હું આપી પામીશ મરજુ. સા. ૬

શોધપત્રની પુરવણી

હીપા તરીકે નિર્દિષ્ટ થયેલી “નરસી મહેતાના આખવાન”ના અંતભાગમાં ત્રણ કડવાંથી સાંકળેલી ૮૪ પદની અંત્રાત કવિની હારમાળાનાં ૫૬ પરિ. ૮ મામાં તેમજ હારસમેનાં ૫૬, હારમાળા, કે અન્યત્ર આવી જાય છે; છતાં ચારેક પદ એવાં છે કે જે પાઠાંતરથી પણ ક્યાંય સામ્ય ધરાવતાં નથી; એ અહીં આપવામાં આવે છે.—

(૩૨૧)

પદ ૭૩-રાગ બિલાવલ

કૃપાનાથે કૃપા કરી દીધુ દરસન,
 અવર કા નથી દેખતું જોડ્યા મધુર વચન. કૃપા ૦ ૧
 મેહેતા તું વાહલો મુને અજગો નહી લગાર,
 રીસ વચન સુધુવા કારણે ક્ષણ લગાડી વાર કૃપા ૦ ૨
 રાજસભામાહે તેડીઓ થયો વાદવિસ્તાર,
 નગરનિવાસી લોકને થયો ઉદ્દમ અપાર. કૃપા ૦ ૩
 નિદ્રા નિશાએ નવ કરી ભક્તસંકટ ભરી,
 ભક્તદુખે દુખણી પ્રજા તે પરિ કરુણા મેં આણી. કૃપા ૦ ૪
 રાજને કાહો રીધ યઈ તેડો પુરના વાસી,
 સહુ દેખતા નરસંથાને હાર આપશે અવિનાશી. કૃપા ૦ ૫

(૩૨૨)

પદ ૭૪-રાગ બિલાવલ

મંડળાકે પડો વગડાવીયો મેઘ્યું આપું ગામ,
 જે ત્યમ તે ત્યમ આવિયું તજ ધન ને ધામ. મંડ ૦ ૧
 સકળ વર્ણ એકી યઈ બીડ ભરી ચોહોદેર,
 નરનારી ટોળે મળ્યા કા ન રથું ઘેર. મંડ ૦ ૨
 સકળ પ્રાણીને દવા કરી પ્રભુજીએ અપાર,
 હાર આપવા પ્રગટિયા પોતે જુગાપાર. મંડ ૦ ૩

(૩૨૩)

પદ ૯૬-રાગ ધનાશ્રી મેવાડો

એણી પેર જોડ્યા ત્રિભુવનરામજી,
 કચું શીપાતને નમો મેહેતાજીને પાવજી. ૧
 શીપાત મરવે પ્રણામ કીધોજી,
 અપરાધ દમા કરવી લીવોજી. ૨
 કર જોડીને કીધું સ્તવનજી,
 અગો નવ ઓળખ્યા મેહેતા ધન મનજી. ૩
 તમાહારી કૃપાએ થયુ દરિદરમનજી,
 જપનપ કરતા ન દીડું સ્વપનજી. ૪

વિષ્ણુલક્તનો મહિમા અગાધજ,
 ન લહે મુનિયોગી કીધે સમાધજ. ૫
 દેહ ધર્માનું લલ્લું ફળ આજજ,
 તમારે સંગે મળ્યા મહારાજજ. ૬
 પારસાન રપરોં આયસ થયું હેમજ,
 સાધુને સંગે વરતું હેમજ. ૭
 પછિ રામાનદે રાજ શાધ્યોજ,
 ન માન્યું વચન હરિ દાર આધ્યોજ. ૮
 લક્તને હણ્યાનું કીધું મનજ,
 મંડળીક તાહારે જાગ્યો રાજ્યાસનજ. ૯
 તથા માસમાં ચારે કોપજ,
 અપરાધ તાહારે કરશે ભોપજ. ૧૦
 મેહેતાજીએ માગી લીધુંજ,
 કૃપા કરે સ્વામી કારજ સીધુંજ. ૧૧
 જાવી પદારથ હતું જયમજ,
 હાર હરિએ આધ્યો કીધો અતિશ્રમજ. ૧૨
 મંડળીક મેહેતાને લાગ્યો પાયજ,
 અપરાધ માહારો કરે સુમાયજ. ૧૩
 કોણ કરમે તાણી વાતજ,
 દુરમતિ ઉપજ કરવા ધાતજ. ૧૪
 મેહેતા હિયરે સાંજળ રાયજ,
 તારી ઉત્પત્તિ જાણે પુઝ માયજ. ૧૫

(૩૨૪) પદ ૮૦-રાગ મેવાડો ધનાગ્રો

આ પ્રકારનું પદ પરિ. ૮ માંના ૧૪૬ મા પદની પાદટીપમાં
 ઠાંટાવાળાની 'દારમાળા'માંથી ૧૫૦મું છે, જે ગોપાઈમાં છે; જ્યારે
 હીપામાં ચોપાઈ દાવડીમાં છે:—

રામ આશ્વો જનિતા બણી, કાહો ઉત્પત્તિ મુજ, તણી. ૧

દાળ

ઉત્પત્તિ પુત્રી દીકરે પછે જાતુની એણી પેરે ઉચરી,
સાંભળો દીકરા કડુ ટુજને ટુજને પુરવકયા જે કુર્ષ ખરી. ૨

તુંને પુછવા એહ હારદ મેહેતેજીએ મોકલ્યો,
સાધન મનુષ દેકનું તુંને ગોર મેહેતોજી મળ્યો. ૩

એકવાર સીધર્મ પામી કરી ઉડી સ્નાન,
મુખ દીકું પ્રતિદારનું, પછે તું હવે સતત. ૪

એહેવી વાતને સાંભળી મેહેદ દલ્યો મન રાંધ,
તાલણુ આપ્યો સખા મહિ લાગ્યો મેહેતાજીને પાપ. ૫

રામભક્ષ જે ભીમ વૈરાગી નમ્યો ધરી આહતા,
મેહેતાજી મુજને ક્ષમા કર્યો મિથ્યા કીધો વાદ. ૬

મેહેતાજી પ્રત્યે શીખ માગી સદુ કે થયુ વિદાય,
સખીના ગળા માંહે હાથ મુકી મેહેતાજી ધર જાય. ૭

મંવત ૧૫ પંદર વ્હાસતરે માધ સુદ સાતમ બોમવાર,
તે દિવસ દિગ્ગજીને મેહેતાને આપ્યો હરિએ દાર. ૮

નગરયોક સદુ હરમન પામ્યા, વસ્યો જેજેકાર,
તે સભામાંહાં દામોદરજી પ્રગટ રહ્યા ધરી ચાર. ૯

મુગટ કુંડળ માળા આપી આપ્યાં પીત વસંત,
ફરી ફરી હરિ દે આર્ણમન, પૂરણવદન પ્રસન્ન ૧૦

દેવ ગગન રહી નિરખતા જય જય વાણી ઉચરે,
ધન ધન મનુષ નરસૈં નાગર ભક્તિએ હરિ વય કરે. ૧૧

પુષ્પદૃષ્ટિ તાંકાં ચર્ચ થણી, આનંદ ઉર ન મમાવ
સરવે લોક અતિ દરખ ધરે, ઘેર ઘેર હારચરિત્ર સદુ ગાય. ૧૨

એહ ચરિત્ર અદ્ભુત પ્રગટયું, કળભુમ માંહાં કરુણા કરી,

પ્રતોની વિગત

- અ ગુજરાત વિદ્યાસભા હ. પુ ન. ૧૮૯ (સ. ૧૯૭૫ની જૂની,
૧૪૬ ૩૫૬ આપતી)
- બ , " " ૧૮૪ (સ. ૧૭૯૧ ની ૬૬ પહેાની)
- ક " " " ૧૮૮ (૭૨ પહેાવાળી)
- દ " " " ૧૭૬ (સ. ૧૭૧૫ની ૬૫ થી ૫૬ પહેા તુરતી,
૭૮ ના ક્રમની)
- ૬ શ્રી નરવરલાલ હ દેસાઈની હાથપ્રત (૮૯ થી ૫૬ તુરતી)
- ૭ " " " (સ. ૧૭૪૫ની, ૬૫ પહેાના
૭૬૩૭૫વાળી તુરતી)
- વિ ગુજરાત વિદ્યાસભા હ પુ ન. ૭૮૦ (હારસમેના પહેોનો જૂનો ક્રમ,
૬૬ થી ૫૬ તુરતી)
- તમિ રવ. તનમુખગમ મ ત્રિપાઠીની હાથપ્રત (સ. ૧૭૩૩ ની, હાર
માળાને ૬૬ થી ૫૬ તુરતી)
- હીપા રવ હીરાલાલ ત્રિ પારેખ-સ પાટિલ 'ન-સૈ મહેતાનું આખ્યાન'
- હીપા ૧ ગુજરાત વિદ્યાસભા હ પુ ન. ૧૬૫ (૫૦ પહેાના ૭૬૩૭૫વાળી)
- હીપા ૪ " " " ૧૬૬ (સં. ૧૭૮૦ ની હાથપ્રત)
- ન ગુજરાતી ત્રિ પ્રેસ-મુંબઈ "નસિંહ મહેતા-કૃત મધ્યમ મલ"
- ન (૧) , મા હપાયેલ પરિસિંધ

તમિ, હીપા, હીપા ૧, હીપા ૪ આ શ્રી. કનૈયાલાલ મુનશીએ
'નસિંધે-મલ હરિને' ના ઉપોદ્ધાતમા હારમાળાની અર્ચા કરી છે તેમા
ઉપયોગમા લીધેલી પ્રતોની તેની તે સજ્જાઓ સરળતા મવા સ્વીકારી લીધી
છે, બાકીની મે સ્વતંત્ર ઉપયોગમા લીધેલી પ્રતોની છે.

હાર-સમેનાં પદ

પદ ૧ છું—રાગ રામખી (તાલ જિત)

પરણમૂં [ત્રિમિ] પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમર્નિ,
 દાસની વીનવી હૃદય ધરજ્યો;
 આજ સમુ, પ્રભુ, મુહુનિ આકરો આવિઓ;
 [નિજ] ચરણ-ચરણ સંભાળ્ય કરજ્યો. ૧
 [વિવિધ હીલા] મુનિજન-મન-મોહિની :
 મહિમા અપાર તુઝ કો ન જાણે;
 રવિં શશી ઇંદ્ર અર્નિ ઇશ અજ અનુસરે;
 નિગમ નારદ નિ શારદ વિખાણે ૨
 સંત સર્વજ કિહિ : ધન્ય તૂં મામળા !
 તાહરે મંત છે પ્રાણુ—તોલ્યે
 જળથરાં જળ વિના કિમ કરી જીવશે ?
 પરપર પ્રીત્ય તો વેદ જાણે ૩

પદ ૧ છું—આ પ્રથમ પદ અને પછીના પાંચ પદ શુભતાન વિદ્યા-સમાધી નં. ૭૮૦ અ-પ્રતમા—અહીં વિ સજ્જાનાળી પ્રતમા—આ જ કમે મુળી આજ્યાં છે; ઉપસાત 'ન'માં છે.

પાઠાંતરોમાં ક-ઠ-લ-દ અનુક્રમે ફરેક ઝીતા ૧-૨-૩-૪ એ ચરણોને અટક પ્રધોજેલ છે.

૧. ■ 'પ્રણામ પ્રણામ મીપતીબ્રમજ' વિ, પ્રણામ પદ્મ નં. ૮. રુદે રે વિ. ૮ 'કપટ કે લાલ ન વીશ લહે પારપ્' વિ; પ્રભુ મારે નં. ૧. ક. 'મમન મુળી મુનિજન મનને' વિ; મગન મુનિ નં. ૮. 'મહીમાપાર કો નરિ નાણે' વિ; અપાર તારો નં. ૮. 'અગળી અબુજ આજ છં શીવ અનુ' વિ. ૮. નારદ શારદ વિ. ૩. ક. 'સત કે સત્વરણ વુ ધન સામલા' વિ ૮. 'જલ-ચરી જલ વીના જીવે ન જીવન' વિ, જલથર નં. ૮. પરપદસ્તે વદે વિ;

અંબરીષ ભક્તની ભક્ત્ય બાણી કરી
 ચક્ર મેહલ્યું ઋષિનિ ક્રોધ આણી
 શાપ તે આપ લીધો શિરે સંતનો;
 પ્રીત્યની રીત્ય શ્રીમુખ્ય વિખાણી ૪
 માટેં મુનિ મંન્ય આનંદ અતિ, માધવા!
 અરણ્ય-પરતાપિ પદ અભય પામ્યો
 સિંહને સંખ્ય જંબૂક કિમિ સોહરો ?
 નરસિંહો ભવોભવ દુઃખ વામ્યો ૫
 પદ ૨ જુ—શય એ જ
 હે હરિ, લોક કિહિ, ‘નરસિંહો લંપટી’
 વામતી વાત રાજાઈ જાણી
 દુષ્ટને વચન્ય મંડળિક વિદ્વંસ થયો :
 ‘હ્યાણુ હાં વેગિ નરસિંહિ તાણી :’ ૧
 શીઘ્ર એવક તિહાં મુહુનિ તેડી ગયો
 કિહિ મહીપાળ. ‘તુનિ દાસ કહિયેં
 તાહરે પ્રીત્ય દામોદરાશું બહુ,
 માગી લિ હાર જિમ અહમ્યો લહિયેં’ ૨

પરસપરે ન ૪, ૬. ‘મનને હો તે શીષ દેઈ રૂપી અને’ વિ. ૬. ‘ચક્રન
 પોદવૂ ક્રોધન’ વિ. ‘ઋષિ ઉપર ચક્ર મેહલ્યુ ક્રોધન’ ન. ૮. શીર સતને વિ;
 શીર ન. ૮. શ્રીમુખે વિ. ૫ ૪ માટે માહરે મન વિ. નાદાવજ વિ. ૬.
 પ્રતાપે વિ. પ્રતાપ ન પામૂ વિ. ૬. ‘શયને રાજુલ કથમ જાણુ સંજવે’ વિ,
 જાણુ કેમ રોભરો ન. ૮ ‘નરસિંહીઆં મવ ભવ જ વામુ’ વિ. ૬ ખરાં ન.

પદ ૨ જુ—૨. ૪. ફરીજન હ-તાવિ, દરી વિ. દેદે ને વિ. ૮ વચને
 વિ. ‘લિક કોપિયા ૩. ૮ કિહિ હ્યાવો નરસિંહાનિ આદાં ૧૫૫ ૨ તનિ-૬,
 દેદે હ્યાવ્ય નરસિંહીઆને ઠા’યો વાણી વિ. ૨. ૪. ‘નરસિંહાનિ વાવિઓ

તેહ માટે કરૂ વીનતી, ત્રીકમા,
 પાળયો બિગ્દ તો કાજ ધાયે
 ભણ્યું નરસેઈ . તૂ લક્ષ્મણ સદા,
 હઠ જી કર્યો તુ [મુઝ] પ્રાણ નશે ૩
 ૫૬ ૩ જી—રાગ એ જ
 તૂ દયાશીલ, હૂ દીન, દામોદર !
 ઇંદિગનાથ" . એહવૂ વિચાગી

૬-૬-તનિ; ને લાગીયા વિ ઠ કહે છે વિ તુ દાસ માદાને વિ.
 ૮ લાદારી ૬-તનિ ઠ મામી લે હાર નમ અમો રે લહીએ તવ ૩ ૮.
 તે માટે તુ નાથનિ વીનતી કર હીપા, તે માટે ત્રીકમા કહુ છું હુ વીનતી વિ.
 ૭ આપણે દાર તે ૬ ને કે વાલયો જર તો કારન્ય ધાયે વિ ઠ તૂ
 ૬ માદરો યીર નશે વિ ઇવ ૬-૬

ગુજરાતી પ્રેક્ષી મુદ્રિત ન સક્ષક પ્રતના આ પદ પ્રથમ પદમા નવ
 ગીત છે એ નીચે મુજબ પાઠાવરથી ૪ કહી આપે છે —

"૬ હરિ ! લોક કહે જ ને નરસેયો લપટી, વાપતી વાત મનમે ભણી
 સેવક તેડવા મોખવા મહાનિકે તખમે બિગ્દ સારનપાણિ !
 ન્યાયે કપર નથી કે કમ્ભાનિધિ, તો ગખને લાજ યામ મારી
 મુંદરી સહિત હુ ગાન કરે સદા, પૂર્ણ પતિજ પગ્ગદા ! નારી
 સોરઠા ચોરઠા સર્વ જોવા મળ્યા નમર-રોડ પાખડ મોલે
 કીર્તન નવ ચૂકે રે કમળાપતિ ! ને મેરુસદિત મહી શેષ ડોને
 વાલે વીર ! રસ ગ્રનરી ભહરી, પ્રુપગી પાય અણુપાણે ધોને
 નરસેયાયા સ્વામી નિર્વંદહાતા ગદા, સામળા રુમોવડ નાને તોને "

—પરિરિષ્ટ (ન ૧ મા મૂળમા લીધેલા પદને મળત્ર ૬ પ્રતિના પાઠ
 વાળુ છે ન (૫૬ ૭૩ મુ

૫૬ ૩ જી—આ પદ બધી પ્રતોમા છે ૧. ૮ સદા તૂ દયા" હીપા ૪-ખ
 —૬-૬-હીપા બિહતિ ! હુ દયાળ ન હું સદા દેવ હીપા ૧ "નાથ જોના વિ"
 ૭ જીએ હીપા ૪ હીપા ૧ "જીએ દીનાવાથ કહેવે વિચાગી." ન, એહવૂ વિ.

ચરણુનિ શરણ્ય આબ્યો, કૃપાનાંથ ! હૂં; ૧

કરિનિ, ગોપાળ ! સંભાળ્ય માહરી. ૧

દેવના દેવ ! સુહૃદ, દેવકીનંદના !

['ભક્તપાળક'—એહવું બિરદ તાહરે.]

એમ જાણી ઘટે ત્યમ કરો, ત્રીકમા !

અવરથ અધિપત્ય નથી કોઇ માહરે ૨

માહરા કર્મને ભાળવેશ, બૂધરા !

'પતિત-પાવન'—તાહરું બિરદ જાશે

છાંડતાં તોહિ કિમ હૃદયો, સામળા ?

છાંડયો જો, તુ ઉપહાસ્ય થાશે ૩

દુષ્ટ-ભાવે-ભરી તેં હણી પૂતના,

તેહ ચમદત—પથથી નિવારી

મામડી નારિ કીર્વન કરી બિધરી:

એમ તું ગખિ મુહુનેં, મુરારિ ! ૪

૦. રોગ ચરણ° હીપા ૪-અ-ક. કીપાનાથલ વિ; 'શરણ્યવિ જાણીને હું' શરણ્ય
આરિયા° હીપા. ૨. ઠ. દેવકીનાથલ । હીપા ૪-અ-હીપા ૧-ક-ક-ક-હીપા;
બાલકા વિ, ઠ. વિદ્યપાલક ટ-હાપા-હીપા ૧-વિ. ૮ એહવું જાણીય મધરે વિ;
જો નાથલ । ક. વિહલા । ન. 'જી નિએ ધટે વમ, નાથલ । હીપા ૪-અ. પોલ
પોલ તણું પામીએ, નાથલ । હીપા. ૮ અવર અદાપ નહિ કાઈ માર. ન. કો તહીરે
વિ. વરય કો કાકાર નહોં અમારે હીપા ૪-અ-ક. ૩ ટ. જો માહારા વિ; જો
જા° હીપા ૪-ક-ક-હીપા. ભાણીય. હીપા; બૂધીય ન. ૮ છાંડતા નહોં છુટો
શરણ્યવિ વિ; છાંડતા તે નહોં છુટો, શરણ્યગત્ય ! ૬; છાંડતાં ૫-હીપા ૧-
ન ટ. છાંડતાં ૬-ન. (ન મા ૩-૪ દી જો પા.) છાંડયો તે, હીપા-૧ વિ. ૪ ટ.
'વેડરી પૂતના તે' હણી, ૬-૪; 'વે ત્યાંહોં તે હણી પૂતના વિ તારી તે. ન.
વ્યકી તારી તે પૂતના, હીપા, ૬. ચાર નરક વિચેથી જમારી. હીપા; તેને જમ-

દ્રુપદી તાહરે નામિ પદ પામિઆ,
 દ્રુ લગત પામ્યુ [પદ] અવ્યળ આગે
 એમ તો તાહરે નામ જપિ નગસિઓ,
 ગખ્ય ચરણે, રખે લાજ લાગે ! ૫

પદ ૪ થુ—ગગ એ જ (એમતાની)

માહરે તાહરા નામનો આશરો,
 તૂ વિના કૃષ્ણ કરિ સાગ માહરી ?
 દીનનો નાથ તૂ સદા, દામોદરા !
 અવસંગિ આવ્યનિ લિ ઊગાગી ૧
 ભક્તની લાજ તૂ ગખ્ય, લક્ષ્મીવળ !
 નામ 'દયાળ' તૂ, બિરહ ભારી

દુપદો ભય નિવરી ન તે યમદુતના પદ વારી વિ ૦ ૦ શી નામ હીપા ૪
 -૬ કે-ન 'ન' મિસે હીપા ૪ ક-કે 'ર' તે નરસયથી લખરી વિ શુક ભણાવતા
 મામળી જી હીપા ૪ એમ તો કાહરે ૩ મુ ૦ તમિ હવે અહીં કદુ તેમ
 કપા ભારી વિ કાણુ તારે એ ૦ ન શાપ મુખની ઔનમ નરી હીપા ૫ ૦
 તાહરે નામ દ્રુપદી અગર પામિઆ, હીપા ૪-મ ક-કે નામ જપતાં
 દ્રુપદીના પદ પ્રવિચ્છા તમિ તાહરા નામથી દ્રુપદી અગર પૂરીઆ વિ સમરતા
 હીપા ૧ દ્રુપદીને તે પદકુળ પૂરિઆ ન ૭ મુને આપીક અવીચન અગે વિ,
 અવિચળ પદ દ્રુ પામ્યો આગે હીપા યાપિયો મુવ અવિચળ અગે ન ૦
 એમ ભાગી હીપા ૧ એહેણ બહી નરસહીઓ નામ તાહારે ગમે વિ તેમ
 તાહારા નામને નરસૈયો જપે કે દામ નરસૈયો દુનને ભમે જપે ન ૦
 રાગે કે-ન વિ બે નહીં તો ન રમે મુને ગમે ખોડ ગમે હીપા ૪-
 -૫-૬ ૦-૬ 'બહે નરસૈ હડ આવી પડયે હારને આપા દુન પાયે
 લાગે' હીપા

પદ ૪ થુ—આ પદ ૬ તમિ કે-ન-વિમા જ છે ૧ ૦ દરી માહરે
 વિ ૭ ૮ વિના સાહે હલ કરે મારીક ન 'ના સર કેણ કરે મારી વિ.
 ૦ દીનાનાથ ૯ સદાએ વિ દીનજન્મુ તમે ન ૦ ૭ કારે વિ ૦૫ ૭-૪.

તાહરે કોટિ છે સેવકાં, સામજા !

માહરિ કિહિવાનિ [ધક] ઠામ તાહરી. ૨

મંડગિકરાયનું માન વાધ્યું ઘણું;

તે તહો ચીત ધરો, નાથ માહરા !

ભણિ નરસિંઓ : ભૂતજો અવતરી

અહર્નિશ હું શુણ ગાઈ તોરા. ૩

પદ ૫ મું—રાગ એ જ

કવણ ઠાકુરને વીનવું, વિઠ્ઠલા ?

કમળાના નાથ ! મનિ શું વિચારો ?

દ્રૌપદી—લાજને દાજિ આવ્યા, હરિ !

દુઃખ પામે કિશે દામ તાહરો ? ૧

પ્રગટ થ્યું નામ [તુઝ] ભૂતજો, ભૂધરા !

‘નરસિના નાથ’—એ ગિરફ કાઢવો

‘સેવક[હ] કષ્ટ [આ] ટાળિયે, ત્રીકમા !

તો તહમ્યો, નાથજી ! ભલા ભાવો. ૨

લોક દેખે સદ્, કૌતુકાં કરિ બહુ;

મંડગિક મદ-ભર્યો ફર જુએ.

‘પતિતપાવન એવું હોવા ૧, પારી ન ૮ કહ્યું છે. તમિ, સેવક છે. વિ. ‘દ લિગારિયો હોવા ૧. ૮ ને દામ તાહરો વિ; મારે તો એ છે આસ તારી. ન. ૩. ૮. ૦ને માન વિ ૮ બાજે નરસહીઓ તુ ભન્ત ઉગારી વિ. ૮. ‘સ શુદ્ધ પાઠ. ન. ૬ શુદ્ધ વિ.

પદ ૫ મું—૧. ૮ કોણ આગણે જઈ વીનવું વિ. ૩. ‘કન્ય કમલા તણા ! મન વિચાર.’ ન, શું. વિ. ૮. તેમ ૬ જ પામે ઘણુ દાસ વાર. ન; ૬ પ પામ્યા નહી દાસ વાહરા વિ. ૨. ૮. નામ ભૂવ વિષે. ન. પ્રગટ થયા પ્રભુ ભૂતવ વિ. ૮. નરસીઆ નાથ વિ. ૮. સેવકના વિ. સહસ્ત હોવા- ન. ૮. કાઢાનજી ભલા રે વિ. ૩. ૮ કૌતુક પામે બહુ ન; પેથે સદ્ કૌતુક મદ

નરસિંહાચ્ચ સ્વામી ! હાર ઇંક આપિયે

[પૂર્ણ, પરબ્રહ્મ ! તુજ પતિજ] હૃદયે ૩

૫૬ ૬ હું—રાગ એ જ (તાલ જિત)

હયા આણિ, દોમોદરા ! શીઘ્ર એવક તણી,

તૂ રે માહરો ધણી, વિશ્વ જાણે

પ્રગટ થયું નામ તે તૂ થકી, સામગા !

તૂ રે કાં વીનતી મન્ય નાણે ? હયા ૧

મત્ર તૂં, જત્ર તૂં, ધ્યાન, ધરણીધરા !

મંત્ર મોહન બના નહિ રે ખીલે.

હાર આબ્યા વિના લાજ, કહો ક્યમ રહિ ?

દીન દેખી, પ્રભુ ! શિ રે લીલિ ? હયા ૨

બહુ વિ. ઠ કડ જોડે ન. ૮. ૮ નરસિંહાના સ્વામી નિત્ય કાલા સદા, સામગા સુમેલડ નહિ રા તોલે' ન, 'નરસિંહાના સ્વામી જમ ધટે તમ કરો, હુ વીના હરી માહરે નહી રે દેખ'. વિ ૮. ૮ લેખકના બળ સાત હુએ.' હીપા.

આ ૫૬ ૬-તત્ત્વિ-૬ આમ પાચે છે,—

દેણ આગિલ જઈ વીનતું, વીકલા ? કન્ય કમલા તણા રૂ વિચારો ?

દ્રોપદી-લાજનિ કન્ય આબ્યા, હરિ ! દૂ ખ પાચે નહોં દાસ તાહરો ? ૧

પ્રમટ થાગો, પ્રભુ ! ભૂતચ્ચે, ભૂધરયા ! નરસિંહા-નાથ એકવુ બરડ કાહવો.

સેવકા-સેવકા યનિઅ. ત્રીકમા ! તો તમચે કાનજી ! લલા િ લાવો. ૨.

હોક ઘેમિ સહ, કૌતુક મન બહુ, મઠગિક મહિ ચડધો મુખ રે નેચે

નરસિંહાચ્ચ સ્વામી ! મમ ધરિ, તિમ કરો...તમ બના માહરે નથી કાયે. ૩

[* બરચાં ૬-૫૨ જનકો અવર કાયે ૬ ૬] વિ પાડુ આ પ્રકારે

ન પાચે છે

૫૬ ૧૬-૧. ઠ હ મુજ ધણી ૮ એકવુ વીં વિ 'દ ધરું નામ.

૬ ત્રીકમા. ૮-૬. ૮ ઠ તીકમા ! ૬ ૨ ઠ મિત્ર ૬-હીપા, મત્રી ન.

૮. રો' નરીઓ. હીપા-ન ચજો વિઃ ૬ ૮ સાહિ. હીપા. ૮. હાર આપી નાખો

સાર દીધા વિનાં નેટ નથી જૂદવું,

તાહેરા ચરણની આસ આપી

નરસિંઆચા સ્વામી ! માન માગી કહું;

આ દેહ, દામોદરા ! તૂનિ સૂંપી દયા ૩

૫૬ ૭ મું—રાગ એ જ

એક અવનીધરા ! દેવ દામોદરા !

। । । ગુણ કહું તોરડા કવણુ વાણી ?

વાણી વિવિધ પિરિ, રૂપનિધ્ય ભૂપત્ય !

કોણે અવિગતિ તોરી ગત્ય ન જાણી ૧

વિશ્વપાળક ! સાર કરિ બાળકે તણી,

ટાળિ ફેરા ગરભવાસ ફેરા

। શરણુ દો, શ્રીહરિ ! દીન જાણી કરી;

ધમા સમસ્થ નહિ કો અનેરા ૨

સગુણ સારિંગધર ! સુંદર શુભમતિ !

વીનતી, જગપતિ, મુણે સ્વામી !

સંસાર-પાર ભિતારે કરેણા કરી,

ગોવ્યદ ! ગોપાળ ! મરુદાગ્રામી ! ૩

નંદના નંદ મુકુંદ ! મુરલીધર !

[વીનતી દાસની આ મુણિ-૨ :]

૫૫ ૧૧મી. ન. આ ૫૬ હીયા ૪-બ-ક-ગ-અ માં નથી.

૫૬ ૭ મું—૧મી પ્રતોમાં આ ૪-૫-૬ ૫૬ ૭. હીયા સિવાયની પ્રતોના આ ૪ થી ૫૬ હીમનું ગણાયેવ છે—ગય દેદારો—ગ; સોંધુડો ન; હીયા સિવાય અન્ય પ્રતોમાં ધન્યામી (તાલ ૩૫૪). ૧. ૮. શકર-દાસા નિગમ-મગમ હરિ । હીયા જિરિ, રૂપનિધ્ય ભૂપતિ. બ ૮ તોરી અવિ. ગ. ૩ ૮ મુકુંદ સા, ૭ હીયા ૪. ૧૧ શ્રીપતિ । હીયા ૬. ૫૬ પતિ હીયા.

પાસમેનાં ૫૬-૫૬ ૮ મું

નરસિંઆચા પ્રભુ ! સાહિ કરિ માહરી;
નિઝવરણ-શરણ સંભાળિ લીજે. ૪

૫૬ ૮ મું—રાગ એ જ

ભક્ત્યથા ઈશ તું વિધ્યુ ! કાલવાં સદા;
કાંગુઆ-દાન રયાં, માહુરા વાહુલા ?

વિમ્ર મુદાભાનિ નવ નિધ્ય આપી તે,
હુંએ આજિજિ તું શે' ન આવાં ? ૧.

૪. કીષા સિવાય બધી પ્રતોભાં:—

“શમ ! તવ નામ કીયરિ * ને ભક્તજન, કમલ-સમપદા સદા તેદ તણિ,
દાસનેા દાસ સેવક ચરો રહો; નિદુ કર ભેદનિ ભીમ ભણિ.”

[* ચાર ભૂમ, ભમત મુક્ત. કીષા ૪ * સરચે ન બ-ક. —આ ૬ મું
ચરણ ન મા-તે તજા દાસનેા ચરણમેવક સા']

૪. ઠ. ગોકુલચંદ ગોવિંદ કી પદ ૮. સમજવત તણી લીને સભાગ કીષા.

૨ છ કીષી બ આ પદ આમ વાચે છે.—

“વિષ્ણુવાજ ધણી ! કરિ સુર બાલક તણી.

અપસવ હિ ભમ તણા, નાય નેરા

વાત કદુ મુ ધણી, ભવચ, માદવ ધણી !

દાદવ ફેરા મલવાસ ફેરા.

એક આ શરણ નિ મોદરિ' હીન ભણી કરી.

સમુજ સારમપસ ! આત્ર નેરો.

સાંબલો, કુંભમવિ ! માહરી વીનવી.

જમપતિ ! ભણીને આત્ર ઉદો.

પાર બેનાડિ, વ. પ્રમદ પુરુષોત્તમ !

ગોવ્યન્દ ! ગોકુલચતિ ! મહદામી !

ભીમનેા નાય રથનાય ભભમ, નાયરા !

સાલ છે લોકનેા એક સ્વામી.” ૪.

૫૬ ૮ મું—આ પદ બધી પ્રતોભા છે, વિ સિવાય. ૧. ૮. દેવા ભ.”

સાર દીધા વિના નેટ નથી છૂટવું;

તાહરા ચરણની આસ આપી

નરસિંઆચા સ્વામી ! માન માગી કહું;

આ દેહ, દામોદરા ! તુનિ સૂંપી દયા. ૩

પદ ૭ મું—રાગ એ જ

એક અવનીધરા ! દેવ દામોદરા !

‘ શુભ કહું તોરડા કવણ વાણી ?

વાણી વિવિધ પિરિ, રૂપનિધ્ય ભૂપત્ય !

કોણે અવિગતિ તોરી ગત્ય ન જાણી ૧

વિશ્વપાળક ! સાર કરિ બાળક તાણી;

ટાળિ દેરા ગરલવાસ કેરા

શરણુ ઘો, શ્રીહરિ ! હીન જાણી કરી;

ઇસા સમસ્થ નહિ કેા અનેરા ૨

સગુણ સારિંગધર ! મુંદર શુભમતિ !

વીનતી, જગપતિ, મુણેા સ્વામી !

સંસાર-પાર બિતારે કરુણા કરી,

ગોવ્યદ ! ગોપાળ ! ગરુડાગામી ! ૩

નંદના નંદ મુકુંદ ! સુરસીધરા !

[વીનતી દાસની આ સુણીજે :]

૧ મ આપી. ન. આ પદ હીપા ૪-ખ-ક-ગ-અ માં નથી.

પદ ૭ મું—જાધી પ્રતોમાં આ ૪-૫-૬ પદ છે. હીપા સિવાયની પ્રતોમાં આ ૪ પદ બીજાનું ગણાયેલ છે—સગ કેદારો—ગ; સોંધૂડો ન; હીપા સિવાય અન્ય પ્રતોમાં ધન્યામી (તાલ ૩૫૪). ૨. ઠ. યમ-દાસા નિગમ-મયમ હરિ ! હીપા પિરિ, રૂપનિધ્ય ભૂપતિ. ૩. ઠ. તોરી અવિગ. ૩. ઠ. સમસ્ત સા, હીપા ૪. “સ બોપતિ” હીપા. ૪. યદુપતિ હીપા.

નરસિંઆચા પ્રભુ ! સાહિ કંઈ માહરી,
નિજચરણ-શરણ સલાજિ લીજે ૪
૫૬ ૮ સુ—રાગ એ જ

લકેત્યયા ઈશ તૂ, વિષ્ણુ ! કાઢવા મદા,
કાગુઆ-દાન ય્યા, માહરા વાહલા ?
વિપ્ર મુદ્ધામાર્ગિ નવ નિધ્ય આપી તો,
હૂઅ આગિર્ગિ તૂ શે ન આવા ? ૧

૪ હીપા સિવાય બધી પ્રતોમા —

૧ રામ ! તવ નામ પ્રચરિ * જે વર્કતજનન, મુકત્ય સમપદા સદા તેદ તણિ,
દાસનો દાસ સેવક ચરણે રહો જિહુ કર ભેટીને ભીમ ભણિ *

[* ચાર જુગ, જાગત મુક્ત. હીપા ૪ x ચરણે જ બ-ક-આ ૪ જુ
ચરણ ન મા - તે તણા કાગનો ચરણમેવક સદા ।

૪ ઠ. ગોપનચક ગોવિંદ હીપા ૮ રામભવ તણી વીજે સલાજિ હીપા

૨ છ કદીપી બ આ ૫૬ આમ વાયે છે —

“વિષ્ણુનાકે ધણી ! કરિ મગે જલક તણી
અપરાધ છિ અમ તણા નાપ નેરા

વાત કહુ છુ ધણી ભણ્ય ચ દેવ ધણી ।

અરુપ દેરા અભવ સ ૩ । ૬

એક આ રાસલ દિ મીઠરિ દીન ભણી કરી

સમુજ સગ મધરા આચ નેગ

સાજો, શુભમતિ માદરી વીનતી

જગપતિ ભણીને આખ્ય હેદો ૩

પાર જાગિ, વ પ્રગટ પુરુષોત્તમા

ચે મન્દ ! ગોપુતપતિ મરડમાખી ।

ભીમનો નાય રતુનાય બાળ્ય નાય ।

સાલ છે લોકનો એક સ્વામી ૪

૫૬ ૮ સુ—આ ૫૬ બધી પ્રતોમા છે વિ સિવાય ૧. ૮ રેના ભ *

હવડાં કૃપણ થ્યો બાણતો શિં નથી ?

સદાય સેવક—જન—પરતિપાળ !
નાશીનિ ખૂણિ જે બિઠો [તું ભૂધરા !]

કાળયવના તણો આણ્યો કાળ. ૨

શિશુપાળ જરાસંધ કંસ નરકાસુરાં,
તેહ તણાં બળ [અર્નિ] માન મોડયાં.

પૂતના અધાસુર કેશી નિ બકાસુર,
વૈરભાવિ તેહના બંધ છોડ્યા. ૩

ભાવિ કુંભાવિ જિણિ તૂંનિ ઉપાશિઓ,
ગર્ભવાસ નાવિ તેહ વળતો.

ભણિ નરસૈંઠ : હૂં, ભાવરહિત વર્ણવું;
રખ્યે રાખાં મુહુનિ તૂં રે ટળતો ! ૪

હીપા ૪-મ-ક-ક. ઘ-ક. હીપા ૪-ક માં કો ૦ પા. કૃષ્ણ, હીપા. ભક્તના
ઈસા વુને વિશ્વ સૌ કો કહે. ન. 'સદા' હીપા ૪-મ-ક મા નથી. ઠ. કયાં
૨ વાદાસા ? હીપા ૪-મ-ક. કાળવા કેસ તે રાત કયાં ? ન. ઠ. ૦૪
મોઢી ન. ઠ. હૂં આરો શે. હીપા ૪. ૦ને આરો, બ-ક; ૦ને આજે થાં,
ક. ઠ. વિદુરને મદિર વાસો વરવા ન. ૨. ઠ. કૃષ્ણ કૃપાળ કૃપણ થયા
મીઠવિ. ન ઠ. ભક્તની લીડ બણે મોપાળ. ન. ઠ. જે પેઠો છે, હીપા ૪-
બ-ક-ક. નાશી કરીને જિરિ મધ્યે જઈ રહ્યા. ન ઠ. કાળયવન મોધે શિશુપાળ.
ન. ૩. ઠ. જરાસંધ કંસ કેશી નગ ન બદ્ધ કર ન. ઠ. અધાસુર બકાસુર
વૈરભાવે કરી, ન. ઠ. તે તણા તળના બંધ છોડ્યા, ન. ૪. ઠ. જે વુને
ઉપાસે હીપા ૪. જેણે આશાવિયો ન ઠ. હું દીન થઈ વાળુ ન. ઠ. તેહ
ટલતો હીપા ૪-ક-ક; રાખ્યે રે મુને ભાપ બળતો ન.

હીપા માં આ પદને મગ્ગ અને નમાં આ પદ વપરાંત નીચેનું પદ છે:-
"દેવા ! ભક્તયા હજ તે કૃષ્ણ કાદારા સદા; આજ મામ મૂળી કાં નંદવાયા ?

૫૬ ૯ સુ—રાગ એ જ (તાલ ૪૫૮)

૧ કિશા ઠાકુર ? હૂ ઝા મેવકા ?

એ કર્મચા લેખ ભૂચા ન જાય

મડળિકહાગે (કાનિ) પિગિ-પિગિ પ્રભવે,

છખીલા વ્યના દુખ ઠહૂ ન જાય ૧

કે કહે લપટી, કે જો દોલિઓ,

કે કિહિ તાલ-ફટિઓ રે ખોટો

સા, કિ માહરી દીન જાણી, હિગિ

હા આપા તુ કહૂ નાય મોટો ૨

ધન્દ્રેભવ સુભાને તે આપિયો, આજ કુપણ થયો કા રેવાહ્યા ?
હરિ માહારો હાવિયો કાગિનામ નયિને અર્ધ ઊતરડિયો + સાલપાટ
તે બળ તાહરે કયાહા અણુ યનાયછ ? આજ પીનાહાશી મયા મડળિક માટ ?
શિશુપાળ નરહાસુર જરાસપ છતિયા + સ કદ પ્રવળતા બધ તોડયા.
પ્રબન બમસુર નણનાઈ મોયા કેસીને કસના યમકક મોડયા
બાવ કયારે જો + ઘ કપાસિયા તે જાતુની પિમળ ન આવે વળતો
લહે નગસિયો, ૦ ૦ મેધ ■ આવના રાખ્ય જાગકને, બાપ જળતો

[કયરો કાનક કાળા ન + અમુના થા ન પકાતુ ન પીનાહો, શું
તાપાછ માટ ? ન + અનેક લેધા તણા છોડિયા બધ ન યમોડયા કઠ
ન + અનુને ન્યાગાપિયો ન પિનકર ન ૦ ૦ રમણ તારે કરે ન]

૫૬ ૮ સુ—૧ જ લગત હીપા ૪ આકરા હીપા ૧-૧ ન ઠ મટયા
હીપા ૧ હીપા ૪ ■ ૨ જ પિ હીપા ૪ ક આ મને બહુ દમી ન
૪ ના હાલ ટાન કરવાય ? જા હીપા ૧ ન દુખ યમ જનો હીપા ૪.
૨ જ મુનિ મો કલો ઓ કલો ક દે કપી હીપા ૪ હીપા
• ૪૦ હીપા ૪-૪ ક-૩ ક કે કો કહે કાગી કાગી હીપા ■ જિ
મીહરિખ હીપા શીપનિ હીપા ૪-૪ ક જાદગિ જા હીપા ન અનુકમે
૧-૨-૫-૩-૪-૬ અને ૧-૨-૫-૪-૩-૬ એ કમે કીઓ આપે ■ બ-મા
હીપા પ્રમાણે ૩ જ બહુપાયો લગિ માગી પાસ સુંદરી તાય કહે વરી

બિ પાસાં મુંદરી; કંઠ બાંહો ધરી,
 કેશવા ! કીર્તન ઇમ હોયે.
 અજાન લોકે તે અશુભ વાણી વદિ,
 પૂર્ણ [૭] ભક્ત, તે ગ્રેમિ જૂઈ. ૩
 ચહિય મહાદેવજીય પૂર્ણ કીપા કરી
 તર્હિનો મિ લક્ષ્મીનાથ ગાયો
 માહુભિરા-વેળા લાજ ભાતી હૂતી,
 ગરુડ મેહલીની ચરણિ ધાયો ૪
 મૂઢુનિ વિહિવાધજી અતિશિ વિગોયો,
 જગુ જળ મૂઢીનિ હાસ્ય કીધું;
 દાદશ મેઘ તિં મોહન્યા, શ્રીહરિ !
 આપણા દાસને માન કીધું. ૫
 ચોરઠ માંહિ મુનિ મહંધ સાચો કહ્યો;
 પુત્રીનિ માહુભિરું વાડુ કીધું.
 નાગરી-નાત્યમાંહિ ઈડું અઢાવિજીં,
 નરસિંઆનિ અભિદાન કીધું. ૬

ન. ૭. એમ ન હોયે. ન ૮ ફિજન હીપા ૧. અશુધ. બ-હીપા-અ-
 હીપા ૧; અશુદ્ધિયા ન અસત વાણી. અ-હીપા ૧-હીપા-ન. ૮. પુરુષવત
 હીપા પુરુષ ૬. પ્રેમવંદ.....પ્રેમ હીપા ૧. ગુજ વિના માહર નહા રે
 કાયે. ન. ૪. ૮. 'લા મદિમા નતો દતો. બ. ૮. 'અટીને ક-ન. ગોવિન્દ
 ધાયો. હીપા ૪-બ-ક. 'ભાડી પ્રજુ પાયો ધાયો ૬. ૫. ૮. 'વાત્રે હીપા ૪
 -બ-ક. ૮. શ્રીવરે. હીપા ૪-બ-ક. ૧ આ કી પદેવા ન મા —

“હીની રોરીએ હાર ચૂકો દરિ’ દામોદરગજ ! મરે કહ પાયો.

વાહજું વાસે ત્યારે દાસને મારયો. દયા કરીને મને હાર આપ્યો.”

૬. ૮. સાચું સચે કહ્યું. હીપા. ૮. નામ વધાર્યું. ન.

પદ ૧૦ મુ-રાગ એ જ

દેવા ! હમચી વાગ કા બધિર હોણા ?

આપુલા ભક્ત કા વીસરિ ગૈલા ?

ધુન મહલાદ અમગીય વિલીપણા,

નામિચે હાથ તિ દ્વધ પિસુલા દેવા ૧

એવે [જન] મારિ તે ઢીરને બિધરચો

નામાચા છાપરા આપ્યા છાડી

જયદેવને પદમાવતી આપી, મુહૂનિ

નાગરા મારિ એ મેહલા વાહી દેવા ૨

અક્ષો ખગભગતા તરુચો ખગભગશો,

વેકુઠચ એકલા કયમ રિહિશો ?

વૃદાવનમ રાધિકાસગ્નિ મુહૂનિ

એકલો મૂકી કયમ વિનોદ કરશો ? દેવા ૩

મહાનિકરાય એ મુહૂનિ ને માગશે,

લીંગશિ પૂજ, દેઈ હાણિ ધાશિ ?

ભક્ત્ય કરતા દિહિશિ, નરમિહો મારચો તો

‘ભક્તવચ્છગ’ તાહરે બરદ બાશિ દેવા ૪

પદ ૧૦ મુ-૧ ક મ એ.લ હીપા-ન ૮ મન ૨^૦ ખ ત એ દાવ
યે દૂ-હીપા દેવ, જ ૨ ક અમુર પડો હીપા-ન (૧) અમુર નામે જ
ભક્ત અ ૮ નાગર ભણી જ ૩ અ-મ ક-હીપા ૪ મા ૩-૪ જીંપા ૦ ૬
૦ નચિત્ત હીપા ૪-અ-ક ગોડ-માહે કેમ સુખી રહિશો અ ૮-૮
‘રાધિકાને સમ કીડા રસે નામજ રુદાવન મ દે કયમ વીસરશો’ હીપા ૪
-ખ-ક ‘નાગર સામે કામ છે, નામજ પડે અને જુડે રે કહેશો હીપા,
‘જે, અમે વિના અનક કેમ કરશો ? ન (૧) ૪ ક રે મારશે, નામજ
હીપા ૮ (૧) ન તામ મહાવિક મૂહનિ માસિ તમિ ૬ તો મૂકીક મુવ

પદ ૧૧ મું—રાગ એ જ

પરણીનિ પારકિ હાથ્ય શું ભાળવાં ?

લાજ ના આવી, રે કંથ ! તૂનિ ?

યદ્યપિ કોલ્ય અપરાધ હોઈ, સામળા !

મેહલ્ય મન આંખલાં; રાખ્ય મૂંઠનિ ૧
મુંઠરી, શ્રીહરિ ! સહસ્ર ઘિરિ તાહરે;

તેમહિ હું એક દાસ્ય તાહરી
નરસિંઆયા સ્વામી ! [હું] કહું તલ્હનિ,

સંગમસાર તું દિરિ માંહરી ૨

પદ ૧૨ મું—રાગ એ જ

શવલુ-સૂનો થયો, સામળા શ્રીહરિ !

લક્ષ્મીના નાથ ! શું નિદ્ર આવી ?

બીજામાં નરો, હોષા-ન (૧) હોષા ૪; તે આઠની એક પૂજા લીધી નથી. અ. ક. ૮. હરિગુણ ગાતા નરસિંયો મારો હોષા ૪-૬. ચાર કગી પછી અ-મ-ક-હ-હોષા ૪ ૧૨મા પદની પહેલી કડી આપે છે. બ. ૩૭ કડી સાથે આ હમેરાની કડીનું જોડું પદ માને છે. ન (૧) માં એ ક્ષણે નીચેની લીટીએ છે —

“તમે વડી વડી વારના વદાવ છો. મંડગિક રાયે તેા મારયુ દીખાણુ,
જરા થો તેા જહુનારણ છલીએ, નાર્યે માનુ આ તેા મગળ દાણુ.”

પદ ૧૧ મું—અ-અ-ક-અ-હોષા ૪-મા પદ ૧૧ થી ૧૬ નથી, ન માં આ પદ નથી. ૧લી પછી હોષા ૨ મા ૧ વધારે.—

“ર અહો, કૃષ્ણજી ! રાખ મૂકે નહીં, મન, માલાવણ” અથા રે કીજો.

જમ જમ લમની ભયે રે, જહવા’ તમ વમ મુને દુખ કમ દીજો !”

૨. ડ, મુદરી સહસ્ર બગી, દરિ ! તાહરિ તનિ; મુંઠરીયુપ સહસ્ર છે તારે, હોષા, સોવ સહસ્ર વારી પેગ વાહરે, હોષા ૨ ૮ મ્મી. હવેને વીનવૂ. હોષા. ૮ હવે કરને મારી, હોષા ૨.

પદ ૧૨ મું—૨. ડ કાદ દૂગ થયા સામળા ન ૮ મેકું પડુ. ન.

ખિરદ મોટું ધરો ' પતિતપાવન '—તણું,
શરણુ આવ્યા પૂઠિ બાંહિ સાહવી ૧
હુટની દૃષ્ટી રાખ્ય, રાહીવરા !

તું બ્યના માહરિ કેા નહિ, રે સ્વામી !
હુર્જન લોક તે મન્ય આનદિયા.

અવરિ કેહનિ ,કહું 'શીસ નામી ? ૨
કૂલ[ની] માળ તે અધિક તૂનિ વશી .

વીસરયો, નાથ ! હું મન્ય તાહરિ
નરસિઆચા સ્વામી ! વિલંબ કીજિ નહીં,
હાર આરોધ્યને કંઠ માહરિ ૩

૫૬ ૧૪ સુ—રાગ એ જ
મોગરે શું રે મોહી રહ્યો, મોહના ?

હાર [તું] આપ્યિ, યશ—સાત્ય વાધિ
ઠિઠિશિ, 'શુણુ ગાતા નાગરનો ન હુવે !'

ત્રીકમા ! તૂહને કેા નહિ આરાધે ૧
સારી પાતીનો થાશિ ધણી સર્વકેા,

દીપતૂ દેખશિ ત્યહા મળશિ
મૃત્યુ[ના] લઈ નરસૈઓ ખીહતો નથી,

તાહંશ દાસના ચિત્તા અગશિ ૨

૪ આખો તેની ન ૨ ૪ ખિરદે બિદ્રા વણ તાર નિજ સમાને, ન ૮
૦ને મન આનંદ વસે ન. ૪. ૮ પુષ્પની માળ શું મન અટકી રહું ન ૮
વિદ્રુમમણિ એ શું મન વારે. ન. ૮. વિલંબ તે બહુ કથા ન ૮ હાર
આર્યો નહીં કંઠ મારે. ન

૫૬ ૧૪ સુ—૧. ૮ એણે મોગરે હીપા, મોગરે માળે, ન, ચામળા.
હીપા. ૪. હાર આપો, ન; આપ્યે હીપા ૮ કહેયે નાગરો, કેહોતું નામ આતો
હુતો. હીપા-૧. ૮. કહું. હીપા-૧. ૨ ૪ સારી પાતી વણ લોક સર્વ

માહરે મન્ય વિશ્વાસ છે, 'વીઠલા !

આપણો હાર, (નિ) આનંદ થાશિ.

ભણિ નરસિંઓ : [નિજ] ભક્ત બિગારવા

તુજ વ્યના 'વાહરિ કૃષ્ણ ધાશિ ? ૩

પદ ૧૪ મું—રાગ એ જ ૧—

કેરિ કુણા, કિપાનિધિ ! તું કેશવા !

હું [રણુ] અનાથ, તું નાથ કૃપિય.

ભૂપતિ ભૂલો બ્રમ' મનમાં વસે;

કૃષ્ણ વ્યના 'શરણુ' કોહને 'કૈયે ? ૧

હું શરણ આપ્યો સંસારને પરહરી,

તોહિ મતિ મંદ પિરિપિરિ પીઠિ.

અંતરાગત્ય અવિલોકતાં, સામળા !

તુજ વ્યના કોણુ 'શુદ્ધયાશું' લીડિ ? ૨

માહરિ મન્ય [હાર] માગવો નોહતો;

એહો અનેકશું આણુ માહરું.

ભણિ નરસિંઓ : પરતીવ કારણુ કહું :

યાજ્ય, 'ગોપાળરામ !' બિરહ તાહરું. ૩

મહ્યાં હીપા—ન. ક. છવસી તેહેની પાસ યાશે. હીપા; સદાય મરણી તેની.
ન. ટ. તાહારો નય નજરોય નયે. હીપા—ન. ક. ક. ૦૧ આનંદ વિશ્વાસ છે,
હીપા. ક. ૦૨, દેવાધિદેવા હીપા. ક. ૦૩ એઓ માગ માગતા વણી, આપણો
દામ એસે રે કેહેવાં હીપા. નમા આ ૩ છ કીને નાલે:—

“રમણી તો વહી મઈ, રાવ થોડી રહી, જેવ તો હાંખી મહ મહ દીવાની.
કેશવા કહયી માગ અગમી કરો, પ્રેમે આપણે નાહેની કમાણી.”

પદ ૧૪ મું—૧. ક. કૃષ્ણ કૃપાનિધિ કેશવા કૃપ કૃપા. હીપા; શ્રીહરિ.
ન. ક. હાર માત્રે મને રાપછ પરભરે. ન. ટ. સામળા શરણુ. ન. ૧. હ તો
પ્રણુ કાં ૧.૦ હીપા—ન. ક. ક. માહારા મનમાંદા દરખ પડેા દતેા. હીપા.
મંદજિહ મુજ ૫૦ કોષ પડેા કરે. ન. ક. કાં ન નાણાં પ્રણુ કૃષ્ણ માહરું ?

૫૬ ૧૫ મું—રાગા એ જ

સાર કરય, સામળા ! મેહલ્ય મન-આખળા,

બિઠય, જોપાળરાય ! અસૂર થાય
નરસિંઆર્નિ એક હાર આપતા,

તાહરા બાપનૂ શૂ રે જાયે ? ૧

હારનિ કાજિ [ત] મુન્ય ગ્રહી, માહવા !

જોલતો શૂ નથી માગ્ય માટિ ?

રાજા મહાગિક-પરતીત-કારણિ, હટ્યા !

• નહિ તો મજિ મુહુને મૂલ-સાટિ ૨

પૂછવૂ હોય તો પૂછને સ્ત્રીયને,

મૂલ એહૂ હોય જેહ તાહરે,

યાય લ કે વળી કંઠ આરોપિએ

શૂ કહૂ, સામળા ! વારિવારે ? ૩

(હરિ) કજિયુગ માહિ પરતીત ગઈ લોકની,

ઇ વળી ઇમ કરશે તો કૂણુ ધાણિ ?

હીપા તે માર ફ અણ રો ન જાયે ? ન જાય છે મુજને, હીપા બોલ
પ્રભુ પ્રીતી તોડતા ન જાય જાયે અલ્યા તારી વાહાણે ન

૫૬ ૧૫ મું—આ પદ ૨ છ કાપી જ મા છે ૨ ૮ ૦ ને શ મુખ
ગ્રહી રહો ? હીપા-ન ૮ ન જાયે કાણુ અલેમાન મટિ ? હીપા ૮.
અહીંથી દોઢ કડી બદલ હીપા મા —

“આપાણિ હાર કિ પ્રગટ કર હવડા જે કૃત કાપું રૂપવનની વાટિ,
અણુદરી નારિને જોગવા બૂધરા ! પરણતા પલ્લું શું જિહૂ તાહારે ?
હારની વારથી જાગી જાયે, શ કહીવિ નાવજ વારે વારે ?”

૮ ૮ પાય વાગૂ વહી ક-૬ પારે લાગી કવુ ન. ૪ ૮. હરિ
જિહુવની વારે શી રે વારે હીપા. ૮. આપી નવ સકયા ૬-૬-ન. ૮

કિહિશિ, 'નરસૈઆને એક હાર નાપી શક્યો !'

ચોદ લોકમાહા ગુણ કૃણ ગાશિ ? ૪

૫૬ ૧૬ મું—રાગ એ બ

વિશ્વવ્યાપક ! કરૂ, વીઠલા ! વીનતી

તુજ બેના દાસ-દૂખ કૃણ જાણિ ?

વિલવિલતા મધ્ય વીતી રે જ્યામ્યની,

ત્રીકમ ! નિદ્રા તજ્યો શુ બ્યહાણિ ? ૧

(કિ શુ) રોડી રહી ગધિકા, કહ્યું થેહનૂ કરા,

(કિ શુ) પ્રાણ લેખશ કરુણા ન આપ્યે ?

હઠ કરિ, તેશુ હઠ કરો, મામળા !

તૂટશે એહ, ત્રીકમ ! તાપ્યે ૨

સત્સંગમાં તેજ નાદ જાણે-૩ ૮-૮ 'સલિ નરસૈયા હુ દવજા પડે
ગોવિંદગુણ વાહારા કોણુ મારો' હીપા-ન ૧ મા ૪ થી પછી ૧ કડી બધારે—

'વારે વારે કહુ હાર હસી આપીએ, આપ્યા પાળી છેડા કથમ છુટે,
જણે નરસૈયા જે પ્રીત છે વાહરી તે મદનિક મારવા કથમ છેડે ?'

આ ૫૬ ન ના પરિશિષ્ટમાં છે ન ની મૂળ હારમાળામાં "હારને કાળે
શુ હઠ કરે માવજ ? જાણતો એ નથી મૂલ્ય માટે ? એ ૧૦૪ થુ ૫૬
જેવાથી માલુમ પડે છે તેમાં અહીંની ૨ ૮-૮, ૩ અને ૪ ૮-૮ નહીં પાળી
ઉપર આપેલી ૪ ૮-૮ એ પાચ ગીટીએ (૩ ૮ લેણ સારે સમુ કહ
સણુજાગે એ પાઠથી) પ્રાપ્ત છે ૨ ૮ થી દોઢ કડી હીપાએ ઉપર આપી છે,
તે મૂળ હારમાળામાંના 'હારને સામળા મૂશી મન અમળા' એ ૯૭ મા
૫૬ની ૧ ૮-૮ ને ર ૭ કડી છે

૫૬ ૧૬ મું—૨ ૮ 'પાવક ફ-ન-આ પદ હીપામાં નથી 'ક
વિશ્વનાર કરુ વિનતી ન ક ના દૂખ ગીણુ ન ૮ વિવપત્રા વહો મર્ધ
ન ૮ નાન નિદ્રા છ શ રે આણે ? ન ૨ ૮ 'કા કથુ રે નેહેનૂ કરા
ક-તત્તિ ૮-૮ 'રોડી રહી ગધિકા કે પુત્રી ભીમક તણી, જ અમળા સમળા
'શો રંગ માણે ?' ન ૮ હઠ યજી સુઝ અસુઝ સૌ હારિઆ ન ૮ અતિમ

(હલ્યા) આવિ અવસરિ અવસર ન સાચવિ,

તો પછી આપ તે શૂ વ્યખાણિ ?

કૃણુ કારણુ કન આવે ? કિહિ નરસિંઓ :

૨૬ લીધો મંડળિક રાણિ

૩

૫૬ ૧૭ મુ—રાગ એ જ

(હલ્યા !) હારને કાનિ શૂ હઠ કરાં, સામળા ?

આચવાને તોગિ પાશ આલ્યો

રાધિકાને સગ્ય બિઠા લીલા કરા

કિહિ રે, વૈકુઠી શૂ રે લ્યાલ્યો ?

૧

તાહરે નામ વીશલર(ધરયુતે) વિરાશિઓ,

(પેલો) નહનો છોકરો છાશ પીતો,

કાંબળી ઓઢતો, હાથમા લાકડી,

ગાવડી ચાગતો વન્ય ગિહિતો

૨

માહરે માત તૂ, જાત તૂ, ભૂધરા !

તૂ વ્યના હુ ખ [એ] કોહનિં કટીધ ?

તાણે ન ર. આ કડી બદલ ન મા —

“શાહી ચદાવણી કે મળી લંના સખી કામવસ ધરને શુ રે સુતો

કુલના હારમા એમ છ મા કરે, પ્રાત યથો ને તમે વગૂને વિશ્વં

સાચ પાણિ કાલ રાચે ન કીલવિ, ભગવદનજ યે ન ભણે,

શીત ધરે હર નરસિંખાને આસિંએ, રહે ચદયો મ રાજિક રાગો વિશ્વં”

૫૬ ૧૭ મુ — મધી પ્રતોમા આ ૫૬ છે ૧ હ છવ મચેલ એવાને,
કાનજી હીપા ૧ ઠો વાનો અ-હીપા ૪-ન ૨ ૮ હારમાહા લાકડી પાનળી
ઓઢતો હીપા ગાવડી ચાગતો ખ ૮ વાગડી વાતો ખ -આ કડી પછી
અ મા ૧ વધારે.—

“પેલો ઓઢનો મૂવડી પાનળી, હવે પેરા ખીજબર ચીર

કરમા રે કનચો લેલ જમતો, તે કનવરે વીસત કમ વીર ?”

૩. ૮ માત ઘ, તાત ટું, જાત, હીપા-ન. વાત તું હીપા ૪, ટ.

ભણિ નરસિંહો : ગુણ ગામનિં છવીધ

ભૂતલે એકલા ક્યંમ રહીધ ? ૩

પદ ૧૮ મું—સગાં એ જ

આખ્ય રે હાર, સુતા નંદ-વસુદેવના !

અઘાખ્ય તૂંજનિં લાજ થોડી !

કંસના લે થકી નાચી ગોકુળ ગયે;

આહીરશું રહ્યો પ્રીત્ય જોડી. ૧

(હસ્યા) ગરજ માટિ માય-બાપ તિં બિ કરાં,

ઇંદ્ર-લવ-અમર-મુનિ-કુખિ જોતાં,

કંસનો વધ કરિ : કાજ તાહરું સરું;

બાપકાં મૂક્યાં તે વંચ્ય રોતાં ૨

(હસ્યા!) તાંદુલ લેધને રિધ્ય વિપ્રનિં મોકલી;

તેહનું, ભવન વૈકુંઠ સરખું.

માહરિ દાન તાં ગાન છિ, બૂધરા !

નિત્ય પ્રતિ તાહરાં ચરણુ નિરખું. ૩

ભગત્ય કીધેઈ આહીરનો નબ્ય હુઓ

તોહ તું હાર મુનિ ક્યંમ આપાં ?

ભૂતલે વાસો કથે રહીયે ? અ.

પદ ૧૮ મું—આ પદ માર બ-ક-ત-વિ-વે-હીપા-ન માં જ છે. ૧. ઘ. આખ્યાનાં હાર વસુદેવના પુત્ર, હીપા. વસુદેવ સુત નન્દના અ. 'વ નન્દન. ન. પુત્ર વસુદેવ નન્દના તત્ત્વિ. ઠ. આ લોક દેખે હીપા. આય અનાથ ધનિ. ન. ૧. ઘ. સ્વારથ.....પરા કર્યા, ન. ઢ મુર અમુર મુનિ સર' ન. મુદામાત્ર દરિદ્ર બોયુ. હીપા. ઢ. અર્થ તારો સરથો ન. ઢ. ગોપીજન મૂખીમાં વને રોતાં. ન. ૧ ઢ-ઢ. અને ૩ ઢ-ઠ. હીપામા નથી. ૩. ઠ. મુદાપાત્ર દરિદ્ર બોયુ. હીપા. ઢ. નાથલ ! હીપા. ઢ અંતગતિ તાહર રૂપ જોયું. હીપા- ૩ ઢ કડી ન મા નથી. ઢ. ઘ. જનમ મંથે ચૂકેલો નથી, નન્દના, હીપા. ઠ.

ભણ્યું, નરસૈંહિ શરવરી થોડી [રહી],

આખ્ય, તસ્કર ! મૂનું શું સતાપાં ?

૫૬ ૧૯ મું—રાગ એ જ.

નંદના, નંદ ! કાં, વાર લાગિ ઘણી ?

ફરિજન - લોકનો શું હસાવિ ?

કોટિ પ્રશ્નાંક માંહેં ન્યૂન તાહરિ વળી,

લાછવર ! હર્નિષ [શ] લાજ નાવિ ?

પિરિ પિરિં પ્રણવું માન માગી કરી :

કઠિણ કાં થઈ રહ્યો, કૃષ્ણ કામી ?

કપટ-ભાવિં ભળ્યો, તોહિ તૂનિં, હરિ !

સાર-સંભાળ કરિ, જગત-સ્વામી !

કૃષ્ણ વેળા થૈ ? હાર આખ્યો નહિ.

સાંભળો, સાંભળા ! વાત માહરો

નરસિંઆચા સ્વામી ! માહરું હપ્પ નહિ,

મારતાં લાજ તે નાશિ તાહરી

૫૬ ૨૦ મું—રાગ એ જ

પ્રથમ ગ્રીત્ય માહી હવે શું રહ્યો સાંભળી ?

ન્યૂન તાહરિ, હરિ ! થૈ રે આજ ?

તો મુને હાર ■ કા ન આપા ? હીપા ૮. "હવે રમની થોડી રહી. ન-અ. રાવ. હીપા. ૮. "૨ હસી કા ન. રહ્યો સાંભળા મું. હીપા.

૫૬ ૧૯ મું—અહીંથી એ ૫૬ માત્ર ઉ-તત્ત્વિ-ક-ન મા ૭ ૭. ૧. ૮-દ.

"અપમર્તિ ઘરો, મારી ને તાહરી, વાનવિત્તમા વને રો ન લાજ આવે."

ન. ૨. ૬. "ગી કરી. ત-તત્ત્વિ. ૮. "એ તો હૌ તુઝને ઉ. તોય તુઝને હરિ.

ન. ૮. રીત્ર ઉ-ટ સાદે સભારી ન ૩. ૬ સ્વામી તત્ત્વિ. ૮-દ. ૦મી !

મુજને તો કૃષ્ણ નથી, લાજ ભરો જડનાથ વારી. ન

૫૬ ૨૦ મું —૧. ૮. કોટિ ઉ. કોટમા ૨-ન. ૧. ૮. ૫૫થે ઉ. ૩. ૮.

૦મા હવિ. મૈ તત્ત્વિ.

કોટડી કુસુમની માળ તું 'અહીં' રહ્યો;
 તે 'કહે, કૃષ્ણજી !' ચાનિં કાનિં ? ૧
 લોક માંહિં સદુષ્ઠ સોભાળ્યો 'મિ' બળ્યો;
 તો હવિં કાં ત્યજો ? શુભિ રે કાહન !
 નીકુર કાં ચે રહ્યો ? મંડળિક મધિં ચઢ્યો,
 તો હજી તુંહનિં નાવિ 'સાન ? ૨
 મેહલ્ય માયા હવિં ફૂલના હોરની,
 વાર લાગે 'હવિં; વિશ્વનાથ !
 નરસિંઆઆ સ્વામી ! (હવિં) આસ તાહરી ઘણી :
 મૂઠ્ય માં, મૂઠ્ય માં (હવિં) અહ્યો રે હાથ. ૩

પદ ૨૧ મું—રાગ એ જ

ચોક્કસ રહી રાધિકા; રંગ જામ્યો ઘણો;
 રસીલા ! રાતડી રહિ ચોડી
 નંદના નંદ ! અનિત તું ચે રહ્યો;
 આહીરડાંસિયું પ્રીત્ય જોડી ૧

દેવ કાપાલિકે કામ પરજાળિઓ;
 ઇશ-પદ પામિયો ઉમા-સ્વામી.

સામળા ! તુંહને લોક લંપટ કહે,
 ધયો વ્યલિચારય, કાનુડા કામી ! ૨

હઠ કરે, તેહસ્યું-હઠ કરો, સામળા !

તૂટયે સ્નેહ, ત્રીકમા ! તાણ્યે.

પદ ૨૧ મું—આ પદ માત્ર હીપા-ન માજી. ૧. ડ. વને રાણી. ન. ઠ. રસિયા રમની. ન. ડ. નંદના નંદન તું ચાને આજસ કરે. ન. ડ. નાચરા સાથે શું પ્રીત તોડી ? ન. ૨. ડ. સાવ કપાળિયો ન. ડ. વિશ્વ વ્રહ્મે. હીપા.

ભણ્યું નરસૈંઉ જવ અવધિ સૌ વહી ગઈ,
મ ડગિકે મારશ્યે મુહૂર્તિ વાહણે

૫૬ ૨૨ મુ—રાગ એ જ

જામ્યના, જાહેવા ! રાત્ર ચોડી રહી
મ ડગિકેરા મુને બીહવરાવે
અરુણ ઉદિયો અને હરણુલી આથમી,
તૂહેને તોહા કરુણા ન આવે

[ભોગળા ભાગિયે, રાત્ર દામોદરા !
જિહુ, જહુનાથ દેવાધિદેવા !

મ ડગિકે મદભરયો ઝોચરે અછટત,
જાણિ, નરસૈંઅની જૂઠંચ મેવા
ભક્તપાળકે દયાશીલ તુ સામળા !

માહેરે પ્રીત્ય પૂરણુ છિ તાહરી
નાગરાસ્યૂ નવલ નેહડો દાખવો

અકળિતા ચરિત તાહરા, મુરારિ !
માહેરે 'નરહરિ'—નામ હૃદયે વશ્યૂ,

'પતિતપાવન'—વાહરૂ ગિરદ કાહેવો
આહથી ગજર્નિ મૂકાવિયો, શ્રીહરિ !

દાસ નરસૈંઅને તિમ મુકાવો]

કે તે પદો જાણિવારી કે કામી હીપા કે અવધી જે વારે ગઈ. હીપા.
કે ૫૬ મુજને મારે વાહણિ હીપા

૫૬ ૨૨ મુ —આ ૫૬ હીપા—ન મા છે હીપા—રાત્ર પચમ, ન—નાગ
પ્રસાદ પરતુ જુવણાની ર ન કહી હીપામા છે ન મા આવેલી કહી ચાપાઈ
દાવટી જેવી છે ૨-૩ કહી જનેમા કાઈ બીજા ૫૬ની મૂસેરી છે, એટલે ન તી
દારમાળાનુ ૮૮ મુ ૫૬ અહી પ્રસ નાનુરૂપ લગેરું છે, તેથી જાઈ સચવાશે
એમ મારું માનવું છે

પદ ૨૩ મું.—૨૧મ એજ

(હત્યા!) હારને કાજિ વિલંબ વામાં ઘણું?

નોહિ કૌસ્તુભ કિ વૈદ્ય-માળા.

ભિજાં કૂલ ને સૂત્રનો તાંતણા; તિણિ

શું રે મોહી રહ્યો, કૃષ્ણ કાળાની

૧

(બાપ) ભંચને મૂકીમિ નીચનિ અણસરયો;

હારકરાય! મન્ય જોભયો વિચારી.

રાજની દીકયરી કકભણી પરહરી,

કૂંભરી-મંદિરે રહ્યો, મોરારિ.

૨

(તાહરી) રતન-ચૂંબ-વિચિલેદ નહિ, ભૂધરા!

સાયર-છીલર તે એકે જાણાં

મંડળિક હારનિ પિરિ-પિરિ પ્રભવે,

હોહલું દાસનું શે ન જાણાં?

૩

પદ ૨૩ મું.—આ'પદ હીપામા નથી. ૧ ઠ. હત્યાં હોં અ-મ-ક-
ક-હીપા ૪. ૭મ કવો ધણો. ન. પામે ઘણું ૬. ૮ નોહિ વૈદ્યમણિ
કૌસ્તુભમાલા તમિ-હીપા ૧. ઠ. તેણિ કા મોહીલા ન-જ. નન્દલાલા ક-ક-
હીપા ૧ મા ૧ લી કડી પળી:—

"હીરની દોરીનો હાર ચૂંચો કરી દામોદર! અનિ કંઠ પાસો.

વાહું વાસે તારા ભગતને મારયો. વિષળ બહુ કરે; ફરી સે ન આણો?"

૨. ઠ. હત્યા ભંચ મેદિલી અનિ મીચણ આમયો અ. ૮. જોને
જાદવરાય જાત દાસી. ક-ક-હીપા ૪. જાદવા-હીપા ૧. જોયો ન જાદવા!
મંનિ વિમાશી અ. ૮. જોઈ નહીં જાદવા જાત દાસી. ક-ન. ઠ. 'છી-નમણ!
(૧) હીપા ૪-ક-ક. ઠ. હો રે વાસો. અ-હીપા ૪-ક-ન. ૩. ઠ. 'ચે તાહરે
વેદિરે નથી. અ; જોઈ નહીં તાહરે હીપા ૧-હીપા ૪-ક-ક. ૮. સમ વખણો
ન. ઠ. ક રાજ. ક-હીપા ૪. 'ચે તો પરભવે ચુગને હીપા ૧-ક. 'ને રાજ મને
પરભવે. ન. ઠ. એ કુળ માહરું દે ન જાણિ ૧-જ. ૪. ઠ. લોક આતમ
હીપા ૪. આનન. હીપા ૧-ક. અનંત જુએ અનેક પગલ રહી, હીપા ૧.

લોક કોતુક જૂઠું, જ્યામિની અડપ રહી,
 ક્ષીણુ યે જ્યોત્ય તેહવા રિ દીવા
 કેશવે કઠિથી હાર કરિયો વહો;
 પ્રેમિ આરોગ્યુ નરસૈઅ-ગ્રીવાં.

૪

૫૬ ૨૪ મુ—રાગ એ જ

‘ધન્ય તું, ધન્ય તું,’ એમ કિહિ શ્રીહરિ,
 ‘નગ્નિઆ ! ભજત તું માહરુ સાચો
 મેહલ્ય પુરુષપણું યે સખીરૂપ જી;
 લોક-આચાર તિજ્ય પ્રેમિ નાચ્યો

૧

તૂહમાં મૂહમા લેદ કિશ્યુ, નાગરા ?
 માન્ય એ માહરી વેદ-વાણી
 પ્રથમથી પ્રીત્ય છે આપણી બાધલી.
 જોતિ ઉજોદકે સમજુ-પાણી.

૨

એ, લાજ તારી ખુબે. ન જ ક જોતિ તે ક્ષીણુ હોઈ રે દીવા અ દીપક
 જોત તે ખીજ યાચે. હીપા ૧-હીપા ૪-૬. મુખે મું મુતો દેવાધિદેવા ?
 ન. c-d. “કેશવે કઠથી માળા વડી કરી, અ, કેશરા” કઠથી માલા વડી
 કરો, હીપા ૪-અ-ક-ડ-તનિ-દ, કેશરા માળા કઠથી ઉતારિયે ન, પ્રભુએ
 પાર ઉતારી આરોગ્યો, તે વખતનું આ પદ છે. અ (સ-૧૬૭૫) અને
 હીપા ૪ એ બે સ્વતંત્ર પ્રતો તેા સાચો પાડ આપે છે, જ્યારે બાકીનીએ તેા
 એ બંને વાચનામા નવો કઠિપત પાડ જોયો કર્યો છે ટ આરો.પું, તનિ,
 આખના ક-દ પદ નરસિંખો તે પ્રેમે જય ક-હીપા ૪.

૫૬ ૨૪ મુ—આ પદ માત્ર હીપા-ન મા ન છે ૧ ૭ સેંદ નહિ. ન.
 c-d. ‘હજારે જોતે તને પ્રતીત ન જોખે, એ તને મોહનું ટાહું પાડી,’ ન.
 d. માહે મોહનું નિ પાણી હીપા ૩ ક-ક “એ સજ્જ ગુરૂથી અજગેા દુ
 નથી, મું જાણી છોપાન મડળી જૂપ ૫” હીપા c ચોદ લોકમાદિ ઘ સમેા
 કા નથી હીપા. ૪. ક તેદેના એખીસ પૂર્વજ વેડક જય. હીપા.

માહમિરું મોકલ્યું, તેહ - કિમ વીસરયો ?

આખું આ હાર પ્રત્યક્ષ-ભૂપ.

ત્રિભુવને તુજ સમો કો નહીં, નાગરા !

તાહરું માહરું એક રૂપ. ૩

તાહરો અખચર જે ગાય ને સંભળે,

તેહ તો કુળસહિત પવિત્ર યાએ. ૪

લણુઈ નરસિંહ : 'મીઠી બોલ્ય શું રીઝવો ?'

કૃષ્ણ કર જોડય સમ તિહાં ખાએ. ૪

પદ રૂપ મુ-રાગ કેદારો

લક્ષિત વાહલી, નાથ ! લક્ષિત વાહલી, દેવા !

વૈકુંઠ લોકયો આઠ્યુ આલી,

અખિલ-ઈદ્રાદિકા-દેવમુનિ-દુર્લભા !

ગોપિઆંચે ગળે જાંઘ ધાલી. ૧

લક્ષિત-કારણ્ય યશોદા-ધિરયે પ્રગટિઆ;

કંઠ વિધ્વંસ્યુ ને નાચ્યુ કાળી.

પદ રૂપ મુ:—ખમી પ્રતોમા આ પદ છે. અહીંથી પદોમાં તમિ નો સાથ નથી, કિંતુ જે પદમાં જ નો સાથ મળે છે. ૧. ૮ દેવા ભ૦. હીપા-ન. હી ટુને. હીપા. દેવા ન. ૮. વૈકુંઠથી ભૂમિ આગ્યો આલી. હીપા-ન. ૮. અખિલ સ્વરૂપ તું દેવને દુર્લભ. હીપા-ન; દેવાદિકે હીપા ૪. ૧ હી પળી હીપા-ન માં ૧ વધારે:—

• " મીમુએ કરો છે જે અક્ષરે આપીનહું. દાડને પ્રાચીની પેરે માખું.

+ સારસવતી સાહે કર્મો રે ઈ કૃષ્ણજ, ૧૧ માહાર કામ રીસે રે વાંકું."

[* "મે એમ કહ્યુ અક્ષ-આ" ન. ૪૦૨ પાળો ન. +મે છે ઈ

સામળા ન. ૧૧ અંત કૃષ્ણ માહકં છે ન ટાનો. ન.]

૧. ૮. અવતરો. હીપા-ન-૬. ૮. વધ્યો ને, હીપા ૪. ૧૫ હીપા બ.

ભક્ત્ય જાણીને અમરીષ જિગાગિઓ,
 દસ વાર અવતરી વાય પાળી ૨
 ભક્ત્ય-કાગળુ નરસિંહ-વપુ તે ધર્યુ,
 સમગ્ર પ્રહલાદને સાદ દીધો
 નરસિંઆચા ગ્વામી ! ભક્તવચ્છળ હુગિ !
 ભક્ત-ભાવે મુને અચળ કીધો ૩
 ૫-૨૬ મુ-શબ એ જ
 ભક્ત્ય નાપે નાય, ભક્ત્ય નાપે,
 વળી કોટય પ્રહલાદનૂ રાજિ આપે,
 આપણા અગની શ્રીય આપે, વળી
 આપ મરીખડો કરિઅ યાપે ૧
 મુક્ત્ય માગે તિને મુક્ત્ય આપે, વળી
 મુઠરી સકલચા લોગ આપે
 અખિલ ઇદ્રાદિકા-લોગ આપે, વળી
 તે થકી અધિક તા કગિઅ યાપે ૨
 ભૂર રસનાઇ ઠરિ નિંદતા સાધુને,
 ભક્તની વારતા શૂ દે જાણે ?
 હલસી તિવકના વેશ ખોટા ધરે,
 આપ માધુ કહી મુખ્ય વખાણે ૩

૦૨૧ને ૬ માર્યા ન કસકપ નાસ કરી ના 'હીપાદ' દસે અવતાર લીધા
 તે વાળી વાળી ન હીપા ૩ ક-૮ 'સ્તવ માહા વાસ પૂર્વે ભક્તિકારણે
 દાસ પ્રહલાદને અમેદાન દીધું 'હીપા-ન [૨૧] ક ફરી અ યો ભક્તને
 કારણે પ્ર૦ ન ૧ ૮ ૦ને સમગ્ર લીધો અ ૮ ૦૧ સદા ન દ દરિને કાને
 ૩ અમુર કીધું ? હીપા-ન

૫૬ ૨૬ મુ -આ ૫૬ હીપામા નથી ૧ ૮ ઓ ક-ક-૨ ૬ પલ
 ભૂવો ભગત કેમે ન આને આ ૦ ૬ પહેલા ક મા - સકવ મુઠરીયાચા
 ભાવ આપે ' ૧ ૮ ૦અ દે દર્ધ, ન-હીપા ૧ મ-૬-અ હીપા ૪ મા

અવરિ ત્યે બાપડા મુક્તિને યાચિ, તે
મૂઢને કૃષ્ણ-સેવા ન રાચે.
અજ્ઞાન નરસિંઓ કાંઈ યાચે નહો,
જનમ-જનમે તોરી ભક્તિ યાચે. ૪

પદ ૨૭ મું—રાગ કેદારી

સંસારયા ભય નિકટ નાવે, [મુખે]
કૃષ્ણ ગોવિંદ ગોપાળ ગાતાં;
અમૃતકથારસ શુદ્ધેવ ઝીલતાં
ભિખર્યો થરીસિત શ્રવણ પાતાં, ૧
નાથ દેવાધિદેવ કૃષ્ણ દેવા હરિ !
નામ તુલ્ય સદા અલે-દાન-દાતા.
નરસિંઆચા સ્વામી ! હું કહું તુંહને;
સારય કરય સર્વથા, વિશ્વનાથા ! ૨

૨-૩ કડી નથી. ૪ ડ. પૂરે ૬. ૪. ૮. ન રાચે હીપા ૪. સમવ નરસિંહો
ચીહિ સાચે બ. ન આ પદ નીચે મુજબ આપે છે —

રાગ કેદારી

“કો દોષ ભદ્રાંકરું રાજ આપે, આપણા અલની કી ન આપે.
વળી આપ સરીખડો કરી યાપે, ભક્તિ ન આપે નાથ ભક્તિ ન આપે.
ભક્તિ માગે તેને મુક્તિ આપે, વળી સકળ ભોજ સજ્જન આપે,
અખિલ-ઉદ્ગાદિક ભોજ આદે દેહ તે યકા અખિલ કરીને યાપે.
જે કાઈ નિદે ભક્ત વૈષ્ણવને, તે ભક્તિની વાતમાં શું રે લજે.
તુલસી વિલક કણા ભેજ ખેટા કહે, આપ આપણી તે તો વાજે.
અવર જે બાપડા મુક્તિને માગે, મૂઢ તે કૃષ્ણસેવા ન ભવે.
આહા નરસિંઓ કાંઈ ધચ્છે નહો, જનમજનમ વારી ભક્તિ રાચે.”

પદ ૨૭ મું—અહીંથી બે પદ ૬-૬-હીપા ૪ મા પ્રાપ્ત છે; ૬-તાનિ માં
દોષા સંભવ છે, પણ તુલ્ય છે. ૧. ડ. નિષટ. ૨. ૩. કૃષ્ણ-૬. ૪. મુજબ.
૬. હીપા ૪ માં ૧ કી કડી નથી. ૫. ૬. નામ જપરા ૩. અમેદા. હીપા ૪.

૫૬ ૨૮ મું—રાગે એ જ

અવતાર—ચરિત રૂપિ કવણુને આપતો !

ભૂતળે નરસિંઆ-કાન્ય રાખે
વંદરાવન-લીલા વિના જે રહે,
તેહને મારગે અન્ય દાખે. ૧ .

વળી વળી એહ અવતાર લિહિશ્યું અહમ્યે,
કૃષ્ણ—ગોવિંદ ગોપાળ ગાશ્યું.

દુર્મતિ લોક—અવતાર એળે ગયો તાહરા,
પ્રભુ ! અમ્યે હાસ આશ્યું. ૨

મુંદરી સોળ સહસ ધિરિ તાહરે,
એકલો વેદ તે શું બ્યખાણે !

તાહરા પારનો કોઈ શુણ નવિ લહે;
બાણિ તું તુંહને તેહ બાણે ૩

ગદ્દ ગિરિનાર ને રાય દામોદરા,
સદા સેવકજન શરણ્ય રિહિતા .

સોભાગ્ય અવતાર, નરસિંઆ ! તુજ તણું,
જન્મ ગાળાં રિ શ્રીકૃષ્ણ કિહિતાં. ૪

ભક્તિરસ દોહલો; વિષ્ણુ કૃપા નવિ જડે;
જેહ પિયિ તેહ રસિયા કાહાવે.

૮. એમ તાહરે નામ નરસે જાયે, કે ૧ થી પછી ૩ મા ૧ પધારે—

“ વિના વૈષ્ણવ તામ-ગુણ રતો, જેણે રાખો દુ અતિચલ ધાપી;
અમુર પ્રદલાદને અમરપદ આપી; જન્મ-જરા તણી બલ ધાપી ”

૫૬ ૨૮ મું—આ ૫૬ ન આ પછુ છે—૧ ૮ રડે. ૬-૩૨. ૩૨. મને.
હીપા ૪, ૨ ૮-૩ થી અવ સુધી બદલ ૬-૬-હીપા ૪ મા—“ જો આ
સૌભાગ્ય નરસિંઆ કહાવે. અવ ભક્તિ કદોની વિત્ય નાતે.”

હારમાળા

૧ સવાદ —

[મહેતા —] પદ ૧ હુ-રાગ ગોડી

બાઈ ! મુહુર્નિ હરિ જોવાની ટેવ પડી માહરા નાયર્નિ ન મૂકુ એક ઘડી
 વેધસૂ મન અળગૂ ન રિહિ [એહવી] હરજીશ પ્રીત્ય જડી ૧
 આખા ઘાઢાનો રળી ખપી આ યો, [માહરી] લાખીઈ મૂકયૂ ન પાણી
 મિં જલયૂ, ધ્રુવ તણી પિરિ કરે લાખી નહીં, ગોરાણી ૨
 નામાનૂ અપરા જહિ આપૂ, કખીરાની અવિચળ વાણી
 તે પાંઈ તા હુ હએસ બસેરા, જખીલુજ મૂકશિ પાણી ૩
 ધન વૃદાવન, ધન એ લાખી ધન ચમુનાનૂ પાણી
 ધન નરસિંઆની જીભનડી પઠિ જખીલાજીની વાણી ૪

→ તરિનો આશ

“શ્રીગણેશાય નમ ॥ હારમાલા મિતા નરસિંની ॥ ઓગાધિ ।

શ્રીકૃષ્ણાય નમ ॥

પદ ૧ હુ — ૧ ઠ લાઈ હોપા આ ચગ્ પછા હોપામ - અતર
 અતિસુ પ્રીત જી ઠ 'શ વ તાજને ન મેવ મ ર ઠ મેરેહુ હોપા ૪
 — જ હુધું એ વેરણિ માહારી હોપા ૩ જી જમા નથી ઠ હ આવી
 કમીરને નિર્મળ હોપા ઠ ઠ એ માઈ હ' હોપા ૪ ઠ-d ' એહેવ
 જોવા મુને યાસ પ્રમુ ર ખરો સેવક બણી હોપા ૩ જી પછે હોપા
 સિરાયની પ્રતેઆ—

'ઇસા વચન સુણી ન રૈના બ લીજ્યા બે લ્યા વાણી

'વિદો દીએતિઆ । હુ હસતી હુની વત્સાપુ મેહલ પળી

[x મૂક હોપા ૬]

૪ ઠ ઠ 'ન, ધન ચમુન ન વચ વૃષ્ટ રાવા રાખી હોપા ઠ
 'આ' તારી બ ઠ d 'જોલે નરસેને તે દીધી નાન જવલશ પ્રીત
 બ માણી હોપા

[લીમઃ—] ૫૬ ૨ જી—રાગ એ જ (એકતાલી)

કાણુ છબીલો નિ કાણુ હિ નાય?

કાણિ દીધો તાહરિ માથિ હાય?

વિષયા સુંગાર માંદિ બીનો રહાં;

હરિ મળવાનો એ મારગ કયહાં? ૧

સંપટપણું તું મુકી ધિ.

અણુમોલો અધ્યાતમ મિહિ.

નાન—વૈરાગ—પંથ જો મ્યથ્યે,

ઝર્જવાસ તંજી દૂખ દજી. ૨

આ સદ્ સંન્યાસી કિહિ હિ તૂનિ.

પહિ કહીય, વારયુ નહિ મુદાન.

લીમ લાણિ : નરસિંઆ ! કાં ભમિ ?

ગુરુ વ્યના યાન ન હોઇ કયમે. ૩

[મહેતો—] ૫૬ ૩ જી—રાગ આશાવરી (એકતાલી)

લાઇ ભોગદળ રીસજ કીધી : નરસિંહાની કેહી પિરિ !

રીસાવ્યો ગ્યો વનમાં; ત્યહાં સેવા સાચી સિવની કરી. ૧

૫૬ ૨ જી—૨. ઠ. મેતો. બ. મૂયો લીપા. કળિ વારિ મસ્તકપ દીવો હાય ગ. ઠ. 'મરસ માંદા બીનો રહે. હીપા. ટ. 'ન નહોં. બ. ઠલિ બ. કેદ. લીપા. ૧. ઠ. સટપટપણુ તુ મેહેલી જિ. બ. ઠ. 'મ સિ બ. ઠ. ઝીધો રૂં. હીપા. 'ન જી પનિ. ગ. → ૧. ૧૧ જી મે મ્યથ્યેથી યા. ટ. 'સ તજો જો, બ. 'નો રૂં. ૧-હીપા

૩. ટ. સાર લીપા ૧-ગ-હીપા. ડું ને ૧ ટ. 'ના ! બૂવો કાં. બ. ટ. 'હ ટનિ. ગ. 'ન ન લડીને ગ. 'ક મરનાન હદે હીપા ૪.

૫૬ ૩ જી—રાગ ભોલી હીપા. ૧ ટ. કલિજી કાઈ કુને વામીએ કીપું.—આ થમજ પછી અમા વધારે—'થમું કે પેવારજી માંડીને ધાપ, બારિ પેટોન નિશી કિહિ આંનબધ.' ઠ. રીસા જી અધા વન મુકર. હીપા. —આ મગજ પછી અમા વધારે—

ઐત્ર સુદિ સપ્તમી સોમવાર નરસિંહ મન્ય કીધુ વ્યચાર,
તપ માડ્યુ મહા ઉમ્ર મોટું, હું રહ્યો [નિરતર] વન મોઝારિ. ૨
ગોપેશ્વરિ કલ્પ સ્વપ્નમાહિ 'માર્ગાં તે આપૂ તુહનિ' ૩
મિં માડ્યુ '(જ્યે) સ્વામી ! તમનિ વાહલુ તેકિપા કરીનિ દીગ્નિ મુને' ૩
જોળા ચક્રવર્ત્ય પ્રમન્ન હૂઆ નિ આની મન્તકચ દીગ્નિ હાથ,
સોળ સહસ્ર ગોપી-વૃદ્ધ ગમતા રાસ દેખાડ્યો વૈકુંઠનાથ ૪
હિત જાણી પોતાના માટિ મહાદેવ જોડ્યા વચન તે વારિ
'નરસિંઆ ! તુ લીના ગાજે, ચે ગ્રીધી કૃષ્ણ-અવતાર' ૫

[લીમ —] પદ ૪ થું-રાગ એ જ

આગિ કળિયુગના લોક વિષથી, વળી તે વિષયા ગાઈ
કૃષિયુ કીધુ તે જો આપણુ કીજિ, લોક રહિશિ એ વાત સાહી ૧
કૃષિયુ જોના ગોવર્ધન ધરિઓ, તે આપણે કયમ ધરયો જાય ?
કૃષિયુ જોના કાળીનાગ નાથો, તે આપણે નાથો કયમ જાય ? ૨

"કા વ રે એને વાગા કરતો, ખૂંધ એહની ખૂડી,
નાહિ ધેધ નિ હલિ જપમાળા, કચરણી માઠી દૂડી રે ૨
૮ વનમા ગજો રે કરતો મન્ય વિચાર રે
સાચો મેઝા સિખની માફ એ કીરો નિરખા રે ૩'

૧. ૮ તથી ૩ સુધીને જાણે હીપામા — 'તીમ તપ મે વનમાહા કીધો.
પ્રસન્ન થયા મુને શ્રીનિપુતાર' ૧ ૮ રહ્યા નિરતર સારથ જ ૮ મા ઉમ્ર
તપ માડ્યો મોટો જ ૩ ૮ નિં થય્યુ જ

૪ ૮ 'વા રાક' હીપા ૮-૮ 'લારે પ્રજુજ્જિ પ્રસન્ન
ચઈને મસ્તકચ દીધો હાથ જ ૮ 'પી સુ હીપા સગ જ 'મા જા.
૮ મિં તો દીધા જ ૫ ૮-૮ હેન કરીને મુને સિદ્ધા દીધી, કૃપાનાથ
હમયા બરતાર' હીપા

પદ ૪ થું - રાગ જોડી હીપા રાગ સારંગ જ ૧ ૮ તે માહે
ત્રિ વિ' હીપા ૮ તે ચાલા આ' જ—હીપા ૪ ૮ એવું લોક ધરિ મન માહિ
જ ૧ ૮ કીધુ જાય જ વરાય હીપા ૪-૫-હીપા ૮ ન થાય હીપા ૪
'-૫-હીપા કયમ સામુ જોવાય ૩ જ

કૃષ્ણ તેહવાં કીધાં વઝ-આળક, હરવાં હતાં જોહવાં બ્રહ્માય.
 કૃષ્ણ બેનાં દાવાનળ પીધો. તે આપણે ક્યમ પીધો ભય ? ડ
 થા સંન્વાસી; જૈ રહિ કાશી; લયુ હયાં તો નિર્ગુણ્ય મિહિ.
 ભીમ લણિ : કસૂ કરિ માહરું : મર્જના કરીનિ 'રામ' કહિ, ૪

[મહેતા:—] પદ ૫ મું—રાગ એ જ

ગરદા થશિ ત્યવારિ રામ કહીસિ;

હવડાં કલાતો માહરિ ખપ નથી.

છેલ છબીલો ને છોગાળો;

તેહનિ મેહલીનિ બીજો લજવો નથી. ૧

થડ મૂકીનિ ડાળ કૃષ્ણ સાહિ ?

મોદક મૂકીનિ ગિહિરા કૃષ્ણ ખાય ?

રંગીલો છબીલો છાંડીનિ,

તાહરા મમવાણિઆનિ કૃષ્ણ ધાય ? ૨

કૃષ્ણ માત ને કૃષ્ણ તાત માહરિ,

સગો સહોદર કૃષ્ણ સહી.

કો મુદુનિ નહો; કો મુદુનિ વદો;

મિં ગોત્ર્યંદજ મૂકવો નહો. ૩

ક. ઘ. નવા કરા, બ. 'ધા નવાં વાજર. ક. ઝ-ઠ. 'કીધાં કૃષ્ણ
 નવાં વાજર; બ્રહ્મવિષ્ણો બ્રહ્માય." જ. -અમાં લીટી જો પાઠ. ડ. પીવાય.
 હોપા ૪-બ-તત્તિ-ક. -હોપામાં ડછ કહી નથી. ૪. ઠ. ભોતાં નિર્ગુણ્ય
 નામ અકો. જ. ડ. 'જુ : નરસિંહા નામર ! બ. ડ. 'વી મુખિ. હોપા.
 નિરસિ નિર્મલ રામ કહો. બ.

પદ ૫ મું—રાગ ઝોહી હોપા. રામ રામચરી. જ. ૧. ડ. રામ
 તો ગરદા વામુ ત્યારિ કેદિયું જ. ડ. રંગીલો. બ. ડ. મૂકીને. હોપા ૪.
 ૨. ઠ. કસૂ ત્યત્તનિ રોષ કલ ગાવિ ? જ. કુર મૂકીને કુસ કો ખાય ? હોપા.
 ડ. છપનભોગી મારો છિપછમીલો. બ. ડ. મુગતપાછલિઆનિ. ક. મમચ
 રામ તારો કુંજ ખાણિ ? જ. ૩. ઘ. માગાત મારો કૃષ્ણ કૃષ્ણનિધિ જ.

સનક—સનદન—મુનિજન—વદન

તે ઠાકુર માદરિ રુદિ રિદિ,

‘વનમત ગદિ—ગિરિવરધાગી,’

અદિવા મિરદ ગોવદન ગિદિ ૪

પૂરણ મન પરમ હિતકારી,

વેદલ દામ તામ્ર મન સદિ

રિદિ, રે ભીમદા ! વાર વૃદ્ધિ,

અર્જુના કરીને [મુખિ] ‘કૃષ્ણ’ કદિ ૫

[ભીમ —] પદ ૬ છુ—ગગ એ જ

શ્રીરામ સ્વામી ! એકે ગવ સામગ્રા હુ દીન ગપિરિ કન્યો દયા
મહમ્મદ અલકારે માયા, સમારસામરતીર [તેહ] રત્યા ૧
કામ ક્રોધ કપટિ લોભિ તેણે નુશાનિ માલકે મર્મ લીધૂ
આણિ માર્ગિ આનતા જતા, સચિત મુક્તિ [સચિ] મિથ્યા કીધૂ ૨
સમરથ સ્વામી વૃ, રતુનદન ! બણિ મૌઝ બુવનનુ બૂપ
તમ વણિ અવરિ કદ કૃણુ આગિણિ સામગ્રો, સ્વામી અનંત સ્વરૂપ ૩

૭. રામ ગ ૯-૮ ‘પૂરણદ સકન પા પૂરણ સામ ચિના હુનિ સુચિ
નદિ’ ગ ૪ ૮ વસુદેવનદન મુનિવર ગ ૯ મુનિવર આહારી લોપા ૪-
ખ ૪. કુલમિહારી લોપા ૧૫ ૧૫ ૮ વેદે ૪ ૫ ૮ ‘જ્ઞાનદલકાદિ’
ગ-૬ ‘બ્રહ્મ સદા હિ’ લોપા ૭ નય સદિ ૪-૩ લોપા ૧૧ ૧૧
સવલવ કોતો ગ બણે નરસંકો, કલ કરે માકે લોપા લોપા ૪ વાજ
૧૦ ભીમદા ખ ૮ સપ્તગ્રીવે કીપ ગ કરી મુખ લોપા

પદ ૬ છુ લોપામા આ પદ નથી શરૂ કરાયે ગ ૧ ૮ શ્રીકૃષ્ણ
લોપા ૪-૫-તામ્ર-૬ ૭ મુજ દીન ગ મુનિ દીન જાળીને મ ૮ મદા
સામર લોપા ૪ રતીરે ખ રમ નરમ આનિ ગ્હો ૧૧૧ ગ ૨ ૮ ૧૨
લપા ખ કપટન માઓ ગ ૭ મારુષ તમારે નાચિ ગ વિગ લોપા ૪
ખ ૯-૮ ‘કરેલ કવિ દુખ દિ આતી મુખિ, તમ કુખ સમજવિ’ ગ
૯ અર્પણ મારમ દે. ૮ ‘આ નીમજિ’ લોપા ૪-૫ → ૩ ૭ બુવનનુ
બૂપથી ૭ પ્રતિ શરૂ ૯-૮ ‘વ ચિના-એ દુખ કુદનિ કહોમિ, મારા સ્વામી

દીનાનાથ અશરણ-શરણાગત ! ન કરિ સાર, તો તમને કૃણુ ગણિ ?
ત્રાહિ, ત્રાહિ, ત્રિભુવન-પતિ નાયક ! બિહુ કર જોડીનિ લીમ ભણિ ૪

[મહેતો.—] પદ ૭ મું—રાજ એ જ

અદેખા લોક તે અલગટ બોલિ, મરમ ન જાણે કાંય રે.
જ્યેહનાં મન જ્યેહશું બધાણા, તે કયમ મૂક્યાં જાય રે ૧
સાદમું જોતાં સહનિ દેખિ; પ્રીત્ય લખી મન માંલ રે,
સ્નેહયા કારણ કો નવ જાણિ; (તેહનાં) નયણું અવગ જાણાય રે. ૨
વાહસાથ એકાંતિ રમીછ, કો આગિણિ નય કહીછ રે,
મૂજનિ ગ્રેમ ધણેરો, બિહિની ! જે બોલિ તે સહીછ રે. ૩
સુદરી બોલિ : સુથો સહેતી ! હરિ વસા મન માંચે રે.
નરસિઆયા સ્વામી ! કહું તને વૃદાવન લેછ જાયે રે. ૪

અટકલ સ્વરૂપ ?" ગ. ૮. ભણીએ. ફ. ૪. ૮ "ય" મારિ રાગ્યુ તમારો,
ગ. ૮ છતિ નરસઓ એ કવણ બહે ગ. ૮. "પતિ ઠાકરા બ,
"રાધવ ગ.

પદ ૭ મું :—રાજ આશાવરી ગ-હીપા ૧. ૮. અટકલ બ-મ.
અટકલ. ક. અણુપટ (૧) ફ-હીપા ૮ બાધા. હીપા ૪-અ-ક જે નેહવા તે
તેહડું દેખિ ગ. ૮. મેહલ્યાં ક. જે વસીક મન માહિ રે ગ જે કહો પેરે
મુકાય રે. હીપા.

૧ છપી એ નીચે પ્રમાણે આપે છે :—

"તરુન તાડ નિ તરુન આંખો, રહિ રવ મુકર-પૂર રે.
વાંઠ નથી ન્હા વસત વીરો, લીમ ! વિચારે, બૂર રે ! ૨
સાહસુ જોતાં સહજન દોષિ, નેહનુ કારણ જાણે રે.
રસ લેવા આવિ નિ રસીઓ, સોવસહસનો રણે રે ૩
છવછગીદો નિ સચ સુદરી, એહવો દરી વસીઓ મનમાહિ રે.
નરસ આનો કિહિ વ. રસીઓ તુનિ વૃદાવન-લેઈ જાએ રે. ૪"

૨. ૮. સહજન. ક. જન પ્રીતે ૪. બાહ પદ્મથ સદુકો જાણે. હીપા.
૮. "હુ એસા જાણે ક. સ્નેહી પુરુષનું કાણુ મોઢું. હીપા. ૮. લેયન
૫. ૪ છ કડી બ-ક ફ-હીપામા નથી. ૪. ૮. "બી બચે મિતિઆ. હીપા ૪

[લીમઃ—] ૫૬ ૮ મું—રાગ વન્યાશ્રી (તાલ અપટ)

એક અવનીધરા । દેવ દામોદરા ।

કહું ગુણ તોરડા કવણ વાણી ?

x x x x

[મહેતો—] ૫૬ ૯ મું—રાગ એ જ (૫૩તાલ)

છાની વાત હતી તે (વાહસિં) પ્રગટ કીધી;

સહ જન દેખતાં (વાહસિં) ખોસાવીને લીધી. ૧

અખખાયા મારગ દોહડ્યા શિં ન જાળે,

જયે કહ્યું સમૃત્ય—વેદ—પુરાણે ? ૨

સંકળ ધર્મ હરિશ્ચં રનેડ જીવાપ.

કૃષ્ણના ચરિત [તે] કહ્યાં ન જાય ૩

સાર વરણ તે હીધુમાં [૬૪] કામી;

નરસિંખાયા રવામી જીધરશિ નામિ. ૪

—હીપા ૪ થી ૬ થી આખ વાંચે છે—

“સાંત્રીજો માહારે રહે સમાયે, તે જુડા છે ક નવ જાણે રે.

બણે નરસિંયો, સુખ જોગીયો, ફેરવે સાદાને તારે રે ?”

૫૬ ૮ મું.—શ્રુતો “હારમાળા ૫૬”—૫૬ ૭ મું (પૃ. ૧૦).

૫૬ ૯ મું—હીપામા આ ૫૬ નથી. ક.વ. હરિ સેદેજે. હીપા ૪

૪. ડ. સરવ વરવંશ હીધુમાં કામી હીપા ૪-અ-ક. સર્વ તે ફલ હીધુમાં કામી. ફે.—જ આ ૫૬ આખ વાંચે છે—

“છાની હતી તે છળીતા ત્ર પ્રગટ કરી.

હરીજન દેખતા રે નરણ નિ નજર બરી.

અખલાયો મારગ છિ અતિ દોહડો; દોહડો સોઝાચાર રે.

વેદ નિ પુતલે અલિ પિરિ આવરિ, સમ્રોન દિ તેની આખ્ય રે.

છળીતા વાહાલા ૦

પ્રીતકી કરીનિ રે રો ધ્રુ પરદરાં કૃષ્ણજી ! હુ કલ્યો જા જાવ,

જીમંડો નિ ધણું રે મુજનિ પાસવિ, જો જો રો છળીનિ જાવ રે.

છળીતા વાહાલા ૦

[લીમ:—] પદ ૧૦ મું—રાગ એ જ (તાલ કપટ)

જપ્પનિ જિન્વા વિમળ નામ સધવ તણું,
 સુખકરણ સંસાર—દોષહરણું;
 ભક્તજન સકળ મંગળનિધિ નામ જ્યે,
 પંચ મહા પાતિકા—નાશકરણું. ૧

સમરિ સારિંગધર—ચરણજયુગ—અંબુજ;
 જાડિને વિધિ—મત્ય અવરય ફેડી
 અખિલ યુગજીવન, પાપ-ભવ—દાનણું,
 કરિને ગોપાળશ્રી પ્રીત્ય ફેડી. ૨

નિરખે નયણે ગદાધર—પદપંકજ;
 પૂજિ, પરણામ કરિ વારવાર.
 ભાવશ્રી કૃષ્ણ-ગુણ સુણિને અવણે સદા;
 મોક્ષસાધન માહિ એહ સાર. ૩

કળિયુગે યાગ—મત-દાન—જપ-ફલભ.
 કેએ નાનિ હરિ—રામ—તોલિ.
 લીમ [ભણિ:] કૃષ્ણ શ્રી કર જોડી વીનવિ ?
 દેવ—મહાદેવ તું એહ બોલિ. ૪

જન આવી અસા રે કરતા કપટ-ચિતાર રે.

‘નરસિંહાનો સ્વામી અદ્યો રે, વાધ્યા રગ અપાર રે. છગીલા વાદાલા’

પદ ૧૦ મું—છીપામા આ પદ નથી રાગ રામવરી ગ. ૧. ધ. નામ નિરમલ. તનિ. છમ. જપ્પ નામ ઇ વિમલ સ. જ ઠ (૦૫) રોહ. અ-ક-ગ-તનિ, c-d ફ-ગ માં નથી જ. ૨. c. અખિલજાવણી તાપ-ભવ દાનણી. ગ. ૩. ઠ. પૂજ્ય કરચ પ્રણામ. ક-ક ગ. કરો પર તનિ. c. કૃષ્ણને સેવે સદા ફ. ભાવ શ્રી સેવ્ય નિ કૃષ્ણગુણ સર્વદા ગ. d. મુખ્ય સાધન ક. ‘માહા સારસાર’ ગ. ૪. ધ. જ્યાંજ્યાં તપ ધણું કપટ કલિયુગ તણા, ગ. c. લીમ ભક્ત કર જોડીને કૃષ્ણની વિનવિ, અ-ક-ક. તનિ. d. દેવનો દેવ ઇ વેદ બોલિ.

[મહેતો —] ૫૬ ૧૧ મુ રાગ—એ જ (પડતાલો)

વિષય તારયા રે, વિષય તારયા, વિષય તારતાં ન સાગી વારિ.
મહાપતિત હતા તે પાવન પ્રીધા કૃષ્ણહર્યા ધરી અવતાર ૧
કાય કિલિને, વિષય ક્યદા તારયા ? જિણિ જર્નિ એ રસ ચાખ્યો,
મન-કર્મ-વચન ગોવ્યદહનિ અરખ્યા,

[માહરો] નાચ ૭ હદિમાહિ રાખ્યો ૨
ધ્રુવ તારયો છે અપરમાતા-મિધ્ય, નામદેવની બનિદારી
પ્રણાં વચન મુચી હરિ હસિઆ અતરિ દેવ મુરારિ ૩
ભીમડા ! મિં દોડો છે રાગો વિનોતી તિં મગવાણિઓ ધ્યાયો
ધનિ વૃક્ષાન, ધનિ નર્યમિઓ, જ્યેઠનિ નાચ હદિ સમાયો ૪

[ભીમ —] ૫૬ ૧૨ મુ — રાગ એ જ (તાલ જિત)

ને જિરિ મોટો તો મદરાચગ રે,
તોલ્ય તે સાગર માહિ ભીજિ
ને સાગર બહુ નિસ્તાર બહેરો,
તોલ્ય તે ધરણ્ય જિપિરિ ધરીજિ ૧
ને ધરા [અતિ] વિન્તાર બણીજિ,
તોલ્ય સોમન્તક્ય (મણિ)કણ્ઠાખર કહીજિ
ને ગેય સમરથ નાચ બણીજિ,
તોહિ તે હર—હર—હાર મોટીજિ ૨

૫૬ ૧૧ મુ — હાપામા આ ૫૬ નધો ૧ ૮ જે વાદાત્રે મારે
મિં બ ૧ ૮ કિયા કે કચમ બ ૮ નેદેલે હરિષ્ઠ હીપા ૪ જો
વિવિરસ બ ગમા લીગી વગ પાઠ ૩ ૮ અપર માયો મુવજ તારયા બ
૮ નેહના વં ગ ૪ ૮ ડોડા હમીધા જા ૮ ગયો બ ૮ હરિ
હદેમાહિ ૮ બ

૫૬ ૧૨ મુ — હાપામા આ ૫૬ નધો ૧ ૮ તે સાગરમા ભીનો તેહ
હીપા ૪ "સરે તોલ્ય તે—ત્યાયો એ પાનુ કનુ વડે છે ૮ ૦૨ અતિસે
ધીર સાહેલી હાપા ૪-મ ૮ તે સાગરનિ મોટા કહજિ બ ૨ ૩ ને

જો મહાદેવ મોટા અતિ કહીછં;
 તેહ તાં અષ્ટમૂર્તિ સંકર દેહ;
 શૈલ—સાગર—ધરા—શેષ—સંકર—સહિત
 વસે સકળ હરિમુખિ તેહ. ૩

એહવા છે હરિ, વિશ્વ પોતે ધરછં;
 રિદે સમાય તે સંત તણિ.
 કવણુ સાધન યકો હરિ વસ્થ વરતે?
 મૂક્ય હડ, નાગરા! લીમ બણિ. ૪

[મહેતા:—] પદ ૧૩ મુ—રાગ. એ જ (પદ તાલ)

તે કયમ મૂકીછ રે? અધક્ષણ મૂકયો ન જાય.
 તેહના યૌવનની બાંધોહારી (નયેહનિ) કૃષ્ણજી રુદિ સમાય. ૧
 અહમ્યો છું વૈષ્ણવ હેલજીભીલાના; તેહમાં તું ન જાણી કાંઈ.
 લક્ષિતા બામા નિ અંદ્રલાગા, અંદ્રાવળીનિ દીપુ સાંઈ. ૨
 નરસિંઓ ત્યાં ગૂંગાર ગાગ્રે: લીમડે રીસિ મરચિ.
 આપણુ, બિહુએ વિવાદ માંડયો; ન જાણીઈ કાણુ તરચિ. ૩

પ્રથમી અતિ મોટી જાણી. જ. ઠ. શેષનાથ સિર કરીનિછ. જ. ૮-૮. "શેષ
 નાગો મોટા સમરથ, કુરમ હસ કહ્ય હારીનિ." જ. ૩. ૮-૮, જો મોટા
 માહાદેવ કહીનિ, મૂરત્ય અષ્ટ અવતારછ." જ. ૮-૮. "ધરા શેષ સહિત
 સિલ સાગર, દુમ પરવત કિદિનાછ." જ.

પદ ૧૩ મુ—રાગ સામેરી જ. રામચો હીપા. ૧. ૮-૮. એદેશીનિ
 એદેશ્યો," જ. ૮-૮." સૂરમરથ સામલો વાહારો, માહતા રે માંદે સમાય."
 હીપા. ૧. ૮. હું છું હેલજીભીલાનો રોવક, જ. ઠ. હું શું સમજાં ભેદ કહ રે.
 હીપા. ૮-૮. "અંદ્રલાગા અંદ્રાવળીબામા, હરિનિ લલિવાનિ દીપુ સાંનિ રે."
 જ. "અંદ્રાવળીમાં કૃષ્ણ જીવેલો તે ગોપીને દે સાઈ રે." હીપા. ૩-૪ મમાં
 જ. પા. ૩. ૮. સાં ગયો. હીપા. ઠ. જાણે મરચો. હીપા. ૮. ને વાં

એ રસનો સ્વાદ રાંકર જણિ કિ જણિ શુક ભોગી;
કિ જણિ છિ [સવિ] વજની નારી, કિ નરસિંખો ભોગી. ૪
[નરસિંહાશ્રમ:—] ૫૬ ૧૪ મું—રાગ આશાવરી (તાવ ગિત)

નરસિંહાશ્રમ કિદિ મંન્વાસી: માસ બાવન ખટ કીધા કાશી,
આતમવિદ્યા ત્પહાં અબ્યાસી, તોહિ મુહુર્નિ ન મળ્યા અવિનાશી. ૧
બોહાવર ખટ માસ હં પ્રાગ રણો; મુચ્છં કચ્છં અન્નવધૂં નથી;
સવામો વરસ(હ) રલો મથુરા માંહિ, તોહિ જોગ્યદંતિ દીડા નથી. ૨
૫ વ્યાસી વરમ ૮ રલો નિમિષારણુ; તપમાં કાંઈ ઓછું નથી,
અમ શરખાનિ ફકડો નાવિ, વર્નિ માળા આપરી નથી. ૩

મહાણો હી પા. ઢ. સાચો હશે તે તરશે રે.—આ ૩ છ જલ્લ જમાં —

“મિ ગાથા મારો નરસિંખો. લીમડ ૧ તિ માંદા હાથો રે.

છિ જણીઓ મારો છિત્તખીણો, તારો નિર્મુલ જણિ કાસી રે.”

૪. ઠ. ગોપીબે શું લીધો માગી રે. હી પા. ૮-૮. “જાણી યેરે પીધો સનહાદિ
તેહેનો નસે વિભાગી રે. હી પા.

૫૬ ૧૪ મું—રાગ કાઠાસેરો. હી પા ૧. ઠ આતમવિદ્યા તણે અબ્યાસી.
બ. પચ ખટમાસ કીધા મે કાશી. હી પા ૮. આતમઅબ્યાસી હુ ધયો રે
હી પા. ૫૮ માસ પ્રાગ મિ પરમે. બ. →૩ પ્રતિ ઠના અખટમાસથી પાણી
ચાડું. ઢ. મે ન દીડા. બ-હી પા-બ. ૨-૩-૪ કડી જલ્લ હી પામા—

“જોડોતર પટમાસ પ્રાગ માહા નાહો, સવાસો મથુરા સેચું
તોહિ મે સ્વપ્ને ન દીડા હરિ, તો હુને દરસન કેહેવું નરસે. ૧
સર્વ કપરિ સન્યાસી ચારો. તાહારી પવ જનારી ખરી
નરસે આશ્રમ એણી યેરે જે લે હુને હાર નહિ આપે હરિ નરસે. ૩”

૨. ઢ. દીડા હી પા ૪—બ ૨ છ જ મા —

“જર વરસ મથુરા ૩ વરીઓ, મૂજથી અખલુ કાઈ નહિ.

નિમિષા-અરણુ રહો વરસ પચાણુ; તોહિ જોગ્યદંતિ હુ પામ્યો નહિ.”

૩. ઢ. પચાણુ બ-ક. ઢ. ઠ જમાં નથી ઢ. ડાવરી હી પા ૪-બ-ક. તે
વર્નિ માળા નાપિ હરિ. બ.

આ વ્યારિનિ સાસરિ વોળાવો. તાહરી પત્ય હવિં નાશિ ખરી.
નરસિંહાશ્રમ કિહિ સંન્યાસી : બિહો રિહિસિ તાહરો હરિ. ૪

[મહેતા:—] પદ ૧૫ મું—રાગ એ જ

રિહિ રે ભગવા ! લવલવ કરતો, લલો હાઆ તાં અધિ ના.
રળતાં તાહરું સેહર ન વહિ તો, ટાઢી ચોળી બાખર ખા. ૧
અહેખાઇ કરતો, દીટ ! [રિહિનિ]; આહોથો પહરો જીડી ના.
ઓ પેલા છિ વડના ટેરા; બાવિ તેટલા વીણી ખા. ૨
જો તું હિત વાંછાં પોતાનું, (તો તું) સુંદરશામ છળીલો ગા.
ભણિ નરસિંઓ : કયું કરિ માહરું : માળ ધરીનિ વૈખણુવ યા. ૩

[મુકુંદાશ્રમ:—] પદ ૧૬ મું—રાગ એ જ

મહારાડનો માળ ધરાવિ; જોતાં સુધો કપડી સહી.
જોનાં તિલક નિ માળ ધરાવિ, તે પાછાણુનિ ધરવાં નહો. ૧
મિતાક્ષરા ટાઢી જોવરાવો, અને વળી અદારિ પુરાણુ;
અદાર સમૃત્ય કાઢી જોવરાવો, વળી વેદ આરનાં યાન. ૨

૪. ૮ ૨ જીનિ મોહન કાસરિ મ. ઠ ૧૫ નહો તે નસિ વા. બ.
દ ને બદલે બમા:—

“... નરસ આ ! તિ અપાત્ર કરો.

વાન કરતા વચણુ વીચસિ; બિશાં રિહિસિ તારો હરિ.”

પદ ૧૫ મું—રાગ કાઠાલેરો. હીપા બમા આ પદ નથી ન. ૧. ૮.
લવગે ફ. ઠ. વાશ અહેથો. હીપા. ૮ ૩ રાન. હીપા ૧. સેર. ખ-ફ. ટ.
‘ટી બાઢી ભગવચ. ખ-ક-ફ. સાખગી. હીપા ૨ ૮ દીરાને લેકને ઠ.
વૈખણુવના ભોમ તો નથી દીઠા હીપા. ઠ. યડી માર્ક લેહ હીપા ૪. લેહ. ખ.
નાસી. ૫.—તે’ દાઢા કુ ખના વેઠયા. હીપા આહાંથી રહેને અલગો. હીપા ૧.
૮. ઓ દીસે ચે’ ખ. બમા છે નથી. ૮-ટ. “નાવે એટલા ખા વીણી વીણી,
ઓ પેલા વડના ટેરા ” હીપા ૪-ખ-ક. ૮. “ઓ, સૂણુ જોગીરા. હીપા.

પદ ૧૬ મું—રાગ ધન્યાશ્રી ગ. કાઠાલેરો હીપા. ૧. ૮. જોનાં માલા
ખ. મુન. બ. ઠ. જોતા એ તો કં. ગ. જોતાં કપડી, મુનો નહો. હીપા. ૮.

આદિ મધ્ય અતે દેખાડે, એહવૂ કહૂ છિ કીલિષ કામિ ?
 પોતાનુ નૂ ધર્મ લ્યગ્નિ, હથ્યા । લ્યા છા (રે) વૂ હરિનૂ નામ ૩
 ગિદિયો રાગન, વૂ અજ ગિદિલો, મિહ માહિ નથી એકિનિ કામ
 મુકે દાઅમ કિદિ મ ન્યાસી રિદિના દિ તાકરો મુંદરશામ ૪

[મહેતો —] ૫૬ ૧૭ મું—ગગ ગમધી (૫૮ તાવ)

રે ભગવા । તે મિં મૂકયો ન જાયે,
 જોનિ શિવ વ્રહ્માદિક ધાય, રે ભગવા । ૦—ધુન
 વિનથી જનનિં બધરવા રે, (વાહનિ માહરિ) જૂતલ્ય અવતાર વીધો
 છાગાજો નિં ઝિનિજીમીનો (નિજિં) વિશ્વ કૃતારથ કીધો ૧
 જિણિ જેહવો દીરો, તિણિં તેહવો ધાયો મિં મોગવાણિઓ ન ગાયો
 રાધાજીનિ સગિ બીડી સિદિતો, તે મિં રુદિ માહે સાહયો ૨
 મધુરા વચન કહી હરિ વીનવિઆ, નિરખ્યા કાનનડ કામી
 વિરહ—નીઆરયુ ભવદૂખભજન મળો નરસિઆનો સ્વામી ૩

શીર્ષુ તિના રે છાપા ચેટયા હીપા જીમૂ મુદ્દ ક-૪ દ ધરમ નહો,
 હીપા ૪. ગણકો ગ ૦ ૦ દેખાગે તત્તિ સદુ અનીનિ સ્મૃત્ય, ગ દ
 વેદ અપાજુ ગ ૦ ૦ કીકા પુસ્તક મહે લખ્યુ છે એ માનાધરે મળે પુરુષ
 પુરાણ ' હીપા ૩ છ હીપામા નથી ૮ એહવો કપ્યુ તે ગ ૦ ના સ્વામી
 રામ મૂકીને, બ દ કીકા હરિનું લ્યા છા ગ ૪ ૮ નિહિતી નારયનિ વૂ
 ગ ૦ નરસે યામય કિદિ ગ મુકે દે, નરસેયા । હીપા ૮ મૂકી દિ બ

૫૬ ૧૭ મું—રાગ આમેરી—(દાસિયામા રામકલી) ગ ધ્રુવ—૮
 ક્રિમ નય હીપા ૪-મ-ગ ૮ ઉદ્ધાર કરેવા ગ ૧ ૮. તિમગ એ ગાયો.
 ગ દ માહારા સમારો બ-દ બ ૩ ૮ 'રે વચને વાહાવાજ બ ૦.
 'હ—વધારમ બ (વધારેવૂ=નારા કરવો)

૨ પૂર્વકથાનુસધાન —

[મ્વિ —] ૫૬ ૧૮ મુ — ગગ ગોડી (એકતાલી)

મતર મન્યારીઈ પ્રધા મચ, મૂળ થાનચ મીડે ૫૦૫ ચ
 'એ કપગી તાં વારચો ન રદિ.' જઈ સાત રાત્રનિ કની ૧
 તે જોડી રાત્ર પામિ ગુ, પ્રગામ કરીનિ ઊભો રલો,
 સમાચાર હતો તે કલો દાર બાધવા પૂઠિ થયો ૨
 એ કપગીનો પ્રીગ્યો પાર, કનાવધુતો મગાવ્યો દાર
 લેઈ આગના મન્યારી તણી, રાજસખા મ્વગી અત્ય ધગી ૩
 રાત્રનિ વીમામળુ ચઈ, મ્વુ — માતાનિ પૂછ 'જઈ'
 સમાચાર સજળા યો એ નરમિઆનો હતો વિગેખ ૪
 'નાથી નાવાનો (એણિ) મચ જ કલો' તે મામગી નરમિઓ રલો
 સમાચાર નરસિએ સંજગી, ન્યાર સો તેડાની વગી ૫

[મહેતો —] ૫૬ ૧૯ મુ — રાગ સામેરી (પદતાલી)

નરમિઓ મો યો જળી મુરમેના પ્રતિ મિદિ િ વાણી
 એણિ નારિં તો ખગી તાણી તે તો મગી વાત મિ જળી ૧
 પુત્રી! તમે સામરિ મ્વયો દવે તમ્વે ગવા પૂઠિ થાયો
 વળતા મુરમેના મિદિ વાત 'તમે જિહિતા મં, રે તાત' ૨
 'હરજી અમળાનો િ નાય આવી અતરિ દીધુ દાય
 'હરિં હ મિદિ માસરિ જગે' હ મુણુ ગો પના ગાગી ૩

૫૬ ૧૮ મુ — ૧૮ ૦ ટી વારચો નવિ રદે હીપા ૪ મ-ગ ૬ ૮
 તે તો ગલ, જ ૮ કેડે જ પૂઠલ જ ૩ ૮ પોઝ જ ૮ અજાવો
 જ ૮ જળાવ્યો હીપા ૪ ૮ એલી સલા રાજઈ જ ૪ જળિ મા
 જ ૮ ૦ હીપા ૪ ૮ હી હીપા ૪

૫૬ ૧૯ મુ — રાગ ગોડી-૨ ૧ ૮ 'લ્યો વાણી ૫ ૮ સગવી તાગી
 હીપા ૪-જ ૮ તે તો વાત સધડે યે જ ૩ ૮ એ ડીને રા હીપા ૪
 — જ-ક ૫ ૮ કેડે થાયો ૫ ૮ તમને ખોડ નહિ લાગે (વાપરો ૬) ૬ ૫
 ૩ ૮ તે તો અ' ૬ દેસે હીપા ૪ — મ-ક-૨ ૪ ૮ ૦ ને ધાગી ૫ ૮

‘વળી ખીન્ન કોહર્નિ ન આહરંગિ’. અહિ ખીલાઈનિ ધાગે.
 ‘જ્યે માહરિ સીમત-છખમા બિહો, તે તો નામરે સવળે દોહો. ૪
 ‘તમે ગાયો ગુણુ પ્રેમિ આનાપી, તમનિ સુઝવશિ હાર આપી.
 ‘રીશિ મરસિ પેવા પાપી જો વાત રાખો રુદિ થાપી. ૫
 ‘તમે ગિહિયા કા રે, તાત ? સાબળો સુરસેનાની વાત.’ ૫

[મહેતો —] પદ ૨૦ મું—રાગ ધન્યાશી (૫૮ તાલ)

કુચ વિચિ હાર અનોપમ દોસિ,

નિરખતકા રે માહર મન દોસિ ૧

અનગ આહોડીધ જળ માડીયા, પખી કામી જન આવીલા.
 જુગતિ કરી જુવતિ જન જોતા, તતક્ષણ પાશ પડીલા ૨
 ધ્યન ધ્યન રત્નહાર ભરીલા, કામી જન આપ પીસારીલા.
 નરસિંઆઓ જ્વામી, તું મ વીસારીલા, ચરણ તમારિ આનીયા ૩

[કવિ —] પદ ૨૧ મું—રાગ પરજ (૫૮ તાલ)

સમાચાર જો પ્રેમિ કહો, ‘સાલજિ, સીજી ! તૂહ રે
 કાઢી માદિ પૂજ તુનિ આતુર ચૈનિ હવ્ય રે.

ધણી વિધિ શીજ સાબળો—ધ્રુવ ૧

‘જોકે તોળાજનો નાગર નરસિંઓ, તે તો લગ્નવિ મુસાગ રે
 ‘તે જોપરિ સહઈ પિરિ માડી, તે જોતા મ જ જળજ રે ? ૨
 ‘કનાયણ દોરો અણાવ્યો, બાપ્યો વિવ્યધ પિરિ હાર રે
 ‘કોહોના, કરવુ ચ ઘટિ તૂ જ કાઢી નારી રે’ ૩

ના માગ. કં ૫ ઠ અમન ૫ રીઝવશે હાંયા ૪ c. જખ મારશે
 હીયા ૪. d. જો તો રાખો રહે પિર થાપી ક-ક c વખને ખોડ નહો
 સાગે, હીયા ૪

પદ ૨૦ મું — ૨. d માડીલા હીયા ૪.

પદ ૨૧ મું — રાગ ગાયેરી હીયા ૪ પાનોલા ક-ક ૧. ન ૨
 રામે પ્રે. બ-ક-ક ૨ c જોકે જાનો, તજિ તોલાજ તેદનુ
 હીયા ૪ ૩. c મચાળો કં ૪ c સી જણી પેરે જોદ્યા, હીયા ૪.

‘વળતૂ વચન માતાઈ કહ્યું ‘એ લઈ માણસ તાદગિ ૩-૬
 ‘નથી જાણતો, મૂરખ રાજા ! ગદ તો તાકરો જાતે દે’
 ‘જાણૂ તાકરા દાન એ સધર્જા, [શી આપી લઈ ૨-૬
 ‘જાણૂ તાકરાં વ્રત સધર્જા,] જ્યહા હમિન્દ્ર ૨-૬
 ‘જાણૂ તાકરા હાથી—ધોડા, જાણૂ ૨-૬
 ‘દિટિ, ભૂડા ! તુર્નિ ધિરિ ન રાખૂ, દ ૨-૬

[५६] ५६ २३ सु—१११ वि—१११

પાશિ,
ગાશિ ૨' ૩

योऽप्यना पडितनि पूजयना नै, येन नै
 'ते ह मोक्ष पडितनि सही' श्रीयन नै
 श्रीराय प्रणाम क्षीय नै, पडित
 'आहो, पडित। करपू य धर्म'

ਪਾਣੀ

वणता पडित वाणी कवि 'ह - - -'
'तादरी पोचवना पाठावु म - - -'

આશુરિ ' ૪

‘હાયા-નેલાડની ફી સગી - ૨૦૦

'તાકરી તા મૂડી ડિ મૂડી -

46.

‘હ ઊના માલિ ગયો એક વજુ નામના’

4.

‘नमो भगवते वासुदेवाय’

3

३३५

ति वात भाशिनि ५५५

ii (તાલ અત)

સાહિત્ય પુત્રીનિ ધીરજી - ૨૦૨૦

મીડી

तत्परः-प्राप्तिः किं-कारणम् ?

ਸਾਹਿਤ

ଆସି ଗଲେ ଯଦି ମିଳେ

५८

૨૮૧ છીપા ૪ ૦ = ૩૦

6141 Y 497

જા તો મહીણા ૬ ફેબ્રુઆરી

8. 13. 2004

प्रति अत्र

पु. वि. सं.

'પડ્યો ખોખલો ઉત્તર દિ સહી 'હ નુતરં ચૂકે નહોં નિશ્ચિ સહી
 'અગિયાર ફદિયાં રોકડાં લ્યજી, તો આંદાથી એક ડગલુ ઘજી ' ૮
 'ખરચનિ દીંગલા ત્યુ દસવીસ' પડ્યા ખોખલાનિ ચઢી છિ રીસ
 'લોહી પીતો માહરં રહિ, હ નહોં જાજી', ઇમ ઉત્તર કહિ હ
 'તેહનિ બ્યમણી એપ આપી પેરિ પડ્યો ખોખલો મોકલ્યો ધિરિ,
 'તેહની પુનીનિ પૂછ્યુ જમ 'તાહરા બાપ કહનિ જાજી છ સહી ૧૦
 'વળી કાઈ કિહિવરાવા જા તૂ ?' એહવુ કલુ, 'આલુ છ હ ' ૧૧
 'પડ્યો ખોખલો પોહતા વહી, નરસિં મિતો વીનવિઆ જમ ૧૧
 'એયે થાનાં વૂ તો, લઠાં શ માંડી બિઠો પાખડ ?
 'ગાઈ વાઘનિ પેટ જ ભરો (પણ) મામેરાની ગેવડ કરો ૧૨
 'રાત્રિ દિવસ ફટાં છાં તાળ, પડ્યો જાં સીને જ જાળ
 'પડ્યે ખોખલિં વિહિલ્ય જોતરી, નરસિં મિતે સમરિઆ હરિ ૧૩
 'લક્ષ્મીનાથનુ લજન જ કરી, શ્રીગોપાળજી મન માહિં ધરી,
 'સલા માહિં મિઠા ॥ જઈ મુરસેનાનિ વધામણી ગઈ ૧૪
 'માહમિરાના આબ્યા અબાર સાંભળ્ય બાઈ તૂ નિરધાર
 'હા આબ્યો માહરો નિર્ધન બાપ ? માહર પોતિ પૂરણુ પાપ' ૧૫
 'એલ્યા વેવાઈ, જાણે વજગુ ઝોડ 'શુ લ્યાબ્યા માહમિં મોડ ?
 'જો તુહ તી માહમિરાની ધિરિ, તો શુ આબ્યા દીકરની ધિરિ ?' ૧૬
 'મામેર કરશિ શ્રીગોપાળ, નરસિંઓ તો વારો તાળ
 'જો જોઈઈ લખી આપો દાર્ય અહમ્યો આરાધય લક્ષ્મીનાથ' ૧૭
 'હર્ષ ધરીનિ શીખત્ય રહો સકળ સલા માહિં ઠીકિઓ થયો ૧૭૬

॥ તોડાવીને વીં, હીયા ૪-૪-૪-૬ ૮ ૮ 'હુ જાણરા નહીં હ માહર
 ને હોતર ચૂકવેલા બાઈ હીયા ૪-૬ વહી જ ૬ ૮ આપા જ ૧૦ ૮
 તાહાર, હીયા ૪ ૮ 'જો જઈ હ ૬ ૮ 'ને માહરા હે મહા હીયા ૪
 ૧૧ ૮-૮ હીયા ૪ મા નથી ૧૩ ૮ શુ માડીએકો જો હીયા ૪ ૫૦ થી
 છા સોં હ ૧૪ ૮-૮ ફેમા નથી ૧૫ ૮ બડાં હ ૮ 'લ્ય તુને
 કહુ નિં હીયા ૪ ॥ આહા નિં હીયા ૪ ૮ ૧૭ ૮ 'તો વાહાસે તલ
 હીયા ૪ આપણે પોતે જન ને વાહ મ ૮ માહામેર કરશે ૬ ૮.

[શ્રીપત્ય —] પદ ૨૪ મું—રાગ મહાર (તાલ જિત)

કાણે કલો કપની, કાણે કલો કામી કાણે કલો તાલકૂટિઓ રે આવ્યો
આપવા મૂકવા નહિ કાઈ એહને, કાહોરે મામિર શ રે લાવ્યો ૨
ગોપાળજી તમચી ભક્ત છિ દોહની, પણ દાસનિ સદા સોલની—ધ્રુવ
તિણિ સર્મિ પુત્રીઈ વચન એહવૂ કથૂ 'સલા માહિ બિહો શ તાળ વાયે ૨
'સાસરા માહરાં માહિ બિહિણૂ દિ છે, તે વચન મિ ખમ્યાં ન ભયે' ૨
'અગ નિ તાળ અહમ્યો દેહ આયિ મૂમ્ય, ધરણી આકાશ વવારિ એક થાશિ,
'લોકડા બોલશિ, તે પણ સહીશિ, કુબ્જીજીનૂ ભજન કયમ મેહત્યુ જાશિ?' ૩

તિણિ સર્મિ વેહવાઈઈ હાસ્ય એહવૂ કરચૂ,
' મેહત્યુ ઉજોદક ત્યારિ પાણી
'રાત્ય દિવસ જ્યેહની સેવા કરા જા,
સમણ આપશિ તે રે આશી ' ૪

કેત્ર મુદિ દાશી મેઘનદા ચઢી,
ગાગડીનિ ફેડી માહિ વૂઠી,
સમણ ધાતી જ્યેહવો નરસિઓ સુઝુ,
તેહવો સમસ્ત વૈખણવનિ તૂઠો ૫

[શ્રીપત્ય —] પદ ૨૫ મું—રાગ રામઘી (તાલ છત)

ત્યારિ નાગરે અનીનિ ડીગજ માંડી
'કાહો તો એ કપનીનિ સાહીઈ'

પદ ૨૪ મું—૧. ૮ કામીને સ્થળે લપટી લીપા ૪. ૭ 'એ
ખોટા રે' ૨. ૮ નથી કાઈ એહને, લીપા ૪ જા ૮ તે મહીજા ૭ કેમ
ખમાએ જા. ૩ ૮ તે સાથેથી જાથ જા જરો ૬ ૮ મૂકિએ જા ૪ ૮
હવાણા લીપા ૪—કા ૭ મૂક્યુ. ૭ ૮ 'નૂ ભજન કરા જા લીપા ૪—
જા-૭ ભજન એદનું' ૬ ૫ ૭ 'ડી ગાજ ફે' જા ૮ રીજળો લીપા ૪.

પદ ૨૫ મું—રાગ વેરાડી ૬

કેટલાએક માંદિયી ધણી પિરે બોલ્યા :
 'હ્યો તો એહનિ વાહીઈ.'
 દેવા તોરડા સહજ એશા,
 જો મન માને તો કરિ આપ નિયસા. —ધ્રુવ ૧

કેટલાએક મ્યળી વાત એહવી કરિ;
 દુષ્ટ બોલિ 'મુદય [અસત] વાણી :
 'કામણુ મોહણુ છિ કંઈ એહ કનિ,
 મંત્રનિ બળિ અણુઅણુ પાણી.' ૨

મંત્ર નિ મંત્રની વાત બણું નહી,
 દેવજ કૃષ્ણ મોરિ વદન્ય ભાખ્યો.
 પ્રહલાદ મોટિ સ્થંભ ફેડીનિ પ્રમટયા,
 બાલક ધ્રુવ નિહિં અવિચળ રાખ્યો. ૩

આરિ પદારથ સુદામાનિ આપ્યાં,
 તમઈ (૧ નીમો) ફેડી ત્રિલોચન કીધો.
 અમરીશ રાજ જીતારિઓ આપથી,
 અકધરીનિ [હરિ] ચરણ લીધો.' ૪

તિથિ સમિ વેહેવાઈ વિચાર જ કીધો;
 દીપ આપી આણી ત્હાં રે માંડી :
 ત્રણસિ સાડલા નિ ત્રણસિ કાપડાં,
 ત્રણસિ ચૂંદડીઆં ચીર સાડી. ૫

૮. કેટલાએક વચન બો. બ-ક-૬. ૮ એ લડીઆં હીપા જ. લડને, બ-ક. ૮.
 ગોપાલજી તો. ૬-૬. ૨. ૮. મંત્ર વડે એણે આણ્યું પાણી. બ-ક-૬. ૫. વત્રને
 ૬. ૩. ૬. સં. હીપા જ. ૪ થી હીપા જમાં નથી. ૮. જીતારિઓ શાપથી.
 ૬-૬. ૫. ૮. ચૂનડી, આવી શાડી ૬.

તપ્પસિ ખીરોદક, તપ્પસિ સાવટું
 સાળૂ નિં શણિઆં લખ્યા તેહ જાણી.
 તપ્પસિ દડાલા, તપ્પસિ ટેસડી,
 કપહાં ચકા આપસિ એહ આણી ? ૬

તિણિ સમિ જમાઇઇ વાત એહવી કહી :
 'તાહરી દીકચરીની સફઈ ઠીક માંડી
 મેહિમ બિ મેહિસ આપૂં અછીના તુનિ;
 રાત્ય માહિં પડશે જનાં જાંડી.' ૭

'દીકચરીનુ દ્યે તે કુખીપાદે જાઈ,
 આલતુ હળાહળ કૂણુ ખાયે ?
 કૂણુજી રાખો છે માહરે સખાઈઓ :
 માહમિર કાધા વિના નહિ રે જાયે.' ૮

[મહેતો —] ૫૬ ૨૬ મું-રાગ અસાચરી (તાલ જિત)
 જનનીઈ મેહલ્યા નર ઝવિ, ઓ વછોછા મરી જાયે, રે માય !
 સપત્ય-હીણુ તે સમવત દીમિ, મરે, ન જીવતા થાય, રે માય ! ૧
 વિશ્વજનેતા સાગર-તનવા, હરિ-અરખ્યાગિ તૂ, કમળાય !
 કૃપાકટાક્ષે જુઓ અમ ભિપિગિ, નરસિયો કા વીસારીવા, માય ! ૨

[શ્રીપત્ય —] ૫૬ ૨૭ મું-રાગ રામમી (એડતાલ)
 લક્ષ્મી વૃક્ષા કૃપા કરી, જાન અદિલ-સોનૈય-ભરી.
 અનેક પટોળા ખીરોદક સાગ, કમળા-ભાત્ય ન લાલિ પાર. ૧

૧. d સાવટા ખ ૬-૫ 'દ ૬ ૭ ૮ 'એ વચન એહેવુ કહ્યું.
 હીપા ૪ c 'ક લખી આપૂ હુ ૭ ના હોપા ૪ d ૫ડશે જના ૭ ૮. ટ.
 'ક પડે ૬-૬. d. મુસાવ. હોપા ૪.

૫૬ ૨૬ મું-રાગ વેરાડી હોવા ૪. ૧. ટ. વગાયા ખ નવ,
 હીપા ૪. ટ. મરીને, હીપા ૪. મરીને ૬-૬ ૬-અવા ૧ ૮-૮. નવી.

૫૬ ૨૭ મું-૧. d. લારે. ખ

ચેટલું લખિગે કાગળ માંહિ, તે સર્વ પૂરું રણછોડરાય.
 લક્ષ્મીયાં જો કીધો નિવાસ, સહ કાણે કીધુ વિશ્વાસ. ૨
 વેવાઈ મન માંહિ કરિ વિચાર :- ‘એ કેએક કારણુ—અવતાર.
 ‘નરસિંઓ મિતો સેવક સાધ—અહો અનેક કીધો અપરાધ.’ ૩

[કીર્તન્ય:—] પદ ૨૮ મું—રાગ વામઘી (તાલ જિત)

ધૈન્ય મુદિ ત્રયોદશી દિવસ સીમંત તણો;

જાળ માંહિ મહારાજ બિહો.

નાગર સધળા કંપ કરતા હતા,

તેણે પણ ચણુભૂજ-૩૫ દીધો.

દેવા ! લક્ષ્મીવચન સદા જરૂર છે સાચું,

અવરિ કા દેવનિ હું ન જાણ્યું.—મુવ ૧

સાડલાના બુઝ્યા સહ લેઈ જાએ,

તેહનિ ઊલટ અગ [કપમે] ન માપે.

એ તો કે એક અદ્ભુત હોયે અવતારિ;

એકની વાત કોણિ ન યાધ. ૨

તિણિ સર્મિ પુત્રીનિ વચન એકવુ કહ્યું :

‘રખે જાઈ કાંઈ મતોરથ રખાયે.’

‘નણુંદની નાણુદી નામ નાદની જાઈ,

કાપડુ આપો તો વાડ યાયે.’ ૩

‘આપનારો હતો તે આપી મૂકી ચાલિઓ,

દવિ ગિદિયી ! કાંઈ ન યાયે.

૧. ડ. રાને આખો. ૩-ક. માને. હોપા ૪. માને. બ. ૩. ડ.
 સ્વામી માહરો અનેક અપ. હોપા ૪. આપણ કીધા બહુ અપ. ૩-૪.

પદ ૨૮ મું—રાગ સામેરી હોપા ૪. ૧. ડ. અવતારો. ૬. ૩. ડ.

તુળસી ચરણોદક ઝાઝા હિ માહરિ,
તે સેવા તણી ખાત્ય થાયે.

કીધૂ માહમિર નિ આરત્ય લાગી,
સહ ઝણે વિશ્વરૂપ દીઠા
નરસિંચનિ જ્યેહવૂ કીધૂ માહમિર,
તેહવો સમસ્ત વેળુવને વૃદ્ધો ૫

[શ્રીપત્ય —] ૫૬ ૨૯ મુ-રાગ વિરાડી (એકતાની)

રાગઈ સમાચાર સાબળી, સહિઆસનયા પડ્યા હોઠા ઢળી
'અસત્ય અપરાધી હુ છુ આજ, મુજ જૂઠાનિ નથી લાજ'
ત્યવારિં શ્રીપત્ય કહિ, 'સુણો નિરધાર મિતા જપ જાગ્ય કીધા તણુ નાર,
'મહારુદ્ર કીધા વાર રેવીસ, અતિરુદ્ર કીધા વાર એકવીસ,
'ભાગનત-ભારથ સુણ્યા પુરાણ, જૂઠું બોલવા નારાયણની આણિ
'અનેક તીરથ હુ તાં જામ્યો, મિં માહરો ધણુ ધ દેહ દમ્યો,
'પણ નરસિંચાની કથા સાંભળિ, ઘણહત્યાદિક પાતક ટળિ'
એ સમાચાર પડિત કહી રજો સેવક વારવારિં મોકલ્યો
કવી વચન તે પાછો વળ્યો, તેહનો બોલ કુણિ ચિત ન ધરયો.

ગદિલી' હવા કાઈ આજુ ન જાણે હીપા ૪ ખ-ક ૩ ૬ ૮ લીધ
ક ૫ ૮ મોસાજુ ૬

૫૬ ૨૯ મુ — ૨ ૪ ગંઠિયો દલી હીપા ૪-મ જ્યો બેડો દલી ૬
અધરમી અજ, જ ૮ નહિ કઈ હીપા ૪-ખ-૧-૬ ૫ ૬ વાજ
જગ્ય ૬ ૮ એવીસ ૩ ૮ રેવીસ ૩ ૩ ૬ વમારી આણુ જ ૪
પણી-“રાગને ગનિ વિરિમિ થયો હીપા ૪-ખ-ક-૬-૬ ૬ ૬ રાગ
મોકલો આઠા હીપા ૪ કણુ રાગને મોકલમે આઠા ૬-૬ ૬-૬ ૬ મા
ચરણુ વધારે —” રાગ રામચંદી કીધો ત્યાહા ૬ ૬ ૬ તિહા કર્યો ૬

[લીમઃ—] પદ ૩૦ મું—રાગ રામઘી (૪૮ તાલ)

વૈરાગ્ય પાખિ નથી પામવો રે ભગતવજ્ર ભગવાન,
મિતાક્ષર કદારિયે, વળી સમ્રત પુરાણ. ૧
વૈરાગે સનકાદિક છૂટા, ધ્રુવ અમરીષ પ્રલાદ;
અંતરિ આવી હાથ દીધો; જીપનો ઉદલાદ. ૨
વૈકાગ્ય હતો વિદુરને રે; પ્રસન્ન થ્યા જગદધાર.
તાહરી પિરિ આમ જીધાડો કૂણિ ન ગાયો શુભાર. ૩
શુભાર ગાતો તું વગૂતો, નાગર ! ત્રાં નિરધાર.
વૈરાગ પાખિં જાણ્યો તાં નથી હાળવો હાર. ૪

[જપથો]

નથી હાળવુ હાર, રવામી ! લીમ જણી : કૃપા કરો.
નામર સધળા એહવા અણ્યા છે; તમે આંધા નવધુગમ ગણો. ૫

[મહેતા —] પદ ૩૧ મું—રાગ એ જ (તાલ જિત)

(જુઓ હારસમેનાં પદ—પદ ૨ જું.)

પદ ૩૦ મું—રાગ આશાવરી, હોપા. ૧. ટ-ક. "હું આજ સ્વરૂપ
ભવતન. હોપા. ઠ. ભગતિમ, હોપા. ૪-અ-ક. ૮ કાદીએ, ઠ. કાદી એવસો,
હોપા ૪-ક. ૮-વ. "સમરે દાસર ક્યાંથી આપે, અભગાન." હોપા ૨. ટ.
"કે ભોગવે હોપા. ટ-ક. "તે દિશા દેને ક્યાંદાથી નાના ? મિથ્યા કરે
કાંદ." હોપા. ૩. ટ. "નીચાં ને જગ્યા ઠ-ક. ટ-ક. "અ વિદુરને તે કુતા,
તો પામ્યા વિદ્યા." હોપા. ૪થી-૫થી બાલ હોપામાં:—

"હ'પટપણે દું દાર નહી પામાં, એ સદે મિથ્યા લાગી રે
લીમ જણે. કથુ કર માહારં. નરસે'શ યા વેરાગી રે."

પદ ૩૨ મું—આ પદ હોપા ૪-અ-કમાં નથી. ત્રિ આમ વાચે :
"કુરીજન ગાં કદિ, 'નરસિં'આ લંપટી'; વાધતી વાત રાત્રએ જણી
કુદને વચન મહાદિક વિદુલક થયુ. કદિ; 'હવાનો નરસિં'આનિ આદાં તણી."

[લીમ —] ૫૬ ૩૨ શ્રુ—રાગ એ જ (એકતાલી)

તૂનિ નિર્ગિ નિદા આવિ કચ મ,
ચેહનિ માચિ વિરી સરખો યમ ?
પાચે ભૂતે બાંધો દેહ,

મૂરખ તે શ કરે સનેહ ૧

હારુશુ જરા હાસિ વિકરાળ,
હાપિરિ ભમિ શીયાણો કાળ
લીમ બાણિ આણો મન માહિ,
યમની વહી બોળો જળ માહિ ૨

૩ હારની વિનતિ—

[મહેતો —] ૫૬ ૩૩ શ્રુ—રાગ એ જ (તાલ જિત)

(જુઓ હારસમેના ૫૬—૫૬ ૩જુ)

શીઘ્ર સેવક નરસિંઆનિ સ્થાવિઆ ઠિહિ મહીપાલ તૂનિ હાસ કરીછ ' તાહરિ પ્રીત્ય દામોદરશ બ્યહ મામી સિ હારજયમ આહર્યો લહીછ ૧ તે મટિ ક્ષ ત્રીકમા ' વીનલી પાલયો જર. તે કાળ ૩ શિ. બાણિ નરસિંઓ તૂ બાકવવાછ સ. હા કરશે તે પ્રજા નરિ ૩ ' ૧ ત હે હરિ ૩ હીપા ૮ 'લિક કોપયો કે વીહીલો યયા હીપા ૮ 'સાવો વિગિ નરસૈયનિ તાણી ' હીપા ૧ ૮ 'સેવક શીઘ્ર વહા તેડી મુકતિ ગયા ' હીપા ૮ વહારિ હીપા ૮ , હાર મગાવ્ય જમિ અમિ રે લહીયિ હીપા ૩ ૮ તે મટિ ૩ નારનિ વીનલી કર હીપા 'ટી વીનલી ત્રીકમા બીછ પ્રતોઠ આપશે હર તે હ ને પ્ર

૫૬ ૩૨ શ્રુ —હીપા ૪ જ કમા ૩૧ ૩૨મા ૫૬ જિત પાં આ ૫૬ હીપામા નથી ૧ ૮ તે શ કર્યા સનેહ ૧ હીપા ૪-મ-કે ૨ ૮ મન આણો આહ કે આણો મનશ ૩ પ્ર ૮ યમની વાટ જ

[ભીમ —] પદ ૩૪ મુ—રાગ કેદારી (તાલ જિત)

ગર્વ ન કીજિ, મિહિલડાં રું માન ગમાયુ ?
 નામ નારાયણ મૂકીને ચ કામ કમાયુ ? ગર્વ ૦ ૧
 સાહનિ કાનિય આપિઓ ? ચ કારણ્ય કીધું ?
 અમૃત આળિ દોળિજિ, હગાહગ પીધું. ગર્વ ૦ ૨
 છતે નેચે તૂ આધિઓ. મન્ય જોનાં વિચારી.
 જોહવી જોનેતા આપણી, તેહવી પરનારી ગર્વ ૦ ૩
 કૃષ્ણજી વ્યના જ્યે તૂ કહિ, તે કારણ્ય કાચું
 વિશ્વાસિ સિમ્ય પામીછ, મન્ય જોનાં સાચું. ગર્વ ૦ ૪
 રમ લાગ્યો રૂડા રામચ, તેહનું કારણ્ય એહ
 ભીમ બણિ. ધમ બણુલપો, ભૂરો છે દેહ ગર્વ ૦ ૫

[મહેતા —] પદ ૩૫ મુ—રાગ એજ (તાલ જિત)

બક્તવચા ઇસિ તૂ વિબ્ધ ! કાહવા સદા,
 કાંચુઆ-દાન કિશા, માહરા વાહલા ?
 વિમ્મ મુદામાનિ નવનિમ્ય આપી તો,
 હું આગળિ તૂં સિ નાવાં ? ૧

પદ ૩૪ મુ—રાગ રામરી હીપા. હીપા ૪-અ-કમા ૩૪-૩૫ મુ
 છો ૫૧૦ ૧ દ. સાન ૯-૬. લાગે બમાયો ? હીપા. ૮-૮ "મુકોતલલ
 ખોલ હો મું કામ કમાયો ?" હીપા ૨ છ કી હીપામા ૩ છ પછા. આ
 ૨ = હીપામા .

'સાહાને આપે આહા આઓ ? આવી ગર્વ મું કીધું ?

વિવેક—અમૃત મુકી કરીને હઠ હાવાહલ પીધું રે."

ઠ. આળી. હીપા ૪. દોળીને જ-ક-હ-૬ ૩ દ "ત્રે અમૃત વયો. હીપા.
 વયો આધિઓ જ, નેત્ર છા વયો આધિઓ ક-હ-૬ ૮-૮ "છે મોટું ધારણ
 મારા તણ તેણે મુક્યા સમ વિચારી" હીપા ૪ થી ૫ થી બલ હીપામા—

"અભવિતબ્યુ જોલીએ નહી, મું રૂટે થયું સન્ય ?

અમૃતપામમ કહે, હઠ તણે કરો મહેતા મુન્ય"

હવડાં કિપણુ યો જાણુતો શિ નથી ?

સ દા ય સે વ ક જ ન—પ્ર તિ પા જ !

નાશીનિ ખૂણિ જે બિહો [તું જૂથરા !]

કાળયનનો આણ્યો કાળ. ૨

(જુઓ હારસમેનાં ૫૬-૫૬ ૮ મું.)

[મુકુંદ સરસ્વતી:—] ૫૬ ૩૬ મું—રાગ પરજિહ (એકતાલી).

કામી કપટી જુથો લંકા; રાં માડી બિહો પાખંડ ?

તું કિહિતો, વથ વૈકુંઠનાથ, તે અઘાનિ દેખાડિનિ આજ. ૧

(હરિ)ભક્ત-બ્રહ્મણો જુલો ભમિ. શા મારિ તું સ્ત્રીનિ દમિ ?

ફૂડી ભક્ત; નહોફલલહિ: મુકુંદ સરસ્વતી ધણી પિરિ કિહિ. ૨

[મહેતો:—] ૫૬ ૩૭ મું—રાગ રામમી

શ્રીમદમાતો, શ્રીધરા ! છહને, વીહલા ! ભક્ત કાં વીસરા ?—ધ્રુવ

ભવતાપનિવારણુ. ત્રીકમા ! એવૂ નામ તાહરૂ ત્રૈલોકમા

તું ભવદુ.ખભજન, જૂથરા ! કે તું લ પદ યો લક્ષ્મીવરા ? શ્રીમદ ૧

સાર કરૂ માહરી, સામળા ! મુનિ હાર આપુ છ કહ લવા.

કિહિ નરસિંઓ કરગરી એહવૂ નવૂ ન હોઈ, નરહરિ ! શ્રીમદ ૨

[લીમ —] ૫૬ ૩૮ મું—રાગ એ જ (તાલ સુરકાળ)

પરમ ધામ પામેવા કેરૂ ધણિ કારણ કાંઈ ન વિચાર.

કલૂ કથન કોહવૂ નવ્ય માન્ય, હાર-મિસિ પણુ હારયો. ૧

૫૬ ૩૬ મું—આ ૩૬મું-૩૭મું હીપા-ખ-કમાં ૭૦ પાં. આ એ
૫૬ હીપામા નથી. ૧. ૮. 'તો હવથ હીપા ૪. 'ક રાને. હીપા ૪. ૮.
મુજને. હીપા ૪-ક. ૧. ૮. 'આગમ, હીપા ૪-ક. એમ વાણી. ૬.

૫૬ ૩૭ મું—તરિમા ૫૬ લખતુ રહી ગયું છે. ૧. ૮. ભમ તાપ.
ક-ક; ત્રહી તાપ. હીપા ૪-ખ-ક. ૧. ૮. એહવાને હીપા-ખ-ક,
હવા. ૬.

૫૬ ૩૮ મું—આ ૫૬ પહેલા હીપા ૪-ખ-ક ૫૭ મું ૫૬ વાચે છે. આ
૫૬ હીપામા નથી. ૧. ૮. વચન ૬ ૮. હાર સમે ૬-ક.

કાલાવાલા કરા કરિ છે, નન્ય જાણુ પિહિલુ ?
 નરહરિ સાથે નેહ નહીં તો, ગર્વ કરિ શ્વ ગહિલુ ? ૨
 સાન વ્યના મન માન ધરીનિ વિપિં મોકળિ માહવ્યો
 ભીમ જાણિ હવિં છટશે સાથિ સહિં આકડિ ધાવ્યો ૩

[મહેતો —] ૫૬ ૩૮ મુ' રાગ—એ જ (તાલ જિત)

(જુઓ 'હારસમેના ૫૬-૫૬ ૪ મુ.)

[રામાનંદ —] ૫૬ ૪૦ મુ'—રાગ આશાવરી (એકતાલી)

રામાનંદ સન્વાસી છણી પિરિં બોલ્યો ભીમડિ તાં વૈરાગ્યગાયો
 નરસિંઈ તા રાજુગાર ગાયો જઈ માહિ એકિ જાણે ન વાલો ૧
 નાહની મોટી સલા માહિ એ તો ૫૬ જીવાડા ગાયે
 જાહવ્યો ! નાગમે, એહનિ શ્વ કડીઈ ? નીવજ જીડી શે ન જાણે ? ૨
 એ તા કોહનુ કપૂ ન કરિ, કનેવર કરતો કાચુ રાખિ ?
 કા છે રે સન્વાસી આંહાસરો, ગણિ સાહીનિ પહરો નાખિ ? ૩
 દીટાત્ર જાત શીદ તેડી આગ્યો ? એવડો અનરથ કા કીધો ?
 નરસિંઆનિ એક વાર વાગીશિ, એહવો પરક તે કરી લીધો ૪

[મહેતો —] ૫૬ ૪૧ મુ'—રાગ એ જ (તાલ અપદ)

(જુઓ 'હારસમેના ૫૬-૫૬ ૬ મુ.)

૫૬ ૪૦ મુ — આ ૫૦મુ જીયા ર-મ-કયા ૧૦ ૫૧૦ આ ૫૬
 જીયામા નથી ૧. ૬ 'ડો ગાયે જીયા ૪ બ-ક ૬-કે ૮ હો ગાયે ૬
 ૮ કા ૬. 'વાલો ન જાણે જીયા ૪-તનિ-મ-ક ૬ કે ૨ ૮ નાગરી બેઠી
 જીયા ૪ નાની ધરી બ નાહની બરઠી બેઠી સલા માહે ૬ કે ૩ ૮ એ
 કોહનુ વાર નરિ કરે જીયા ૪ ૬ કે, છે મ જાણે નાગરને વારે ૧ બ ૬
 સખબખ જીયા ૪ કલમલ કે કલ કરતા ૬ કલત્વ કે ૮ 'હો જાણે
 બ ૪ ૮ ઠીડીએ તરત જીયા ૪ ૮-ક 'એકવાર નરસિંઆને એવો સચ
 કીધો" મ ૮-૮ 'રામાનંદ સન્વાસી એણે પેરે જોલે અમે અમૃતરસ
 પીધો" બ ૮ ૫૨ તે તનિ.

[લીમ:—] પદ ૪૨ મું—રાગ મારુ (તાલ જિત)

હત્યા ? તૂનિ હાર ન આપે રે.

તૂંહનિ સહ સંન્યાસી શાપિ રે—ધ્રુવ
(હરિ, ભક્ત્ય બ્હેષ્ણો બૂલો ભમ્બો.

તૂં મર્મ ન જાણ્યાં કાંઈ રે;

પરનારી શં પ્રેમ તાહરિ

તેહનિ દિનિ ગાઠું સાંધ રે. હત્યા ૦ ૧

પરિવ્રજશં પ્રીત્ય ન કીધી;

છવ જનનિ વાલો રે.

આટલા ઘાહ છૂટો રમ્બો,

હવિં અત્તો ગણિ સાલો રે. હત્યા ૦ ૨

આદિ [ન], અતિ [ન], રૂપ ન રેખા,

જે સધણિ અવિનાશી રે,

તેશં તાહરિ પ્રીત્ય નહીં તો

જનિં પરો નાશી રે. હત્યા ૦ ૩

રામ—બ્ય કૂણી રમત્ય કીધી,

તિં જાણ્યું સાચું રે

પદ ૪૨ મું—૧. ડ. પૂરી ભક્તિ હીપા ઠ છવજનને વાલો, હીપા ૧. ડ-દ. થી અત સુધી જલત હીપામા -

૧. હત્યા દિવસ છાનું હબ અલાબુ આ કહે સાલો રે. મેહેતા. ૧

પાપ પર બહા પવમેશ્વરે તે રલા વિશ્વ વાસી રે,

તે સાથે તાહરે મૈત્રી સાહાની ? રમે ત જલતે નાહાશી રે મેહેતા. ૨

૨. રામની નિદા કરાં ને મેહેલા અર્ધ સમે રે

લીમ ભણે, તો હાર જડે, મુખિ રામજી બાખે રે મેહેતા. ૩

૧. ડ. વ. દે છે ધાકા સાહી રે. હીપા ૪.

૨. ડ. 'શં' તાહરે પ્રીત્ય નહીં હીપા ૪. ડ. બૂલો ભમ્બો ખ. ૩. ડ. આદે ને અતે રૂપ રે; આદે ને' અરૂપ ન રેખા ૬. ડ. રેલસ. ૬. ડ. જાને હવં.

લીમ લલિ : હરિઈ ન રાક્ષયો;

તાહરે અવિતલ્ય કાચું રે. હલ્યા ૦ ૪

[મહેતો —] પદ ૪૩ મું—રાગ સામેરો

હલ્યા । હર્નિ સાપ ન લાગિ રે.

હલ્યા । ભેનાં દુર્વાસા આગિ રે.—ધ્રુવ

અમરીષનિ અવતાર દસનો

સાપ જ દીધો માઠો રે;

અક સુદર્શન લેઈ ધાવા પૂઠિ;

ઋષિ તે નયે નાઠો રે. હલ્યા ૦ ૧

સિવ-અભાદિક દેવહરિ તિણું

કુણિં સરજુ ન દીધો રે;

રાગાધ તપહાં સ્થાપ્ય કરી ને

અક તે વારી લીધો રે. હલ્યા ૦ ૨

લીમકા, વૃ. કાં બરમે બૂલો છાં ?

તિં કિલિયો તાપસ અપ્યો રે ?

ખ, ૪. ૮. હપથે અણા તો, લીપા જ. હરિ રાગો તો ૩. ૮. અવન વાદ રે, ખ—ક—ક—ક.

પદ ૪૩ મું.—રાગ માફ હીપા. ધ્રુવ-ક. વાર્યો ૬૦. લીપા ૧. ૮. માહા મોટો ખ-ક-ક. ૮. ન ધાવ પૂઠે રે. લેઈ ૧૩. ખ. ૮. નાઠો નયે રે ૩—ધ્રુવ સિવ ધરી કાગો નાલ હીપામા —

“અમરીષ સાથે હક કરી ગાકુઓ ચે માટો રે

ભભસદાય સુદર્શન ધાણુ કેહેયો ચેતી નાઠો રે ? હલ્યા. ૧

ફરી સંન્યાસી સરજુ આપ્યો. અકત મેટા કીધા રે,

અમરીષ કાત્રે કૃષ્ણજીએ દસ જન્મ લીધા રે હલ્યા. ૨

રાગ તો મેહેતો યથે તે સીમ જોતીએ બળ્યો રે,

નરસિંહ કહે, નિપુણ ન નાપ, મેં કૃષ્ણ વીખાવ્યો રે. હલ્યા. ૩”

૧ ૮ “કેવે હ”. ખ-૬. સરખા લીપા ૪ ૩ ■ બૂલા બમે છાં લીપા ૪ બમે બૂલો. ૩-૪. ૮. તપસી ખ

હાણિ નરસિંઓ : સાંભળિ સાચું :

નહીં તે કે સમાણો રે. હલ્યાં ૩

[મુકુંદ સરસ્વતી :—] પદ ૪૪ મું—રાગ એ જ

રજની સધળી વહીને ગઈ; હજિ હરિ તાહરો આપ્યો નહીં.
મુકુંદિ આવડિ આહરિ વેદ; માહરિ હાહ નહિ બેદાબેદ. ૧
સાહિ તપ્ય કાડિ મિં કાધાં વર્ત; એહવો રુદ્યા માંહિ હૂ પવિત્ર
સાહિ તપ્ય કાડિ તીરથ આપ્યો કરી; તોહિ મિં દોડો નદી હરિ. ૨
આગિ હવું એમ કાહનિ નથી. તે વારતા અહો જાણૂ કથી.
મુકુંદ સરસ્વતી ધણી પિરિ [વદિ] : કંઠણુ છે કાંઈ માહરું રુદિ; ૩
એક વરસુનું તપ મૂકીશ, તૂનિ બાળીનિ ભસ્મ કરીશ. ૩૬

[મહેતો :—] પદ ૪૫ મું— રાગ એ જ (તાલ જિત)

(જુઓ 'હારસમેનાં પદ'—પદ ૧૦ મું)

[સંધ્યા :—] પદ ૪૬ મું—રાગ મારુ

હાર નથી હાળવો રે, તું તો વૈરાગ્યને ધા;

શેરીઈ શૂગાર ગાતો હીમાં કિ નાસીનિ જા.—ધ્રુવ

પદ ૪૪ મું—આ પદ હોપામા નથી. ૧. ઠ. ચોટા લમિ ૬. હવા
હરણ વાહારે. હોપા ૪. ઠ. નથી કાંઈ બેદ હોપા ૪-૬. ૧. ઠ. રેહ માંહિ
કે. ઠ. તોહિ કહીં જા કીકા નજ હરિ ૬. ૩. ઠ. જાણું નહીં જા. ૮.
કહે, ૮૪

પદ ૪૫ મું—ચાર કડી પછી અ-અ-ઠ-હોપા ૧-હોપા ૪ ૫૫ મા
પદની ૧લી કડી આવે છે.—

"સાર કર સામલા" મુકુંદ મન બાળલા, હિંક ચોપાલજી અસુર યાએ.

આટલી એક માલાને નરસદીગિ કરનરે, વાહારા બાપનું મું રે જાએ ?"

જા આ કડી અને ૩૯ કડીનું એક સ્વતંત્ર પદ બનાવે છે. જ (૧)માં "સર
કર" એ કડીને જાણે.—

"તમે વડી વડી વારના વાહવો છો, મંડલિક તમે તો માણુ દીગાણું.

જરા હો તો જુનાપણ ! છતીએ, નાતંબાનું આ તો મંજળ ઠાણું."

પદ ૪૬ મું—આ પદ હોપામા નથી જામચી જા.

(રાદ-વાગ્ગિત)

જો તે નાગરા ! મૂઝાર ગાશે, [તો] તો આપડા કુળેત ધારો.
 તૂંનિ વરિવારિ થું રે કડીઈ ? તાહરિ સાન નડો રે હાઈ. ૧
 તૂંનિ કયું કાંઈ ન જાએ; તૂં વારનાં બ્યમણોં સાએ.
 નીલજનિ આવળિઓ જીઓ, [તે] તેના મનથું ન સુઓ. ૨
 અહીં સહસ્ર વિપ્ર જણી હીધા: સંન્યાસી તે સહસ્ર પ્રમીધા;
 રામઈ સખા ધણી પિરિ કીધી; સહ અગીનિ સીખામણ હીધી. ૩
 નરસિંહ કયું નથ કીધું. ત્યવારિ રામઈ ખડગ ઠરિ હીધું.
 સહ વાદ વદિ તે બેઠું. ત્યહાં હીમડાં જોઈ રયો હેઠું. ૪

[મહેતા:—] પદ ૪૭ મું—રાગ મૂઝાર (વાગ્ગિત)

અહોં દિસિ જોગે વાટી; માહરો નાથ ન આવિ.

મંડળિક ખડગ દાદી રહો, મમાયાર ન કાઢવિ—ધ્રુવ

હીલા હડ મેહડી દિઉ; દાર આપોનિ મૂનિ;

મારખાં પૂઠિ, મારા નાથજી! ખોડિ બિસસિ તૂંનિ. અહોં ૧

પ્રભુ ! વામનરૂપિં જલિ જાઓ; ધરા તપથ પદ કીધી;

પ્રદનિં ઉદાસન આપિજો; સીખ સહજાનિં દીધી. અહોં ૨

૩. c. નકટ. બ-ક. d. તે તે તેદના મનથી હીપા ૪-ખ-
 ૬. c-d. સાલ સખા વણી રે.

પદ ૪૭ મું—ધ્રુવ-૮. તેણે તન્નિ વાહારી વાટી હીપા-હીપા ૪
 -ક-ક-ક. d. ચારાળ મં હીપા ૪. હું વિના કુલ મુખને હીપા. ૧. c.
 મારખા તન્નિ. d. લામરો હીપા ૪-ખ-ક-ક-ક. લાલ લા. હીપા. ૨. ક.
 કમ પ્ર: મરમ હીપા ૧. તુલ જ. d. સહ તેદની હીપા-ક-ક. મુરતી.
 હીપા. ૨ c પછી-હીપામાં ૨ વધારે:—

“જો ગોપાને કાણે ગોવર્ધન ધરીઓ,

પાવક ધીરો સેવેજ્યા, બે મનનો દરિયા. ૪

જમનાજી નિર્વિષ મર્યુ કૂર કાળી દમિયા.

આપા પૂરી મળજાકાળી, સસરજે રમિયા ૫.”

માહમિર કીધૂ લલ ગર્થ પોતાનિ તુતો.
લક્ષ્મી વેગા મોકલી, મુનિ કીધા સમોતો વ્યહો.
લામ્બનીશ્વર રગિ રમિ, નરસિંઓ મેહરયો વિસારી
વેકુઠથી વેગિ કરી હાર આખ્ય, મોરારિ ! વ્યહો.

[મહેતો —] ૫૬ ૪૮ મું—રાગ એ જ

વિવચારા સી પ્રીતડી, જે સ્તીરગ રાતો ?
મહાગિક હારનિ પ્રભવિ તુ રે મહમાતો ! વિવ૦
કામી થ્યો, રે કેશવા ! મુનિ પ્રભવિ પાપી
લોભી થ્યો, લક્ષ્મીવરા ! પૂતના સતાપી વિવ૦
વાહરિં ચઢે, રે વીડલા ! નહીં તો દેહ નશિ
નરસિંઆનિ મહાગિક મારસિ, તેતિં કથમ ખમાશિ ? વિવ૦

[મહેતો —] ૫૬ ૪૮ થી ૫૦ દર—રાગ રામઘી (તાલ જિત)

ફૂલુ આગિજન નર્મ વીનવૂ, વીડલા ?

કથ કમળા તણ્યા ! શુ વિચારો ?

ક ઠ પાસે હીપા રોને કે ગઠ કાંચે હીપા ૧ ૦ પોતે હમ્મ અ
પાપી હીપામ—

“શા શા મુજ સલરીએ કીધા બહુ ઉપકાર

મહાગિક આજ હો ચઢ્યો, વેગ આપીએ હાર” ૧

૪ ૮ માનિની° ખ રાધ હીપા ઠ મુને મૂકયો હીપા ૦ નરસિંને
નિજ કાથી, હીપા ૮ લતારી હીપા

૫૬ ૪૮ મું—અહીંથી નવે ૫૬ હીપા ૪—૫ કમા નથી રાગ
રામઘી અ ૧ ૦ હારિં વિચારા મુ હીપા વંચચારા શુ તત્તિ ઠ
નેતા સી° હ—કે જ સ્તીર તત્તિ ૮ ૪ રમા મહ° હીપા ૫ તે માને
ક શ્રી-મહિ અ ૨ ૦ પરચલ જ પાપી અ ૦ ચોલી વિજેમીનાય
અ ૮ તેજે ન સકયો હાર આપી હીપા ૩ ૦ હવા દેહ પશિ હીપા
૦૦૦ “યો કહિ નાયજ, કુચરમાહ રવડો” હીપા

૫૬ ૪૨ મું—આ ૫૬ હીપામા નથી ખમા ૫૧ ૫૨ ખાલ નીવેડુ

દૂપદી-લાજનિ કાલ્ય આઝ્યા, હરિ !

દુખ ન પામિ દાસ તાહરો ? ૧

(જુઓ 'હારસમેનાં પદ'-પદ ૫ મુ, ૬ કુ, 'પછી ૧૧ થી
૨૦, પછી ૨૩ મુ. છેલ્લી કડી:—)

લોક કૌતુક જૂઠું; યામ્યની અરૂપ રહી:

ક્ષીણ થૈ જ્યોતિ; તેહવા રે દીવા.

પ્રેશવા ! કંઠથી માળ વડી કરો;

પ્રેમ્યે આરોપો નરસિંહ—મીવા. • ૪

૫૬ છે—

“હારે માહર ૩ મન મારું સામલીઆ રાયે, વરા હીધા નહોં ઋણા નેકાને,
ખાલું ન અમે ખીલ દોણું. કામલુ હીધવા કાદાને રે. ૧

વાલા પ્રાદર વાયે જમ વેધીએ મરખનાઈ સંભલે કામિ રે.

તમ વેધારી જુદું મન માહાર. સામલીઆને ધાને રે ૨

હરિ વાલા ! જે જે રંગ જોડેને વલમ, તે રીઝે તેને તાને.

નાસહીઆ રીત જીને મન માહાર, હરિસ અમરિત-પાને. ૩”

૪. ત લોક આતમ હીપા ૪; આનન હીપા ૧-૬; અનત જુએ, બનેક
પરલ રહી હીપા ૨ એ; લાજ તારી જુએ ન ઠ થોતિ તે કીલ દોઈ
રે દીવા અ; દીપકજેત તે ખીજ વાયે હીપા ૧-હીપા ૪-ક. સુમે શું
સુતે દેવાધિરવા ૧ ન. ૮. પ્રેશવા માળ કંઠથી ઉતારિયે ન. ૮ આખના
૮-૫૫ પદ નરસિંહ તે પ્રેમે ગાયે હીપા ૪-ક. એ અમે હીપા ૧ માં
પ્રજુએ દાસ ઉતારી આખ્યા તે વખતનું પદ દે ચ તેવી રીતે ૮-૮. ના પાઠ.
મળે ૭—

“કરાવિ કંઠથી માલા વડી કરી, પ્રેમે આરોપો નરસિંહ—મી ૧” અ :

“કરાવે કંઠથી દાસ વડો કરો, પ્રેમે આરોપો નરસિંહ—મી ૧” હીપા ૧.
તનિમાં આ પદને ઊંડે નીચેની છોટી ૭—

“સર્ સમા તાં મુખને પામિ. ૫૬ નરસિંહ પ્રેમ્યે મામ”

૪ સ્ત્રીનાં પદ—

[માનખાધઃ—] પદ ૬૨ મું—રાગ મેવાડો (પકતાલ)

‘આધાર’ હતો રે તાહરો, હવે કાં ન કરાં રે સાર ?
પ્રીત્ય હતી રે પેલા ભવ તણી, તો કયમ મેકલોજી વીસાસ ? ૧
પટકુળ પ્રેમદાનિં પૂરિયાં રે; સાસ્યાં સેવકાં કાજ.
દીન જણાનિં દયા કરો, સલા માંહિં આવો(જી), મહારાજ ! ૨
વચન વનિતાનાં, સ્વામી ! સાંભળો, રે સનેહી સામળવાન !
કર જોડીનિં કિહિ કામ્યની રે માનખાધ માગે રે માન. ૩

[કહાનખાધઃ—] પદ ૬૩ મું—રાગ એ જ (પકતાલ)

સામળિયા સનેહી ! અમ વિરિઆવળયો રે, કહાં માહરા મનની વાત,
લટકલટક દેખૂં આવતા રે, બધ બરી લેહી રે બાથ. ૧
કાઠ કામ્યનીના, પ્રભુ ! પૂરવા રે, સલા માંહિં આવો, મહારાજ !
મંડળિક મિતાજનિં મારસિ રે, તો તમને લાગસિ રે લાજ. ૨
પ્રીત્યના બાધ્યા રે ધિરિ પધારીષ રે, પ્રીતમ પ્રાણુ-આધાર !
કાઠનખાધ કરિ, વાહલા ! વીનતી રે, માહવજી ! મ જાલયો રે વાર. ૩

[રતન—] પદ ૬૪ મું—રાગ માહવખી (નાત્ર જિત)

માહરા રે જીવન વાદવા ! વીનતડી અવિધારિ રે.
વ્યનિતા જન વૂઠને વીનવિ, વાહલા ! એવડી મી લાગી વાર રે ? ૧
દુરિજન દુખ દેખિ પ્રાણુ, મિતાજનિ આપો હાર રે,
બરદ તમારૂં આંલાણૂં તહો મેવકજન-માધાર રે. ૨

પદ ૬૫ મું—૨. a હરિ હં ને ક, અમને હીયા ૪-૬ ક. d. ને
કયમ મૂડીજી વીસારી ? હીયા ૪; એકી ૬-ક. ૩. a ના વણી છાં ૫.

પદ ૬૩ મું—૧. c લટકે ને લટકે રે હીયા ૪. દેખૂ હરિને આ બ.
કે. b. આવો એણે અવસર આજ ૪ ક. a. રે પ્રભુ ! ૫૦ ક. d. મ લો
અહા વાર હીયા ૪; મ લાગો ક, મ વાદો ૪.

પદ ૬૪ મું—૧. b માહવજી ! મ લોને વાર હીયા ૪. વાહલાં
આવડી બ. ૨. ■ હામે હીયા ૪-૬-૬-ક c. લો બ-૪. ૩. b. મેહેરો

મામિરું કીધું ભલું, તો દરિં કાં મૂકા હાથ્ય રે ?
 લાજ તમનિં લાગશિ રે, વાહલા ! લગતવંછળ મગનાથ રે ! ૩
 સાર કરોનાં, સામળિયા રે ! તલ્લો ક્યહાં વળુધા છો રે આજ રે ?
 લંપટિયા લાગ્ને નહોં રે, તમને કિશિં, મહારાજ રે ! ૪
 અલ્લો તો તમને અણસરાં, તો પામું ફળ અવિનાશ રે.
 ઠર જોડી પીનવિ કામ્બની, રતન તમારી હાસ રે. ૫

[સુરેસના:—] ૫૬ ૬૫ મું—રાગ મારુ (એકતાલી)

અમારી પીનતી છ, તમ્મે સાંભળુ, સારિંગપાણિ !
 સંકટ હતે શું કહું ? વાહલા ! તમ્મે છો અતુરસુખળુ. ૧
 હાસ તમારાં દોહલાં, તે ક્યમ સહો છાં, આધાર !
 વિશંભ ન કીજે, ત્રીકલા ! હવે એવડી શી લાગે વાર ? ૨
 સજ થાઓનાં, સામળિયા ! લક્ષ્મીવર ! લીલવિલાસ
 છમીલાછ ! છાના ક્યદાં રલા ! માહરિ અવરિ કાલતી આશ ? ૩
 તમ્મે તો સદાએ, ત્રીકમજ ! સરથાગત્ય—સાધાર !
 કિહિ મુરમેના : કૃષ્ણજી ! આણિ અવસરિ આપો હાર. ૪

૫ કથાસંધાન—

[રામાનંદ:—] ૫૬ ૬૬ મું—રાગ સામેરી (એકતાલી)

ત્રાએક ધર્મનંદા કહિ. રમે વારના અંધરઅ રહિ !
 રામાનંદ સંપાતી કથા કહિ : જાઓ કથા અધવન્ય નદિ રહિ. ૧

૯-ફ. ૪. ઠ. મદાતાજી ! હીયા ૪. ૯. લાજ અવે નહોં જીયા ૪. ૫. ઠ.
 ફલ પામેવા અ. ૮. ૯. જોને કહે કા. ૯-ફ.

૫૬ ૬૫ મું—૧. ૯. ૧૮ પડે હીયા ૪. તે ફ. ૨. ઠ. મદાતાજી !
 હીયા ૪. ૮. ૯. સજાન ૯ તમે સા. ૬. ૯-છમીલાછ—ત્યાંથી ૬ પડે
 ૮. ક્યમ રહેયો હીયા ૪-૬. ૮. અવરજ ન હીયા ૪.

૫૬ ૬૬ મું—→ આ ૫૬ હીયામાં નથી. તાવિયા ૧ ૮ પડેલાં—
 તન્ય ૩૪ મદાઓ, હાસ અ. ૫મે. ૧. ૯ એમીવેર ક-ફ. ૮. વારના ૮.

જો કે કોઈની કુટી પક્ષ કૃતિ, તો ગ-આસી નગ્ન આંગિ,
કુલોનરક પડિ નર તેડ, વૈષ્ણવજન(ની) નલા કૃતિ જેડ ૨
પાડરપુર નગ્ન છે એક, તેડ આદિ નામો મોષ વિગેષ,
નામવેને દગિશ પ્રીત્ય રામાનદને એડ ૪ ગીત્ય ૩

[મરેતો —] પદ ૬૭ મું-નગ એ જ

પછે સપાળા કાઢજો ખોડય, મનમાઈ કેદજો મનતુ કોડ,
તરો જખ મારસો, હાર આપરો, રેનીરો તો વેચાયો જગે ૧
જલો નરમિઓ વળી મામગો, કલા કચન રમે પાછા-ગો ! ૧૬

પદ ૬૮ મું-રાગ રામગ્રી (નાન નિત)

તુલને ભમ્મ કિમ આભરે રે મેવાનો આધાર !
તુલને દામ ગિમ વીમરે રે નમ્મ-વિશ્વાધાર ! — મુવ
જેલને મોગ મદસ રાત નાગી આદિ લાખ સુતવત,
તોલે તુને તુલ્ય ન મોષ વીનવી કંડ છ અત તુલને ૦૧
આગે ભમ્મ અને તે ગંધચ્ચા, તેડ વીમાચા મૂને
જને નરમિઓ યા સાવચાન, ખોડિ નાગો તુલને તુલને ૦૨

પદ ૬૯ મું-રાગ આમગ્રી (પડતાની)

કે કેલજો મહારાડનો, માનવતો કુમત્ય રે,
ધૂતારો નિર્ધાર જાણો તેડે તો નગ્નવત્ય રે ૧
લઈ લપટ આડિઓ, મરણિ પાડતો નોર રે
ગોડુળ માલે વચૂ ગિદિતો નવનીત તણો ચોર રે, ૨

૧ ૮ પાક પટે ૮ ૬ ત ફૂલવે એડ ૫ — આ પદ પૂરે થતા ૧૬ નો
આક આપી લખિ પ્રતિ તુ છે

પદ ૭૦ મું — હીષામ અદારી ૪ પા નધી ૧ ત વિનાય મધસો
એગિ યરો હાપા ૪

પદ ૬૮ મું — ૨ ૮ તરણી લહારે મ ની ૮ ૬ ત વાહાવાળી
અ હતા ૬ ૨ ૮ હવે ટાઈઝ ૭૬ ૬ તુને હાપા ૪ ત લાખ ૭

પદ ૬૯ મું — ૧ ત તરિય નો ૭ ૨ ૮ ચચલ હાપા ૪-૭ ૧

(દાળ—નિત)

તું તા ગોકુળ માહે રિહિતો, તિહા નવનીત ચોરી વિહિતો,
 ગૂજર 'નાપને ઘેચ્ય જતો, તિહા ટાટો દૂધર ખાતો, ૩
 રનાઇ બાંધની ગાટે તાણી, તિહા મૂંઘવતો, સારિંગપાણિ !
 તણો તે વેળા સભારો એહવૂ જાણીને જિગારો ૪
 માહોમાહિ મોટાઇ મ આણો, મુનિ પોતાનો કમી જાણો
 માહરે જૂડે તાહરે જૂડે, માહરે રૂડે તાહરે રૂડે ૫
 માહરી પલ જાતે તુઝ જાએ, તાહરે વંકુઠે ન રિહિનાએ
 અમથ વાલાઇ ના કીજે, દૂને હાર—તાતણો દીજે ૬
 નાગર ખાટકમો ૥ કહીઈ, તે તો ઝહની ન આણે હઠએ
 લોક વપરુઆ જોલે માહરા રાડપ માહરા, જિનાડિસ તાહરા ૭
 તૂ કાહના હૃદયમા એકો ર વગતો માહરી મીંગિ ન દીઠો
 વૃષભાન—સુતા રહી રાખી એહવૂ વેઠ વઢે છે સાખી ૮
 શુક્રદેવના હૃદે માહિ જાઈ, પરીક્ષિતને અવણે સમાઈ
 તાહર્ગ વરુઆ પૂરા ન થાએ ૫૬ એક નરમિઓ ગાએ ૯

૫૬ ૭૦ મુ -૨ગ એ જ

સામગિઆ જોપિઆ માહિ ફરતો, તૂ તો રિહિને ગિહિનાઇ કરતો
 તૂ તો આન્ય ચોરટા ધાઇ તાહરા ચરણ રહ્યો છ સાહી ૧
 તૂ હને ધણા ઘાહાનો વળગો, હ કમએ ન થાએ અળગો
 તૂ કમજાત્ય તુમજાત્ય મહાવાં તૂ તો અહીરડા—ધિરિ આવાં ૨

૦-૮ હીપા ૪ મા નથી ૩ ૮ ૮ પછી હીપા ૪ ગા - ગાઢ ચારીને ગેર
 જતો ધનારી ગુજરને ઘેર જતો ૪ ૮ ૪ કી ૬ ૬ ૬ કથમ હીપા ૪
 ૮ વેવાર હીપા ૪ ૮ ૨-કરવા કીજે હીપા ૪ ૮ ૮ પેઠા હીપા ૪ ૮.
 ગોકુલનાર હનિની મની હીપા ૪ ૬ ૮ પેઠા હીપા ૪

૫૬ ૭૦ મુ -૧ ૮ રમતો હીપા ૪

તૂને કોણ નાસ્ત્ર મ્યળી માતી ? તૂંચું હજી રમતી નથી ધ્રાતી ?
 હવે રજની થેડી ચાએ; તાહરો નરસિંહો પોલાએ. ૩
 એણે પરધાતે પેસ્ય કહી; તેણે હાર બાંધ્યો સહી.
 રાજાઈ દીધું છે તાજું; તેહનું મ્હેં કરવું છે કાજું. ૪
 પડિત વારચો છે જહીંએ; એહને સાન નહીં કાંઈ હેએ.
 તિશ્વારે લડતો બલ આવી બીઠો; તે તો સુરસેનાઈ દીઠો. ૫
 પાંચિનિ અધકરડી બીડી આપી : 'જખ મારશે પેલા પાપી;
 તેહની જિંદા નાખું કાપી, જે તલને બડે સાપી. ૬
 તહો હ ને વેચો તો વેચાજી; કાએ તાંતણે બાંધ્યો જાજી.
 બહાદિકને વશ હું ન થાજી; યદવિદ્યા તહાં હું ન જાજી. ૭
 જેહને લડ્યા તણું અભિમાન, તહાં નાવું;' કિહિ ભગવાન;
 'તુલો ગોકુળ-નારયણી વાહલી; તુલારી પ્રીતે આબ્યો ચાલી. ૮
 તુલે જે માગો તે આપું; એ સત્ય વચનથી થાપું.'
 રતનાર્નિ (ગાદું) આર્નિજન દીધું; અંગેઅંગ મહા ટાકું કીધું. ૯
 કાંકનબાઈનિ માથિ મૂક્યો હાથ, કહ્યું: 'સાંભળજ્યો માહરી વાત;
 તલરચુ રમત્ય કેરુ છ હ અ; માનબાઈ! સાંભળિ તૂંચ : ૧૦
 આપણુ રગવિનોદ કીજે; એહવા એસ મ્યળી એકીજે.
 મત્ય આરત્ય કરી મ કરસ્યો. માહરા નામ થકી તહો તરસ્યો. ૧૧
 એ પાપીનો ગડ જાસ્યે, રામાનંદ સાપી અજગો થાસ્યે.
 હવાં એક પુહુર છે રાત્ય. તહાંનિ હાર આપેસ પ્રભાત્ય. ૧૨

૨. ત. વાહાઓ ? હીપા જ. ક. રમતા નથી પસઓ જ. ડ. પીડાએ
 હીપા ૪-ખ. ચ. ક. ન હુઈ તાહા હીપા ૪ ન આવે જ. ડ. લડસડતો
 હીપા ૪-ખ-ક.
 ૮. ક. એવુ વચન કેહે ક. ક. એવું વચન સિયર કરી થાપુ જ. ૧૦.
 ૭. તૂંના સાં જ. ૮. છ એહ જ. ૯. જે તેક જ. ૧૧. ક. સાપીને ખ-ક.

તહો કેદારો ચિત્ય ન આપ્યો; મેહતા ધરણીધરને આપ્યો.
મેહતે લખી આપ્યો મહારાજ એક બાહણુ કેરે કાન્ય. ૧૩
તેરો રાગ સામેરી કીધો; નરસૈઆને સાહસ દીધો. ૧૪

૫૬ ૬૧ મું—રાગ એ જ (તાલ જિત)

સખી માહરી । તું કિહિતી જે કાહન પેલો પીઝારમાં રે.
એહવો મુંદર રૂપનિધાન નહો નર—નારયમાં રે. ૧
બાંધ્યો સામળિયાથું રનેહ, મેહ યમ આતુકી રે.
પેલાં લોકડાં બોલે આન્ય; ગાન્ય દિધ પાતકી રે. ૨
હરિગુણુ ગાતાં લાજ લાગે તો લાગન્યો રે
કપૂર ખાતાં ફાંત ભાંગે તો ભાંગન્યો રે. ૩
ખરચતાં ગરથ ભંડાર ખૂટે તો ખૂટન્યો રે.
સોનું પિહિરતાં કાન તૂટે તો તૂટન્યો રે. ૪
રમતાં રંગીલા મંગ્ય ખીજે તો ખીજન્યો રે.
મિશી મંગે ભીતરતાં નાવ છીબે તો છીબન્યો રે. ૫
થડ મૂકી વળગે કડાન્ય, કાચ નવિ વિસમે રે.
નરસૈઆ કેડું મગ છખીલાશિયું રમે રે. ૬
[અંતિ—] ૫૬ ૭૨ મું—ગગ કાહલેરો (એકતાલી)
મેહતા ધરણીધરને ઘેરય તુળાને આપ્યા મહારાજ,
નરસૈઆનું રૂપ ધરીને કેદારો મૂકાવા કાન્ય. ૧

૧૩. ડ. તે તાં ... પાછે રાજ બ; આપ્યો જે રાજ રૂ.

૫૬ ૭૧ મું—જ સિવાયની પ્રતોભા મણ. ૧. ડ. ચતુર સુમણ,
નહો હાંપા—મ. ર. ડ. ન્યમ ધન હીપા. ડ. ડાં દે છે નાસ્થ હીપા. ડ.
તે મહા પાં. રૂ. ફુલીન પાં હીપા. ૪. ડ. પુણ્ય કરતા બહાર, હીપા. ૫.
ડ. છખીલા—સં જ ડ-ક 'રમતાં સામળીયાથું' સય રહે તો રહે રે'
હીપા. ડ. ગગા હવાતાં પ્રાણુ હીપા. ૫ મી પછી હીપામા—
"કાથી ભતાં કાચ પડે તો પડાને રે હરિ બાનવા સસાર નડે તો નડાને રે"
૧. ડ. ગુણ હીપા. ડ. કાગ વિપમ ભમે રૂ; મસ્તક હીપા.
૫૬ ૭૨ મું—આ ૫૬ હીપામા નથી. ડ. રાય લેઈ હીપા ૧.

જૂનાગઢયા જોતે પ્રહુતા, ગરચ ગરૂને આખો નાધિ,
 વ્યાજ સન્નિત વાળીતે દીધૂ, ૫૧ લીધૂં તે પાછુ હાથ્ય ૨
 વરણીવરને વહુ ઇક લોદી, તેહને વાહલુ હરિનુ નામ,
 અકજ કરીતે અગી રાખી, ગિહિલી પરરી મારે ગામ્ય ૩
 તે વહુનિ ધિરિ પ્રભુ પધાચ્યા, ૩૫ પ્રગટિજીં તેણે દામ્ય,
 સહુકો જેખતા કીધી સપરાણી, એક પય જે કીધા કામ ૪
 ત્યાંહયા આવી અ તરિ રહિનિ નાખી ચીકી ખોળામાદિ,
 વાલ્યુ ખત વાચ્યુ નરમે હે, રાગ કેદારે કીધો ત્યાંહિ ૫

[મહેતો —] ૫૬ ૭૩ મું-૭૪ મું-રાગ કેદારે (તાલ જિત)

(જુઓ હારસમેના ૫૬-૫૬ ૨૫ મું-૨૬ મું)

૫૬ ૭૫ મું-રાગ એ જ (પડતાલો)

હ માયુ તા મુઝનિ મયા કર, આવના ચારણુ જોવાળિઆ !
 પરદુખલજન પોડારિઆ ! ૧
 જે જે માગે તેહનિ તે આપા, તો ફ નિ રો નાપા, નારાયણિઆ !
 રાત્ર દિવસે સેવા કરે તોરી, સારથ કરથ મોરી, સામળિઆ ! ૨
 ભણિ નરસૈ દ અવરથ ન સેશ,
 તાહરી ભક્તિ વિના અવતાર મ દેશ ૩

૬ હારપ્રાપ્તિ—

[કવિ —] ૫૬ ૭૬ મું-રાગ એ જ

દાતણુ કરવાની વેળાયે વાય પોતાની પાળી રે
 આપુના ભક્તાનિ લાડ લાડા યાં, વિપત્ત્ય સધળી ટાળી રે ૧

૧-૬ નૂતેગઢ જે કે = ૧૨૧૦ હાય જ-હીપા ૧-૬ તે રોતાને હારમ
 હીપા ૩ ૮. સપરે ગામ્ય ૩ ૧૬ સહુ ગામ્ય હીપા ૧ ૪ ૮.
 પ્રગટાવ્યુ હીપા ૪-અ પ્રગટ કીધુ કે.

૫૬ ૭૫ મું —અહીયી ૪ ૫૬ હીપામા નથી માત્ર ૭૭ મા પદની ૧
 —૨ કડી વચ્ચેની કૂટનોટમા આવતી કડીઓના જેવી કડીઓ છે, જે અનુપયુક્ત
 હોવાથી અહીં કે ત્યાં ઉત્તરવામા નથી આવેલ.

૫૬ ૭૬ મું —રાગ આશાવરી કે, ૬-૧૫૫ ૩ ૧ ૮ એ માહરો

મુનિજનનો તોડ્યો નવિ આવી, ઘણાદિકને વશ્ય ન થાયે રે
એ નરસંઓ, એહ જ ગોપી, એક અરૂપ કિહિવાયે રે ૨

પદ ૭૭ મુ—૨૦૧ આગાનરી (એકતા-રી)

આફણીઈ જોના દાર જીડિઆ, હારગોપાળજીઆ દીધો રે
રાજા ફતો તે થરથર ધુળમે 'મોટુ અપરાધ મિ દીધો રે' ૧
ગમાનદનિ રોસ ચઢી તે સાપ રાજાને દીધો રે
'ત્રણ મસવાડે એન્ન જ યાજ્યે,' એહવુ દડ તા કીધો રે ૨
મુરસેના આવી કર સાલો 'સાપ રાજાનિ ન દીજે રે
આપણને જિણિ ખૂફ કીધૂ, તેહનિ રૂઠ કીજે રે' ૩
તિશ્કારો રાજા મન્ય પછતાજો આવીનિ દડવત કીધો રે ૪
'એ કુમતિઈ કચે ન માન્યુ, (માહર) એકિ મનોરથ ન મીધો રે ૪

વાલે કે ૮ આપણા નાસન મ — હાપા ૪ મા ૧ ૮-૮ નથી

પદ ૭૭ મુ — ૧ લી ૪૬ અને ૨ છ ૪૬ વચ્ચે જુદી જુદી પ્રતોમા
જુદે જુદે કમે સન્ધાસી વગેરેએ જે જે સ્વરૂપાત્મક પ્રજુતા દર્શન કર્યા તેનો
હલકેખ છ, તે આ પદ્ધતિએ — 'રામાનદે રામરૂપ દીડે, મુકદમમે મુકદ-
રૂપ દીડો વગેરે બધામને મતે મળી યદા નામ આપી નરે ॥ —
અદ્વૈતાત્મમે અદ્વૈતરૂપ અદ્વૈતાત્મમે અદ્વૈતરૂપ વામુદેવાત્મમે વામુદેવરૂપ,
આધવાત્મમે આધવરૂપ કેશવાનદે કેશવરૂપ, જ્ઞાનતાત્મમે જ્ઞાનરૂપ,
મુકદસસ્વતીએ મુકિતરૂપ નારાયણે નારાયણરૂપ, શિવનદે શિવરૂપ,
ગોવિદાત્મમે ગોવિદરૂપ બાલકાત્મમે બાલકરૂપ ચિદ્રૂપાત્મમે ચિદ્રૂપ
અમ્યુતાત્મમે અમ્યુતરૂપ પ્રહલાદે પ્રહલાદરૂપ નરસંઆત્મમે નરસિંહરૂપ,
મુકદાત્મમે મુકદરૂપ, હીમંદે મન્યાનિત દીડે રંગને વ્યાપકરૂપ શ્રીપાદે
પતિરૂપ (શ્રીપાદરૂપ,

'રાજાની માઈ ચતુર્મુજ દીડે ચ્યારિ સોઈ ચતુરમુજ દીડો

આપઆપજે અધિાર દીડો, તિવદ રે નરસં રંગીયો દીડો ૭

પરન નિ પ્રકેરૂપ દીડો રાજાઈ કલરૂપ દીડો

આરે સીનું બે સિ જોડો, રામાનદે દીડો ૮

૪ ૮ દાય મ ૮ આપણુ ખૂફ કીધૂ હોયે ન્યેનિ વ

આગિ સુવર્ણ અલપુરી આપી, તે કશૂ ન આપ્યું કામ્ય રે.
કળિયુગમા હરિભક્ત્ય મોટી વળી નારાયણનું નામ રે. ૫
એહ વાંકે તો કાહને કહીય ? મ્મલ્યા બીમ-સન્યાસી રે.
નારાયણનો જન મે દુહુએ, હૈય ન જોયું વિમાસી રે ૬

[મહેતો —] ૫૬ ૭૮ મું—રાગ એ જ

માહરા કાકુર દાગોદરા ! માહરી સારથ કીધી સવારી રે.
આગિ અનેક ભક્ત તે જીધરયા કૃપાકટાક્ષિ, મુરારિ રે ૧
શુકસનકાદિક, સુનિવર નારદ, નિગમ ચતુર્મુખ ગાઇ રે.
હનુમત સરીખા તાલ મરે, માહરી ગણના કવણુ ગણાઇ રે ૨

જા મા ૫. ઈ-ઠ. બદલ—

“વલનો નાસેદો એણી પિરિ જોડો, બાગિ સોવણ અલપોતિ તિ
વિપ્રતિ આપી રે,

દોહડ માટે ભક્ત સતાખ્યા, તે સર્વિ પોહોડ ખાપી રે.

તે તો ભક્ત સતાપીનિ સર્વે પોહોડ કાઢ ન આપ્યું કામ્ય રે” ગ.

૫ ઈ. “પોત્ત અ “વોત ખ ૧. ઈ-ઈ “સાદિત્ય ત્યે હરિના જન
હુલખ્યા, હૂં હીન જોઈ વિમાસી રે” ખ

આ પછી ખ સિવ વળી કે-અ પ્રતો વધાવો આપે છે—

“વલતો નાસેદો એમી ઘેરે જોડો માલી રાખનો હાથ રે,

વાક સધતો હિ તાહારી માન નો નૈને પૂઠપનિ વાત રે

રાત્ત લોડી મ્મો માતા કનિ, કૈનિ પાસિ રહો રે [જોડો પારો ૩]

“કા દીકયરા ! તે કહ્યું ન માન્યું ? તે તાહારો મઠ એ બધો રે [નરો ૪]

વલતો રાત્ત ઘણી પિરિ જોડો માતા ! તાહરો વાક રે.

સાચૂ કહિનિ માતા માહરી ! ચ પૂછ હૂં [પાઈલ તાહરો ૩] રાત્ત રે

વલસી માતા એણી પિરિ જોડી ‘સાચૂ કહૂં હૂં હૂં રે

તાહરા ધરમા એક એવજ હૂંતો, ચેહની દૃષ્ટિ લખનો વાવ રે”

આ ઉપરાંત ગ ૭૮ માં પદની છઠ્ઠી કડી અહીં આપી દે છે

૫૬ ૭૮ મું—૧ ઈ કૃપાકરણ અ ૪ ઈ. પરિધ્યાન રેગ ઈ કરિતાન

રે. ગ.

જેહની મેવા સુરનર વાંછે, સદસ અડવાસો ધાઈ રે,
 ઈંદાદિક ગાધર્વ અપછરા, નિતિનિતિ નૃત્ય કરાઈ રે. ૩
 અગ વર આમૃતલુ આપ્યાં, મોખ્યા સવિ ગૃણાં રે.
 મડળિક દેખતા મહારાજે ઈંછી વિધિ આપ્યો હોડ રે ૪
 રા દસ તોવા ઘાઠિ મુવર્ણ દેતો, નિતિ નાહતુ ગગાનીરિ રે,
 વૈષ્ણવ આથે દેશ કરયો તો પામ્યો શાપ શરીરિ રે ૫
 સારી સોરઠ જોવાને આવી, પુલ્હતો મનનો ફોડ રે
 સકળ મહામા ભલો ભરાડો, નરસેહો છત્યો હોડ રે ૬
 કળિયુગ માહે કહ્યુ માનની, તે પામર કિમિદિ ન પતીજે રે
 ભણિ નરસેઓ, મુલ્ય, નારાયણ ચરણ-શરણ રાખીજે રે, ૭

[કવિ —] પદ ૭૬ મું-ગગ એ જ

દામોદરે કીધી દવા, નરસેવાતો રાખ્યો રગ,
 આપણા મેવકનિ સુખ કારણે, મડળિક કીધો માનભગ-ધ્રુવ
 કો કિદિ કામી, કો કિદિ કપરી મેવમ્ને તાદરી આશ
 રાખી વાજ સમા માહિ સાચી, દુરિજન માદગ યયા નિરાશ દામો ૧
 એણિ જનમતિયે કાંઈ ન જાણ્યુ, વૈષ્ણવ સરમો કીધો વાદ
 અતરગતિ અંતિજો જાને, અસુરા કુળિ જીપતુ વિખવાદ દામો ૨
 કળિયુગમા ધમ પરતક્ષ દીકુ, નરસેવાની છતી હોડિ,
 આપ્યો મુગટ, કુડગ નિ માળા, આપ્યા પીતામર કટિ છોડિ દામો ૩

પ || આપ્યા સોલ ગ → મમા ૧ લી કડી નાં અને એ ઉપરના
 પદ સાથે જ આ પદને જોડે છે એ માં ભ મ્મ નથી

પદ ૭૬મું — → અદાથી તળ પદ જના કમે આપ્યા છે અમા એવ
 છે હોવા ૪-અ-ક ૨ એ પૂર્ણ પ્રતો ૧૨-૭૩-૮૦ એ કમે પદ આપે ૨.
 ૧. ત ૨ દશનિધિ સાચો કોપદ ૪-અ-ક ૮ સુખ દીધુ કે ૨ છ કડી
 હોવા ૪-અ-ક-લી ૧૧૧ નથી, કે મા ૩ છ પછી ૮ આદાતા યં કે ૩.
 ૮. એ ગળ તેણે, એ જ ગળ તે કાઠિ ૩ ૬ મું ક્રિયા પિવાદ કે ૮
 ૭ ૧૧ નયો જ ૮ એટલે કુટે કે -

જેજેકાર હવે રિ નગર માંહિ; હરખી આપ્યો હાર હરિ.
મંડળિકની મામ નીગમી; નરસાંનિ કૃપા કરી. દામો ૪

[મહેતો—] પદ ૮૦ મું-રાગ એ જ

દામોદરે કીધી દયા; મુગટ સહિત મુનિ આપ્યો હાર.
બાળુખધ બિહરખા આપ્યા, ત્રિભુવન વસત્યો જેજેકાર-ધ્રુવ
રાજા ! તૂ ગિહિલો ધયો છાં; ખડગ લેધનિ આપ્યો સંઘ.
જે વાહાલાસુ રંગભરિ રમતાં, તે ગોપાળજીઆં રાખ્યો રંગ. દામો ૧
એહ વાતનું સાચું જાણો; હૃદય આણો દહ વિધાસ.
નરસૈઆણો સ્વામ્ય બલિ મિળિઓ, સદૃશ મનોરથ, પુહુતી આશ.
દામો ૨

૭. ફલશ્રુતિ—

પદ ૮૧ મું-રાગ એ જ

સંવત પંનર બારોતર, સપતમી અને સોમનાર રે : .
માર્ગશીર્ષ-બળુઆળિપમે [આ] નરસાંનિ આપ્યો હાર રે. ૧

૪. ડ. પુર હીપા. જગત, ૨. ડ. એ ચામલો સદા ઉપકારી હીપા
૪-મ-ક-ગા. મુખધરી ૨.

પદ ૮૦ મું—અહીંથી જને પદ હીપામાં નથી. ૧. ડ. કાં ધયો
હીપા ૪. ડ. રસમરથ બ. ૩. ડ. પૂગી આશ હીપા ૪-મ-ક.

પદ ૮૨ મું.—→ઉચ્ચથી ૩૦ એ પદે એક કામ્ય પૂરું થઈ લાગે છે.
૩૧ મેથી નવો પ્રસંગ શરૂ થાય છે ત્યાંથી આ પદ મું પદ છે. ૧. ડ.
રવિવાર બ-ક-ક. ડ. વૈદ્યાળ હીપા ૧.—→હરિણી નક્ષત્ર આપમવાનો
દલેખ હારતમેનાં પદોમાં છે, એ ઉપરથી માર્ગશીર્ષ વડુ થાય છે. ડ-
ટ. "પાંસઠ પદની માતા ગાઈ વાસંત્યો લવારે પાર" હીપા ૪-મ-ક-ગા;
"પદ અઠોતરની માતા ગાઈ" ક.

—→આ ૮૩ પદમાંથી હીપા ૪-મ-કમાં નથી તે ૩૧, ૩૬, ૪૮ થી ૫૬
અને ૫૮ થી ૬૦ એમ ૧૪ બાદ જતા બાકી ૬૭, આમ આગા આ પદે ૬૫
પદ થાય (૭૬-૮૦ એ કલશનાં તે તે ઉપર વધારાનાં તેથી).

કમાં આ પદ બાદ જતાં ૭૮, જ પ્રતમા "બાહ મુને હરિ" એ પદ

બની પુષ્પિકા—

પાદા ૬૬ સ્વત ૧૭૬૧ ના વરખ શરાવણ સુદિ ૨ ના દાઢ લીંબ
પરમેશ્વર ત્રીકમ શ્રીકાશ્વરની કીરપાથી લખાઈ છે અમારો આ શરો નથી

કે પ્રત અર્પણ છે, પરંતુ એને વૃદ્ધતા પાના ઉપર નીચે મુજબ દેખીત છે—

(ઉપરની બાજુએ—) ઉદશમ ઉપરવા

(જમણી બાજુએ હાલિયામાં—) સવત ૧૭૬૫ તા મધ્યર મુઠ ૭

બની પુષ્પિકા—

સવત ૧૭૪૫ વર્ષે અમાજ વદિ ૪ શનૌ લ સુર્યાસ્ત્યન વલ્યાગજેન ॥
હરી સદાશ ૫૦ થા હરીવર્ષે સ્મૃતિત વ્યામ પુર્ણોત્તમ પઠન ૪ ॥ કિંચિદમર
શબન લિખિત ॥

૧ તથિ અર્પણ છે તથાપિ એની પૂર્વે એ આખ્યાન એ જ અપાયા
અપાયા પ્રાપ્ત છે લખ્યા સંલની અદ્યજ મટે એ બનેનો પુષ્પિકા અત્ર
જેતારી છે—

(૧) દત્ત શ્રી વ્રહ્મસની કથા સર્ણ ૧ સમાપ્ત ૧ શ્રીસ્તુ ॥ માવત
૧૭૩૩ વર્ષે મગધીવ વદિ ૧૧ શુક્રવતીત વજારામસુત ગગારમે ૧ લક્ષ્મીતમિદ
પુસ્તક શુભ અવતુ ॥

(૨) દત્તિ સુરવાનુ આશાન સમપ્ત ૧ શુભ અવતુ વલ્યાગજસ્તુ ॥
અમાનીડુ સત્ય દિ ૧ સવત ૧૭૩૩ વર્ષે પૌષ ૧ શુદ્ધ ૨ મૌમે પઢ ૦
વસરામસુત ગગારામેષ લિખિતમિદ પુસ્તક ॥ શ્રો ॥

પરિશિષ્ટ ૧ લું

[નીચેનાં બે શરૂમાં માત્ર બે પ્રતમાં જ છે; ન માં ખરાં]

પદ ૧ લું—રાગ અસાવરી

શ્રીદામોદર—મંદિર સુંદર જુનાગઢ નજી લુગ આજ.
ધરમવંત કૃતિ શાસ્ત્ર સનાતન, વિન—વૈષ્ણવ મંડલિકનું રાગ. ૧
એક સમે મેહેતો મોસાવ આઘ્યા સાલગ—મંદિર સાર.
મુરસેના અખી સાથે લીધાં; કરે દીર્ઘ ન રંગ અપાર. ૨
નિત પરતે હરિ—મંદિર બેશી : શં તે કબિલાલ કરેવા પાર !
સુખસગ થૈ સેવક સદસા વૈષ્ણવકંઠે આરોપો હાર. ૩
એ ચરચા આલી ચાચરમાં સુણી સાગગ મન સોચે તેહ.
સેવક તેડી શીખ જ દીધી : આજ પૂડે વાં મ કરીય એહ. ૪
ખીજે દન મેહેતો મન સોચે : પાપી આણી માનગે રીસ.
વેવા થયે વરજી માન ચતાં આણી હાર આપ, જગદીશ ! ૫
સારી સોગંઠ માંહે મોર થયો : કલિમાં મેલે કારણ એહ.
મંડલિક મદાન મુઠ થઈને નરસર્દિઆને પૂછ્યો તેહ. ૬

પદ ૨ લું—રાગ એ જ

તેડયા સતર સંન્યાસી મુમુક્ષ, પત્ર—૬૨—જમ છે [જોહેના બક્ષાં.
સદસ સત સિધ્ધ છે સાથ, કરવા ધરમ [તણી ત્યાં વાત]. ૧
નગર-લોક આઘ્યાં સાંભળી, લીમ જગત તેડાગ્યો વંદો.
સચિવ સદિત બેડા રાજન સકલ સમાચે લીધું માન. ૨
લીમ જાણે : મહેતાણ ! સુણો : વૈષ્ણવ ભગ્નનો મેહેમા થણો.
જે નર ઈછે ઈશ્વર—આય, તે કામિની-કંઠે ન મેહે દાય. ૩
[તું નદવર થે નાચે—આવઃ એ ધર્મ તે ગો રેહેવાય !]
એ વૈષ્ણવતા કષ્ટાધી લવી ! એખી પેચ લીમ પૂછે સદી ૪

પરિશિષ્ટ ૨ જી

[૧ પ્રથમા ચાલુ ક્રમમા જ આ બે પદ 'સખી માદરી દેહેતી'તી ' એ
છા મા પદ પછી છે ક્રમા જે જ પદ પછી વધારાના ક્રમ બદલના પદ તરીકે
જોએ તેલા છે સભવ છે કે કદાચ બે પ્રથમા પદ આ પદો હોય ક્રમમા જ,
કેમકે હીપા ૪ નું પદ તે બમા ૧૧ મુ છે અર્થાત્ છે કે ૬ નો જ ક્રમ
હીપા ૨ જગથે છે છતાં આ બે પદ એમા નથી]

પદ ૧ છુ—રાગ કેદારી

નાનકી વહ રામ લખવા લાગી રે, સાચુ મેઢણાં દેઈ દેઈ લાગી રે
પ્રેમ પ્રીતસુ સનમુખ ઊભી, રામા નામ—લે લાગી રે ૧
કાશી થકી બિ વૈષ્ણવ આબ્યા, તેણે દીખ્યા દીધી રે
રામ—કૃષ્ણ બે મત્ર સુણાવા, તેણે આપ સરીખડી કીધી રે ૨
નિત ઊડી વહબર દેહેરે જાતી, સીત ચરણામૃત લેતી રે
સહસ્ર નામની માલા ફેરવતી, તેણે વહબર છતી રે ૩
પાડાની પાડસણ કેડે છે મતી વહને વારા રે
રાત દિવસ કયા કીર્તન જાએ તો અલગી માદો રે ૪
સાચુ બેડી ટાંમમ જુએ વહ તે રૈકુઠ ચાી રે
નરમૈઆનો સ્વામી જાને મનિઓ બલવત બાહુડી ચાલી રે ૫

પદ ૨ જી—ગગ સામેરી

અમો ધેલા રે અમો ધેલા રે વેના થાઓ તે આવજો વેહેના રે
અમને ધેલો નાથજી મનિઓ રે, બવસ સારનો ભૈ દસિઓ રે ૧
અમો ધેલાની બાહુડી વલગા રે બવસ સારથી [રાહો] અલગાં રે
અમો ધેલાના ગુણ ગાસુ રે અમો જમસર જાગી વાસુ રે ૨
ગોપીનો ઠાકુર ડાહો રે લીંગ ધેલો કરીને આઓ રે ૨૩

પરિશિષ્ટ ૩ જી

[માત્ર હીપા ૪-૩-૨+માં જ]

[ક્ર. ૮૯] *પદ ૧ હું—રાગ અસાઉરી (એકતાલી)

તુહારી કૃપાથી સ્પન્નોહો, માહારા વાદાલા ?

• હને જે આપો તે ઘોડું રે.

તન-મન-ધન તુંહને અર્પણ કીધું,

દામ્ય હોઈ કર જોડું રે. ૧

આગે કૃપા કીધી જ્યદેવને,

તે સધલે કલિયુગ જાણી રે.

માઈ નામાને દેઓસ ઠેરબૂં,

તે તહારી કૃપા જાણાણી રે. ૨

ધન સોરઠ ને ધન એ માલા,

ધન અસાઉરી રાગ રે.

ધન નરસંઓ ભલે અવતરિઓ,

કૃષ્ણ કેહેવાનો લાગ રે. ૪

+ ક્રમાં છે તે ચોક્કસ હીપા ૧માં છે જ. નીચે ૫મું એમજ સમજવું.

* પદ ૧ હું—૧. ૮. સમરપું અ. → ડ. જોડું. ત્યાંથી ક. પૂઠા. ર.

ઠ. નળીએ હીપા ૪. ડ. ગળીએ હીપા ૪.

પરિશિષ્ટ ૪ થું

૬ ૪[માન કે પ્રતમાં જ પ્રાપ્ત થતાં પદો 'દામોદર દયા દીધી' એ ૫૬ પાછી —

[કે. ૮૨] ૫૬ ૧ છુ—રાગ અશાઉરી

શ્રીદામોદરના ગુણ ગાતાં તે નર દ્વિગો ન હોય
સદા સામલિયો સનમુખ રાખે પ્રેમ—૬૭૮ જોય ૧
મુરખ મુઠું દોઢે જે વવતો, ન જાણે હગ્નિ મમ,
સમરતાં આવે ઓનવે પૂર્ણ તે પર પ્રજા, ૨
છેન છમીલો ને છાગાલો નિત નિત તેહેને બળિએ
મુખકારણ સાધારણ મહા સતાપ તજિએ ૩
નરમયાયા ^x નવામી—મુખ ^x દોઢે જાવ સવનો ^x જોઈએ ૪

[કે. ૮૩] ૫૬ ૨ છુ—રાગ દેસાખ

કર જોડીને દાસ બીનવે, ૬ સતકૃપાએ મુખ પામ્યો રે
બગતની ચરણારજે મેહેતો અનેક વેદના વામ્યો રે ૧
૬ અચાન, અનપજ્ઞ માહારી, દેખા વેમે ચાલો રે
સાધ—સમતાપ અતુલિન કરતા, હરજીએ હાથ માલો રે ૨
૬ સર્વ વરણ નાજરને નમિઓ, નગર તણો જે વાસી રે
જણે નરસંહો દામોદર મેત્રો, ૮૧—બાદ—કુખ—દાસી રે ૩

x ૬ પ્રતિ 'અહારી બિનતીણ' એ ૬૫મા પદથી શુદ્ધ છે, ન્યારે તત્તિ પ્રતિ છેએક 'ધર્મનિદા કરે' એ ન. ૬૬ એ પદે મૂક છે. સમગ્રાય છે કે એમા પણ આ પદો હોય જ.

[રૂ. ૮૪] પદ ૩ જી—રાગ એ જ

નરખી લોક નગરના હરખા : ધન નાગર—અવતાર રે. ૧
 મહીપત આવી ચરણે લાગો; કરે ઉજવ નર—નાર રે. ૨
 હું અગાન અદ્યજ્ઞિક, વૈષ્ણવ જનની વાત રે. ૩
 સ્વામી સેવક એક, બક્ષા નહીં, સત સમૃત વેદ વિખ્યાત રે. ૪
 વાસુદેવના વાહાલા વૈષ્ણવ, તે સાથે ન કરવો દ્વેષ રે. ૫
 સાચું પાસું સામસિયાનું, મીઠું લ્યખિઓ લેખ રે. ૬
 દુરિજન મનમાં દુષ્પ પામા, જે બહુ બાંધાં કર્મ રે. ૭
 બણે નરસિંહો : અનેક ઉપાય કરો. પણ હોય ધર્મનો ધર્મ રે. ૮

[રૂ. ૮૫] પદ ૪ થી—રાગ રામધી

ઝાલખો અલગો અફલ ન જાય,
 એહેવો હરિ ગખો મનડામાં
 મન સાહે મામકી તારી રે.

કુખખનૂ કષ્ટ હરે ધરણીધર, અહમ્પાને સાપ નિવારી રે. ૧

સાદીપન સુકમે આપા, વેદ કહે તે માચું રે. ૨
 તારણ તરણ પામણ પુરુષોત્તમ, દીનાનાથ કાલાવે રે;
 નરસિંયાયા સ્વામી અનુભવતાં, પુનરપિ વાકી ન આવે રે. ૩

[રૂ. ૮૬] પદ ૫ થી—રાગ અસાવરી

નરસિંહાને કીધી દયા; વૈકુંઠનાથ તે સનમુખ થયા,
 આપી માલા તે રાખો રમ, પ્રગટ હવા શ્રીપરમાનંદ. ૧
 પંચ સખદ વાજે નીસાન, રાજ કર જોડી માજે માન;
 'રાખ મહેતાજી ! જાણો મહિમાય' નીચો ચેતે લાગો પાય. ૨
 દષ્ટ થકી દુષ્ટ અલગો જાય, થોડે ઘાટે અસુર જ થાય;
 વૈષ્ણવ જનની જે નિંદા કરે, સૌરવ નરકે તે સાંચરે. ૩
 બણે નરસિંહો : જે સેવા કરે, પુનરપિ નર તે નવિ અવતરે. ૪

પરિશિષ્ટ ૫ મું

[માત્ર હીપા ૪-ક-૬ માં બેઠે પદ છે.]

૧. ૬ ૮૭-૮૮] પદ ૧ છું-૨ જી—રાગ કેદારો
(જીઓ 'હારસમેના પદ'—પદ ૨૭ મું અને ૨૮ મું.)

પરિશિષ્ટ ૬ હું

[માત્ર હીપા ૨ માં જ ગ્રામ યાપ છે ૬૦ માં તરીકે. ૬ માં ૮૬ મું પદ તૂટક છે, એટલે કદાચ અંજલિત છે કે એમાં પણ હોય.]

રાગ અશાવરી

શ્રીમદગવાંતીવાચ

‘ધનં તુ ધનં તુ એમ કહે શ્રીહરી, નરસહો માહેરો ભગત સાચો.’
મેહેલી પૂરવારથ સખીરો થયો, તાહેરો જોલકે હું રે રાચો. ૧
ગુજમાં મુજમાં એ નહીં નાચરા સાબલને માહારી વેદ વણી.
હજીયે પ્રતીત માહારી નહીં ગુજને, માયુ તાગે આપૂ હાલુ પાણી. ૨

પદ ૧ છું—૧. ૮ નિપટ કે ૮. કેપ્પુ કે ૮ મુજતા કે —હીપા ૪
માં ૧લી કદી નથી ૧ ૮ નામ જપતા કે. અમેતાતા હીપા ૪ ૮. એમ
તાહરે નામ નરસે જપે કે ૨ પછી કમા એક વધારે—

‘વિના વૈષ્ણવ રામ-ગુણ રાતો, જેને રખો હું અવિચલ થાપી.
અમુર પ્રહારને અમરપદ આપૂ, જન્મ જન્મ તણી નવ કાપી.’”

પદ ૨ છું—આ પદ નમા છે ૧ ૮. રહે. કે-૬. ૮. અને હીપા
૪. ૧૮-૮. થી અતમુધી જલદ હીપા ૪-ક-૬ મા —

‘એ સૌ સૌભાગ્ય નરસેઓ કદાચે અવર ભક્તિ, કદોલી ચિરથ નાવે.’”

મામિઈ કાધું તે છુડને વીસઈ; હાર આપો પરતલ થી
 ચૌદ લોકમાં તું સમો કે નહીં તાહેઈ માહઈ એક રૂ
 તાહરો અક્ષર સાંભલે ને ગાએ, તે તો કુંવ સહીત પવિત્ર થાએ
 બાણે નરસહો : 'મીકું' બોલીનેરીજવે 'તાહાં કરજોડી કૃષ્ણસમજાએ
 અતી શ્રી હારપદ સંપૂરણ સવંત ૧૭૬૨ વરખે ભાદર
 વદ ૧૦ વાર રવેજી સંપૂરણ' ભવગુ કલાંશુભસમ્રા.

પરિશિષ્ટ ૭

- [માત્ર હીપા ૩ માંજ આશુ કમમાં પ્રાપ્ત થતાં
 (૧). પદ ૧૦ મું—રાગ કેસરી
 તે કયમ મેહેલીએ બાઈ તોરા આપાલો
 એક મુરત મેહલો નબ્બ જાએ, બાઈ મુકુને આશ્યંતર
 જલથપ મહામ્મલ ને ધર બીધર, બાહેર નીરંતર
 પાને પોથે રાતો શ્રીહરી સદા નીરંતર રા
 કે કેહે આહિરનો નંદનંદન, કે કેહે નીરંતર રા
 નરસેયો જુર તે સું કે જાણે તારા તજો પુર
 (૨). પદ ૧૮ મું (અ)—રાગ ધર
 અંખરીપ પ્રદસાદ એ વૈષ્ણવ ગરુ વૈરોચન
 મુકદેવ જીધવ ને રૂપમાંગદ હનુમત અણુન
 હરીચંદ નારદ સનકાદિકવાસ બ્રહ્મા જેસા બંદાં નિગમ
 તાહાં શા કે કેટાદીક વૈષ્ણવ, ભીમડો સોહે તાહાં કર
 (૩). પદ ૫૨ મું—રાગ કાઢાલેર
 શ્રીહરી કેહે મેહેતા નેમથાં, વિનયે થયા ચીસારે રાગ
 ને વાહાસો અવનિતજ અમને, જ્યોત ન્યામ તપ તિરમ ભાગ ૧
 સોલ્ય સહસ ગોપિ કત મધો, મુખે રાધ્યકા કિંઈ નોતે.
 તું જાણ્યાં જાં ને અમ વલ્લભ રાગ કેદારો કિંઈ નોતે. ૨

ચણી વચન મેહેતો એમ મોલ્યા, અતરયામિ કાહાવો જોહ,)
કહો કીયાનિધિ કીયા કરીને, કા નવ્ય કીધો પુછે તેહ ? ૩

જેય મમ ધન તે તમને વ નજ, તે સોખુ પર હાથે પ્રકાજ
તે નાવે, નિચે એમ જાણો, તો લ્યાવો જો લાગે લાજ ૪

એમ કહિ લગી રૂપ પાવડુ, એહવા કામ તો કરવુ આજ
ચિતામણુ ચિતવો ચોપ ધરીને, નરમેહેઆનો કીધો સાજ ૫

(૪) પદ ૫૭ મુ (ચ)—રાગ અસાડરી

રાંજાએ આવી કડવત કિધો જે હું દાન કરતો તે ઘોડુ રે,
એટલે બ્રહ્મપોર નયે મે આપિ, સોવણું દાન મારું હેકુ રે. ૧
અન અવારિ મે તા દીધા અનેક આપ્યા મે ગામ રે,
માહારે એકે તે કામ્ય નાવુ, ધ્યન નારાયણુ નામ રે ૨
એ નાક કાહો કેહેનો કહિએ ? એ અપરાધ મે કીધો રે ?
નારાયણના જન મે હુઆ તે તો કક મુકુને દીધો રે ૩
વસ્યતો નરમેહો એણી પેરચે જો યો આદિ રાજાનો હાથ રે,
એ વાક સધ યો નાહારી માતનો, જીતે પુછતા વાતે રે ૪
રાજા કુતો તે માત કને આબ્યો જીતે પાશે જોડા રે
કાં દીકમરા તે માહારુ કહ્યુ ન માન્યુ તાહરો ગદ કહેયો શીટારે ૫
વસ્યતો રાજા એણી પેરચે જો યો, મધ યો માહારો વાક રે
સાચુ મહેજે, નામ નહિ લઈ હું કાચોસ તાહારો રાક રે ૬
વપતિ માતા એણી પેરચે જોલિ ગન્ય કહું હુ દુય રે
ધર મહિ એક મલેજ પુતો, તેડનો હિપનો પુત્ર રે ૭

(૫)

પદ ૫૮ મું—રાગ અસાદેરો

સહસ્ર અઠ્યાસિ કોડ તેગિય. ગુણ ગંધર્વ જ્યસ ગાયે રે.
 ઇંદ્ર તણા ધર કવેરી અપજરા, નિત્ય નિત્ય કીર્તન કરાયે રે. ૧
 મુ અમરિષ પ્રહલાદ વલિયણુ. નિગમ આતુરમુખિ ગાયે રે.
 હનુમંતે શરીષા તાલ ધરે, ત્યાંહાં ગણના કશિ લેવરાયે રે? ૨

[૩ જી કડી તરીકે જે કડી છે તે છપાયેલી ૭૮ મા પદની
 છેલ્લી કડી છે. ૭૮ મા પદમાં ૨ જી કડી તરીકે જે કડી છે તે જ
 ભાવની અને ૨—૩—૪ ચરણુ તો એ જ એ આ ઉપરની ૨જી
 કડી છે; એટલે ખરું જોતાં આ પદની ૧ લી જ નવી છે. ૭૮મા
 પદની ૩ જી હ્રીપા ૨ ના એ જ પદ (૫૮ મા)માં નથી; એની
 મતલબ લેતું ઉપરનું પદ ૫૭ મું (જ) આપું વધારાનું મળે છે;
 આ પદ હ્રીપા માં છે એ ખામ નોંધવા જેવું ગણાય.]

(૬). પદ ૬૫ મું—રાગ રામઘો

રાંધ રાંધ ગોવિંદ ગાર્હી; મુને વિષમ સાપેષ્ય માયા આભડી.
 કાલ વ્યાલ ધણું જોલે રે, વિશ્વ નાથ કાણુ દાલે રે. ૧
 મુંહને લીલા લહેરે ધણું ચંગિરે, પીતાંબર પાંણી પાંચ રે.
 હર્વા નરસહેઆયા સ્વામિ વાહાર રે, તછો વેગ્યે ધાયો માહારાજ રે. ૨

(૭) પદ ૬૬ મું—રાગ એ જ

જોલ જોલ્ય વાહાલા અમચં, નેહ લાગે નરહરી તમચુ. ૧
 મુંહને પ્રેમચી લહેર ધણું કરજે રે. પીડા ભાગ્યા વિના નવ્ય ભાજે રે. ૨
 પૂર્વ પુન્યે પામી રે, મન્યો નરમેઆયો સ્વામી રે. ૩

પરિશિષ્ટ ૮ સું

[ન માં ક્ષેપક] પદ ૧ હું-રાગ આશાવરી*

[ખમાં જુઓ પરિશિષ્ટ ૧ હું.]

શ્રીદામોદર મંદિર સુંદર, જુનાગઢ જાણો જુગ આજ;
ધર્મવંત અતિશાસ્ત્ર સનાતન, વિનાવૈષ્ણવ મંડળિકનું રાજ. શ્રી દામોદર
એક સમે મેહેતા મોક્ષાળે, આવ્યા મામા મંદિર સાર;
નિલ પ્રભે ખેસે હરિમંદિર, કરે કીર્તન હરિનો વ્યાપાર. શ્રી દામોદર
સુરસેના સખીઓની સાથે, ગાન તાન કરે રંગ અપાર;
મન થું મન પ્રસન્ન થઈ જીવીયો, મહેતા કંઠ આરોપે હાર. શ્રી દામોદર
તે અરયા આલી આચરમાં, સુણી મામો મન સોચે તેહ;
મેહેતાને શીખામણુ દીધી, વુ આજ પછે ન કરીય એહ. શ્રી દામોદર
ત્યારે મેહેતે મન વિમારયું, એ પાપી મુને વારે આજ;
સમજે નહિ કાંઈ સાન વોણો, હાર આપે મને મહારાજ. શ્રી. દામોદર
સોરઠ સધળે સોહોર થયો છે, કળિમાં કે હારણુ છે એહ;
નરસેયો હરિકીર્તન નવ મૂકે, હરિને જમશે ધારો તેહ શ્રી. દામોદર

*૪ મા પદ પૂરે થતા જૂની પદ્ધતિએ અ ક છાપ્યા છે. તેથી આ પદ આરભતું છે; પણ ૧ તરીકે આ પછીનું અને અ જળ.

હું માં છેલ્લી ૩ લીટી નીચે પ્રમાણે છે :

હું હરિનું કીર્તન નવ મૂકે, હરિને જમશે ધારો તેહ.
હું હું હરિનો હરિ છે માત્ર, એથી કેમ મૂકાએ પ્રીત;
પ્રેમાનંદ પ્રજુની સાથે પરસ્પર રમતું નીત. "

[ન ક્ષેપક] પદ ૨ જી—રાગ આશાવરી [હ ૧]

લોક અણુસમજણા જમ તમ ખોલે, રે કામની શું રમે કામી એક;
કાનોકાલ વાત અન્યોઅન્ય કરતાં, જઈ રાજ્યનું પોહતી તેહ. લોક
રાજ્યને મનમાં વિમાસિયું, એને તેડાવું મૂજ બણી;
નેહું જૂઠો કે સાચો ધરમી, કરું સલા સંન્યાસી તણી. લોક
સેવકને તેડી સીખ જ દીધી, નરસૈંવાને લાવો અહીં;
શીઘ્ર થઈ સેવક સૌ આવ્યા, મેહેતાનો ઉતારો જહો. લોક
કહું ચાલો મેહેતાજી વેગે, ખોલાવે છે તમને રાય;
તેની સાથે આત્મા મેહેતો, હરિ સાચાની કરશે સાય. લોક

[ન ક્ષેપક] પદ ૩ જી—રાગ આશાવરી [હ ૨]

નાગર સહિ મળીને આત્મા, વળી પ્રભતો સાય;
રાજસભામાં આવી બેડા. કહે કર બેડી હાથ
કહે નાગર સાંભળિયે રાયજી, અમો નવ રહેંવાય;
અમારી વહુ બેડી સર્વે, નરસૈંવાને મંદિર જાય.
લાજ મૂકી નાત જાતની, લંપટ થઈ સૌ નારી;
પાયે કુધરા વાળે રંગ રાયે, દીસતી બળિચારી.
લંપટ મેહેતો લંપટ નારી, લંપટ રંગે રાયે;
લંપટ થઈ હાથ કાટે મેહેલે, લંપટ થઈને નાયે.
રાયજી અમોને આરા આપો, અમો પરદેશે જઈએ;
અમારી વહુ બેડી બેહેન બગડે, તે દુઃખ કાને જઈ કહિયે.
રાજા કહે ચિંતા નવ કરશે, અમો શીખામણ દેઉં;
આજ પછી જો દેવ કરે તો, પ્રાણ એહના લેઉં.
શ્રીપાત સંન્યાસી ગોસાઈ મુણવંતા, બેગી બેગી નેડે;
વિપ્ર વેદીઆ રાય પાસે આવ્યા, મેહેતા તણે વરધોડે.

*હું માં આ પછી ૨ લીટી વધારે:—

== સાંચ કરો હરિ સાચા કરી, મેહેતાને મન એવી દામ;
પ્રમાનદ પ્રભુ પામેશ્વરને મેહેતાજી કરે પ્રજામ. "

કહે શ્રીપાત અનર્થ થાય છે, નવ રહે કોની લાજ,
તમે વિના કો દુષ્ણ નવ લાગે, સાલણિયે મહારાજ
હામ મમથી રાવજ આવી મડગિકને વાગી દાઝ,
જાઓ મેહેતાને વેગે લાવો, દેહે શીખામણ આજ
મેહેતો મેરક સાથે ચાલ્યા, મનમા નહિ ચિંતાય,
મડગિક આગળ જોલા રહ્યા, અમર્યા વૈકુંઠરાય

[ન પં ૧] પદ ૪ શુ-રાગ આશાવરી [હ ૩]

(જુઓ દાગસમેના પદ-પદ ૧ ૫-૨૨૬, ૫ ૩-૫ એ એ

• મળીને ન-હ મા આ એક પદ કરેલુ છે)

[ન દોપક-] પદ ૫ શુ-રાગ આશાવરી [હ ૪]

[જ મા પદિ ૧ જુઓ]

તેડયા સત્તર સન્યાસી મુમુક્ષ, પત્ર કળ કદ કરતા જે ભક્ષ,
સહસ્ર સખા સદિત પરવયાં તેણે પુમ્તકે લાથે દડ ધર્યા
* [આઘ્યા સન્યાસી સલાને ધમ, તેનાં દહી અલળાવુ નામ,
ગોવિંદાશ્રમ મારવા મહી નરમિત્રાશ્રમ મુકુદા તાહી
રઘુનાથાશ્રમ અકબુતા જેહ અમ્બુતાશ્રમ શ્રીધર તેહ,
વિશ્વભરાશ્રમ વાસુદેવ ઘઠાન આન્યા અવશમેવ
અદિતાશ્રમ કેશવ રવામી અનંતાશ્રમ નારાયણ નામી,
શિવાનંદ બાગકાશ્રમ માત્રી એ અતર અન્યાગી આઘ્યા તાહી
તે સર્ સદિત બેસે રાજન એક મેઝને દેતો બાહુ માન,]
નગર લોક આ યા સાલણી, જાણુ પરમહસની મડળી મળા
સમીપ મેહેતો તેડયા ત્યાય, પરમહસ મડળી છે ન્યાય,
—તવ બીમ બલે મેહેતાજી મુણે, છે વિષ્ણુભક્તનો મહિમા ધણે

* મોટા શાસવાળો જાગ માત્ર ન-હ મા છે, જ મા નથી

જે નરસિંહ છે પૈકુંદનાથ, તે કામની કઠે ન ધામે હાથ;
 તું નટવર થઈ નાચે ને ગાયે, એ ધર્મ તો શો કહેવાયે ?
 એ વૈષ્ણવતા ક્યાંથી લહી, એણી પેર જીમ પૂછે સહી.
 [ન ૫૬ ૨] ૫૬ ૬ કું—રાગ ગેઝી [હ ૫]

(જુઓ હારમાળા—૫૬ ૧ લું, પૃ. ૩૩.)

[ન ૫૬ ૩] ૫૬ ૭ મું—રાગ આશાવરી [હ ૬]

(જુઓ હારમાળા ૫૬ ૨ જું, પૃ. ૩૪.)

મેહેતા-ભાઈ મુને હરિગુણ ગાવાની ટેવ પડી,
 મારા નાથજીને ન મૂકું એક ઘડી,
 વિધાયુ મન મારું નવ રહે અળયું,
 પ્રભુ સાથે મારે પ્રીત જડી. ભાઈ
 એક દિવસ ઉઘમને ગયો તો,
 તે લેતે તું જાણી;
 આખા દિવસનો રળા ખપી આગ્યો,
 ભાભીએ ન પાચુ પાણી. ભાઈ
 મે જાણ્યું મુવની પેરે કડુ રે,
 એવી વાત ઉર આણી;
 માતવચને મુવ તપને ચાલ્યા,
 તેમ અમારે ભાભી ગેરાણી. ભાઈ
 એમ મન નિમ્ન કીધું,
 હરિગુણ ગાઉં વખાણી;
 પોતે પોતાનું મિરદ પાળશે,
 પૂરણ પ્રીત પ્રમાણી. ભાઈ
 જેજે નામાનું લઈ જાપડુ જાઈ આપ્યું .
 આપી કમીરને અવિચળ વાણી;

* ૬ મું આ પછી—

" પ્રમાણ ૬" એક રહી સમા, મહેતાજી કોની ન ધરે પ્રમા."

તેણે તો હું હરિને વધાવે,
 જીભીલોચ આપશે પાણી. બાઈ.
 એવાં એવાં વચન સુણી મારાં,
 લાભી તે બોલ્યા વાણી,
 બીઠા દિયરિયા હું હસતી છુતી,
 તત્કાલ આપું પાણી બાઈ.
 ધન્ય ધન્ય વધાવે બાળી હદેમા,
 વસિયા સા ર ગ પાણી,
 ભણે, નરસેયો તે દહાડાની,
 જીભીલાયુ પ્રીત બધાણી બાઈ.

[ન ૫૬ ૪] ૫૬ ૮ મુ-રાગ આશાવરી [હ ૭]

(જુઓ હારમાળા ૫૬ ૩ મુ-૫ ૩૪.)

[ન ૫૬ ૫] ૫૬ ૯ મુ-રાગ આશાવરી [હ ૮]

(જુઓ હારમાળા ૫૬ ૪ મુ-૫ ૩૫)

[ન ૫૬ ૬] ૫૬ ૧૦ મુ-રાગ આશાવરી [હ ૯]

(જુઓ હારમાળા ૫૬ ૧૧ મુ-૫ ૪૧)

મહેતો-વિષયી તાર્યાં રે વિષયી, વિષયી તારતા ન લાગી વાર રે,
 — પતિત દત્તા તે પાવન કીવા, ધરીને કૃષ્ણ અવતાર. વિષયી.
 મર્ધ કહેશે વિષયી ક્રિયા તાર્યાં, જોણે એ રસ સાખ્યે રે,
 મન કર્મ વચન મહેતાજીને અર્પી નામજી હદેમા રાખ્યો વિષયી.
 સાંભળ્ય બીમ મે દીધા વિનોદી, તમે મુક્તિ વાણી ન ગાઓ રે,
 ધન્ય વૃદાવન ધન્ય નરસેયો, જોતો નાથ હદેમા સમાયો વિષયી.
 [ન ૫૬ ૭] ૫૬ ૧૧ મુ-રાગ આશાવરી [હ ૧૦]

બીમ-સાંભળરે નરસેયા સાચુ મુજને દેખાડે અહીં રે,
 મોટાથી હરિ છે મહા મોટા, કેમ હદેમા સમાય સકી. સાંભળરે.
 જો ગિરિ મોટા મદ્રાચ્ચ કહિયે, તો સાગર માંછી બીજે રે,
 જો સાગર અતિ મોટા કહિયે, તો ધરા ઉપર ધરીજે. સાંભળરે.

જો પૃથ્વી અતિ મોટી કહિયે, તો શેષ મસ્તક કણિકા બાર રે;
 જો શેષ સમર્થ અતિ મોટો કહિયે, તો તીલકકંઠ કરે દાર. સાંભળરે
 જો મદાદેવ અતિ મોટો કહિયે, સુર ઈંદ્ર ધ્યાના જેવ રે.
 તે સકળ વમે છે નિરંતર દરિના મુખમાં તેડ. સાંભળરે
 એવા મોટા દરિ વિશ્વ પોતે ધરી, કેમ સમાય હિર મંતતણે રે;
 કેળા સાધન તને દરિ હૃદયે વમે, મૂકને હડ નાગરા બીમ બણે. સાંભળરે

[ન ૫૬ ૮] ૫૬ ૧૨ મું-રાગ સામેરી [હ ૧૧]

મહિતો-ગારા વાંસાછ બોલતાં વાધું રે,
 આણી આણી વાટડિયે, એ બીમ આજ્યા વાટડિયે;
 સાયું સળપણ સામગાનું, વિસરિયું તે તારી છાતડિયે. આણી
 પેર પ્રભુની મુજને લાખી, મારા વહાજાછને પ્રેમરસ ભાવે રે;
 કુંકુમ કાળજ દીર્ઘા દપકાં, નેડ વિના નાથ ને આવે. આણી
 એ નેડો હવે હું નવ મેહું, રાખું હૃદય મોઝર રે;
 નરસેંધાના સ્વામીની મંગે રમતાં, આનંદ અંજ અપાર. આણી

[ન પરિ. ૫૬ ૧૩] ૫૬ ૧૩ મું-રાગ આશાવરી* [હ ૧૨]

(ભુજો હારમાળા-૫૬ ૧૮ મું, પૃ. ૪૬.)

* (ન ના ખનિશિષ્ટમા ૫૬ ૧૩ મું મળે છે)

નર્માં થોડો નછવો પાકમેદ જ છે, પણ હમા ખૂન વિભિન્નતા છે: -

સંવાસી-(છ) સત્તા સંવાસીને કીયો મય (ન)

પ્રથમ થઈ માડયો પ્રથમ

એ કપટી વાર્ધો નવ રહે વાત સર્વ રાખને કહે.

એ કપટીનો પ્રિછો પાર, દામોદરને ધરાવો હાર;

જો દાર ન આપે દામોદર રાથ, તો માગા મેલીને આપો ભથ.

રાય કહે વાડુ પરીક્ષા રશે, જેવો હશે તેવો ભળ્યા જશે.

રાયે વરતા મહાની ખરી, અવર વચન ના લોડ્યા ફરી.

મોતરાની માગા ગુથી કરી, શી દામોદરને કંઠે ધરી;

[ન ૫૬ ૬] ૫૬ ૧૪ મું-રાગ સિંહુડા [હ ૧૩]

મંડળિક-અહ્યા ફૂડ કપટી લપટી કાઢવે સદા, પાખ ડરૂપ નાગર જાત;
રાય મંડળિક મદલ્યો જોત્યરે, સાંભળો કુલ મડળી વાત.
જો હરિ હાર જ એને આપશે, તો દુખ નથી દેતા;
અચરજ દાખ્યા વિના નહિ છૂટે નાગરા, સળંગ દામોદર રાય પિતા.
માળા તિલક પાખડ રમે સદા, મુંદરી મંગ તું રમ રાતો;
ભણે નરસૈયો, ધૂત સુપય નાગરા, આવકુ શુ મદભેર ગાતો

[ન ૫૬ ૧૦] ૫૬ ૧૫ મું-રાગ સિંહુડા [હ ૧૪]

મહેતો-બકાનો ધટ છ કૃષ્ણ કઢાવે સદા, મામ મૂકે શુ કે નદમાલા;
ધંનો વેલવ સુદામાને આપિયો, આજ કૃષ્ણ ચશે કાન કાળા.
હરિ મારો હાથિયો, કાળિનાગ નાથિયો, અર્ધ ઉતરડિયો જમુના ધાટે,
તે બળ તાહરુ કયાં બધુ કાનુડા, આજ નાઠો શુ રાધાજી માટે.
શિશુપાલ નરકાસુર જરામધ જીતિયા, અનેક જોદા તણા છોડિયા બંધ;
પ્રબળ બગાસુર તૃણવત ત્રોડિયા, કેશી કસના તે મોડયા કઠ.
ભાવે કલાવે જોણે તું આશાધિયો તે જતુનીને જહર ન આવે વળતો;
ભણે નરસૈયો રમરણ તારુ કરે, રાખે બાળકને બાપ બળતો.

[ન ૫૬ ૧૧] ૫૬ ૧૬ મું-રાગ મારુ [હ ૧૫]

રઘુનાથામ્રમ-અહ્યા રામજનું લીજે નામ,
તેણે બન છુટિયે રે,
તુજ કૃષ્ણથી નવ સરે કામ,
મિથ્યા કાંસા રૂટિયે રે. અહ્યા
રામનું નામ નામદેવે લીધુ,
તેની મોઈ જવાડી ગાય.

એ સમાચાર મહેતા સામળી, ચાં સખી તેડાવી વળી,
નરસૈ મહેતો (વવ) હરિકીર્તન કરે, હરે પ્યાન હરિમું પરે.
હરિકીર્તનનો જગથો રમ, પ્રેમ પ્રજા વાલ્યો હમમ.
પ્રેમાનંદ પ્રજુ ચિત્તધરે, (ત્યારે) મંડળિક મદલ્યો જોત્યરે.

નિર્મળ નામ રામજી કેરું,
 તે લેતાં કાઠી પાતિક જાય. અત્યા-
 રાજવસોયન જવદુઃખમોયન,
 દીનાનાય દયાળ;
 રામને મૂકી શું કાઠી રણો છે,
 જોયારન ગોપાળ. અત્યા-
 સીતાનો સ્વામી અંતર્યામી,
 જેને નામે જવનિસ્તાર;
 રઘુનાથાશ્રમ કહે નરમંથા સુણ,
 માગ માગ રામજી પાસે હાર. અત્યા-

[ન ૫૬ ૧૨] ૫૬ ૧૭ મું-રાગ આરણ્યવરી [હ ૧૬]
 (જુઓ હારમાળા-૫૬ ૫ મું.)

[ન ૫૬ ૧૩] ૫૬ ૧૮ મું-રાગ સામેરી [હ ૧૭]

શ્રીમ-જો જો રામજીને નિદે નાગરો,
 એને અધ્યાત્મ પ્રસાનો આપરો, દેક-
 રામજી વિના કાણુ જવજી તારે,
 તું જોને મન વિચારી રે;
 ચરણુ યરણુ પ્રતાપથી રે,
 જોધારી ગૌતમ નારી. જુઓ-
 સાગરમાં જેણે સઃવા તારી,
 દીમરને વંકુંડ આપ્યુ રે,
 ચિરંજીવી વિભીષણ કીધો,
 રાવણુનું કુળ ઉથાપ્યું. જુઓ-
 રામને જાણે રાંકર સરખા,
 તારક મનનું હારદ લહે રે;
 શ્રીમ જાણે કાં જૂલે નાગરા,
 ગર્જના કરી મુખે રામજી કહે. જુઓ-

[ન ૫૬ ૧૪] ૫૮ ૧૯ મુ-રાગ સામેરી [હ ૧૮]

ઐહુતો-બેસી રહેને, બેસી રહેને, રામદાસિયા,
 અદ્યા તું બેસી રહે રામદાસિયા,
 તે તો દબે રામ ઉપાસિયા અદ્યા●
 રામજના સેવક હોય સમદષ્ટિ,
 તે જાને નવ બોલે માફુ રે,
 રામ કૃષ્ણમાં અતરે જાનો,
 જાન તારુ કર્યા નાફુ અદ્યા●
 પૂરણ બધા છગીલો મારા,
 જેણે ગોકુળ ગાય ચારી રે,
 સત પાળ્યુ સીતાપતિ સ્વામી,
 એક પતિવ્રત ધારી અદ્યા●
 જેણે કસકુળ નિકદન પ્રધુ
 હેઘા રાવણનાં શીસ રે,
 રામજ વિબીષણ ઉગસેનને આપ્યુ
 ગેવા એ જગદીશ અદ્યા●
 દૂખડા લીધે વિરામ કીધે રામ મળે નહીં,
 ત્યાં લગી નહિ વિવેક રે,
 જાણે નરસૈયો સાજળ શુર જીમડા
 રમ કષ્યુ બેઠે મોક અદ્યા●

[ન ૫૬ ૧૫] ૫૮ ૨૦ મુ રાગ સિકુડો [હ ૧૮]

લીમ-ગીરણનદન મ- કું માનવી
 દાનવી શુદ્ધિ ટાળો રે દેવા, ।
 મનના સ્વાદ કરીને બોલિયે,
 જીયે રામજ તારી સેવા
 અકળ અવિનાશ પ્રકાશ મન કીજિયે
 દીજિયે દર્શન રામ રૂડા,

૧ રામનામનો વિશ્વાસ આપ્યો નથી,

તે નર ભવજળ મધ્ય ખૂડ્યા,

અંબરીષ વિભીષણ પરમ વિવેચક,

અંબીસુત હનુમાન દાસ,

શીમ ભણે જોયે રામજી ઓળખ્યા,

છટકો તેનો આ ગર્ભવાસ

[ન ૫૬ ૧૬] રાગ ર૨ મું-રાગ મારો [હ ૨૦]

મેહેતા-શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ, મારે તો શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ,
રગીસો છબીસો ને છોગાજો, અવરજી નહિ કાંઈ કાજ. મારે
દુર્ભતિયા દુષ્ટકે કરીને, મિથ્યા આણે વાજ,
વિવેક વાતને કંઈ નવ જાણે, દિલમાં રાખે દાજ. મારે
મન મમતા આણે, આપ વખાણે, જાણે નહિ કાંઈ મર્મ;
ભણે નરસૈયો કૃષ્ણ સેવ્યા વિના, ભાગે નહિ કાંઈ લર્મ. મારે

[ન ૫૬ ૧૭] ૫૬ ર૨ મું-રાગ આશાવરી [હ ૨૧]

(ભુઓ હારમાળા ૫૬ ૧૪ મું, ૫ ૪૩)

[ન ૫૬ ૧૮] ૫૬ ર૩ મું-રાગ માલવ [હ ૨૨]

(ભુઓ હારમાળા ૫૬ ૧૫ મું, ૫. ૪૪.)

[ન ૫૬ ૧૯] ૫૬ ર૪ મું-રાગ માલવ [હ ૨૩]

(ભુઓ હારમાળા ૫૬ ૧૬ મું, ૫ ૪૪.)

[ન ૫૬ ૨૦] ૫૬ ર૫ મું-રાગ મારો [હ ૨૪]

(ભુઓ હારમાળા ૫૬ ૧૭ મું, ૫. ૪૫.)

[ન ૫૬ ૨૧] ૫૬ ર૬ મું-રાગ માલવ [હ ૨૫]

શીમ-જો જ્ઞાનજી તો વૈષ્ણવ કીમ છે, વૈષ્ણવ નવ પાછલું નામ;
માળા તિલક પાખંડ કરીને, તે વણસાડયુ આણું ગામ. જો જ્ઞાન
કરીને ગાતો નાચે, નારી સહજ વૈષ્ણવડી કીધ;
નટવાની પેઠે શું કરે નાચ્છી, દામેદરરાંખને દોષ કા દીધ. જો જ્ઞાન

પાખડે પેટ ભરે બહુ રેરે, આજ મંડળિદે સદાયો હાય;

જીમ ભળે છૂટશે નરસંવા, ભોંજપરો તું રઘુપતિનાથ, નો આ-

[ન ૫૬ ૨૨] ૫૬ ૨૭ મું-રાગ આશાવરી [હ ૨૬]

(જુઓ દારમાળા ૫૬ ૭ મું પૃ. ૩૮,)

[ન ૫૬ ૨૩] ૫૬ ૨૮ મું-રાગ આશાવરી [હ ૨૭]

ગોવિંદાશ્રમ-ગોવિંદાશ્રમ કહે નરસંવાને,

અમે પ્રીછી પ્રીત તારી રે;

મદાવાધ્ય ઉપદેશ વિના તને,

કીમ મળે દેવ મોરારી. ગોવિંદા-

શ્રીપાત ઘડને અમે સર્વશ મૂકયું,

અષ્ટમયોગ અમે સાધ્યો રે;

અમો દંડ કર્મકળા ધારી રજા,

તું માળા ધારી કેમ વાળ્યો. ગોવિંદા-

નાઆ ખૂંઘા ને તાળ વળરી,

ગોમ પરમ પદ નવ લલિયે રે;

ઉદર ભરવાને પાખડ કરવા વળી,

લોકને અદેખા ન કલિયે. ગોવિંદા-

મૂકને માળા ને તજને ગોવાળા

અમો આપિયે સ્કંકાર રે,

ગોવિંદાશ્રમ કહે નરસંવાને,

નાચે ફૂટે ન પામે દાર. ગોવિંદા-

[ન ૫૬ ૨૫] ૫૬ ૨૯ મું-રાગ આશુ [હ ૨૮]

ત્રેહિતા-ત્રિહિ ન હોય રે, શ્રીપાતને, સિદ્ધિ ન હોય રે;

વૈશ્યવ વિના તર્યા નહિ કોય, શ્રીપાતને સિદ્ધિ ન હોય રે. ૨૬૦

કીઆ મેન્વાસી શરણુ જ પામ્યા, દડ બેળ જટાધારી રે;

તું વૈશ્યવની નિંદા કરે તો, નરક તણો અધિકારી શ્રીપાત-

કાં સ્ત્રી મરે કે ખાવા દ્યો ત્યારે, મૂંડ મૂંડાવી જાગુવાં પહેરે રે;
 પ્રેમ શક્તિ વેરાગ્ય વિના રે, કૂંકાવો કાન બહેરે. શ્રીપાત.
 તારા ઝંકારનું કરે અયાણું, મારી સાથે વૃંદાવન ચાલ રે;
 ભણે નરસૈંયો મેલ તારું કમડળ, કરમાં આ તાળ ઝાલ. શ્રીપાત.

[ન ૫૬ ૨૫] ૫૬ ૩૦ મું-રાગ મારુ [હ ૨૯]

લીમ-વાંછી વાણી રે, મહેતા, તારી વાંછી વાણી રે;
 ઝંકારથી તાળ વખાણી, મહેતા તારી વાંછી વાણી. ટેક.
 રાગ કરી કીર્તન ગાએ, વળી વળી કાટ હલાવે રે;
 ઉત્પાત વાત કરે નરસૈંયા પુ, શ્રીપાતને તાળ ઝલાવે. મહેતા.
 નિર્ગુણ જ્ઞાનને મૂંડી દર્શને, વિષય સુંગાર તું ગાય રે;
 નાચી જ્ઞાતણુ અષ્ટ થયો શું, ક્યાં છે વૈકુંઠરાય. મહેતા.
 નિંદા કરે છે પરમહસની, કાલે કાષી તને થેસો રે;
 લીમ ભણે ભજ નિર્ગુણ જ્ઞાનને, મૂંડી દે હેલજીસો. મહેતા.

[ન ૫૬ ૨૬] ૫૬ ૩૧ મું-રાગ પરજ [હ ૩૦]

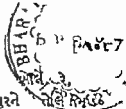
(જુઓ હારમાળા ૫૬ ૧૩ મું, પ. ૪૨.)

[ન ૫૬ ૨૭] ૫૬ ૩૨ મું-રાગ પરજ [હ ૩૧]

સહચરાનંદ-નથી પામવા રે, વેરાગ વિના જમવાન;
 તને દર્શન ક્યાંથી જાઈ, વિના આતમચાન. નથી.
 વેરાગ જો શુક્રદેવજીએ જોગ્યો, પ્રુવ અંબરીષ પ્રસ્તાદ રે;
 તે વિદ્યા તે તારે ક્યાંથી, એ મિથ્યા કરવો વિવાદ. નથી.
 વેરાગ જોને હવો વિદુરને, તે પામ્યો દેવ મોરાર રે;
 તારી પેટે કાઈએ ન ગાયો નાગો જૂઠો ચણુગાર. નથી.
 લપટપણે હરિ નહોં મળે, રાડ જ મિથ્યા લાગી રે;
 સહચરાનંદસ્વામી કેં છે નરસૈંયા, અસ્થા મુકને ગોપાલ થા વેરાગી ને.

[ન ૫૬ ૨૮] ૫૬ ૩૩ મું-રાગ માલવ [હ ૩૨]

મહેતા-મૂંડ મૂંડાવીને ટોપી ધાલી, એમ ન થયે વેરાગી રે;
 ૫ અમો હું વૈષ્ણવ હેલજીલાના, તે સાથે લગની લાગી. મૂંડ.

મમતા લાગી તે વેરાગી, અનહ નાગી
 બેખ ધરીને દ્વષ કરે તે, ભોગી અમુરને
 સંસાર વેવાર સર્વે આચરિયે, વિકારથી વેગના રહિયે,
 સર્વે જીત સમદષ્ટે પેખે તેને વેરાગી કહિયે મૂડ
 અભિમાને તે તો સુકૃત ખોયુ, પ્રીત રગ નથી લાગો રે,
 ભણે નરસંયો બેખ તજીને, પેહેરેને પચાવસનો વાગો મૂડ

[ન પદ ૨૮] પદ ૩૪ મુ-રાગ માલવ [હ ૨]

આધવાશ્રમ-રહે રહે ધેના નાગરા, આવડે શાન્તો અહ કાર,
 વૈષ્ણવ નામ ધરાવે તો, ચડાકવામા શો સાર રહે
 હરિજન હોય તે જાહે ન ધેણ, ગહે લક્ષ્મીવરમા નીન રે,
 પચવિષય પચવસ્ર તજીને જો મહ કોપીન રહે
 શુકદેવ વ્યાસ, દુર્વાસા ભગુવા અંગીકાર કરતા રે
 નાગરા નટવાની પેરે ભમ્તો, શણકાર કે દી ન ધરતા રહે
 શ્રીકૃષ્ણ આમી તો મર્વનો, લક્ષ્મીનો વિશ્રામ રે,
 આધવાશ્રમ કહે ન મંયા બિન નથી કેમવ રામ રહે

[ન પ ૩૦] પદ ૩૫ મુ-રાગ સામેરી [હ ૩૪]

મેહુતો-મે ૫ ઉપ શુ જૂનો સન્યાસી બેખ ઉપર શુ જૂલો,
 લળ નર્તી નદમીવ સાથે તેણે તમે તો ફોલો બેખ
 જેને રગ રંગીનાનુ લાગ્યો તે મુ પામે સુખ,
 બેખ ધરીને ભગુવા પહેરે તે જાનુ પામે દુખ બેખ
 માટે છે શામળિરો સાચો મુજને આપશે હાર
 ભણે નરસંયો સુખો મ-માસી તમને યશે કિંટકાર બેખ

[ન પદ ૩૧] પદ ૩૬ મુ-રાગ મારુ [હ ૩૫]

(જુઓ હારમાળા પદ ૪૦ મુ ૫ ૬૧)

[ન પદ ૩૨] પદ ૩૭ મુ-રાગ મારુ [હ ૩૬]

(જુઓ હારમાળા પદ ૪૩ મુ ૫ ૬૨)

મેહેતો-શાપ ન લાગે રે, અહ્યાં લકતને શાપ ન લાગે;
 જોને દુર્વાસા આગે રે, અહ્યાં લકતને શાપ ન લાગે રે. ૮૬૦
 અંબરીયને દુર્વાસા નડિયો, શાપ દીધો મહા માઠો રે;
 મુદર્શન તે પૂકે પળાયું, ત્યારે ઋષિ ચડપ દેતો નાડો. અહ્યાં
 શિવ ધ્વજાદિક દેવ મુનિજન, કાએ શરણુ નવ દીધું રે;
 રાજાની જઈ સ્તુતિ કરી ત્યારે, ચક્ર વાળાને લીધું. અહ્યાં
 ધ્વજા રૂદ્ર ખેડ સાખંજ પૂરે, દેવ ગંધર્વ સહિ જાણે રે;
 જાણે નરસિંહો નિષ્કળ નહિ જાણે, કૃષ્ણને જોઈ વખાણે. અહ્યાં
 [ન ૫૬ ૩૩] ૫૬ ૩૮ મું-રાગ આરુ [હ ૩૭]

*શીમ-વિચારે હાર જડશે રે, અહ્યાં તને હાર વિચારે જડશે;
 વણુ વિચારે વિષત પડશે રે, અહ્યાં તને હાર વિચારે જડશે. ૮૬૦
 અહ્યાં તું માધડી બાધે ખૂણાળી, ઝીણાં જામા ને પટકા રે;
 સ્ત્રી સામું જોઈ આંખ નચાવે, વળી કરે હાથના લટકા. અહ્યાં
 નગર સ્ત્રી તને મોહી રહી, તું લપટ દંભધારી રે;
 કામની કંઠે બાંહે ધરીને, નામે નચાવે શું નારી. અહ્યાં
 હમણાં હાર મંગાવની મેહેતા, તારો કાણુ છે દેવમોરારી રે;
 *શીમ કે ખે ધરીનું સાહું, નહોતર રાખજ નાંખજો મારી. અહ્યાં

[ન ૫૬ ૩૩] ૫૬ ૩૮ મું-રાગ પરજ [હ ૩૮]

મેહેતો-હે હરિ ! તારે બરુસે વણુ ખ્યો રે, હું તો તારે બરુસે વણુ ખ્યો. ૮૬૦
 મંડળિક મુજને મારશે રે, ત્યારે ગોકુળ કેમ રહેવાશે રે;
 માતું તો કંઈ નથી જનું, તારું લકતવત્સલ બિરદ જાશે. હું તો
 પ્રહલાદથી હિરણ્યકશિપુ તારો, અંજરીયથી દુર્વાસા રે;
 એકવાર આ દુષ્ટોને હરાવો, મુજને તારી મોટી આસા. હું તો
 મંન્યાસી સદ્ગુ વરવું જાણે, એ ધણા ને હું એક રે;
 વિનતિ કરે નરસિંહો હાર માટે, વાહજા હવે વળ્યો આંક છેક. હું તો

[ન પદ ૩૫] પદ ૪૦ મું-રાગ સૌરઠ [હ ઠેહ]

અહ્યુતાશ્રમ-રહે રહે બિગો નાગરા, હરિયું ન કીજે ગર્વ રે;
હઠે હાર આપે નહીં, તેં સુકૃત ખોયું સર્વ રહે.
હઠે દાનવ, પદવી પામે, તે રહે થોડા કાળ રે;
તપોબળે વરદાનજ, પામે, તે હિયાપે ગોવાળ રહે.
હિરણ્યકશિપુ હઠે બરાયો, બેને રાવણ દુર્યોધન રે;
અકળ પુરુષ નવ હઠે પામે, તું છોડને મમતા મન રહે.
કેમ કરી લક્ષ્મણ રાખે તારી, તેં દરિ ભાન્યા જમતમ રે;
અટપટી ગત ગોપાળની, એમ કહે છે અહ્યુતાશ્રમ રહે.

[ન પદ ૩૬] પદ ૪૧ મું-રાગ પ્રભાત [હ ૪૦]

(જુઓ હારસમેનાં પદ-પદ ૩, જુ, પ. ૫.)

[ન પદ ૩૭] પદ ૪૨ મું-રાગ માલવ [હ ૪૧]

નરસિંહાશ્રમ-વટલેયો રે નાગર નરસંયો,
જેણે બોટયું આહીરનુ ખાલુ રે;
અવર રસ સર્વ દળતો મૂક્યો,
વિષ હળાહળ પીધુ. વટ.
જેને ધહસા વેદ વખાણે,
લાગી ભેગેશ્વરનું તાળી રે;
સનકાદિકને સ્વપ્ને ન આવે તે,
ક્યાંથી મળે વનમાળી વટ.
જેને ખાધે કામળી ને હાથે લાકડી,
તે ગૌ ચારવા નાથ રે;
તે નરસંવાને સાચ બેસાડી,
એકઠો બેસી ખાય. વટ.
સ્વપ્ન સાચું નાણી વળુ બ્યો,
મળા સ્નાદે ગાય રે.

નરસિંહાશ્રમ કહે તરે નરસૈયો,

જો શ્રીપાતને ચરણે જાવ. વટ૦

[ન ૫૬ ૩૮] ૫૬ ૪૩ મું-રાગ પ્રભાતિશુ [હ ૪૨]

મેહુતો-અચાન અણુદ તારુ મન મોહિય જામે,

પ્રીતની રીત તું શું કે જાણે;

પ્રીત વિના તુ વિપરીત મુખ આચરે,

એમ અચાન તુ કેમ આણે. અ૦

વિશ્વવ્યાપક પાળક છે શ્રીહરિ,

તે રઘુનાથને તું શું કે જાણે;

વેદ નેતિ કહે નારદ ચારદ સદા જાણે,

જો હરિ ગોપિકા પ્રેમ આણે. અ૦

જો, રઘુવીર રઘુવીર કહાવે સદા,

દશરથ પીર રઘુનાથ કહાવે;

અળગો છે સર્વથી, સર્વ મધ્યે સદા,

તે અઘપણુદિને મદ કેમ આણે. અ૦

અઘપમતિ આચરે, જન્મ ત્યા કહે,

હરિજન વિના હરિ હાથ નાણે;

જાણે નરસૈયો હું અચત્ય ન આચરું,

લીન થયા વિના હરિ કેમ આણે. અ૦

[ન ૫૬ ૩૯] ૫૬ ૪૬ મું-ગાગ સોરઠ [હ ૪૩]

(જુઓ કારમાળા ૫૬ ૩૪ મું, ૪. ૫૮)

[ન ૫૬ ૪૦] ૫૬ ૪૫ મું-રાગ વેળાવર [હ ૪૪]

મેહુતો-મુન્ય અમે રહિયે નહીં, હરિયે આપ્યું છે મુખ;

કૃષ્ણલીલા રસ ગાધયે, પ્રેમ પરમ સ્વરૂપ. મુન્ય૦

મુન્ય રજા જો મુનિયો, તેને નહયુ દુઃખ;

હરિરસને પીધા વિના, ભાગે નહીં જુખ. મુન્ય૦

હરિસ પીને તરપત થયા, આયા તે જન,
નરસૈયાયા સ્વામીને મળ્યા, તેનાં અર્ધાં પાપપુરુષ મુન્ય.

[ન ૫૬ ૪૧] ૫૬ ૪૬ મુ-રાગ વેળાનર [હ ૪૫]

શવાશ્રમ-મેહેતા મોટમ નવ ઝળિયે, સુધી સમગતી વાત,
નિર્મળ મન રાખી કરી, અમરને મીતાનાથ મેહેતા.
સાધનને ના નિહિયે, સાધન સર્વ મત્ય,
સાધન સાધે પ્રથમથી, તો હોયે જન્ય મેહેતા.
પ્રથમ મૂળ સાધન ખરુ સાધ્યે સીમે કામ,
કેશવાશ્રમ કે' સુધુ રે મેહેતા, ભાવે જાન્યે ચીરામ મેહેતા.

[ન ૫૬ ૪૨] ૫૬ ૪૭ મુ-રાગ મારુ [હ ૪૬]

મેહેતો-રહેવા દે તારો રામ, બચવા, રહેવા દે તારો ગમ,
તેનું મગતી વેળા છે કામ, બચવા, રહેવા દે તારો રામ. ટેક.
કેશ પગાય ને નેણાં મળે રે અવશે આભગતા રહિયે
લગુતા વાઘે જ્વાનની પેરે, ત્યારે રામજી કહિયે બચવા.
જન્મતો જોગી કુટુંબ વિરોધી જોઈ જોરે ધણિયાણી
રંગીનો જામીલો નરસવાયો સ્વામી, તે કેમ શકે તુ જાણી બચવા.

[ન માં નથી] ૫૬ ૪૮ મુ-રાગ મારુ દૂડી ચાવ [હ ૪૭]

મલખ-મોલો કોયે પ્રનખ પ્રધાન મેહેતાનું હિતારવા માન
અત્યા નાગર હાર મગા ય શામળિરો સુતો છે જગાન્ય
વાત મરતા થઈ વડી વાર, લપટ નાગર મગાન્યની હાર,
સત થયો છુને સહિષ નમે, તું પરનારીશુ રમે રમે
દેખુવ થઈ વણસાડયુ ગામ હવે નથી નાકાનો કામ
મડળિક રાવ કોપ્યો મેરાણુ, માયે મત્યુ આન્યુ નિરવાણ
લોક હસારય હમણાં થયે, લપટ તારો જશ તો જશે,
પ્રનખ પ્રધાને કરી ગહુ રીસ, વાણુ વાતે છેદયુ શીશ.

[ન ૫૬ ૪૩] ૫૬ ૪૬ મું-રાગ કાફી [હ ૪૮]

મેહેતો-શું સતો મોડ તાણી, સામગા શું સતો સોડ તાણી;
 મેં તો તારી દુબેલુ ન જાણી, સામગા શું સતો સોડ તાણી. ટેક.
 સમોવડ સાથે મોખિયે રે, દેવતા સંઘ, જુગદીશ;
 કીડી ઉપર શેઠ કુહાડો, મુજ રંકે ઉપર શી રીશ સામ.
 જુદાવન દુમ શીતળ છાયા, જમુનાતટ સમીર;
 રાધાજી તારા ચરણ તળાંસે, ધણું જાધો સ્વામચરીર. સામ.
 જેમ જાગ્યો દૌપદીને કાળે, મળની કાપી વહાર;
 જરાસંધને છતી મૂકાવ્યા, રાગ તે પીશ હળદ સામ.
 માનીતીને કાળે લાગ્યા, પારિજાતકનું ઝાક;
 નરસંધાને એક દાર આપતાં, સાનો ચઢે છે પાક સામ.
 વસુદેવ નંદ તો મોતે મુગ્યા છે, મુજ ઉપર શેઠ કોધ;
 જાણે નરસંધો હવે વાહણું વાધું, ત્યજ રે ભદ્ર જોધ સામ.

[ન ૫૬ ૪૪] ૫૬ ૫૦ મું-રાગ કાફી [હ ૪૯]

પ્રસાદપુરી-તારે કાળે સતો, સામગિયો તારે કાળે સતો;
 અલ્પ વિષયસર્મા મૂંધ્યો, સામગિયો તારે કાળે સતો. સા.
 ન્યાં વિષય ત્યાં વિષય નહિ રે, એમ બોલે વેદ પુરાણ;
 રામતજ જેણે વિષયસ આપ્યો, તે પુરુષ નહિ પણ પાદાણ. સા.
 રાનકાદિક ને સંકર સરખા, નારદ શુક સુમલ્ય;
 ગોરખ હત, વસિષ્ઠ વખાણે, નિર્મળ ધીનારામ. સા.
 નારાયણને નિદા નથી રે, નરસંધ તું અરિધાર;
 પ્રસાદપુરી દેહ તારો કન્યો સતો, ન્યારે તે આપે સજ્જાર. સા.

[ન ૫૬ ૪૫] ૫૬ ૫૧ મું-રાગ કાફી [હ ૫૦]

મેહેતો-સામાની કરે સદાચ, સામગિયો સામાની કરે સદાચ;
 શું જાણે ઓપાતો સરવે, હરિ તજો મદિમાય સામ.
 તમો જાણે વિષયસ આપ્યો, મારો દરિયું પ્રેમ જીમરાય;
 હરિલીલા-સખગાર જ માતા, વિષયો નહો કહેવાય સામ.

શુક મનકાદિક નારદ સારદ દરિનીલાં રસ વ્હાય
શણે નરસંયો દરિરસ ગાતાં, સકળ કારજ સિદ્ધ થાય. સામં
[ન ૫૮ ૪૬] પદ ૫૨ મું-રાગ રામઝી [હ ૫૧]
(જુઓ દારસમેના પદ, પદ ૨૫ મુ, ૫ ૨૮)

[ન પદ ૪૭] પદ ૫૩ મું-રાગ દેરાખ [હ ૫૨]

હાવમાળા-ધી-દડ લીધે અર્થ ન થાય, મેહેતા હઠ લીધે અર્થ ન થાય રે,
આં માસ અર્પયો ટાવળે, તેને મેધ પાણી નવ પાય મેહેં
માત્રી મેવા વિના રામ રાગે નહિ, જોતી તારી પ્રીત રે,
આકૃષ્ટિયે હાર આપે હરિ રે, હોય જોગ સાધ્યાની રીત મેહેં
વાયુને રોધો, શરીરમા રોધો, ઘટ ઘટ રામજીને નિરજો રે,
હાવમાળાથી કહે નરસંય, થા જોગી અમ સરખો મેહેં.

[ન પદ ૪૮] પદ ૫૬ મું-રાગ સામેરી [હ ૫૩]

મેહેતો-ભોગી ૩ ભોગી, અત્યા ભોગી રે ભોગી
જોના પાપ હોય તે થાય ભોગી અથવા અમે ભોગી રે ભોગી રેકે
જટા ધમે જળદીસ મળે તો વડ લેકુંઠે આલે રે,
દડ ધર્મે દીનાનાથ મળે તો, અધિગા લાકડી જાલે અત્યાં
જમ્મ મોજો ભગવાન મળે તો ગર્ધવ જારમા ભોટે રે,
દડવતે દયાળ મળે તો ભોરિંગ પાછને બેટે અત્યાં
વનમા વચ્ચ પ્રજનાથ મળે તો વનચર ગામ ન દૂરે રે
સિંગીજો શામળિયો મળે તો, બેહેરા રાખ જલુ ફૂકે, અત્યાં
જ ગોટા પોટા કયા ગોદડી રાખ ને સિંગી ફૂકે રે,
કાઠે નરસંયો તમે પ્રેમ પેર ન જાણો મિથ્યા વડવુ મૂકા અત્યાં.

[ન પદ ૪૮] પદ ૫૫ મું-રાગ મારુ [હ ૫૪]

સીધરાઅમ-રાત ગ્હી છે થોડી, નાચરા રાત રહી જલુ થોડી,
જોદ્દ દીદો તારા શામળિયાનો, તે રો નવ આખો દોડી, નામરાં
મોરઠ મૂરત સર્વે જોવા મળી છે કઈ અર્થ ન સીજો રે,
હલુ આશા તને હાર તળી છે મેજો ઘેતો કાધો નાચરાં.

પાગે પડ પહેલાં મંન્દાસીને, મૂકને આ માળા ઉતારી રે;
શ્વયુ થકો જીગર રે નરસૈયા, કહે થીંધર લલ્લમારી. નાગરા૦

[ન પદ ૫૦] પદ ૫૬ મુન્-રાગ મારૂ [હ પપ]

મેહુતો-જીવને સાટે રે, માળા મારી જીવને સાટે રે;

શું મૂકું શ્વયુલ્લખ માટે રે, માળા મારી જીવને સાટે રે ટેક૦

પૂર્વના પુન્ધે હું માળા પામ્યો, તે કેમ મૂકી જાય રે;

જો નરસૈયો માળા ઉતારે તો, જગત પ્રલયે થાય. માળા૦

નવસેં નવાણુ અવળી ચાલે, સમુદ્ર સાતે સૂકે રે;

મેરુ ચળે રવિ પશ્ચિમ પ્રગટે નરસૈયો માળા ન મૂકે. માળા૦

તમે જોગી મર્વે વૈષ્ણવ યાચો, મારી પેઠે તાળ વગ્નડો રે;

જો નરસૈયો રાખ ચોળાને, શીત્તે જન્મ વણસાડો માળા૦

[ન પદ ૫૧] પદ ૫૭ મુન્-રાગ મારૂ [હ પપ]

વિશ્વેશ્વરાશ્રમ-મનની રાખ રે, મેહેતા માળા મનની રાખ રે;

ગુવરણી કાઢ્યાં જાર થયો છે, એ ગૂંજ્યાં કાઢી નાખ. મેહેતા૦

કરમ તિલક તો ધરની વલાટે, મન આનંદ પમાડ રે;

સોહ લલ્લ જોકો જોકો જાની, અનંત તાળ જોકો વગાડ. મેહેતા૦

આત્મવિચાર વિષ્ણુ અર્થ સંગે નહિ દુર્બલ મગવા. રામ રે,

વિશ્વેશ્વરાશ્રમ કહે નરસૈયા, આમ ન દુડાવું કામ. મેહેતા૦

[ન પદ ૫૨] પદ ૫૮ મુન્-રાગ મારૂ [હ પપ]

મેહુતો-વૈષ્ણવપદ્યામાં જાર, જોગીડા છે ધણા રે,

મનમાં લે હરિનું નામ, જે હોય તે ગૂંજશે રે.

અમે વિરયા વૈષ્ણવજન, પ્રગટ દરિ ગુણ ગાવ્યે રે.

નાચી કૂદી કીજે કીર્તન, લાજ કેમ જાળ્યે રે

ચોરીનો શું છે માલ જે, ખૂબે બેશી ખાદ્યિ રે,

અમે પીજે હગિરસપાન કે, પરને પાધ્યિ રે.

આગળ નીસરવું મરિયામ, ખરે ખ આરીને રે.

કુળ જાત ને લોકાચાર તે, સરવે નિઆરીને રે

નથી જોવો કેવળ કૃષ્ણ કે, આંખ ફટારિયો રે;
તને લાગી નથી શ્રીપાત કે, ત્રેગકટારિયો રે.
લટકાળા છમીલા નાચને, પ્રેમે પેપુ હું રે;
નરસંયાયો સ્વામી અમોલિક સ્તન, અ-મ વૃણવત્ લેપુ હું રે.

[ન માં નથી.] પદ ૫૬ મું-રાગ મેવાડો [૬ ૫૮]
મંડળિક-રાગ કાપ્યો હો, આંખ ચઢી ગઈ;

વાતને જાણી હો, વાત ધાડી યઈ.
ખડ્ગ ડાઢી રે કાપ્યો જૂપાળજી, કોષે અઢિયો રે, મુખે જોલે ગાળજી.
રાગની માએ વારતા જાણીજી, સલામાં આવીરે મુખે જોલે વાણીજી.
રીસ ન કાંજેરે મૂળ વિચારિયે, લક્ત ધ્યાનજીને રે, લાઈ ન મારિયે.
હું મમં ન જાણે રે, વૈષ્ણવપ થનો, નરમંધયો વાલો રે કમળાકંથનો.
હરિજન પીડાતાં રે બહુ પીડાવ હરિ, મેહેતાને મનાવેરે પુત્ર વિનતિકરી.
હરિજન સમોવડરે, તે કાઈ આવે નહીં. હરિજન સાથેરે, હેતધરે સહી;
મંડળિક બોલ્યોરે, હડ મૂકું નહીં. જોઈ સક્તિ એનીરે, રજનીથોડીરહી,
રાગ કાપ્યોરે, કહે પ્રેમાનંદજી, મેહેતાજી સમરેરે પ્રભુ આનંદકંદજી.

[ન ૫૬ ૫૪] પદ ૬૭ મું-રાગ સિધુડો [૬ ૫૬]

(જુઓ, હારરામેનાં ૫૬, ૫૬ ૧૦ મું, પૃ. ૧૫)

[ન ૫૬ ૫૪] પદ ૬૮ મું-રાગ મારુ [૬ ૬૦]

જુદેવાશ્રમ-મૂક ને લીધી વાત, વૈષ્ણવડા, મૂકને લીધી વાત;
કશ્વપ-સુત ઉદ્યાયગ બિગ્યો, હવણા થાગે પ્રજાત. વૈ.
નૃત્ય કરી કરી ચરણ જ યાક્યા, જાણ વળડી હાથ રે;
ગુણ ગાઈગાઈ સ્વર થયો ગાઢો, નર આવ્યા ગોકુળનાથ. વૈ.
શ્રીપાત સરવે જીગને કહે, હું દીસે મહાલંક રે;
લટકા મટકા કરીને ગાએ. સુ કરે હવે પાખંડ. વૈ.
સોરડ સર્વને આગા આપ હવે, આપ આપણે ઘેર જાય રે.
વાસુદેવાશ્રમ કહે તો જીવે, નગો શ્રીપાતને પાપ. વૈ.

[ન પદ ૫૫] પદ ૬૨ મુ-રાગ માફે [હ ૬૧]

મેહેતો-એ તો ન હોય પાખંડ, બધુવા, ન હોય રે પાખંડ;
હરિગુણ ગાતાં સ્વર બેસે તો, જિહ્વા છરું રાત ખંડ. લા
ના ઓસરું કીર્તન કરતાંબે, બાગી પડે લલ્યાંડ રે;
હારખાખ્યા વિના નરસંયાનો સ્વામી, કેમ એમવાદે માર્તંડ. લા
મૂકી જીલીલાને નમું તમને, તેણે પાકું પંડ રે;
બણે નરસંયો હમણાં હાર મંગાવું, મૂકાવું તમારા દંડ. બગ

[ન પદ ૫૬] પદ ૬૩ મુ-રાગ રામઘી [હ ૬૨]

લીમ-લંપટી કપટી વાત ફૂડી કરે, બોલ વિચારી વિવેક મેહેતા;
ખટ શાસ્ત્ર વેદ પારબણે નહીં, કેમ હવા દામોદર પિતા. લં
ધૂર્ત વચન ગદુ છિચ્ચરે નામરા,

આપ દાખ્યા વિન ન વૈષ્ણવ ચવાએ;

નાગરી નાતમાં અધિક લટકાં કરે,

રામળા સરણુ એમ નહિ જવાએ. લં

મદમતિ ઘુજ તણી, બુલિયો વિશ્વપણી,

રામનું નામ સૌ કુખ દાણ;

બીમ બણે અહ્યા સાંભળ નામરા,

ઘુજ ચાલ: પ્રેલોક્ષમાં કાણુ ચાલે. લં

[ન પદ ૫૭] પદ ૬૪ મુ-રાગ રામઘી [હ ૬૩]

મેહેતો-લંપટી કપટી જન્મ જૂઠો સદા,

જે હરિ કૃષ્ણ સરણુ ન આપ્યો;

દીન તે દીન તે, ચટપટ ચાડિયો,

જે હરિજન યકી દૂર કહાવ્યો. લં

અચાન અસત્ય તું બોલ લાજે ચદા,

કાણુ ધરમ બોલે મૂઠ માતો;

તું હરિજન યકી રૂઝે રૂક્યો રૂરે,

કુશુદિ વિવેક ને રંગ રાતો. લં

અલ્યા હરિજન સાથે તું હોડ ચાને કરે,
 જોજે તું બીમડા ગ્રીત મારી,
 લજે નરસૈયો હરિ હાર આપે મને,

ત્યાર પૂઠે કાણુ અલ્યા ગત તારી ૬૪

[ન પદ ૫૮] પદ ૬૫ મું-રાગ રામઘો [હ ૬૪]

ભીમ-ગ્રીરામ રઘુવીર રણુધીર ધરણીધરા,
 મુખ કર્યા દુખ હર્ષા સીતસ્વામી;
 આણુપતિ રઘુપતિ અતિગતિ શુભમતિ,

અવિગત નાથ અતરંગમી. શ્રી.

માંત એ તાત એ જાત એ રઘુપતિ,
 હાથ મસ્તક આવીને ધરશે,
 દીન હું દીન છું દીન માયા વિશે,

રામકૃપાથી સસાર તરશે. શ્રી.

દશરથ બાળ દયાળ કૃપા લયો,
 એમ જાણીને હું ચરણ આબોધે;

ભીમ લજે રે મૂકાવ્યા મંસારથી,
 જેમ ગ્રાહ થકી ગજ મૂકાવ્યો. શ્રી.

[ન પદ ૫૯] પદ ૬૬ મું-રાગ રામઘો [હ ૬૫]

(સરખાવો આ પહેલાનું પદ ૪૩ મું-પૂ ૧૦૪, પાંચેદ માત્ર.)

મેહેતો-અચાન અણુદ તારુ મન ચોદિશ લગે,
 પરબલની રીત તું શું રે જાણે,
 પ્રીત વિના મુખ એમ શું આવરે,

એવડું અચાન તું કેમ આણે અ.

વિશ્વવ્યાપક પાળક હરિ છે સદા,
 તે રઘુવીરને તું શું રે જાણે,

વેદ નેતિ કહે નારદ નવ લહે,
 એ હરિ પર ગોપિકા પ્રેમ આણે અ.

શીરામ રઘુવીર રણધીર ધરણીધરા,
 દસરથ વીર રઘુનાથ - કહાવે;
 સકળ વ્યાપી રહ્યો યાવર જંગમ વિશે,
 તે ઘટ ઘટમાં કેમ આવે અ.
 મુદ્ર બાંધી ફેરે, ફેલે શાના કરે,
 હરિજન હરિ હાથ નાવે; અ.
 બળે નરસેયો અસ્ત્ય નહીં ઝોચરું,
 પ્રેમ પાળે રામ ઘટમાં ન આવે અ.

[ન ૫૬ ૬૦] ૫૬ ૬૭ મુ-રાગ મારુ [હ ૬૬]

વિશ્વભરાશ્રમ-મૂકને લીધો વાદ, ફૂડા મૂકને લીધો વાદ;
 રજની બાધી વાતે મમાવી, ફગી જહુ જકવાદ. ફૂડા.
 મ્નેહ તારો મવળો દીદો, બીડને વહાણ વાધું રે;
 અવણ અપવિત્ર થયા અમારા, શણગાર હળાહળ પાયુ. ફૂડા.
 ખોટે પાયે જોત ચહે નહીં, જૂડે માથ ન હોય રે;
 નૃસિંહ મળે જો નાચે ખૂડે, તો ચાલે બળે નહીં કામ. ફૂડા.
 મુધરા છોડતું પાનવ ઝોદ તુ, જોડને બને હાથ રે,
 વિશ્વભરાશ્રમ કહે નરસેને, જાજ કહે રઘુનાથ. ફૂડા.

[ન ૫૬ ૬૧] ૫૬ ૬૮ મુ-ગાગ મારુ [હ ૬૭]

મહેતો-જાતે નહીં હાડ માગે, હરિ જાતે નહીં હાડ;
 આવી જિજો રહ્યો છે કમાડ, માગે હરિ જાતે નહીં હાડ રે.
 ત્યાં વિશ્વાસ ત્યાં વિશ્વભર છે, હરિની પ્રીત ન હોય ખેટી રે;
 વૈષ્ણવ માર્ગમાં ચોથાં આવે, છુજ સરખા વગોટિયા વખતેટિ. મા.
 નામ્યા શબ્દા, નામ્યા નાન્દ, નાર્મ્યા તે નિગમ માર રે;
 શાસ્ત્ર બાંધી સાગરમાં ત્યાંજ તું, માગે હરિ આપમે હાર. મા.
 માહળ પ્રવેશો ને તાર્યાં વજ્રટો, વહાલે મયુરમાં જોમ કીપુ રે;
 બળે નરસેયો મુને દરશન દેને, જોમ દેવકીને દર્શન દીધું મા.

[૧ મું પદ ૭૪] પદ ૬૯ મું-રાગ મારુ [૬ ૬૮]

(જુઓ હારમાળા પદ ૩૬ મું, પૃ. ૫૯)

[૧ મું પદ ૬૨] પદ ૭૦ મું-રાગ મારુ [૬ ૬૯]

અહેતો-તમે જેલો સર્વે ક્રેડ, મનમાં રહેશે મનના ક્રેડ.

તમે જખ મારો હાર આપશે, વેચીશું તો વેચાયો જશે મનમાં

ભક્ત જનને છે વિશ્વાસ તમે દુર્જન યારો નિરાશ.

ભણે નરસંયો વળી સાંભળો કેદતાં ક્યતાં રખે પાછા ફરો. મનમાં

[૧ મું પદ ૭૫] પદ ૭૨ મું-રાગ આશાવરી [૬ ૭૦]

(જુઓ હારમાળા પદ ૪૦ મું, પૃ. ૬૦)

[૧ મું પદ ૬૩] પદ ૭૨ મું-રાગ મારુ [૬ ૭૧]

અહેતો-શુ જણો સંન્યાસી, તમે શું જાણો મં-યાસી રે,

બકબક કરતાં બેસી રહોને આત્મદેવના ઉપાસી. તમે

મારે તો એક કૃષ્ણ છાંતો વૃદાવનનો વાસી રે,

તે તો મુજને હાર આપશે, ચારો તમારી હાંસી. તમે

વદાલો મારો ભક્તવત્સન છે, અમે ભક્ત વિશ્વાસી રે,

વિશ્વાસીને વાહે નહીં રે, સંઘ પૂરે આશી. તમે

હટકાળો હટકતો આવી, આપશે હાર અવિનાશી રે,

ભણે નરસંયો શ્રીપાતો સર્વે, તમે જનને બેસો કાશી * તમે

[૧ મું પદ ૬૪] પદ ૭૩ મું-રાગ ધનશ્રી [૬ ૭૨]

* * સંન્યાસી સહ મળીને બેઠા, કરતા મનમાં વિચારજી,

શ્રીદામોદરને કંઠે બાળો, તાણી કરીને હારજી

* * મંડળિકને કોપાંધ કરી, નરસંપાને ખીવરાખ્યોજી,

ખૂલ ઉવાડી રાગ યયો બિજો, સંન્યાસી મન બાળ્યોજી.

* તમે જાણો નાથી. હ.

* * આ લીધી વરેલો હ માં—

“દુર્જનનારને બેઠો મન, મન વધે અપાર જી.

પ્રજામ કરી કરવને કેજી, આવો મોહોલ મેઝાર જી”

● ● (તબ) મંડળિકને શીખામણ લીધી હ.

ધરી રાજ હરિજન પર આવ્યો, ત્યારે રાણીએ સાલો હાથજી;
 x x મા મારો એ દાસ હરિનો, દુભાયે વૈકુંઠનાથજી
 વળતું રાજ એણી પેર બોલ્યો, વાત કરું વિસ્તારીજી;
 આજ આપણી સમા મધ્યે, ને થયું છે નારીજી.
 નાગર બાહ્ય નરસંયો, એ હરિનો ભક્ત કહેવાયજી;
 નારી કંઠે હાથ ધરીને, જાન કરીને - ગાયજી.
 તેનો પરચો નેવા કાજે, લોક મળીને આવ્યાજી;
 પ્રલંબ પ્રધાને સત્તર સંન્યાસી, રાજના તમા તેડાવ્યાજી.
 હોરેજીને હાર પહેરાવ્યો, ને નરસંયો કંઠે ધરશેજી;
 ને નહીં હાર પેઢરાવે એને, હું મારીશ એ મરશેજી. =

[નીચેનું નર્મ નથી]

સ્ત્રીની શીખામણ રાધે ન માતી, ત્યારે કેવે બોલ્યાં માતજી;
 કુણું ક્યાં જુજને આવી છે ક્યાં કરે છે ઉત્પાતજી

x x બાહ્ય ને વળી દાસ હરિનો. જ.

* આ પદેલાં હ માં હારમાયા-પદ રામાની જયોનો પૂર્વપદ વળતી સ્ત્રી એણી પેર બોલી, સાંભળીએ સ્વામી વળતજી" એવા પાડસેકથી; પણ એ રસ મા પદતી વહીના ઉત્સાર્થથી થોડા પાડમેદે ૧૦ થી પૂરી સુધીનો જામ મળે છે. ન મા આ પદેલા નીચેની લીટીએ છે :

તવ માતા મંડપમાં આવી, જ્યાં હતો રાજનજી;
 સાંભળ કુંવર કુણું કાં આવી, આવડું શું અભિમાનજી.
 દુષ્ટને પ્રેર્યો તે પ્રેરાયે દુષ્ટનો તજ તું સંગજી;
 મૂઢ બની વૈષ્ણવને પીડે, રાજ્ય જવાના દગજી.
 ધિક ધિક તારા હાથી ઘોડા, ધિક તારો ભંડારજી;
 ધિક તારો જ-મારો મમ કુળ, તારો ધિક અવતારજી.
 મિથ્યા તારાં દાન ધર્મ છે, મિથ્યા જુજ મહિમાયજી;
 પૃથ્વી પ્રલે ચારો પાપી, નરસંયો ને દુભાયજી.
 શાંત કરી માત વિદાય થઈ, સુકુંદાશ્રમ આવ્યો ત્યાંવજી.
 રાજને કેવે ચલાવ્યો તેથી, અડળ લેઈને જિભો નોધજી.

ધાતજી જન્મ હરિનો દૂને, પુજને ચારે ધાતજી,
 ધિકધિક રે કુંવર કુળ તારુ ધિકધિક તારો તાતજી,
 ફટ જુડા તારુ મુખ કાણુ જોરો, ધિકધિક તારી ખ્યાતજી,
 બગ ગુણ રૂપ વિદ્યા ધિક તારી, ધિકધિક તારી જાતજી
 આરાધન ને આચાર ધિક તારો, દાન દયા ધિકારજી
 ધિકધિક તારા હસ્તી ધોડા, ધિક ગરથ જડારજી
 ગધુ રાજ કહ્યું કર મારુ, નરસાધાને નવ હેડજી
 માત વચન લોપીને ચાલ્યો લીધી હરિજનની કેડજી
 શ્રીધર પડિતે રાજને વારો જે અર્થે આયુષ લીધુજી
 જોની તો આજે પરીક્ષા થૈ છે જે પુત્રીને મોસાણુ કીધુજી
 તોએ પડિતનુ કેલુ ન માન્યુ, આજો સજા મોહારજી
 મેહેતા હાર મઆવો રે વેગે, ખડગ કાઢ્યુ છે પારજી
 તવ મેહેતાએ પુત્રી તેગી, વસમી વેળા જોધજી,
 શ્રીદામોદર હુ શરણુ તમારે, તમો વિના મારે નથી કાષજી *
 [ન પરિ પદ ૬૭] પદ ૭૬ મુ—રાગ વનરાસી [હ ૭૩]

માતા ધસી બાબા મહિરમાડે, જાહા જોડા રાજનજી,
 સોમળ કુંવર કુશુલ કા આવી આનકુ શુ અચાનજી ૧
 માતા રાજ મનમા ન ધરગો જુવો તાત વિમાસીજી,
 જાતચારી કેડે થઈ લાખ્યા તેરા સર્વ સંપાસીજી, ૨
 તેવો લીમ મુજને પ્રેરે છે મ્હો જમ મોજે તંદજી,
 પ્રાન પ્રધાન તેકેપે ચક્રો છે તેની ગમે મૂજે દેહજી ૩
 સોરઠ સહુકો જોવા મળ્યુ છે, સહુને ગમતી વાતજી,
 સહસ્રાનંદ નવામી આમ કહે છે નરમૈને માડી ક્ષાતજી ૪

* આ પછી પાત્ર લીધી જ એ પત્ર રહીની કરી આવી છે—

‘શ્રીધર પડિતે પૂઠ તેડી તે કેડેસે નિરમાજી
 એ સમોદક વરુ નથી, કાઈ આપણે સાજાજી
 મેહેતાનો મહિમા સહુ બજે, તે તો રહી પેગજી
 પ્રેમાનંદ કે’ માતા વચને, તેને તેગળા વેણ’

કૌતુક શાને કરો છો નાગરા, વાયે ચંદ્ર ને તાળજી;
 નગર ભક્ત કર્યું છે મારું, બોલે વાણી આગંજી. ૫
 વળતાં માતા એણીપેરે બોલ્યાં, દુષ્ટ લોક તારી પાસેજી;
 મૂરખ તું વૈષ્ણવને દ્વેષે, રાજ તારું બંશેજી. ૬
 ધિક્ક ધિક્ક તારા હસ્તી ઘોડા, ધિક્ક તારો બંડારજી;
 ફટ મૂરખ તારું મુખ ના જોઉં, ઉપન્યો કુળ અદંકારજી. ૭
 મિથ્યા તારાં દાન જ સધળાં, મિથ્યા તુજ મદિમાયજી;
 પૃથ્વી પ્રહલે સાથે રે પાપી, જો વૈષ્ણવ જન કુભાયેજી. ૮
 શ્રીધર પંડિતને જાળને પૂછે, કહેશે એ નિરધારજી;
 નરસિંયા સમોવક નહિ કેા બીજો, આપણે રાજદારજી. ૯

૫ આ પછી ન ના પતિશિષ્ટમા ૧૮ મું પદ-રાગ આસાવરી એકતાલી
 તકીકે હારમાળાતું ૨૨ મું પદ મળે છે. જેમાં ત્યાં પ્ર ૪૮ વપરાનાં [']
 વચ્ચેના એ ચરખ નથી .

એ પછી: -

ઝયું રાજ્ય કર્યું કરચ માહરું, નરસિંયાને નવ છેડા રે;
 ધિક્ક ધિક્ક કુળ કુંવર છે તારું, ધિક્ક મહેલને મેડા રે. માતાને
 ધિક્ક ધિક્ક છે તારા તાતને, ધિક્ક ધિક્ક આચાર તારો રે;
 ધિક્ક ધિક્ક તારું પુણ્ય ન કૃતારચ, દાન દયા ધિક્કારો રે. માતાને
 ગુણુ રૂપ બળ ધિક્ક તારાં, ધિક્ક રે સુખપાલ તારી રે;
 ધિક્ક છે તારા માત્ર ખગ્નના, ધિક્ક છે મેન્યા તારી રે. માતાને
 બળ્યાં તારાં દાન જ સધળાં, બળ્યો તુજ મદિમાય રે,
 બળ્યાં તારાં વ્રત જ સધળાં, સાપી તારી ગાય રે. માતાને
 હરિજન સાથે હોજ ન કીજો, જેનો મોટો મદિમાય રે;
 હરિજન સાથે હોજ કરીને ધિક્ક છે ધરતી કાચ રે. માતાને
 બળ્યા તાન હસ્તી ને ઘોડા, બળ્યો સરવ બંડાર રે;
 ફટ રે મૂરખ મુખ તારું ન જોઉં, તુંને ઉપનો અદંકાર રે. માતાને

[ન પરિ. ૫૬ ૬૯] ૫૬ ૭૫ હું—રાગ પરજિયો* [હ ૭૪]
 શ્રીધર પંડિત તેડાવિયા, મંડળિકે તેણી વાર રે;
 મન માર' ગ્રંથ યયું કાણુ પેરે, મને કાહો કરી વિસ્તાર રે. ૧
 પંડિત વળતું એમ કહે, તમે આંબજો રાગતન રે;
 અમત હું નહિ આચરું, તુને દાખલું નિજ જ્ઞાન રે. ૨
 એ નાગરે હ્રમ લોપી નથી, વાયે ચંગ મૃદંગને તાળ રે;
 એણે નાગરે ગ્રંથ કર્યું નથી, ગાએ ગોવિંદ મુણુ રસાળ રે. ૩
 તિલક ડાપાં શોભીતાં, જોને કહે પુલ્કસીની માળ રે;
 વિચિત્ર વૈષ્ણવ વેશ મુંદર, દીર્ઘતા દયાળ રે. ૪
 રાય મુખે વિચારી બોલિયે, હરિજન સાથે હોડ રે;
 નરસંયો નાગર પરમયો, તુને મોટી લાગે ખોડ રે. ૫
 એની મુખ કયા શી કહું, જોહને દામોદરમું પ્રીત રે;
 પંડિત કહે રાય સાંબજો, નીપનું એ વિપરીત રે. ૬
 રાય પ્રત્યે પંડિત આચર્યા, ધજો કીધો અપરાધ રે;
 જે પુરુષ શુભ વાંછે પોતાનું, તે કેમ ઉવેખે સાધ રે. ૭
 એક વાર ઉપદાશ જ કીધું, નાગર લોક મદાધક રે;
 તેણે તીરથવાસી ગોકલ્યા, નરસંયો, કરવા ખંડ રે. ૮
 પ્રધામ કરી મેહેતાજીને, આપ્યા રૂપિયા એ સાત રે;
 દારિદ્રામાં હંડી શિકારી, મળ્યા વૈકુંઠનાથ રે. ૯
 નરસંયો મન વિચાર્યું નાગરે કીધું ઉપદાસ રે,
 સામળશા ખરડ પાળજો, હંડી લખી તમ દાસ રે. ૧૦
 તીરથવાની ચાલતાં, મન કરે વિચાર રે;
 એ ચરિત્ર પૂર્ત તપ્તુ, એણે ધન દ્યું નિરધાર રે. ૧૧
 સામળશા ચઈ હરિ પધાર્યા, હંડી શિકારી મહારાજ રે;
 ભક્તવત્સલ ભગવાનજીએ, રાખી મહેતાની લાજ રે. x ૧૨

* ધવલ ધનાશી હ.

* ૫૧ પછી ૬ મા નીચેની ૧૪ લીટીનો વધારો:—

“વળી મોચાણું કીધું પુત્રીનું, કુંવરમાઈ જેનું નામજી;

[ન પરિ પદ ૭૦] પદ ૭૬ મું—રાગ સારંગ* [૬ ૭૫]

+શ્રીપાત પંડિત કહે સાંભળો રામ, માહરી વિનય કયા મહિમાય;
બાળક અવસ્થા માહરી હતી, બ્રહ્મહત્યા લાગી અણુછતી. ૧
વળતાં અમો તો મોહતા થયા, કાશી નગરમાં લણુવા ગયા;
વેદધૂન્ય મુખમાં જોયરે, બ્રહ્મહત્યા પોકાર જ કરે. ૨
અષ્ટાદશ લણ્યો ભારત પુરાણ, અસત્ય નહિ જોણું નિરવાણ;
પાંચશે ફેરી પ્રદક્ષણ કરી, અષ્ટાંગ જોમ આરાધ્યા હરિ. ૩
મેં મહારુદ્ર કીધા એકવીસ, અતિરુદ્ર કીધા વાર ત્રેવીસ;
તોજો બ્રહ્મહત્યા માહરી નવ ટોળે, કણું કણું માહરો દેહ જ બળે. ૪

તણુ સદસ બ્રાહ્મણ મન્યા ટોળે, મેહેતા શ્રીરંગને ધામજી.
લક્ષ્મીનારાયણે લગ્ન રાખી, નાગરસભા મોજારજી.
છાબ જરી સઘળી મોનછએ, ઘરખ્યો સદુ પરિવારજી.
ધૂત લોક પાખંડ જોવાને, મળિયા ત્યાં અનેકજી.
પ્રત્યક્ષ માગેડું કીધું પુત્રીનું, શ્રીપરબ્રહ્મ વિવેકજી.
વળી વેવાણે ધણું વગોળ્યા, મૂક્યું ત્યાં ઉખ્ય જંગજી.
હરિના જન સીતળ સદા છે, સીતળ પામ્યા ફળજી.
ત્યાં તાળ વગડી નરસંઈ મેહેતે, આલાખ્યો મસારજી.
ચેત્ર સુઠી દશમીને દિવસે, આવ્યા મેઘ તેણીવારજી.
આઘમક્ત તે મેં તો કા'વે, સાંભળ રાગ વાતજી;
મૂરખ મંત્રી ને બીમડો તેવો, તેવા સર્વ શ્રીપાતજી.
તમો દણું મારું કરો તો, કરો નરસંઈવાને પ્રણામજી;
શીધર પંડિત ચોણીપેર જોડ્યા, તો સરે રાવજી કામજી.

* માર ઠ.

+ શ્રીપાત સ. જ. જી. ચરણ—‘વીરક વાન કહું મહિમાય’ ૧.

* ૩ છ કી પછી:—

“જગદામ યોગ આરાધ્યા હરિ,

તોએ બ્રહ્મહત્યા નવ જોડી” સ.

સહસ્ર જગન અનભેદ કરી, અષ્ટ મહાદાન આપ્યાં ધન ભરી;
 ચૌદ વિદ્યા મેં પાઠે લાણી, દેહ દમી મેં અતિ વણી. ૫
 પણ પ્રભલતા માહરી નવ ઘર્ષ, શામ વરણુ માહરી દેહ જ યર્ષ;
 એક વાર હું બયો જૂનાગઢ મોઝાર, અરધ નિશાએ આવ્યો મહેતાને દાર. ૬
 મનસા વાયા કરમણાએ કરી, નરસ મેહેતાની કથા સાંભળી;
 ધન વૈખણુવ વાણી આચરી, માહરી પ્રભલતા તાલણુ ઊધરી. ૭
 સર્વ કથા પડિત ઠહી બયો, સહુ કોને મન વિરમે થયો;
 રાજ એ સમાચાર સાંભળી, સિંહાસનથી પડિયો ઢળી. ૮
 હું અતિ અપરાધી આજ, મુજ જૂડાને શાની લાજ;
 સેવક વારવાને મોકલ્યો, કહી વચનને પાછો વળ્યો. ૯
 તેનો બોલ ચિત્તમાં નવ ધર્યો, સંન્યાસી અતિ ગરવભર્યો;
 સેવક પાછો આવ્યો સહી. કહે સંન્યાસી કોઈ માને નહિ. ૧૦

* ૯-૧૦ ને બદલે હ મા-

"હું" નિખાપ બોલી પેર થયો, સંતાપ તે સર્વે થયો;
 એવું એ મહેતાનું વિર, જિમ કહે શોધર પડિત."

૭૬ માં પદ પત્રી જુમાં નીચેનું પદ વિશેષ :-

પદ ૭૬ અ—રાગ ધવળ ધનાથીx

(xરાગ આશાવરી)

શ્રીધર પડિતની કથા સાંભળી, રાવ વિચારે મનજ.
 ગેવકજનના સાથી સદા છે, સમરથ જગજીવનજ.
 મેહેતાનું વચન નહીં માન્યું, અગળાએ કરી બહુ પેરજ;
 સાથ સર્વ મળ્યો છે જૂઠો, બીમે ઉપભવ્યુ વેરજ.
 [મંત્રી સારો તે પણ તેવો, તેવા સરવ શ્રીપાતજ.
 તેવા લોક સર્વ યર્ષ આજ્ઞા, આદાં કર્યો ઉતપાતજ.
 એવું વિચારી રાવ મંડળિકે પ્રલંબને તેડાવ્યોજ.
 સભા માહેથી બિડી કરીને તે તો તાલણુ આપ્યોજ.
 શાને કલેષ આપણુ કરિયે, એવુ કહી સમજાવ્યોજ.

[ન ૫૬ ૧૫] ૫૬ ૭૭ મું—રાગ આશાવરી [હ ૭૭]।

‘મુકુંદ આપ્યો સભા ભરી જ્યાંય, રાયને વિનતિ કરે છે ત્યાંય;
 બોલ્યો ગર્વ ધરી મતિમંદ, નરસિંહો કરે છે મહા પાખંડ.
 રજની સચળી વહોને મઈ, એના હરજીએ હાર આપ્યો નહોં;
 ધૂર્ત પર હવે થી ધરતી મયા, હણ્યો રાખરી નહોં કંઈ દયા.
 તું વૈષ્ણવને આઘ કરીશ, સંસારસાગર તેજે ન તરીશ;
 ખટકર્ણ શું ખોટાં થયાં, તાલ કાંસા શું સાચા થયા ?

મેહેતાનો મહિમા છે મોટો, તેનો ભક્ત એ કાંબોજી.
 રાયની વાત વિચારી પ્રજાએ, સેવક એક બોલાવ્યોજી.
 તેને મંડળિક રાયે મને મોકલ્યો, સાંભળો સહુ સાક્ષાતજી]
 શીખામણ સહિને દીધી છે, એ નથી કરવું કામજી;
 મંડળિક પ્રજાએ પ્રધાને કહ્યું છે, લેશો માં નરસંઘવાનું નામજી.
 રીસ કરી રાજા એમ બોલે, જાઓ આપ આપણે ઘેરજી;
 અમો અણવિચાર્યું શાને કીજે ખાતમણ સાથે વેરજી.
 સર્વ સાંભળતાં સેવક બોલ્યો, રાય કરે છે રીસજી.
 મહેતાને ઘેર મોકલ્યો, નહોં તો કાપશે જગદીરાજી.
 રાય વચન સેવક એમ બોલ્યો, કહે પ્રેમાનંદજી.
 સભાં સરવ બેઠી જિભાસે, શું થયું રાયને એહજી.

આ ૬૯લી જે લીટીને જણ્યે પ્રવ ૨-૩ માં અસદ પદ નીચે પ્રમણી

છે; નમા પદ:—

‘ક્રીપાન સર્વ મળીને જાણ, હવે ચો અરમ રે;

સરવ મળીને રાયને સમજાવો, મોકલ્યા મુકુંદ મમ- રે.”

[] ચાલો ભાગ ૫૧ નં. ૧ માંજ હેવ નું હ કહે છે, એ સિવાય તેજ
 ભાગ ન ના પરિશિષ્ટમાં જુઓ ૮૦ મું ૫૬ સાર મનુ.

* “મુકુંદ મમ આગ્યા ત્યાંય, રાજા મંડલિક બેઠો જ્યાંય.

રાય પ્રત્યે બોલ્યા તેણીવાર, મંડલિક મનમા કોત વિચાર. જ”

મને આવડે અષ્ટાદશ પુરાણ, જૂઠું જોલે નારાયણની આણ,
હું જાણું ચારે વેદ, મને આવડે ન ભેદાભેદ
ત્રણ ફાળી મે કીધા પ્રત, મારું હૃદય છે પરમ પવિત્ર,
અડસડં તીરથ મે સેવ્યા ફરી, પ્રત્યક્ષ મે નન દીડા કંઠે દરી
આગે ફાને એમ થયું નથી, એમ સાબળ્યું સર્વ મુખેથી !
શૈલ્યુવને જો ઉપર કરે, અમારી લગ્નન નિશ્ચ પડે.
દામોદર કહ્યું એનું જો કરે, નરસે માળા જો કંઠે ધરે,
હાર આપે દામોદરરાય તો નરસેની કરે પસાય.
જનહી તો દેને એને દડ, કરે ન મૂઠમતિ એવા પાખડ,
જો મારું કહ્યું ન કરજી તોજ પૃથ્વીપ્રતે નિશ્ચ કરશે
પતે સાશળી રાજા વિઝને થયો, મલ્લ મધ્યે આનીને રચો.

[માત્ર નમા—દ્વેષક—સાખી

જોવું જાણીને થયો આકળો, મૂળની ગયો તે વારે
નરસંયા પર કાપે અડચો, ધરીને અદકારે]

*[ન ૫૬ ૬૬] ૫૬ ૭૮ મુ-રાગ મેવાડો [હું ૭૬]

રાજા કાપે અડચોરે હો, હુને નહીં દોષજી,

જોતું જાન મુકાવુરે હો, મડલિક ધરી રાવજી

૧ એ વાતા મે જોઈ કથી હ

૨ અમો દુને કહું હું મડલિકરાય આજ અમારી લગ્નન જાય હ

—પછીની એક લીમી હ મા ૭૦ પાં ૭ ૩ આ લીલી હ મા નથી

૪ તો દુને જાણી પ્રત્યે કરશે ૫ અ એક લીમી બદલ હ મા —

“એમ સુણી રાજા આકળો પડ્યો નરમંઈયા ઉપર કાપે અડચો,
મહારિતા મન વેરી વચ્ચે ફરી ફરી રાજા કોધે આકળ્યો”

સરખાઓ ન ની દ્વેષક સાખી

* આ ૫૬ને બદલે હ મા ૨ ૫૬ મળે છે —

‘ ૫૬ ૭૮ મુ-રાગ મેવાડો’

“ કાપે કરીને રાજા ઉડીઓ, આળ્યો સખાગ્રાહે તતે,

મદગલ હસ્તીરે હો, એક મંગાવિયેછ;
 બીજા મંગાવ્યારે હો, જન બેડી પહેરાવિયેછ.
 માનભંગ ચઢ્યે છે રે હો, સર્વે માનુનીછ;
 ગાન કરતી અટકીરે હો, સોરઠની ભામનીછ.
 મહેતાજી પુત્રી રે હો, ત્યાં તેડાવ્યાંછ;
 વિપરિત વેદના રે હો, બાઈ પધાર્યાંછ.
 કદી છે વિપત્તિ રે હો, ભકતે પ્રેમ ધરીછ;
 જાગો સાસરે રે હો, નરસિંહ વલે આ ચર્ધછ.

ખડગ મહીને રે, એવું બોધતો, માન્ય નરનંદિયા આબું મર્ત. કો
 હવે નહીં મૂકુ રે, વૃજને નાગરા, લ'પટ તું હીસે છે 'લ'ડ;
 છાપ તિલક રે, માળા ધરી કરી, તું તો બહુ કરે પાખડ કો
 ગામ સર્વને રે.....;

હાર નવ આપે રે, આંહાંથી જીવતો, રૂંધા શીહરિ વૃજ સાથ. કો
 હાર નવ આપેરે, રાત વડી ગર્ભ, અમને રજો નહીં કંઈ ઢોપ;
 મૃત્યુ તો આવ્યું રે, વૃજને દૂધડું, રાગ કહે કરી બહુ રાપ. કો
 ખડગ કાઢીને રે, પાસે આવિયો, મહેતા પર ચઢાની રીસ;
 સર્લા સહુ દેખેરે પ્રેમાર્નદ કહે; મહેતા કહે શ્રીજગદીશ કો

આ પદ માત્ર છે પ્રત ૧ પ્રમાણે જ આપે છે; પ્રત ૨-૩ માં નથી જ.
 ૭૮ માં પદને બદલે છે માં બીજે પ્રમાણે —

‘ પદ ૭૮ મું-૨ માં મેધાડો

કાપ એવા નેઈ રે, કામનીઓ કરચરે રે, સમરે કૃષ્ણ કૃપાળ,
 હવે મન આણેરે, દીનાનાથજીરે, સામળા જ્યો મહેતાની સંભાળ.
 મનભંગ ચઢીને, સરવે માનુનીરે, જે જે કરતી દુતી આન.
 સોરઠ સરવેરે, એણીપેરે ઓચરે રે, લજ્જા રાખજો શ્રીભગવાન.
 તેણી વેળાએ રે, મહેતાજી શું કરે રે, તેડી પુત્રી પોતાની નેલ;
 શીખામળુ દે છે રે, કે' જાગો સાસરે, સમરો પ્રેમાર્નદ-પ્રભુ તેડું”

[ન ૫૮ ૬૭] પદ ૭૬ મુ-ગગ મેવાડો + [હ ૮૦]

ગતી આવીરે, કુવરચર્ધ દીકરીરે, જોઈ પિતાની વિપતિ વેગ,
પાયે પડીતે રે રુદન બહુ કરે રે, જોઈને રાગના અવલા દેગ,
ભડતે નાથ ફેરી રે, શીધી પુત્રી પારા માંધ,
મહિતો-ચિતા મોપો રે, થી દરિને રે, કરગે ભક્તને સદાય
સાગરે પધારારે, મારી કુવરી રે, વિપત વેદના નિસાર,
પિયર તમાર ર, પુત્રી દૂધ રે, છે શ્રી ગોકુળપતિ પરિવાર,
તાત તમારો રે, નિકમરાવજી રે, માત તમારી લક્ષ્મી જોઈ,
મદિયર તમારુ રે, પ્રભુ વિના કે નહીં ર, તેની ચરણ તમારો દેહ
હરિગુણ જાતા રે, દરગે જોડને રે, સતગંગા શુદ્ધ વિચાર,
રુદન મા કરના રે, દરિય હનો રે, નથી કાઈ આંશુનું લોહનાર
મૂળ નિરધનને રે, તુ પેટે પડી રે કઈ નવ પામી પિયરમાં સુખ,
નાત કોર રે, કોર નાગર તણી રે ઠામ ઠામ દીધુ બહુ દુખ,
માત તારી રે, દરિને જઈ મળી રે, માત શ્રીકૃષ્ણ પામ્યો ચરણ,
ચરણ વણુ ખો રે, કુવગી હું રહ્યો રે આજ આ કાળે જૂઠું મરણ
પ્રેમની પીડા રે કુવગી પીડે ધણુ રે, પણ સિરપે દરિનો હાથ,
નાથજીન મૂકુ રે, અદક્ષણ મન થપી રે, તે તુજ પિતા સાચો નાથ
પ્રભુને સળારો રે, પુત્રી માહરી રે, તે તો કરશે તારી સહાય,
ભજે નરસંયો રે, હરિલાલે ભજે ર, બીજા અવર નથી ઉપાય.

[ન ૫૮ ૬૮] પદ ૮૦ મુ-ગગ મેવાડો* [હ ૮૧]

કુવ-ખાઈ-એમ ન ખીજે રે હો, મારા તાતજી રે, રાખો નટવરજી સંતેહ,
સાર ધણી મીવી રે હો, એત્રે શામજે રે તે કેમ દેમે છમીલો હેહ

+ જા ૭ મા પદની પ્રથમની ચાર લીટી હ આ નથી

* જા ૮૦ મા પદના પ્રથમના ૩ ચરણ હ મા—

“ઓણુ ન આગરે, મારા તાતજીરે રાખો નાથજી સુ સ્નેહ,
સાંવ ધણી દીધી રે, એણે શામજે રે

હ ની પ્રત ૧ લીમાં જોડે નરાજોજ પાઠ છે

જેણે મામેરું રે હો, કીધું મુજનું રે, સખી દ્રૌપદીની લાજ;
ફાંડી ચિકારી રે હો. જેણે શામજે રે, તે હાર આપશે મહારાજ.
સાસરે જમીને રે હો, કહો પિતા શું કરું રે, જ્યાં રૂક્યા ત્રારંગપાણ;
નરસંયાચા સ્વામી રે હો, વહેવા પધારજો રે, નહિ તો નિમે જરો ગ્રાણ.

[ન ૫૬ ૬૯] ૫૬ ૮૧ મું-રાગ મેવાડો [૬ ૮૨]

(જુઓ દારમાળા ૫૬ ૬૨ મું, પૃ. ૬૭:-માનઆદના મુખમળી છેલ્લી
બે લીટીને બદલે નીચે મુજબ ૮ લીટી મળે છે :)

કુંવરબાઈ-જનમ ગ્રાહ્યી રે, ગજ મુકાવિયો રે, વાદરે ધાવા અશરણસરણ;
દાસનાં હોહેલાં રે સહી રહી નવ શકો રે, શું તમે સતા શામગવણું ? આ.
સોરઠ સહુને રે. હરિ હસાવિયું રે, હારને હાં ઘગાડી વાર;
હળવાં ને પાક્યાં રે આ સંસારમાં રે, વારુ કીધું નંદકુમાર. આ.
તમે તો વિસાર્યા રે, અમે ન જીવિયે રે, એકલા રો કરશે વિલાસ;
દીન જાણીને રે, અમને દયા કરો રે, પૂરો અમ અળજા કરી આરા. આ.
વિનતિ માદરી રે, શે નવ માંગજો રે, ભક્તવત્સલ શ્રીમગવાન;
કર જોડીને, કહે છે વિનતિ રે, નરસંયો સખી માંગે છે રે માન. આ.

[ન ૫૬ ૭૦] ૫૬ ૮૨ મું-રાગ મેવાડો [૬ ૮૩]

સખી-દામોદર દીનને રે, દર્શન દીજિયે રે,
તમારો મેહેતોજી હુબાય;
જનમ જનમનો રે. દાસ છે તમ તણો રે,
તમે તો ઘણી કીધી છે સહાય દામો.
નરસંયાને, રે, શું મંડળિક મારશે રે,
તમે શું પોદશે સધાજીને ઘેર;
ગોપીઓની સગે રે પ્રજુ રંગે રમો રે,
તો ચાલે શી દાસીની ઘેર ? દામો.
પ્રીતડી ભાળી રે, પ્રજુજી પધારજો રે,
આવો હરજી રમિયે રાસ;

' મોઝરાની માળા રે, લેતા આવળે રે,
 પૂરો અમ અમળા ફરી આશ દામો
 ભટકી પલ્લાડ રે, અમો બુદ્ધિ પલ્લા રે,
 પ્રથમ શ્રીગોકુળ મળે દામ.
 નરસૈના સાથે રે, સાનુ રૂપુ રે,
 એમ કેમ સરે સામગિયા દામ દામો
 જંદાવન માંહે રે તાડ લડાવિયા રે,
 આજ કેમ વિચારો મોરાર,
 'કલ્યાણી લીધા રે, અમો દોઢેના કર્યા રે,
 એમ નવ કીળે પ્રાણધાર દામો
 દાન ભણીને રે દયા પ્રભુ આશિષે રે,
 મેહેતો ધરે કે તમારુ ખાન,
 જનરસંવાની રે, સખીની વિનતિ રે
 કાલનજી ધરજે રે તું કાન દામો

[ન ૫૬ ૭૧] ૫૬ ૮૩ મુ-ગગ આરુ [૬ ૮૪]

+ સખી સામગિયા સાથે મોલ કે તલ્લુ અવળે રે,
 કર્તુ મારા જનડા ફેરી વાત કે લટકે હાર લાવળે રે
 આવોજી રમિયે માજમ રાત કે કામનીઓ કાડશુ રે,
 અમો સમોવડ સાથે મોલ કે રગબેર હોડ શુ રે
 અમે હળવા પડ્યા છુ આજ કે, તમને કેમ ગમે રે,
 મેહેતાને એક તમારી આશ કે, તેને ગયજી આ દમે રે,
 નરસૈયો મૂકે છે મામ કે, અવર એનું કા નથી રે,

* રતનજાહ છ.

x x જેહિ કાલનજી કરે છે સાન કે, નવ મૂકે દાયથી રે.

+ પાનમર્થ છ x x કાલજાહ કહે છે કે સાન કે મુ

[ન પદ ૭૨] પદ ૮૪ સુ-રાગ કાફી. [૬ ૮૫]

(જુઓ હારમાળા પદ ૬૪ સુ રતનખાઈના મુખમાં, પણ પાંડભેદ છે)
 જીવન જાદવા રે, મારી ચીનતડી અવિધાર;
 સંકટ હું તો શું કરું રે, વહાલા ઘણી લગાડી વાર. જીવન
 આ સૌ દુરિજન દેખતાં રે, આપો મેદેતાછને હાર;
 બિરદ તમારું પાળજો રે તમે એવક જન આધાર. જીવન
 રાજ, લાજ તમને લાગશે રે, હો ભક્તવત્સલ શ્રીનાથ;
 સાર કરી તમે સામળા રે, અમો રંકનો કાલો હાથ. જીવન
 તમે ગુણ સાગર ગોવિંદજી રે, કરી ગોકુળની પ્રતિપાળ;
 અનાથ તથા તમે નાથજી રે, હો દીનબંધુ ક્યાળ. જીવન
 બહુ દિન વિયોગ વહી ગયા રે, અમો કાંઈ ન પામ્યા કામ;
 તમે વિષ્ણુ કાણ રહી ના સકું રે, મારી સેનંદરીના વિશ્રામ. જીવન
 કીકળ લ'પટ અમે કહેવાઈયે રે, તમે ન આપ્યા મહારાજ;
 પ્રીત ઘણી છે નરસંયાની રે, હરિ જાયે તમારી લાજ. જીવન

[ન પદ ૭૩] પદ ૮૫ સુ-રાગ મારુ [૬ ૮૬]

(જુઓ હારમાળા પદ ૭૧ સુ, પ. ૭૨.)

[ન પદ ૭૪] પદ ૮૬ સુ-રાગ કાફી [૬ ૮૭]

સુરસેના-પ્રભુ મારી વિનતિ રે. તમે સાંભળો સારંગપાણ;
 કષ્ટ કાણુ આ તો પડ્યું રે, વાહાલા જાણો જાણુ સુખજી. પ્રભુ
 દાસ તમારો દોહ્યું વેડે રે, તે કેમ સહો હો આજ;
 વિલંબ કરતાં વિઠલા રે, હવે જાશે તારી લાજ. પ્રભુ
 હું હજીવો પડ્યો છું માવજી રે, પછે તારા ગુણ કુણ ગાય;
 બિરદ પાછે નહિ તું સામળા રે, તો કેમ મજાથી જીવાય. પ્રભુ
 શે સજ માઓ નહીં સામળા રે, તું કાપર શુ થયો આજ;
 હાર આપને તારા દાસને રે, જેમ માને મંડળિક મહારાજ. પ્રભુ
 સ્વામી અમ વિના તમ એકલા રે, શો કરશે રંગવિલાસ;
 અરસપરસ છે સામળાં રે, મને છે એકલી તારી આસ. પ્રભુ

તું જળહળતો સુરવર રે, હું છઉં તારી નાર,
નાય વિના નારી ક્યમ રહે રે તું છે અખળાનો આધાર પ્રભુ.
ગજ સુગજ થઈ શુ જૂને રે, મનથી મેલોને સૂડા રીસ,
સુરસેનાને ક્ષમા કરો રે, નરસેયા ચા દેવનું નમતે શીશ પ્રભુ.

[ન ૫૬ ૭૫] પદ ૮૭ મું-રાગ માર [હ ૮૮]
સુરસેનાની વિનતિ જણી, અડપ ઊડયા સારગપાણિ,
જળહળ જ્યોત સરીખો આ યો, ભમ્તને દર્શન દેઈ પધાર્યો.
સખીઓને અધકરડી આપી ખીડી, હૃદયાની સાથે હરખે બીડી,
મુખે ખોટા શ્રોજગદીશ, નામ્યુ ભક્તને પ્રેમે શીશ
તારી ગુપ્તિથી મે ન રહેનાય સાબળી ચિત્ત ચચળ થાય,
તુ શાને કરે છે વિલાપ, મે સમર્પ્યુ તમને આપ
મને વેચો તો વેચાઉં, કાચે તાતણે આખ્યો જાઉં,
બ્રહ્માદિકને વશ ન થાઉં, જમ કાટિ કરે ત્યા ન જાઉં,
હું તો પ્રેમે મુખિયો યાઉં, સખ્યાવદન કરે ત્યા ન જાઉં
જેને વિદ્યા તણુ અભિમાન ત્યા ન જાઉં કહે ભગવાન,
શિવ સનકાદિક ધરે ધ્યાન, તે તો નહીં તમારા ચમાન,
મને વાહાલા ધણુ હરિજન, જેની મારી સાથે હતી લગન,
એ તો સત્ય વચન હું જાણુ, તે જનની લગન રાખું
તમે જે માગો તે આણુ, ભક્તનું વચન નહીં ઉધાણુ,
રતનખાઈને મસ્તક મૂચ્યો હાથ કહું સાંભળ મારી વાત
કાનખાઈને આલિંગન દીધું અગોઅગ તાણુ કોણુ.
તમચુ રમત કરુ છુ હું, માનખાઈ સાંભળજે તુ
આપણુ રગવિનોદ કીજે, એવો ખેન મનીને ખેનીજે,
આરત ન મનમાં કરશો, મારા નામથી નિમે તરશો
એ તો સત્ય વચન હું જાણુ, લાગુ ભક્તની નિમે રાખુ,
હવે એક પહોર છે રાત, તમને હાર આપીશુ પ્રભાત
કા દેહરો ચિત્ત ન આણુ ? મેહેલા ધરણુધરને વેર મુકાણુ,

મેહેતે લખી આપ્યો મહારાજ, એક પાલણુ કેરે કાજ.
કહી સખીઓએ તે વાત, ચિત્તમાં ઉતારી શ્રીજીનાથ,
મેહેતાને કહો કેદારો ગાય, ગાવા વિના હાર ન અપાય;
આઓ હું જઈ એસું આસન, તમે સાંભલો મુજ વચન.
ત્યારે રાજ સામેર કીધો, નરસિંયો હૃદયમાં કીધો;
આસન આપ્યાં દામોદર રાય, અખીઓને હરખ ન માય.

[ન ૫૬ ૭૬] ૫૬ ૮૮ મું - રાજ માદુ [હ ૮૯]

જુઓની આ ભક્તવત્સલ ભગવાન, જાએ કૃપા કરી ભક્તને;
જાઉં વાહલા તારે સામણેરે.

તારું દીનબંધુ ગિરદ સાચું, તારું વદન જોઈતે રાચું; વાહલા
કાને કુંડળ મુકુટ ગિરાજે, બ્રુખ વીણા મુંદર વાજે. વાહલા
અંજો અંજ સહુ શોભામાન, સંજ મોવાળારૂપ નિધાન; વાહલા
સાચો ભક્તવત્સલ મોરાર, નરસિંયો જન્ય બલિદાર. વાહલા
x [ન ૫૬ ૭૭] ૫૬ ૮૯ મું - રાજ ધવળ ધનાશ્રી [હ ૯૦]

દામોદરરાયને છે વહાલો, રાજ કેદારો રે, નાગરાજ;
તે વિના નહીં આપે હરિ, હાર આ સલા લરી, નથી આદરાજ.
ગિરિવરધારી ને કુંજબિહારી, તે સાથે શી હોડજ;
શ્રી હરિની પ્રીત અધાર્થ, રાજ કેદારની નથી જોડજ.
મેહેતાજી મન સ્થિર કરી રાખે, નહીં મુકે વહાલો મારોજ;
શ્રી દામોદરને ધણું વાહલો છે, પણ કેમ જાઉં રાજ કેદારોજ.
કેદારો મુકયો છે ગીરવી, કેમ મુકું મારું માનજ;
ને રાજ આવાપ્યા વિના નવ રીજે, સમર્થ શ્રી ભગવાનજ.
રસિયાને મેહેતા કેમ રીજવે, રાજ કેદારો ગર્હજ;
હરિએ કહ્યું તે ■ પણ સાચું, પણ પત કેમ ગુમાવુંજ.

x આ ૫૬ ૮૯માંમાં હ માં પાલેદ છે એ ૫૬ તેથી આપ્ત જગદા-
સ્વામાં આવે છે: - ૫૬ ૯૦મું - રાજ ધવળ ધનાશ્રી
કુંવરગાર્ધ-સર્વ સખી જ્યારે આનંદ પામી, ત્યારે રીજ્યા સારજ નાણીજ;
હસી હરિમુખે એમ કહે છે, ધન્ય વૈષ્ણવની વાંણીજ.

[ન ૫૬ ૭૮] ૫૬ ૯૦ મું—રાગ ધવજ વનાશ્રી [૬ ૯૧]

મેહેતો-મેહેતાજી કહે પુત્રી મારી, સાંભળ વાત વિવેકજી,
દગિની આસા કેદારાની છે, ને માટે અટક છે એકજી.

સાંડ રૂપેગે ધરાણે મૂક્યો છે, કેમ કેદારો ગવાયજી,
આપી થાપણ છાની લઈએ, પત આપણી જાયજી.
ધરણીધર મહેતાને મંદિર ખત લખી મે આપ્યુજી;
બ્યાજ સંગાતે ગરબ પોતા વિષુ ગાઉ તો છબ કાપુજી.
અટક સાંભળી મેહેતાજીની, સમર્થ મારગપાણિજી,
દરિ કેદારો મૂકાવા આસ્થા, પ્રીત પૂરવની જણીજી

[ન ૫૬ ૭૯] ૫૬ ૯૧ મું—રાગ કેદારી [૬ ૯૨]

(જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૭૭ મું, ૫ ૭૨, ૫૫૫ ફેરફાર છે)

કેદારો મૂકાવા આસ્થા, જાગવતસય જગત તરફ,
ધરણીધર મહેતાને મંદિર આબ્યા નરદરિ નરસેનું ધરી ૩૫ કેદારો.
ધન આપી ખત માગી સ્ત્રીધુ, બ્યાજ સુધર્મ પોદયાસુ સકુ.
ધરણીધર મહેતાને મંદિર એક પાગળી ઢુની વડુ કેદારો.

કુવરમાડના મનમા વિચારી, વિના પત્ર કહે વાણજી
કારણ કહુ મારા તાજી છે, કયુ છે રામપાળજી
મોહનગને કે નદારો માનો માનો તાજી,
તે વિના વખને નહીં આપે હાર દરિ સજાતજી
મિરિસધારી ને કુલવિહારી, તે સાથે રી દેડજી,
શ્રીકૃષ્ણની પ્રીત જધાર્થ ગય કેદારની ભેડજી
મહેતાજી મન સિધર કરી સખે, નહીં મૂકે તાત નમરોજી,
શ્રીદામોદરજીને ધણુ વાંઠો છે, ને આજેને રગ કેદારીજી
તમે જાણો છો હુ નહીં ગાઈ એક મૂકો માનજી,
રાગ આલામ્બા વિના નવ રીતે સમર્થ શોકમવાનજી,
સંસારને મેહેતા રીજવો ગય કેદારી મારી,
દરિએ કહેવાનું તે કહું છું એમ કહે કુવરમાડજી

ઘેલી કહી સૌ ઓળખાવે, તેની પાસે ગયા. ભગવાન;
મસ્તક હાથ મૂકીને ઊઠાડી, રૂપ કીધું તેનું લક્ષ્મી સમાન. કેદારો
એક પથે એક કાળ કરીને, હરિ આઘ્યા સલાની માંય;
મેહેતાને ખોળે ખત નાખ્યું, અંતરિક્ષ રહીને હરિજી ત્યાંય. કેદારો
તે શ્રીપાત મંન્યાસી સૌએ દીકું, મંડળિક મૂંછ માગે માન.
નરસંયો ઈશ્વરનો સેવક, સાચો સેવક શ્રીભગવાન; કેદારો
અન્યોઅન્ય સૌ વાત કરે છે, ખત આપ્યું દામોદરરાય;
મેહેતાને મદિર મોકલિયે, નહીં તો આપણો મદિમા જાય. કેદારો
ધરણીધર મેહેતો અજામાં આવી, પ્રણિપત કરી પડયો ચરણે રાય;
હરિના જન હરિ સરખા જાણો, નરસંયાને લાગો પાય. કેદારો

[ન પદ ૮૦] * પદ ૯૨ મું-રાગ દેવગાંધાર [હ ૯૫]

હારિકા પોતા કમળાપતિ, રામાનંદને કહી પીનતી;
તમે વેગે જુનામડ જાયો, નરસંયાને કરે પસાયો.

૧. હમાં આ બે લીટીને જદલે:—

“એવે ધરણીધર મેહેતો (ત્યા) આઘ્યા-રે’ સામજો સૌ કા તમે માય;
હરિના જન હરિ સરખા જાણો, મેહેતાજને લાગો પાય. કેદારો
શ્રીપાત સર્વે પસ્તાયા લાગ્યા, લીમ ભકત પસ્તાયો;
ખત વાંચ્યું તે સર્વે દીકું, નય પ્રેમાનંદે ગયો. કેદારો”

• આ ૯૨ મા પદ પહેલા હમાં પ્રત ૧લી મુજબ બે પદ વધેલાં છે:—

પદ ૯૩ મું—રાગ માલ

“સલા સદૃ કરે વિચાર, વિપરીત વાત થઇ નિષાર;
એવા વચન સદૃશ આચરે, વૈષ્ણવ સથે વેર કાણ કરે.
દક્ષિણારંત ગંગા-ક સર્વો, નરસંયો નાગર વૈષ્ણવ ખરો;
એક કહે સભ ચયો પ્રાપ્ત, નિશા કે વૈષ્ણવને કષ્ટ.
એક કહે વૈષ્ણવની ખ્યાલ, મોટી જ મેહેતાની વાલ;
એક કહે નંદો પ્રધાન, સનને નહીં આપે સાન.
એક કહે જૂના શ્રીપાત, સર્વ મળીને કીધો ઉતપાત;
લીમ ભજને નહીં કંઈ જ્ઞાન, સાચી નહીં જ સમજ સાન.

ત્યા થયો રે મારો મવાદ, મન્યાસી મળી કીધો વાદ;
જુનાગદનો મડળિક રાય, તેને ત્યા મળી સર્વ સભાય
સર્વ મળી મેહેતાને નડે, ઘેર જવાની આરા ન દે,
મેહેતાને સમજવો જઈ, વીધા વિના હાર જીડીશ ની
પરમાનંદ પ્રજુએ કહ્યું, રામાનંદ હુમા લહ્યું,
આવ્યા રામાનંદ સભા મોઝાર ધરણીધર ત્યા કરે વિચાર.
નરસીને રૂપે આવ્યા ભગવાન પાગળી વહુ કરી વક્ત્રી મમાન,
ગરથ આપી ખત લીધું હરિ, ધરણીધરે નાણો આચરી
શ્રીપાત આભળી વિગે થયા, મડળિક વાત વિચારી રહ્યા,
અન્યોઅન્ય વાતો આચરે, વૈષ્ણવ સાથે વેગ કુણુ કરે
દક્ષણાવત મગો ક હાથો, નરસી નાગર વૈષ્ણવ ખરો,
ગાયે રત્ન ગાથુ જાણે સહિ, જડે રત્ન ને છવે ગહિ
એવડી પ્રીત દામોદર કમાયી કરે, ભાગી ભોગા હાર કઠે ધરે,
માટે મેહેતાને મોખો ઘેર, આપણે આભણુ સાથે શુ વેર
એમ વાત વિચારે થઈ, સભા સહિ વિગે થઈ રહી

[ન ૫૬ ૮૧] ૫૬ ૯૩ સુ-ગંગા નવળા નનાશ્રી [૬ ૬૬]

રામાનંદ-પત્રી રામાનંદ વચન હિચરે, તમે જોને સુદિની પેગ્ગ,
સાચા ભક્ત હરિના નવરુપા, ત્યારે વળાવે છે વેરુ

સાચવચન એવા સાબળી સન્યાસી બેઠા જગમળી,
પ્રેમાનંદ કે' વિચરે ઘેર મેહેતાને મોકવીએ ઘેર

૫૬ ૯૪ સુ- રાગ ધવજ ધનાશ્રી

શ્રીપાત કે સાબળીએ મેહેતા, જાણે ત્યારે પામજ
પરમેશ્વરની ભક્તિ માટે નથી વાદનુ કામજ
શ્રીમ ભક્ત વાણી એમ જો લે અમે નવરુપા તમારો નામજ
હરિના ભક્તને દહ ના દાયે તમે ભક્ત સાક્ષાતજ
મેહેતાને પ્રજા કહે છે, અમે જો સધળી પેરજ,
અગો કાચી વગો આભણુ સાથે રાને કીરે વેરજ
મડળિક કે' નવલઈવા નાગર જાના નમારે ઘેરજ
પ્રેમાનંદ પ્રજુજ વારો અથા દારિદ્રા કી મે'રજ"

ખત આપ્યું નમોત્તર રાથે ત્યારે થયા આવનાનજી,
 સર્વ મળીને પ્રીતને છે, ૨ છે મેડતાને માનજી
 મેહેતાજી દાર મનાવજે માનને મારી વાતજી,
 દારકાથી મને મોકલ્યો, શ્રીહરિએ સાક્ષાતજી
 મેહેતા તમાજ મહિરે ન જનુ, એટલી કહેરી વાતજી,
 નામ તમારું નૌ કોઈ જાણે, કેહ રામાનંદ શ્રીપાતજી

[ન ૫૬ ૮૦] ૫૬ ૬૪ સુ-રાગ આરાધનરી [૬૬ ૬૭]

જે હરિજનની નિદા કહે, તે રોગ નરક સચરે,
 જૂડા પુરવની પક્ષ ધરે, તે નિરચે નરકે પરવરે-જે
 નરસેયા નાગરે તુ અવિવાર પૂર્વ પદનપુર મોઝાર
 બ્રાહ્મણે આપ્યો મર્તક ગાય ૧૭ નાંધી સુનતાન સખા-જે
 નામદેવ ગાય સડવન કહે, તે ગુલમી માળા કહે ધરે,
 તે નામદેવની શવાડી ગાય, એવા સમગથ વૈકુંઠરાય-જે
 જુરનોક અગગા ચર્ચ રણી, રૈખલવના ધર્મ સાચા થયા,
 જગત ભ્રમને આઢે વેર, એ મેહેતાજી વિચારે પેર-જે
 જે પ્રહ્યાદને કાખ્યા તાત, તે પ્રભુ પ્રકટ થયા સાક્ષાત
 વિભીષણને રીરે મારી જાત તે તેને મળ્યા શ્રીરત્નનાથ-જે
 અંબરીષને દુર્વાસા કાપિયા, તે પ્રભુએ ત્યા કીધી મયા,
 જે ક્રુવને સતાષી અપર માન, તે તેને મળિયા વૈકુંઠનાથ-જે
 શ્રવણ સાથ અગગા ગડબડી, ભરત રૈખલવને માતા નડી,
 સુધન્વાને કાખ્યા પિતામ, ત્યા હરિએ તેની બીધી સહાય-જે
 કૌરવ કાઢ્યા પચાગીના ચીર, તે પૂર્વા ત્યા શ્યામસરીર
 તે માટે મેહેતા તુંને કું સસારચરિત્ર સગા તા-જે
 જે દાર વીધા વિના જંગો ઘેર, પટે વૈખલવની કાણુ યાગે પે-
 ભાગી ભોગી મગાવો દાર, વૈનોકવ વતે જેજેકર-જે
 નિજ ધર્મ સાક્ષી મહારાજ, કામ કામ રાખી ભ્રમની લાજ,
 હરિજનના મુખ થયે શ્યામ, આપણે દાર થયે સિદ્ધ કામ-જે

મેદેના તને કે-મે ગળો, દગ કાં અમેતા થામે.
 રામાનદ વચક ગોચરે, ત્વરે નમતાં ૧૫૦૮ દરે-જો
 જોઈ ગદા તે ગગરે ખરા, મહેને ૧૬૧૧ વિશ્વામ ધર્માઃ
 નરનં સુખી થવો મગન, દાં ગાથે વાગી પ્રેમની કાન-જો
 [૧૫૮૩] ૫૮ દુપ મું-રામ કેદારે [૬૮]

મેદેતો-નરો વાદતાં રાગ કુકારી લાગ્યા,
 ખત વાનીને ખ ખાયાં કે,
 પડી કેદના આકારીને ગાયો,
 નાં વાદસે નથી વિસાપારે. મારો
 નદર ગગરે નોદામને. મારો,
 મારો ગોચરો જમાવે આવ્યો કે,
 ધનક સુખી ને નુબ કહે કે,
 મારો નાં કેદારે નુકાર્યો કે મારો
 પ્રગટ થામે પાતગિયા મળામા
 મુજને આવે દાર કે,
 રાનગિયા સગા આર્ષદા સેઈય,
 નવા ભાગે કઈ વાર કે મારો
 નનપતા મહપમા આવે ૧૬૧૨,
 ન જાપવા દીનદમાગ કે,
 નાં નાં મતા માન વાલના,
 મારે કદ આગપોની મળા કે મારો
 મેલુ ૧૬૧૩ ખત મગનક નેઈય
 મર્વ મખાઓ થાઓ નાવનાન રે
 જાગેમાર જાલ કેદ નરનંયો,
 સહિ સુદગી કરોની ગાન રે મારો

[૧૫૮૪] ૫૮ દુપ મું-રામ કેદારે [૬૮]
 (જુઓ લારનમેનાં ૫૮, ૫૯ ૨૬ મું, ૫૯ ૨૬)

કે હોય ધન્યાંડનું રાજ આપે,

આપણા અંગની સ્ત્રી ન આપે;

વળી આપ સરીખો કરી રથાપે.

ભક્તિ ન આપે, નાથ ભક્તિ ન આપે. ૮૬૦

ભક્તિ માગે તેને મુક્તિ આપે,

વળી સંકળ ભોગ સંભોગ આપે;

અખિલ ઇન્દ્રિય ભોગ આદે દધ,

તે યજ્ઞી અધિક કરીને થાપે. ભક્તિ૦

જે કાષ્ટ નિંદે ભક્ત વંચુવને,

તે ભક્તિની વાતમાં શં રે જાણે;

તુલસી તિલક તણા ભેખ ખોટા કહે.

આપ આપણી તે તો તાણે. ભક્તિ૦,

અવર જે બાપડા મુક્તિને માગે,

મૂઠ તે. કૃષ્ણસેવા ન જાણે;

આઠાં નરસંયો કાર્ધ છાંછે નહીં,

જનમ જનમ તારી ભક્તિ સગે ભક્તિ૦

* [ન ૫૬ ૮૫] ૫૬ ૬૭ મુ—રાગ મત્તાર [૬ ૧૦૧]

(ભુઓ હારમાળા, ૫૬ ૪૭ મુ, ૫ ૧૪; થોડો પાડતો આર લોટી પછી)

ગજ કામલુ ગરુડ તણ, ચાત્ર્યા અકરે પામે;

નરસંયાને હાર આપતાં. તારું શું જાણે. ચોરિશ૦

• આ હજમા ૫૬ પહેલા હમાં એક ૫૬ વડુ—

૫૬ ૧૦૦ મુ—ગમ મેવાડો

મંદલિત-કોથ કરીને રે, રાજ લડીએરે, ખડક કપાડું કાપું દાપ;

ખેચી તાળીનેરે, સિર પર આવીએરે, હાર ન આપ્યા કું દરે વાત. કો૦

ચાળા કરે છ રે ઇ તો ત્યારમે રે, બેડો નયારે છ નેણ;

સખીએ સમાજી રે, સગે વધરે રે, માલે વિવચ કેમં રેલું. કો૦

સરવે મળીને રે, તુજને વારીજી રે, તે તો તેં ન માની વાળ;

હડ કરીને રે, આપા બેડો પહેમા રે, ઇ તો ઇતર ઓલી જાવ. કો૦

વામન રૂપે બલિ જીયો, ધરા તણ પદ કીધી;
 ઈંદ્ર ઈંદ્રાસન રાખિયું, શિક્ષા બલિને દીધી. ચોદિશ૦
 મોસાણું દીધું લયું, ગરથ ગાંડય નહોતો;
 લક્ષ્મી સહિત પધારીને, મુને કીધો સમોતો. ચોદિશ૦
 તમો રાધાજીશું રમે રમો, નરસૈં મુકયો વિસારી;
 જમીલાજી નિજ કંઠથી, હાર આપો ઉતારી. ચોદિશ૦
 નરસૈયો નાગર વીનવે, દામોદર સહુ બાણે;
 તમો હો શું નથી બોલતા, મંડળિક ગાયે ભરાણો. ચોદિશ૦

[ન પદ ૮૬] પદ ૯૮ મું-રાગ-પરજ [હ માં નથી.]

(જુઓ હારમાળા, પદ ૭૫ મું, પૃ. ૭૩.)

[ન પદ ૮૭] પદ ૯૯ મું-રાગ સિંધુડો [હ ૧૦૨]

(જુઓ હારસમેનાં પદ, પદ ૯ મું.)

[ન પદ ૮૮] પદ ૧૦૦ મું [હ ૧ ૩]

(જુઓ હારસમેનાં પદ, પદ ૨૦ મામાં ૨ ૭ થી ૪ થી કડી, પૃ. ૨૫.)

[ન પદ ૮૯] પદ ૧૦૧ હું- [હ ૧૦૪]

કૃષ્ણ કૃપાનિધિ કેસવા 'ત્રીહરિ, હું અનાથ તુ નાથ કહિયે;
 હાર કાજે મને રાખજી પરભવે, સામળા ચરણ રાતે જાપ્યે. કૃષ્ણ૦
 હું ચરણ આવિયો સંસારને પરહરી, તો પ્રભુ કાં પેર પેર પીડે;
 અંતરગત અવલોકીને સામળા, તુ વિના દુઃખશુ કોણ ભીડે. કૃષ્ણ૦
 મંડળિક મુગ પર કેપ ધણો કહે, તે મારુ દુઃખ તુ શે ન બાણે;
 જણે નરસૈયો પ્રભુ પ્રીતડી તોડતાં, લાજ જાશે અધ્યા તારી વાહણે કૃષ્ણ૦

અત્રિત તારા ર. સરવે જોઈને ર, મુજને ચડે છે બહુ રીસ;

અર્ધ નથી કાપું ર, કેણે નાચરા ર, તેમા હુ જેદુ તર રીય. કો.

હમામીને હાર, જા ભિયા કરી ર, મેદતા સમર્થ મોમદારાત;

મંડળિક હો છે ર, મહાહોવે કરી ર, હવે તાર મુ.યુ આમ્ય આત. કો.

[ન ૫૬ ૯૦] ૫૬ ૧૦૨ જુ [હ માં નથી.]

ગોપાલજી રે પુમચી લક્ષિત પાખે,
હુને ભવ વિષે ભટકતો કાણુ રાખે;
અનેક જ્યોતી ભમ્યો, સમકાનો નવ સમ્યો,
ક્ષણુ એક સુખ નહિ શરણુ પાખે. ગો.૦

આખ્યની સમય કરી, અંબર સર્વે સજી,
સમયસચ્ચે કરી સરગ પામ્યા;
સ્ત્રીણુ પુણ્યે કરી, મનુષા દેહ અવતરી,
દેહ તથા સુકિત ક્ષણુ ન વિરામ્યાં. ગો.૧

સોભ ભેદરે ભમ્યો, નીચ જનને નમ્યો,
દેહ દુઃખમાં રમ્યો, વિષય પામ્યો;
રતન જતને જગદ્યું, છીપ મહિ પશ્યું,
ઠાળ અચાનકે કંઠે સાથો, ગો.૦

કામરુદેશની કુટિલ માયા મળી,
કારમું કુટુંબને પ્રકટ કીધું;
આયો સગો ગયો, નિર્મનો ચર્ષ રહ્યો,
અણુજીતું દુઃખ તે શિરે લીધું. ગો.૦

જનમ તે મરણુ જોજન જરાએ દમ્યો,
આહાર નિદ્રા વિષય મિથુને મોહ્યો;
કલ્પના દોટ, ભવ ગોટમ મટી નહી,
મુણુપ્રીતન વિના ક્ષણ જોયો. ગો.૦

એક મમતા કરી, મન મારું આવર્યું,
ક્ષણુ એક જોવાને ચિત્ત ધાલે;
નરસંધા રંકને કંઠે જોરંગ ડસ્યો,
એ દુઃખ ઇજા વિના કાણુ દાલે. ગો.૦

[ન ૫૬ ૮૧] ૫૬ ૧૦૩ મું [૬ ૧૦૫]

માર કાં આર કાં શામળા માહરી, મનમુખ યદિને જોની આજ,
માર જપાટે હઠ કડી જોનમે, ગમે નહીં ત્રિકા તારી લાજ. સાં
કાકુળ માટે તું અળ ખાતો કરે, નવનીત આહીરનાં લેતો ચોરી;
પચળ ચોર તુ મુખ નથી જોવતો, હલુ અગોલાજ રાખુ જ તોરી. આં
પદુ પેર જોપીએ લાડ લક્ષવિયો, અન્ન આહીરનુ જોતો આખી,
નદવાની પેર તુ દાખ લીલા દે, તે નરસેયો ગેહ છે રે સંધી સાં

[ન ૫૬ ૮૨] ૫૬ ૧૦૪ મું [૬ ૧૦૬]

(જુઓ હારમમેના ૫૬-૫૮ ૧૩ મું ૫૨ તુ ત્યાની છેત્રી બે
લીટીને બહેલે નીચેની બે લીટી, અગ્રખાવો હારમાળા ૫૮ ૧૧ માની
છેત્રી બે લીટી.)

ગજની તો વહી ગઈ, રાત થોડી રહી,
જોત તો આખી યઈ અંધ દીવાની.

કેશવ કહ્યો માળ અળગી કરે,
પ્રેમે આરોપો નરસેની કમાણી, મોં

[ન ૫૬ ૮૩] ૫૬ ૧૦૫ મું [૬ ૧૦૭, ૫ ૨૧.]

(જુઓ હારમમેના ૫૬, ૫૬ ૧૭ મું)

[ન ૫૬ ૮૪] ૫૬ ૧૦૬ મું [૬ ૧૦૮]

જુઓ હારમાળા ૫૬ ૧૧ મું ૫ ૧૧;—છેત્રી બે લીટી નીચે મુજબ)
લોક કૌતુક જુએ, લાજ તારી ખુએ, સુખે થા સુતો દેવાધિદેવા,
કેશવ માગ કહેયો ઉતાગિયે, પ્રેમે શણગાર નરસેની મીવા તારં

[ન ૫૬ ૮૫] ૫૬ ૧૦૭ મું [૬ ૧૦૯]

આખે રે હાર વસુદેવસુત વિહના, વિવિધ વિચારતા વાર લાગે,
લોકના વચન અવિલોક તું શામળા, નાથ નિદા તજી નેન જાગે ? આં
દીનબધુ તણુ બિરદ હરિનુ સુરયુ એમ જોલે સત્ય વેદ પાણી,
કરમ તારા રખે આજ સજારતો, રાખ્ય હુ વિપ્રને રક જાણી. આં
કપણપણુ મુક કમગાપતિ, જગપતિ જગ ઉપહાસ યારો,
મોહના મહાલોકે નરસેને મારમે, હાર આપો જશ ખ્યાત યારો. આં

[ન પદ ૯૬] પદ ૧૦૮ મું [હ ૧૧૦]

(જુઓ હારસમેનાં પદ, પદ ૧૮ મું, પૃ ૨૨.)

[ન પદ ૯૭] પદ ૧૦૯ મું [હ ૧૧૧]

હીડને શામળા મૂકી મન આમળા, બોલે નહીં શા અભિમાન માટે; ઉં
આપિયે હાર કે પ્રગટ હવણાં કરું, જે કામ કીધું બંધીવટ ધાટે. ઉં
અણુવરો નાર તેં ભોળી ભૂધરા, પરણતાં ગરથ યું નોહતો તારે;
હારને વાર થઈ જાર લાગી ગયો, શું કહિયે નાથજી વારે વારે. ઉં
કળિયુગ માઠે કસંક ને લાગમે, વૈષ્ણવની ગત તે કાણુ ધારે;
બણે નરસિંયો જ્યારે હું હળવો પડ્યો, તારું કીર્તન જય કાણુ ગાયો. ઉં

[પદ ૯૮] પદ ૪૧૦ મું [હ ૧૧૨]

(જુઓ હારસમેનાં પદ, પદ ૫ મું, પૃ. ૮.)

[ન પદ ૯૯] પદ ૧૧૧ મું [હ ૧૦૩]

(જુઓ હારસમેનાં પદ, પદ ૨૧ મું, પૃ. ૨૪.)

[ન પદ ૧૦૦] પદ ૧૦૨ મું [હ ૧૧૪]

જે તારા ચરણ શરણુને અનુસરે દેવા,
તે જનને તુજ સરીખા કીધા; દેવાં
ભોગવે ભોગ સંસારનો શામળા,
વિષયરસ સેવતાં કાઈ સીઝ્યાં. દેવાં
જોતાં જનકનાં કર્મ શાં કેશવા,
રાગરિક વિવસતો નરક વામ્બો;
નામપ્રતાપથી જગપતિ ઝતિયો,
અજમિલ તાર અમેપદ પામ્બો. દેવાં
હ્યત વાહાલા સદા દાસનાં દુઃખ દરો;
નિમે વાયક એનાં વેદ બોલો;
અંબરીખદાસથી કોથી રૂપિરાજ રઝગિયો,
તો મંડળિક તારે શા જ તોલો. દેવાં

તાહારા ચગલુને જે કોઈ અનુમરે,
 તે તો વેકુલથી અધિક હોયે,
 ઇશદિગ્ધાદિક સકર સેવતા
 તાહારે પાર ન જાણે કોયે દેવા-
 ઈ. અકલ્યા થકી મહાદુષ્પામિયો
 સહજ ભગ તન થયા તને સભારે,
 સાલ કરની હવે સાધુ સતાપતો,
 નરમ્યાને નાથ કા વિસારે દેવા-

• [ન ૧૧૨] પદ ૧૧૩ મુ [હ ૧૧૫]

(જુઓ હારસમેના પ. પદ ૧૪ મુ ૫ ૧૮)

કૃષ્ણ કૃપાન કૃષ્ણાનિધિ દેશવા
 હ અનાયનો નાથ કલિયે
 ભૂપતિ ભોજો એને મમ મનમા વસ્યા
 સ્થામ વિના સરણુ કોને જાણે કૃં
 સગા સરવે મળી ન્યાત નાગર તણી
 કૌતક નેવાની પેર મીધી
 ઉજ્જવળ મેઝ ત મોઝ ના શ્રીહરિ
 જાન વગા આરી આસા દીધી કૃં
 મને અપજશ તો તને અપજશ થયે
 મને જશ તો તારો જશ વાધે
 હારને માજ શુ હુ કરે શ્રીહરિ
 એવડે અનર્થ શીદ રે સાવે કૃં
 મહાજિકરાવ જે મુજને મારતો,
 તેમા તો તાહરુ પત જણાશે,
 મત્યુને ભરે નરમો બીતો નથી,
 ભખાવ સન તારુ મિર જશે, કૃં

[ન પદ ૧૦૨] પદ ૧૧૪ સુ [હ ૧૧૬]

(જુઓ દારસમેના પદ, પ ૮ સુ, પ ૧૧)

[ન પદ ૧૦૩] પદ ૧૧૫ સુ [હ ૧૧૭]

કાજ પડ્યુ કેશવા વલવલુ વિઠના, મેઝે -૨ જોડીને માન નાચુ,
 આવ તુ ધરમસી નાથ નિના કથી, કંઠ આગમ તણ નેન મનુ ? કા
 તાણુ કરતાં ખલુ હાણુ થામે અત્યા હા કગતા હવમઈ થામે,
 કપટની પ્રીને તો લાગ લાગી જમે, દીનમધુ તારુ મિર જાશે કા
 શરણુ આને તેનુ મંદુ તુ ખુએ, જે સમૃત વહે રે વામી
 તે મિર તારુ જાણ છે ત્રિમ્બા, ગમ્ય નરમવાને દીન જાણી ૨૦

[ન પદ ૧૦૪] પદ ૧૧૬ સુ [હ ૧૧૮]

(જુઓ દારસમેના પદ પદ ૧૫ સુ કડી ૨-૪, પ ૧૬-૨૦)

હારને મજે તુ હંક મે માવણ,
 મોલતો મે નથી મુજો મટે
 રામ મહાજિક પ્રતીત મનુ પ્રજુ
 તુજને પ્રાપ્ત શીત સાટે દાર
 પૂજુ હોય તો પૂજ તુ નારીને
 સે મઈ નય મેહુ જે તાર
 લોપ સરવે સમુ કં શયુ રને
 શુ મદુ સામગા વાઝેવારે દાર
 મગિયુગ માહે પ્રતીત નહિ લોખને
 હા નદિ આપો તો કાનુ ધારે
 મહે નરમવાને દાર આખો નાહ,
 ચૌદ મોઝે મુજુ તારા મમ ગમે દાર

[ન પદ ૧૦૫] પદ ૧૧૭ સુ [હ ૧૧૯]

(જુઓ દારસમેના પદ પદ ૪ સુ, પ ૭)

[ન પદ ૧૦૬] પદ ૧૧૮ મુ [હ ૧૨૦]

દીનમધુ તમે હરિ દારિદ્રમોચના,
 દાસને અનત આશ તારી,
 અનેક શત્રુ મળી મુજને પરલવે,
 નાથ વિના ટ્રાણ કંઈ સાહે માગી હરિં
 તુ નાથ અનાથનો સાખ સમત પૂરે,
 વાત વિન્તારતા વાર લાગે,
 કૃત્ય તાગ રખે આજ અભારતો,
 દુ મતિમદ અગાન આગે હરિં
 રક્તી લાજ તુ રાખ લક્ષ્મીર,
 દુષ્ટ જયમ ત્યમ લવે લોચ મહ,
 તેની હાશી ને મારુ મોત છે,
 જેમ હરિ રાખ્યો તેમ રહ હરિં
 માન અપમાન માહારે નર રત્ન,
 ભૂપતિ બોળ્યો કામ કીર્તે,
 ગણિયે નાથ અનાથને દુ ખથી
 આશ અનત ગુજ નામ બીજે હરિં
 મુન વસુદેવના અતર અવિલાકિયે,
 પતિતપાવન એવુ બિરહ તાર,
 આપિયે હાર ઉગાર તુ તર્કને
 આણુ કરણા નહિ તો પ્રાણુ કાહડુ હરિં

[ન પદ ૧૦૭] પદ ૧૧૯ મુ [હ ૧૦૧]

(બુગો અને સરખાવો હારસમેના પદ, પદ ૧૧ મુ)

વિશ્વપાળક વિશ્વ હર કરુ વિનંગી, ગુજ વિના દુ ખ બીજુ ટ્રાણ જાણે,
 વિનપતા વિલપતા વહી ગઈ જનમની નાથ નિદા તું ચ રે આણે વિશ્વ
 રોડી ગહી નાધિકા કે પુત્રી ભીમક તણી, અગના સગમા ગો રગ માણે,
 હડ યકી સુ અસુર સૌ હારિવા, તૂટ્યો ન્દે અતિશય તણે વિશ્વ

રાત્રી અંશવળી કે મળી લલિતા સંખી, કામવદ્ય થઈને શું રે મૂતો;
કૂલના હારમાં એમ તું કાં કરે, પ્રાતઃ થયો ને રાયે વગૂતો વિશ્વ
સાચ પાપે કાઈ રાયે ન શ્રીહરિ, જગત છવનજી શ્રે ન જાણો;
શીઘ્ર થઈ હાર નરસૈયાને આપિયે, રાડે ચઢ્યો મંડળિક રાણો વિશ્વ

[ન ૫૬ ૧૦૮] ૫૬ ૧૨૦ મું [હ ૧૨૨]

સ્વારથમૂત ના હોવ રે બૃધરા, પરમ કરુણાનિધિ વેદ ગાયે;
આહના મુખથી ગજને મૂકાવિયો, ગરુડ તજીને ગોપાળ ધાયે સ્વા
ગરુડની ગતિ અતિ મંદ લકી માવજી, ચરણે ધાયા ધણું મંકટ જાણી;
આપ નહિ પોહમિયા ચક્ર ત્યાં પાડુંમું, બેઠે ઓધારિયા કરુણા આણી. સ્વા
હરિનામ જશ વાધિયો ત્યાં થકી સામગા, એવક સંકટ ટાળું રે માટે;
ભણે નરસૈયો સેહલ વાતને કારણે, કરુણાસિંધુ ખિરદ શાને કાટે. સ્વા

[ન ૫૬ ૧૦૯] ૫૬ ૧૨૧ મું [હ ૧૨૩]

(જુઓ હારસમેનાં ૫૬, ૫૬ ૧ કુ, ૫ ૯.)

[ન ૫૬ ૧૧૦] ૫૬ ૧૨૨ મું [હ ૧૨૪]

પુખ્પથી સાર અનેક છે સામગા, મુજને હારનું દાન દીજે;
રંકે રાયે લહી પાત ફુલ્લજ કઢી, કાતી કેસવ હવે કેમ કીજે. પુખ્પથી
કાજ કીધા વિના પ્રતીત નદિ પુરુષને, પ્રોતની રીતનો આપીરે ભામ;
સકળ સુરિનર કહે, અકળ કે નવ લહે.

મારે તો દુઃખ વિના નદિ રે આસ; પુખ્પથી
નામ પ્રતાપે પાપાણુ જળમાં તર્પા, પતિત ઓધારણુ નામ તાર;
નરસૈયાનું તું સંકટ હર સામગા, હાર આપે યાયે કાજ મારું. પુ

[ન ૫૬ ૧૧૧] ૫૬ ૧૨૩ મું—રાગ આશાવરી [હ ૧૨૫]

(જુઓ હારસમેનાં ૫૬, ૫૬ ૧૯ મું, ૫. ૨૩.)

[ન ૫૬ ૧૧૨] ૫૬ ૧૨૪ મું [હ ૧૨૬]

ધણું રે વરાંસિયો આજ હું વિદ્યા,

અવસર વેગા ન આપ્યો કાજ;

હંપ્પાસિધુ તને નિગમ નારદ જાણે,
 જાજા સપગાને લગાડી જાળ. ધણું.
 અત્યા વાંક તારો નહીં, ગત મેં નવ લડી,
 જાણે ચારી કટો મેં ગોવાળ;
 આવીરમાં રમી ભુદિ અલ્પ નિર્ગમી,
 તે કોધે નહિ આપે પુષ્પમાળ. ધણું.
 સંગ સતાર નહિ, જે શોખ સારો દિયે,
 હાર આપે દુઃખ મારું જાણે;
 દુરિજનનાં મુખ સ્વામ કરે દેસવા,
 જો નરસંયો તારો લોલા જાણે. ધણું.

[ન ૫૬ ૧૧૩] ૫૬ ૧૨૫ મું [૬ ૧૨૭]

પ્રીતની રીત ત્રેલોક્યમાં સાર છે,
 શું કરું સામગા જો વિચારી;
 સાચું જુહું જગદીશ જાણે તમે,
 પ્રીતની રીત તો અટપડી બારી. પ્રીતની.
 શંકર સ્વામીએ દીન જાણી મને,
 હરિયુથ ગાવળી ટેવ પાડી;
 વિવિધ વિલાસ માયા મેં ગોવિંદના,
 બક્ષિતબાવ જુઓ શું હું અનાડી. પ્રીતની.
 તે દિનનો મેં તો વૃજને આરાધિયો,
 સાધિયો શુદ્ધ કરી મન સાથે;
 આજ વેળા પડી આવ ઉતાવળ,
 બલાર્ધ જુધરા કરે સ્હનિ માથે. પ્રીતની.
 મારું તો બળ નથી, ઝાઝું શું કરું કથી,
 વૃજ ચાલી યાશે તે જ યાશે,
 ભરો નરસંયો જો છવ મારો જાણે;
 વળતી શુભ તાહરા કાણુ જાણે. પ્રીતની.

[ન પદ ૧૧૪] પદ ૧૨૬ મું [હ ૧૨૮]

(જુઓ હારસમેનાં પદ, પદ ૧૨ મું, પૃ ૧૬.)

કાનફટા થવા શામળા શ્રીહરિ, .

હરમીના નાચ કે નિત્ર આવી;

નિરદ મોહું ધણું પતિતપાવન તણું

સરથુ આગ્યો તેની બાંધ સાહવી. શ્રવણ.

નિરદે નિત્ર તણ તાર નિગ બાળને,

તુ વિના માહરો કોણુ શ્રામી,

કુરિગન છોકને મન આનંદ વસે,

અવર કોને કહું શિર નામી. શ્રવણ.

પુષ્પની માળ શુ મન અટકી રત્યું,

વિદુમમણિએ શું મન તારે;

નરમંથાયા સ્વામી વિજય તે બહુ કર્યો,

હાર અરગ્યો નકી કંઠ મારે. શ્રવણ.

[ન પદ ૧૧૫] પદ ૧૨૭ મું [હ ૧૨૯]

(જુઓ અને સરખાવો હારસમેનાં પદ, પદ ૨૦ મું, પ. ૨૩-૨૪.)

પ્રીતડી ગોકડી કરી, તે શું નવ સાંભરે,

ન્યૂન તારે મન ધર્મ કે આજ ?

કોથળી કંચન તણી નથી કે છોકની,

પુષ્પના હારનું માટે કાજ. પ્રીતડી.

વૈશ્ણવ મારગે શામળા મેં વુગ્ગને બાળ્યો,

હવે કાં તમે અને કે કલાન;

નહાર કાં ધર્મ પડ્યો, મડળિક મદે ચડ્યો,

તોય તને નવ આવી સ્નાન. પ્રીતડી.

મેલ મમતા હવે ફૂલના હારની,

ચાગે લાગે ધણી વિધનાય.

સાદીપનને સુત આપ્યો આણી. વઢે વેદમાં, સાચું, રે;
મારો દોકાર મીઠામોદર, અન્યને હું નહીં જાણું રે ઝાળ.
તારણ તરણ પૂરણ પુરુષોત્તમ, નિરાકાર જે કદાવે રે;
નરસૈયાયા રવામી સંગે રમતાં, પુનરપિ જન્મ ન આવે રે, ઝાળ.

[ન ૫૬ ૧૨૩] ૫૬ ૧૩૫ મું—રાગ પરજ [હ માં નથી]

(ભુઓ હારમાળા ૫૬ ૬૮ મું, પૃ. ૬૯.)

[ન ૫૬ ૧૨૪] ૫૬ ૧૩૬ મું—રાગ રામઘી [હ ૧૨૭]

(ભુઓ હારમાળા ૫૬ ૬૯ મું, પૃ. ૬૯;—થોડો બેઠ નીચે
ચુજળનઆ પછી ૧૩૭ મું ૫૬ હારમાળાના એ ૬૯ માં ૫૬માં
સાથે જ “હાળ-જિત”થી પૃ. ૭૦ ઉપર ત્યાં આપવામાં આવેલ છે.)

મહા રંડનો મુખથી નદી જોલે, જોતાં જૂઠો જહુનાથ રે;
મૂતારો ધરણીધર જાણ્યો, હઠીલો ન મૂકે વાત રે. મહા.
ગોકુળમાં જોવાળિયો ધનને, ચાર્યા વનમાં દોર રે;
જાણ્યું બળ છવનજી તારું, નવનીત ફેરો ચોર રે. મહા.
ચંચળ લંપટ ચાડિયો, સધળે તે કરતો મોર રે;
ગોકુળ મહિ હેરણાં હેરતો, એણે અણકાં ચાખ્યાં મોર રે. મહા.
પરાધીન થઈને પેટ જ ભરતો, જેમ કોઈ નહોત નાદાન રે;
નરસૈયા સાથે હારને કાજો, આવડું શું અભિમાન રે. મહા.

[ન ૫૬ ૧૨૫] ૫૬ ૧૩૬ અ-રંગ માફ [હ ૧૩૮]

તું તો ગોકુળ મહિ રેલતો, તવ નવનીત ચોરો લેતો;
તું તો ગુજરને ઘેર જતો, તેનો ટાકો હું મરો ખાતો.
જસોલજી બાધતાં તાણી, હું મૂકારતો સારંગપાણિ;
તમે તે દલાકા અભારો, એવું જાણીને ઉગારો.
મહિમાંહે મોટાઈ ન આણ્યો, મને પોતાનો કરી જાણ્યો;
મારે ફેડે તમારું ફેડું, માહરે જૂડે તમારું જૂડું.
આવી પત જતાં તારી જાણે, ત્યારે ગોકુળ કેમ રહેવાશે;

- લોક વરૂવા બોલે છે મારાં, ઢાંકે મારા ઉધાડીશ તારા
 નાગર ખટકરવડાં બોલા કહિયે, તુ તો કાંઈ ન આણે હૃદયે;
 એતુ જાણીને આરા આવો, હાર આપીને મુજને મનાવો
 તને બ્રહ્મભાનસુતા રહી રાખી, તેણે આનંદથી જોતો કાખી,
 તારો નરસૈયો રીમે ભરાય, મુજ વિના જરા કેણુ ગાય

[ન પદ ૧૨૬] પદ ૧૩૭ મું-રાગ પચમ [હ ૧૩૬]

ભાગો ભોગળ ભાગો ભોગળ, ભાગો ભોગળ સામળિયા રે,
 રેલા ઘેનાઈ મુકે મારા વાહનાં, આયેનાં ચારણુ ગોવાળિયા રે ભાગો.
 આહીરડાને આવડો શો મચકે, આપો મોગરડાની માળા રે,
 ખટકો ચિત્તમાં શાનો પેરો, જે અટકે મારા વાહવા રે ભાગો.
 હવા ગાળ ન દેહ મારા ગોના, નરહરિ નાધડિયા રે,
 બધુ તમને બનવતા જાણી, પ્રેમે અરપી આવડિયા રે ભાગો.
 શુક સનકાદિ આન ધરે છે, તે નદ તણો પિંડારુ રે,
 તને લપટ કહી હુનાવે એતુ છે જાનું અમારુ રે ભાગો.
 આવોને આલિંગન દીજે, સુદિર મુખકે નિહાણુ રે,
 તણે નરસૈયો રજની રીતી થયુ તિલોકે અજવાણુ રે ભાગો.

[ન પદ ૧૩૭] પદ ૧૩૮ મું-રાગ પ્રભાત [હ ૧૪૦]

(સરખાવો હારસમેના પદ ૨૨ મા ની ૧ થી કડી, પૃ ૨૫)

જાગો જાગો જગુપતિ રજની વિહાણી,
 અર્વંધસુવડા મુને મિહાવે રે,
 અરુણ હૈ થયો હરસિયો આયમ્બો
 તોય તુને દવા ન આવે રે જા.
 વયોજ્ઞા વલોવાયે વેદ બણાયે,
 જામનીઓ ભરે પાણી રે,
 આવી ચક્યા નહી શ્રીહરિ મારા,
 રોકે કેણે બાંધ્યા તાણી રે જા.

કુભક્ષ્ય મુચ્ચુકદ યજી રે,
નિદ્રા અધિક તુને વાધી રે,
જદુપતિ દીન હું કઈ નવ જાણું,
તારય તારય નરસંયો અંપરાધી રે. ૧૦

[ન ૫૬ ૧૨૮] ૫૬ ૧૩૬ મું-રાગે પ્રભાત [હ ૧૪૧]
શકે ખત વાચતાં હું રે ખ ખાગે, તેજે ચંદ્રી શુ રીસ રે,
આવો આલિંગન દીને માહરા વહાલા, ત્યારે હસિયા જગદીશ રે. શકે
સજા સર્વકે જેમ સાબળે, એવું હસિયા નાય રે,
હ્યો મેહેતાજી હ્યો મેહેતાજી, એવી બોલ્યા વાત રે. શકે
અમારે તમારે અતર શાનો, હું તો દાસનો દાસ રે,
આંગળી મુખમાં ધરી નરસંયો ત્યારે, વાદરે આવ્યા અવિનાશ રે. શકે
દદ ભક્તિ દીડી આસનથી જીકયા, ચાલ્યા શ્રી અવિનાશ રે,
ચરણ ચલાયા દાર વહ આવ્યા, ગિરિધર કુળવિદાસ રે. શકે
નરસંયો આગી અતરજમી, ધણી આરત જાણી નાચે રે,
સાક્ષાત સ્વરૂપ પ્રગટ્યા અતરયામી, બેટયા દરિજન સાથે રે. શકે

[ન ૫૬ ૧૨૮] ૫૬ ૧૪૦ મું-રાગે ખિલાસ [હ મા નથી]

(જુઓ દારમાળા ૫૬ ૭૬ મું, ૫ ૭૩)

[ન ૫૬ ૧૩૦] ૫૬ ૧૪૧-રાગે વસત [હ ૧૪૨]
કમાડ કડકડિયાં જડગડિયાં રે, મડગિકના મંદિર,
સાંકળ તુગી ને દાર ઉવડિયા રે, સમરથ સ્વામશરીર કમાડ
ખડખડિયાં ધર ને ફાશીમા રે, પડિયો પોલે પોકાર.
મુજે જૂર સલામા સહુકે રે, થઈ રહ્યો હાહાકાર કમાડ
આસનથી જીકયા અવિનાશી રે, આવ્યા સજા એજર,
સજા સર્વ દેખતા આરોપ્યો રે મેહેતાજીને કંઠે દાર કમાડ
પીતાબર પ્રીતે ઝોરાદયુ રે, કાને કુડળ જોડ,
મસ્તક મુગટ-મુઝી નાચે રે, જે જે શ્રીરણુહાડ કમાડ

સુખે મોરલી મધુરી વળડે રે, દીનાનાથ. દયાળ;
 રંગીલો જખીલો છોગાળો રે, રૂંદે ફૂદડી દે તાળ. કમાડ૦
 જેજેઠાર વહે સહુ સખીઓ રે, ધન ધન ગોઝુળરાય;
 નરસૈંયાને ભુજ બરી બરી બેટે રે, હૈડે હરખ ન માય. કમાડ૦

[ન ૫૬ ૧૩૧] ૫૬ ૧૪૨ મું-રાગ સામેરી [હ ૧૪૪]

(સરખાવો હારમાળા, ૫૬ ૭૭ મું, પૃ. ૭૩.)

આકલિયે જોને દાર ઉઘડિયા,
 દાર ગોપાળરાયે દીધો રે;
 રાજ હતો તે થરથર કાંપ્યો,
 કહે મહા અપરાધ મેં કીધો રે. આકલિયે.

દાતલુ કરવાની વેગાએ,
 વાચા પ્રભુએ પાળી રે,
 સંઘટ સંઘાર જ કીધો,
 વિપત સમળા ટાળી રે. આકલિયે.

મુનિજનનો 'તેડયો ના આવે:
 બહાને વસ ના ચાયે રે
 તે પ્રભુએ પ્રત્યક્ષ આવી,
 નરસૈં ભક્તની કીધી સાહે રે. આકલિયે.

શ્રીપાત સંન્વાસી વિરમે પામ્યા,
 જોઈ રજા ગોપાળ રે,
 જેણે જેવા તેણે તેવા,
 દીડા દીનદયાળ રે. આકલિયે.

રઘુનાથાશ્રમે રઘુનાથ દીડા,
 નરસિંહાશ્રમે નૃસિંહરૂપ રે,
 અદિતાશ્રમે અદિતરૂપ દીડા,
 ગોવિંદાશ્રમે ગોવિંદરૂપ રે. આકલિયે.

નરસંયાચા સ્વામી આસ તારી ધણી,
અર્પ રે અર્પ હવે કંઠે હાર. પ્રીતડી-

[ન ૫૬ ૧૧૬] પદ ૧૨૮ મું [હ ૧૩૦]

અલ્યા હાર હૈયે ધર્યો, દાસ કાં વીસર્યો,
કાઈ મોઢમ હૃદય મધે આણી;
જડુપતિ જનપતિ જમપતિ સામગા,
તારી મોઢાઈ મેં તો ઠીક જાણી. અલ્યા-
હું તને જાણું રૂડી પેર જાદવા,
કંચુકી પેઢેરીને તું રે નાચે;
ગોપીઓ સરવને તારે રમાડવી,
પુષ્પના હારથી તે બહુ રે રાચે. અલ્યા-
જો દુજને જાજો ગૃહસ્થપણું તે તજો,
જોગી થઈ વનમાં ભીખ માગે;
જાણે નરસંયો મુને હાર આપો હરિ,
નિર્લજ આ કાજો દુને લાજ લાજે. અલ્યા-

[ન ૫૬ ૧૧૭] પદ ૧૨૯ મું [હ ૧૩૧]

નિરદે સદા હરિ, દયા તેં તો નવ ધરી,
પ્રથમાન કરાવી પૂતનામણ લીધા;
અબગા બ્યાકુળ કરી, તેહ ત્યાં ચરચરી,
કાલાવાલા તારા કાટિ કીધા; નિરદે-
જનકસુતા સતી, બંધુ લક્ષમણુ જલિ,
વણુ અપરાધે તેં વન જમાવ્યા,
દુષ્ટતા તેં કરી, તેહને પરહરી,
દમન બહુ બહુ કરી તેને દમાવ્યાં. નિરદે-
માતનો વધ કર્યો, તે તું દામોદરો,
વીસરી કેમ જાપ વાત રૂડી;

આપતાં દાન પાતાળે બલિ આપિયો,

પેર પ્રભુ એ ન હોય ઝડી. નિરંજન

જે તને ધ્યાય સેનું ચરવણ ભય રે,

ભોગી થઈ વન વન બીખ માગે,

ભાજે નરસંયો તું તો નિરંજન રે નરહરિ,

ભોયુ વિચારી એ પાછો આગે. નિરંજન

[ન ૫૬ ૧૧૮] ૫૬ ૧૩૦ મુ - રાગ વેળાવર [૬ ૧૩૨]

ભાંડ રે અટપટા, નથી બોલતો લટપટા,

લપટા લાજ તારી આજ નરંજ,

મજાપતિ રગમા કેવળ પટા કરે,

ગુજ વિના વાહરે તે મોહ્ય ધારો ઉં

ભાંડ તું ચરવડી, શું બેઠો હરમડી,

માડ ધાડી પડી મુજ સાથે,

બરહપાલક હરિ સાર કર્યો ખરી,

નિર્ગમે લાજ તો ગુજ હાથે ઉં

જીવ મારો જગમગે, અંગ મારું જગમગે,

ડગમગે નેત્ર . ભોવાને રૂપ,

નરસંયો રગમગે, લોક સદુ ચગમગે,

કાપિયો મંડળિક દુષ્ટ જૂપ ઉં

ફેલ મૂકની પરા, જેન તે બહુ કર્યા,

ગોપીને રીઝીતી બહુ રે સતાખ્યા,

આતને દૂબવી તાતને વીસરી,

ભોવને કાનડા નરસંયો શા સુખ આપ્યા ઉં

[ન ૫૬ ૧૧૬] ૫૬ ૧૩૨ મું [૬.૧૧૩]

ખોલ્યને શામળા, આવડા શા આમળા,
 કામળામાં મન કેમ રાખે,
 કાટિ ધણાંક તુજ ખાચે બાહુબળા,
 આગ મુને હાથથી કયા ફેંકી નાખે ખોલ્યને.
 મહ્યાન હિંગારિયો, મુવને ખોલોચાકિયો,
 બનિને કીધો પાતાલ જૂપ,
 દવણા શુ હારિયો, મોજે તુને વારિયો,
 નારીઓ મોહિ રહી નિજ રૂપ ખોલ્યને.
 અલ્યા મૂક્ય રે મરકડા, ફાગટ કરકડા,
 હરકડા મૂક્ય વારુ રે વાહના,
 નરસૈયા વિના તને આમ કાણુ પ્રીતવે,
 નમજ્જા ન થયે મારા નવાના ખોલ્યને.

[ન ૫૬ ૧૨૦] ૫૬ ૧૩૨ મું [૬.૧૧૪]

ડગમગે કાહાન તારુ મન ચોમ્મિશ લખે,
 જાગે મને નાગર કઈક આપે,
 નામ લક્ષ્મીવરા હજે લાન્ય સહા
 આ રકને રાવ મ્હા મતાપે ડગમગે.
 તાહલા નઈ રિદ્ધ નિમ્ને મોકની
 જુરન કીધુ વૈકુઠ મમુ,
 માહરે તો દાન તો જાન છે તાહડુ
 નિત્ય પ્રતિ શુણુ જામ રમુ ડગમગે.
 મન મોહુ કરી હાર મુજ મઠ ધરી,
 હરખીને હરિ મારા રે આવો,
 બલે નરસૈયો રજની સહ વહી ગઈ,
 ફેરે હાથથી મને મૂકાવો ડગમગે.

[ન પદ ૧૨૧] પદ ૧૩૩ મું [હ ૧૩૫]

દેવા દેવ ગુજને સદા દીન પ્રતિપાળવા,
 કંથ કમળા રહ્યો સંત આમે;
 લાખો પાળે તેનો દોષ શો માનિયે,
 હાથ જમણો વળે મુખ સામે. દેવા
 કામધેનુ કૃષ્ણજી કાઢ કરતાં રહ્યાં,
 ગોપીનાં ગોરસ ચોરી પીધાં;
 રાજરીનાં ગોરમાં સ્વાદ ઝાઝો જડ્યો,
 મુનિ તણ્યા ટંદનાં માન કીધાં. દેવા
 દ્રોપદી કેરી લાજને કારણ,
 દારિકાથી ધમ્યો એક આમે;
 પાંચ પાંડવ તણી લાંચ નોહી જડી,
 હાત ચઢીને ગયો દુષ્ટ પાસે. દેવા
 ભૂતનું નોતડું આવ વિણ પરહયું,
 પ્રેમનો પારખુ પરમ ડાલ્યો;
 ભક્તની ઝૂંપડી જગત જાંચી કરી,
 બાળને બોળને તું ધરાયો. દેવા
 બિરહ તારું બહુ વિશ્વ જાળે સહુ,
 ના ચળે નાથજી વેદવાણી;
 નરસંખા રંકને ઝંખના તાહરી,
 આપ અલખેલડા દીન નાથી. દેવા

[ન પદ ૧૨૨] પદ ૧૩૪ મું-રાગ આશાવરી [હ ૧૩૬]

ઝોળખ્યો હરિ રાગ વિજીવણ, નામે નામકી તારી રે;
 કુળજનું કષ્ટ હર્ષ ધરણીધર, અહમ્યા શ્રીદરિએ ઉગારી રે. ઝોળ
 દુષ્ટ દુશાસન ને દુર્યોધને, સતીને સભામાં આણી રે;
 પંચાળાને પટકૂળ પૂર્વા, સનરથ સારંગપાણિ રે. ઝોળ
 મુવ અંબરીષ રાજા રુકમાંગદ, પાંડવની પત સખી રે;
 સુદામાને નવે નિધ આપી, સુરિનર મુનિવર સાખી રે. ઝોળ

મારા રે બાધ્યા વૈષ્ણવ છોડે, વૈષ્ણવે બાધ્યા મે નવ છટે રે,
એકવાર વૈષ્ણવ મને આધે તો, તે નન મે નવ વટે રે પ્રા.
મેસીગાય ત્યા હું ઉમો ઉમો સાભગુ, ઉભા ગાય ત્યા નૃ નાયુ રે,
હું તો વૈષ્ણવથી કાણ નહીં અગમો, ગણે નરમ મો એ સાયુ રે. પ્રા.

[ન પદ ૧૩૬] પદ ૧૪૭ મુ—રાગ પ્રભાત [હ ૧૪૭]

(ભુઓ દારમમેના પદ-પદ ૩૪ મુ, ૫ ૩૭)

[ન પદ ૧૩૭] પદ ૧૪૮ મુ—રાગ પથમ [હ ૧૪૮]

મેહેતો-મે ગાયો કાલ તે પરમ આનંદુ

કરમના કવ તે મરમ મોદે,

ધરમધુર મરા તમને જાણે નહીં

રત્ન ગુજા કડે એક તોલે મે.

નિગમ ને અગમ ને સુગમ તો તે કર્યા,

જોષીવિદ્યારને કાણ જાણે

લક્ષ્મીપતિ એ મને નહીં કામના

ભોમીના શૂર તેને મર્મ આજે મે.

જ્યાં જ પ્રેમ ત્યા પરમ આનંદ છે

અન્ય આનંદ ત્યા અન્ય લોગે

મુગ્ધો મદામતિ ગાય છે સુણુ કથી

કામી એ મમજે તો કામ નોગે મે.

*[ન પદ ૧૩૮] પદ ૧૪૯ મુ—રાગ કેદારો [હ ૧૪૯]

દેવા તુ જે નાયે ને તાન વાઉ

એ તાનને રાજ વૈકુંઠ જાઉ,

અનેક અરવિત ગતિ પિંગળા પારખુ

નાય કહી બેઠ તુજ પુકે ગાઉ દેવા.

* ૧૪૬ મા પદ પછી હમા સ્થાન નુ પદ —

પદ ૧૫૦ મુ—રાગ ધવળધનાશી

જેટ કર એકી સુન્ધાસી સુખે લાગે મેહેતો ૧૪૯

અમે તમ સથે વાદ કર્યો તે મેહેતા કો સમાવણ
 બીમ ભાવ કે' મે'તાણ તમે, ૫૨૦ ભાવ વિદાનણ,
 એણ કહીને પય પડિયો, મૂકી મનન માનણ
 પ્રવણ પ્રધાન કે' મેહેતાણ, ગોઠા તમે મદારાણ,
 અમે અપરાધ કર્યો તમ સથે કરમા કરોતે આનણ
 એણ કહીને મનન મૂક્યુ, મેહેતાણને ચલેણ,
 અમ ઉપર દયા તમ રાખો, આપ્યો તમારે યજ્ઞેણ
 રામની ગણી ત્યાં અવી, ભેદને બેઠે દાવણ;
 ધનધન મેહેતા ધનધન સખીઓ ધનધન દેખવ સાવણ.
 ધનધન સમ નમો મેહેતા, ધન દરિબન મદિમાવણ
 રિને વચન કહી મેહેતાને ગણી ભાગે પાવણ.
 સમા સર્વ નમો મેહેતાને, અતિ ધરી આનદણ
 વિષળ થયો રામને નમતા, એમ કહે પ્રેમાનદણ"

આ પછી હુમા ૫૬ ૧૪૩ સું છે, જ્યાં ઉલ્લી પાવ લીધી બદલ ૬
 નીચે મુજબ પાથે છે —

"પ્રેમાનદ કહે મહાગિર થે માતને પછી વાવણ"

આ પછી હુમા એક ૫૬ છે, જે કપરના ૧૫૦ અને ૧૫૨ને સ્થાને છે —

૫૬ ૧૫૨ સું—રામ દેવચંધારી

"રામ આપ્યો જનની ભાળી, કદો આઠા ઉત્પત મુજ વણી,
 વળતી માઝા બેઠ્યા એમ, સામચ ઉત્પત રહ છે એમ,
 અવધર્મે વિરે પ્રવિદ્યા, અમુગનું મુખ દીકું તેણી વાર
 તે મારે અમુરનો સદી જાળવતો તેણે કહી
 તેનું મુખ દીકું તે દન, તેણી જુદી દઈ ઉજા તન
 રામ વચન એણ સાંજથી, મનન માન અણું છો ગણી.
 રામ નગ્યો મેહેતાને પાવ, સમા કરો કુ મદનિ રવ
 અમે અદ્યમતિ અજ્ઞાન તમે દરિબન છે દરિસમાન.
 ફરી ફરી વિનંતિ બહુ કરે, મહાગિર નથણે નીજ જાણે,
 મીઠાન સ-વાસી મેહેતાને નગ્યા, અમે અબજે દેખવને દગ્યા."

દેવા તું ધર વાંસળી કુદ પંટાવાળી,
 દેસરી લોક કટિ જન માઉ;
 રાધિકા સંગ તુજ બાંધી મીવા ધરું,
 રંગી રેવમાં હું તણાઉં. દેવા.
 ન ન પીણા રસ ઝાલરી ઝાંઝરી,
 ધુવરી પગ ધરી હમક યાઉ;
 હમર ચક્ષ માળમાં નેણુ લટકા કરે,
 જુરતીના જૂથમાં હું મગાઉ. દેવા.
 કંઠુની હાર ને લટકે કૌરવભાગિ,
 મુકુટ મણિ મેખળા વારી જાઉ;
 માનીતી સાથ જાયે પ્રેમભરસી રૂઠે,
 ચરણની રેણમાં હું સમાઉં. દેવા.
 અતિ રે આનંદભેર સમગ્ર જગ સિંચતા,
 રીઝતાં દેખીને હું સરાઉ;
 બાણે નરસૈયો પ્રેમરસ રમતાં,
 તું ને નિરખીને બલિહારી જાઉ. દેવા.

* [નં. ૫૬ ૧૩૬-૧૪૦] ૫૬ ૧૫૦ મુ-રાગ દાલેગે ને પચમ [હું માં નથી]
 (જુઓ હારમાળા-૫૬ ૭૮ મુ, પૃ. ૭૫ ન પ્રથમ ૮ લીટીનું
 ૫૬ 'રાગ કાલેશ'માં આપી પઠીની ૬ લીટીનું જુદું ૫૬ 'રાગ
 પચમ'માંથી આવે છે.)

હમા કરો અહિત અ ખરી કરે લોકને વિનતિ કરી;
 થયો અપગાધ તે કરો હામાય. લળી લળી લાગે મેવાને પામ.
 પ્રેમ ન જલ્દયો અમે મહાતજ, રાખી હરિધ તમારી લાજ,
 લીમ મેદેતાને પ્રણામ જ કરે, અલસરી સરણે શીરા ધરે.
 પૈશ્વવજન રણિયાત જ યયા ને હસ્તિનના મદિમા લલા;
 હરે નરસહયો જયો હગ્નિમ, દામેદ રાયને કરો પ્રણામ.
 કરતા તરના ઉ મીહરિ, તેરે લાજને લાગે કરી;
 મુજથી ને કઈએ નર સરે, કે' પ્રેમાનંદ મે'તા (બિમ) જોયરે.

[ન ૫૬ ૧૪૧] ૫૬ ૧૫૧ મું-રાગ ખિલાસ [હ માં નથી]
(જુઓ દારમાળા ૫૬' ૮૦ મું.)

[ન ૫૬ ૧૪૨] ૫૬ ૧૫૨ મું-રાગ પ્રભાતિયું [હ માં નથી]
મારો હાથેર શ્રીદામોદર, મારો સાર કીધી સંભાળી રે;
અંતર નવ રાખ્યો મન સાથે, હાર આપ્યો ઉતારી રે. મારો
રમજમ કરતાં હરિ પધાર્યા, આપ્યો દાસને હાર રે;
સખીઓ સહિસ હરિને વધાવે, બોલે જોજોકાર રે. મારો
શ્રીમુખ બોલે દામોદરજી, ધન ધન વૈષ્ણવ જાત રે;
અંતઃકરણનો સાક્ષી મારો, વેચાઉં તારે હાથ રે. મારો
શિવ સનકાદિક નારદ શારદ, દેવતા તેનીસ કોડ રે;
અંતરિક્ષ રહીને જો જો બોલે, નરસંચો જીયો હોડ રે. મારો

[ન ૫૬ ૧૪૩] ૫૬ ૧૫૩ મું-રાગ આશાવરી [હ ૧૫૩],
સખા શીખ આ નરસંચાને આપે, વૈષ્ણવ મંદિર પધારે રે;
ધન ધન મહેતા ધન સખીઓ, ધન ધન રોડ તમારો રે. સખા
રાયે આઘા આપી મહેતાને, મંદિર પધારે સ્વામી રે;
તમો ભક્ત હરિના સાચા, અમો કુલુહિયા કામી રે. સખા
તત્ત્વજ્ઞ પ્રથામ કરીને ઉઠિયા, કરમાં લેઈને તાળ રે;
સખીઓ સદુ પુઠે પગાયે, જય જય શ્રીગોપાળ રે. સખા
બાઓ ગુણ ગોપાળજી કેરા, એ સંકટનો સ્વામી રે;
નરસંચાનો પ્રભુ નકરો નકરો, જાનાની પત રાખે એ નામી રે. સખા

[ન ૫૫ ૧૪૪] ૫૬ ૧૫૪ મું-રાગ આશાવરી [હ ૧૫૪]

સરસ ગાન સુંદરીઓ કરે, વાગે ચંગ મૃદંગ ને તાળ રે;
નર નારી સદુ મોહું નગરનું, જય જય દીનદયાળ રે.
સખીઓની કાંટે બાંધ ધરીને, મહેતા કરે છે જાન રે;
સોરડ સહુકો જોઈ રહ્યું રે, અકળચરિત્ર ભજવાન રે;
મહેતાજી આવ્યા મંદિર મધ્યે, હખ્યા સંત પરિવાર રે;
હાર જ લેઈ હરિ હોડ જ જીતા, ધન વૈષ્ણવ અપતાર રે.

સહજનદે સહજનનદ દીઠા,
 માધવાશ્રમે માધવ જેઠ રે,
 અદ્ભુતાશ્રમે અદ્ભુતરૂપ દીઠા,
 અવ્યુતાશ્રમે અવ્યુતદેહ રે. આશ્ચર્યે.
 કેશવાશ્રમે કેશવરૂપ દીઠા,
 પ્રસાદપુરીએ પ્રેરક પ્રભુ રે,
 ધ્યાનાશ્રમે ધ્યાનરૂપ દીઠા,
 શ્રીધરાશ્રમે સિદ્ધ વિષ્ણુ રે આશ્ચર્યે.
 વિશ્વેશ્વરાશ્રમે વિશ્વરૂપ દીઠા,
 વસુદેવે વાસુદેવ ત્યાંય રે,
 વિશ્વ ભરાશ્રમે વિશ્વ ભર દીઠા,
 મુકુંદે મુકુંદ ન્યાંય રે આશ્ચર્યે.
 રામાનંદાશ્રમે રામાનંદ દીઠા,
 ભીમકે દીઠા રામ રે,
 રાજમાતાએ ચતુર્ભુજ દીઠા,
 રાણીએ સુદરશ્યામ રે આશ્ચર્યે.
 પ્રલભે પ્રલેરૂપ દીઠા,
 મહાળિકે દીઠા કાળ રે,
 શ્રીધર પદિતે પદિતરૂપ દીઠા,
 સજ્જાએ સુદર ગોપાળ રે આશ્ચર્યે.
 ચારે સખીઓએ ચતુર્ભુજ દીઠા,
 કેવરનાઈએ દીઠા તાત રે,
 નરસેયે રગીલો છબીલો દીઠા,
 યોગાકુળનો નાય રે આશ્ચર્યે.
 જેને જેવો બાધ જ કુતો,
 તેણે તેવો દીઠા દયાળ રે,

મેહેતાજીને કટે આશીર્વાદ,

મેહેતાને મોઝરાની માળ રે. આકલિયે.

[ન ૫૬ ૧૪૨] ૫૬ ૧૪૩ મું—રાગ ધનશ્ચનાશ્રી [હ માં ૧૫૧]

શ્રીપાત સંન્યાસી મંડગિકને કહે છે; લાગો મેહેતાને પાપજી;

અંધ પ્રધાને કંઈ નવ જાણ્યું. આકંદ કરે છે રાપજી.

જૂર ભીમડે બહું નવ કીધું, રાય કરે વિશાપજી;

રાણી મેહેતાને ચરણે લાગી અગોને ઉગારે આપજી.

ત્યારે રામાનંદ ફેલે મંડગિકને, હીણમતિ તું રાપજી;

ધિક ધિક જીવતર તારું રાજ, ધિકધિક તુજ પિતાપજી.

અસુર તણે હાથે મરણુ પામંજે, જાર જાતના તનજી;

રામાનંદ રાજ શાખો, કહી જોડું કોધવચનજી.

રાજ્ય તારું જશે અપરાધી, તેં દૂબ્યો હરિનો દાસજી;

રિદ્ધ સિદ્ધ સંપત તારી જશે, નહિ રેહું કોઈ તુણુ વાસજી.

મેહેતાજી કહે એમ નં કીજે, કોષ રામાનંદ મુંવજી;

રાય દામોદરે દારજ આખ્યો, તે રાય મંડગિકનું પુન્યજી

આપણુ કોઈને દોષ ન દીજે, મને લાગે કલંકજી,

દામોદરરાયે લજ્જા રાખી, હું ઉગાર્યો રંકજી.

ત્યારે રાજ મન પસ્તાણો, આવીને હંડવત કીધેજી.

મેં કુમતિએ કહ્યું નવ માન્યું. એકે અરથ ન સીઝેજી;

આગે સોવણની ઘઠાપુરી આપી, તે એક ન આવ્યું કામંજી.

કળિયુગમાં હરિભક્તિ મોટી; મોહું નારાવણુ નામજી;

એ વિતક તો કોને કહિયે, મળ્યા ભીમ પ્રધાન સંન્યાસીજી.

● હ માં આ પછી ચાર લીટી વધુ:—

“લાલ તાન ને રસ અપતિમિત, મોલવી મદનગોપાલ રે.

નેનેકાર સદુ કો ભણે બે. હરિભક્તિ જણા પ્રતિપાળ રે.

નેનેકાર એ વૈષ્ણવજનને, હરિચરણ માથે રસાળ રે;

પ્રેમાનંદ પ્રભુ પરચેશ્વર ને, ભક્તવત્સલ પ્રતિપાળ રે.

હેલવી લીટી હ ની પ્રવ ૧ માં જ છે.

આકલિયે.

આકલિયે.

નારાયણનો જન દુષાણો, એવો નવ જોયું વિનાસીજ,
એવો શાપ સુણીને ગળ, ક' જોડી લાગે પાપજ,
હું અતાની કંઈ નવ મનજો, અતિ યથો અન્ધાપજ
રે મુલ સાચે વિપરીત ગ્રીધુ, દીધુ દુ ખ અપારજ,
પૂર્વના પાપ જ પ્રગટયા આનિર્ણ આડા આ વાજજ
એવી શુદ્ધિ કેમ થઈ મારી તે સમજાવો વાતજ,
આખી તમે કહો કંઈ પેર ન્હાળી, મારી જે નર જાતજ
ત્યારે રામાનંદ કહે સુરવ રાગ, પૂજ મેહેતાને એકજ,
પ્રમદ પરીને તુજને કંઈસી જાત તારી છે તેકજ
પાગે પાગે મેહેતાજને, પૂજે મહાગિક ગણજ,
જર જાત મારી કેમ, તે કહોને વારનાપજ
મેહેતાજ મહે સાબન મહાગિક, તારી જાતની વાતજ,
સર્વ પ્રકારે તુજને મળાવે જઈ પૂજને તારી માતજ
મહાગિક આ પો ગોદન જ માંડી, જ્યાં છે પોતાની માતજ-
પ્રણામ કરીને ગંક થઈને, માતને પૂજી વાતજ
વળતી માતા જોણી પેરે પોત્યાં, માતુ કહું છું હૃદયજ-
રાજમહેદમાં એક જ ને રહેતો, તેની દાંટે ઉપ-યો તુલજ
તે દાંટે મર્જામા આ-યો, યથો જન્મ આ તારોજ,
નરસંયો જ્યો ભક્તિથી મ્હેજ જુદિતો મુનરોજ

[ન ૫ ૧૩૪] ૫૮ ૧૪૪ મુ-ગાગ નિ કુડો [૬ ૧૪૪]

। જય રાજ સુરિનર જોયરે કુસુમ તણી હોવ દૃષ્ટિ અપાર,
ય ધન્ય આ નરસંયાને, જેણે દરિના કડનો પેહેરો દાર જય
બિનાદ ગગડે નજા માંડી, હરખ્યા દરિજન સર્વ અપાર,
તણી દેવાગના સરવે ધન ધન વનન વહે મુખ માર જયન

* અદાથી પાચ લીટી ભદ્ર ૯, મા —

‘એમાનદ કહે મહાગિક યે, માતને પૂજી વાતજ

ધન્ય નરસંયા તું, ધન્ય આ સુખીઓ, ધન્ય એ જૂતળમાં અવતાર;
સુરિનર સહુએ એણીપેર બોલે, ધન્ય નરસંયો હિર્યો ભવપાર. જ્ય.

[ન ૫૬ ૧૩૪] ૫૬ ૧૪૫ મું-રાગ સિંધુડો [હ ૧૪૫]

(સગખાવો હારસમેનાં ૫૬, ૫૬ ૨૬ મું, ૫. ૩૨.)

આ હરિ ઓચરે નરસંયો ચિત્ત ધરે,

આંબળે સર્વ સભા રે ધીરી યદ્ય રે;

હાર આપી હરી વિનયે વિનતિ કરી

સનમુખ શામળો જોડી ખૂબ બની રે આ.

શીહરિ હરખે ઓચરે, વૈષ્ણવજન મારું જીવન,

દાખવો દામોદર દીન વાણી;

સંઆર પરહરે ત્રેમ મુજ પર ધરે,

પૂરજી પરચલ કહે પ્રીત આણી. આ.

દાસનો દીન હું ભક્તઆધીન હું,

ઠાણુ લેખું મહેતા હાર રે;

કહે ધ્વજાંડપતિ કરં એ વીનતી,

નરસંયા વચન એ નહિ રે ફેર. આ.

[ન ૫૬ ૧૩૫] ૫૬ ૧૪૬ મું-રાગ પ્રભાતેષુ [હ ૧૪૬]

કૃષ્ણ-પ્રાણપે મને વૈષ્ણવ વાહવા, હરનિશ તેને માઠું રે;

તપ તીરથ વૈકુંઠપદ મુખી, મારા ભક્ત બોલાવે ત્યાં જાઉં રે. પ્રા.

અંબરીષ રાજા મને અતિ ઘણો વાહ્યો, દુર્વાગા માનભંગ કીધું રે;

મેં મારું અભિમાન તણ્ણે, ચક્ર સુદર્શન વાળી લીધું રે. પ્રા.

ગજને માટે મરુડે ચઢી પળિયો, હરિજનની સુધ સેવા રે;

હોય ને નીચ હું તો કંઈનય જાણુ, મને લજે તે મુજ જેવા રે. પ્રા.

લક્ષ્મીજી અર્ધાંગના મારી, પણ મારા મંત્રની દાસી રે;

અડસડ તીરથ મારા મંત્રને ચરજો, કાદિ ગયા કાદિ કાશી રે. પ્રા.

સંત આલે ત્યાં હું આજળ આણું, ને સંત સુએ તો હું જાણું રે

મારા સંતની નિદા કરે તેની જિહ્વા સઘ જ કાપું રે. પ્રા.

ધન્ય મોરડું, ધન્ય એ માળા, ધન્ય આશાવરી રાગ રે;
ધન્ય નરસૈયો ભલે અવતરિયો, થીકૃષ્ણ બલ્યાનો લાભ રે.

[ન ૫૬ ૧૪૫] ૫૬ ૧૪૫ મું—[હ માં ૧૫૪ ચાલુ જ]

આ દામોદર મંદિરમાં આઆ, જઈ મેહેતાણ વધાવે રે,
નાગરી ન્યાતમાં ઈકું ચઢાવ્યું, કઠે દાર લટકતા લાવે રે.
કુવરીએ ચરણે શીરા નાચ્યું, બોલ્યાં લલિત દીન વાણી રે;
આજ સંકટથી ઉગાર્યો અમને, પ્રભુ પ્રીત્ય તમારી જાણી રે.
નિરધનને વળી નાત નાગરી, હરિ ન આપીશ અવતાર રે;

• બહો નરસૈયો એ શુભ ચાચું. હું માચું વારંવાર રે.

× [ન ૫૬ ૧૪૬] ૫૬ ૧૪૬ મું [હ ૧૫૭]

હરિભક્તિ વિના જે જન જીવે, તેનો જાણે અક્ષય અવતાર રે;
ગુપ્તસીની માળા તિલક વણુ પાખે, ખીજ જૂઠા શણગાર રે.

• આ જે લીંગે હમાં નથી: ને જપારું ૧૫૫ મું સાથે જ ૫૬ છે.

× આ ૧૫૬ માં ૫૬ પહેલાં હમાં નીચેનાં એ ૫૬ વધારાના છે:—

૫૬ ૧૫૫ મું—રાગ આશાવરી

“હરખ્યા લોક નગરના સફડો, ધનવન વૈષ્ણવનો અવનાર રે;
સોજક સપાટ ચરણે લાગે, સહુ મેહિ રથા નર નાર રે હરો”

(આ ૫૬મી હમાં અસલ દારમાળાનું ૫૬ છે જે ૫૭ છે, ૫૭માં ત્યાંની ૨૭
કરી હમાં નથી. ત્યાંની ૪થી કરીને બદલે હમાં નીચે મુજબ છે —)

“ જાહનગરથી કઈ નવ જાણ્યું, કીધો વૈષ્ણવ સાથે વાદ રે
અલપમતિ અલ્પજ્ઞનો જાણે, જોણે પ્રભુ એમ હલ્યાદ રે. હરો
ટાંગેટાળા લોકના મળિયાં મેહેતાણને સંમ રે,
નરખે હરખે નર ને નારી અતિથણે લમમ રે હરો
પ્રતાપ પ્રગટ્યો મેહેતાણને, જ્યાં જોડે જ્યાં ગાય રે,
એમાનદ કહે આવી બેઠા, મેહેતાણ મંદિર માય રે હરો ”

(આ ભાગ પ્રત ૧ લીમાં જ છે)

૫૬ ૧૫૬ મું—રાગ ધનાશ્રી

“હાખે હરિજન મળવાને આવે, પૂજ કરીને પુષ્પે વધાવે:

દસ માસ માતા મહા દુઃખ પામી, બ્યકારજી ખર બાર રે;
 દેહ ધરીને હરિના દાસ ન કહાવ્યો, તેની જનુનીને ધિક્કાર રે.
 હરિભક્ત જેને નહોં વાહવા, તેને કૃપા નહોં નિરધાર રે;
 નરસૈયાના સ્વામી વિના ખીજા, અનેક ધર્મ બલિયાર રે.

[ન ૫૬ ૧૪૭] ૫૬ ૧૫૭ મુ-રાગ ધનાશ્રી [હ ૧૫૮]

તેલે નર જીત્યું રે જીત્યું.

૨૬

તેલે વેદ પુરાણ વહીવું રે,

તેને મુક્ત વાહણ ધેર છીત્યું રે છીત્યું.

મોક્ષ મોક્ષ સદુકા સાથે, અપલ્લ કરીને મુક્તક નમાવે,
 અસ્તુ કરીને ચરણે લાગે, કર જોડીને 'માન ન' માગે;
 ધન્ય મેહેતાજી ભક્તિ તમારી, કૃપા કરી કૃપા મોસારી,
 ભણે નરકલયો શિવપતાપે, શું છે ને દગિ હાર ન આપે;
 બિરદ પાતારું પાળે હરિ, સાક્ષ સત્ત્વ એમ કે' કૃપ્યરી,
 હરિનનના હરિ છે સદાય, વેદપુરાણ તે એમ ન માય;
 નામરસો આપ્યા તે સમે, કો જોડીને ચરણે નમે.
 મેહેતાજી તમે હરિના દાસ, અમે બધાવા માથાપાસ;
 અમે અપરાધી છીએ અજ્ઞાન, ભલુયા નહોં તમને ગુણવાન.
 કામા કરજો અમારો અપરાધ, તમને ન ભણ્યા રંધણ સાધ,
 પિા ધિક્ક આપાર અમારા સંદી, નિંદા તમારી બમથી ઘડ.
 એ અમે બાધ્યો બદ્ધ દેવ, મે'તા મન ન રાખયો રેવ;
 અરો નરસંધ્યા એમ કાં કો, હરિ હરિ મુખથી આપરો,
 હરિ નામનો મહિમા બદ્ધ, મુનિનર મુનિવર ભણે સદ્;
 હરિને નામે પથર તર્કા, અનેક પતિત આમે આપર્કા.
 તેલ તમે જેવા જ્ઞાનામ, ભણે સત્ત્વ સૌ મુખરે કામ.
 (મે'તાનાં) વચન સાંભળી મુખિયા થયા, આપવાપણે મંદિર મવા;
 મેહેતાનો મહિમા વાધ્યો અપાર, મે'માનંદ કે' થયો ભેભેકાર."

(આ ૫૬ શ્લોક ૧ લીમાં ન છે.)

પ્રભ તોને આનંદ વાપ્યો, કુખ કારિદ્ર નહોં હેઠલ;
 વિધન કંઈએ સ્વપને નહોં, (મહેતા) પાવન કીધા હેઠલ.
 યેયેર કયા કીર્તન જસ નાથે, યેવા ચર્યા એવિ દસ;
 ચૈકુડથી અધોરી રચના, વાપ્યો જલ્દ આનંદલ.
 વાલચુંદ ન વ લે નિયંત્રણ, આવે મેહેતાની વાણીલ;
 રજ જાળક કહુ મળીને બેસે, યેયેર મેહેતાની માણીલ.
 મુકુટકેડવ ને માળા પીતાંગદ, આપ્યો પ્રભુએ રાજમાલ;
 તે પેદેરીને મેહેતા સેવે, કામોદર કલાલ,
 સખી લ વાવે કીર્તન એજીવ, તૃત્ય કો કરી પ્રેમલ,
 એવી ચોસા બેઠા જગમાં, હદાને થયું અવિ સુમલ.
 મંદગિરિયા વિસર્જન પાપ્યો જસા કાવ અનુસારલ;
 શાળમળાને શાળ ચળ, તેજે લીધો સ્વમન મેઝારલ.
 નિષ્ઠ રાખીને અધિકાર રોપ્યો, ક્રીડા મુખ્ય પ્રધાનલ.
 જુનાનકમાં ભક્તિ પ્રવર્તે, બાલે સદુ લક્ષ્યાનલ;
 મેહેતાલને ચરણપદાથે, દલ્યો પ્વાલ અધિકારલ.
 અવિદ્યા કોને અંત ન થાયે, દરિજસ મુખ હમ્યારલ,
 નિરમે ધણે દરિજા મથે, મળી કુટુંબ પરિવારલ;
 પશ્ચ જળ મેહેતા વલે, સદુ પ્રેમ જાવસંસારલ.
 બાન્ધનિધિ પ્રભ તે કાળે, નિરમે મેહેતાલું રૂપલ.
 વળી વિશેષે દસકન પાપ્યો, કીરુખ ત્રિશુલ વાપલ.
 કળિયુગમાં લે રૂપાપાત્ર યજ, મેહેતાવલે જસ માયેલ;
 વિના આવાસ સમ દમાદિવ, સેદેલે રૂવારથ ચાયેલ.
 કી હરિ કેશ વચન લે મેહેતા પ્રત્યે ભાખુલ,
 "તારો અક્ષર જામ સાંભળે તેના પૂર્વે ચૈકુંડ રાખુલ."
 એ ભક્તમદિમા સંસેયે વર્ણુજી જવામતિ અનુસારલ;
 પૂર્વે લે લે કવિજન વંચુવે કહાં ચરિત હારલ,
 તે સધળાને નેડ કરીને જાણું શુભ આખ્યાનલ,
 ને ને પરચા પ્રસિદ્ધ ભૂતલમાં તે લખ્યુ વાખ્યાનલ.

પ્રભ તોને આનંદ વાપ્યો, દુખ દારિદ્ર નહોં લેયછ;
 વિધનકષ્ણે સ્વપને નહોં, (કહોના) પાવન કીધા દેયછ.
 યેગેર કયા કીર્તન જસ ગાયે, સેવા ચાચા મેલિયછ;
 વૈકુંઠથી અધરી રચના, વાપ્યો જદુ આનંદછ.
 વાલમુદ મ વ ને નિરાવાસર, ગાયે મેહેતાની વાણીછ;
 શ્રદ્ધ વાગક સદુ મળીને જોસે, યેગેર મેહેતાની કાંછીછ.
 મુકુટકંડવ ને માયા પીતાંજર, આખ્યો પ્રભુએ સદુગાછ;
 તે પેદેરીને મેહેતા સેવે, રમીતર વદાયછ,
 સખી સંગાયે કીર્તન ઓચ્છવ, નૃત્ય કરે ધરી પ્રેમછ;
 જેવી ચોલા જોવાં જયમાં, હદાને વધું અતિ હેમછ.
 મંદગિરિયા વિસર્જન પાખ્યો જસા જન્ય અનુસારછ;
 મનનમરનો રાજ વચન, તેણે લીધો સ્વમન મેડછ.
 નિહટ ગળીને અધિકાર સોંપ્યો, કીધો મુખ્ય પ્રધાનછ.
 જુનાવડમા બકિત પ્રવર્તો, ભલે સદુ ભવવાનછ;
 મેહેતાછને ચાલુશવાયે, રજયો ખાલ અધિકારછ.
 અવિદ્યા કાને અંજન બચાવે, હસિયા મુખ ઉચ્ચારછ;
 નિર્મે વહને હસિલુ ગાયે, મળી કુટુંબ પરિવારછ;
 પરમ જળ મેહેતા વહે, સદુ હૃદયા જવસંકારછ.
 જાગ્યનિધિ પ્રભ તે કાલે, નિર્મે મેહેતાનું રૂપછ,
 જળ વિદેયે દરયાન પાખ્યા, કીકુલ નિજુવન ભૂપછ.
 પ્રજિયુનમાં લે હપાધાર છવ, મેહેતાવહે જસ ગાયેછ;
 વિના આવાસ સમ કમાદિક, સેહેએ ફૂલગ વારોછ.
 કી હરિ કેવં વચન લે મેહેતા પ્રત્યે જાણ્યુંછ,
 "તાને અક્ષર ગાય સાંભળે તેના પૂર્વજ વૈકુંઠ તપુછ."
 એ જાગ્યમદિમા સહેયે વર્ણવ્યુ જયામતિ અનુસારછ;
 પૂર્વે લે ને કવિજન વૈષ્ણવે કહ્યાં ચરિત વદાયછ,
 તે સ્વપને નેડ કરીને બાંધુ સુખ આપ્યાનછ;
 ને ને પત્યા પ્રસિદ્ધ ભૂતબમાં તે વર્ણુ વાખ્યાનછ.

પ્રભુ તોને આનંદ વાખ્યો, કુખ દારિદ્ર નહીં લેયછ,
 વિધન કલમે સ્વપને નહીં, (મહેતા) પાપન કીર્તિ દેયછ
 ઘેરઘેર કયા કીર્તન જ્યાં ગાયે, સેવા ચરયા ગોવિંદછ
 વૈકુંઠથી અધકેરી રચના વાખ્યો બહુ આનંદછ
 વાલમુખ મળે નિરાવાસર, ગાયે મહેતાની વાણીછ
 વૃક્ષ ભાળક સહુ મળીને ભેડે, ઘેરઘેર મહેતાની કાલીછ
 મુકુટકંડળ ને માળા પીતામર, આખ્યા પ્રભુએ સહુમારછ,
 તે પેઢેરીને મહેતા સેવે દામોદર લલાછ,
 સખી સગાયે કીર્તન ઓચ્છવ, નૃત્ય કરે ધરી પ્રેમછ
 એવી યોચા ભેળા જમયા હદાને ધણું અતિ લેમછ
 મહાનિરાશ વિસર્જન પાખ્યા જ્યાં ભય અનુસારછ,
 રાજનખરનો રાજ સ્વપન, તેણે લીધો સ્વમન મેહારછ
 નિકટ ગાખીને અધિકાર સોખ્યા કીરો મુખ્ય પ્રધાનછ
 જીનામંડની ભક્તિ પ્રવર્તી, બાળે સહુ ભયવાનછ,
 મહેતાજીને ચાલુપ્રતાપે દેવો પાવ અધિકારછ
 અવિદ્યા કોને અમ ન બ્યાપે, હરિજય મુખ લગ્યારછ,
 નિરમે ધણેને હરિગુણ ગાયે, મળી કુટુંબ પરિવારછ
 પરમ બળ મહેતા તણે સહુ શ્રદ્ધા ભવસ સારછ
 ભાગ્યનિધિ પ્રભુ તે કળે, નિરમે મહેતાનુ રૂપછ
 વળી વિશેષે દરયાન પાખ્યા, ક્રીડાશુ ત્રિશુવર ભૂપછ-
 કળિયુગમા ને કૃપાપાત્ર છવ, મહેતાતણે જ્યાં ગાયેછ,
 વિના આશાસ સમ દમ દિક સેહેને કૃતારથ ધારેછ
 કી હરિ કરે વચન ને મહેતા પ્રાપ્તે ભાખ્યુંછ
 તારો અક્ષર આવ સાંભળે તેના પૂર્વજ વૈકુંઠ રાખુછ
 એ ભકતમહિમા સંજોષે વર્ણવ્યુ જ્યામતિ અનુસારછ,
 પૂર્વ ને ને કવિજન વૈષ્ણવે કહ્યા નરિત્ર ઉદારછ,
 તે સધળાનો ભેડ કરીને બાધ્યું શુભ આખ્યાનછ
 ને ને પરયા પ્રસિદ્ધ ભૂવળમા તે સખ્યુ વાખ્યાનછ

૪[ન પદ ૧૪૯] પદ ૧૫૬ મું—રાજ આરાધવરી [હ ૧૬૧]

(બુઝો હારમાળા, પદ ૮૧ મું. પાકનેદ છે :)

સંવત પંદર આરાતરો, ચૈત્રી સોમી ને સોમવાર રે;
અતિ આનંદે માળા ગાઇ, નરસંથો જીતયો પાર રે. સંવત
વૈધૃત અતિપાત એકાદશી, વૈષ્ણવમુખ મુલ્યાય રે;
અગમ અગોચર તેનાં પાતિક, હેલામાં સૌ જાય રે. સંવત
જે જન સાંભળે ભાવ ધરીને, તે જન નારડી ન થાય રે;
ભણે નરસંથો તે હરિપદ પામે, ગરુડે ચડી વૈકુંઠ જાય રે. સંવત

મેહેતાનો જસ અતિ અગ્રાધ છે, કહી ન શકે કવિ કોડછ;
નિાધલીલા રસમાંહે જે લીધે, નિર્ધે સપાશ્વ નેડછ.
જેગીશ્વરને ખાને નાને, તે છવ કેમ વખાણેછ;
અનુગ્રહે રવરા નેડછું કરે લદવાન, તે વારે મર્મ તલજેછ.
એ આખ્યાન જે ગાય સાંભળે તે પામે અક્ષિતયોગછ;
સંસારકલેશથી અજગો થાયે, અક્ષિત મુક્તિ લહે સોજછ.
શ્રીકૃષ્ણ તેને કૃપા કરીને આપે નિતપદવાસછ;
જ્યાંઈ સમીપ સન્મુખ રહી કુણ માય નરસંથો દાસછ.”

૪ ૧૫૬મું પદ હ નીચે મુજબ વાંચે છે : -

સંવત પંદર આરાતરામાં સુખમી ને સોમવાર રે;
તેણે દિવસે દામોદરે આખો, મેહેતાજીને હાર રે. સંવત
ધન્ય એ દિવસ ધન્ય એ રાત્રી. ધન્ય મેહેતા વૈષ્ણવરાજ રે;
ધન્ય સુખીઓ સાથે રહી તે. (ધન્ય) ધન્ય ગુણ ગાય મારાજ રે. સંવત.
જે જન સાંભળે જાવ ધરીને, તે નરનારી પાવન થાય રે;
પ્રેમાનંદ કહે પ્રભુપદ પામે, (એવો) એ હરિનો અહિમાય રે. સંવત.

→ હ માં જણાવ્યું છે કે આ પ્ર. ૧લીનું પદ ૫. ૨-૩છને અમારી પાસેની પ્રતો કરતાં ધણું જ જુદું છે. અગ્રે પ્ર. ૧લીનો અનુક્રમ લીધો છે માટે તેમાંનું પદ લઈ બીજી પ્રતોનું અને કાવ્યસોહનનું કે જે અમારી કાઈ પણ પ્રતને મળતું નથી તે અને દેખાઈએ છીએ:—

પ્ર. ૨-૩નું પદ ત્રણ ધનાધી

“જેણે દિવસે દામોદરજીએ, મેહેતાને આપ્યો દરજી;
સવત પદર જારોતેરમા માગસર સુઠી સમમી ગુરવારજી, જેણે ૧
૥ વૈધૃતને બ્યતિપાત્રે મુણીએ વૈશ્વવત્સલ જે ગાયજી
અગમ અગોચર પાવક તેના, સમરણ માગમા જ્યજી જેણે ૨
જે જન જાણે ધરે મનમાહે તે જન નરણી ન ગાયજી
નરસિંહ નામયજી ચરણચરણે લાગ્યા, અડકાડક ચક્ર હરિ જ્યજી જેણે ૩
જાગ્યહોહનમાનું પ.

રાગ આશાવરી

‘સવત પદર જારોતેરમા, ચંદ્ર સુઠી સમમી રવિવાર દે
અતિ આનંદે માળા વાર, નરસ હયો ઉતર્યા પાગ રે સવત
વૈધૃત બ્યતિપાત્ર એનાદસી દિવ વૈશ્વવત્સલ સુભગાયરે
અગમ અગોચર પાગક તેના તે સધળા જળી જ્ય રે સ ૧૮,
જે જન સામજી જાણે ધરીને, તે જન કુખિરો ન ચય રે
સણે નરસહયો તે વૈકુઠમા ગરે ચરીને જ્ય રે સવત.”

→ નીચેનું પદ સુમા છેલ્લા પદ તરીકે ગણાયું છે

પદ ૧૬૧ મુ—રાગ આશાવરી

હારમાળા હરિ હેને ગઈ પદ એક જ્યજી જન રે
જે માઠે રીતે ને આવે તેની, માગપિવાને ધન રે હારમાળા
સવત સત્તર ચાવરીસ માહે ચંદ્ર સુઠી એકાદસી દિવ રે
હારમાળા ક પૂરણ કીધી હરિ સાથે તહી એક જ્યજી રે, હારમાળા
પદુ રાજ્ય પડોદર કરીએ તે અથે મારો વાસ રે,
કૃષ્ણસુવ પ્રેમાનંદે કણુ, હરિનાસનો દાસ રે હારમાળા”

પરિચિટ્ટ ૯ મું

‘ન’ નું હારમાળાનું પરિચિટ્ટ

પદ ૧ છુન્-રાગ આરાવરી

(જુઓ હારમાળા પદ ૬ કું; પાડભેદ છે.)

કૃષ્ણ સ્વામી એક વાર્તા સાંભળો, મુજ દીન ઉપર કરજો દયા;
મદ મત્સર અહ કાર ને માયા(ભયો), સંસારસાગર તે જ રણ. કૃષ્ણ
કામે કપટે કાંધે લોભે, જેણે સરસા એ લીધુ રે;
સંસારસાગર આવતાં જાતા, સચિત નિષ્કળ કાંધુ રે. કૃષ્ણ.
સમરથ સ્વામી શ્રીરમુનંદન, બાણે ચૌદ લોકનો જૂપ રે;
તું વિના આખર કુણુ આગળ, સાંભળ સ્વામી અકળ સ્વરૂપ રે. કૃષ્ણ
દીનાનાથ શરણુ શરણુગત, ન કરો સાદાય મારી કવણુ મુણે રે,
ત્રાહે ત્રાહે ત્રિલુવનપતિ હાથેર, બેઠિ કર બેડી બીમ બણે રે. કૃષ્ણ

પદ ૨ બુન્-રાગ સિંધુડો

(જુઓ હારમાળાનાં પદ, પદ ૭ મું પશ્ચ અહીં ભીમના મુખમાં છે.)
એક અવનિધરા, દેવ દામોદરા, કહું ગુણુ તોરડા કવણુ વાણી,
વાણી વિવિધ પેરની, અપનિધ જૂપતિ, કાણુ અવિગત્ય તારી ગત્ય જાણી.
વિશ્વપાવક સાર કર જાળક નણી, ટાળ ફેરો ગર્ભવાસ ફેરો,
શરણુ દે શ્રીહરિ, દીન જાણી કરી, એવો સમરથ કાઈ નથી અનેરો. એક.
એ સગુણુ સાર મધર મુદર શુભમતિ, વીનતી જમપતિ સુણોને સ્વામી,
સંસાર પાર ઉતાર કરુણાનિધિ, ગોવિંદ ગોપાળ હુ ગરુડગામી. એક.
શ્રી રામ તવ નામ ઉચરે જે બક્ષાજન, મુકા સ પત સદા છે જ તેણે;
તે તણા દસનો ચરણુ સેવક સદા, બેઠુ કર બેડીનો બીમ બણે એક.

૫૬ ૩ જી-રાગ આશાવરી

(જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૧૦ સુ, પાઠ્યેદ છે -)

જપને જિદા તુ નામ ગધવતણુ, સુખકરણુ સ્સારથા હરણુ,
 ભક્તજન સકળ મંગળનિધિ નામ જે, પચ પાતક મહાનાશકરણુ જપ૦
 સમર સાર ગધર ચરણુ જીગ-અજીગ, ટાળ વિષયામતિ અવગ દૂડી,
 અખિલ જીગજીવન, પાપ ભય ટાળણુ, કગને ગોપાળજી પ્રીત રૂડી જપ૦
 નીરખ નયને ગદાધરપદપકજ, પૂજ કર પ્રજ્ઞામ વારવાર,
 જાવશે રામગુણુ શ્રવણે જેને સદા, મોક્ષસાધનમા એહ સાર જપ૦
 કળિયુગ જપ તપ દાન પુણ્ય દુર્લભ, પણુ કોણુ આવે રામ તોલે,
 જાનસુ મર જોડી ભીમ ગુણુ વીનવે, દેવના દેવ મહાદેવ બોલે જપ૦

૫૬ ૪ શુ-રાગ મારો

• રૂડી ભક્તિ ન હોય રે બગુવા રૂડી ભક્તિ ન હોય,
 ખટ શાસ્ત્ર જાગવત એમ બોલે, તુ મન રિચારી જોય રે બગુવા૦
 પાખડી હોય તે પાખડ જાણે હરિની ભક્તિ નર જાણે રે
 પ્રેમી હોય તે પ્રેમરસ મારો, અવર તે કાષ્ઠ ન નાણેરે બગુવા૦
 મારે શામગિયાસુ પ્રીત મધાણી, જેમ પડી પટોળે જાત રે,
 નરસિંહાચો સ્વામી સ્નેહતણે વચ, વા રે ચઢશે વૈકુઠનાથ રે બગુવા૦

૫૬ ૫ સુ-રાગ મારો

સ્ત્રીજો મોહો રે, અસ્થા સ્ત્રીજો મોહો રે,
 તે જનમ અકારજ ખોયો રે, અસ્થા સ્ત્રીજો મોહો રે અસ્થા.
 જોગ ન જાણે ને પ્રેમ વખાણે, જ્ઞાન વિના શી સિદ્ધિ રે,
 વિધિ શાસ્ત્રે હરિ કેમ નહિ આવે, કરવત કાશી લીધી રે અસ્થા.
 અવિનાશી જે આત્મારામ, તે તો વટધટમા પેચે રે,
 સ્થાવર જંગમ એ હિ વ્યાપર, સરવે માહે બેડો રે અસ્થા
 કલ્યુ માન તું નાજરા મારુ, પ્રીત પરબ્રહ્મસુ આણે રે
 ભીમ જણે અતકાળ જાણે તો, મિથ્યાવાદ ન તાણે રે અસ્થા.

પદ ૬ કું-રાગ સિધુડો

મહરતિર્જિનમા બાગક જેમ રમે,
 તેમ રમે ગોવિંદ આથ ગોપી,
 બ્રહ્મ આનંદથીર ઉધારીન,
 નાથજીએ ગાડી કડ આરોપી નકરો
 પુરુષ વિના પુરુષોત્તમને કાણ જાણે,
 આત્મારામનુ ગમન કાલાવે,
 વેત્તી નક્યા રચી વિરે વાળના,
 જાનમાં પુરુષોત્તમ ખાતે આવે મકરો
 આથ જો, મધ્ય જો, અતરઅધીન જો,
 જીવી (૧) નારાયણ દેહ નારી,
 નહી જાણી બીમકા વેદ સુધી નવ લહે,
 નરસૈયાનો નવામી બ્રહ્મચારી મકરો

પદ ૭ મુ રાગ સોરઠ

(ગુણો હારમાળા, ૫૬ ૩૭ મુ છેતી તીટીને બદલે ન મા —
 નારે આમી કા બીજે નહોં, એમા લાગતે નાજ તુજને સદી,
 એમ કહે નરસૈયા કરગરી, એવા નહોં ન મધજે નરકરિ સુ.

પદ ૮ મુ-રાગ સામેરી

હરિ હાક ગશે તુને આજ રે જમ રહેશે તાગી લાજ રે,
 છુ તો નાસ રે નાગરા આતી રે, છુ તો આરા મહેન મનમાથી રે દરિ.
 તુનેનાથે તે નહિ મજે નાથ રે, હવે જોડો અમ આજગ હાથ રે,
 મહાગુપ્ત મારજે તમને રે અપરાધ તે બેસશે અમને રે હરિ
 તજ માળા બને જોકાર રે, તો નાજ રહેશે નિસ્વાર રે,
 એમ ચડપુગી મુખ બોલે રે છુ નાચી નાચી સુ ડોળે રે દરિ.

પદ ૯ મુ-રાગ માન્ડ

તમે ગુણને સાધો રે, બેઠા જોકાર આરાધો રે ટેક
 છેલછનીલો તે હોગાજો રગીલો સ્થુમા તે પ્રજટ થાસે રે,
 હાર આપશે અલ્યા મુજને, શ્રીપાત તો નાસી જાશે રે મેઠા

તમે ભગવાં પહેરો ને માંગીખાઓ, એ રસને શુ જાણો રે,
મૂંડ મૂડાવી બેસો રે અજગા, અણસૂણયુ શુ તાણો રે બેડા.
શ્રીહરિ લાજ મારી રાખશે, તમે તો રીસો જાળશે રે,
ભણે નરસંયો તમે સકળ સન્ધ્યાસી માણસમાથી ટળશે રે. બેડા

પદ ૧૦ મું-રાગ આશાવરી

(જુઓ હારમાળા, પદ ૩૨ મુ)

પદ ૧૧ મું-રાગ મારુ

વીસરિયો વાહલો, અહ્યા તુને વીસરિયો વાહલો,
તું તો વાહ કરે કાલો, અહ્યા તુને વીસરિયો વાહલો ટેક
અતરવામી આત્મારામ, સર્વમાં રહ્યો પૂરી રે,
જ્ઞાન વિજ્ઞાન જાણે નહિ રે, ભક્તિ તારી અધૂરી રે અહ્યા.
વસ્તુરૂપે વિશ્વમા જાણો, મેહતી મન અહ કાર રે,
સહસ્રાનંદ કહે નરસંયો, ત્યારે પામશે પાર રે અહ્યા

પદ ૧૨ મું-રાગ મારુ

નૈજો નિરખો નાથ રે, આજ સહુ નૈજો નિરખો નાથ,
અત્રેકઠ આખો કરુણાનિધિજો, મારા નૈજાં હવાં સનાથ રે આજ
પારવતીપતિજી જોલો, સુણીએ કૃપામી મારી વાત રે,
દયા કરો એને સુત જાણી, પ્રગટો ત્રિજોવનનાથ રે. આજ
રાજુએ યરણાત રાખી, મુખ ઉપર કર વારો રે,
માગ માન શકર એમ જોને, પ્રગટ અમૃતરસ પાયો રે આજ
હુ માગુ સ્વામી મારા, તારા રસ ગુણ પાન રે,
ચકરે દર્શન સાધારણુ થાળે, કરતા મોહન જ્ઞાન રે આજ
વૃદાવનમા મોહન રમતાં, જોપીસજે રાસ રે,
ઉઠે જાગ્ય હવુ નરસંવાનુ, ઉમિયાવરે પૂરી આથ રે આજ

પદ ૧૩ મું-રાગ મારુ.

વાત વિચારો, મહેતા વાત વિચારો રે ટેક
જાવન અધર જાહેરો રે, સગુણુ થઈ રમે ન્વારો રે, મહેતા

તે હરિને તમે નયણે નિરખો, મનની મમતા મારો રે; મેહેતા.
સોહમ પ્લહ સધળે છે વ્યાપક, તે તણાં સૌ પ્રકાશ રે; મેહેતા.
અનેતાત્રમ કહે નરસૈયા, તેની નહિ ઉત્પત ને નાશ રે; મેહેતા.

પદ ૧૪ મું-રાગ મારુ

ચંકર તુઠે રે, બોલો ચંકર તુઠે રે; જોતે
ગોપેશ્વર ગોકુલની લીલા, તે દેખાડી મુજને રે. જોતે
ધન્ય બાબીએ વચન કહ્યું તો, હું બેઝો બૂદરને રે; જોતે
જીવતીનાં જૂથ રમતાં મેં જોયાં, રંગે મોહી રહ્યો સ્વરને રે. જોતે
સ્થિર થયાં ત્યાં વનનાં પક્ષી નાદ સુણી શ્રવણે રે. જોતે
ધન લાયગ તે જોલો નરખું, શ્રીચંદ્રશિવચરણે રે. જોતે
ગંગાધરમાં ને ગોકુલપતિમાં, જે કાઈ જાણે બેઠ રે; જોતે
જાણે નરસૈયો વૈષ્ણવ નહિ તે, અધમ વત કહે વેઠ રે. જોતે

પદ ૧૫ મું-રાગ આરાવરી

(જુઓ હારમાળા, પદ ૩૮ મું.)

પદ ૧૬ મું-રાગ રામકલી

(જુઓ હારમાળા, પદ ૫૮ મું.)

પદ ૧૭ મું-રાગ મારુ

(જુઓ હારમાળા, પદ ૪૬ મું.)

પદ ૧૮ મું

(જુઓ હારમાળા, પદ ૨૩ મું.)

પદ ૧૯ મું-રાગ સિંધુડો

(જુઓ હારમાળા, પદ ૨૪ મું અને ૨૫ મું મળીને.)

પદ ૨૦ મું-રાગ આરાવરી કે સિંધુડો

(જુઓ હારમાળા, પદ ૨૬ મું.)

પદ ૨૧ મું-રાગ સિંધુડો

નાગરી નાતમાં નિર્ધન ચરન્ગ્યાં, કહેને નારાયણ કેમ કીજે;
દીકરીને ધર સીમંત આબું, માંવ મોચણું કર્યાંથી કીજે.

લકિત કરુ તારી ત્રીકમા તાલ જાઉં, જાન માચુ કરુ ને ન રીએ,
 તુ થકી દેવ અનેક છે રે અધ્યા જે થકી કાજ એકે ન મીજે.
 રોપદીને તમે અખર પૂરિયા, અનરણુ કીધુ તાર સતીયા,
 રાક સુદાનો સાબરો સામળા, નારી ના એ નવ આવો અદિયા
 શૃંગાર સાવડી (૨) એ છાપ અખર બરી. કહે રે નારાયણ દાસ નીજે,
 નરસૈયાઆ સ્વામી નિરદપાલક મદા, આપ પોતાતણો હાથ દીજે

પદ ૧૨ મુ-રાગ સિંધુડો

જાન જહુનદન જગતપતિ સામળા, સાર કર માં કં દીન જાણી,
 આગે અનેક દુખ જાગિયા દાસના,

તેણે જાન્યુ રે રિશ્વાસ આણી જાનં

ધાયે નારાયણુ નામ લેતા થકી,

વિપ્ર અજભેડને તે હિજાર્યો,

જજ તણી વારે તુ મજાડ તજી ધન્યો,

પરમ દયાળ તમે તુલત તાર્યો જાનં

અમરિષને માટ તે અવતાર લેવો પડ્યો

વિવિધ લીલા રખે તુ વગોતો

દાસ નરસૈયાની આશ પૂર્વા વિષે,

કથ કમળા પેર રુ રે મૂર્તે જાનં

પદ ૨૩ મુ-રાગ સિંધુડો

નાર થઈ વિઠ્ઠના, વારે વેગે ચઢો,

રખે નાગરી યાતમા હામી ધાયે

આગે લકા તમે અનેક જોધારિયા,

તમને તજી નાથજી કેને નાયે વારં

રોપદીને સમે ધાવા હરિ ધસમસી,

પૂરિયા નીર તે અનેક જાતે,

રાખિયે લાજ, એ કાર્ય જી તમતણુ,

મેલપણુ ન આજુરો આણી વાતે વારં

નાણિયુ નાથે, સાદ શ્રવણે સુખી,
 પ્રનદ ચર્ષ પુનોતે નાન દીધુ,
 ડાવન ડાળમા, પદ ચીર મહુ નવા,
 પૂર્વા પીતાબર કાજ દીધુ વાર૦
 નરમયો નીરખીને, મન આનન્ધિયો,
 જે દરિ જે દરિ ચલ્લ રીધો,
 ચરણ ઉપર ચીરા નાની રચો,
 નાથે દાથે કરી હરે રીધો વાર૦
 . પદ રદ મું-ગગ સિંધુડા
 અદનદ દગિયા કે પેકુનાય રણી,
 નરુડ કયા નરુડ કયા વદન વાણી,
 ચાન ચતુરા નનજુજ કહે ભામિની,
 નજ નાનર મારી ગત્ય જાણી અદ૦
 નગમયો નાનર ભક્ત મારો ખરો
 જાળ ત્યા જઈ જરો શીત થાવે,
 જેતે રણો હત તા તે જમા વિના નવ સરે
 . ગીત ને સીધ મધ રે જાવો અદ૦
 દેશ પરદેશની ભાત જે જનખણી
 એક પે એક તે અધિક જાણી,
 નવખે કા નવ લહે, નામ ઓ નવ દળે,
 અખે આગસ તજ તે જ આણી અદ૦
 હેમ હંસાગલા, નન નિર્ગંગ ભક્ષા
 સરવ નૃગાન તે મળે મારો,
 રીત ને ભાતમા ઝેકડ ગમે વીસરો
 દીન ચર્ષ કરગરે વસ મારો અદ૦
 અજ ભવ ધન ને અખે કા નવ લહે,
 માને મુખ ખોનતા વિવિધ વાણી,

નરસૈનો નાથ લક્ષ્મી સહિત આવિયો,

અનલિત આડી અનત આશી. આલ૦

૫૬ ૨૫ મુ-રાગ આશાવરી
(જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૨૭ મુ)

૫૬ ૨૬ મુ-રાગ સિંધુડા
(જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૨૮ મુ)

૫૬ ૨૭ મુ-રાગ સિંધુડા

(આત્મા) બાળવ તું બાળવ તું, સન્મુખ તામગા,

ટાળ્ય દુ.ખ દાળ્ય દુઃખ આજ'મારું, ।

નિગમ નેતિ રટે, આવકુ કરતુ ન ધટે,

અકાવત્સન પ્રજુ મિરદ તારું. આત્મ૦

અરજ મુણો હરિ, શુ કહિયે ફરી ફરી,

લવણે ન માંભણો નિરા આપી;

ધાવ ધરજીધરા, જાળજે વદવારા,

ફુટને. હાથથી યો મુકારી. આત્મ૦

સત્યને પાળવા, અમત્યને ટાળવા,

પ્રગટોને પૂરણુ બ્રહ્મ પોતે,

ફૂમનો હાર આપજો કમગાપતિ,

મુઝિરશ્વાન સજા રે જોતે. આત્મ૦

સુખડા આપવા, દુઃખડા ટાળવા,

અનાધના નાથ તમે રે કહાવો;

નરસૈયો બેઠ કર જોડીને વીનવે,

સ્થામના ચરણનો લેવો લા'વો આત્મ૦

૫૬ ૨૮ મુ-રાગ સિંધુડા

હો જાગૃતિ જાગવા, શુ રે જોષ રહ્યો,

દયા આણુ દમોદરા યાતે વહેયો,

કરતે કૃપા હરિ, આપને શ્રીહરિ,
 સુર જગ્યાથી મને રાગ પેહેતો. હો જ.
 તું રે હારિ પ્રભુ ધણી રે તું મારો,
 મેં રે લક્ષ્મીવર તુંને રે આગો;
 જાતવતસવં એતું ગિરદ છે તારું,
 તેતું જાણીને નાથ તુંને ધાયો. હો જ.
 મેહેલ માયા મધુસૂદન માળા તણી,
 હાર આપ્યા પાજે કેમ ત્યાસે;
 પેરેપેર પરજાવે મંડળિક હારને,
 તે દુઃખ તુજ વિન કાણુ ટાલે. હો જ.
 કુસુમની માલમાં કંઠેયું ચું ચર્ષ રહ્યો,
 આગો કૃપાનિધિ ચું વિચારો;
 નરસેંવાયા સ્વામી આસ તારી ધણી,
 આ દેહ હામોદરા તમે ઉગારો. હો જ.

પદ ૨૬ મું-રાગ સિધુડા

આપ્યને હાર કપડી રે તું કાનડા,
 આ ગોકુળમાં કપટ ઘણાં રે કીધાં;
 મળવનિતાસું પ્રીત જોડી કરી,
 તેં રે આહીરડીનાં શણુ લીધાં આ.
 કપટ કરી દહીં દૂધ તેં ચોરિયાં,
 સુર અસુર મુનિ સરવ જોતાં;
 કપટ કરી રંગ સસ રમાડિયાં,
 પછે બાપડાં ગુર્યાં વન રેતાં. આ.
 પહેલે પ્રીત કરી ત્યારે કપડી ન જાણિયો;
 હવે રે ચું કહું તુંને અવર વાણી;
 બાણે નરસેંથો કર જોડીને વીનજું,
 રાખને લાજ સારંગપાણી. આ.

પદ ૩૦ મું-રાગ સિંધુડો

માગા મધુવંન આજ વાહની થઈ,

રાખી રઘિયામાલી કરે છે સનો,

હારમાહે હીરા હશે રે સુણ્ય શામળા

જોમે લક્ષ્મીવર તો વિભાસો માગાં

મહાગિક ઉપર મેહેર કાઢી વણી,

મુજ ઉપર થઈ દયા ઉતારી,

સક્તનો તુ સાથી થયો રે શામળા,

પોતાના માટે મૂક્યો પિસારી માગાં

બકાવતસન એવું મિરદ છે તારુ,

તુ રે વળૂખ્યો તારે બરાંસે,

દીન પ્રતે હાર તુ દે તો દાનેહરા

વિપત્ત પડે હાવા શુ વમાસે માળાં

તારો વાક કાઢ નથી રે નારાવપુ

હુ કુખ પામુ તે તો મારે પાપે

નરસૈયો કહે મુને મહાગિક મારશે,

હાર રહ્યા થઈ શે ન આપે માગાં

પદ ૩૧ મું રાગ સિંધુડો

હાર હંમા વન્ધે રે રાખી રહ્યો

કૃપણ થયો રે તું કૃષ્ણ કાળા,

હસતાં ને રમતાં છુ તારો પ્રાણુલો,*

આપ્ય હાર ને નાથતું પુષ્પની માળા હારં

તાગ બગ થઈ ઘણું રે બગ મારે,

તુ જ આપીય ને મારે લેવી,

તારા મનમાં વાત ફેરી હશે,

મારા મનમાં ના આવે એવી. હારં

મરણુ ચડી નવ જીહુ રે મધુસૂદન,
 નેટ નિર્વાણુ આ દેવ પકશે,
 હાર આખ્યા વિના, મંડળિક મારશે,
 એ અપયશ હરિ શીસ ચહો. હાર.
 વેમ કર વિક્રમા, વાર લાગે ધણી,
 સૂર સમે હાવાં ઉઠે રે યાગે;
 મંડળિક રાયને માન વાધે ધણુ,
 નરસૈયાનુ જગ સ્વીણુ મારશે હાર.

પદ ૩૨ સુ-રાગ સિંધુડા-બિલાસ

અલ્યા સાર કર સાર કર મારી સામળા,
 બોલતો નથી તે સુ માંખ્યા માટે,
 રસે આપીશ તો રસ ધણો વાધશે,
 નહિં તો મૂલ્ય મને મૂળ સાટે. સાર.
 પ્રીતની રીત તુ કાઈ લેહેતો નથી,
 નીર કેમ રહે અલ્યા કુલ દૂટે,
 જોડી મોડી જ્યો જૂડો સદા,
 અણુદિવારી મન્ત્રક કોણુ દૂટે સાગ.
 અલ્યા કળિયુગ માહે પત ગર્ભ તારી,
 સરણુ અહી વેળુવ કોણુ યાગે,
 ભક્તિ કરતાં કહેશે નર્મયો મારિયો,
 જમતમાહે જય કોણુ જાગે સાર.

પદ ૩૩ સુ-રાગ મલાલ

મરીમનિવાજ તુને, કોણુ કહે સામળા,
 દુષ્ટનિવાજ મે આજ જાણ્યો,
 સર્વ સન્ધાસીથી, તું જીહે બાપડો,
 તેનો બેપોત્ર (૧) જાએ તાણ્યો. મ.
 ભક્ત જૂએ મરે, જક્ત હાસી કરે,
 પેવાં પાડિયાના તુ દાનદ કાપે;

બૂત ભેરવને, લાહુઆ લાપસી,
 કોહુકુચુ તારે નામે આપે ગ.
 બન્તા સૌથી કરે, તુજથી કાઈ નવ સરે,
 પેલા લાકિયા લાખેણી મોજ માણે,
 ચાકિયા યુગને માન પલ્લુ પલ્લુ,
 તારા દાસને કો ન જાણે. ગ.
 મોગ્ધ દાંતી કર, કુબ્દ દાજે બળે,
 વળી વળી તુજને ચુ રે કહિયે,
 જશે નગરૈયો તારા ગુણ ગાઈ જીવિયે,
 જોકયા જૂતળ કેમ રહિયે. ગ.
 ૫૬ ૩૪ મુ-રાગ સિધુડા
 હું રે જામક તુ દાતાર દામોદરા,
 મારે મન તો બિરદ સાચુ,
 આપો કે ના આપા તોએ ત્રિકમા,
 તુજ વિના બીજા કોને ન જાણુ રે
 બક્ષા જુગમાની સાર કરી સામળા,
 નવનિધિ આપી ત્રુકયા મોરારી,
 ચત્રબુજ રામ તે ચત્રદાસ ઉમારિયો,
 તેન કૃપા કરો દાર્વા મારી હું રે
 ગુરુબાદક યમસદનથી લાવિયા,
 અર્જુનની પ્રતિમા તે રે પાળી,
 બ્રાહ્મણના દસ પુત્ર દર્યા હતા,
 વૈકુંઠનાથ તુ લા-ચો વાળી હું રે
 એનાં પલ્લા બિરદ છે તારા,
 નારુ દુખ દર્વા કહું રે તુજને
 હાર નહિ આપો તો મહાજિત મારશે,
 નરસૈયો કહે દરિ રાખ મુજને હું રે.

પદ ૩૫ મું-રાગ મેવાડો

મારે ને માથે રે હો, વાહલાજી તમો ધણી રે,
 અવર ન મોટો કો મહારાજ;
 શોધ તો લીજો રે હો, સ્વામી મારી રે,
 જેમ તમે હિઝાર્યો ગજરાજ. માં
 ચીસ નવ રાખો રે હો, મનમાં માધવા રે,
 મોહન મારે તમે છો નાથ;
 મંડળિક રાધ રે હો, મુજને મારશે રે,
 ત્યારે કાણુ ગાલશે હાથ. માં
 અમ રાંક મું રે હો, રીસ ન સખિયે રે,
 પ્રભુજી અગડંક મહારાજ;
 મજ તે રાખ્યું રે હો, ગિરિવર કર ધરી રે,
 તેમ અમને હિઝારોની આજ. માં
 સાધુને લીજો રે હો, અહો મુજ સામળા રે,
 મૂકી મન તણે અહંકાર;
 હું તો તારો રે હો, તું મારો સદા રે,
 તે તો જણે જુગ સંસાર. માં
 પ્રભુજી હાર આપો રે હો, સમરથ સામળા રે,
 આવડી જાને લગાડે વાર;
 રતનબાઈ કહે રે હો, પ્રભુ તારી વીનતી રે,
 વાહલાજી રાખોની આ પાર. માં

પદ ૩૬ મું-રાગ મેવાડો

(જુઓ હારમાળા, પદ ૬૩ મું, કાહનગાઈના મુખમાં)

પદ ૩૭ મું-રાગ કેદારો

દેવા તું સમો મૃદુરથ મેં નવજે નવ નિરખિયો,
 પ્રગટ વદમી સહિત વાજ આપું;

આપ આપદ ધરા, અગ રેખા કરા,
 સેહેનમા બકતનુ કપટ કાપ્યુ દેવા.
 x x x સહુપત કર મથિ,
 હું ને બકતનસલ સુણી પ્રેન નાધે,
 અમતે અનુચદ કરા, આપ ગળ વણુ ધરી,
 કપટ કાળા વિના શણુ સાધે દેવા.
 એમ કહીને આનાપ કીધો વળી,
 અગોઅને અનુન પ્રેમ પોની,
 કપટ દૂટી સગા અગ તાગી સગી,
 નરસિંયાઓ સ્વામી મન્યો ઁ ભોમી દેવા.

પદ ૩૮ મુ-રાગ કેદારે

દેવા બકિત આપે હુંને બકિત આપે,
 વિચરસ કશુ ના લેસ આપે,
 કૃષ્ણ કરુણા કરી કર મહો માહારો,
 મોહમાયા તણી બનગ કાપે દેવા.
 પ્રગટ લીલા હરિ પેખિયે પ્રેમનું,
 ભુવતીના નૃપમા ઝલો રે ગોપી,
 કહ બાહ ધરી નરસિંયો નાથજી,
 શબ્દ સૂર તાનસું ગાય ગોપી દેવા.
 સુરિનર મુનિજન જેની સ્તુતિ કરે,
 બહા વેદે કરોતે વખાણે,
 બણે નરસિંયો જે ધન્ય આ દેહને,
 બકિતરસ પૂર્ણ પ્રેમે પ્રમાણે દેવા

પદ ૩૯ મુ-રાગ કેદારે

આપ્યને જૂદરા બકિત જ તાહારી
 કરુ ભોરીને કહ મોરારી આપ્ય

સોજ સદસ ગોપીની સાથ ક્રોડા કરી,
 તોયે તુ કહેવાણે પક્ષયાગી;
 બળિ તણે દારે તુ બાણેનો (૨) ધર્ષ રહ્યો,
 નદને આગણે ગાય ચારી. આખ્ય.
 નાનાનું ઝાપરુ ઝાઝને આપિયુ,
 કમીરાની રાખી અવિચળ વાણી,
 મામેરા વેળાએ, રાજ જાતી હતી,
 ત્યા તમે મોકલ્યુ દાહુ પાણી. આખ્ય.
 તમે અનેક ઉધારિયા પતિતપાનન કર્યા,
 દીન જાણી રખે લાજ આણે;
 બેહુ કર જોડીને નરમૈયો રીનરે
 હજી વચી પ્રભુ તમે મે ન જાણે. આખ્ય.

૫૬ ૪૦ મુ-રાગ મિહાગમે

તુમ વિના કેને નવ જાસુ, જાદવરાય,
 તુમ વિના કેને નવ જાસુ,
 ફરી ફરી કરમે ભરમે ધણુ બુધ્યે,
 તારી ભક્તિ વિના સૌ કાસુ. જાદવ૦
 અનેક પક્ષ દિક મોટ મોટરા,
 તે માટે નવ રાસુ,
 મન વચન કર્મ જોવિદજીને ચરણે,
 તે નરજરિ આગળ નાસુ જાદવ૦
 વસ વાગ તપ તીરમ નત,
 વેદ કહે તે, સાસુ,
 નરસેવાયા નાય મદિર પધારે,
 તે જાવ જસ હરિ જાસુ. જાદવ૦

પદ ૪૨ મુ-રાગ કેદારો

વાત વિચારતા પ્રાત યાચે રખે,
 હવે ક્યમ હરિ રાખજો ખ્યાત,
 મરણુ મારુ કયુ, નોક યાગે હમુ,
 મગ મગત કહે આજ વાત વાત
 મુને ઉઘારતા અરથ તારો થગે,
 તારા નાસને દદ વિશ્વાસ બેમે,
 ચેત તો સામળા નણે જૂદા નહિ,
 સ્યામ વદન લઈ દુષ્ટ રેહેગે વ્રાત-
 હરિ મળ્યો હાય તો સાખ્ય અતિ કહે,
 અર્ધામ ગોપી ચક્રી સરન દીપે,
 આશ તારી એમ નરસૈયો ઓચરે,
 નિર્મળ જ્યોતનુ તેજ દીપે વાત-

પદ ૪૨ મુ-રાગ કેદારો

(જુઓ હારમાળા, પદ ૭૬ મુ, પાકોદથી)

દામોદર દયાનિધિ સાનો, નરસૈયાનો રાખ્યો રગ,
 આપણા સેવકને સુખ દીધુ, મડળિકનુ માન કીધુ બજ દામોદર-
 એણે જાન જાત્યે કાઈ નવ જાણ્યુ, વેણુવ સાથે દેખ કીધો,
 અતરંગતિએ વિચારીને જોજો, એણે કુળ જાપન્યો વિખવાદ સીધો દાં
 કળિયુગ માહે પ્રત્યક્ષ દીકુ, નરસૈયો જીતાકચો હોડ,
 આપ્યા કુડળ ત્યા વળી કાને આપ્યુ પીતામર કટી છોડ દામોદર
 (મુને) કાણે કલો કપટી ને કાણે કલો કામી, મેવકજનને તારી આય,
 રાખી લાજ સભામા, સાન્ની, દુરિજન સવળા યથા નિરાશ દામોદર-
 જોજોકાર હવે સારડમા, હરખે આપ્યો હાર હરિ,
 સામગિયો સંદા સુખકારી, નરસૈયાને કરુણા કરી દામોદર-

પદ ૪૩ મું-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિશિષ્ટ ૪ મું, પદ ૪ મું)

ઝોળંભો (?) અક્ષળ ન થાય રે, જીભીલો ઝોળંભો અક્ષળ ન થાય;
 મારો ઝોળંભો શ્રી ગોકુળરાયરે, જીભીલો ઝોળંભો અક્ષળ ન થાય.
 પ્રજ્ઞાદ વિભીષણુ નારદ અમરિષ, બળ બધી હનુમાન રે;
 અકૂર ઝોધવ વિપ્ર સુદામો, વિદુર સક્ત વરદાન રે. જીભીલો.
 ઝોળંખ્યો દુપદતનયાએ; ચરણરેણુ અહલ્યા તારી રે;
 કુબ્જાનું ચંદન માંગી લીધું, ગોકુળ રાખ્યું ગિરિધારી રે. જીભીલો.
 ઝોળંખ્યો નાર વ્રજવનિતાએ, તરણુ તારણુ મોરારી રે;
 ઝોળંખ્યો પ્રીતે તેની પ્રીત કરે રે, લીલા કુંજવિહારી રે. જીભીલો.
 દુષ્ટમતિ દુર્યોધન કહિયે, સતી રુદામાં આણી રે;
 પંચાળીનાં પટકુળ પૂર્ણા, એવા સમરથ સારંગપાણી રે. જીભીલો.
 સાંદીપનસુત કૃષ્ણે રે આખ્યા, વેદ કહે તે સાચું રે;
 મારો હકાર શ્રીદામોદર, જન જનને નહિ ભયુ રે. જીભીલો.
 બક્તવત્સલ પતિતઉદ્ધારણુ, દીનોનાથ કહાવે રે;
 નરસૈયાયા સ્વામીને ભજતાં, સસારમાં નવ આવે રે. જીભીલો.

પદ ૪૪ મું-રાગ પંચમ

ધન્ય રે ધન્ય રે એમ કહે શ્રીહરિ,
 ત્રિગુણ રહિત થયુ મન તારું;
 કાટી બહાડપતિ, કરે છે વીનતી
 નરસૈયા તુ માન વચન મારું. ધન્ય રે.
 બહા શંકરસુત સનકાદિક આદિ જતી,
 શેષ શુક્લ ધરે ધ્યાન મારું;
 મન કર્મ વચને, તે મુક્તિને અનુસરે,
 કાટી મુક્તિ તારે ચરણ વાઠું. ધન્ય રે.
 જેવી વ્રજસુંદરી તેવો જ નરસૈયો,
 કુસમચી પાંખડી ડીટ સો'યો;

ભાગ્યજન પ્રતિપાલને કારણે,
 અખિલ પ્રજાડ ચક્રી આનુ ધાયો ધન્ય રે
 જીજ્ઞાસીયા નધુવન મા વજી,
 પુરષ નામે કાઈ પાસ ના વે,
 આં એ શ્રીહરિ, નજવનિતા ખરી,
 નરસૈયા વિના હુને કાણુ લકાવે ધન્ય રે.

૫૬ ૪૫ મુ-રાગ આશાવરી

વાહના રે મુને વૈષ્ણવ વાહલા, તેના દાસ તણે હું દાસ રે,
 હું કોની પ્રજાડ તણે આમી, મે રુચ્યા કીધો વાસ રે વાહલા.
 વૈષ્ણવજનનું એ લક્ષણ છે, તિલક જાપા ને માળા રે,
 શરણુ આવે તેને સુખ આપે, દીસતા દયાળા રે વાહલા.
 જોયા મદિર મુદિર બોમી છે ચીતરે જોખ રમ રેન રે
 વૈષ્ણવજન નિશ્રામ નહિ તે એ મદિર વેહેતા મેહેન રે વહાલા.
 વૈષ્ણવજનની છર્ણુ ઝંપડી મારે તે વૈકુઠ કોડ રે,
 નરસૈયાયા આમી ભક્તાવત્સલ હરિ, ભવના બંધન છોડ રે વાહલા.

૫ ૪૬ મુ-રાગ દેસરો

(જુઓ દારસમેના ૫ ૫૬ ૨૮ મુ અને પરિચિટ્ટ ૫ મુ)

૫૬ ૮૩ મુ-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિચિટ્ટ ૩ જુ)

૫૬ ૪૮ મુ-રાગ આશાવરી

મુખપટ્ટિ સૌમ્ય કરે છે ધન ધન વૈષ્ણવજન રે,
 પૂરણ પ્રીતિ કરી [પ્રભ] સાથે જોવે પ્રભ ધન ધન રે ૫૦૫
 અને ભક્ત આગે ઉધાર્યા કૃપા કરી મોરારી રે,
 સોરઠ મર્વે જોવા મળ્યુ મોહી રહ્યાં નરનારી રે ૫૦૫
 એણે તરક જાત્ય કાઈ નવ જાણ્યુ, ભક્તસુ વિવાદ રે
 ન તરગતિએ વિચારી ન જોયુ એમ જોલે સૌ કુવાદ રે ૫૦૫

મે, ૧) સહિત મહિ દાન જ દીધાં, નિત્ય નહાતો ગગાજળ નીર રે; પુષ્પ
હરિજન સાથે હોડ કરી તો, પામ્યો સાપ સરીર રે.
અદ્દ મહા દાન આપ્યાં બહુ પેરે, જે રે જપ તપ ધ્યાન રે; પુષ્પ
તે તો કાણુમાં નિષ્કળ હોયે લો કુલાય વૈષ્ણવજન રે.
બોલે પ્રભા દિસેદિસ બહુ, કહે સત્ય વદે વચન રે; પુષ્પ
જે વૈષ્ણવસું વિવાદ કરે રે, તેને કડોડા બુદ્ધિવન રે.
મંડળિકરાય મહેતાજીનેરે પૂછે, માહરા કાણુ કરમની વાતરે; પુષ્પ
ભણે નરસૈયો તુ અસુરને અશે, બાણે છે તારી માત રે.

પદ ૪૬ મું-રાગ રામકલ્પી

ધન્ય ધન્ય રે જીવિત વૈષ્ણવનુ, 'જ્યાં જાય ત્યાં હરિ ગુણ ગાય રે;
ચૌદ લોકમાં પહેલી પૂજા, નરનારી વંકુડ જાય રે. ધન્ય
વૈષ્ણવ કેરા કહું સુતકણ્ય, તિલક છાપ દુલસી માળ રે;
વૈષ્ણવ કેરો વેશ દેખીને, જમકર્કિર નામે તત્કાળ રે. ધન્ય
જનમ મરણ દેરો છૂટે, જન્મ ભોખમા ન રાખે અગ રે;
તે નર જીત્યા સસારમા, જેને હોય વૈષ્ણવનો સંગ રે. ધન્ય
માતાપિતા કેડુ કુંજ તાર્યુ, પાડોશી પાવન પરિવાર રે;
ભણે નરસૈયો હરિગુણ ગાતા, પુનરપિ નવ હોય અવતાર રે. ધન્ય

પદ ૫૦ મું-રાગ આશાવરી

જેને બાંનુ શામળિયાનુ, તેને જમ શુ કરશે રે;
તિલક છાપ દુલસીની માળા, ભેડ ભેડ પાછા કરશે રે. જેને
સૂતાં બેસતાં હસતા રમતા, શ્રીહરિ હરિ મુખ કહેશે રે;
પુનરપિ જનમને ભે નિવારી, પ્રભુચરણે ચિત્ત અડશે રે. જેને
સાચું સગપણ શામળિયાનુ, તે નર દુખી કયમ થાશે રે;
અનેક લકત છાયા આગે, ગાયા હશે તે ગાશે રે. જેને
જેને નર વરિયા વિઠ્ઠલજી. તેને બીજો કયમ ગમશે રે;
નરસૈયાયા સ્વામી વિના સજની, લક્ષ ગોરાશી ભમશે રે. જેને

પદ ૫૨ મુ-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિચિત્ ૪ મુ; પાડબેઠ છે)

શ્રીદામોદરના ગુણ ગાતાં, તે નર હુખિયા નવ હોયે રે;
સદા સામળિયો શરણ રાખે સન્મુખ યદને જોયે રે. શ્રી. ૧
મૂરખ મૂઢ હોડે વલવલતા, નવ જાણે હરિ મરમ રે,
સાંભળતા આવે અલમેસો, પૂર્ણાનંદ પરબક્ષ રે શ્રી ૨
છેલછમીલો ને હોગાલો, નિત્ય પ્રત્યે તેને બળિયે રે,
મડળિકનુ જેણે માન ઉતાર્યું, તેને કઈ પેરે તળિયે રે. શ્રી. ૩
મુખકારી સાધાર મારો વહાલો, હુ અવિચળ પદ પામ્યો રે;
નરમૈયાયા સ્વામીનું મુખ દોઢે, બવલન સધળો વામ્યો રે. શ્રી. ૪

પદ ૫૨ મુ-રાગ ઢેરાખ

(જુઓ પરિચિત્ ૪ મુ, પદ ૩ જુ)

નિરખી લોક નગરના હરખ્યા,
ધન્ય વૈષ્ણવનો અવતાર રે,
મહિપતિ આરી ચરણે લાગ્યો,
કરે હરખ ઓગળવ નરનાર રે નિરખી ૧
અમે અણુધ ને રાવ કણુદિ,
કાધી વૈષ્ણવની ખ્યાત રે,
સ્વામી સેવકમાં બિન ન હોયે,
સમરથ વેદ વિખ્યાત રે. નિરખી ૨
વામુદેરને વાહજા જે વૈષ્ણવ,
તે સાથે તો કરવો દેખ રે,
સાચુ પાનુ સામળિયાનું,
વિધાતાએ લખિયા લેખ રે. નિરખી. ૩
હરિજન સ્વચ્છા હરખ પામ્યા,
વરત્યો જ્યજ્ઞવકાર રે,
બલે નરસંયો તિનક ને તુલસી,
જાવ છમીલાનો વિહાર રે. નિરખી ૪

પદ ૫૩ મું-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિશિષ્ટ ૪ મું પદ ૫ મું)

નરમૈયાને કીધી દયા, વૈકુંઠનાથ તે સન્મુખ થયા,
આપી માળા ને રાખ્યો રંગ, પ્રગટ થયા શીપરમાનદ
પચ્ચણ્દ વાજે નિવાન, રાજ કર જોડી માગે માન,
રાખો મહેતાજી જાણ્યો મહિમાવ નીચો ચઢતે લાગુ પાય
દૃષ્ટ થયી દુષ્ટ અજગો થા, થોડે દહાડે અસુખ જ થા,
વૈષ્ણવજનની નિંદા કરે, સૌરૌ નરકે સમયે
નિવહિન લેશે હરિનુ નામ, તેના સરશે સધળા કામ,
જાણે નરમૈયો હરિકીર્તન કરે, પુનઃપિ નરકે નવ સમયે

પદ ૫૪ મું-ગગ લલિત

વાહયે વાહલે મારે, વાહને તે વાહલ વધાર્યું રે,
કૃપાનિધિએ કરુણા કરીને, બરદ પોતાનું પાણ્યુ રે વાં ૧
મહાજિજ્ઞ રાજને સાલીંગ સરખા, સર્વ મળીને મેકા રે,
દુરજન લોકે દ્વેષ ઉપજાવ્યો, પણ આપણ ચિંતામા પેકારે વાં ૨
એ નરસૈયો એ નારાયણ, શિવકૃપાએ પામ્યો રે,
આપણા પાપ પાપા પૂરવાના નમીને શિર નામો રે વાં ૩

પદ ૫૫ મું-રાગ લલિત

વાહનાના ગુણ ક્રિયા ક્રિયા કહિયે,
અવસરે આતીને રાખી લાજ,
પતિતપાવન પ્રભુ નામ તમારું
પ્રગટ થ જો છે ભક્તને કાજ વાં ૧
કૃપા કરી ઠને હારજ આપ્યો
મહાજિજ્ઞ મુખ કીધું ભાગ,
સમા સવળી આશ્રય પામી
કૃપા તમારી પરમાનદ વાં ૨
સાચી પ્રીત કરે જે હરિસુ
તેના મનના પૂરે કોડ,

તમે કૃપા કરી નરનૈયાને,
જે દામોદર જે રજકોટ. ૧૦ ૩

૫૬ ૬૬ મુ-રાજ સંસિત

વિષ્ણુર વિષ્ણુ આપક, ગમ્ય તમે નન જાવે ર,
આદે અતે એહ જ દિયે, નર- તણને આવે રે. વિ. ૧
એ રૂપીયો મદા ગ્યાનદી, ભક્તને વાડ વડાવે રે,
નાનર નપગા દેખ કરે, પણ ભક્તિ વાદવી જેને આવે રે. વિ. ૨
એ તો મદા ભક્તવિનકારી, સિવકૃપાએ પામ્યો રે,
નરનૈયાઓ જ્વાળી ખતે મગિયો, અનેક વેદના વામ્યો રે. વિ. ૩

૫૬ ૫૭ મુ-રાજ ત્રિભાસ

દીનદયાળ દયાનિધિ દામોદર,

દીન જાળી દુને નેરેર કાવી
જુ-જવને દુને નન જાળીતો કાપી,

આપાગા દામની રુખાજી તીધી દીન. ૧

નૃદમનિ મોક જે નનમા જાળીતા,

તરે દરજીએ સિદ્ધા દીધી

રાત દિવન જે મનન કરતો કુતો,

તેને દામોદરે ચાર નધી

અકનગા એની કાણે કાળે નદિ

દર્શન દુર્લભ દેન કરાવ

તેરે નદાસિવની કૃપાએ કરી,

નરનૈયાને પ્રભુ પ્રેમ પાવ દીન. ૨

૫૬ ૫૮ મુ-રાજ દેગાખ

કર જેડીને દાસ લીનવે, હું સતદુષ્ટાથી તુખ પામ્યો રે,

ભક્તની ચન્દ્રચંદ્ર જે મેહતો, અનેક વેદના વામ્યો રે. કર.

અગાની અલ્પજુદિ મારી દેખાદેખી ચાલ્યો રે,

સાધુસમાજમ અનુલિન કરતા, દરજીએ હાથ ગાળ્યો રે. કર.

સરવ સન્વાસી ચગ્ગે ડે નમિયા, નગર તળા જે વાસી ડે;
ભજે નરસેયો દામોદર મેવો, તો ટળ નરભની કાસી ડે કરો

પદ પદ મું-રાગ દેગાખ

(હુ મા પ્રેમાનંદને નામે પદ ૧૫૫ મુ કડી આખુ છે.)
દરખા પોડ નગરના ડે વાસી, ધન વેખાવ અવતાર ડે,
મોઠક મરવે ચગ્ગે 'વાન્યુ', મોડી રવા નરનાર ડે હરો-
મરવ સભાએ ગોખ જાખી, મેલતાઝ મદિર પધારો ડે,
વળી પની ગાય ચગ્ગે વગઓ મરમ નનપયો તમારો ડે હરો
રામાનંદ દારકા પધાર્યા, કહી વેખાવ મદિમાય ડે,
જે વેખાવનુ દા કરે, તે નિય નરક પગાય ડે હરો
મેલેતાજી સખીઓને કહે છે, મરવ નળી કરો ગાન ડે,
રાયે શિખ આપો મેલેતાજીને, નમ્યા સરવ પ્રધાન ડે હરો

પદ ૬૦ મું-રાગ આસાવરી

કહે દામોદર મુખ નરમયા, પ્રેમ પ્રીતે ગાણો ડે,
લોક નાજને વારણે મારો, રાન, કેદારો વચાસો ડે કહે
વળા વિરમ મે પથ નિદાઓ, તોયે તુને દયા નવ આવી ડે,
માગ નુખતો મોઢ જ દાજ્યો, ત્યાં મુરસેના બોવારી ડે કહે
તમે મળી મુગને વસ છોધો, અવર કેતો નવ ધાઉ રે,
કહાનબાદને કહ કુલ્યાનિધિ, હુ વેખાવ હાયે વેચાઉ રે કહે
માનબાદ રતનગાદ પ્રત્યે બોલો, માર સુરમેના સમુ નહિ કોપડે,
કુવરબાઈનુ વાણી પ્રકાશી, (હાવા) બકત મમાજમ ના હોય રે કહે
આખી આઘા અવિનાશી વળ્યા, મતક મુઠી હાય રે,
કુવરબાઈ મર્ધ ચરણે લાગ્યા ધનધન જોકુનાય ડે કહે
નિશ થઈને રહેજે સર્વ સખીઓ, હુ દાસ બકતનો બેન ડે,
તમમુ અતર નહિ કાદ મુજને, સુરમેના તન કેગ ડે કહે
ભગવદ્ભક્તિ આઘ સનાતન, શ્રીગોકુનનો રાય રે,
ભજો નરસેયો ૩ દીન ઊગાયો, તે વેખાવચરણુ-પસાય રે કહે

પદ ૬૨ છ

દેવા દેવ પડી તુજને, દીન પ્રતિપાળવા, કય કમલા રડો જાત આમે,
લાડ પાળો તેનો પાડ ગો માનિયે, હાથ જમણો વગે પેખ સામે. ૧
ગજ તણી વહારે, તુ ગમ્મ નડી ધમ્યો, ગ્રાહના નુખ યકી તે ઉગાર્યો,
વાયો નારાયણ નામ વેતાં વિમે, અધમ ગુણકા અગમલ તાર્યો. ૨
દ્રૌપદી ફેરી નાજને માણે દ્વાગમથી આગો એક શાસે,
પાય પાડવતણી, લાજને કારણે દૂત ચક્રને ગયો દુષ્ટ પાસે, ૩
ધન્વની કામધેનુ કાઠ કરતી રહી, ગોપીનુ ગોરસ ચોરી પીધુ,
શવરીના ખોરમા ગ્વાદ ઝાઝો જડ્યો, સુષિ તણા જન્મ માનુ દીધુ. ૪
જૂપનું નોતરુ ભાવ વિના રયુ, મેમનુ પારખુ પ્રથમ કઢાયો,
એક પત્રે કરી જગત તરપત કરયુ, ભાજને ભોજને તુ ધરાયો. ૫
ભક્તની મૂંડી, જગતની આકરી, દાસ ચરહાસને સઘ ઉગાર્યો,
સુતદેવનું સન્માન રાખ્યુ પાણુ જનકના ભુવનથી સઘ સધાર્યો. ૬
એવા વરદાતા હરિ, બહુ સત ગાયે ફરી મહુર્ના નચન વિઠવા વેદ વાણી
નરમૈયા રકને જખના તાહરી કૃપા કરોને મુને દીન જાણી ૭

[આ પાઠના ૬૧ થી ૮૨ સુધીના પદ આ પૂર્વે આવી જાય છે]

પદ ૮૩ મુ-રાગ આશાવરી

મહાજિન આવીને ના મો પાય, ક્ષુના કરો મહમતિ રાય,
પ્રલય પ્રધાન વીનતી બહુ કરે, નહિજકને નૈજે નીર ઝરે. ૧
શીશ તે સધળા મહેતાને નમ્યા, અને અતિ ઘણું તમને દમ્યા,
અમો અઘાની યયા મહારાજ, તાપી દામોદરરાયે લાજ. ૨
ભીમ મહેતાજીને ચરણે નમે, ધન્યવારી વીનતી બહુ કરે,
દ્વેષી નાગર તાહયા નમ્ય, વૈષ્ણવ સૌ રણિયાત જ. યયા ૩
મહાજિક માનભજ ચક્રને રહ્યો, નરમૈયાનો પરનો રહ્યો,
સભા સરવ ખોને છે પેર, મહેતાજી રધારો ધેર. ૪
મહેતાજી પધારે નદિર મહિ, વૈષ્ણવ જન વધારે તહિ,
જણે નરસૈયો જયો હરિનામ, ત્રીજામોદરરાયને મો પ્રજામ. ૫

પદ ૮૪ મું-રાગ મારુ

ભીમડા હઠ ના કરિયે રે;
 સુંદરશ્યામ છમીલો મૂકી, કહો ક્રોધે વરિયે રે. ૧
 ચાનીનાં લક્ષણ નહિ માને, કહેવાયે બલચાની રે;
 વૈષ્ણવની નિંદા કરો છો, તાંહાં લગી વાત અભણી રે. ભીમડા
 તિલક વ્રજસી ખોટાં કહે, તું શું જાણે વૈષ્ણવની વાત રે;
 ભણે નરસૈયો હઠ મૂકે તો, રમિયે સામળિયાની સાથ રે. ભીમડા

પદ ૮૫ મું-રાગ સાખી

તાંહાં લજ્જાથી તતક્ષણ આવ્યો, ધરણીધર સાંભળો રામ;
 હરિના જન હરિસરખા જણો, મેહેતાજીને લાગે પામ. ૧
 રાગ કેદારો ધરણે કુતો, પ્રભુએ મુકાબ્યો તેહે;
 માંગળી વહુ સારી કરી, નિશ્ચ માતો એહે. ૨
 માહિમા મેહેતાજી તણો, મુખે કહો ન જાએ;
 ધરણીધર મેહેતો એમ કહે છે, એને હરિ સાથે એકતાએ. ૩

પદ ૮૬ મું-રાગ બિહાગડો

શ્રીરામ અંતરજામી રે,
 મુને શરણે રાખો સીતારામી રે. ૧
 અર્પાદા પુરુષોત્તમ શ્રીરામ નિર્ગુણ બ્રહ્મ,
 વ્રજ વિના લવજળ તરિયે ક'મ. ૨
 તલ નામ નિર્મળ નરહરિ,
 જે અક્ષર હો સર્વાધારી, રક્ષાર મક્ષાર મુણકા તારી. ૩
 ચોરાશી ખાણ લમી યાકચો રે,
 હું બટકિયો જલ આપ્યો રે. ૪
 * * માધવાનંદ કહે દવે સર્વે રાખો રે. ૫

પદ ૮૭ મું-રાગ રામગી

વિન્ધેશ્વર વિદ્યલ વિદ્યલ, કડું જો વીનતી,
 વ્રજ વિના દાસ દુઃખ કાણુ જાણે;

વડ-વડા મધ પીની ઝડી જાનની,
 નિકમા નિત શુ તજમે વદાણે. ૧
 કે શુ મેડી રહી રાધિકા કહાનજી તમને,
 કોને કહું કયો, કરુણા કાં ન આણે,
 ભડ કરવી તાં હડ કરજે ચામળા,
 નૃદયો નિકમા સનેક તાણે, ૨
 હતા આહાવ આસરે, અવનર નદિ સાચવે,
 તો પછે આવતે શુ આણે.
 કોણ કારણ પછે કાજ તે આવમે,
 કહે નરસૈયો હાં રીધા રાણે. ૩
 પદ ૮૮ મુ-રાગ પ્રભાત
 કમકમે નન કૃષ્ણ કોડામણા,
 કાગનું ચક્ર તે કોને સુણતા,
 બક્ષિ કાર્તિક લલુ, કોણુ આનણે કહું
 નિદ્રા આવે તારુ નામ વાણતા ૧
 હાથ કાષ્ટ નવ ચક્રુ, અતે આવી અણુ,
 કામ ગુજશુ પશુ કૃષ્ણ કાળા,
 પતિતની પીક તે, બીડ તણે કવણુ,
 આવ ઉતાવળા નક આગા ૨
 જનમ તે મરણુ તો, જીવ સદુને ખરુ,
 શરણુ આન્યા તણે કહ વેહેરો,
 નિરદ લરી વમે, દુષ્ટ આમળા ધમે,
 મોનવા વેળા કા યામે નહેરો. ૩
 હુય જો હરખક, વ્યાપ પર ખરખક (૧),
 ચરખક ચતુર્જ રાવ સાથે,
 નરસૈયો રક તે, પક માહે પળો
 લક પુતા (૨) રહી અહોરે હાથે ૪

પરિશિષ્ટ ૧૦ મું

હારમાળાનાં પદોની સંખ્યા વધતાં વધતાં ૨૧૭ સુધી ગઈ છે.
એ ક્રમ અહીં ખતાવવામાં આવે છે :

પદ ૧ છુન્-રાગ આશાવરી, તાલ રૂપક

શ્રીદામોદર મંદિર સુંદર સુખડ દેશમુખ ધામ રે.
(ભુજો આ પહેલાં પરિ. ૨ અને ૮-પદ ૧ છુ)

પદ ૨ છુન્-રાગ આશાવરી, તાલ રૂપક

અનુચર તેડીને પંથ પલિયે, દુરિજન જોવાને જાય રે;
માનુષાવ મંડલિક રાધ મોટો, ત્યાં જોવાં કામ ન થાય રે. ૧
ચંચ તાલનાં ચરિત્ર અતેરાં, વિનતાશું વેપાર રે;
ચટપટ ચાલ્યું દિવસ આટલા, મોઝ નોહોણું પૂછણહાર રે. ૨
નથી દીકું ને નથી સાંભળ્યું, હરિ કયમ આપે હાર રે;
રાજસમાર્માં રંગ જણાશે, પૂછ્યે જશે પાર રે. ૩
ચાલો હવાં જાણ્યે, શું યારો, સંગ થયો સંસાર રે;
નરસિંહાને નિરખી નયણે રાધે રીસે કોઈ નમસ્કાર રે. ૪

પદ ૩ છુન્-રાગ આશાવરી

તેજા સર્વ સંન્યાસી સુંદર, જે કરતા વનફલનો આહાર રે;
રેખા પંડિત જાણ્યા જોશે પૂછી સત્ય કરો નિરધાર રે. ૧
લીમ ભગત ભાવે તેડાબ્યા નમરવાસી સહિ લોક રે;
સો મલી પૂછો નરસિંહાને, હારની ચરચા ચોક રે. ૨
કુણુ કુરુ તાહારો ને કુણુ એ કીર્તન, કામની કંઠે ગાય રે;
વેદ શાસ્ત્રનો મારમ લોખી, અમને આશ્વર્ય થાય રે. ૩

સત્ય કહો, સદ્યુરુ, દેખાડો, ધર્મરાજ કર ચઢશો રે;
 બીમ બણે : બૂંડા નગસિંહા, નિચે નરકમા પડ્યો રે. ૪
 ૧, ૧ / પદ ૪ મું-રાગ આશાવરી ૧, ૧
 હાલ્યા મુખ તારેથી નરક ન નીસરે, જે માને તે પડશે રે;
 પ્રભુ નરસિંહાનો હેલછાશીલો, જાશે તેને જડશે રે. ૧
 નવલ નારય પતિ નીચો નરહરિ, પૂર્ણાનંદ પરમપદ રસાલ રે;
 બૂંડો બીમ બમે જૂતલમાં, ગુણ અમરિત માને ગોપાલ રે, ૨
 અબલા અનંત સગ સખના, નેપુર ચન મળડે તાલ રે;
 નાચે નરહરિ ને નરસિંહો, નિરખે બીમ સહિત જુપાલ રે. ૩
 જગત કે કરે જપ તથ તીરથ, તે જુદરને ન બાવે રે;
 પૂર્ણાનંદ પ્રેમરસ લીલા, નરહરિ નાચતા આવે રે. ૪

પદ ૫ મું-રાગ સિંધૂડા

(જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૪ મું) ૧

પદ ૬ મું-રાગ સિંધૂડા

દુરિનન લોક કહે નરસિંહો લ પદ... ૧

(જુઓ હારમાળા, પદ ૩૧ મું) ૧

પદ ૭ મું-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિ ૨ જુ, પદ ૨ જુ) ૧

પદ ૮ મું-રાગ ગાડી

(જુઓ હારમાળા, પદ ૧ મું) ૧

પદ ૯ થો ૧૨-રાગ આશાવરી

(જુઓ હારમાળા, પદ ૨ થી ૫) ૧ ૧ ૧

પદ ૧૩-૧૪-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિ ૮-૫૬ ૧૮-૧૯) ૧ ૧

પદ ૧૫ મું-રાગ આશાવરી

શ્રીકૃષ્ણસ્વામી એક વાત સંભલો... ૧ ૧

(જુઓ ને સરખાવો હારમાળા, પદ ૬ મું; અને પરિ ૬-૫૬ ૧૬)

- પદ ૧૬ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૪૨ મું)
 પદ ૧૭ મું-રાગ માલવ
 (જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૨૬ મું)
 પદ ૧૮ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૭ મું)
 પદ ૧૯-૨૦-૨૧-રાગ આશાવરી
 (જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૨૮-૨૬-૩૦)
 પદ ૨૨ મું-રાગ ત્રિતાલ
 (જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૧૩ મું)
 પદ ૨૩-૨૪-રાગ આશાવરી
 (જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૩૨-૩૩)
 પદ ૨૫ મું-રાગ સિંધુડા
 (જુઓ હારસંગેનાં પદ, ૫૬ ૭ મું)
 પદ ૨૬-૨૭-રાગ આશાવરી
 (જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૯-૧૦)
 પદ ૨૮ મું-રાગ મારુ
 (જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૧૧ મું)
 પદ ૨૯ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૧૨ મું)
 પદ ૩૦ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૧૭ મું)
 પદ ૩૧ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૧૪ મું)
 પદ ૩૨ મું-રાગ રામઘી
 (જુઓ હારમાળા, ૫૬ ૧૫ મું)

પદ ૩૩ મું-રાગ સિંધૂડા
(જુઓ ઠારમાળા, પદ ૧૬ મું)

પદ ૩૪ મું-રાગ સિંધૂડા
(જુઓ ઠારસમેનાં પદ, પદ ૩૭)

પદ ૩૫ મું-રાગ રામઘી
(જુઓ ઠારમાળા, પદ ૩૬ મું)

પદ ૩૬-૩૭-રાગ મારુ
(જુઓ પરિ. ૬-પદ ૪-૫)

પદ ૩૮ મું-રાગ સિંધૂડા
(જુઓ પરિ. ૬-પદ ૬ કું)

પદ ૩૮ અ-રાગ રામઘી
(જુઓ પરિ. ૬-પદ ૨૦ નું)

પદ ૩૮ આ-રાગ મારુ

જેહને જેહથુ રગ રે સજની, જેહને જેહથુ રગ રે,
હિને ન મમે ખીજનો મન રે. ॥ મ ॥ ૧
કપૂર હોય જોને ઉજ્જવન રે, વહી વિશેષે મુમધ રે,
તેહેનું કારણ મનમાન્યાનુ, બાધ્યુ મગિયા સાથે બધ રે. ૨
નહિણી હોય જોને નિર્મલ રે, સર્વ દેખાડે વાદ્ય રે,
અંજન વિના ઓપે નહી, નવ્ય ચદે સોના ધાદ રે. ૩
વેદવિખ્યાત જાણે સહિ રે, સાહેર ખારાં નીગ રે,
તેહેનું કારણ મનમાન્યાનુ, ચરીરના સુખ્યે ચરીર રે. ૪
મુલ્ય અવગુણ જાણ્યા વિના રે, કાઈ ન જાણે પાર રે,
અકરદેવે સર્વ તણને, કદે આરોધ્યો સાપ રે. ૫
સાનલિયાશુ રનેહ માહારે, સજની, કદિયે ન યારો જગ રે,
નરસિંહાચા રવાળી સન રમતા, નિહા નિત્ય નવવા રગ રે. ૬

પદ ૩૯ મું-રાગ બિહારગડા
(જુઓ ઠારમાળા, પદ ૩૪ મું)

પદ ૪૦ મું-રાગ મારુ

અન્નો નવ માનિયે રે, તાહારો રહેવા દેને રામ;
તેહેનું મરતી વેલા છે કામ રે. ૧
બહારે કેદ પહે ને નહિખાં મહે રે, અવળે સાંભલતાં રહિયે રે;
લલુતા પાધે જ્ઞાનની પેરે, ત્યાં રામને કહિયે રે. ૨
જનમનો ભોગી કુટુંબવિરોધી, ખોધ બોડો ધણિપાણી રે;
રંગીલો બીલો ને હોખાલો, એવી નરસિંયા નામરની વાણી રે. ૩

પદ ૪૧ મું-રાગ મારુ

(સરખાણો પરિ. ૮-પદ ૩૪ મું)

એવડો ન કીજો વિવાદ, ચેલા નાગરા રે;
પ્રાણપ નામ ધરાવિયું તો દ્યને કીજો વાદ રે. ૧
હરિજનને બકતું શું રે, બદ્ધમીવર લયસીન રે;
બ્રુણ વસ્ત્ર ત્યાજ કરીને, એક મહો કાપીન રે. ૨
સનકાદિક શુદ્ધેશ્વર રે, જે કરે અંગીકાર રે;
નદુઆની પેરેયે બની કરીને, કરાં છાં ચલુગાર રે. ૩
કૃષ્ણસ્વામી સરવેમાં વગે છે, સંતતજો વિશ્વરામ રે;
આધવાશ્રમ કેહે નરસિંયા, નથી બીના કહે બાવ રે. ૪

પદ ૪૨ મું-રાગ સિંધૂડો

(ભુજો હારસમેનાં પદ, પદ ૫ મું)

પદ ૪૩-૪૪-૪૫ મારુ

(ભુજો હારમાળા, પદ ૪૨-૪૩)

પદ ૪૫-૪૬-૪૭-રાગ મારુ

(ભુજો પરિ. ૮-પદ ૩૮-૩૯-૪૦)

પદ ૪૮ મું-રાગ કંભોકનટો (?)

(ભુજો હારસમેનાં પદ, પદ ૪ મું)

પદ ૪૯ મું-રાગ સામેરી

(ભુજો પરિ. ૮-પદ ૧૬ મું)

૫૬ ૫૭ મુ-રાગ સિધ્ધો
 (ભુઓ હારસમેનાં ૫૬, ૫૬ ૧૦ મુ)
 ૫૬ ૫૧-૫૨ મુ-રાગ સોરઠ
 (ભુઓ પરિ ૮-૫૬ ૪૮-૪૯)
 ૫૬ ૫૩ મુ-રાગ મારુ
 (ભુઓ પરિ ૮-૫૬ ૫૦ મુ)
 ૫૬ ૫૪ મુ-રાગ રામગ્રી
 (ભુઓ હારસમેનાં ૫૬ ૫૬ ૮ મુ)
 ૫૬ ૫૫ મુ-રાગ સોરઠ
 (ભુઓ પરિ ૮-૫૬ ૫૩ મુ)
 ૫૬ ૫૬ થો ૬૧-રાગ મારુ
 (ભુઓ પરિ ૮-૫૬ ૫૪ થો ૫૬)
 ૫૬ ૬૨ મુ-રાગ સોરઠ
 (ભુઓ હારમાળા ૫૬ ૩૭ મુ)

૫૬ ૬૩ મુ-રાગ સોરઠ
 એ તો ફોગટ કરવી આશ, બાર બાગી ગયો કે
 સ્નેહ તમારો સરવે હીલે, જોડોને વાહાણ વાગુ રે,
 તારપણ અમારા અપવિત્ર થયા રે,
 તું રાણુગાર હાલાહ નાચ રે, બાર બાગી જશે કે ૧
 ખોટો પાયે ભીત ચઢે નહીં, જૂરી પ્રીતિ ન હોય રે,
 ગોવિંદ મને જો નામ્યે ખૂન, શાસ્ત્ર ભણે નહીં કાય રે ૨
 ઘૂપરી છોડો ને પાનવ આરો વડી ભોડો બે હાથ રે,
 વિશ્વકાર આત્રમ કહે જો છાપનો, બાણને કહો રમુનાથ રે ૩

૫૬ ૬૪ મુ-રાગ મારુ
 નહિ જાય હારખા રે, હરિ માહારો નહિ
 ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧

નાંહાં વિશ્વાસ તાંહાં - છે . વિશંભર, ..
 , હરિની, પ્રોત્ય ન હોય, ખોટી રે;
 તમે વૈષ્ણવમારગમાં, જોયાં . ખાઓ, ..
 મૂંડાવો જટા ને રાખો જોટી રે. ૨
 નાચે ધહા ને નાચે નારદ, નાચે નિગમ તે ચ્યાર રે;
 શાસ્ત્ર તમારાં બાંધી મૂકે, મુને હરિજી આપશે હાર રે. ૪
 સાંકડ વણ્ટે ને તાણું જૂટે,
 વા'લે જ્યમ મયુરામાં કીધું રે;
 બાણે નરસિંહો, હરિ દરશન દેશે,
 જ્યમ દેવકીનંદન દીધું રે. ૪

૫૬ ૬૫ મું-રાગ સામેરી
 (જુઓ પરિ. ૬-૫૬ ૮ મું)
 ૫૬ ૬૬ મું-રાગ મારુ
 (જુઓ પરિ. ૬-૫૬ ૯ મું)
 ૫૬ ૬૭-૬૮-રાગ મારુ
 (જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૬૧-૬૨)
 ૫૬ ૬૯ મું-રાગ સિંધૂડો
 (જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૬૩ મું)
 ૫૬ ૭૦ મું-રાગ સિંધૂડો
 (જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૬૪ મું)
 ૫૬ ૭૧ મું-રાગ રામચંદ્રી
 (જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૬૫ મું)
 ૫૬ ૭૨ મું-રાગ રામચંદ્રી
 (જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૪૩ અને ૬૬)
 ૫૬ ૭૩ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ હારમાળા, ૫૬-૭૨ મું)

- ૫૬ ૭૮ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬-૨૦ મું)
 ૫૬ ૭૫ થી ૭૮-રાગ આરુ
 (જુઓ પરિ ૬-૫૬ ૧૧ થી ૧૮)
 ૫૬ ૭૬ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૩૮ મું)
 ૫૬ ૮૦ મું-રાગ સિંધુડો
 (જુઓ દારસમેનાં ૫૬, ૧૪ મું)
 ૫૬ ૮૧ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૪૦ મું)
 ૫૬ ૮૨ મું-રાગ સિંધુડો
 (જુઓ દારસમેનાં ૫૬, ૫૬ ૬ મું)
 ૫૬ ૮૩ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૪૪ મું)
 ૫૬ ૮૪ મું-રાગ બિહાગડો
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૬૫ મું)
 ૫૬ ૮૫ મું-રાગ આરુ
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૪૬ મું)
 ૫૬ ૮૬ મું-રાગ સોરઠો
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૪૭ મું)
 ૫૬ ૮૭-૮૮-રાગ વેરાડો
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૧૮-૧૯)
 ૫૬ ૮૯ — દર-રાગ કાલેરો
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૨૧-૨૪)
 ૫૬ ૯૩ મું-રાગ આશાવરી
 (જુઓ દારમાળા, ૫૬ ૨૬ મું)

પદ ૯૪ થી ૯૭-રાગ સિંધુડો
(જુઓ પરિ. ૬-પદ ૨૧ થી ૨૪)

પદ ૯૮ મું-રાગ અઃશાવરી
(જુઓ હારમાળા, પદ ૨૭ મું)

પદ ૯૯ મું-રાગ સિંધુડો
(જુઓ હારમાળા, પદ ૨૮ મું)

પદ ૧૦૦ મું-રાગ સારંગ
(જુઓ પરિ. ૮-પદ ૭૬ મું)

પદ ૧૦૧ છું-રાગ સારંગ
(જુઓ પરિ. ૮-પાદ્મીપત્રું પદ ૭૬ મું)

પદ ૧૦૨ જુ-રાગ સારંગ
(સરખાવો પરિ. ૮-પદ ૭૭ મું)

ગયો મુકુંદાશ્રમ તાંહાં રોપ ન માયે, આવીને રાજ લાગ્યો પાયે. ૧
કહો ત્યામી આબ્યા ક્યમ આંહયે, વાત કરો જોવી મનમયે. ૨
કેહે રજની સમથી વહીને ગઈ, એહેનો દામોદર આબ્યો નહીં. ૩
જો તાગર ઉપર તમે કરશો દયા, અબ્યો સરવ સંન્યાસી અમથા રહ્યા. ૪
તુ વૈષ્ણવનું જો ઉપર કરીય, સંસારસાગર થું તેણે તરીકા ? ૫
પદ દરશનના ધર્મ વડીને ગયા, વૈષ્ણવના ધર્મ આગલ થયા. ૬
મુને આવડે અષ્ટાદશ પુરાણ, હું અસત્ય નદિ બોલું વાણ. ૭
વહી મુને આવડે ન્યારે વેદ, સકલ સાસ્ત્રનો જાણું ભેદ. ૮
સાદા ત્રણ કોડ મે કીધાં ત્રત, માદારું રહે છે પરમપવિત્ર. ૯
સાદી ત્રણ કોડ તીરથ આબ્યો કરી, મુને સિદ્ધ વાચ્યા આપી શ્રીહરિ. ૧૦
મુને કહું છું મંડલિકરાય, આજ અમારી લક્ષ્મી જાય. ૧૧
જામી બોગલ દામોદરરાયે, નરસૈયાને કરે સહાયે. ૧૨
જો દામોદર કહું નવ કરે, તો નરસૈયો માલા કંઠ નવ્ય ધરે. ૧૩
જો તું કહું માદારું ચિત નવ્ય ધરાં, તો મુને જાણી ભરમ જ કરું. ૧૪
તે સાંભલી વિરમે થયો, સજા મધે આવીને રહ્યો. ૧૫

પદ ૧૦૩ જુ-રાગ મેવાડા

(જુઓ પાં ૮-૫૬ ૭૮ મુ) -

પદ ૧૦૪ શુ-રાગ મેવાડા

(જુઓ પાં ૮ - ૫૬ ૭૮ મુ, ૫ મી લીટીથી થર)

પદ ૧૦૫ મુ-રાગ મેવાડા

(જુઓ હારમાળા, પદ ૬૨ મુ)

પદ ૧૦૬ કુ-રાગ સિંવડા

(જુઓ હારમંત્રી પદ, પદ ૬ કુ)

પદ ૧૦૭ મુ-રાગ આશાવરી

હમારે મન વાહાલા તનય વાંધુ,

તમારા મનની કાણુ જ લેહે,

તમે તમારે રમે રમે હો,

કુરિંગન પોકટા ક્યમ સેહે ? ૧

રનેહ કીજે તો સાચો કીજે,

સાચા વિના નેહ કશે ?

અદક્ષિણ અલજા ન રહિયે માહારા વાંદા

જે મુકદ ન માંહિયેશ રે વસ્મે ૨

અનેક નારી નાથ તમારી

અમારે તમ વિના અવર નહો કાયે,

તે નરનારીનુ જાન્ય વાંધુ રે,

નરનિયાયા ગ્વામી સન્મુખ જોયે ૩

પદ ૧૦૮ મુ-રાગ આશાવરી

તમારે મુખ વાહાલા મૂકયું ન જાયે,

તમ્મે હો માહારે મનમમતા,

ધક્ષાદિકને મોહ ઉપજવો,

રૂપ લક્ષણ મુખ મુંદરતા. ૧

મોરની વળડો મધુરે વરે જાઓ
 ચચલ નેણુ ને ચપલતા,
 સરવે સાદે ધેન મોલાવો,
 માનનિયાયા મન હરતા ૨
 મુરિનર મુનિજનને ધ્યાન ન આવો,
 વ્રજવનિતાશુ રગે રમતા,
 નંદના કુવર તમને કાણે ન ક્યાણા,
 તાહારી લીના ન જાણે બ્રહ્મા વેદ વદતા. ૩
 વા'લાણુ રે અગમ નિગમ અર્વે તમ્મો જાણો,
 જાણો છો મનની મમતા,
 નરસૈયાયા ગ્વામી તને નચ્ચ જાણે,
 તે નરનારી બમે બવ બમતા. ૪

૫૬ ૧૦૬ મુ-રાગ આશાવરી

કાટિ કદમ તણો દર્પ હરવા હરિ,
 ભૂતત્ત્વ ભોગીનું રૂપ લીધુ,
 કામની કેલ કરવા કલિ કાલમાં,
 અબલા જનને અબેદાન લીધુ ૧
 ચાર જુગને વિમે મુકી નહોં નારને,
 વેદ પુરાણુ એમ સાસ્ત્ર બોલે,
 તે વ્રજનારી વિખિયાર મનવી બળે,
 રગ રાતો સદા સગ ડોલે ૨
 સારમા સાર ચણુગાર રસ કીધલા,
 એવુ કતા જે કા મુખ મોડે,
 જે રસ ગાયો નારદ શુકદેવજી,
 નાય લક્ષ્મી તણો કાચ ઝોડે ૩
 અમમ ઉધારવા પ્રગટ્યા શ્રીહરિ,
 એવુ જાણી જે કા ગાન કરમે,

તે તણા ચરણની રેણુમા નરસોહા,
જેવા કોટાન તે કોટ તરશે. ૪

પદ ૧૧૦ મુ રાગ સિધૂડા
સારમા સાર અવતાર અવલા તણો,
જે બલે બલ બરની રીજે
પુરુષ પુરુષારથ શુ સરે રે સખી
જેજે નન્ય નાથના કાળે મળે. ૧

અમમ અમમા નિમમ વે વેદાત જે,
રસ મની મથી પ્રગટ કીધો
તે રસ બાન્ધનિધિ બાન્ધની બોમવે,
અનુભવે અનુદિન નવા વીવો. ૨

ઈદ્ર ઈદ્રાદિક ઈશ અજ મહામુનિ
ગોપિકા-ચરણની રજ વદે,
અધમ અધિકારે અધમપણ રેખવે
નરપણ નન્ય રુચે આપ નિદ. ૩

મુક્તિ પર નદ એ ત્રાપતી પુરુષને
જે જન તેવમ બાવ રાખે
રસણ રસબયુ, નાહો નોરા કરે,
તે નહો નારથ અવતાર પાખે. ૪

માહેરો સ્વપન સાચુ કરો સામના
પરબલુ પ્રાપ્તપતિ પડથ જોડી
તે લલચાયુ પશુ જેમ પૂઠે હરેફરે
ત્યમ નરસંયો ફરે જોને નાથ્ય તોદી. ૫

પદ ૧૧૧ મુ-રાગ સિધૂડા
(જુઓ પરિ. ૮-પદ ૨૭ મુ)
પદ ૧૧૨ થો ૧૧૪ રાગ સિધૂડા
(જુઓ દ્વારસમેના પદ, પદ ૧૧ થી ૧૪)

પદ ૧૧૫-૧૧૬-રાગ રામઝી
(જુઓ હારસમેના પદ, પદ ૧૫-૧૬)

પદ ૧૧૭ મુ-રાગ આશાવરી
(જુઓ હારસમેના પદ, પદ ૧૭ મું)

પદ ૧૧૮ મુ-રાગ પંચમ
(જુઓ હારસમેના પદ, પદ ૧૮ મું)

પદ ૧૧૯ મું-રાગ બિહાગડો
(જુઓ હારસમેના પદ, પદ ૧૯ મું)

પદ ૧૨૦ મું-રાગ માલવ
(જુઓ હારસમેના પદ, પદ ૨૦ મું)

પદ ૧૨૧ મુ-રાગ માલવ
(જુઓ હારસમેના પદ, પદ ૨૧ મું, અને હાસ્યમાળા પદ ૨૩ મું)

લોક કૌતુક જુએ ગજની અંધ રહી,

ક્ષીણ યદ્ય જોત્ય તે રહી રે દીવા,

દેશવા કડથી માલા વડી કરો,

પ્રેમે આરોપ તે નરસૈયા—પ્રીવા ય

પદ ૧૨૨ મુ-રાગ સિધડો
(જુઓ પદિ ૮-૫૬ ૧૦૩ જુ)

પદ ૧૨૩ મુ-રાગ સિધડો
(જુઓ ને સરખાવો પદિ ૮-૫૬ ૧૦૬ મું)

જડને સામઝા મેહેલ મન આમના,

નયો સુ મોલતો અભિમાન માટે,

આપને હાર કે દવડા પ્રગટ કરુ,

જે કર્મ કીધા વસીવટની વાટે. ૧

દગ્યા અધુવગી નાન તે લોખવો બદરા,

પરખૂતાં મથ સુ મેમે તાહારે,

પદ ૧૩૩ મું-રાગ મેનાડો
(જુઓ પરિ ૯-પદ ૩૫ મુ)

પદ ૧૩૪ મુ-રાગ મેવાડો
(જુઓ હારમાળા, પદ ૬૩ મુ)

પદ ૧૩૫ મુ-રાગ માર
(જુઓ હારમાળા, પદ ૭૧ મુ)

પદ ૧૩૬ મુ-રાગ સૌન્દ સામેરી
(સરખાવો હારમાળા, પદ ૬૫ મુ)

તન્મે સાંભલો સારગપાપય, અમારી વીનતી રે,
સુખ આહાતી હુ થુ કહુ રે, તન્મે છો ચતુરસુખાથુ ૧
દાસ તમારો રે ધણું દોહિલો રે, ક્યમ સોહો છો વિશ્વાધાર
વિલખ ન કીજો વીંહા રે, આવડી યી છુને લાગે વાર ૨
સજજ રો ન થાઓ રે સામલા, સ્વામી ભોગન ભાન આજ,
હાર આપો તમારા દાસને રે, ક્યમ મહલિકની ભમે દાજ ૩
તમે છો સદા ત્રીકમજી રે, શરણાનત્ય-સાધાર રે,
છળીલાજી ધના કયાહો રજા રે, આણે અવસર કાણુ ઠરે સાર ૪
અન્મે હલુઆ પાડયા દામોદરા, તમારા ગુણુ કે માય ૫,
ભિરદ ન પાત્યા મુદરા અન્મે રોકે ક્યમ છયાય રે ૫
અન્મે રિના તન્મે એકના, પ્રતુ થુ કર્યો વિનાસ રે
અરસ-પરસ છો કાહાનજી, અમને તમારી આસ રે ૬
પ્રતુ છુ જલહલે, તું સુદરવર રે અને અન્મે તમારી નારજ રે
નાહો વિના નારી ક્યમ રેહે રે, તમે કર્યો મન્ય વિચાર ૭
સ્વામી, રો નથી જલજતા રે, હિતારો મનથી રીસ રે
અપરાધ અમારો ક્ષમા કરો રે, નામે સુરમેન્યા યીસ રે ૮
અન્મે અજવા તમને નથુ રે, તન્મે ક્યારે યાશે સાજ રે,
આજ નરસેને હિયારી લો રે, તાહારે હરિ ધીર મદુરાય રે ૯

મુરસેન્યાની વીનતી રે, સાંભલો દામોદરરાય રે;
આસનથી હરિ જીઠિયા રે, ગરુડાંઆસન પસાય રે. ૧૦

પદ ૧૩૭ મું-રાગ સોરઠી

(જુઓ દારમાળા, પદ ૬૪ મું, ૨-૩ કડી વચ્ચે)
તમ્ને ગુણસાગર ગોવિંદજી રે, કરી ગોકુલની પ્રતિપાલ રે;
અનાયના નાય તમે જરદ કહાવો, અમ દીન તણા દયાલ ૩
બહુ દિન વિંજોગે રહી ગયાં રે, કહો નમ્ય પામ્યાં ઠામ રે;
તંમ વિના જીવન રહી શકે રે નહો, મારી સેજે મુખવિશ્રામ રે. ૪

પદ ૧૩૮ મું-રાગ ત્રિજાવલ

મુખ ન બોલે મહાલંકિયો, જૂડો જડુનાથ;
ધુતારો ધરણીધરો, ન મૂકે અટકની વાત. ૧
ગોકુલમાં થયો ગોવાળિયો, નવનીતનો ચોર;
બક્તઆધીન સદાયનો, જૂઠાં પ્રાસ્યાં મોર. ૨
પેટ ભર્યું પર-મેર રહી, ગુજરીને ખ્યાન;
નરસીંહાને હાર આપતાં વાપ્યું અભિમાન. ૩

પદ ૧૩૯ મું-રાગ સોરઠ

(જુઓ દારમાળા, પદ ૬૬ મું, કડી ૩ થી)

પદ ૧૪૦ મું-રાગ સોરઠો

(જુઓ દારમાળા, પદ ૭૦ મું)

પદ ૧૪૧ મું-રાગ ધનાશ્રી

(જુઓ અંતે સરખાવો પરિ. ૮-પદ ૮૯ની પાટ્ટીપમાં પદ ૬૦ મું)
સખી જ્યારે હરખ જ પામી, ત્યારે રીઝ્યા સારંગપાણીજી. ૧
શ્રીમુખ વચન હસી હસી બોલ્યા, ધન ધન વૈષ્ણવ વાણીજી. ૨
કુંવરબાઈ છે કર જોડી, સાંભલો માહારા તાતજી;
દામોદરરાયજીને વહાલો છે કેદારો, માનો અમારી વાનજી. ૩
ગિરિવરધારી કુંજબિહારી તે સાચે છે હોડયજી;
દામોદરરાયજીને પ્રીત્ય બધાણી, રાગ કેદારનો કેડજી. ૪

હારને વાર ચે, જાર નાની નો,
 શુ કષ્ટ નાના વારેવારે ૨
 વાત સાંભન હરિ, કર્મ કૂર્મ પ્રી,
 મહત્વ મોટમ પડી જો વિચારી
 ચીર ચોગીને તુ ઠગ બેઠા ચરી,
 નમ નોષ નારી શી શુદ્ધિ તાહારી ૩
 આપણી પ્રીત્ય તે આપણે ખેડ જાણિયે,
 ગજની પ્રીત્ય તે શિર સાટે,
 આપ્યની હાર, હવે નહિ પ્રગટ કરુ,
 જે કર્મ કીર્ણ દુઃખનની વાટે ૪
 કલિજીગમહિ પ્રતીત રેહ નહિ હરિ,
 જેમ કર્યા ત્યારે કાણુ ધારી,
 બાણે નરસૈયો, હિરે હનુઓ પડયો,
 નાહેરા પુણ્યા કાણુ ગારો ? જીકને ૫

૫૬ ૧૨૪ મુ રાગ સિન્ધુડો

(જુઓ હારસમેના ૫૬ ૫૬ ૨૧ મુ)

૫૬ ૧૨૫ મુ-રાગ રામખો

શ્રીરાધિકા મુંદરી મનન સોગમપૂરી, વીકના બલ અભેદાન માગ્યુ,
 ક્ષણ એક બામધી ગાય અતો કરો, મધ્ય મમ નાથને પારે નાથુ ૧
 અનધ તે નાધિયો, અજિત તે જીતિયો, સામલા તન બહુ કેન કરતી,
 ચાલ તાહારો ધરમાં ગહુ દીશિયો સમુન્તનવા હોડિ આપ્ય ભરતી ૨
 પુરુષને પુરુષનો સ્નેહ શા કામનો, નારય પુરુષનો પ્રેમ રૂડો
 સ્નેહ તણી માયામાં જગત સહિ વહી જયુ તે હરિ રાધિકા સગ જુઓ ૩
 છાડય અચલ, અતિ અર્ધ નવ્ય કાળિયે જાશે અહ કાર-જેતારે જોતા,
 બાણે નરસૈયો હુ મધ્ય મમ નાથને, નીસરશે કાલન કોની ધોતાં ૪

૫૬ ૧૨૬ ચો ૧૩૦-રાગ સિન્ધુડો

(જુઓ પરિ, ૬-૫૬ ૨૮-૩૨)

પદ ૧૩૧ મું-રાગ સિંધુડો
(ભુજો પરિ. ૬-૫૬ ૩૪ મું)

પદ ૧૩૨ મું-રાગ મેવાડો

મેહેતાજી દુબાયે રે, શ્રી દામોદરરાયેજી,
અમ્યો છું, જનમ તોરી દાસ;

માર ધણી કીધી રે, લાડ લડાવિયા,
અમને છેજી તમારી રે આસ. ૧

નરસંયાને રે, મંડલિક મારશે,
તમ્યે પોઢયા રાધાજીને ઘેરય;

ગોપીવંદ સાથે રે, ધણું રંગે રમે,
તમારા રાંકની શી પેર;

પ્રીત્યડીના બાંધ્યા રે, ઘેર પધારણે,
આવોજી રમિયે રંગવિલાસ;

મોગરાની માલા રે, લેતા આવળે,
પૂરો મજ અળગા ફેરી આસ. ૩

લક્ષ્મી બટકીને રે, અમ્યો ભૂલા પડ્યા,
પામ્યા શ્રીગોકુલમાંહે કામ;

નરસંયાને સાથે રે, લે રલા ફસાણું,
એમ નહિ સરે કાઢાનજી કામ. ૪

‘દંદાવનમાં’ રે, લાડ લડાવિયા,
તે ક્યમ વિસાર્યા રે આળ;

રૂડાં સાથે રે, પ્રભુજી રૂઢિયે,
રાખોની મેહેતાજીની લાજ. ૫

દીન નાથુને રે, પ્રભુજી ક્યા કરો,
મંડલિક મુકાવેની માન;

રતનજાણી વીનતી સાંભલો,
આવીને સામવા કરળે સાન. ૬

મેહેતાજી નન સ્થિર કરી રાખો, નહોં નુકે નાથ તમારોજી,
 દામોદરરાયજીને ધણો વહાલો છે, આપો રાન કેદારોજી ૪
 મેહેતાજી કેહ પુત્રો માહારો, દેવાળિયા કેહવાધયેજી,
 સાદ રૂપે ધરેજે ગુરુઓ, તે કેદારો કયમ જાધયેજી ૫
 ધરણીધર મેહેતાને મદિર, ખત નખીને આપ્યુજી
 ન્યાજ સહિત વન આપ્યા વિના ગાઉ તો જિહ્વા કાપુજી ૬
 એવી બદક સાબળી મેહેતાજીની, સમરમ સારગપાણીજી,
 કેદારો નકાવાને આન્યા, પ્રીત પુરાતન ગાપીજી ૭

પદ ૧૪૨ મુ—રાન કાલેરો

(સરખાનો દારમાળા, પદ ૭૨ મુ પરિ ૮-પદ ૬૧ મુ)
 કેદારો મુખવાચાલ્યો માહારો વાહાલો, બકતવતસલ ભગવાન ચા-પ,
 ધનગીધર નાગરને મદિર લેઈ આપ્યા મેહેતાજીનું રૂપ ૧
 ધન આપી ખત માં લીધુ મેહેતાનો નદિમા વવારયો બહુ,
 વરણીધર મેહેતાના ધરમાં, એક અપાંગની હતી વહુ ૨
 તેહને બેની વેળી કહી અહુ ખોનાવે, ત્યાંહાં પધાર્યા શ્રીભગવાન,
 નુસ્તક હાથ નૂત્રીને ઉઠાડી, તેહનું રૂપ કીધુ વક્ત્રી-સમાન. ૩
 એક રથ ખે મરજી ખીધાં, શ્રીહરિ આવ્યા છુનાધકમાય,
 મેહેતાને ખોલે ખત નાખ્યુ અતરીક્ષ રહીને વૈકુંઠરાય ૪
 તે શ્રીપાતે સર્વે દીકુ, જે મહતિ પાસ માગ્યુ માન,
 નરહીયો ઈશ્વરનો સેવક, કહુ કરે, મેહેલો રાગન ૫
 અન્યોઅન્ય સહુ વાત કરે છે, જે ખત આપ્યુ દામોદરરાય,
 નરનવાને ધેર મોકલો, નહીંતા નરો આપણો મહિમાય ૬
 છ તનાજેથી તતલણુ આપ્યો, મેહેતા ધરણીધર કેહે, સાબલ રાય,
 હરિના નન હરિસરખા જાણો મેહેતાજીને લાગો પાય ૭

પદ ૧૪૩ મુ—ગાન કેદારો

દેવા તુ સમો ગૃહસ્થ મે નદિખે નવ્ય નિરખિયો,

ગ્રમત લક્ષ્મી સહિત વ્યાજ આપ્યા,

આપે આપદધરા અંગ રક્ષાકર,
 મેહેજમાં ભક્તનાં કંઈ કામ્યાં
 વણિકનું લેખું ધરતું, નાણુપત્ર કર અર્થું,
 મુને ભક્તવત્સલ મુણી પ્રેમ ત્રાધે;
 અમને અનુમહે કરી આપ ગયા વધુ ધરી,
 કપટ કાલા વિના કાણુ સાધે. ૨
 એમ કહી અલાપ કીધો વધી,
 અંગોઅંગે અતુલ પ્રેમ યોગી;
 કપટ છટયાં સકલ અંગ તાલી સહી,
 નરસિંયાનો સ્વામી મલે રે ભોળી. ૩

પદ ૧૪૪ મું-રાગ સારંગ

(જુઓ પરિ ૮-૫૬ ૯૨ મું)

પદ ૧૪૫ મું-રાગ મેવાડો

(જુઓ હારમાળા, પદ ૧૧ મું)

પદ ૧૪૬ મું-રાગ આશાવરી

સભામાં સભાપતિ બેચરે, નરસિંયા અવિધાર રે;
 લંપટપણું છું મૂકી દેને, નહીં આપે ગુને હાર રે. ૧
 નાગરા તાહારી લુગત્ય અમો જાણી, એમ બેચરે શ્રીપાત રે;
 બીમડો વાણી એણી પેરે બોલ્યો, જાણો જાણી તમારા નાથ રે. ૨
 (અહીંથી સરખાવો પરિ ૮-૫૬ ૯૨ ની પાદ્મીપમાં પદ ૯૪ મું)
 મેહેતાજને પ્રલંબ કહે છે, તમ્યો જાણો તમારે ઘેર રે;
 તમ્યો ખાણણ ને અમ્યો છું ધની, શાને કીજે વેર રે. ૩
 મંડલિક કહે છે નરસિંયાને, તમો જાણો તમારે ઘેર રે;
 ત્યારે રામાનંદ સ્વામી એણી પેરે બોલ્યા, જુઓ સંસારની પેરે રે. ૪
 ખત આપું દામોદરરાયે, મેહેતાજ યથા સાવધાન રે;
 સર્વ મલીને પ્રીતવે છે, દે મેહેતાજને માન રે. ૫

જ્ઞાન વૈરાગ્ય કૃત્રી અથ 'પૂર્ત' કરયો,
ભક્તિનો આનંદ મૂળો કેળાવયો. ૨

પ્રેતને સુક્તિ તે પ્રાપ્તવશ્વજ મદા,
હેતના હવ તે હેતે રૂઝે;
જનમ જનમ, ગુણ ગાઈ રે હે તાહેરા,
નાહાણુનાં વાહાણુ તે દાર રૂઝે. ૩

માનીને મુક્તિ આપી ધણા દૈત્યને,
જ્ઞાન વૈરાગ્ય જ મુન્ય જોગી,
પ્રેમની વાત તે જોષ ને જોષિકા,
અવન અવસો કોઈ અક્ત જોગી ૪

મે અલો દાધ જોષીનાય જરુઆ તણે,
અવર માંજે કોઈ મન ન આવે,
નરસંચો જ્યાંએ છ તાહેરા પ્રેમને,
જલિ સતીને સતને ન આવે. ૫

પદ ૧૫૫ મું-રાગ કેદારો
(જુઓ પરિ ૬-૫૬ ૩૬ મુ)

પદ ૧૫૬ મું-રાગ કેદારો

તાહારા જ્ઞાનના દાસની નિમ્ન સનન વિના, બ્રહ્મ યાગે જુદરા મન નારુ;
કુષ્ટની અગત્યે કુષ્ટ છુદિ કરે, અવણ કીર્તન નન્ય યાગે તારુ. ૧
વિપનાધ પેના દુરિજન દોહિયા અગ કનન તેનુ તેજ હરજે;
હરિકથા પેના નેહની અનયે જનમ કાડાણુની કોડય વણુગે ૨
અમૃતની જોષમા આકુને નવ ધટે, ગહુની દુહતા ન ગાઈ તેણે;
પ્રહનાદે નાન્ટે જર્જરન કરી, વસ કરયો પૈદ્ધ આય તેણે ૩
અતુર્ધા મુક્તિ ને જાઈ છુકતે કરી, તેહને તાહેરા નન્ય રામે,
ખેદ કર જોડીને નરસંચો મનને, જનમજનમ તોગી ભક્તિ જામે. ૪

પદ ૧૫૭ મું-રાગ ત્રિહાગડો

(જુઓ પરિ ૬-૫૬ ૪૦ મુ)

પદ ૧૫૮ મુ-રાગ કેવરો
(ભુઓ પરિ ૮-૫૬ ૧૩૩ મુ)

પદ ૧૫૯ મુ-રાગ ત્રિવૃદા

બોગલ બાબિરે રાય દામોદરા રાયમડલિક મદમરખો જોયડ,
નરસૈ ના નાચરની રે સેવા ૧
લક્ષ્મીપાનક દયાળુ તુ આમના, નાચરા સાથે નવ દેહ દાખો,
સાર મેવક તણી શીઘ્ર ર્થ કોજિયે, પૂનવની ત્રીત્ય તમ્યો માન્ય રાખો ૨
જો માહારે નરહરિ નામ રુપાનિસે તોપતિતપાન તમે બિરદ કાઢાવો,
આહ ચક્રી ગજને, મુકારિયો જઈ ચક્રી ત્યમ નમ્નયા નાગ રને મુકલવો ૩

પદ ૧૬૦ મુ-રાગ કેદારો
(ભુઓ પરિ ૮-૫૬ ૪૧ મુ)

પદ ૧૬૧ મુ-રાગ પચમ
હસ્યા કા નથી જોતો સામલા શ્રીહરિ
આવડા રા આમના માન રાખો,
કોટિ અલાડપતિ બાહુ ટુજ બહુબના,
આજ મુને હાથથી કપમ નાખો ૧
ગજ હિંગારિયો, આહને તારિયો,
મારિયો સવણુ વક્રમુખ,
હવા રાક ટુ હારિયો કોણે ટુજ વાસિયો,
કોણુ નારિન મરડિયો ટુજ રૂપ ૨
હસ્યા મ કરે તું મરડો, દોષદ શો ફરડો,
હરખિયે અમણુ શીસ વાહાના
નરસૈયા વિના કોણુ ગ્રીછવે સામજા
નડોર ન કૈય રે નહવાયા ૩

પદ ૧૬૨ મુ-રાગ કાવેરો
(ભુઓ પરિ ૮-૫૬ ૧૩૦ મુ)

પદ ૧૬૩ મું-રાગ પરજિયો

(ભુઓ દારમાળા, ૫૬ ૬૮ મુ)

, પદ ૧૬૪ મું-રાગ કેદારો

(ભુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૩૨ મુ)

પદ ૧૬૫ મું-રાગ ખંચમ

(ભુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૩૭ મુ)

પદ ૧૬૬ મું-રાગ કેદારો

(ભુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૩૮ મુ)

પદ ૧૬૭ મું-રાગ કેદારો

(સરખાવો પરિ. ૮-૫૬ ૧૩૬ મુ)

ખત વાંચીને હુ તો મૂંઝાર્યો, તો તમને ચઢી છે રીસ રે;
આવો આલિમન હીન્ને માદારા વાલા, તાદારે હમિયા થી શુભહીય રે. ૧
અમારે અંતર કિયો રે બાઈ, હું દાસ તજો છુ દાસ રે,
આંગલી મુખ જરી નરસીયે, ત્યારે વાદારે ચગ્યા અલિનાસ રે. ૨

પદ ૧૬૮ મું-રાગ વસત

(ભુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૪૧ મુ)

પદ ૧૬૯ મું-રાગ મિલાસ

(ભુઓ દારમાળા, ૫૬ ૭૬ મુ)

પદ ૧૭૦ મું-રાગ આશાવરી

(ભુઓ દારમાળા, ૫૬ ૭૭ મુ, ને પરિ. ૮-૫૬ ૧૪૨ મુ)

રાગ રાગણી તાન વજાડે, મોરલી મુખ ગોપાલજી,
ને ને હરિ કરે નરસીલો, ભક્તવત્સલ-પ્રતિપાલજી ૧૩

પદ-૧૭૧ મું-રાગ-કનકાઝી

(ભુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૪૩ મુ)

, પદ ૧૭૨ મું-રાગ કાલેરો

(ભુઓ દારમાળા, ૫૬ ૭૮ મુ)

પદ ૧૭૩ મુ-રાગ કેદારો

(જુઓ હારમાળા, પદ ૭૬ મુ)

પદ ૧૭૪ મુ-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિ. ૪-પદ ૪ મુ અને પરિ. ૮-પદ ૪૩ મુ)

પદ ૧૭૫-૧૭૬-રાગ કેદારો

(જુઓ પરિ. ૮-પદ ૧૪૮-૧૪૯)

પદ ૧૭૭ મુ-રાગ પંચમ

(સરખાવો હારસમેના પદ, પદ ૨૪ મુ અને જુઓ પરિ. ૬ મુ)

પદ ૧૭૮ મુ-રાગ પંચમ

(જુઓ પરિ. ૬-પદ ૪૪ મુ)

પદ ૧૭૯ મુ-રાગ ત્રિશાસ

જોવે તે તેવો તમાર પાલવડે બાધી,

હોતો ને અપહોતો તમારો વધારો પામી ૧

વજ્રોત્કચા હુ આવું બનત તાપ્યો ન રૂઢ,

તેનનો બધાણો હું તો કેમ નબળ છડ ૨

શકારે આધેરો આવું હુમરે રાસુ,

નરનૈયો જાહા ગાન કરે તાહા તેમે કે નાસુ ૩

પદ ૧૮૦ મુ-રાગ પંચમ

(જુઓ હારસમેના પદ, પદ ૨- મુ)

પદ ૧૮૧ મુ-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિ. ૬-પદ ૪૫ મુ)

પદ ૧૮૨ મુ-રાગ ત્રિશાસ

(જુઓ હારમાળા, પદ ૭૮ મુ)

પદ ૧૮૩ મુ-રાગ કેદારો

(જુઓ હારસમેના પદ, પદ ૨૮ મુ)

પદ ૧૮૪ મુ-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિ. ૩ મુ)

૫૬ ૧૮૫ મું-રાગ આશાવરી

એક પાર સામું જુઓ માદારા વાંલા,
 માદારા તનનો તે તાપ મદુ વનમે રે;
 તમાદારે નેહું અમી ઝરે હે,
 માદારી નવપદસવ દેહી થાયે રે. ૧
 તમારી કિરખા વિના સુખ ગોહે,
 ખીખા કાળે તે અનેક ઉપાયે રે;
 હરિ વિના સુખ સરવે ઝામું,
 સમગી સો મનમાદે રે. ૨
 દુર્લભ જન્મ એ મનુષ્યા દેહ પાન્યો,
 વધી અવનીતલ અવતાર રે;
 ક્રિયા કરી તમે નરસેવાને,
 હિતાયો જાવ પાર રે ॥ એક ॥ ૩

૫૬ ૧૮૬ મું-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિ ૮-૫૬ ૧૪૬ મું)

૫૬ ૧૮૭ મું-રાગ ખિલાસ

(જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૪૮ મું)

૫૬ ૧૮૮ મું-રાગ ખિલાસ

(જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૫૨ મું)

૫૬ ૧૮૯ મું-રાગ ખિલાસ

(જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૧૫૬ મું)

૫૬ ૧૯૦ મું-રાગ રામધી

(જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૪૯ મું)

૫૬ ૧૯૧ મું-રાગ આશાવરી

(જુઓ પરિ. ૮-૫૬ ૫૦ મું)

પદ ૧૬૨ મુ-રાગ આશાવરી

દાસ નદિ જાલા રૂપી નેરો ,
 , તાંદા નર વસિયે વાસડિયા,
 મામેમાસ દરિસમરણ વિના,
 ધમધુ તણી જપમ સાસડિયા
 છમતડી જપમાલી ન કરે
 તે છમતડી નદિ માસડિયા
 જનમ તેકેનો નદિ જેખામાં,
 ન કેહેવાયાં દરિના સાડિયા ,
 મોક્ષનછની નાયા પાખી,
 અવર માયા જમ-દાંમડિયા,
 મજે નરસિંયો બારે મારી
 માતડી દસ માતડિયા

પદ ૧૬૩ મુ-રાગ પન્ધમ

કૃષ્ણકીર્તન વિના નર સદા મ્હાકી,
 વપુન કીધે નર શુદ્ધ ન થાયે,
 કોટિ તીરથ જાલા ચરણસેવા કરે,
 હરિ તણા દાસ જેહેને ગાયે
 પ્રમટ પ્રભોતમ નવન રગે તજી
 અન્ય મારગશુ મન મોહે,
 કોટ કત્યાણ તે કામધેન પરહરી,
 મહી વિના યુઅરનું દુધ દોતે
 ઝમ્ જોગી જયજગાયે જેહેનો-સદા,
 નારદ નામ મુખથી ન મૂકે
 તે ખળ બરુઆડને દાર જોગો,
 સદા પ્રસિદ્ધમુખ જેવતો દુદે

અજ ઇંદ્ર સદૃશ જોહેને સ્વપ્ન દેખે નહીં,

નેતિ નેતિ કહી નિગમ વામે;

તે નરસૈયો રંક યુગ્મ ગાદને રીઝવે,

શેર ચઢસ મુખે પાર ન પામે. ૪

પદ ૧૯૪ મું-રાગ આશાવરી

હરિના નામ વિના નર સદા સુતકી

તેહને આભાવા અધિકાર નહીં.

કૃષ્ણ મુક્તિ અવર ઉપામે,

ધિકધિક અવતાર તેહેનો સહી. ૧

હરિયુગ્મ ગતો તે જેદે રંગ રાતો,

કરતો તે પ્રભુશનું ગાન રે; ૨

સદા સોદાગી સામલિયો,

તેહનું નિશાન્નિ ધરતો ધ્યાન રે. ૩

જપ તપ તીરથ ટ્રાગ્ય કહે પણ,

નાવે હરિ નામ તોણે રે;

જાણે નરસૈયો, ધન આ દેહને,

શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ મુખ્ય જોણે રે. ૪

પદ ૧૯૫ મું-રાગ આશાવરી

જે કુલ હરિજની ભક્તિ ન સાધી, તે અપરાધી ક્યવ કલા;

જૂતાઝ બાર વેહે સવિ સરખા, જીવતાઝ નરદે વસ્ત્રા. ૧

ધન રે તેહેનું રાખ્ય રેખ્યકા, જોયાં મંદિર છે રે મસાણ;

ચરણકમલસું ચિત્ત નવ્ય જોડયું, ઘટાડો તેનો ધમણસમાન. ૨

માતા તેહની વાંઝણી સરજી, પિતા નયુસડજનપ્રમાણ;

જાણે નરસૈયો પામર પડશે, કુંબીપાક તે નરદે નિરવાપ્ય. ૩

પદ ૧૯૬ મું-રાગ આશાવરી

શે રે ચક્રવુ પાક માદાર વાહાવાજનો,

મનુષા જનમ જેણે આપ્યો રે;

ઉત્તર સુભા ૨૬ કૃષ્ણવી,
 સનિ કૃત્તી થાપ્યો ૩ ૧

એક અધિકાર નુને અધિકાર આપ્યો
હરિ વાહાગ તે કપાળાધી ૩

પ્રથમ અનભવે પુણ્ય કરુ તે,
૩ ની નીનરયુ તાકાપી ૩ ૨

૫૨૭ ૧ ખાતે દ્વિ વાકુ વાહાના,
 મુખથી રામ નબ્બ ઝેલું રે

કુષા નિખ નો દાવી ન દતે,
ઠાહા કહ પખેર નેદુ ૩ ૩

અનુજ્ઞા-જનન તો નૂવો મેવો,
જે નું હરિન્સ ચાખે રે,

કળી નરસે યે તેહને ઝલમમન્યુ નહીં,
હજી નહીંવામ ન દાખે કે ૪

ਪਦ ੧੬੭ ਭੂ-ਗਣਾ ਤਿੰਨ-੧੧੧
(ਕਾਯੋ ੧੧ ੪-੧੬ ੧ ਭੂ)

५६ १६८ सु-राग देशाभ
(नलो परि ६-५-३-५)

પદ ૧૬૬ સુ-ના આશાવળી
(જન્મો પતિ ૪ પદ ૫ નુ)

૫- ૨૦૦ મુ-શાન દેસાળ
(જ્યો દાગ-મેના ૫૬, ૫૬ ૨૭ મુ)

ਪੰ: ੦੭-੨੦-੧੧-੧੧ ਲਿਖਿਤ
[੭/੧੧ ੫੮-੫੯ ੫੪-੫੫)

५६ ५०३ ७-१५५ भा.५५

નાનાવણનું નામજલ પેતા, સારે તેહને તજિયે ૩
મનમા વાચ્યા ને ધર્મ કુર્ગને એવા વધુનીવરને નજિરે ૨. ૧

કુલને તજિયે, કુટુંબને તજિયે, તજિયે મા ને બાપ રે;
 બગની સુત દારાને તજિયે, 'કસુદ્રી તજે જ્યમ સાપ રે. ૨
 પ્રથમ પિતા તજ્યો પ્રહલાદે, નવ્ય તજિયું નિજ નામ રે;
 બરત શત્રુધને તજી જનેતા, નવ્ય તજિયા શ્રીરામ રે. ૩
 ઋષિપત્નીએ શ્રીહરિને કાળે, તજિયા નિજ બરથાર રે;
 તેહેમાં તેહનું કાંઈયે ન ગયું, પામી પદારથ ચાર રે. ૪
 નજવિનતા વીડલને કાળે, સર્વ તજી વન ચાલ્યા રે;
 બંધે નરસૈયો વૃંદાવનમાં શ્રી કૃષ્ણજીને મંજે માહાત્મા રે. ૫

પદ ૨૦૪ મું-રાગ લલિત

(જુઓ પરિ ૬-પદ ૫૬ મું)

પદ ૨૦૫ મું-રાગ ખિલાસ

(જુઓ પરિ ૬-પદ ૫૭ મું)

પદ ૨૦૬ મું-રાગ દેશાખ

(જુઓ પરિ. ૪-પદ ૨ જુ')

પદ ૨૦૭ મું-રાગ આરાવરી

(જુઓ પરિ. ૬-પદ ૮૩ મું)

પદ ૨૦૮ મું-રાગ દેશાખ

(સરખાવો પરિ. ૮-પાદટીપત્ર પદ ૧૫૫-૧ કડી માત્ર)

દરખ્યા લોક નમરના વાસી, ધનધન વૈષ્ણવ અવતાર રે;
 મોરક સરવે ચરણે લાગ્યું, મોહી ગણાં નરનાર રે. ૧
 સર્વ સખાએ શીખ જ આપી, મેહેતાજીને મંદિર પધારો રે.
 વડી ધર્યા રામજી ચરણે જાગો, મર્મ ન જાપ્યો તમાગે રે. ૨
 રામાનંદ દારકાં પધાર્યા, કહી વૈષ્ણવ-મંદિમાયે રે;
 ને વૈષ્ણવયું ક્રેષ ક્રે, તે નિચે નરદે પડાયે રે. ૩
 મેહેતાજી સખિયોને કેહે છે, સર્વ મતી ક્રેષ જાન રે;
 રાગે શીખ જ આપી મેહેતાજીને, નન્યા સર્વ પરધાન રે. ૪

નોંધ—પદ ૨૦૯ નધા પદ ૨૧૦ ના આંક નધી, પરંતુ ૩૮ આંકનાં પદ ત્રણ છે, 'એટલે' સરખાજો સરખો થઇ નવ્ય છે.

પદ ૨૧૧ મુ—રાગ દેશાખ્ય
(જુઓ પરિ. ૮-પદ ૧૫૪ મુ)

પદ ૨૧૨ મુ—રાગ આશાવરી
(જુઓ પરિ. ૮-પદ ૧૫૫ મુ)

પદ ૨૧૩ મુ—રાગ આશાવરી
(જુઓ પરિ. ૮-પદ ૧૦ મુ)

પદ ૨૧૪ મુ—રાગ માલવ

મન માન્ય મામલિયા માથે, વસાં કીધાં નહિણાં નિશાન રે;
ખોલ્યું ન જમે ખીળ્યું કાઠોનું, કામણું કીધાં કાઠાને રે. ૧
ધંદા વાળે ને જોમ વીધાયે, મુનનાદ સાલણી કાને રે;
ત્યમ વીધાયું મન મોરે, શિરધરિયાને ગાને રે. ૨
જેહેને ને રામ હોયે તે દુર્ગમ, તે રીઝે તેહેને તાને રે;
નરસંધો રીઝે. ૩ રામ જીજે, હરિસસ અમૃતપાને રે. ૩

પદ ૨૧૫ મુ—રાગ માલવ

આખ્ય અણિઆલી સૌકા આજે, જોવામાં કાંઈ વેહેરો રે;
જ્યાંકાં લગી પિછીકો દર્શી ન ખોસાવ્યો, આબૂષણ સરવે હેરો રે. ૧
મેાલો મથકે મોહન નબ્બ રીઝે, રૂઢવા બીતર જોઈ રે;
આવલ કંઈ પુષ્પ અનોપમ, સીસ ન ધરે કામ રે. ૨
પ્રીત્ય વિના પુરુષોત્તમ નાચે, પ્રેમ વિના નબ્બ રાચે રે;
લણે નરસંધો અમૃત રસ જોડ્યો, લરી લેવો થઈ કાચે રે. ૩

પદ ૨૧૬ મુ—રાગ આશાવરી

(સરખાવો હારમાળા, પદ ૮૧ મુ; અને જુઓ પરિ. ૮ પદ-૧૫૬ મુ)

સંવત પંનર, ખારોતરો, ચિત્ર સુદ સપ્તમી સોમવાર રે.

અતિ આજુદે માલા ગાઇ, નરસંધો હિતારજો પાર રે. ૧

- ૧ મૃત ને વ્યતિપાત, એકાદ્ધી, વૈષ્ણવ-મુખ સુણાયે રે;
 અગમ અગોચર તેહેનાં પાતિક, હેલામાં સરવ જાયે રે. ૨
 ૨ ને જન સાંભલે જાપ ધરીને, તે નરનારી નારકી ન ધાયે રે;
 ૩ ભણે નરસૈયો હરિપદ પામે, ગરુડ ચઢીને વૈકુંઠ જાયે રે. ૩

૫૬ ૨૧૭ મું-રાગ રામકલી

- આજ માહારાં નૈણાં સક્ષ થયાં, જોયા નાથને નિરખી:
 ૧ મુંદર વદન નિહાલીને, હૈડામાં ફરખી.
 વાહાલોજી માહારા વેહેવારિયા, જાવા કપમ દીજે;
 ૨ હાથેથી હરિ નવ્ય મૂકિયે, અંતરગત્ય રીઝે.
 ધન્ય ધન્ય જમુનાવટ ને, ધન્ય મજનો વાસ;
 ધન્ય ધન્ય જાગ્ય એ જોમિનાં, વાહાલો રમતા રાસ. ૩
 જે રે હજુ મારા મનમાં, તે વાહાલાજીએ કીધું.
 અંતર પ્રભુજી પધારીને, આલિંગન દીધું. ૪
 વિશંચિ દેવ મોટા મુનિ, તેહેને ખ્યાને ન આવે,
 પૂરક જાગ્ય મજનારનાં, વાહાલો લાડ લડાવે. ૫
 અંતરિક્ષથી ધંદ સહિત, સરવે જોવાને આવે;
 ૬ પુષ્પવૃષ્ટિ કરે દેવતા, નરસૈયો વધાવે.

૫૬, ૨૧૭ । ઇતિ શ્રી મેહેતાજીની હારમાળા સમાપ્ત ॥ ॥ શ્રીરરતુ ॥
 સંવત ૧૮૭૩ ના વર્ષે કાર્તિક માસ કૃષ્ણ પક્ષે ત્રીપદ જોમવાસરે
 લીખિત નાગરચાલી વડનગરા ત્રા. ઈજારાંમ વેણીરાંમ. શ્રી પટલાદ
 મયે લખ્યું છે આ ચોપડી દેવે કશ્વર રામદાસજીની છે. જે વાંચે તેહેને
 જોશ્રીકૃષ્ણ.

શ્રીસદાશિવાય નમ :

પરિશિષ્ટ ૧૧ મું

૨૩૧ ૧૬વાળી દારનાળાનો ક્રમ પરિ. ૧૦ માની ૨૧૭ પદવાળી દારમાળાનો જ છે જેમા જ્યા જ્યા જમારાના ૧૬ છે, કે મોઝાં છે તે અહીં તારવવામાં આવ્યા છે —

૧૦૦ મા પદ પછી — (ક્રમ સખ્યામા ન તે ફેર હોઈ ૧૦૨ પછી)

(૧) પદ ૧૫૩ શુ-રાગ સાગર

(જુઓ પરિ ૮-૫૦ પદ મુ.)

(શ્રીપાતને ધ્યાને અહીં 'શ્રીધર' છે) (અતે છેલ્લે ૨ લીની વધુ)
તે સામની રામ વિસ્ત્રે ખયો, સખા મધ્યે આવીને રહ્યો ૨૨
નગસ્યા, તુ મગાવને દાર, ક્યા છે તારો દેવ મોરાર ૨૩

(૨) પદ ૧૦૮ શુ-રાગ ધનાશ્રી

શ્રીધર પડિત પ્રીછવે તાહા અ અ પોતનો કુવર રે
વિન તો વિદ્યાએ ભરિયો જે ઝાઝમાવ રે ૧
અનમ નિનમ એને સરવે એ લો ન વસનો પાવ રે,
દયા ક્રમા રૂદે વસે ને એ મોતો તિપાવ રે ૨
પિતાજીને પાથે નમિયો મન નાડો હો વાર ર
રાજને દતારી (૧) જઈ, જનમ કેવન દ મહાખાર ર ૩
જનમ માખણ માટ ચડાવિયે, કરિયે અનિતો તાપ રે,
તે નિર્મલ ચઈ જગોતે જને જુઓ પ્રકાશિયા આપ રે ૪
પિતાજી આપે આમન-રા તો રાજને કેખાફુ ચન રે,
રાજ લોકે નેહકા ફેરે જેના કાચા હો ન જન રે ૫
રાજ પ્રજા પવિત્ર જોધયે, મોટા જુનોગ્ગ સ્વસ્થાન ર,
કુટ સલા જોડીને કે બેઠો સૌ જરિયા અખિમા રે ૬
પુત્ર કેહ છે પડિતને આશ શુ નીપજને વારુ રે,
અજાન મનુ અણમુ કુ, જનમ રાજા હોડે હારુ રે ૭

પાંડિતને જઈ પામે નમિયો, આયુ' રાજની ભાંતિ રે;
 શ્રીપાત કર્યા સો વેગલા, રાજને બેસાર્યો એકાંત રે. ૮
 રીસ કરો - જો રાજ્ય, નહોં સદે તમારું કામ રે;
 પરમારથ માટે પ્રીછું, કેવલમુંદર આરુ' નામ રે. ૯

૫૬ ૧૦૫ મું-રાગ ધનાશા

કેવલમુંદરે બોલિયા રે, મારી વાત રૂઢે માન છ;
 પૂર્વે તીપછ છે વારતા, તે સાંભલ તારે કાન છ. ૧
 સહસ્રારુ'ન મોપિયો રે, લેવા જમદમિની ગાય છ;
 સહસ્ર જુજ મેતારિયા, કા'ખા ફરથુરામ છ. ૨
 નરગોખ રાજ આપતો અનેક ગાય ફેરાં દાન છ;
 વિપ્ર મરદાને રહન સારુ, તે સાંભલ તારે કાન છ. ૩
 તે કમે કાંચીકો થયો, નિશા અધારી કૂપ છ;
 એક સહસ્ર વરસ ભોગગ્યાં, તું સાંભલ જૂર જૂ' છ. ૪
 બ્યાન ધધુ ધરણીધરનું ત્યારે, દરિએ સાંભલ્યું કાન છ;
 અમદેવ ને કૃષ્ણ તાંહાં આવિયા, ત્યારે વાલ્યુ એનું વાન છ. ૫
 પુલસ્ત્યનો પુત્ર જ્યારે મારિયો, ત્યારે સમજી મોટા રાજ્ય છ;
 જનન કર્યા આજ ઉતારવા, અને ચારી ગોકુલ ગાય છ. ૬
 જાદવ સીએ તે શું કર્યું, જ્યાંહાં એકાંતા મોપિયા છ;
 એક પેટ બાંધ્યું તાંસણું, એક સુત થયો કન્યાય છ. ૭
 તે તો પ્રમથ મથા પૂજવા, તમે સાંભલો મોપિયા છ;
 એ કન્યા શું પ્રસવશે, તેનો કાલો મહિમાય છ. ૮
 એ કન્યા જ્યારે પ્રસવશે, ત્યારે નહિ યાય તમારો જ્યેષ્ઠ છ;
 લોહકદામાં જે અવતરે, તે તો કરશે જાદવનો ખેય છ. ૯
 તે જાદવે જાનને કહ્યું, સમજાવી સ્થામને કાન છ;
 તે સાગર માહિ ધસાવી દો, તેની આપે ઝોગી પાન છ. ૧૦
 જાન વિના શું એલેલો ફરે, કાં જૂર થયો જૂપાલ છ;
 વેળુવજનશું દેવ કરે છે, ઘુને રૂકા શ્રીગોપાલ છ. ૧૧

કેવલસુદર કેહે રાવજી, નવ લેતો નરસૈયાનું નામ જી,
 જો પ્રીતશુ પામે લાગણી, ત્યારે સરશે તમારું કામ જી. ૧૧
 (૪) પદ ૧૦૬ કુ-રાગ ધનાશ્રી

આતમખોષ આપિયે રાવજી, અને રખે ચડાવે રીસ ર,
 જનકે જે શુકદેવ સમભવિયો, ત્યારે વચન ચડાવ્યું શીસ ર. ૧
 અમ્યો સાસુ ખોલીશુ ત્યારે તમને લાગશે દુખ ર,
 ભારી માતા નિર્મલ નાર છે, જોયું અસુરનું મુખ ર. ૨
 તે પદ નાગ્યો છે પેટમાં, તેણે શુદ્ધિ યદ છે બ્રહ્મ ર,
 તે અમાને અભર્ષ રહ્યો, માટે મેહેતાજીને દીધું કહ ર. ૩
 તારો સગ ના કરવો સતકી, મુખ જોયે પાપી થાય ર,
 નાજકુલ રણિયામણું, એમાં આવો ના જોઈયે રાપ ર. ૪
 અત્યા અદ્ર સૂરજ રણિયામણા, અત્યા જ નહવતાં એનાં રૂપ ર,
 એને પદ લાગ્યો જો શકુનો, બ્રહ્માડ અધારું રૂપ ર. ૫
 અત્યા તારામડલ રણિયામણું, અને નવવખ જાકજમાલ ર,
 તેને પદ નાગ્યો વાદલ તણે, ત્યારે રાત અધારી કાલ ર. ૬
 અત્યા જલ તે જો બ્રહ્મરૂપ છે, જેણે બધાણે દેહ ર,
 તેને પદ લાગ્યો જો લીલનો, તે તો તેનો તોડે રનેહ ર. ૭
 અત્યા કચન કુલ રણિયામણું, એને મોહનું પીણ વદન ર,
 તેને પદ લાગ્યો જો સાહીતી, તે કેવુ શોભે સજન ર. ૮
 અત્યા અતરના સૌ જિજ્ઞાસુ, જિપર એવા ડાધ ર,
 સન્યાસી કરો સૌ વેગના તો ચાનતો ફાવે લાગ ર. ૯
 રાગ, કયું મારું કરજો, તો સમત શીખાતની મેનો ર,
 મેહેતાજીને ઘેર મોકલો તો વાધે પુત્રની વેનો ર. ૧૦
 રાન સાંજની રાવ ગરવો થયો, અને જોડો હતાવે શીસ ર,
 પડિતના પુત્રને જઈ પાસે નમિયો, અને મનથી જિતારી રીસ ર. ૧૧
 નિર્મલ મન ચલુ રાવ કેડુ, હઈડીથી ઉતાર્યો રાપ ર,
 સોરઠ સૌ જુહુ મત્યુ છે, મેહેતાજીને ચડાવો દોષ ર. ૧૨

કેવલસુંદરે રાજા રીજન્યા ને ગયો રાવલ' નાંદ રે;

પડિતનો પુત્ર તાંહાં આબ્યો, નાંહાં મેહેતાજી મંડપમાંદ રે. ૧૩

(૫) ૫૬ ૧૦૭ મું-રાગ ધનાશ્રી

પડિતનુત જ્યારે જોલિયો, તમ્યે સાંભલો મેહેતાજી સાર રે;

હરખભર્યા હરિ જાગે, તમારી કરશે દામોદર વાહાર રે. ૧

હિંચાચલ જ્યારે મેગશે, તમને આપશે દામોદર હાર રે;

રાગ કેદારાની આંટી પડી છે, તેમે' લગાડી છે વાર રે. ૨

હરિ હાર જ્યારે આપશે ત્યારે અરણી પામશે અસ્ત રે;

ત્યાં સુધી સૌ થબી રહ્યું, રવિચંદ્ર તારામંડલ સમસ્ત રે. ૩

હરિ તમારે હેતે હલ્યા છે, ખીજું વાહાલું નથી સમસ્ત રે;

તેના મંડપ વાસે ફરે, જ્યમ ગાય વલ્લુ'બ્યું વચ્ચ રે. ૪

મેહેતા જ્યમ હાલરની લાકડી, તે તો મહીને રાખે ચરણ રે;

હરિજન હરિ નહિ જૂજવા, એમ રાખે પોતાને શરણ રે. ૫

મેહેતા છીપમે' મોતી બે નીપજે, નર માલ તેનું નામ રે;

મોતીએમે' પડવાં વળેગિયાં, પણ નિશાએ દામનાં દામ રે. ૬

મેહેતા કપૂર મરીનો સગ છે તે તો જાડી નવ જાય રે;

ત્યમ હરિજન પાસે હરિ રહે, બે પૂરે હરિજન થાય રે. ૭

મેહેતા પુષ્પ પીમલ બેઠે એક છે, તેનું જૂજવું પાડ્યું નામ રે;

ત્યમ હરિ હરિજન એક છે, હરિજન હરિનું ધામ રે. ૮

જ્યમ નીર સોએ પોષણને, એવાં હરિ દાખવે ચિહ્ન રે;

ત્યમ હરિ વિના હરિજન જીવે નહીં, જ્યમ જલ વછોછયુ મીન રે. ૯

જ્યમ પંખાન કરાવે પારણે, માતા ઉછેરે બાલ રે;

ત્યમ હરિજનને હરિ જાતવે, કરી લે પોતાનો જાણી સલાહ રે. ૧૦

જ્યમ લોહા ચમકતો સગ છે, તે તો દોડે બેલાં થાય રે;

ત્યમ દોહલું પડે જ્યારે દાસને, ત્યારે હરિ હરિજન મેયો થાય રે. ૧૧

મેહેતા મન વિચારિયે, જ્યમ પે-પાન બેલુ વૃષ રે,

ત્યમ હરિજન હરિ નહિ જૂજના, એ બેનું એક જ રૂપ રે. ૧૨

જેવલસુંદર જોવિયો, મેહેતા મેની ન રાખશે બીક ર,
નંદરિ દાર લેઈ જોવા રખા, માગે દાર કેદારાની ગીખ રે ૧૩

(૬) ૫૬ ૧૦૮ મુ-રાગ-ધનાશી

પડિતમુતની કયા સાંભરી રાય, અને માતાને સુત પૂછવા ગાય. ૧
માતાજી નવ કરશે ગીસ, જઈ ચલ્યો નમાવ્યુ રીસ. ૨
માતાજી નવ કરશે ક્રોધ, ક્યમ વઠગો હું પવિત્ર જોધ. ૩
પડિતે મુજને દીધો છે જોધ, ભાંગે જાત તો મટે વિરોધ. ૪
કોણ પ્રકારે બુદ્ધિ તો ચર્ચગ્ધ છે મજ અને મેહેતાને દીધું મે કષ્ટ. ૫
ગળ લોકનું રૂકું અદબ્દ, અને પવિત્ર જોડરે મારી દબ્દ. ૬
માતાજી હાવે કેહેજો ખરૂં, નહીં તો ખજર પેટ મારીને મરૂ. ૭
આપો જ્ઞાનમારગ જે તરૂં, અચાન માટુ થાય જે પરૂ. ૮
કોણ નક્ષત્રે જન-ગેા બાવ, કહડે બાપી રજો તે કાન. ૯
રાગ જોધે પ્રભ પ્રતિપાવ, નથી સુખ કઈ થક કે ડાલ. ૧૦
જમમે મારી નિંદા થાય, કોણ પ્રતાપે હું વઠગો ગાય. ૧૧
સૂત્રી રાગ પવિત્ર જ થાય, અને સાક્ષાત્ સાધુ જીવાડે ગાય. ૧૨
માતા તાત વિચારી કહિયે, જમ મજની ને ખોટી યધિયે. ૧૩
મડલિક કેહે જાનુ શુ વલિયે, આતનગ્ધાન વિચારે કહિયે. ૧૪

(૭) ૫૭ ૧૦૯ મુ-રાગ-ધનાશી

હાવે માતા કેહે મડલિકને, ત-ગેા સાંભલો રાગન ર,
મેં તો વ્રત સરવે આચર્યા, કરિયે નિર્મલ પુષ્પ રે. ૧
પતિવ્રત હું પાલતી, અને જોતી આમીનુ મુખ રે,
જમાડીને હું જમુ, મુને નવ વેઠે જૂખ રે. ૨
હાર્યા મદિર માલિયા, તાર્યા નદિ તરણિને દોષ રે,
પવન તાર્યા પેહિયે નહીં, અને આવી ન શકે ચાર રે. ૩
નિર્મલ મન છે માહરૂ હું તો સતી-શિરોમણિ નાર રે,
અગ્નિ ધિકાગેા રાગજી, તે ચાલી નીસરે પા- રે. ૪

સાચી સંભલાણું વારતા, હુ તુજને કહું કુંવાર રે. ૧
 દુઃખ પડ્યાં મારી દેહને, તુને કહેનાં અપવર્યો તાર રે. ૫
 અડધી નિસાએ રાયજી, અને જોડી પાડ્યો સાદ રે;
 ચોકીએથી મંડાલ બોલિયો, તેનો કાન પડ્યો છે નાદ રે. ૬
 તે પટ કાઢ્યો છે અંગમાં, મારે મન જાપનો છે કોધ રે;
 તે દુઃખે લાગી હું ઝાલવા, તું તો સાંભલ મંડલિક બોધ રે. ૭
 પંડિતનુને પ્રીજ્યો તુંને, બેસારો એકાંત રે;
 તૈય મરખ આવ્યો પૂછવા, શું રાખી મનમાં જાંત રે. ૮
 શ્રીપાત મન્યા છે સામટા, તેણે ફેરવ્યું તારું મન રે;
 સંકટ પડ્યે સંભારશો, આગલ આવશે વસમા દિન રે. ૯
 બલિવા થઈને રે બેડા છો, બીડી હરિજન સાથે બાધ રે;
 બાલજી બકત ગાય પીડિયે, તો પડિયે અસુરને આથ રે. ૧૦
 સંગત કરી શ્રીપાતની, લ્યમ ચલું વટોલે પાન રે;
 મેહંતાજી સાથે લીધું છે રસતું, શું મધ છે મધ ને સાન રે. ૧૧
 સાગરમાં પેસિયે રતન ગોધવા, અને કરિયે લેડીની ગાય રે;
 ભવસાગર ને જોતરે, એવા સાધુના પૂત્રે પાય રે. ૧૨
 તપિયો તપ કરી છટ્યો, ત્યારે રાગને કરવું પુણ્ય રે;
 માતા કહે મંડલિકને, તમે જુઓ વિચારી મન રે. ૧૩

[આ પછી પરિ ૧૦ નાંનાં ૧૦૧-૧૦૨ પદ છે જેમાં ૧૦૧મા પદનો આરંભ ' પંડિતનુતની કથા રે માંભણી ' એમ છે; અને પછી વધારાનાં ૩ પદ:—]

(૮) પદ ૧૧૨ મું—ગંગા વનાઓ
 મુકુંદ મંડલિકને સમગળે બાહાં, એટલે જીમડે આવ્યો તાંહાં. ૧
 બીમ કહે શું સમજી રહ્યા, પંડિતને કહે શું હિદાસી થયા. ૨
 પંડિત પુત્ર ને-મારી માત, એ તણે બળે છે વૈષ્ણવની વાત. ૩
 રાગ નહોં તમારી આકલી ગત, તેમેં સદે રમે છે ગત. ૪

વસિયેરને કાષ્ઠ સાદાવા જાય, ઝાંઝો વસિયેર નિશ્ચે ખાય. ૫
 અહ્યા સિંહ સજથી કળિયે વિરોધ, જઈ નમિયે તો મારો જોધ. ૬
 યરા જાદા થઈને બેડા થુધ, જ્યમ મજાર ને દાખ-ધુ દૂધ. ૭
 જાણવી કેરાં નિર્મલ નીર, રાખિયે વિશ્વાસ તે તાણે ચરીર. ૮
 અહ્યા હેમકટારી રડિયાલી જોય, ૧૩ પેટ તો જીવ જ ખોય. ૯
 નરસૈયો નરપતિ નિર્નલ રૂપ, કામદેવે કઈ વડાળ્યા મૂપ. ૧૦
 રાજા તમારી અપ કૂડી થઈ, નગરમાથી છીખ જ ગઈ. ૧૧
 રાજા નગર બાધુ મારો ગ્રહ, રાજા પરજા પામશે ક્રહ. ૧૨
 જો કમારુ કહ્યું નવ ધરો હાથિ, તો દમ્યો ચા-પામી કાલીએ જઈ. ૧૩
 રાજા ધરમ હમારો ખોય, નાને રાણીઓ, છુ બેલ જોય. ૧૪
 રાજા માનો મેહેતાજી પસ, અને નહિ તો નીપજાને વિનાસ. ૧૫
 હમે છિયે સત્તર સ-પાસ, અહોનિશ્ચ જપિરે છિયે અવિનાસ. ૧૬

(૬) ૫૬ ૧૧૩ મુ-રાગ વનામાં

મુકદ કેહે છે મહનિક રાય, આજ પુરુષની કદ કયાય. ૧
 નવરો હરિ તો તર્જન થાય નહિ તો એનો મહિમા જાય. ૨
 હૃદ ગૌતમને ઘેર ૮ જ્યા મજાર કર રૂપે થયા. ૩
 અહ્યા શિવા થઈ છે આપ, એમ જા, તને શેનુ પાપ. ૪
 રાવણે સીતાનુ કરિયુ હરણ, હેતુ મસ્તક તે પામ્યો મરણ. ૫
 રાજા લકાનુ રોવાઈ ગયુ, અને હેતુ વચન શીપાતે કહ્યુ. ૬
 કુર્યોધને તાપયા ચીર તેણે મરાળ્યા સોએ વીર. ૭
 કુરસેવમા કનહો ક્યોં તે ધર્મે રાજા મુધિહિર તયો. ૮
 કૈયે દુપદ સમી દષ્ટિ કરી, ત્યારે બીમે માર્યો ઝીડ જ બરી. ૯
 કૈયાના બાઈ દુપદી સામુ જોવા ગયા બીમે જાલ્યાને રાખોડી ગયા. ૧૦
 તણુ જનેતાના તણુસે માર્યા પુત્ર, ત્યારે બીમ કેહેવાયો સપૂત. ૧૧
 કામી કુડને શેનો દોષ, રીજ્યો રાજા શીધર પકિતને જોય. ૧૨
 સાંની વારતા હન્યો કહિયે અને કમારા વચન રાખજો હાથે. ૧૩

(૧૦) : " પદ ૧૧૪ મું-રાગ ધનાગ્રી

- મુંકુંદ કહે છે એમાં નથી દોષ, કહિયે પરસન શ્રીધરે જોય. ૧
 જીમ કહે છે મંડલિકને, તથે સાંભલો રાજન રે;
 જગડે જૂઠું જોલિયે, મોડી રહિયે પાવન રે. ૨
 અખલાની લાજ ઉઠલતાં, એમાં જોધયે જૂઠા જોય રે;
 નારી નિર્મલ ચર્ષ નીસરે, એમે રોતો દોષ રે. ૩
 જામ ભાંગતા આડા ચધયે, એમે જોધયે જૂઠા જોય રે;
 પ્રજા પીકાતી ઉગારિયે, એમે ચાનો દોષ રે. ૪
 બંધીવાનની બેડી ભાંગતા, તેમે જોધયે જૂઠા જોય રે;
 રાજન મલે મુખ ન ઝપજે, એમે રોતો દોષ રે. ૫
 ખાઠાણુ ભક્ત સંતાપતા, તેમે જોધયે જૂઠા જોય રે.
 જક્તા ખાઠાણુ ન ઝગરે, તેમાં રોતો દોષ રે. ૬
 કાઠ પરણી બાવે પારકી, તેમાં જોધયે જૂઠા જોય રે;
 તે કામિનીએ કુલ અજવાલિયું, તેમાં રોતો દોષ રે. ૭
 ગાયતું ગોચર ખેડતા, તેમાં જોધયે જૂઠા જોય રે,
 ચંચલતા ચારી કરે, તેમાં રોતો દોષ રે. ૮
 અમુર દેવલ કમાવતાં, તેમાં જોધયે જૂઠા જોય રે;
 તે દેવલમાં દીપક પ્રકટે, તેમાં રોતો દોષ રે. ૯
 પરણીને કાઠ પરકરે, તેમાં જોધયે જૂઠા જોય રે,
 તે કામિનીએ કુલ અજવાલિયું, તેમાં રોતો દોષ રે. ૧૦
 કાઠ સૂમ ખરચવા દામને, તાં જોધયે જૂઠા જોય રે;
 પુણ્ય પરમારથ કરાવિયે, તેમાં રોતો દોષ રે. ૧૧
 મદિર કરાવે કલ્પવૃક્ષનું, તેમાં જોધયે જૂઠા જોય રે;
 તે કુલ પોખે આતમા, તેમાં રોતો દોષ રે. ૧૨
 શ્રીપાત કહે, રાપ સાંભલો, યું જોયા શ્રીધરે જોય રે;
 કામિની કુટિલને દુલ્હાં, તેણે નહિ ઝપજે દોષ રે. ૧૩

શ્રીધર પડિતે ફેરવ્યો છે, તેમજ શૂર ધયો છે શૂપ રે, /
જ્ઞાન એનું સ્વસ્થ મધુ, એ તો પડ્યો છે અધ કૂપ રે ૧૪

[પરિ ૧૦ માના ૨૧૨ અને ૧૧૩ મા પદ વચ્ચે]
(૧૧) પદ ૧૨૫ મુ-રાગ સિંધુડો
(જુઓ હારસમેના પદ, પદ ૬૫.)

[પરિ ૧૦ માના ૧૫૮ અને ૧૫૯ મા પદ વચ્ચે]
(૧૨) પદ ૧૭૨ મુ-રાગ કેહારો
પીનવુ પીડયા નાન માગી કરી તુમ વિના, એ કાણુ કરે રે કાળ,
મરુડવાહન ચર્ષ દીન જાણી કરી, નાગરી નાતમે રાખી લાજ ૧
ભક્તવન્નહ તણુ મિરદ તમે ધરો, અમે મુક માનવી કઈન જાણુ,
ઘરણુ કુળ્યનું કાદિ બજાડના, તેહ મે મૂરખ મન ના આપ્યુ ૨
ધન ધન રે સામેના ત્રીકરિ, પાંડવની તમે પત રાખી,
નરસિંયાને તમે મારતો, રાખિયે વનવતુ પીડયા વેણુ જાખી ૩

[પરિ ૧૦ માના પદ ૧૯૬ અને ૧૯૭ વચ્ચે ક્રમભેદ કરી
પદ ૨૧૧ અને ૨૧૫ આ ૨૩૧ ના ક્રમમાં મળે છે]

[આ ૨૩૧ ના ક્રમમાં પરિ ૧૦ નાનુ ૨૧૨ મુ નથી, અને
ઉપર જણા મુ તેમ પરિ ૧૦નાં ૨૧૪-૨૧૫ એ બેઉ પદ ૧૯૬-૧૯૭
વચ્ચે અપાયાં હોઈ ૨૧૩ મા પછી બે પદ ૨૩૧ના ક્રમમાં હુ જ.]

(૧૩) પદ ૨૧૭ મુ-રાગ ધનાશ્રી
હરિ મે હરિ ન મલવાને આવે, પૂજન કરીને પુષ્પે વધાવે ૧
સ્થિતિ કરીને ચરણે લાને, ને કર જોડી માન જ માને ૨
ધન મેહતાજી ભક્તિ તનારી, આચા પૂરી દેવ મોરારી ૩
જલે નરસિંયા સતમવાપે, હુંને હાર આપ્યો મોકુલનારે ૪

(૧૪) ૫૬ ૨૨૮ મું-રાગ વસંત

નિંદા નવ ડાળે રે નવ ડાળે, જે મોઈ હરિગુણ ગાય;
વિષયવાસના મનથી રે મૂકી, કૃષ્ણ હરિરસ પાપ. ૧
મંડલિક માન ધરીને બેઠો, રોષ ધરી મન મહિ;
કૃષ્ણ તંહું કારણ નવ જાણ્યું, તે તો પરજલિયો ઘેર જાણ્યું. ૨
જોની લીલા સદા જૂલ્યા, નિગમ નિરંતર ગાય;
જાણે નરસીયો જે હરિરંગ-સતા, તે જમશિર જાણે પાપ. ૩

[આ પછી ૨૩૧ ના ક્રમમાં પરિ. ૧૦, માનું ૨૧૭ મું ૫૬, જે પછી ૨૧૬ મું ૫૬, અને છેલ્લે આ નીચેનું ૧ વધારાનું છે-]

(૧૫) ૫૬ ૨૩૧ મું-રાગ પ્રભાત

હુમે રે ચાંદલિયો ચોડ્યો, સારી મૂરતમે સામલિયો;
એક ધડી અલગા નવ યાપ, પ્રાણુજીવન દરિ પાતલિયો. ૧
ખડકીએ જોઈં તો અડકીને જોયો, બારીએ બેઠો દોરો રે;
શેરીએ જોઈં તો સનમુખ આવે, અમૃતપે અતિ મીઠો રે. ૨
જાળ્યા બેઠું તો જોડે બેમે, મતાં જોઈં તો સેજડીએ;
શ્રીજીદાવનને મારજ જાતાં જોઈં તો વસગો બેસડીએ. ૩
પ્રીત કરે તેની પૂંક ના મૂકે, એવો કાઢાનો છે રસિયો;
લહે મલ્યો મેહેતા નરસીનો સ્વામી, મારા રુદેકમલમાં વસિયો. ૪

પુષ્પિકા--

(યુ. વિ. સભા નં ૫૮૬ જ)

॥ ૫૬ ॥ ૨૩૧ ॥ ઇતીમો નસઈ એતાજની દારમાલા સપુરંજન. મસીસ્તુ
મુખ બવડું કાલમસ્તુ ॥

હર જોડે કડ વીનવી ગણુ ચરણ પર સીસ

જો જોયે તેથી રાખજે મારી, વળ પાછોગડીસ ॥૧॥

ઇતી સાખી સમગ્રાર્થઃ સ્વત ૧૬૨૬ના મોઢાં સુદી ૯ ને ગરબાએ પુરી કરી ૭.

પદોની કઠ્ઠાવારી

પદ	પૃષ્ઠ
અચાન અશુદ્ધ તારુ	૧૪
અદગક ઢળિયા રે વૈકુઠ	૧૭૩
અદેખા લોક તે અલગદ	૩૮
અનુચર તેરીને પથ પલિયે	૧૬૩
અમારી વીનતીજી તમ્મે	૬૮
અમો ઘેલા રે અમો ઘેના રે	૮૧
અમ્મે નમ્મ માનિયે રે	૧૬૭
અમ્મા કૂડ કપટી લપગી	૬૫
અમ્મા ભાળ્ય તુ ભાળ્ય તુ	૧૭૪
અમ્મા રામજીનુ કીજે નામ	૬૫
અમ્મા સાર કર સાર કર	૧૭૭
અમ્મા હાર દેયે મર્યો	૧૪૫
અવતાર-અરિત રખિ	
કવણને	૪૧
અ બરીષ પ્રહલાદ એ વૈષ્ણવ	૮૬
આગિ કળિયુગના લોક	
વિષયી	૪૫
આજ માહારા નહિણી સફળ	૨૨૩
આતમમોષ આપિયે રાયજી	૨૨૬
આ દામોદર મદિરમાં આગ્યા	૧૧૧
આધાર હતો રે તાહરો	૬૭
આપને બૂદરા ભકિત જ	૧૮૦
આપને હાર કપટી રે તું	૧૭૫

પદ	પૃષ્ઠ
આપ્ય રે હાર વસુદેવ-સુત	૧૩૭
આપ્ય રે હાર સુત નદ-	
વસુદેવના	૧૨
આફણીઈ જોનાં હાર	૭૪
આ હરિ ઓયરે નરસૈયાં	૧૫૬
આખ્ય અણિવાલી સૌ કો	૨૨૨
જોડને સામળા મૂકી મન	૧૩૮
જો રે અટપટ, નથી	
જોલતો	૧૪૬
જોડે સામલા, મેહેલ મન	૨૦૫
એક અવનીધરા, દેવ	
તમોદરા	૧૦, ૧૬૭
એકવાર સામુ જુઓ	
માહારા	૨૧૭
એ તો ન હોય પાખડ	૧૧૦
એ તો ફગદ કરવી આરા	૧૮૮
એમ ન કીજે રે હો	૧૨૩
એવડો ન કીજે વિવાદ	૧૮૭
ઓતગ્યો અવગો અફલ ન	૮૪
ઓળખ્યો હરિ રાગ	૧૪૮
ઓગબો (?) અફળ ન	
ચાપ રે	૧૮૩
કમકમે મન કુખ્ય કોકામણી	૧૬૨

પદ	પૃષ્ઠ
કમાડ કડકડિયાં ગડગડિયાં રે	૧૫૧
કર ભેડીને દાસ વીનવે ૮૩, ૧૮૮	
કવલુ ઠાકુરને વીનવું, વિઠવા ૮	
કહે દામોદર સુલુ નરમે વા ૧૮૬	
કાન-કૂટા થયા ૧૪૪	
કાળ પડપુ કેસવા, વલપલુ ૧૪૦	
કામિં કપડી સૂયો લઠ ૫૬	
કૃષ્ણ વિચિં દાર અનોપમ	
હાસિં	૪૭
હડી ભક્તિ ન હોય રે,	
ભગુવા ૧૬૮	
કૃષ્ણકીર્તન વિના નર	
સદા સુતકી ૨૧૮	
કૃષ્ણ કૃપાનિધિ કેસવા ૧૩૫	
કૃષ્ણ કૃપાલ કૃષ્ણાનિધિ ૧૩૬	
કૃષ્ણ સ્વામી એક વાત ૧૬૭, ૧૬૪	
કરિ કૃષ્ણા કિપાનિધિ તુ ૧૮	
કેદારો મુકાવા આત્રો	
માહારો ૨૧૦	
કેવલસુદર જોલિયા રે ૨૨૫	
કાળેક ધર્મન ઘા કહિ, રખે ૬૮	
કા કેહશે, મહારાડનો ૬૯	
કાટિ કદમ તણો દર્પ હરવા ૨૦૩	
કાણુ જખીલો નિ કાણુ છિ ૩૪	
કાણે કલો કપડી, કાણે ૫૧	

પદ	પૃષ્ઠ
કાપ એવા જોષ રે ૧૨૨	
કાંધ કરીને રાજા ઉડીઓ ૧૨૧	
કાંધ કરીને રે રાજા ૧૩૪	
ખત વાંચીને હું લે ખૂ ખાર્યો ૨૧૫	
ગયો મુકુદાશ્રમ તાર્હા રોપ ન ૨૦૧	
ગરદા ચશિ ત્યવારિં રામ ૩૬	
ગરીબનિવાળ તુને કાણુ કહે ૧૭૭	
ગર્વ ન કીજિ ગિહિલડા ૫૮	
ગોપાલજી રે તુમચી ભક્તિ ૧૬૬	
ગોવિંદાશ્રમ કહે નર- ૯૬	
ગણીવારનો બેઠો રાજા ૧૧૩	
ધાણુ રે વરાસિયો આજ ૧૪૨	
ચેત્ર સુદિ ત્રયોદશી દિવસ ૫૪	
ચાહોં દિશિ જોજી વાટડી ૬૪	
જાની વાત હતી તે વાહલિં ૪૯	
જનનીઈ મેહન્યા નર છવિ ૫૩	
જપ્યને જિહ્વા તુ નામ ૧૬૮	
જપ્યાને જિહ્વા વિમળ નામ ૪૦	
જય જય સખદ સુરિનર ૧૫૫	
જગ જહુનદન જગતપતિ ૧૭૨	
જગો જગો જહુપતિ રજની ૧૫૦	
જાગ્યના જાદવા, રાત્ર્ય થોડી ૨૫	
જાયે નહીં હાડ મારો હરિ ૧૧૨	
જાને સાટે રે માળા ૧૦૮	
જુઓની આ ભક્તવતસલ ૧૨૦	

૫૬	૫૫૬
જે કુલ હરિજની ભક્તિ	
ને સાધી	૨૧૯
જેણે દિવસ દામોદરજીએ	૧૬૬
જે તારા ચરણ ચરણને	૧૩૮
જેને ખાનું શામળિયાનું	૧૮૫
જેવો ને તેવો તમારે	
પાલવડે	૨૧૬
જે હરિજનની નિંદા કરે	૧૩૨
જેહેને જે શુ રંગ રે સજની	૧૯૬
જો ગિરિ મોટો તો મંદરા-	૪૧
જોજો રામજીને નિંદેનાગરો	૯૬
જો બાહ્ય તો વૈષ્ણવ	૬૮
ડગડગે કાઢાન તારું મન	૧૪૭
તમારું મુખ વાહાલા મુખું	૨૦૨
તમે શુણને સાધો રે	૧૬૯
તમે મેમો સર્વે મોડ	૧૧૩
તમે સર્વોર્થ સારમ્યાપ્ય	૨૦૮
તારે કાજે મુતો, શામળિયો	૧૦૬
તાહારા દાસના દાસની નિત્ય	૨૧૩
તાહારો પ્રેમરસ પાએ રે	૨૧૨
તાંહાં લગ્નગથી તતક્ષણ	૧૬૧
તુમ વિના કાને નવ જન્યુ	૧૮૧
તુમે ર આંદલિયો, ચોડયો	૨૩૩
તુલને લગત કિમ જાંજરે	૬૯
તુલ્હારી કૃપાથી સ્થ નોહો	૮૨
તું કિશા કાકુરા ? ફ કયા	૧૩

૫૬	૫૫૬
તું દયાશીલ, હં દીન	
દામોદરા	૧
તુનિં નિર્ભિ નિદ્રા આવિ	૫૭
તે કચમ મુખીઈ રે ?	૪૨
તે કચમ મેહેલીએ ખાઈ તોરા	૮૬
તેડયા સતર સં-વાસી મુમુક્ષુ	૮૦
તેડયા સર્વ સં-વાસી સુંદર	૧૬૩
તેણે નર જીત્યુ રે જીત્યું	૧૬૨
ત્યવારિ નાગરે અક્ષીનિ	૫૧
દયા આણિ, દામોદરા, શીધ	૯
દાતણ કરવાની વેલાયે વાચ	૭૩
દામોદર દીનને રે દર્શન	૧૨૪
દામોદરરાખને છે વહાલો	૧૨૮
દામોદરે કીધી દયા નરમૈયા	૭૬
” ” ” મુગટ	૭૭
દીનદયાળ દયાનિધિ	૧૮૮
દીનજનું તમે હરિ દારિદ્ર	૧૪૧
દુરિજન લોક કિહિ (હા. સ	
૫૬ ૨ જી)	૫૬
દેવા દેવ તુજને સન્ન	૧૪૮
દેવા તુ રે નામે ને તુ તાલ	૧૫૭
દેવા તુ મમા મુદ્-ધ મે	
	૧૧૯, ૨૧૦
દેવા ભક્તિ આપે દુને	
ભક્તિ	૧૮૦
દેવા હમની વાર કાં બધિર	૧૫

પદ	પૃષ્ઠ
દારિકા પોત્યા કમલાપતિ	૧૩૦
ધન્ય તું, ધન્ય તું, એમ	
કિલિ	૨૭
(ધનં તુ ધનં તું એમ કહે)	૮૫
ધન્ય ધન્ય રે જીવિત	
વૈષ્ણવનું	૧૮૫
ધન્ય રે ધન્ય રે એમ	
કહે શ્રીહરિ	૧૮૩
નથી પાંખવા રે વેરાગ	
વિના	૧૦૦
નરખી લોક નગરના હરખા	૮૪
નરસિંહો બોલ્યો જાણી	૪૬
નરસિંહાશ્રમ કિલિ સં-વાસી	૪૩
નરસિંહાને કીધી દયા	૮૪
નહિ જાપ હાર્યો રે, હરિ-	૧૯૮
નંદના નંદ, કાં વાર જાગિ	૨૩
નાગર સહિ મળીને આજ્યા	૯૦
નાગરી નાતમાં નિર્ધન	૧૭૧
નાનકડી વહુ રામ જાણવા	૮૧
નારાયણનું નામ જ લેતાં	૨૨૦
નિરદે સદા હરિ, દયા તેં	૧૪૫
નિદા નવ કીજો રે નવ	૨૩૩
નેજો નિરખો નાય રે, આજ	૧૭૦
પછો રામાનંદ વચન ઉચ્ચરે	૧૩૧
પછે સવળા કાલેજો બોલ	૬૯
પરભૂ પ્રેમિ પરબલ	૪

પદ	પૃષ્ઠ
પરભૂનિં પારકે હાથે થાં	૧૬
પરમ ધામ પામેવા કેરૂં	૫૯
પડિતસુત જ્યારે બોલિયો	૨૨૭
પડિતસુતની કથા સાંભળી	૨૨૮
પુષ્પથી સાર અનેક છે	૧૪૨
પુષ્પટુલિ સૌકા કરે છે	૧૮૪
પોષ્યના પડિતનિં પૂછવનાં	૪૯
પ્રથમ પ્રીત્ય માંડી હવે	
થાં રહ્યો	૨૭
પ્રભુ મારી વિનતિ રે તમે	૧૨૬
પ્રાણુપે મને વૈષ્ણવ વહાલા	૧૫૬
પ્રીતડી ગોઠડી કરી	૧૪૪
પ્રીતની રીત પ્રેલોકમાં	૧૪૩
બાહ્ય મુદ્દનિં હરિ જોવાની	૩૩
બેઠે કર જોડી સ-વાસી	૧૫૭
બેસી રહેને, બેસી રહેને રામ-	૯૭
બોલ બોલ્ય વહાલા અમથુ	૮૮
બોલ્યને સામળા આવડા થા	૧૪૭
બોલ્યો કોધે પ્રતંબ	૧૦૫
ભક્તને કદ તુ કૃષ્ણ કાલાવે	૯૫
ભક્તિ વહાલી, નાથ, ભક્તિ	૨૮
ભક્ત્યયા ઈશ તું, વિષ્ણુ	૧૧
ભક્ત્ય નામે નાથ, ભક્ત્ય	૨૯
ભાઈ બોલ્યઈ ગીસ જ કીધી	૩૪
ભાગો ભાગળ, ભાગો ભાગળ	૧૫૦
ભીમડા હડ ના કડિયે રે	૧૮૧

૫૬

૫૫

બેખ ઉપર શુ બુધો ૧૦૧
 ભોગય ભાગિયે રાય દામો- ૨૧૪
 ભોગી રે ભોગી, અસ્તા ૧૦૭
 મકર-પ્રતિબિબ્બા બાળક ૧૬૪
 મનતી રાખ રે, મેહેતા માળા ૧૦૮
 મનમાન્યુ સામલિયા સાથે ૨૨૨
 મહારાડનો માળ ધરાવિ ૪૪
 મડલિક આવીને લાગ્યો

૫૫

૧૬૦

માતા ધસી આવ્યા મદિર ૧૧૫
 માતાનિ ને શીસ નામી ૪૮
 મારા વા'લાજી ખોતતા ૯૪
 મારે ને માથે રે હો,

વાહલાજી

૧૭૬

મારો ઠાકોર દામોદર ૧૧૦
 મારો વાહભોજી રામ મૂકાવી ૧૩૩
 માહરા ઠાકુર દામોદરા ૭૫
 માહરા રે જીવન યાદવા ૧૭
 માહરે તાહરા નામનો આસારો ૭
 માળા મધુસૂદન આજ

વાહથી

૧૭૬

મુકુદ આવ્યો સલા બરી ૧૨૦
 મુકુદ કેહે છે એમાં નથી ૨૩૧
 મુકુદ કેહે છે મડલિકરાય ૨૩૦
 મુકુદ મડલિકને સમગ્રવે ૨૨૯
 મુખ ન ખોલે મહાવડિયો ૨૦૯
 મુન્ય અમે રહિયે નહીં ૧૦૪

૫૬

૫૫

મૂકને લીધી વાત, રૂબરૂવ ૧૦૯
 મૂકને લીધો વાદ, કૂડા ૧૧૨
 મૂડ મૂડાવીને ટોપી ધાવી ૧૦૦
 મેહેતાજી ધરણીધરને વેચ્ય ૭૨
 મેહેતાજી કહે પુત્રી મારી ૧૨૬
 મેહેતાજીનો મહિમા મોટો ૧૬૩
 મેહેતા મોટમ નવ કાળિયે ૧૦૫
 મેહેતાજી કુલાયો રે,

શ્રીદામો-

૨૦૭

મે ગાયો જ્ઞાન તે પરમ ૧૫૭
 મોગરે શુ રે મોહી રણી ૧૭
 રગની સધળી વડીને ૧૬૩
 રડતી આવી રે, કુવરમાઈ ૧૨૩
 રહે રહે ધેના નાગરા ૧૦૧
 રહે રહે જીભો નાગરા ૧૦૩
 રહેવા દે તારો રામ જનુવા ૧૦૫
 રાજ આવ્યો જનની બહુ ૧૫૮
 રાજઈ સમાચાર આજળી ૫૫
 રાજએ આવિ ડડવત કિધો ૮૭
 રાજ કોયે ચડ્યો હો ૧૨૧
 રાજ કોયો હો, આખ ૧૦૯
 રાત રહી છે થોડી નાગરા ૧૦૭
 રામાનદ સન્યાસી ધર્મ પિરિ ૬૦
 રાપ રાપ ગોવિંદ ચાડો ૮૮
 રિહિ રે જગવા લવલવ
 કરોતો ૪૪
 રે જગવા, તે ગિ મૂક્યો ન ૪૫

પદ	પૃષ્ઠ
લેખ રહી રાધિકા, રંબ	
જામ્યો	૨૪
દેખી તૂટાં કૃપા કરી	૫૪
પંપટી કપટી જન્મ જુડો	૧૧૦
" " વાત કૂડી કરે	૧૧૦
મેકે અણસમજણા જામતમ	૬૦
૧૮૯૫, રે તાગર નરસૈયો	૧૦૩
વાત વિચારતાં પ્રાત થાયે	૧૮૨
વાત વિચારો મહેતા વાત	૧૭૦
વાર ઘઈ વિઠલા વાહાર	૧૭૨
વાસ નહિ જાંઠાં વૈજયંતકેરો	૨૧૮
વાહલાના ગુણ કિયા કિયા	૧૮૭
વાહલાં રે મુને વૈજયંત	
વાહલા	૧૮૪
વાહલે વાહલે મારે, વાહલે	૧૮૭
વાંકી વાળી રે મહેતા	૧૨૦
વિચારે હાર જડરી રે	૧૦૨
વિવિચારાં શી પ્રીતડી	૬૫
વિશ્વવ્યાપક, કંઈ, વીઠલા	૨૦
વિશ્વંકર વિશ્વમા વ્યાપક	૧૮૮
વિશ્વેશ્વર વિઠલ વિઠલ	૧૬૧
વિપત્તિ તાત્યા રે, વિપત્તિ	૪૧
વીનતું વીઠલા માન માગી	
કરી	૨૩૨
વીસરિયા વાહલો, અથ્વા	૧૭૦
વેરાંચ પાખિ નથી પાગવો	૫૬
વૈજયંત જન તો તેને	૧૬૩
વૈજયંતવણામાં હાર જોગીડા	૧૦૮

પદ	પૃષ્ઠ
સોકે ખત વાંચતાં હું રે	૧૫૨
ચંકર તુઠે રે, બોળો ચંકર	૧૭૧
સામળિયા સાથે રનેહ કે	૧૨૫
શું જાણો સંન્યાસી તમે શું	૧૧૩
શું સતો સોડ તાણી	૧૦૬
શો રે ચડાવું પાડ મોહરા	૨૧૯
અવણ સુનો થયો, સામળા	૧૬
શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ મારે	૬૮
શ્રીકૃષ્ણ સ્વામી એક વાત	૧૬૪
શ્રીદામોદરના ગુણ ગાતાં	૮૩
શ્રી દામોદર-મંદિર સુંદર	
૮૦, ૮૯, ૧૯૩	
શ્રીધર પંડિત કહે, સાંભળો	૧૧૮
શ્રીધર પંડિતની કથા	૧૧૯
શ્રીધર પંડિત પ્રોજવે તાંહાં	૨૨૪
શ્રીપાત કે સાંભળીએ	૧૩૧
શ્રીપાત પંડિત કહે, સાંભળો	૧૧૮
શ્રીપાત સંન્યાસી મંડળિકને	૧૫૪
શ્રીમદમાતો શ્રીધરા, ગુહને	૫૯
શ્રીરધુનંદન મંદ હું	૯૭
શ્રીરાધિકા સુંદરી સખલ	
સોહા-	૨૦૬
શ્રીરામ અંતરજામીરે	૧૯૧
શ્રીરામ રણધીર રણધીર	૧૧૧
શ્રીરામસ્વામી એક રાવ	૩૭
શ્રીહરિ કેહે મહેતા નેમશું	૮૬
સખી જવારે હરખ જ પામી	૨૦૯

પાઠ	પાઠ
પ્રાણી નાદગી રૂઝિદિલી	૫૪૬
૧૦૨ સન્ય સીધ કીધો	૭૨
ભામા સભાપતિ બેચરે	૪૬
સભા સહુ કર વિચાર	૨૧૧
સમાચાર ને પ્રેમિ કહો	૧૩૦
સર્વ સખી જ્યારે આનંદ	૪૭
સહસ્ર અઢયાણિ કોડ	૧૨૮
મન્યાસી સહિ મળીને	૮૮
સંચત ૫ નર આરોતર	૧૧૩
	૧૬૫,
	૨૨૨
સસારના બધ નિકટ નાવે	૩૦
સાચાની કરે સહાય,	
સામળિયા	૧૦૬
સામળિયા ગોપિયા માહિ	૭૦
સામળિયા મનેહી અમ	
પિરિ	૧૭
સર કર સાર કર સામળા	૧૩૭
સાર કરત મામળા મેહલ્ય	૧૮
સારમા સાર અવતાર	
અખલા	૨૦૪
સાંભળ રે નરસિંહ સાચુ	૬૩
સિદ્ધિ ન હોય રે શ્રીપાતને	૮૬
સુરસેનાની વિનતિ મજી	૧૦૭
ઓએ મોઘો રે અન્યા	૧૬૮
આરથમૃત ન હોય રે	૧૪૨
દડ લીરે અર્થ ન થાય	૧૦૭
દમાડુ મન વાદાજા તમચુ	૨૮૮

પાઠ	પાઠ
દરખિ દરિ ઓચરે	૧૫
નરસિંહો	૩૨
દરખે હગિજન મળવાને	૧૬૬
દરખ્યા લોક નગરના વાસી	૨૨૧
દરખ્યા લોક નગરના સહુકો	૧૬૬
હરિના નામ વિના નર સદા	૨૧૮
હરિ જે હરિજન નલવાને	૨૩૨
હરિભક્તિ વિના ને જન	૧૬૧
હરિ લાડ બેરો છુને આજ રે	૧૬૬
હન્યા કા નથી ખોલતો	
સામના	૨૬૪
(હન્યા) તુનિ હાર ન	૧૧
(હન્યા) મુખ તારેથી નરક	૧૮૪
(હન્યા) હારને કાળિ વિલખ	૨૬
(હન્યા) હારને કાળિ ચ	
હડ	૨૧
(હન્યા) હનિ સાપ ન	
લાગિ રે	૬૨
હાર નથી દાગવા ર તુ	૬૬
હારમાગા હરિ હેલે ગાઈ	૧૬૬
હાર દેવા વચ્ચે ર રાખી	૧૭૬
હાલે માતા કહે મહલિકને	૨૨૮
હુ રે મન્યક છુ વતાર	૧૭૮
હ નાચી તો મુઝનિ મયા	૭૪
હે હરિ તાર ભરૂને વગુજો	૧૦૨
હે હરિ યક કિદિ	
નરસિંહો	૪
દો મજપતિ જા વા ગુ રે	૧૭૪